

Marinmuseum Årsbok 2002

KUNGLIGA KARLSKRONA KUSTARTILLERIREGEMENTE

1/1 1902 - 31/10 2000

Utgiven med stöd av

Föreningen Marinmusei vänner
Sydkustens marinbas
KA 2:s Kamratförening

Redaktör: Olle Melin

Grafisk formgivning:
Dag Åshage

Bilder:

Erling Klintefors, Marinmuseum

Andreas Dennerhed

Gunnar Ekström

Bengt-Göran Lexhagen

Johan Melin

Olle Melin

Per-Ingvar Persson

Dag Åshage

Bilder ur KA 2 fotoarkiv (fotografer Ivan Wallmert (+),

Ragnar Larsson (+), Bengt Jacobsson och Jan Zettergren)

Privata foton från författarna

För innehållet i uppsatserna ansvarar författarna

Copyright: Författarna

ISSN

Omslaget:

Boken är satt med Times New Roman
Abrahamsons Tryckeri AB, Karlskrona 2002

Innehåll:

Museechefens förord		8
Redaktörens förord		9
Författarpresentation		10
Kustförsvaret före KA 2	av <i>Olle Melin</i>	16
KA 2 föregångare	av <i>Olle Melin</i>	22
Kungliga Karlskrona Kustartilleriregemente		
sätts upp	av <i>Olle Melin</i>	25
Officerare och underofficerare 1902	av <i>Olle Melin</i>	27
Regementets organisation under 98 år	av <i>Olle Melin</i>	32
Bataljons- och kompanichefer 1902-2000	av <i>Olle Melin</i>	42
KA 2 under första världskriget	av <i>Olle Melin</i>	72
KA 2 i 1925 års försvarsbeslut	av <i>Olle Melin</i>	84
KA 2 under beredskapsåren 1939-1945	av <i>Allan Arnström</i>	87
KA 2 och händelsen med ubåt 137	av <i>Roland Hultgren</i>	91
Förläggningsplatserna		
Statskasernerna		
Vallgatan	av <i>Olle Melin</i>	105
Oscarsvärn	av <i>Olle Melin</i>	107
Gräsvik	av <i>Olle Melin</i>	111
Rosenholm	av <i>Olle Melin</i>	117
Bo i kasern som ung	av <i>Nils-Göran Hanson</i>	120
Ytterförläggningarna		
Kungsholmen	av <i>Olle Melin</i>	123
Västra Hästholmen	av <i>Olle Melin</i>	131
Aspö Mad	av <i>Gösta Olsson</i>	136
Almö	av <i>Gustav Karlsson</i>	140

Grebbegården	av <i>Olle Melin</i>	143
Det fasta sjöfrontsartilleriet	av <i>Olle Melin</i>	144
7,5 cm batterier, föremål för många utbildningsomgångar	av <i>Olle Melin</i>	152
Det rörliga kustartilleriet	av <i>Sigvard Bengtsson</i>	156
När roboten kom till KA 2	av <i>Torsten Ericsson</i>	161
Robot 08 och robot 15	av <i>Lennart Lindquist</i>	167
Robot 52 och robot 17	av <i>Lennart Lindquist</i>	169
Sambandstjänst	av <i>B-G Lexhagen</i>	173
Mintjänst under de första 70 åren	av <i>Gustav Karlsson</i>	209
Från fast inloppsförsvaret till offensivt vapensystem	av <i>Johan Melin</i>	213
KA fartyg och båtar	av <i>Olle Melin</i>	217
Bore, legend i Karlskrona skärgård	av <i>Olle Melin</i>	237
Ubåtseran - En tjuugoårig parentes?	av <i>Rolf Lindén</i>	240
Amfibieförbanden	av <i>Olle Melin</i>	248
Luftvärnet under beredskapen	av <i>Gösta Olsson</i>	252
Luftvärnsutbildning på 1950- och 1960-talen	av <i>Olle Melin</i>	256
Det moderna luftvärnet vid KA 2	av <i>Ola Svensson</i>	258
Mekanikerskolan, Tekniska kompaniet och Systemtekniska skolan	av <i>Stig Ljung</i>	263
Förplägnadstjänst	av <i>Olle Melin</i>	272
Sjukvård och sjukvårdsutbildning	av <i>Lennart Heller</i>	275
Skyddstjänsten vid KA 2 under 45 år	av <i>K G Fröberg</i>	281
Ett utbildningsår på 1960-talet	av <i>Olle Melin</i>	284
En repetitionsövning på 1960-talet	av <i>Olle Melin</i>	288
Regementscheferna	av <i>Olle Melin</i>	291

Två år som regementschef	av <i>Lars Hansson</i>	311
Mina regementchefsår	av <i>Stefan Furenius</i>	315
Mina regementchefsår	av <i>Bengt Ekström</i>	318
Mina regementchefsår	av <i>Kjell Lodenius</i>	322
Min tid som regementschef	av <i>Roland Hultgren</i>	326
Mina regementchefsår	av <i>B-A Johansson</i>	336
Tiden som CKA 2	av <i>Göran Boijesen</i>	338
Mina regementchefsår	av <i>Günter Villman</i>	342
Officerssällskapet vid KA 2	av <i>Olle Melin</i>	347
Ur subalternkårens historia	av <i>Allan Arnström</i>	352
Officersföreningen vid KA 2	av <i>Olle Melin</i>	354
Underofficerarna vid KA 2	av <i>Gustav Karlsson</i>	355
Underbefäl - Plutonofficerare	av <i>Olle Melin</i>	357
Profiler ur befälskårerna		
Alf Nyman	av <i>Gustav Karlsson</i>	360
Gillis	av <i>Gustav Karlsson</i>	360
Folke Svartengren	av <i>Gustav Karlsson</i>	361
Carl Ossian Elmgård	av <i>Olle Melin</i>	363
Holger Andersson	av <i>Gustav Karlsson</i>	364
Agne Lindholm	av <i>Gustav Karlsson</i>	365
Boston	av <i>Gustav Karlsson</i>	367
Sture Hallgren	av <i>Gustav Karlsson</i>	368
Carl-Johan Ekelund	av <i>Torbjörn Sunesson</i>	370
Per Adolf Ruben Löfstedt	av <i>Olle Melin</i>	372
Ett blad ur en fänriks dagbok	av <i>Per Adolf Löfstedt</i>	373
Stamrekryt på 1930-talet	av <i>Olle Melin</i>	374
Stamrekryt vid KA 2 på 1940-talet	av <i>Kjell Silverbark</i>	377

Första officerskursen i nya befälsordningen	av <i>Johan Swahn</i>	381
En riktig KA 2-släkt	av <i>Olle Melin</i>	388
Översikt av de fackliga organisationerna	av <i>Olle Melin</i>	392
Organisationer för civil personal	av <i>Olle Melin</i>	393
Facklig fusionering under 1990-talet	av <i>Göran Löfgren</i>	394
Reservofficer vid KA 2	av <i>Sven Åkesson</i>	396
Den civila personalen vid regementet	av <i>Olle Melin</i>	410
De värnpliktiga vid regementet	av <i>Olle Melin</i>	413
Värnpliktig på 1910-talet	av <i>Ture Sjögren</i>	417
Värnpliktig på 1930-talet	av <i>Finn Svenonius</i>	423
Värnpliktig på 1940-talet	av <i>Bert Svanstein</i>	427
Värnpliktig på 1940-talet	av <i>K-E Gustavsson</i>	431
Värnpliktig på 1950-talet	av <i>Åke Mellqvist</i>	439
Några minnen från 1960-talet	av <i>Thore Arnström</i>	443
Värnpliktig på 1970-talet	av <i>Maths Olsson</i>	446
Värnpliktig på 1980-talet	av <i>Patrik Olderius</i>	448
Värnpliktig på 1990-talet	av <i>Jesper van der Pals</i>	451
Idrotten vid KA 2	av <i>Torbjörn Sunesson</i>	456
KA 2 musikkår	av <i>Olle Melin</i>	462
Marscher	av <i>Olle Melin</i>	477
Militärmusiker 1935-1944	av <i>Åke Andreasson</i>	479
En musikerprofil vid KA 2	av <i>Olle Melin</i>	482
KA 2-oktetten	av <i>Olle Melin</i>	484
Personalvården	av <i>Lars-Åke Bylander</i>	485
Marschkängan, klassisk sketch		490
Rättsvårdsbefäl på 1980-talet	av <i>Dag Åshage</i>	494
KA i det internationella arbetet	av <i>B-G Lexhagen</i>	496

Svensk underhållsbataljon i Libanon	av <i>Magnus Svensson</i>	504
Force commander	av <i>Bo Wranker</i>	509
Personal i utlandstjänstgöring		512
KA 2 vänförband	av <i>Olle Melin</i>	514
Örlogsbesök	av <i>Olle Melin</i>	515
Militärsällskapets stipendium	av <i>Olle Melin</i>	515
Övrigt utbyte	av <i>Olle Melin</i>	516
KA 2 fana och heraldiska vapen	av <i>Olle Melin</i>	519
Högvaktstjänstgöring	av <i>Olle Melin</i>	520
Jubileer	av <i>Olle Melin</i>	522
KA 2 uniformer	av <i>Sixten Svensson</i>	526
Regementsmuseet på Kungsholmen	av <i>Olle Melin</i>	539
KA 2 Museiförening för rörligt kustartilleri	av <i>Sigvard Bengtsson</i>	540
KA 2 Kamratförening	av <i>Gustav Karlsson</i>	542
KA 2 Idrottsförening	av <i>Olle Melin</i>	544
Holltorpsåsens friluftsgård	av <i>Olle Melin</i>	548
KA 2 Skytteförening	av <i>Olle Melin</i>	549
KA 2 Pistolskytteklubb	av <i>Jan Bergh</i>	552
KA 2 FBU-förening	av <i>Olle Melin</i>	556
KA 2 i konsten och litteraturen	av <i>Olle Melin</i>	557
Nedläggningen av KA 2	av <i>Torbjörn Sunesson</i>	566
Avvecklad	av <i>Mattias Lindhe</i>	615
Vad hände sedan		619

Förord

Redaktörens förord

Kungl Karlskrona kustartilleriregemente (KA2) skulle den 1 januari 2002 ha fyllt 100 år. Avsikten var, att föreliggande verk skulle vara en jubileumsskrift för regementet.

Försvarsbeslutet år 2000 innebar att regementet lades ned den 31 oktober samma år efter 98 år och 10 månader men med traditioner, som går tillbaka till första vårdag 1680, då de första befästningsarbetena på börjades på Båkholmen respektive Dynan, sedermera Kungsholmen och Drottningskar, på ömsida om huvudinloppet till den nya örlogsbasen Karlskrona.

Nu fick inte KA 2 uppleva hundraårsdagen, utan föreliggande skrift får i stället karaktären av en minnesskrift och tillägnas alla de, anställda, reservofficerare och värnpliktiga, som genom åren gjort sin plikt mot landet vid vårt regemente. För vissa har detta inneburit en gärning, som sträckt sig över hela den yrkesverksamma delen av livet och på verkliga sätt sin prägel på individen. För andra har tiden varit betydligt kortare, men ända på något sätt satt spår.

Jubileumsåret 2002 utkommer en minnesbok för hela kustartilleriet. I denna bok redogörs för alla de politiska beslut, som påverkat verksamheten vid kustartilleriet och regementet under hela 1900-talet. KA 2 fick vara med om två världskrig, det kalla kriget samt om avslutning järnridåns fall. Allt detta har självklart på ett eller annat sätt påverkat verksamheten under de nästan 99 år regementet fick verka.

Jag har valt att inte ta upp de politiska besluten, utan i stället försökt sätta människan i centrum, men också berätta om materiel, förlägningsplatser, föreningar och annat som präglat det dagliga livet vid regementet.

Det blev en diger berättelse, men å andra sidan skrivs förmodligen regementets historia bara en gång.

Till alla er, som på något sätt bidragit till att föreliggande verk blev verklighet, riktar jag ett stort tack. Det gäller författare, bildleverantörer och inte minst alla de, som svarat på mina mer eller mindre omöjliga frågor. Utan er medverkan hade det inte blivit någon historia.

Karlskrona i mars 2002

Olle Melin

Författarpresentation

Olle Melin (f. 1939) Kom i tjänst som värnpliktig vid KA 4 den 9 juni 1959. Fänrik vid KA 2 1962. Överstelöjtnant vid BK/KA 2 och Sydkustens marinkommando (personalchef). Pension 1998.

Huvudredaktör för årsboken. Författare till flera kapitel samt redigering och bildframtagning till övriga bidrag.

Dag Åshage (f. 1940) Kom i tjänst vid KA 4 1958. Vid KA 2 från 1965. Radiotelegrafist. Rättsvårdsbefäl vid BK/KA 2 och Sydkustens marinkommando. Pension 1997.

Biträdande redaktör för årsboken.

Har svarat för den grafiska formgivningen.

Författare till "Rättsvårdsbefäl på 1980-talet".

Åke Andreasson (f. 1921) Militärmusiker vid KA 2 1935-1953. Hornist. Försäkringstjänsteman i Jönköping.. Författare till kapitlet "Militärmusiker 1935-1944."

Allan Arnström (f. 1919) Överstelöjtnant vid KA 2 och BK/KA 2. Chef mekanikerskolan, utbildningschef. Författare till "KA 2 under beredskapsåren 1939-1945" samt "Ur subalternkårens historia".

Thore Arnström (f. 1945) Värnpliktig kvartermästare vid KA 2 1966-67. Genomfört 5 krigsförbandsövningar och 3 särskilda övningar. Journalist, bland annat på Sydöstran. I dag ombudsman för PRO i Blekinge. Författare till "Några minnen från 60-talets KA 2".

Sigvard Bengtsson (f. 1932) Major. Började sin militära bana vid KA 3 i Fårösund. Till KA 2 omkring 1960. Rörlig artillerist. Pension 1992. Var en av pionjärerna vid framtagning av KA rörliga artillerisystem 12/80. Författare till ”Det rörliga kustartilleriet” och ”KA 2 museiförening för Rörligt Kustartilleri”.

Jan Bergh (f. 1930) Major. Tjänstgjort vid KA 5, KA 4 och KA 2. Avslutade karriären som kvartermästare i BK-staben och vid Sydkustens marinkommando. Författare till ”KA 2 Pistolskytteklubb”.

Göran Boijesen (f. 1951) Överste och regementschef 1994-1999. Tidigare Spärrbataljonschef. Idag försvarsattaché i Washington. Författare till ”Tiden som CKA 2”.

Lars-Åke Bylander (f. 1937) Personalvårdskonsulent vid KA 2 och Sydkustens marinkommando 1967-2001. Författare till ”Personalvården vid KA 2. En tillbakablick”.

Bengt Ekström (f. 1931) Överste och regementschef 1980-1982. Författare till ”Mina regementschefsår”.

Torsten Ericsson (f. 1920) Kom till KA 2 i slutet av 1930 talet som signalist. Omskolades till robotmästare på 1950-talet. Robotmästare vid 4. batteriet samt 1. lärare i robotteknik vid Mekanikerskolan. Pension 1980. Författare till ”När roboten kom till KA 2”.

Karl-Gerhard Fröberg (f. 1935) Kapten. Från början luftvärnare. Kom att bli kustartilleriets verkliga expert inom skyddstjänsten. Författare till ”Skyddstjänsten vid KA 2 under 45 år”.

Stefan Furenius (f. 1934) Överste och regementschef 1978-1980. Sedermera kustartilleriförsvarschef och chef för Sydkustens marinkommando. I dag ordförande i KA 2 Kamratförening. Författare till ”Mina regementschefsår”.

Karl-Erik Gustavsson (f. 1928) Lantbrukare och kommunalråd i Torsås. Författare till ”Värnpliktig på 1940-talet”.

Nils-Göran Hanson (f. 1929) Kom till KA 2 1946 som radiotelegrafist. Omskolad till robotmästare. De sista åren av tjänstgöringen chef Kasernbatteriet. Pension 1989.
Författare till ”Bo i kasern som ung”.

Lars Hansson (f. 1925) Överste och regementschef 1976-1978, sedermera kustartilleriförsvarschef i Vaxholm.
Författare till ”Två år som regementschef 1976-78”.

Lennart Heller (f. 1927) Kapten, sjukvårdare. Verksam vid KA 2 och KA 3.
Författare till ”Sjukvård och sjukvårdsutbildning”.

Roland Hultgren (f. 1939) Överste och regementschef 1985-1991. Officer vid KA 2 1964. Spärrbataljonschef.
Författare till ”KA 2 och händelsen med ubåt 137” och ”Min tid som regementschef”.

Bengt-Arne Johansson (f. 1943) Överste och regementschef 1991-1994. I dag generallöjtnant och chef för grundutbildningsavdelningen i Högvartaret. Författare till ”Mina regementschefsår”.

Gustav Karlsson (f. 1926) Kapten. Minör och telemästare vid KA 2 och BK/KA 2. Pension 1986. Mångårig sekreterare och vice ordförande i KA 2 kamratförening. Hedersledamot.
Författare till ”Almö - läger i väster”, ”Mintjänst under de första 70-åren”, ”Några profiler ur befälskårerna”, ”Underofficerarna vid KA 2” samt ”KA 2:s kamratförening.”

Bengt-Göran Lexhagen (f. 1942) Major. Kom till KA 2 som signalist 1958. Sambandofficer i marinkommandostaben. Pension 1998.
Författare till ”Sambandstjänst – Från lacktråd och tjärkabel till trådlösa ettor och nollor” och ”KA 2-are i utlandstjänstgöring”.

Rolf Lindén (f. 1943) Överstelöjtnant. Spärrbataljonschef. Sektionschef i kustartilleriförsvarsstaben. Verksam vid Kustartilleriets stridsskola. Pension 1997.
Författare till ”Ubåtseran – En tjugoårig parentes”.

Mattias Lindhe (f. 1966) Major. Verksam vid KA 2 1987-2000 som rörlig artillerist. I dag verksam vid Flextronic i Karlskrona.
Författare till "Avvecklad".

Lennart Lindquist (f. 1945) Major. Kom till KA 2 1964 och är i dag verksam vid Marinens taktiska centrum. Robotspecialist.
Författare till "Robot 08 och robot 15" och "Robot 52 och robot 17".

Stig Ljung (f. 1940) Överstelöjtnant, mariningenjör. Verksam vid Mekanikerskolan, Tygförvaltningen och Södra underhållsregementet.
Författare till "Mekanikerskolan, Tekniska kompaniet, Systemtekniska skolan".

Kjell Lodenius (f. 1934) Överste och regementschef 1981-1985. Sedermera Inspektör för kustartilleriet.
Författare till "Mina regementschefsår".

Göran Löfgren (f. 1950) Officer vid KA 2 197?. Minör. Facklig förtroendemän på heltid sedan 1990.
Ordförande i Marinens Officersförening i Karlskrona.
Författare till "Facklig fusionering på 1990-talet".

Per-Adolf Löfstedt (1897-1976) Major. Kasernofficer.
Författare till "Ur en fänriks dagbok".

Johan Melin (f. 1968) Major. Verksam vid regementet 1987-2000 som minör. I dag rektor vid gymnasieskolan i Karlskrona.
Författare till "Från fast inloppsförsvaret till offensivt vapensystem.

Åke Mellquist (f. 1930) Värnpliktig vid KA 2 1951-52. Åklagare bland annat i Karlskrona och Gällivare, där han nu är bosatt som pensionär.
Författare till "Värnpliktig på 1950-talet".

Patrik Olanderius (f. 1962) Värnpliktig vid KA 2 1981-82. Verksam som projektledare inom reklambranschen.
Författare till "Värnpliktig på 1980-talet.

Gösta "Gödock" Olsson (f. 1918) Major. Kom till KA 2 under beredskapen och lämnade regementet med pension 1968. Verksam vid försvarsenheten vid Länsstyrelsen i Blekinge. Mångårig ordförande i KA 2 FBU-förening. Författare till "Aspö Mad" och "Luftvärnet i Karlskrona under beredskapsåren 1939-1945".

Maths Olsson (f. 1957) Värnpliktig vid KA 2 1976. Verksam som journalist och fotograf vid Sydöstran. Författare till "Värnpliktig på 1970-talet".

Jesper van der Pals (f. 1976) Värnpliktig vid KA 2 1996-97. Studerar i dag till läkare. Författare till "Värnpliktig på 1990-talet".

Kjell Silverbark (f. 1931) Kapten. Rörlig artillerist. Reservstatsofficer. Landskanslist på Länsstyrelsen i Blekinge och därefter chef för TBV i Blekinge. Författare till "Stamrekryt på 1940-talet".

Ture Sjögren (1892-1962) Skrev på 1910-talet "Ett år som skogsmatros" skildrande livet som värnpliktig vid KA 2 1916. Ett avsnitt ur boken förekommer under kapitlet "Värnpliktig på 1910-talet".

Torbjörn Sunesson (f. 1946) Major. Rörlig artillerist. Informationschef på KA 2 under stor del av 1990-talet fram till nedläggningen. Verksam som idrottsreporter vid Radio Blekinge. Författare till "Nedläggningen av KA 2 – Hur kunde det ske?" och "Idrotten, en viktig del av KA 2" samt "Några profiler ur befälskåren".

Johan Swahn (f. 1961) Löjtnant, sjukvårdare. Officer 1983. I dag verksam som narkosköterska vid Blekingesjukhuset. Författare till "Första officerskursen i nya befälsordningen".

Bert Svanstein (f. 1924) Värnpliktig signalist och krigskassör på 1940- och 1950-talet. Verksam som avdelningsdirektör vid Lantbruksnämnden i Blekinge. Legendarisk ordförande i föreningen Gamla Carlsrona. Författare till ett flertal böcker. Författare till "Värnpliktig på 1940-talet".

Finn Svenonius (f. 1912) Värnplikting vid regementet 1932. Legendarisk chef för förströelsedetaljen vid regementet under de första beredskapsåren. Lärare och rektor på ett flertal platser i landet.
Författare till ”Värnplikting på 1930-talet”.

Ola Svensson (f. 1957) Kaptan. Luftvärnare. En av regementets bästa orienterare. I dag verksam vid Blekinge flygflottilj.
Författare till ”Det moderna luftvärnet vid KA 2”.

Sixten Svensson (f. 1940) Kaptan vid flottan. Torpedhantverkare och markstridsspecialist. Marinens kanske främsta uniformsexpert.
Författare till ”KA 2 uniformer”.

Günter Villman (f. 1954) Överste och regementschef 1999-2000. I dag verksam som egen företagare.
Författare till ”Mina regementschefsår”.

Sven Åkeson (f. 1927) Major. Reservofficer vid regementet 1949-1997. Lärare. Mångårig ordförande i Kustartilleriets reservofficersförbund, lokal-föreningen i Blekinge.
Författare till ”Reservofficer vid KA 2 – minnen och reflexioner”.

Kustförsvaret före KA 2

Av Olle Melin

När flottbasen i Karlskrona anlades, fick den ett naturligt skydd av den öbarriär, som omgav den nya örlogshamnen. Sju inlopp ledde in till basen, men endast ett var seglingsbart för dåtidens stora örlogsmän, sundet mellan Tjurkö och Aspö, som är cirka 1300 meter brett. Artilleriet hade vid denna tid en praktisk skottvidd på 600-700 meter och på grund av detta blev det naturligt att befästa båda sidorna av inloppet. Så skedde också och med start våren 1680 påbörjades anläggandet av Drottningsskär på den lilla holmen Dynan utanför Aspö och av Kungsholmen på Båkholmen utanför Tjurkö. Drottningsskär var till en början huvudbefästning, men denna roll övertogs av Kungsholmen i slutet av 1700-talet. När den räfflade kanonen gjorde sin entré i försvaret, erhöles väsentligt ökade skjutavstånd, vilket gjorde att Drottningsskär kunde avbemannas 1871 och strykas i förteckningen över rikets befästningar 1895.

I början av 1700-talet påbörjades befästandet av det västra inloppet till Karlskrona med anläggningar på Västra Hästholmen. De svårnavigerade farlederna i östra delen av Karlskrona skärgård skyddades till en början av mindre örlogsfartyg. Så småningom anlades enklare befästningar, bland annat vid Skällösund. Även mot landsidan anlades skydd för den nya örlogsbasen. På norra Wämö påbörjades på 1720-talet anläggningar vid Hvita Krog, sedermera Oscarsvärn.

Runt örlogshamnen i Karlskrona planerades i slutet av 1600-talet en sträckningsmur med bastioner, som skulle gå från Trossö östra strand fram till bastionen Drottninghall, som en gång låg strax väster om Karlskronavarvets stora skrovhall. Muren fullföljdes aldrig och arbetena avbröts på Västerudd i höjd med nuvarande Arklimästaregatan. I samband med byggnation på 1800-talet (Flottans sjukhus med tillhörande byggnader, kasern Najaden vid Vallgatan) har muren och bastionerna till stora delar raserats. I dag återstår bastionen Aurora samt delar av muren mellan Amiralitetsslätten och Arklimästaregatan.

Även på Lindholmen och Söderstierna söder om Trossö anlades befästningar för att skydda de varvsanläggningar, som anlades på dessa öar. Delar av dessa befästningar finns ännu kvar. Till detta försvarssystem kan kopplas den lilla befästningen Smörasken även kallad Havsfrun eller Lusasken. Den uppfördes i början av 1700-talet och var tänkt som slutpunkt för en befästningssträckning, som utgick från Söderstierna.

Drottningsskär på 1880-talet

Kruthuset på Mjölneholmen och Ljungskär anlades på förslag av 1724 års befästningskommission. De batterikrönte byggnaderna uppfördes 1730-39 (Mjölneholmen) och 1746-54 (Ljungskär) av gråsten med trätak, ett så kallat fredstak, som kunde tas bort i krigstid.

Koholmen var redan från stadens grundande reserverad för flottans behov. Den dominerande byggnaden är Stora kruthuset, som stod färdigt 1834.

På 1860-talet byggdes tornen God Natt och Kurrholmen för det inre hamnförsvaret. De kom att byggas under den tid som förändringarna var stora vad gäller fartygen och artilleriet, vilket innebar, att tornen var omoderna redan vid färdigställandet, vilket gjorde att de aldrig kom att ingå i krigsorganisationen. Ytterligare fyra befästningstorn fanns i planerna, men dessa kom aldrig att byggas. Skallholmen, Äspeskär, Länsman och Tvillingeskären var avsedda för dessa torn. Planer fanns också för motsvarande torn på grunden Ällebådan och Hjortgrund på ömse sidor om huvudinloppet. Planerna var föranledda av att skottvidden på dåtidens kanoner inte medgav hel täckning av huvudinloppet. Införandet av räfflade kanonrör omintetgjorde dock dessa planer.

På 1860-talet påbörjades även en omfattande ombyggnad av Västra Hästholmen, samtidigt som Kungsholmen försågs med pansarbatterier. Vidare påbörjades en utfyllnad av inloppen till Karlskrona, så kallade försänkningar.

Slutligen skedde en ut- och ombyggnad av befästningarna vid Hvita Krog, som nu fick namnet Oscarsvärn.

I slutet av 1800-talet sker ytterligare modernisering av stridsmedlen på Kungsholmen och 1897 års befästningskommission innebär en kraftig utökning av anläggningarna i Karlskrona skärgård. Men när dessa är färdiga har också Karlskrona kustartilleriregemente satts upp.

De första soldaterna, som kom till den nya örlogsstaden, var soldater från småländska och östgötska regementen. Dessa sattes bland annat in som arbetstrupp och bemanning i de under byggnad varande inloppsbefästningarna. Denna tingens ordning fortgick till 1689, men då låg arbetena i stort nere åren 1683-1689 orsakad av den dragkamp, som förekom om flottans förläggning till Karlskrona eller Stockholm.

Sedan äldre tider fanns i landet såsom garnisonstrupper vid flottan ett regemente på 1400 marinier och 600 artilleribussar fördelade på tjugo kompanier. Dessa trupper tjänstgjorde i Karlskrona och bemannade bl a Kungsholmsfort, Drottningsskär och övriga försvarsanläggningar till skydd för örlogsbasen i Karlskrona från och med 1689.

Kungsholmen 1895 på Södra Verket

År 1766 minskades denna styrka till cirka hälften. Av återstående 700 marinier avgick 1775 ytterligare 100 man, och året därpå delades marinierstyrkan så, att 400 man kvarhölls som volontärer, under det att 200 man avdelades till kofferdibåtsmän.

Dessa 400 volontärer organiserades 1789 som ett Volontär- eller kanonierregemente, och samma år uppsattes ett nytt regemente, Storamiralens regemente, bestående av 1000 man.

Efter 1788-1790 års krig ombildades dessa trupper så, att i Karlskrona skulle finnas två volontärregementen - 1. och 2. på tillsammans 1422 man och i Göteborg dessutom ett kompani på 75 man. Vardera av regementena i Karlskrona bestod av två kompanier på 75 man och elva kompanier på 50 man jämte för regementet i dess helhet 11 profosser och spel. Sedermera överfördes ett volontärkompani från Karlskrona till Stralsund, men istället uppsattes och förlades till Karlskrona på pommerska kammarens bekostnad ett nytt kompani på 50 man.

En omorganisation ägde snart nog rum, vilken enligt beslut av 1804 resulterade i, att i Karlskrona förlades två regementen volontärer eller sjöartillerister, varjämte ett regemente uppsattes och förlades till Stockholm och ett till Göteborg.

I samband med sammanslagningen av ”stora flottan” och ”lilla flottan” år 1824 bestämdes, att av dessa volontärregementen skulle bildas en Sjöartillerikår på 874 man, fördelade på tio kompanier, av vilka sju förlades till Karlskrona, två till Stockholm och ett till Göteborg.

År 1832 förändrades kåren till Sjöartilleriregementet, vilket endast för organisationen innebar, att styrkan minskade till 800 man. Men dessutom anbefalldes att regementet nu i sin helhet skulle vara förlagt till Karlskrona, varjämte den bestämmelsen tillfördes, att det nya regementet skulle utgöra ”stam för Blekinge läns beväring”, en tradition som via Marinregementet och Blekinge bataljon överfördes till Karlskrona Grenadjärregemente i form av den allmänna värnplikten.

Sjöartilleriregementets uppgift bestod i att bevaka flottans etablissemang i Karlskrona och på fästningarna, att tjänstgöra i egenskap av garnisonstrupp på utgående örlogsfartyg och på fästningarna, att bestrida artilleri- och laboratoriearbeten såväl på stationen som ombord m.m.

Sedan en artilleribåtsmanskår blivit inrättad 1845 för utbildning av kanonkommendörer och för att bestrida artilleritjänsten såväl ombord som i land, bestämdes genom kungligt brev 1845, att Sjöartilleriregementet skulle benämnas Marinregementet. Härvid blev organisationen oförändrad, men den artilleristiska delen av regementets uppgifter bortföll.

Marinregementets saga blev inte lång - den skulle komma att bli i det närmaste lika kort som sedermera Karlskrona Grenadjärregementets. Man började anse, att Karlskrona örlogsstation med alla dess försvarsanstalter skulle kunna reda sig utan fredsbesättning av infanteri, och så beslöt riksdagen, att Marinregementet skulle indras. Indragningen hade föregåtts av att en riksdagsman från Karlskrona, O F Brunberg, tre år i rad 1868-70 motionerade om indragning alternativt förflyttning till annan ort "där det även i fredstid kunde beredas nyttig sysselsättning, så att icke som nu är förhållandet, mer än hälften av den nuvarande garnisonen får gå sysslolös samt sprida och underhålla sådan demoralisation, som av dagdriveri alstras". Indragningen skulle inte ske på en gång utan endast i mån av personalens avgång och med början 1872, men en indragning var det. I samband med att indragningen påbörjades, överfördes Marinregementet med 1872 års ingång från sjö- till lantförsvaret.

Marinregementet var förlagt till Sparre i den del som låg närmast Stumholmsbron. Övningarna ägde rum på Amiralitetsslätten samt under den korta tid beväringen fanns i tjänst, på Vämöslätten.

Marinregementet syns ej ha haft det bästa anseendet i Karlskrona. Kyrkoherden Lars Feuk skriver år 1883 i sina "Skisser från Karlskrona", att regementet "stod sig slätt" vid jämförelse med de övriga i staden förlagda militärerna. Då regementet år 1854 helt plötsligt och i sin helhet blev kommenderat till Kungsholmen, lämnar kyrkoherde Feuk följande drastiska skildring av regementet och förhållandena på där ute. "Manskapet bestod i allmänhet av demoraliserat folk. Befälet utgjordes, med undantag för löjtnantsgraden av gamla, föga tjänstbara män, av vilka några voro från flera år tillbaka fullt pensionsmässiga. Bland dem rådde ej ringa bestörtning, då regementet helt plötsligt skulle förläggas på Kungsholmen. Man fann sig dock. Rustkamrarna med alla de gamla plaggen kunde inte flyttas med. Plaggen behövde vårdas och vädras. Detta maktpåliggande bestyr åtog sig benäget veteranerna inom officerskorpserna. Emellertid uppkom härigenom ej ringa villervalla i arrangementerna på Kungsholmen. De yngre officerarna skulle sköta kompanierna, vilka sammanslogs så vitt möjligt var. Folket instuvades i ordets egentliga bemärkelse i kasmattorna. Klädespersedlarna forslades från staden till Kungsholmen och från Kungsholmen till staden allt efter behovet. Kaptenerna som hade sina rustkamrar på passevolans, ville naturligtvis ej släppa de bästa kläderna till dagligt bruk. En löjlig händelse inträffade till följd härav, då prins Oscar, som befann sig ombord på linjeskeppet Carl XIII strax utanför fästningen, en dag helt oförmodat ankom dit för att åse exercisen. Manskapet uppställde i största hast, beklätt med kappor, men då vädret var vackert och exercisen i kappor ej ansågs

tillbörlig, gavs befallning till kappornas avläggande, vilken befallning dock för anständighetens skull, i anseende till benklädernas bristfällighet, måste återtagas.”

När 1885 års riksdag beslöt att Blekinge bataljon (I 30) skulle sättas upp på Bredåkra hed, överfördes de officerare och underofficerare ur Marinregementet, som ännu fanns kvar till det nyuppsatta förbandet, fr. o. m. 1886. Trots förläggningen 3 mil från Karlskrona, var förbandets huvuduppgift att försvara svenska flottans huvudstation.

Under Marinregementets tid på sjöfästningarna var även ett stort antal båtsmän kommenderade där. Vid Marinregementets indragning år 1872, då regementet sattes på ”vakantstat” och överflyttades från Flottan till armén, fick också de flesta av marinsoldaternas uppgifter på fortet övertas av båtsmännen. Det år 1866 organiserade Skärgårdsartilleriet hade haft hand om befästningarna vid Karlskrona, men sedan det 1873 uppgått i flottan hade bristen på fästningsartilleripersonal blivit alltmera kännbart. Med anledning av detta, då båtsmännen ej ansågs tillfyllest kunna tjänstgöra vid fästningsartilleriet, beslöts vid 1887 års riksdag, att den då nyuppsatta sjömanskåren skulle med två kompanier, vardera om 200 man, tjänstgöra som fästningsartillerister. Denna organisation varade endast till 1893, då Kongl Karlskrona Artillerikår sattes upp med 4 kompanier om tillsammans 300 man.

1) Profoss = förr befattningshavare vid krigsmakten som hade att vaka över ordningen, beivra förbrytelser och ombesörja verkställigheten av straff. En senare motsvarighet var väbel.

KA 2 föregångare

Av *Olle Melin*

Kongl Karlskrona Artillerikår 1893-1901

Genom kungligt brev den 20 januari 1893 bestämdes, att en artillerikår skulle uppsättas i Karlskrona fästning. Kåren fick namnet Kongl Karlskrona Artillerikår och i motsats till kåren i Vaxholm skulle den tillhöra marinen. Sjömanskårens två fästningskompanier skulle bilda stomme till den nya artillerikåren. Till chef för kåren utnämndes majoren vid Vaxholms artillerikår, A F Centervall, som samtidigt utnämndes till överstelöjtnant. Kårchefen blev samtidigt kommandant på Karlskrona fästning.

Den första kadern av officerare, underofficerare och underbefäl erhöll kåren genom transport från Svea och Göta artilleriregementen samt Vaxholms artillerikår, medan manskapet utgjordes av de från sjömanskåren vid flottans station i Karlskrona överflyttade fästningsartillerikompanierna.

Kåren organiserades först på två kompanier och förlades på Kungsholmen, men sommartid övades en del av de kåren tilldelade värnpliktiga även på Västra Hästholmen.

Den 1 oktober 1895 blev den för kåren avsedda kasernen vid Vallgatan tagen i bruk.

Sedan ytterligare officerare och konstaplar sökt transport till kåren, kunde denna i enlighet med den fastställda staten, organiseras på fyra kompanier, vilket skedde den 12 oktober 1896. De båda första kompanierna bemannade huvudsakligen batterierna på Kungsholmen, medan 3. kompaniet förlades till

Anders Fredrik Centervall,
chef för Kongl Karlskrona artillerikår

Kongl Karlskrona artillerikårs officerskår på Kungsholmen

Västra Hästholmen och 4. kompaniet avsågs för bemanning av Oscarsvärnslinjerna samt den rörliga bestyckningen.

Stammanskapets styrka bestämdes till 360 man med en värningstid på tre år. Den årliga värnpliktsstyrkan beräknades till 350 man. Titlar och tjänstegrader blev i likhet med arméns.

Uniformen blev av samma modell som vaxholmsartilleriet dock med den skillnaden, att artillerikragen hade samma färg som attilan och i stället för granaterna på axelklaffarna bars ett blått ankare. Knapparna pryddes även med ett litet ankare, allt troligen för att visa kårens gemenskap med marinen. Kartuschplåten var ganska lik vaxholmskårens men fästningsmuren var utbytt mot ett liggande ankare. Den personliga beväpningen blev i stort sett lika som vaxholmsartilleriets.

1895 fick artillerikåren en musikkår.

Vid kåren tillämpades arméns exercisreglemente och officersaspiranterna fick sin utbildning vid Krigsskolan på Karlberg, varför kåren fick en mera prägel av landfästningsartilleri än sjöfästnings. Kårens första förläggning blev på

Kungsholmen, men 1895 på hösten inflyttade den i de nybyggda kasernerna vid Vallgatan.

Personalstaten utgjordes av:

1 överste

28 officerare

28 underofficerare

1 bataljonsläkare

1 musikdirektör

360 man manskap

350 värnpliktiga

Flottans fasta minförsvar

Inom flottan fanns åren 1885-1901 en särskild organisation, Fasta minförsvaret. Organisationen föranleddes av minvapnets utveckling och att det redan före 1888 fanns fasta mineringar bland annat vid inloppen till Karlskrona. För kommandering till Fasta minförsvaret krävdes vissa kvalifikationer och eftersom kommanderingen var förenad med särskilda ekonomiska villkor, kom min-tjänsten att få en privilegierad ställning. Detta stimulerade till en snabb utveckling av minförsvaret. Fasta minförsvaret bestod av officerare och underofficerare samt av det värvade minörkompaniet från Sjömanskåren i Karlskrona. Till detta kom årligen ett antal beväringar.

Mineringsskola vid Drottningsskär i början av seklet. På bilden syns delar av fasta minförsvarets och KA 2 maskindrivna båtmaterial med bl. a. ångkranpråmarna 2 (ytterst) och 4

Kungl Karlskrona Kustartilleriregemente sätts upp

Av Olle Melin

Redan i början av 1890-talet fanns tankar på att sammanföra artillerikåren under gemensam ledning till ett särskilt vapenslag. Den kommitté, som 1892 utarbetade grunderna för Karlskrona artillerikårs organisation, framhöll fördelen av likformighet mellan de båda sjöfästningsartillerikåren och att deras sammanslagning till en kustartillerikår kunde ske utan svårigheter.

1898 tillkom arméns och flottans fästningsartillerikårens gemensamma skjutskola.

Hösten 1900 ägde en stor krigsövning rum i Karlskrona och denna blev banbrytande. För första gången ingick i samma övning sjöstyrkor, Fasta minförsvaret, Karlskrona artillerikår samt Blekinge bataljon. På så sätt kom alla funktioner i Karlskrona fästning att samövas.

1897 och 1898 hade vid två tillfällen i Tidskrift i Sjöväsendet två författare i var sin debattartikel förordat ett kustartilleri med gemensam chef och stab. En av författarna torde ha varit AF Centervall, chef för Karlskrona artillerikår. I ett redaktionellt tillägg försökte man förringa behovet av ett gemensamt kustartilleri men ansåg detta till trots, att frågan krävde en särskild utredning.

1897 års befästningskommitté tog också upp frågan om en gemensam organisation för kustfästningarna och menade att en sådan organisation borde tillhöra sjöförsvaret. I kommitténs betänkande nämns ingenting om Fasta minförsvaret.

Över befästningskommitténs förslag yttrade sig bland andra chefen för Karlskrona artillerikår och hade kritiska synpunkter på den del av utredningen som behandlade personalen.

Överste Centervall föreslog i sitt yttrande en organisation med en chef eller inspektör för

1901. SVENSK FÖRFATTNINGSSAMLING. N:o 82.

(Detta nummer har från trycket utkommit den 16 November 1901.)

(Härut öfver denna häfte är de publicerade.)

KONIGL. MARITIM HÄNSLA RUPÖRÖRSEN
angående uppställande af ett kustartilleri;
jfr. Stockholms ståt den 1 November 1901.

VI OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Venets Konung, görde vederligt: att sedan innevarande års Riksdag hafvit, att, med inbegripning af Vaxholms och Karlskronas artillerikårer, ett kustartilleri uppstettes, samt Vi genom sådlig kungörelse den 27 äldste September förordit, bland annat, att Vaxholms artillerikår skall från och med den 1 Januari 1902 öfverflyttas från landförsvaret till sjöförsvaret för att ingå i kustartilleriet; hafve Vi följande godt i såder förordit:

att ett kustartilleri, afsedt för bemanning af rikets sjöfästningar, skall uppställas från och med den 1 Januari 1902;

att kustartilleriets personal, under en generalperson som chef för kustartilleriet, skall fördelas på två regementen, nemligen: Vaxholms kustartilleriregemente, förlagdt till Vaxholms och Oscar-Fredrikaboorge fästning med detachement i Fästnads under benämning *Höfnads kustartilleri-detachement*, samt Karlskrona kustartilleriregemente, förlagdt till Karlskronas fästning med detachement i Göteborg under benämning *Ellöboorge kustartilleri-detachement*; afseom

att kustartilleriet vid uppställningen skall bildas:

genom öfverflyttning dels af all personal enligt ståt vid Vaxholms och Karlskronas artillerikårer, dels af de vid fasta minförsvaret tjenstgörande officerare och underofficärer vid Bottna, hvilka må vara dertill villiga, dels och af manskap till sjöhusvärens minskompanier, till det antal Vi vilje bestemma;

genom öfverflyttning från Bottna af sådana så ofvannämda personal, som må vara dertill villigt; samt

genom upptagning af underofficärer och manskap.

Det alla, som vederbörlig hafve sig förensligen att öfverstå. Till yttremera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vår Kongl. sigill bekräftat lätit. Stockholms ståt den 1 November 1901.

OSCAR.
L. 82

LOUIS PALANDE.

sjöfästningsartilleriet med chefskap jämväl över en avdelning i marinförvaltningen för vapnets tekniska ärenden samt två artilleriregementen i Vaxholm och Karlskrona. Dessa borde bildas av de två motsvarande artillerikåren och det fasta minförsvaret.

Chefen för lantförsvarsdepartementet hemställde i november 1899 hos Kungl Maj:t om tillsättande av en kommitté för frågan om ett kustartilleri i Sverige. Befästningarna i Vaxholm och Göteborg tillhörde lantförsvaret medan befästningarna i Karlskrona och Fårösund tillhörde sjöförsvaret.

Kommittén fick bland annat följande direktiv:

- Vaxholms artillerikår överflyttas till sjöförsvaret och bildar tillsammans med Karlskrona artillerikår ett kustartilleri med egen chef och för bemanning av Vaxholms och Oskar-Fredriksborgs fästning, Karlskrona fästningar samt befästningarna vid inloppet till Göteborg.
- Sjöbefästningarna ovan underordnas helt och hållet sjöförsvarsdepartementet
- Fasta minförsvaret överflyttas till kustartilleriet
- Ärenden om kustartilleriets personal skall handhas av samma förvaltningsorgan, som handhar flottans personal
- Bestämmelserna om nyanskaffning, vård och underhåll och örlogsvarvets i Karlskrona uppgifter i detta sammanhang skall tjäna som ledning för bestämmelser för kustartilleriet i sin helhet

Ordförande i kommittén blev chefen för Vaxholms artillerikår, översten C O Sylvander. I kommittén ingick bland andra kommandörkaptenen av 2. graden O L Beckman, som kom att bli KA 2 första regementschef.

Kungl Maj:t hade vidare tillsatt en granskningskommitté för att granska kustartillerikommitténs förslag. I denna ingick bland andra översten Centervall, chef för Karlskrona artillerikår.

En mängd frågor kom att behandlas av de båda kommittéerna.

I statsverkspropositionen till 1901 års riksdag anförde departementschefen, att han i huvudsak biträdde kustartillerikommitténs förslag om ett kustartilleri.

Förslaget innebar att ett kustartilleri borde upprättas under en chef för kustartilleriet med stab och i övrigt bestående av två regementen för bemanning av Vaxholms och Karlskrona fästningar samt befästningarna vid Göteborg och Fårösund samt de permanenta minpositionerna. Chefen för kustartilleriet skulle vara en generalsperson. Den 1 november 1901 kom så "Kongl Maj:ts nådiga kungörelse angående uppsättande af ett kustartilleri" underskriven av konung Oscar II. Beslutet, om att sätta upp Kungl Karlskrona kustartilleriregemente från och med den 1 januari 1902, var därmed fattat.

Officerare och underofficerare vid KA 2 den 1 januari 1902

Sammanställt av Olle Melin

När Kustartilleriet sattes upp den 1 januari 1902 var personalstaten för KA 2 bestämd till 32 officerare och 58 underofficerare. Läget då regementet sattes upp var följande:

Officerare

<u>Grad</u>	<u>Namn</u>	<u>Befattning</u>	<u>Ursprung</u>
Överste	Beckman, Otto Ludvig	Regementschef	Flottan
Överstelöjtnant	Virgin, Hugo Werner	Regementskvartermästare	Cak
Major	Westin, Hugo Werner	Fortbefälhavare Kungsholmen	Vak
Kapten 1.klass	Sylvan, Otto Rudolf	C Mindepartementet Karlskrona station	Flottan
Kapten 1.klass	Norrman, Carl Victor	C 2.minörkomp, tillika fortbef V Häst-holmen	Cak
Kapten 1.klass	Wrangel, Herman Gustaf Mauritz	C 4. artillerikompaniet	Cak
Kapten 1.klass	Bolling, Sam Torsten Rudolf	Stabschef i Chefens för kustartilleriet stab	Cak
Kapten 1.klass	Kruse, Knut Robert Theodor	C 6. artillerikompaniet	Cak
Kapten 1.klass	Fellenius, Peder Gustaf Reinhold	C 12. artillerikompaniet	Vak
Kapten 2.klass	von Schinkel, Axel Ferdinand B	C 8 artillerikomp tillika C Oscarsvärn	Cak
Kapten 2.klass	Key, Carl Leonard	C 2. yrkeskompaniet	Flottan
Kapten 2.klass	Edström Johan Arthur	Tjg Kungl Sjökrigsskolan	Cak
Kapten 2.klass	Elfwing, Karl Hjalmar	C 2. artillerikompaniet	Flottan
Kapten 2.klass	Rosenberg, Otto Emil	Informationsofficer	Flottan
Löjtnant	Nordlund, Erland	Tjg Kungl Marinförvaltningen	Cak
Löjtnant	Rönblom, Karl Zacharias	Elev Kungl Sjökrigshögskolan	Cak

<u>Grad</u>	<u>Namn</u>	<u>Befattning</u>	<u>Ursprung</u>
Löjtnant	Falck, Carl Gustaf	Regementsadjutant	Cak
Löjtnant	Malmberg, Hans Gustaf	Elev	Cak
Löjtnant	Ekström, Erik Gustaf Joel	Instruktionsofficer	Cak
Löjtnant	Lindberg, Ernst	Adjutant artilleribefälhavaren i Karlskrona	Cak
Löjtnant	Posse, Arvid Fredrik	Tjg Älvsborgs kustartilleridetache- ment	Cak
Löjtnant	Peterson, Gustaf Adam	Instruktionsofficer	Cak
Löjtnant	Eckerström, Nils Johan Carl	Tjg Artilleridepartementet Karlskrona	Cak
Löjtnant	Lindberg, Rolf Eric Georg	Instruktionsofficer	Cak
Löjtnant	Amundson, August Efraim	Instruktionsofficer	Cak
Löjtnant	Swensson, Sven Emil	Instruktionsofficer	Flottan
Underlöjtnant	Grafström, Ernst Anders	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Norrman, Victor Hjalmar	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Christenson, Sigurd Otto Alexis	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Nordqvist, Gustaf Ivar	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Wallenius, Nils Otto Johan Lorenzo	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Wollin, Ivar	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Tengstedt, Elof Peder	Instruktionsofficer	Cak
Underlöjtnant	Rudberg, Ernst Erik	Instruktionsofficer	Cak

Officerares vederlikar

Regementsintendent	Neuendorff, Isaac	Kaptens värdighet
Fästningspredikant (amiralitetspastor)	Hussénius Nils	Löjtnants värdighet
Förste bataljonsläkare	Johnstone, Johan Charles	
Musikdirektör	Heimdahl, Frans Ferdinand	Underlöjtnants värdighet

Staterna räckte inte till alla. Underlöjtnanterna Tengstedt och Rudberg hade ingen lön vid aktuellt tillfälle

Anm) Cak = Carlskrona artillerikår, Vak = Vaxholms artillerikår

Underofficerare

<u>Titel</u>	<u>Namn</u>		<u>Yrkesgren/Ursprung</u>	<u>Befattning</u>
<i>Underofficerare av 1. graden</i>				
Styckjunkare	Bergström, Carl Henric	A	Cak	Uppbördsman Kungsholmen
Flaggjunkare	Dahlberg, Axel Hugo	M	Flottan	
Flaggjunkare	Anderson, Oscar Wilhelm	M	Flottan	Tjg Mindepartementet
Flaggjunkare	Sjöberg, Ernst Wilhelm	M	Flottan	Bef amiralens expedition
Styckjunkare	Hellgren, Carl Patrik Alfred	E	Cak	Proviantuppbördsman
Styckjunkare	Nyboom, Anders Petter	A	Cak	2. Artillerikompaniet
Styckjunkare	Modin, Otto Julius	A	Cak	Uppbördsman Västra Hästholmen
Styckjunkare	Danielsson, Carl Algot	A	Cak	Uppbördsman persedelförrådet
Styckjunkare	Hedborg, Samuel	A	Cak	Tjg Elfsborgs kustartilleridet
Styckjunkare	Lindström, Alexander	A	Cak	8. artillerikompaniet
Flaggjunkare	Nilsson, Carl Johan Walfrid	M	Flottan	
Styckjunkare	Urell, Fredrik Edvard	A	Cak	
Styckjunkare	Dahlström, Per Otto Teodor	A	Cak	Tillsynsman Espeskär
Styckjunkare	Carlsson, Johan Gustaf	A	Cak	Uppbördsman Oscarsvärn
Flaggmaskinist	Olsson, Carl Fredrik	Ms	Flottan	
Flaggmaskinist	Rosenlund, Carl Henrik	Ms	Flottan	Uppbördsmaskinist Kungsholmen
Styckjunkare	Hedlund, Jöns Jönsson	A	Cak	Adjutant 4. Artillerikompaniet

<u>Titel</u>	<u>Namn</u>	<u>Yrkesgren/Ursprung</u>	<u>Befattning</u>
<i>Underofficerare av 2. graden</i>			
Sergeant	Ekberg, Erik	A	Cak
Sergeant	Hedlund, Carl Axel	A	Cak
Sergeant	Hallqvist, Janne	A	Cak
Sergeant	Hellberg, Johan Henric	A	Cak Adjutant 2. artillerikompaniet
Sergeant	Anderson, Carl Gustaf	A	Cak
Sergeant	Almgren, Johan Edvard	A	Cak Tjg Chefens kustartilleriet stab
Sergeant	Dufva, Per Adolf	A	Cak Adjutant 6. artillerikompaniet
Sergeant	Nilander, Anders	A	Cak Adjutant 12. Artillerikompaniet
Sergeant	Hellberg, Oscar Fredrik	A	Cak Expuoff regementsexpeditionen
Sergeant	Larsson, Carl Oscar	A	Cak
Sergeant	Thornell, August	A	Cak
Sergeant	Elmér, Carl Oscar	A	Cak Uppbördsman exercisskolan
Sergeant	Ericsson, Carl Wilhelm	A	Cak
Sergeant	Svensson, Ola	A	Cak
Sergeant	Cederkrantz, August Leonard	A	Cak
Sergeant	Sjökvist, Sven Johan	A	Cak
Sergeant	Ottosson, Josef	E	Cak
Sergeant	Ljunggren, Emil Fredrik	M	Flottan Expuoff regementsexpeditionen
Sergeant	Palmqvist, Ernst Rudolf	M	Flottan
Sergeant	Andersson, Ernst	M	Flottan
Sergeant	Netterstedt, Per Alfred	A	Cak

<u>Titel</u>	<u>Namn</u>	<u>Yrkesgren/Ursprung</u>		<u>Befattning</u>
Sergeant	Andersson, Carl Abraham	M	Flottan	Båtchef
Sergeant	Comstedt, Otto Ernst	M	Flottan	
Sergeant	Waern, Olof	A	Cak	
Sergeant	Olsson, Carl August	M	Flottan	
Sergeant	Hansson, Per August Verner	M	Flottan	
Sergeant	Frih, Adolf	A	Cak	
Sergeant	Winblad, Carl Oscar	A	Cak	
Sergeant	Lagström, Carl Johan	E	Cak	Tjg regementsintendenten
Sergeant	Nilsson, Carl William	A	Cak	
Sergeant	Bergholtz, Otto Gerhard	M	Flottan	
Maskinist	Hellman, Wilhelm	Ms	Flottan	
Maskinist	Carlsson, Alexander	Ms	Flottan	
Rustmästare	Petersson, Mauritz Valfrid	H	Cak	
Maskinist	Ohlsson, Otto	Ms	Flottan	
Sergeant	Lütz, Seth Wilhelm	M	Flottan	
Sergeant	Holmqvist, Fritz Ivar Emanuel	M	Flottan	
Sergeant	Molander, Gustaf Julius	A	Cak	
Sergeant	Reinfeldt, Nils	A	Cak	

Anm.

A = Artilleriavdelningen M = Minavdelningen E = Ekonomiavdelningen

Ms = maskinavdelningen H = Hantverksavdelningen Cak = Carlskrona artilleri-
kår

Regementets organisation under 98 år

Av Olle Melin

När regementet sattes upp 1902, var det Konungen, som i nåder fastställde regementets organisation. Detta förhållande var rådande in på 1960-talet, då Chefen för marinen fick organisationsfrihet, en frihet som omkring 1980 överfördes till regementschefen.

I samband med att regementet organiserades, fastställde Konungen antalet kompanier till nio. Av dessa överfördes fyra artillerikompanier från förutvarande Karlskrona artillerikår, ett överfördes från flottan (minkompani) och övriga nyuppsattes. Kompanierna numrerades i löpande följd inom kustartilleriet, så att KA 1 tillhörande kompanier, fick udda nummer och KA 2 tillhörande jämna. KA 2 kompanier utbildades för att bemanna olika försvarsanstalter i Karlskrona skärgård.

Någon bataljonsindelning fanns inte från början, utan denna tillkom efter några år.

Organisation 1902

AK = artillerikompani, MK = minkompani, YK = yrkeskompani)

2.	AK	Ellenabbsfortet mm	(överfört från artillerikåren)
4.	AK	Västra Hästholmen	(överfört från artillerikåren)
6.	AK	Kungsholmen	(överfört från artillerikåren)
8.	AK	Oscarsvärn	(överfört från artillerikåren)
10.	AK	Kungsholmen	(nyuppsatt)
12.	AK	Detachementet i Göteborg fr o m 1906	(nyuppsatt)
2.	MK		(överfört från flottan)
4.	MK		(nyuppsatt)
2.	YK		(nyuppsatt)

När bataljonsindelningen (2 bataljoner) tillkom efter ett par år, kom första bataljonen att utgöra till Karlskrona stad förlagda kompanier, medan andra bataljonen organiserade skärgårdskompanierna. Till det 1906 uppsatta Älvsborgs kustartilleridetachment överfördes 12. artillerikompaniet samma år och 4. minkompaniet överfördes till samma förband 1911.

1914 års försvarsbeslut innebar stora organisationsförändringar. Regementet fick en fastare och mera rationell indelning. För KA 2 del betydde omorganisationen en utökning av antalet kompanier och organiserandet av ytterligare en bataljon.

Organisation 1917

(äldre kompanibeteckningar inom parentes)

I. bataljonen

- 1. kompaniet (4. AK)
- 6. kompaniet (nytt minkompani)
- 8. kompaniet (2. YK)

II. bataljonen

- 2. kompaniet (2. AK)
- 3. kompaniet (6. AK)
- 4. kompaniet (10. AK)
- 7. kompaniet (2. MK)

III. bataljonen

- 5. kompaniet (8. AK)
- 9. kompaniet (nytt artillerikompani)

III. bataljonen blev rörlig med hästanspönt artilleri.

1925 års riksdag beslutade om en betydande nedskärning av försvaret. För KA2 innebar reduceringen endast ett kompani (9. komp). Viss ytterligare specialisering av artilleristerna skedde genom att luftvärnsartilleri tillkom.

Organisation 1927

I. bataljonen

- 1. kompaniet (Västra Hästholmen mm)
- 6. kompaniet (minkompani)
- 8. kompaniet (yrkeskompani)

II. bataljonen

- 3. kompaniet (Kungsholmen mm)
- 4. kompaniet (Aspöberg mm)
- 7. kompaniet (minkompani)

III. bataljonen

- 2. kompaniet (Luftvärnsartilleri)
- 5. kompaniet (rörligt artilleri)

1936 års försvarsordning innebar inga stora förändringar för KA 2 del. Antalet bataljoner och kompanier var oförändrat, trots att personalkadrarna utökades. Den enda förändringen som skedde var, att 7. kompaniet fick benämningen signal- och minkompani, ett tecken på att sambandstjänsten fick allt större betydelse.

1942 års försvarsordning innebar däremot en genomgripande organisationsändring, genom att indelningen i bataljoner och kompanier gjordes på uteslutande utbildningsmässiga grunder, i stället för att man som tidigare svarat för en eller flera försvarsanstalter. Större specialisering var nödvändig, vilket bland annat krävde uppdelning på skilda kompanier för signaltjänst och min-tjänst. Trycket av det pågående världskriget framtvingade dessutom en betydande utökning.

Organisation 1944

I. bataljonen

1. kompaniet (fast sjöfrontsartilleri, pjästjänst)
2. kompaniet (fast sjöfrontsartilleri, eldledningstjänst)
3. kompaniet (fast sjöfrontsartilleri, pjästjänst)

II. bataljonen

4. kompaniet (rörligt sjöfrontsartilleri, pjästjänst)
5. kompaniet (rörligt sjöfrontsartilleri, motortjänst)
6. kompaniet (rörligt sjöfrontsartilleri, eldledningstjänst)

III. bataljonen

7. kompaniet (tjänst vid luftvärnskanon)
8. kompaniet (tjänst vid luftvärnsautomatkanon och lätt sjöfrontsartilleri)

IV. bataljonen

11. kompaniet (signaltjänst)
12. kompaniet (mintjänst)
13. kompaniet (yrkes- och handräckningstjänst)

1949 fastställde Kungl Maj:t nästa organisationsändring, vilken innebar, att organisationen krympte och utbildningen på luftvärnskanon lades ned. Antalet bataljoner reducerades till tre och antalet kompanier från elva till åtta. 3. kompaniet sammanslogs med 1. och 6. kompaniet sammanslogs med 4. 7. kompaniet drogs in.

Organisation 1949

I. bataljonen

1. kompaniet
2. kompaniet
8. kompaniet

II. bataljonen

4. kompaniet
5. kompaniet

IV. bataljonen

11. kompaniet
12. kompaniet
13. kompaniet

1956 var det dags igen. Det gamla kompanibegreppet försvann och ersattes med batteri respektive minutlägningsdivision. Utbildningen på allt rörligt artilleri centraliserades till KA 2, vilket innebar att 6. batteriet sattes upp för utbildning av bemanningar till 21 cm rörligt artilleri. Den gamla I. bataljonen döptes om till Spärrbataljonen och II. bataljonen döptes till Artilleribataljonen. IV. bataljonen drogs in. Vissa batterienheter (motsvarande) blev direkt underställda regementschefen. Detta hade börjat redan 1946 med Mekanikerskolan och följdes 1951 av Förplägnadsskolan, sedan kockutbildningen detta år flyttats från KA 1 till KA2.

Organisationen 1956

Spärrbataljonen

1. batteriet (del av fd 11. kompaniet)
2. batteriet (fd 1. och 2. kompanierna)
3. batteriet (fd 8. kompaniet)

Artilleribataljonen

4. batteriet (del av fd 11. kompaniet)
5. batteriet (fd 4. och 5. kompanierna)
6. batteriet (utbildning vid 21 cm artilleri.
Överflyttat från KA 4)

samt direkt under regementschefen

Minutläggningsdivisionen (fd 12. kompaniet)

Mekanikerskolan

Förplägnadsskolan

Kasernbatteriet (fd 13. kompaniet)

Vid 4. batteriet, som från början var ett batteri för rörliga signalister, placerades robotförsöksverksamheten och sedermera robotutbildningen. 4. batteriet utnyttjades också för utbildning av de markstridsplutoner, som började direktutbildas 1959. 1. batteriet kom således att omfatta såväl fast som rörlig sambandsutbildning.

1960 genomfördes en smärre organisationsändring genom att Minutläggningsdivisionen underställdes Spärrbataljonen och Mekanikerskolan blev mot bataljon svarande enhet.

1968 centraliserades all luftvärnsutbildning till KA 3 och KA 5, varför 3. batteriet lades ned från och med den 1 oktober detta år.

Organisationen 1972

Spärrbataljonen

1. batteriet (sambands- och stridsledningstjänst)

2. batteriet (fast sjöfrontsartilleri)

Minutläggningsdivisionen (Muldiv) (min- och båttjänst)

Artilleribataljonen

4. batteriet (robottjänst)

5. batteriet (motortjänst)

6. batteriet (rörlig artilleritjänst)

Mekanikerskolan (MekS)

(teknisk utbildning)

Förplägnadsskolan (FörplägnadS)

(underhålls- och förplägnadsutbildning)

Kasernbatteriet (depåttjänst)

Stor del av utbildningen var centraliserad för hela kustartilleriet. Så var fallet med hela Artilleribataljonen, där dessutom 5. batteriet svarade för hela marinen motorutbildning. 1. batteriet utbildade alla kustartilleriets radiotelegrafister. Förplägnadsskolan utbildade alla kustartilleriets kvartermästare, kommissarier och kokkar och vid Mekanikerskoaln utbildades alla kustartilleriets mekaniker och alla tekniker utom ellednings- och radar tekniker.

Förplägnadsskolan bytte 1974 namn till Underhållsskolan (UhS).

Arbetsgrupp Karlskrona (Ag Karlskrona), som utredde den marina verksamheten i Karlskrona och pågick åren 1977-78, ledde bland annat till att Gräsvik lämnades 1981. Även på organisationsområdet hade utredningen återverkan genom att Mekanikerskolan och Underhållsskolan slogs samman till Kustartilleriets underhållsskola (KAUhS). Artilleribataljonen bytte namn till Artilleri- och robotbataljonen.

Organisation 1979

Spärrbataljonen

1. batteriet

2. batteriet

Minutläggningsdivisionen

Artilleri – och robotbataljonen

4. batteriet

5. batteriet

6. batteriet

KA underhållsskola

Teknisk avdelning

Underhålls/Förplägnadsavdelning

Skolkompani

Kasernbatteriet

Från och med 1983 återfördes luftvärnsutbildningen till KA 2 och denna verksamhet placerades vid 2. batteriet.

När *Chefen för marinen 1981 startade utredningen Projektgrupp Karlskrona (Pg Karlskrona)*, var huvudsyftet att samordna verksamheten mellan Sydkustens örlogsbas (ÖrlbS) och BK/KA 2. Även KA 2 organisation utreddes och en smärre organisationsförändring genomfördes från och med den 1 juli 1984.

3. batteriet återuppstod, denna gång som ett ubåtsskyddskompani som en följd av ubåtskränkningarna under 1980-talets början. 3. batteriet ingick i Spärrbataljonen samtidigt som 1. batteriet överflyttades till Kustartilleriets underhållsskola på Rosenholm, där sambandsutbildningslokaler byggdes in i det nya teknikhuset. Vid skolan renodlades kompaniindelningen.

Organisation 1984

Spärrbataljonen

2. batteriet

3. batteriet

Minutlägningsdivisionen

Artilleri- och robotbataljonen

4. batteriet

5. batteriet

6. batteriet

KA underhållsskola

1. batteriet

Teknikerkompaniet

Underhållskompaniet

Kasernbatteriet

1990 var det dags för BK/KA 2 och Örlbs/KÖS (Karlskrona örlogsskolor) att slås samman till Sydkustens marinkommando (MKS)

Samtidigt blev MKS pilotförband för VI 90 (Verksamhetsidé 90), en organisation som ställde krigsförbandet i centrum. Kaderförbanden Karlskronagruppen, sedermera Karlskrona maringrupp och 1. KA-ledningsgruppen uppstod och i Karlskronagruppen placerades 3. batteriet, nu med namnet Ubåtsskyddskompaniet. De två utbildningsbataljonerna försvann och kompanierna underställdes regementschefen direkt.

Organisation 1990

Artilleribatteriet	(fd 2. batteriet och 6. batteriet)
Stabsbatteriet	(fd 1. batteriet och luftvärnsutbildningen från 2. batteriet)
Amfibiekompaniet	(fd 4. batteriet)
Minutläggningsdivisionen (=)	

KA underhållsskola

Teknikerkompaniet
Underhållskompaniet

Depåbatteriet (fd Kasernbatteriet)

Nu var det tätt mellan organisationsförändringarna. MKS 2000 startade som en utredning hösten 1991 för att fastställas som organisation från och med den 1 juli 1992. Verksamheten vid Kustartilleriets underhållsskola överflyttades till Karlskrona örlogsskolor och samordnades med motsvarande utbildning i flottan i Marinens underhållsskola. Ubåtsskyddskompaniet blev kvar i Karlskrona maringrupp.

Utbildningsenheterna inom regementet (utom Minutläggningsdivisionen) sammanfördes i en Grundutbildningsbataljon.

1994 uppstod den nya myndigheten Försvarsmakten, varvid nya begrepp infördes – produktionsledare, taktisk chef, produktionslinje mm.

Samtidigt ändrade regementet namn till Fjärde kustartilleribrigaden med Karlskrona kustartilleriregemente, KAB 4/KA 2. Ubåtsskyddskompaniet återfördes till KA 2 och sammanslogs med Minutläggningsdivisionen till Min- och båtkompaniet. Depåbatteriet blev Depåbataljon

Organisation 1994

Grundutbildningsbataljon

Stabsbatteriet	(sambanstjänst, luftvärnstjänst)
Artilleribatteriet	(rörlig och fast artilleritjänst)
Amfibiekompaniet	(robotjänst, markstridstjänst, granatkastartjänst)
Min- och båtkompaniet	(mintjänst, båtjänst, ubåtsskydd)
Skyddstjänstavdelning	(central utbildning av skyddstekniker)

Depåbataljonen

1997 skedde sista omorganisationen vid KA 2. Regementet bytte åter namn nu till Karlskrona kustartilleriregemente med Andra kustartilleribrigaden. Grundutbildningsbataljonen blev Amfibiebataljonen och KA-bataljonen sattes upp på nytt. Samtidigt försvann kaderförbanden Karlskrona maringrupp och 1. KA-ledningsgruppen. Enheterna, som 1992 överförts till Karlskrona örlogsskolor, återfördes till regementet. Hör och häpna, denna organisation kom att leva fram till regementets nedläggning.

Organisation 1997

Amfibiebataljonen

Kustjägarkompaniet (kustjägarutbildning)
Amfibiekompaniet med minutläggningsdivision, ubåtsskyddskompani och båtskola.
Stabskompaniet med granatkastarkompani och brigadspaningskompani

KA-bataljonen

KA-batteriet (endast rörlig artilleritjänst)
Brigadstabsbatteriet med tungt kustrobotbatteri
Brigadluftvärnskompaniet
Brigadunderhållskompaniet med skyddstjänstavdelning

Tekniska kompaniet

Depåkompaniet

Bataljons- och kompanichefer vid KA 2 1902 – 2000

Sammanställt av Olle Melin

Nedanstående sammanställning återger läget den 1 juli varje år. Skiften på posterna har i första hand skett på de så kallade flyttdagarna, det vill säga 1 april respektive 1 oktober. Dessa dagar var ju också sedan 1930-talet pensionsavgångsdagar. Byte på posterna kan givetvis också ha skett vid andra tillfällen under året. Jag har dock valt att endast ange en chef på varje befattning under respektive år.

AK = Artillerikompani MK = Minkompani YK = Yrkeskompani

1902

	Major	Hugo Werner Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	Karl Hjalmar Elfving	
4. AK	Kapten	Herman Gustaf Wrangel	
6. AK	Kapten	Knut Robert Theodor Kruse	
8. AK	Kapten	Axel Ferdinand von Schinkel	Tillika befälhavare Oscarsvärn
10. AK	Vakant		
12. AK	Kapten	Peder Gustaf Reinhold Fellenius	
2. MK	Kapten	Carl Victor Norrman	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
4. MK	Vakant		
2. YK	Kapten	Carl Leonard Key	

1903

	Major	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	Knut Einar Oskar Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
4. AK	Kapten	P G R Fellenius	
6. AK	Kapten	K R T Kruse	
8. AK	Kapten	A F von Schinkel	Tillika befälhavare Oscarsvärn
10. AK	Vakant		
12. AK	Kapten	K H Elfving	
2. MK	Kapten	C V Norrman	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
4. MK	Vakant		
2. YK	Kapten	Otto Emil Rosenberg	

1904

	Major	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
4. AK	Kapten	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
6. AK	Kapten	K R T Kruse	Tillika befälhavare Oscarsvärn

8.AK	Kapten	A F von Schinkel	Tillika C 10. AK
10. AK	Se 8. AK		
12. AK	Kapten	K H Elfwing	
2. MK	Kapten	C L Key	Tillika C 4. MK
4. MK	Se 2. MK		
2. YK	Kapten	O E Rosenberg	

1905

	Övlt	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
4. AK	Kapten	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Oscarsvärn, tillika C 10. AK
6. AK	Kapten	K R T Kruse	
8. AK	Kapten	A F von Schinkel	Tillika C 10. Ak
10. AK	Se 8. AK		
12. AK	Kapten	K H Elfwing	
2. MK	Kapten	C L Key	Tillika C 4. MK
4. MK	Se 2. MK		
2. YK	Kapten	O E Rosenberg	

1906

Batch	Major	Carl Gustaf Ahlborn	
	Övlt	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
4. AK	Kapten	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Oscarsvärn, tillika C 10. AK
6. AK	Kapten	K R T Kruse	
8. AK	Kapten	Johan Arthur Edström	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
10. AK	Se 4. AK		
12. AK	Kapten	K H Elfwing	
2. MK	Kapten	Carl-Gustaf Falck	Tillika C 4. AK
4. MK	Se 2. MK		
2. YK	Kapten	Fredrik Edmund von Otter	

1907

Batch	Major	C G Ahlborn	
	Övlt	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
4. AK	Kapten	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Oscarsvärn
6. AK	Kapten	K R T Kruse	
8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare V Hästholmen, tillika C 2. YK
10. AK	Kapten	Arvid Fredrik Posse	
12. AK	Kapten	J A Edström	12. AK flyttar 1907 till Älvsborgs KA-det
2. MK	Kapten	C-G Falck	
4. MK	Kapten	Karl Oskar Leon	
2. YK	Se 8. AK		

1908

Batch	Major	P G R Fellenius	
	Övlt	H W Vestin	Befälhavare Kungsholmen
	Kapten	K H Elfwing	Befälhavare Ellenabben
2. AK	Kapten	K E O Rosborg	

4. AK	Kapten	Erik Gustaf Joel Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
6. AK	Kapten	K R T Kruse	
8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare V Hästholmen, tillika C 2. YK
10. AK	Kapten	A F Posse	
12. AK	Kapten	J A Edström	Tillika befälhavare O II fort
2. MK	Kapten	C-G Falck	
4. MK	Kapten	Sigurd Otto Christenson	
2. YK	Se 8. AK		

1909

C I bat	Major	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Kungsholmen
C II bat	Major	Nils Vilhelm Bille	
	Kapten	K H Elfving	Befälhavare Ellenabben
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	K R T Kruse	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare V Hästholmen, tillika C 2. YK
C 10. AK	Kapten	A F Posse	
C 12. AK	Kapten	J A Edström	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Kapten	C-G falck	
C 4. MK	Kapten	S Christenson	
C 2. YK	Se 8. AK		

1910

C I bat	Major	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Kungsholmen
C II bat	Major	N V Bille	
	Kapten	K H Elfving	Befälhavare Ellenabben
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	K R T Kruse	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhav V Hästholmen, tillika C 2. YK
C 10. AK	Kapten	A F Posse	
C 12. AK	Kapten	J A Edström	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Kapten	C-G Falck	
C 4. MK	Kapten	S Christenson	
C 2. YK	Se 8. AK		

1911

C I bat	Major	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Kungsholmen
C II bat	Major	N V Bille	
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	Ernst Lindberg	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 10. AK	Kapten	Hans Gustaf Malmberg	
C 12. AK	Kapten	H E Rosenberg	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Kapten	C-G Falck	
C 4. MK	Kapten	Rolf Eric Georg Lindberg	4. MK flyttar 1911 till Älvsborgs KA-det
2. YK	Kapten	Victor Hjalmar Norrman	

1912

C I bat	Major	P G R Fellenius	Tillika befälhavare Kungsholmen
C II bat	Major	N V Bille	
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	E Lindberg	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 10. AK	Kapten	H G Malmberg	
C 12. AK	Kapten	O E Rosenberg	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Kapten	C-G Falck	
C 4. MK	Kapten	R E G Lindberg	
C 2. YK	Kapten	V H Norrman	

1913

C I bat	Major	P G R Fellenius	
C II bat	Major	N V Bille	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	E Lindberg	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 10. AK	Kapten	H G Malmberg	
C 12. AK	Kapten	O E Rosenberg	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Vakant		
C 4. MK	Kapten	R E G Lindberg	
C 2. YK	Kapten	V H Norrman	

1914

C I bat	Major	P G R Fellenius	
C II bat	Major	N V Bille	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 2. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Ellenabben
C 4. AK	Kapten	E G J Ekström	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	E Lindberg	
C 8. AK	Kapten	F E von Otter	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 10. AK	Vakant		
C 12. AK	Kapten	A F Posse	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Vakant		
C 4. MK	Kapten	R E G Lindberg	
C 2. YK	Kapten	V H Norrman	

1915

C I bat	Övlt	Fredrik Olof Widmark	
C II bat	Major	N V Bille	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 2. AK	Kapten	K H Elfving	Tillika befälhavare Ellenabben
C 4. AK	Kapten	K E O Rosborg	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 6. AK	Kapten	E Lindberg	
C 8. AK	Kapten	Ivar Wollin	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 10. AK	Kapten	Gustaf Ivar Nordqvist	
C 12. AK	Kapten	A F Posse	Tillika befälhavare O II fort
C 2. MK	Kapten	C-G Falck	
C 4. MK	Kapten	R E G Lindberg	

C 2. YK	Kapten	V H Norrman	
<i>1916</i>			
C I bat	Övlt	F O Widmark	
C 1. komp	Kapten	I Wollin	
C 6. komp	Kapten	V H Norrman	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 8. komp	Kapten	K E O Rosborg	
C II bat	Major	Otto Rudolf Sylan	
	Major	N V Bille	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	Nils Johan Eckerström	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	August Efraim Amundson	
C 4. komp	Kapten	G I Nordqvist	
C 7. komp	Kapten	C-G Falck	
C III bat	Vakant		
C 5. komp	Kapten	K H Elfving	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 9. komp		Vakant	
<i>1917</i>			
C I bat	Major	F E von Otter	
C 1. komp	Kapten	G I Nordqvist	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	Einar Ferdinand Leijström	
C 8. komp	Kapten	K E O Rosborg	
C II bat	Övlt	F O Widmark	
	Major	N V Bille	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	N J Eckerström	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	C-G Falck	
C 7. komp	Kapten	V H Norrman	
C III bat	Kapten	K H Elfving	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1918</i>			
C I bat	Vakant		
C 1. komp	Kapten	G I Nordqvist	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	E F Leijström	
C 8. komp	Kapten	Elof Peder Tengstedt	
C II bat	Major	N V Bolle	
	Kapten	C-G Falck	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	N J Eckerström	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	Folke Jacob Edward Eriksson	
C 7. komp	Kapten	V H Norrman	
C III bat	Kapten	K H Elfving	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	

C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1919</i>			
C I bat	Övlt	Otto Rudolf Sylvan	
C 1. komp	Kapten	G I Nordqvist	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	Ernst Erik Rudberg	
C 8. komp	Kapten	E P Tengstedt	
C II bat	Major	N V Bille	
	Kapten	C-G Falck	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	N J Eckerström	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	
C 7. komp	Kapten	Stellan Hjalmar Wulff	
C III bat	Kapten	K H Elfving	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1920</i>			
C I bat	Övlt	O R Sylvan	
C 1. komp	Kapten	G I Nordqvist	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	Hans Reuter	
C 8. komp	Kapten	E P Tengstedt	
C II bat	Major	N V Bille	
	Kapten	C-G Falck	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	N J Eckerström	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Major	H G Malmberg	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1921</i>			
C I bat	Övlt=	O R Sylvan	
C 1. komp	Kapten	G I Nordqvist	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	E P Tengstedt	
C II bat	Major	N V Bille	
	Major	F E von Otter	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	Emil August Burman	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Major	H G Malmberg	Tillika befälhavare Oscarsvärn

C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1922</i>			
C I bat	Övlt	O R Sylvan	
C 1. komp	Kapten	Gunnar Emil Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	G I Nordqvist	
C II bat	Major	H V Bille	
	Major	F E von Otter	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	E A Burman	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	Stellan Hjalmar Wulff	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C II bat	Major	H G Malmberg	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1923</i>			
C I bat	Övlt	O R Sylvan	
C 1. komp	Kapten	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	G I Nordqvist	
C II bat	Övlt	F E von Otter	
	Major	E Lindberg	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	E A Burman	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	
C 4. komp	Kapten	Harald Adolf Brusewitz	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Major	H G Malmberg	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	
C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1924</i>			
C I bat	Major	E Lindberg	
C 1. komp	Kapten	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	G I Nordqvist	
C II bat	Övlt	F E von Otter	
C 2. komp	Kapten	E A Burman	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	A E Amundson	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 4. komp	Kapten	H A Brusewitz	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Major	H G Malmberg	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	I Wollin	

C 9. komp	Kapten	S Christenson	
<i>1925</i>			
C I bat	Major	E Lindberg	
C 1. komp	Kapten	G E Nodbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	Gustaf Samuel Nordström	
C II bat	Övlt	F E von Otter	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 2. komp	Kapten	A E Amundson	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	E A Burman	
C 4. komp	Kapten	H A Brusewitz	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Övlt	John Gustaf Carell	
C 5. komp	Kapten	Sigge Gustaf Emmanuel Hultcrantz	
C 9. komp	Kapten	I Wollin	Tillika befälhavare Oscarsvärn
<i>1926</i>			
C I bat	Vakant		
C 1. komp	Kapten	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	G S Nordström	
C II bat	Övlt	J G Carell	
C 2. komp	Kapten	A E Amundson	Tillika befälhavare Ellenabben
C 3. komp	Kapten	S Christenson	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 4. komp	Kapten	H A Brusewitz	
C 7. komp	Kapten	E E Rudberg	
C III bat	Kapten	I Wollin	Tillika befälhavare Oscarsvärn
C 5. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	
C 9. komp	Kapten	I Wollin	
<i>1927</i>			
C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	Carl Gustaf Lunding	
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	A E Amundson	
C II bat	Övlt	J G Carell	
	Kapten	S Christenson	Tillika befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	G S Nordström	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	Tillika befälhavare Ellenabben
C 7. komp	Kapten	Karl Verner Albert Gyllencreutz	
C III bat	Övlt	F E von Otter	
C 2. komp	Kapten	Carl Eric Gustaf Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	

1928

C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	C G Lunding	
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	A E Amundson	
C II bat	Övlt	J G Carell	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	G S Nordström	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	Tillika befälhavare Ellenabben
C 7. komp	Kapten	Gustaf Wesley Englund	
C III bat	Övlt	F E von Otter	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	

1929

C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	C G Lunding	
C 6. komp	Kapten	H Reuter	
C 8. komp	Kapten	A E Amundson	
C II bat	Övlt	J G Carell	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	G S Nordström	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	G W Englund	
C III bat	Övlt	F E von Otter	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	

1930

C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	
C 6. komp	Kapten	K V A Gyllencreutz	
C 8. komp	Kapten	A E Amundson	
C II bat	Övlt	F E von Otter	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	Jacob Hjalmar Åström	
C 4. komp	Kapten	F J E Eriksson	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	G W Englund	
C III bat	Vakant		
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	Karl Gustaf Tor Erik Hjalmar Bernhardt	

1931

C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
---------	-------	--------------	---------------------------------------

C 1. komp	Kapten	C G Lunding	
C 6. komp	Kapten	K V A Gyllencreutz	
C 8. komp	Kapten	A E Amundson	
C II bat	Övlt	F E von Otter	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	J H Åström	
C 4. komp	Vakant		
C 7. komp	Kapten	G W Englund	
C III bat	Major	N V Bille	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	
<i>1932</i>			
C I bat	Major	G E Nordbeck	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	K G T E H Bernhardt	
C 6. komp	Vakant		
C 8. komp	Kapten	E A Burman	
C II bat	Major	J H Åström	
	Kapten	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	Harald Verner Lange	
C 4. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	John Olsen	
C III bat	Major	N V Bille	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	Sven Gösta Möller	
<i>1933</i>			
C I bat	Major	Frej Axel Kuno Allbrandt	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	K G T E H Bernhardt	
C 6. komp	Kapten	Hans Mikael Bolin	
C 8. komp	Kapten	E A Burman	
C II bat	Major	J H Åström	
	Major	S Christenson	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	H V Lange	
C 4. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	J Olsen	
C III bat	Major	Ragnar Wallgren	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G Möller	
<i>1934</i>			
C I bat	Major	F A K Allbrandt	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	K G T E H Bernhardt	
C 6. komp	Kapten	H M Bolin	

C 8. komp	Kapten	E A Burman	
C II bat	Övlt	Carl Anders Claus	
	Kapten	K V A Gyllencreutz	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	H V Lange	
C 4. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	
C 7. komp	Kapten	J Olsen	
C III bat	Major	R Wallgren	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G Möller	
<i>1935</i>			
C I bat	Major	F A K Allbrandt	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	Bengt Filip Borgenstam	
C 6. komp	Kapten	Ragnar Theodor Smith	
C 8. komp	Kapten	H M Bolin	
C II bat	Övlt	C A Claus	
	Kapten	K V A Gyllencreutz	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	H V Lange	
C 4. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	J Olsen	
C III bat	Major	R Wallgren	
C 2. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C 5. komp	Kapten	S G Möller	
<i>1936</i>			
C I bat	Major	F A K Allbrandt	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	B F Borgenstam	
C 6. komp	Kapten	Fredric Bolling	
C 8. komp	Kapten	C E G Joachimson	
C II bat	Major	Ragnar Oskar Eggertsen	
	Kapten	K V A Gyllencreutz	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	H V Lange	
C 4. komp	Kapten	S G E Hultcrantz	Tillika befälhavare Aspöberg
C 7. komp	Kapten	J Olsen	
C III bat	Major	R Wallgren	
C 2. komp	Kapten	Åke Johan Wockatz	
C 5. komp	Kapten	Per Georg Nilsson	
<i>1937</i>			
C I bat	Major	Å J Wockatz	
C 1. komp	Kapten	Per Adolf Ruben Löfstedt	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 6. komp	Kapten	F Bolling	
C 8. komp	Kapten	C E G Joachimson	

C II bat	Övlt	R O Eggertsen	
	Kapten	K V A Gyllencreutz	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	Carl Birger Rosén	
C 4. komp	Vakant		
C 7. komp	Kapten	H M Bolin	

C III bat	Major	R Wallgren	
C 2. komp	Vakant		
C 5. komp	Vakant		

1938

C I bat	Major	Å J Wockatz	Tillika befälhavare Västra Hästholmen
C 1. komp	Kapten	P A R Löfstedt	
C 6. komp	Kapten	F Bolling	
C 8. komp	Kapten	C E G Joachimson	

C II bat	Övlt	R O Eggertsen	
	Kapten	K V A Gyllencreutz	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	C B Rosén	
C 4. komp	Vakant		
C 7. komp	Kapten	H M Bolin	

C III bat	Major	R Wallgren	
C 2. komp	Vakant		
C 5. komp	Vakant		

1939

C I bat	Major	Å J Wockatz	
C 1. komp	Kapten	P A R Löfstedt	
C 6. komp	Kapten	F Bolling	
C 8. komp	Kapten	C E G Joachimson	

C II bat	Övlt	R O Eggertsen	
	Kapten	K G T E H Bernhardt	Befälhavare Kungsholmen
C 3. komp	Kapten	C B Rosén	
C 4. komp	Kapten	E S Olsson	
C 7. komp	Kapten	H M Bolin	

C III bat	Övlt	Alf Nyman	
C 2. komp	Kapten	Hans Ekelund	
C 5. komp	Vakant		

1940-1945

Under dessa år var de ordinarie utbildningskompanierna vilande på grund av rådande beredskap. I stället uppsattes depåkompanier, vilka egentligen endast fungerade som administrativa enheter för den inkallade personalen. Utbildningen ägde rum vid krigsförbanden och krigsförbandscheferna var ansvariga för utbildningens bedrivande och resultat. Således var till exempel luftskydds-

chefen ansvarig för utbildningen vid 7. och 8. Kompanierna. Det har inte varit möjligt att få fram namnuppgifter på chefer inom depåorganisationen mer än för ett av beredskapsåren, 1943.

Depåorganisationen 1943

I depåbat	Major (marinen)	C E GJoachimson
1. depåkomp	Löjtnant (res)	K A B Nilsson
2. depåkomp	Kapten (res)	Carlberg
3. depåkomp	Löjtnant (res)	H F Larsson
II depåbat	Major	Bo Lindeberg
4. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Emil Bergljung
5. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Johan Herman Rydin
III depåbat	Vakant	
7. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Knut Axel Wilhelm Lindblad
8. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Carl JohanLagström
IV depåbat	Major (marinen)	S Christenson
11. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Georg Antonius Wahlberg
12. depåkomp	Löjtnant (marinen)	Axel Mauritz Elmlund
13. depåkomp	Förvaltare	Carl Oscar Svensson

1946

C I bat	Vakant	
C 1. komp	Kapten	Hans Bostorp
C 2. komp	Löjtnant	Olof Gäfvert
C 3. komp	Vakant	
C II bat	Övlt	Bo Lindeberg
C 4. komp	Kapten	Folke Svartengren
C 5. komp	Kapten	Elof Gustrin
C 6. komp	Vakant	
C III bat	Övlt	Gunnar Carle
C 7. komp	Löjtnant	Erland Hansson
C 8. komp	Kapten	Tor Wissler
C IV bat	Övlt	Hans Bolin
C 11. komp	Kapten	Benkt Dahlberg
C 12. komp	Kapten	Percy Dalheim
C 13. komp	Vakant	

1947

C I bat	Major	Carl-Fredrik Gillberg
C 1. komp	Vakant	
C 2. komp	Kapten	Hans Bergstrand
C 3. komp	Vakant	

C II bat Övlt Bo Lindeberg
C 4. komp Kapten Karl-Gustav Kahnlund
C 5. komp Kapten Håkan Mohr
C 6. komp Vakant

C III bat Övlt Gunnar Carle
C 7. komp Löjtnant Gösta Olsson
C 8. komp Kapten Tor Wissler

C IV bat Övlt Hans Bolin
C 11. komp Vakant
C 12. komp Kapten Percy Dalheim
C 13. komp Vakant

1948

C I bat Övlt Erik Nordling
C 1. komp Kapten Håkan Mohr
C 2. komp Kapten Hans Bergstrand
C 3. komp Vakant

C II bat Major Carl-Fredrik Gillberg
C 4. komp Löjtnant Nils-Erik Nyström
C 5. komp Löjtnant Hans Hansén

C III bat Övlt Gunnar Carle
C 7. komp Löjtnant Allan Arnström
C 8. komp Kapten Tor Wissler

C IV bat Övlt Hans Bolin
C 11. komp Löjtnant Sture Lindberg
C 12. komp Kapten Percy Dalheim
C 13. komp Major (res) C E G Joachimson

1949

C I bat Övlt Gunnar Carle
C 1. komp Vakant
C 2. komp Kapten Sven-Eril Bengtson
C 7. komp Kapten Hans Hansén
C 8. komp Kapten Tor Wissler

C II bat Övlt Hans Augustinus Hilder
C 4. komp Kapten Folke Svartengren
C 5. komp Kapten Elof Gustrin

C IV bat Övlt Sture Lindahl
C 11. komp Kapten Sture Lindberg
C 12. komp Kapten Percy Dalheim
C 13. komp Major (res) C E G Joachimson

1950

C I bat	Övlt	Gunnar Carle
C 1. komp	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 2. komp	Kapten	Sven-Eril Bengtson
C 8. komp	Kapten	Hugo Eneroth
C II bat	Övlt	Hans Augustinus Hilder
C 4. komp	Kapten	Folke Svartengren
C 5. komp	Kapten	Elof Gustrin
C IV bat	Övlt	Sture Lindahl
C 11. komp	Kapten	Sven Olby
C 12. komp	Kapten	Percy Dalheim
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1951

C I bat	Övlt	Gunnar Carle
C 1. komp	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 2. komp	Kapten	Bjarne Rydell
C 8. komp	Kapten	Hugo Eneroth
C II bat	Övlt	Hans Augustinus Hilder
C 4. komp	Kapten	Folke Svartengren
C 5. komp	Kapten	Nils-Erik Nyström
C IV bat	Övlt	Sture Lindahl
C 11. komp	Kapten	Sven Olby
C 12. komp	Kapten	Percy Dalheim
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1952

C I bat	Övlt	Gunnar Carle
C 1. komp	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 2. komp	Kapten	Bjarne Rydell
C 8. komp	Kapten	Hugo Eneroth
C II bat	Övlt	Sten Berndes
C 4. komp	Kapten	Nils-Erik Nyström
C 5. komp	Vakant	
C IV bat	Övlt	Sture Lindahl
C 11. komp	Kapten	Sven Olby
C 12. komp	Kapten	Bengt Ranégie
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1953

C I bat	Övlt	Gunnar Carle
C 1. komp	Kapten	Åke Julin
C 2. komp	Kapten	Bjarne Rydell
C 8. komp	Kapten	Gösta Olsson

C II bat	Major	Gunnar Sahlin	
C 4. komp	Kapten	Roland Bjule	
C 5. komp	Kapten	Nils-Erik Nyström	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn

C IV bat	Övlt	Sten Berndes
C 11. komp	Kapten	Sven Olby
C 12. komp	Kapten	Bengt Ranegie
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1954

C I bat	Övlt	Gunnar Carle
C 1. komp	Kapten	Åke Julin
C 2. komp	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 8. komp	Kapten	Gösta Olsson

C II bat	Major	Gunnar Sahlin
C 4. komp	Kapten	Nils-Erik Nyström
C 5. komp	Kapten	Folke Svartengren

C IV bat	Övlt	Sten Berndes
C 11. komp	Kapten	Sven Olby
C 12. komp	Kapten	Bengt Ranégie
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1955

C I bat	Major	Sven-Eril Bengtson
C 1. komp	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 2. komp	Kapten	Erik Eklind
C 8. komp	Kapten	Gösta Olsson

C II bat	Övlt	Carl Engdahl
C 4. komp	Kapten	Åke Julin
C 5. komp	Kapten	Folke Svartengren

C IV bat	Övlt	Sten Berndes
C 11. komp	Kapten	Sperling Leijonhufvud
C 12. komp	Kapten	Percy Dalheim
C 13. komp	Kapten	Tor Wissler

1956

C Spärrbat	Major	Sven-Eril Bengtson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Sperling Leijonhufvud	
C 2. batt	Kapten	Erik Eklind	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	

C Artbat	Övlt	Carl Engdahl	
C 4. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 5. batt	Kapten	Folke Svartengren	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn
C 6. batt	Vakant		
C 1 Muldiv	Kapten	Percy Dalheim	

C MekS	Kapten	Hans Bostorp
CFörplS	Kapten	Bjarne Rydell
C Kasbatt	Kapten	Tor Wissler

1957

C Spärrbat	Övlt	Bertil Larsson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Erik Eklind	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	

C Artbat	Övlt	Carl Engdahl	
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn
C 6. batt	Kapten	Lennart Torstensson	
C I Muldiv	Löjtnant	Gert Sundström	

C MekS	Major	Hans Bostorp
CFörplS	Kapten	Tor Wissler
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer

1958

C Spärrbat	Övlt	Bertil Larsson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Folke Svartengren	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	

C Artbat	Vakant		
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn
C 6. batt	Kapten	Egil Berteus	
C 1. Muldiv	Kapten	Gert Sundström	

C MekS	Major	Hans Bostorp
CFörplS	Kapten	Tor Wissler
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer

1959

C Spärrbat	Övlt	Sven-Eril Bengtson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Vakant		
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	

C Artbat	Major	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn
C 6. batt	Kapten	Lennart Torstensson	
C 1. Muldiv	Kapten	Gert Sundström	

C MekS	Major	Hans Bostorp
CFörplS	Kapten	Tor Wissler

C Kasbatt Major (res)Sixten Odebjer

1960

C Spärrbat	Övlt	Sven-Eril Bengtson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Lennart Torstensson	
C 3. batt	Kapten	Åke Petraeus	
C Muldiv	Kapten	Gert Sundström	

C Artbat	Major	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	Tillika kasernbefälhavare Oscarsvärn
C 6. batt	Kapten	Karl-Axel Liedström	
C MekS	Major	Hans Bostorp	
CFörpLS	Kapten	Tor Wissler	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1961

C Spärrbat	Övlt	Sven-Eril Bengtson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Lennart Torstensson	
C 3. batt	Kapten	Lars Backman	
C Muldiv	Kapten	Gert Sundström	

C Artbat	Övlt	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	
C 6. batt	Vakant		

C MekS	Kapten	Åke Hammarberg	
CFörpLS	Kapten	Tor Wissler	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1962

C Spärrbat	Övlt	Sven-Eril Bengtson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Vakant		
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	
C Muldiv	Kapten	Gert Sundström	

C Artbat	Övlt	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Bengt Haverling	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	
C 6. batt	Vakant		
C MekS	Major	Sperling Leijonhufvud	
CFörpLS	Kapten	Lennart Torstensson	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1963

C Spärrbat	Övlt	Nils Skånberg	Tillika fortchef Kungsholmen
------------	------	---------------	------------------------------

C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson
C 2. batt	Löjtnant	Anders Jacobsson
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson
C Muldiv	Kapten	Gert Sundström
C Artbat	Övlt	Gunnar Sahlin
C 4. batt	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström
C 6. batt	Kapten	Bengt Haverling
C MekS	Major	Allan Arnström
CFörplS	Kapten	Lennart Torstenson
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer

1964

C Spärrbat	Övlt	Nils Skånberg	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Anders Jacobsson	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	
C Muldiv	Kapten	Gert Sundström	
C Artbat	Övlt	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Thorvald Emanuelsson	
C 5. batt	Kapten	Nils-Erik Nyström	
C 6. batt	Vakant		
C MekS	Major	Allan Arnström	
CFörplS	Kapten	Lennart Torstenson	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1965

C Spärrbat	Övlt	Nils Skånberg	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Roland Althini	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	
C Muldiv	Kapten	Arne Lundström	
C Artbat	Övlt	Gunnar Sahlin	
C 4. batt	Kapten	Thorvald Emanuelson	
C 5. batt	Kapten	Arne Håkansson	
C 6. batt	Vakant		
C MekS	Major	Allan Arnström	
CFörplS	Kapten	Lennart Torstenson	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1966

C Spärrbat	Major	Curt Ericson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Björn Magnusson	
C 2. batt	Kapten	Anders Jacobsson	

C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson
C Muldiv	Kapten	Arne Lundström
C Artbat	Övlt	Lennart Sölvinger
C 4. batt	Kapten	Thorvald Emanuelsson
C 5. batt	Kapten	Arne Håkansson
C 6. batt	Vakant	
C MekS	Övlt	Gunnar Sahlin
CFörpLS	Kapten	Lennart Torstensson
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer

1967

C Spärrbat	Major	Curt Ericson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten/löjtnant	Anders Jacobsson/Paul Wihlborg	
C 2. batt	Vakant		
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	
C Muldiv	Kapten	Arne Lundström	
C Artbat	Övlt	Curt Nyström	
C 4. batt	Flaggrobotmästare	Nils-Göran Hanson	
C 5. batt	Kapten	Åke Jeansson	
C 6. batt	Kapten	Perérik Lindahl	
C MekS	Övlt	Bo Levinsson	
CFörpLS	Kapten	Thorvald Emanuelsson	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1968

C Spärrbat	Major	Curt Ericson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Löjtnant	Roland Hultgren	
C 2. batt	Kapten	Anders Jacobsson	
C 3. batt	Kapten	Gösta Olsson	
C Muldiv	Kapten	Arne Lundström	
C Artbat	Övlt	Curt Nyström	
C 4. batt	Löjtnant	Urban Sobeus	
C 5. batt	Kapten	Åke Jeansson	
C 6. batt	Kapten	Perérik Lindahl	
C MekS	Övlt	Bo Levinsson	
CFörpLS	Kapten	Nils-Erik Nyström	
C Kasbatt	Major (res)	Sixten Odebjer	

1969

C Spärrbat	Major	Curt Ericson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Löjtnant	Olle Melin	
C 2. batt	Kapten	Anders Jacobsson	
C Muldiv	Kapten	Arne Lundström	
C Artbat	Övlt	Curt Nyström	

C 4. batt Kaptén Bengt Kihlström
C 5. batt Kaptén Åke Jeansson
C 6. batt Kaptén Perérik Lindahl

C MekS Övlt Bo Levinsson
CFörplS Kaptén Nils-Erik Nyström
C Kasbatt Major (res) Sixten Odebjer

1970

C Spärrbat Major Curt Ericson Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Löjtnant Anders Berlin
C 2. batt Kaptén Anders Jacobsson
C Muldiv Kaptén Rolf Sahlén

C Artbat Övlt Curt Nyström
C 4. batt Löjtnant Sture Malmgren
C 5. batt Kaptén Åke Jeansson
C 6. batt Kaptén Bengt Kihlström

C MekS Övlt Hans Bergstrand
CFörplS Kaptén Perérik Lindahl
C Kasbatt Kaptén Nils-Erik Nyström

1971

C Spärrbat Major Roland Althini Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Löjtnant Björn Nordbeck
C 2. batt Kaptén Anders Jacobsson
C Muldiv Kaptén Rolf Sahlén

C Artbat Övlt Curt Nyström
C 4. batt Löjtnant Sture Malmgren
C 5. batt Kaptén Åke Jeansson
C 6. batt Flg Sigvard Bengtsson

C MekS Mång Owe Johansson
CFörplS Kaptén Olle Melin
C Kasbatt Major Nils-Erik Nyström

1972

C Spärrbat Övlt Roland Althini Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Kaptén Björn Nordbeck
C 2. batt Major Anders Jacobsson
C Muldiv Major Rolf Sahlén

C Artbat Övlt Ewert Juhlin
C 4. batt Kaptén Sture Malmgren
C 5. batt Major Åke Jeansson
C 6. batt Kaptén Lennart Öhrn
C MekS Övlt Curt Nyström

CFörpLS Kapten Olle Melin
C Kasbatt Major Nils-Erik Nyström

1973

C Spärrbat Övlt Roland Althini Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Kapten Björn Nordbeck
C 2. batt Major Anders Jacobsson
C Muldiv Major Rolf Sahlén

C Artbat Övlt Ewert Juhlin
C 4. batt Kapten Sture Malmgren
C 5. batt Major Åke Jeansson
C 6. batt Kapten Lennart Öhrn

C MekS Övlt Curt Nyström
CFörpLS Major Olle Melin
C Kasbatt Major Nils-Erik Nyström

1974

C Spärrbat Övlt Roland Althini Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Kapten Anders Öderwall
C 2. batt Major Anders Jacobsson
C Muldiv Kapten Rolf Carlsson

C Artbat Övlt Ewert Juhlin
C 4. batt Kapten Bo Svanlind
C 5. batt Major Åke Jeansson
C 6. batt Kapten Sven-Eril Bengtson

C MekS Övlt Curt Nyström
C UhS Major Olle Melin
C Kasbatt Major Nils-Erik Nyström

1975

C Spärrbat Övlt Ingvar Woxing Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Kapten Anders Öderwall
C 2. batt Kapten Krister Wictorsson
C Muldiv Kapten Rolf Carlsson

C Artbat Övlt Per-Christian Bohlin
C 4. batt Kapten Bo Svanlind
C 5. batt Major Åke Jeansson
C 6. batt Kapten Sven-Eril Bengtson

C MekS Övlt Curt Nyström
C UhS Major Olle Melin
C Kasbatt Major Nils-Erik Nyström

1976

C Spärrbat	Övlt	Ingvar Woxing	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Sven Schölin	
C 2. batt	Kapten	Krister Wictorsson	
C Muldiv	Kapten	Rolf Carlsson	

C Artbat	Övlt	Per-Christian Bohlin
C 4. batt	Kapten	Christer Arweström
C 5. batt	Major	Åke Jeansson
C 6. batt	Kapten	Sven-Eril Bengtson

C MekS	Övlt	Curt Nyström
C UhS	Major	Olle Melin
C Kasbatt	Major	Nils-Erik Nyström

1977

C Spärrbat	Övlt	Per Lundbeck	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Sven Schölin	
C 2. batt	Kapten	Krister Wictorsson	
C Muldiv	Kapten	Tom Bergström	

C Artbat	Övlt	Curt Nyström
C 4. batt	Kapten	Christer Arweström
C 5. batt	Major	Åke Jeansson
C 6. batt	Kapten	Kjell Olsson

C MekS	Övlt	Curt Nyström
C UhS	Major	Olle Melin
C Kasbatt	Major	Nils-Erik Nyström

1978

C Spärrbat	Övlt	Per Lundbeck	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Maths Dackehag	
C 2. batt	Kapten	Per-Åke Petersson	
C Muldiv	Kapten	Tom Bergström	

C Artbat	Övlt	Per-Christian Bohlin
C 4. batt	Kapten	Kenneth Netterström
C 5. batt	Major	Bengt Kihlström
C 6. batt	Kapten	Kjell Olsson

C MekS	Övlt	Curt Nyström
C UhS	Major	Jan Bergh
C Kasbatt	Kapten	Gösta Olsson

1979

C Spärrbat	Övlt	Urban Sobeus	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Maths Dackehag	

C 2. batt	Kapten	Per-Åke Petersson
C Muldiv	Kapten	Göran Löfgren
C Artbat	Övlt	Torsten Björnsson
C 4. batt	Kapten	Kenneth Netterström
C 5. batt	Kapten	Sven-Eril Bengtson
C 6. batt	Kapten	Hans Eihland
C KAUhS	Övlt	Ewert Juhlin
C Skolkomp	Major	Anders Jacobsson
C Kasbatt	Kapten	Gösta Olsson

1980

C Spärrbat	Övlt	Urban Sobeus	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Krister Wictorsson	
C 2. batt	Kapten	Gunnar Nyström	
C Muldiv	Kapten	Göran Löfgren	

C Artbat	Övlt	Torsten Björnsson
C 4. batt	Kapten	Henry Gustavsson
C 5. batt	Kapten	Sven-Eril Bengtson
C 6. batt	Kapten	Sigvard Bengtsson

C KAUhS	Övlt	Ewert Juhlin
C Skolkomp	Major	Anders Jacobsson
C Kasbatt	Kapten	Gösta Olsson

1981

C Spärrbat	Övlt	Åke Jeansson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Glenn Linder	
C 2. batt	Kapten	Gunnar Nyström	
C Muldiv	Major	Rolf Carlsson	
C Artbat	Övlt	Torsten Björnsson	
C 4. batt	Kapten	Henry Gustavsson	
C 5. batt	Kapten	Sven-Eril Bengtson	
C 6. batt	Kapten	Kjell Olsson	

C KAUhS	Övlt	Ewert Juhlin
C Skolkomp	Major	Anders Jacobsson

C Kasbatt	Kapten	Gösta Olsson
-----------	--------	--------------

1982

C Spärrbat	Övlt	Åke Jeansson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt	Kapten	Tom Bergström	
C 2. batt	Kapten	Hans Hådding	
C Muldiv	Major	Rolf Carlsson	

C Artbat	Övlt	Sture Malmgren
C 4. batt	Kapten	Tomas Thaug

C 5. batt Major Sven-Eril Bengtson
C 6. batt Kapten Kjell Olsson

C KAUhS Övlt Lenart Lovén
Skolkomp Major Anders Jacobsson

C Kasbatt Kapten Gösta Olsson

1983

C Spärrbat Övlt Åke Jeansson Tillika fortchef Kungsholmen
C 1. batt Major Tom Bergström
C 2. batt Major Anders Jacobsson
C Muldiv Major Rolf Carlsson

C Artbat Övlt Sture Malmgren
C 4. batt Kapten Henry Gustavsson
C 5. batt Major Sven-Eril Bengtson
C 6. batt Major Kjell Olsson
C KAUhS Övlt Lennart Lovén
C Skolkomp Major Birger Werner

C Kasbatt Kapten Gösta Olsson

1984

C Spärrbat Övlt Roland Hultgren Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt Major Per Engkvist
C 3. batt Major Jonny Jedsmo
C Muldiv Major Rolf Carlsson

C Artbat Övlt Sture Malmgren
C 4. batt Major Henry Gustavsson
C 5. batt Kapten Tommy Erlandsson
C 6. batt Major Kjell Olsson

C KAUhS Major Sven-Eril Bengtson
C 1. batt Major Tom Bergström
C Teknkomp Major Lennart Paulrud
C Uhkomp Major Birger Werner

C Kasbatt Kapten Nils-Göran Hanson

1985

C Spärrbat Övlt Rolf Lindén Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt Major Per Engkvist
C 3. batt Kapten Bengt Etedahl
C Muldiv Major Rolf Carlsson

C Artbat Övlt Sten Munck af Rosenschöld
C 4. batt Major Henry Gustavsson
C 5. batt Major Tommy Erlandsson

C 6. batt	Kapten	Bo Eriksson
C KAUhS	Major	Sven-Eril Bengtson
C 1. batt	Kapten	Tommy Karlsson
C Teknkomp	Major	Lennart Paulrud
C Uhkomp	Major	Bengt Lexhagen
C Kasbatt	Kapten	Nils-Göran Hanson

1986

C Spärrbat	Övlt	Rolf Lindén	Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt	Major	Per Engkvist	
C 3. batt	Kapten	Göran Karlsson	
C Muldiv	Major	Rolf Carlsson	
C Artbat	Övlt	Sten Munck af Rosenschöld	
C 4. batt	Major	Henry Gustavsson	
C 5. batt	Major	Tommy Erlandsson	
C 6. batt	Major	Bo Eriksson	
C KAUhS	Major	Sven-Eril Bengtson	
C 1. batt	Kapten	Tommy Karlsson	
Teknkomp	Major	Lennart Paulrud	
Uhkomp	Major	Bengt Lexhagen	
C Kasbatt	Major	Nils-Göran Hanson	

1987

C Spärrbat	Major	Birger Werner	Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt	Kapten	Mikael Johnsson	
C 3. batt	Major	Bernt Palm	
C Muldiv	Major	Göran Löfgren	
C Artbat	Major	Sven-Eril Bengtson	
C 4. batt	Major	Henry Gustavsson	
C 5. batt	Major	Anders Åkerman	
C 6. batt	Major	Bo Eriksson	
C KAUhS	Övlt	Stig Ljung	
C 1. batt	Major	Glenn Linder	
C Teknkomp	Major	Lennart Paulrud	
C Uhkomp	Major	Bengt Ettetdahl	
C Kasbatt	Major	Nils-Göran Hanson	

1988

C Spärrbat	Övlt	Folke Rehnstöm	Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt	Kapten	Mikael Johnsson	
C 3. batt	Major	Bernt Palm	
C Muldiv	Major	Göran Löfgren	

C Artbat	Övlt	Sven-Eril Bengtson
C 4. batt	Major	Henry Gustavsson
C 5. batt	Major	Anders Åkerman
C 6. batt	Major	Torbjörn Sunesson

C KAUhS	Övlt	Stig Ljung
C 1. batt	Major	Glenn Linder
C Teknkomp	Major	Lennart Paulrud
C Uhkomp	Major	Bengt Etedahl

C Kasbatt	Major	Nils-Göran Hanson
-----------	-------	-------------------

1989

C Spärrbat	Övlt	Krister Wictorsson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt	Major	Thomas Thaug	
C 3. batt	Major	Birger Werner	
C Muldiv	Major	Göran Löfgren	

C Artbat	Övlt	Bo Wranker
C 4. batt	Kapten	Lennart Lindqvist
C 5. batt	Kapten	Lennart Seerbe
C 6. batt	Major	Kristian Gruwberger

C KAUhS	Övlt	Ulf Nilsson
C 1. batt	Major	Björn Pettersson
C Teknkomp	Major	Hans Mårtensson
C Uhkomp	Major	Jan Hejdeman

C Depåkomp	Major	Anders Öderwall
------------	-------	-----------------

1990

C Spärrbat	Övlt	Krister Wictorsson	Tillika fortchef Kungsholmen
C 2. batt	Major	Thomas Thaug	
C 3. batt	Vakant		
C Muldiv	Major	Göran Löfgren	

C Artbat	Övlt	Bo Wranker
C 4. batt	Kapten	Lennart Lindqvist
C 5. batt	Kapten	Lennart Seerbe
C 6. batt	Kapten	Kristian Gruwberger

C KAUhS	Övlt	Ulf Nilsson
C 1. Batt	Major	Björn Pettersson
C Teknkomp	Major	Hans Mårtensson
C Uhkomp	Major	Jan Hejdeman

C Depåkomp	Major	Anders Öderwall
------------	-------	-----------------

1991

C Artbatt	Major	Herman Håkansson
-----------	-------	------------------

C Stabsbatt	Kapten	Anders Persberg	
C Amfkomp	Major	Lars-Erik Karlsson	
C Muldiv	Major	Göran Karlsson	
C KAUhS	Övlt	Sven Norberg	
C Teknkomp	Major	Hans Mårtensson	
C Uhkomp	Major	Roland Marken	
C Depåkomp	Major	Anders Öderwall	
C Ubskykomp	Major	Nils Göransson	(ingick i Karlskronagruppen)

1992

C Artbatt	Major	Herman Håkansson	
C Stabsbatt	Kapten	Anders Persberg	
C Amfkomp	Major	Lars-Erik Karlsson	
C Muldiv	Major	Göran Löfgren	
C KAUhS	Övlt	Sven Norberg	
C Teknkomp	Major	Hans Mårtensson	
C Uhkomp	Major	Roland Marken	
C Depåkomp	Major	Anders Öderwall	
C Ubskykomp	Major	Nils Göransson	(ingick i Karlskronagruppen)

C KAUhS övergick detta år till Karlskrona Örlogsskolor i ny organisation

1993

C GU-bat	Övlt	Mats Wigselius	
C Artbatt	Major	Ola Truedsson	
C Stabsbatt	Major	Peter Glimvall	
C Amfkomp	Major	Lars-Erik Karlsson	
C Muldiv	Kapten	Bengt-Göran Pettersson	
C Depåbat	Major	Andres Öderwall	
C Kasbatt	Kapten	Roland Strandh	
C Ubskykomp	Major	Nils Göransson	

1994

C GU-bat	Övlt	Tommy Erlandsson	
C Stabsbatt	Major	Mats Lindberg	
C Artbatt	Major	Tord Håkansson	
C Amfkomp	Major	Magnus Ericsson	
C Min-båtkomp	Major	Joe Wilhelmsson	
C Skyddsavd	Kapten	Lennart Tapper	
C Depåbat	Major	Anders Öderwall	
C Kasbatt	Kapten	Roland Strand	

1995

C GU-bat	Övlt	Tommy Erlandsson
C Stabsbatt	Major	Mats Lindberg
C Artbatt	Major	Tord Håkansson
C Amfkomp	Major	Magnus Ericsson
C Min-båtkomp	Major	Joe Wilhelmsson
C Skyddsavd	Kapten	Lennart Tapper
C Depåbat	Major	Anders Öderwall
C Kasbatt	Kapten	Roland Strand

1996

C GU-bat	Övlt	Tommy Erlandsson
C Stabsbatt	Major	Mats Lindberg
C Artbatt	Major	Tord Håkansson
C Amfkomp	Major	Magnus Ericsson
C Min-båtkomp	Major	Rune Svensson
C Skyddsavd	Kapten	Lennart Tapper
C Depåbat	Major	Anders Öderwall
C Kasbatt	Kapten	Roland Strand

1997

C Amfbat	Övlt	Günter Villman	Tillika fortchef Kungsholmen
C Stabskomp	Major	Conny Olausson	
C Amfkomp	Major	Björn Lindkvist	
C Kjkomp	Major	Gunnar Ahlström	
C Ubskykomp	Kapten	Per Anglert	
C Muldiv	Kapten	Christer Antonsson	
C KAbat	Major	Christian Gruwberger	
C Stabsbatt	Vakant		
C Kabatt	Major	Magnus Nielsen	
C Krbatt	Kapten	Lennart Johansson	
C Brigstabsbatt	Major	Mats Lindberg	
C Briglvrbbatt	Kapten	Ola Svensson	
C Briguhkomp	Kapten	Johan Fries	
C Teknkomp	Major	Carl-Gustav Johansson	
C Depåkomp	Major	Anders Öderwall	

1998

C Amfbat	Övlt	Johan Lindberg	Tillika fortchef Kungsholmen
C Stabskomp	Kapten	Henrik Forsmark	
C Amfkomp	Major	Conny Olausson	
C Kjkomp	Kapten	Claes Wiridén	
C Ubskykomp	Kapten	Per Anglert	
C Muldiv	Kapten	Olle Johansson	
C KAbat	Övlt	Bo Arnesson	
C Stabsbatt	Kapten	Magnus Rydh	
C Kabatt	Kapten	Mikael Carlsson	

C Krbbatt	Major	Peter Ling
C Brigstabsbatt	Major	Martin Olsson
C Briglvrbbatt	Kapten	Ola Svensson
C Briguhkomp	Kapten	Magnus Svensson

C Teknkomp	Major	Carl-Gustav Johansson
------------	-------	-----------------------

C Depåkomp	Major	Anders Öderwall
------------	-------	-----------------

1999

C Amfbat	Övlt	Johan Lindberg	Tillika fortchef Kungsholmen
C Stabskomp	Major	Henrik Ramner	
C Amfkomp	Major	Conny Olausson	
C Kjkomp	Major	Roger Nilsson	
C Ubskykomp	Kapten	Per Anglert	
C Muldiv	Kapten	Christer Antonson	

C KAbat	Övlt	Mats Furenius
C Stabsbatt	Kapten	Magnus Rydh
C Kabatt	Major	Max Tedenlid
C Krbbatt	Major	Lennart Lindqvist
C Brigstabsbatt	Kapten	Mikael Carlsson
C Briglvrbbatt	Kapten	Ola Svensson
C Briguhkomp	Major	Hans Pettersson

C Teknkomp	Major	Erik Starberg
------------	-------	---------------

C Depåkomp	Major	Anders Öderwall
------------	-------	-----------------

2000

C Amfbat	Övlt	Srefan Palmkvist	Tillika fortchef Kungsholmen
C Stabskomp	Vakant		
C Amfkomp	Major	Johan Melin	
C Kjkomp	Vakant		
C Ubskykomp	Kapten	Nils Jonasson	
C Muldiv	Major	Henrik Forsmark	

C KAbat	Övlt	Mats Furenius
C Stabsbatt	Kapten	Magnus Rydh
C Kabatt	Major	Henrik Ramner
C Krbbatt	Major	Lennart Lindqvist
C Brigstabsbatt	Major	Mattias Lindhe
C Briglvrbbatt	Kapten	Ola Svensson
C Briguhkomp	Major	Mikael Johansson

C Teknkomp	Major	Erik Starberg
------------	-------	---------------

C Depåkomp	Kapten	Roland Strand
------------	--------	---------------

KA 2 under första världskriget 1914 – 1918

Av Olle Melin

Mobiliseringen

Förstärkt beredskap anbefalldes den 31/7 1914 och mobilisering av kustartilleriet den 3/8. Redan samma dag som den förstärkta beredskapen anbefalldes, utsändes Karlskrona Fästnings säkerhetspiketer och denna dag och dagen efter utsändes skyddstrupper ur I. och II. Bataljonen ur I 7, vilket förband utgjorde fästningsinfanteri. Landstormen mobiliserade den 2/8.

KA 2 anmälde den 8/8 till befälhavande amiralen, att mobiliseringen var klar.

Minering C.S. (Karlskrona syd) utlades med början den 31/7 och anmälde klar den 3/8. Minering C.S. avsåg mineringen i huvudinloppet mellan Aspö och Tjurkö.

Minering C.V. (Karlskrona väst) utlades med början den 5/8 och anmälde klar den 10/8. Denna minering låg mellan Almö och Västra Hästholmen.

Utöver befintliga fasta batterier på Västra Hästholmen, Aspö, Kungsholmen, Tjurkö och Oscarsvärn, sattes rörliga batterier upp vid Skällösund och på Drottningsskär.

Som förstärkning till Karlskrona fästnings fasta batterier lades pansarbåten John Ericsson till Kungsholmen och pansarbåten Björn låg som reserv i beredskap vid Mobiliseringskajen på Örlogsvarvet. På Kungsholmen utgångsgrupperades flottans vedettbåtar 1, 2, 3 och 4.

I stora inloppet till Karlskrona förankrades logementsfartygen af Chapman och Saga. Mellan dessa spändes kättingar. Detta visade sig vara en dålig lösning, varför tillverkning av bomstängsel igångsattes.

Omedelbart efter mobiliseringen påbörjades utbildning i vapentjänst med omfattande skjutningar. Inga artilleriskjutningar kom dock i gång på grund av brist på regler för artilleriammunition. Skjutningarna kom dock i gång i slutet av mobiliseringsperioden, då stor del av den mobiliserade personalen fått tjänstledighet.

De rörliga enheterna ur KA 2 deltog i en krigsövning den 20-21/8, där I 7 utgjorde huvudstyrkan. Den 9-10/9 krigsövades sektionerna I och II, det vill säga västra och mellersta skärgårdarna i Karlskrona. I övningen deltog också ett rörligt batteri grupperat på Sturkö.

Mobiliserade styrkor

Totalt mobiliserade i Karlskrona fästning 10 138 man fördelade enligt följande:

<u>Enhet</u>	<u>Off</u>	<u>Uoff</u>	<u>Civmil</u>	<u>Manskap</u>
Bef amiralens stab mm	22	16	14	123
KA 2	53	102	7	3184
I 7	85	82	18	5806
Landstormen	1	-	-	239
Ing 2 K	8	7	2	369
<i>Summa</i>	<i>169</i>	<i>207</i>	<i>41</i>	<i>9721</i>

Karlskrona fästnings organisation och sammansättning

Förbanden leddes av befälhavande amiralen i stationsstaben, där chefen för KA 2 var artilleribefälhavare. På motsvarande sätt var chefen för I 7 infanteribefälhavare.

Karlskrona fästning omfattade Karlskrona och Listerby skärgårdar samt landområdet från Listerby/Förkärla via Rödeby och Ramdala till Jämjö. Torhamnslandet ingick inte i Karlskrona fästning och inte heller Trossö med närliggande öar.

Området var indelat i 4 sektioner.

I sektionen omfattade Bollöarna, Hasslö, Västra Hästholmen, Almö och Listerby skärgård. Sektionsledningen fanns på Västra Hästholmen.

II sektionen omfattade Aspö, Kungsholmen och Tjurkö Sektionsledningen fanns på Kungsholmen.

III sektionen omfattade Sturkö, Senoren och Östra skärgården. Sektionsledningen fanns på Sturkö.

IV sektionen omfattade landfronten och innehöll såväl kustartilleri (Oscarsvärn) som infanteri (I 7).

Mobiliseringen 1914

Mobiliserade förband

Följande enheter mobiliserades augusti 1914.

I sektionen

Västra Hästholmen

Batt VH 1	3 57 mm kanon m/99
Batt VH 2	4 12 cm kanon m/03
Batt VH 4	4 57 mm kanon m/95
Batt VH 6	2 25 mm fyrpipiga ksp
Batt VH 9	2 57 mm kanon m/99
Batt VH 10	1 25 mm fyrpipig ksp
Batt VH 11	2 15 cm kanon m/83

Minspärningen C.V. (Karlskrona väst)

Totalt 489 man i sektionen

II sektionen

Aspö

Bollösund	4 57 mm kanon m/89
Ellenabben	
E 1	6 25 cm kanon m/85 och m/89 i dubbeltorn
E 2	2 57 mm kanon m/89
E 3-E 5	6 25 mm fyrpipiga ksp
Drottningsskär	2 12 cm kanon m/94

Kungsholmen

K 1	3 24 cm kanon m/90
K 2	3 15,2 cm kanon m/89-02
K 3	2 15,2 cm kanon m/89-02
K 4	3 15,2 cm kanon m/89-02
K 5	2 25 mm fyrpipiga ksp
K 6	4 25 mm fyrpipiga ksp
K 7	2 25 mm fyrpipiga ksp
K 8	3 24 cm kanon m/69
K 9	4 8 cm kanon m/83
K 10	4 8 cm kanon m/83

K 11 2 25 mm fyrpipiga ksp

K 12 2 25 mm fyrpipiga ksp

K 13 4 25 mm fyrpipiga ksp

K 14 3 27 cm kanon m/76

K 15 3 57 mm kanon m/F

K 16 4 27 cm kanon m/75

K 17 2 12 mm ksp m/75

K 18 2 25 mm fyrpipiga ksp

I Kungsholmsstyrkan ingick också 4 st 57 mm rörliga kanoner

Minspärningen C.S. (Karlskrona syd)

Tjurkö

Batt Stenbrottet 4 24 cm haubits m/00

Djupasund 3 57 mm kanon m/95

Totalt 1823 man i sektionen, varav 1303 på Kungsholmen

III sektionen

Västra Skällö

4 57 mm rörlig kanon m/95

Totalt 67 man i sektionen

IV sektionen

Oscarsvärn

Hästobatteriet

H 1 4 57 mm kanon m/95

H 2 2 57 mm kanon m/95

H 3 2 8 mm fyrpipiga ksp m/94

H 4 3 57 mm kanon m/95

H 5 3 57 mm kanon m/95

Sunnabatteriet

S 1 4 8 mm fyrpipiga ksp m/94

S 2 4 8 mm fyrpipiga ksp m/94

S 3 4 57 mm kanon m/95

S 4 2 57 mm kanon m/95

Rörliga batterier

Ra 4 12 cm kanon m/85

Rb 4 12 cm haubits m/91
Rc 4 12 cm haubits m/91
Rf 4 6,5 mm automatisk ksp m/00
Totalt inom sektionen 471 man

Till detta kom regementsstab och depå om totalt 523 man. Karlskrona fästning förklarades i belägringstillstånd den 4/8 1914 och i anslutning till detta upphörde skolor och kurer vid regementet och all personal ingick i krigsorganisationen i de krigsorganiserade förbanden.

Fortsatt utveckling

Den 28/9 anbefalldes möjlighet för cheferna att bevilja tjänstledighet för de värnpliktiga i längre omgångar. Tjänstledigheten skulle omfatta cirka hälften av krigsbemanningarna åt gången och vara minst en månad. Tjänstledigheterna omöjliggjorde i stort övningarna och den goda anda som funnits vid mobiliseringen försvann i stor utsträckning. Stammanskap, vars kontrakt utlöpte, fick dock enligt kungligt brev kvarhållas.

Demobilisering

Enligt Kungl Maj:t beslut den 21/10 skulle Karlskrona fästning demobiliseras den 31/10, varvid samtliga värnpliktiga utom årsklasserna 1912 och 1913 samt kvarhållen stampersonal skulle hemförlovas.

Krigsåren 1915-1918

Inryckning av årsklassen 1914 kom att skjutas till 1915, varför personal ur årsklasserna 1907 och 1908 fick krigstjänstgöra första kvartalet 1915. Under resten av kriget fick ett stort antal årsklasser göra 3 månaders beredskapstjänstgöring vid olika krigsförband. Någon ytterligare mobilisering kom inte att äga rum, utan utbildning av stam och värnpliktiga fortsatte i stort enligt gängse rutiner och viss beredskap hölls vid krigsförbanden, i sistnämnda fallet ofta i form av säkerhetspiketer.

Lite kuriosa

Länsstyrelse i Blekinge skulle i händelse av mobilisering leverera förnödenheter till Karlskrona fästning. Det är inga små kvantiteter det handlar om, men så skulle ju också över 10 000 man försörjas.

Så här såg listan ut:

Hvete	kg	18 300	Bärsaft	1/1 but	150
Råg	kg	507 300	Bönor, bruna	kg	12 100
Hafre	kg	22 000	Cacaopulver	kg	60
Potatis	kg	636 400	Citronsaft	kg	850
Hö	kg	206 700	Fläsk, rökt	kg	4 600
Oxar för slakt	st	740	Fläsk, saltadt	kg	129 300
Kor för mjölkning	st	50	Frukt, torkad	kg	2 700
Brännvin	l	26 400	Grönsaker, färska	kg	10 900
Olja, rot	kg	1 200	Hafremjöl	kg	360
Jäst	kg	1 200	Kaffebönor	kg	21 500
Konjak	l	235	Sherry	l	925
Korngryn	kg	1 600	Sill, saltad	kg	28 200
Kött, konserv	bk	1 050	Sirap	kg	1 200
Kött, saltadt	kg	17 200	Socket	kg	26 800
??	kg	335 900	Stearinljus	pkt	9 700
Halm till hackelse	kg	9 700	The	kg	700
Margarin	kg	22 300	Tobak, ej snus	kg	10 900
Mjök, kons	l	2 600	Ved	kbm	2 400
Ost, kummink	kg	41 900	Ärter, gula	kg	1 900
Risgryn	kg	500	Potatis, torkad	kg	600
Sagogryn	kg	1 500	Kryddpeppar	kg	360
Salt	kg	105 500	Ingefära	kg	575
Senap	kg	800	Rödlök	kg	1 670

Fotnot: 235 liter konjak skulle delas mellan 10 138 personer. Det blev cirka 2,3 cl per man, ingen mängd man blev uppnosig av precis.

Ragnar Götherström var löjtnant vid KA2, när första världskriget bröt ut. Ett par veckor efter det att mobilisering anbefallts, skrev Götherström brev till sin bror Gunnar, ett brev som på ett talande sätt beskriver första krigsmånaden 1914. Götherström var född 1885 och fick sin första officersfullmakt på sin

20-årsdag den 28 oktober 1905. 1913-14 knöts Götherström till de Staafska försvarsberedningarna som sakkunnig, då det gällde utarbetande av förslag till fasta kustförsvarets anordnande. När kriget bröt ut hade han sin tjänstgöring på Örlogsvarvets artilleridepartement, en tjänstgöring som avbröts av mobiliseringen, då han placerades som fortadjutant på Kungsholmen. Götherström tog avsked 1919 som kapten för att ägna sig åt civil verksamhet. Han avled 1972.

Delar av brevet återges

Karlskrona den 30/8 1914

”Käraste Gunnar

Tack skall Du ha Gunnar för ditt långa brev. Det känns mycket roligare än vanligt att få brev, som vi nog alla förstå. Jag skäms därför at jag icke har skrivit på så rysligt länge, men när man har suttit med en telefonlur i ena handen och en penna i den andra, då kan du nog förstå, att ,man inte haft tillfälle att skriva. Och på nätterna måsta man ju sova.

Staden såg jag inte på 18 dagar, men sedan jag har varit inne å tjänstens vägnar ett par timmar. I går kväll kl ½ 8 lämnade jag ”gruppen” och fortet att klara sig själva och gnodde ombord på båten in till staden. Du må tro, att det kändes skönt att komma in i sina egna trefliga rum i stället för att vara i mitt kala rum ute på Kungsholmen och få ligga i sin egen goda säng. Och nu har jag på söndags förmiddag suttit med en stor fruktskål och en chokladburk framför mig, så nu mår man så bra, så att jag knappast tror jag reser ut förrän i kväll.

Men kanske jag skall ta sakerna i ordning. Först vet du väl hur härligt det var på Fjällnäs. Vi hade.....

Här följer ett långt avsnitt om semestervistelsen på Fjällnäs, som här lämnas utanför.

.....Jag telefonerade ju med staben och dig ett par gånger och ni gällde som

nyhetsbärare. Det lugnade det goda Fjällnäs betydligt, när man i kustartilleriets stab förklarade, att jag ej behövde resa hem!

Så kommo vi emellertid fram till Trondhjem och där var jag ett dygn och sedan bar det av till Kristiania. Jag hade telegraferat efter rum ett par dar förut, men när jag kom dit, var det alldeles proppfullt överallt, men man hade varit hygglig nog att inreda ett ganska hyggligt logi åt mig på konsertestraden i hotellets stora sal, som var indelat i en massa bås för tjänstepersonalen eller något dylikt. Jag hade det emellertid ganska bra. I Kristiania var jag nästan ett dygn och var synnerligen glad att få sovvagn därifrån. Nere vid tåget var en oändligt massa folk och man kunde förstå, att det var något oroligt i luften, ty utlännarna reste hem, så mycket som det var möjligt. Alla tåg voro proppfulla och så många vagnar sattes in, som lokomotiven kunde dra och nästan lite till. Från Kristiania eller från Trondhjem redan tror jag, telegraferade jag min adress till Karlskrona. Och så fort jag kom till Malmö, telefonerade jag och frågade, om jag behövde inställa mig till tjänstgöring, vilket besvarades nekande. Så besökte jag i två dagar den sällsynt vackra och intressanta utställningen, där jag även tittade på er ståtliga monter. En av kvällarna träffade jag de Karlshamnsbor ("Punsch-Berg m fl), som hade mig att tala på skyttefesten i Karlshamn, du vet. Jag hade med dem riktigt roligt. Dagen därpå gick man ju och läste telegrammen på utställningen en gång i timmen, men så ett tu tre får jag se telegrammet "Tyskland mobiliserar". Då tog jag till bens, fick tag i en bil och for till mitt hotell, ty det var ju signal att resa hem fortast möjligt. Att få någon sovvagnsbiljett var ju ej att tänka på. Ett par extratåg sattes in, men jag var ändå glad, att jag en halftimme innan tåget gick, skaffade mig en sittplats, ty många voro de, som under hela resan fick stå ute i korridoren, även i sovvagnarna. När vi foro från Malmö, stod ofantligt mycket folk nere vid stationen. En hel massa tyskar hade kommit på middagen från Tyskland, men så många som kunde få rum på tågen vände åter på kvällen. Ett par extratåg gingo söderut och i alla kupéer sutto näsduksviftande utlänningar. Före oss hade redan gått ett par militärtåg och vid Alvesta sågo vi en hel del tomma militärvagnar. Men vi kommo nästan i tid till Karlskrona och så var man åter efter en härlig månad!

När jag kom till Karlskrona, voro redan en del trupper ditkomna. När jag kom till varvet var där relativt lugnt. Alla fartyg hade man ju skickat norrut till flottans strategiska utgångsläge.

Men dagen därpå blev det livligare för mig, ty då kom order om att Karlskrona sjöfront skulle förstärkas och jag fick order att transportera ut och sätta upp en del pjäser, vilka, kan ju här ej nämnas i brev. Det blev ett kraftigt men intressant arbete och över lördag, söndag och veckans andra dagar arbetades så

länge det på grund av mörkret var någon möjlighet. Så när jag en dag hölls på Aspö, det var vist söndagen, började kyrkklockorna klämta och snart spred sig ordern, att landstormen var inkallad. Och den känslan man erfor den söndagsförmiddagen, när kyrkklockorna klang över land och skär, ackompanjerade vårt kraftiga arbete med moderna kanoners uppsättande på ett gammalt historiskt, för länge sedan utrymt fäste, den känslan skall man nog länge minnas. Förbi mig började en rad av landstormsmän att vandra, alla med det där gammalsvenska allvarliga begrundande, hederliga utseendet. Och vart man kom, strök hattarna av för officeren i uniform. Där fanns ej längre den inbitne socialisten, den antimilitäriske arbetaren, utan alla inställde sig utan att ett enda ord till protest eller knot hördes och ingen enda onykter människa kunde höras eller ses. Jag skall bort till ett större batteri för att få mig lite mat och mot mig kommer då en av Aspö lotsar, som jag icke alls känner, men nu voro vi som gamla bekanta. Han kommer med mössan i hand: "Bästa löjtnant, det bästa jag nu äger är ett gevär, som tagit så många pris och som alltid träffar sitt mål, om det är en säker skytt, men nu börjar jag bli gammal och ser ej så bra mer och därför undrar jag, om jag får skänka kronan mitt gevär, ty gamla Sverige kan nog behöva det". Det handslag vi utväxlade, tror jag var bland de innehållsrika i mitt liv och jag tror nog att en tår banade sig ut ur löjtnantens ögonvrå. Och så bad jag honom naturligtvis behålla sitt gevär, ty han kunde nog ha nytta av det, om vi kom i krig. Och så ville han tala om ryssar och han önskade bara att han skulle bli tvungen att lotsa ett av deras fartyg, då visste han nog, vad han skulle göra, "ty vad betyder då mitt enda liv, men var lugn, det skulle kosta många fienders!" Ja, sådan var stämningen över allt i landet. De där ljudande malmtönerna väckte nog mången från vår kvalmiga fredssömn. Alla undrade, vad som skulle komma och kriget syntes då så oändligt mycket närmare än nu. Och särskilt måtte det vara i sådana landsändar som Fårösund, där man knappast kunde få andra underrättelser, än att allt skulle göras klart fortast möjligt.

Så gingo ett par dagar och så började klockorna åter sin dova klang. Nu gällde det alla de värnpliktiga här nere. Jag måste då naturligtvis inträda i min mobiliseringsbefattning som adjutant där ute på Kungsholmen och varvet fick jag lämna så länge. Det var ett ganska stort jobb första dygnet. På dagarna satt jag nästan hela tiden med pennan i hand och de första nätterna hade jag en soffa på expeditionen med telefonen så gott som i soffan. Ty adjutanten är ju den, som allt skall bestyra och som alla skola fråga även om den minsta småsak.

Men nu har allt gått in i sina normala gängor och nu har man gott om tid, som du ser av brevet och kan förstå av att jag är inne i staden.

Ännu tycker jag, att man omöjligen kan förstå, vad som hänt, men kan ej

fatta den världshistoriska tid vi leva i, ej sätta sig in i att nu pågår de väldigaste och mest betydelsefulla slaktningar sedan tideräkningens början. Äro vi verkligen mitt uppe i den världsbrand, som så många har väntat och som alldeles kommer att ändra Europas karta, ja kanske hela världens. Tanken svindlar. Man räknar som i skolan, så och så många hundra tusen, ja miljoner man, men man har vårt att förstå dessa väldiga strider, förstå vad som försiggår runt omkring oss. Skall vi komma med? Det är en av de mest aktuella frågorna. Ja, vem vet. Får tyskarna starkare motstånd än förut närmare Paris. Blir hela deras västarmé bunden där och ännu mera folk måste skickas västeröver, kanske trupperna kunde gå segerrikt fram i Ostpreussen, troligt är emellertid icke efter deras nederlag i går, men man kan ju aldrig veta, ty ryssarna har ju möjlighet att sätta in miljoner människor. Och vinna ryssarna stora framgångar, då tror jag att vi, när fredsslutet skall göras, mycket väl kan komma mede.

Men sannolikare syns mig då, att vi kunna bliva inblandade på ett annat sätt.

England får tydligen smörj på land. Det stolta Albion vill ej ge sig utan beslutar, att deras så överlägsna flotta skall söka skaffa segrar, överger sin defensiva hållning och går över till skarp offensiv ej blott i Nordsjön utan även i Skagerack och Kattegatt. Sedan blir det fråga om att komma åt Östersjöhamnarna, att hota tyskarna där. Bälten rensas från minor och forceras av engelsmännen. Då måste de ha en operationsbas. Finnes någon lämpligare än en del svenska? Det är en fråga som betyder mycket under sådana förhållanden. Men vi får väl hoppas, att krigets faser ej skall gå över gamla Sverige, men kommer svärdet över vårt land, så ske Guds vilja. Ej tror jag att någon svensk skulle svika. Då om ej förr skulle vi alla känna det starka, oändligt starka blodsband, som trots allt ungsocialistiskt prat förenar oss alla svenskar. Som en man tror jag vi skulle möta fienden. Då försvann allt käbbel; alla politiska meningsskiljaktigheter skulle försvinna med blixstens hastighet. Se blott vad själva hotet av krig gjort för vårt land. Försvarsfrågan är ju nu i säker hamn, hur hårt det än känts för herrar Staaf och hans gelikar. Hela kustartilleriets äskande har ju gått igenom i försvarsutskottet och jag kan nu ej låta bli att känna det roligt att ha fått vara med om utarbetandet av ett förslag, som nu genomföres, sedan vårt vapen under så många år varit alldeles försummat.

Här är nu precis som under fredsövningar, men ibland får man liksom en liten påminnelse, om att vi äro mitt uppe i krigiska tider.

Första gången var det, när alla familjer avhysts från försvarsanstalterna och alla trähus där utrymdes. Den första mobiliseringsdagen träffade jag en av mina kamraters fruar, fru Gyllencreutz. Hon måste flytta och visste knappast, var hon skulle taga vägen med sitt två månader gamla barn. Mannen hann

Ksp-tjänst på Västra Hästholmen under 1. världskriget
knappast taga adjö av sin fru, som helt naturligt grät bittra tårar vid avskedet från sin man, som hon ej visste, om hon mera skulle få se.

En annan gång, då vi blevo varse att de stridande ej voro långt ifrån oss var häromdagen, då mitt under kommandantens inspektion härute rapport kom, att ett par utländska örlogsfartyg voro på ingående. Den ena kom allt närmare och strax utanför Utklippan gav det eld, ej på oss, ty det var endast prejskott, som avsköts mot ett par handelsångare och i en väldig kikare, som vi har, kunde vi identifiera fartyget såsom tillhörande Augsburgsklassen samt till och med avläsa de internationella signalerna MN = Stoppa ögonblickligen! Och SY = varifrån kommer Ni?

Man fick ovillkorligen den tanken, hur skulle det varit, om det varit fientliga fartyg, som stredo mot oss. Jag är övertygad om, att vi skulle öppnat eld med samma lugn som under en fredsövning, men då döden har börjat sina skördar kanske känslan blivit en annan. I varje fall tror jag dock ej, att övergången mellan fred och krig för militären under nuvarande förhållanden skulle medföra några så omstörtande förändringar i deras känsla och uppfattning. Helt naturligt känner den som är gift det på ett annat vis än en ungar, men nog tror jag, att om det gällde att skicka några till fronten ut i strid, nog skulle alla vilja vara med, om det gällde fäderneslandets ära och dess räddning.

Men krigets hemska svärd tyckes vandra våra huvuden förbi och därför skola vi väl alla hoppas, att vi en gång skola alla träffas samman under fredligare förhållanden än nu. Men till julen tror jag knappast, att det kan finnas någon tanke på, att vår neutralitetsvakt kan ha slutat och därför får vi väl jula på skilda håll.

Nej, Gunnar, nu måste jag sluta, tiden har ilat undan och jag tror nu jag skrivit mitt hittills längsta brev.

Jag skulle skrivit till flickorna också, men jag tror, att Du får skicka detta brev till dem i stället, då du läst det.”

Sköt man på tyskarna 1914?

Ur Ragnar Götherströms memoarer

Den 27 oktober 1916 meddelade krigsministern Palmstierna, att Götherström skulle få en kortare kommendering till ostfronten tillsammans med en överstelöjtnant Ivan Aminoff. Efter besöket på ostfronten och i Berlin lyckades sällskapet få tillstånd att besöka västfronten. Resan gick till Bryssel och vidare till kusten, där Götherström i Brügge kunde studera det kustförsvar tyskarna byggt upp. Denna studie låg till grund för den rapport, som svenskarna skulle lämna vid hemkomsten.

I Blackenberge gav viceamiralen von Schultz middag för de svenska gästerna. Vid middagen träffade Götherström en sjöofficer, som kunde lämna bidrag till historien.

Grunden till denna nog så allvarliga historia var stormakternas visade intresse för hur starkt och stridsberett det svenska kustartilleriet, i det här speciella fallet Karlskrona fästning, var.

En dag hösten 1914 hände det att Götherström, som ett par år tjänstgjort vid artilleridepartementet vid Örlogsvarvet i Karlskrona, fick order att från Kungsholmen provskjuta en ny laddningstyp. Götherström satt nere i ett valv vid kronografen medan dåvarande löjtnanten ”Masen” Wesley Englund stod uppe på vallen. Sikten försämrades plötsligt av dimma, men tiden hastade och skjutningen måste börja. Första skottet gick, men då skrek ”Masen” till. Götherström rusade upp på vallen och båda såg två jagare, som snabbt girade och satte kurs till havs. Alldeles säkra på att det var tyska fartyg var man inte och officiell rapport om händelsen lämnades inte.

Ett egendomligt sammanträffande blev så middagen hos ovannämnda befälhavande amiral vid Flanderns sjöfront. Götherström kom i samtal med befälhavaren för den eskader, som vid ovannämnda tillfälle hade fått uppdrag att undersöka beredskapen vid Karlskrona fästning. Men innan man över huvud taget sett något av fästningen, hade en projektil slagit ner i jagarens omedelbara närhet. Och tysken framhöll för Götherström, att fästningens beredskap måste ha varit mycket god. Man antog, tillade han, att svenskarna funnit en metod att, kanske med infraröda strålar, upptäcka mål även i svår dimma.

Uppenbarligen var det omöjligt att ta en fästning som Kungsholmen med överraskning.

KA 2 i 1925 års försvarsbeslut

Av *Olle Melin*

Versaillesfreden efter första världskriget och bildandet av Nationernas förbund innebar en förhoppning om fred för all framtid. 1925 års försvarsbeslut innebar en kraftig neddragning och förändring av det svenska försvaret. Ett stort antal regementen drogs in och i övrigt innebar beslutet de största förändringarna sedan indelningsverkets avskaffande 1901.

För KA 2 del innebar beslutet, att en del äldre batterier på Kungsholmen, Västra Hästholmen och i Oscarsvärnslinjerna drogs in liksom att det rörliga kustartilleriet mer eller mindre lades för fädot.

I fredsorganisationen drogs endast ett kompani in, 9. kompaniet.

De största förändringarna drabbade befälskårerna. Några officerare och ett stort antal underofficerare placerades på övergångsstat, tvångsvis eller frivillig. För underofficerarna innebar beslutet också att den 1919 införda tredje underofficersgraden successivt skulle avskaffas i takt med personalens avgång eller befordran

För manskapets del innebar beslutet om kraftig reducering av antalet anställt manskap. Vidare tillkom en ny manskapsgrad, flaggkorpral, som successivt skulle ersätta den tidigare underofficerskorpralsgraden.

Förändringarna av regementets officers- och underofficerskårer samt manskapsstyrka framgår av nedanstående tabeller:

Officerare

Grad	<u>1925, före beslutet</u>	<u>1927</u>
Överste	1	1
Överstelöjtnant	2 (varav 1 i Chefens för kustartilleriets stab)	2 (varav 1 i Chefens för kustartilleriets stab)
Major	1	2
Kapten	18 (varav 3 i Chefens för kustartilleriets stab)	15 (varav 3 i Chefens för kustartilleriets stab)
Löjtnant	14 (3 vakanser)	15 (2 vakanser)
Fänrik	3 (5 vakanser)	5 (3 vakanser)
Summa	47	43
		<u>Övergångsstat</u>
		Kapten 5

Civilmilitär personal

Marinintendent	2	Marinintendent	1
Tygintendent	1	Läkare	1
Läkare	1	Predikant	1
Predikant	1	Musikdirektör	1
Musikdirektör	1		

Underofficerare

Underofficerare av 1. graden	25	Underofficerare av 1. graden	17
Underofficerare av 2. graden	40	Underofficerare av 2. graden (varav 3 i Älvsborgs fästning)	27
Underofficerare av 3. graden	64	Underofficerare av 3. graden	33
Summa	129	Summa	77

Övergångsstat

Underofficerare av 1. Graden	16
Underofficerare av 2. Graden	35
Underofficerare av 3. Graden	43
Summa	94

Manskap

Manskapet redovisades kompanivis och bestod av underofficerskorpraler (se-dermera flaggkorpraler), korpraler samt 2. och 3. klass kustartillerister.

År 1925 omfattade manskapet vid KA 2 totalt 62 underofficerskorpraler, 29 korpraler, 135 2. klass kustartillerister och 52 3. klass kustartillerister, summa 278. Kompanifördelningen var:

1. kompaniet	24	2. kompaniet	24	3. kompaniet	45
4. kompaniet	27	5. kompaniet	14	6. kompaniet	35
7. kompaniet	46	8. kompaniet	47	9. kompaniet	16

1., 2., 3., 4., 5. och 9. kompanierna var artillerikompanier, 6. och 7. kompanierna var minkompanier och 8. kompaniet var yrkeskompani. Det sistnämnda innehöll kategorierna sjukvårdare, hovmästare, kockar, hornblåsare, förråds-män, eldare, vapensmeder och timmermän.

Efter den 1 november 1927 upptar staten för manskap 305 stater. Av dessa är 9 placerade i Älvsborgs fästning. Till detta kom 4 musikelever.

Under 1928 finns vid regementet 220 man manskap av olika grader. Den 31 oktober lämnar 72 av dessa sin anställning i samband med kontraktstidens utgång och således finns vid ingången till 1929 148 manskap fördelade på kompanier enligt följande:

1. kompaniet 11	2. kompaniet 15	3. kompaniet 12
4. kompaniet 15	5. kompaniet 11	6. kompaniet 27
7. kompaniet 31	8. kompaniet 26	

KA 2 under beredskapsåren 1939-1945

Av Allan Arnström

Kustartilleriets historia visar på svagheter i det försvarspolitiska system, som vi haft under 1900-talet. Först strax före första världskrigets utbrott beslöts att främst Vaxholms och Karlskrona fästningar skulle förstärkas under åren 1915-1919. Sedan vapnet grundades 1902 och fått ansvaret för försvaret av marinens basområden och viktigare hamnar hade visserligen viss upprustning ägt rum, men moderniteten var generande låg. Sedan kustfästningarna i augusti 1914 förklarats i "belägringstillstånd", demobiliserades de redan i slutet av oktober samma år. Någon förnyad mobilisering ägde inte rum, inte ens då ryska sjöstridskrafter 1917 utgjorde ett påtagligt hot mot de svenska positionerna. Under kriget utvecklades dock fredsorganisationen, så att mobiliseringen av krigsförbanden kunde underlättas. Under den, som det skulle visa sig, falska devisen "Fred i vår tid" tillkom det olyckliga försvarsbeslutet 1925 och kustartilleriet reducerades kraftigt. Tyvärr insåg inte heller de svenska politikerna att frederna 1918 bäddade för ett revanschkrig. De förlorande stormakterna Tyskland och Ryssland med sina ideologiska värderingar av våldets plats i politiken gjorde ett nytt storkrig oundvikligt. Men i Sverige var man i hela försvaret pessimistiska i råga om den nödvändiga upprustningen inför de nya hoten. Skulle den få äga rum? Vid krigsutbrottet 1939 var vad kustartilleriet beträffar den materiella situationen dålig. Däremot var utbildningsläget "tämligen gott". Efter krigsutbrottet inleddes dock "en efter våra mått gigantisk utbyggnad" av vårt vapenslag. Den tog extra fart efter det tyska anfallet på Danmark och Norge den 9 april 1940 och pågick sedan under en stor del av de följand krigsåren. Som exempel: fasta KA-batterier ökade från 39 1939 till 120 1945! Detta hade vi nytta av under det kalla kriget fram till 1989-1991, som under tre perioder blev mycket hotfullt.

Några personliga minnen från beredskapens Karlskrona

När tyskarna med operation Weserübung i april 1940 invaderade Danmark och Norge avbröts vår kurs i Stockholm och vi flaggkadetter spreds i mitten av april ut över landet. Jag för min del avdelades till KA 2 och väl där till batteri Bäckstrand (BD) på södra Aspö. För att komma dit placerades jag på ett last-

bilsflak och transporterades till min förvåning till Saltösund. Väl där körde vi ut på isen och satte kurs mot Aspö Mad. Det var glansis och den guppade upp och ner på ett föga förtroendeingivande sätt. Det hade tydligen varit dagsmeja föregående dag och därefter rejält kallt på natten. Jag funderade: Hur skulle jag hoppa om vi brakade igenom? Men det verkade klara sig. Men landfästet? Det gick bra det också. Men jag tror inte vi fick några efterföljare den våren. När jag anmält mig på Ellenabben blev jag förlagd i befälsrummet i en barack med någon annan. Det var minst sagt svinkallt, så vi satte fart på kaminen. Och den var bra. Snart var det svinvarmt i rummet, så vi måste släcka ljuset(!) och öppna fönstret osv. Det var så långt ifrån mysigt, som man kunde komma, men jag lyckades somna i alla fall. När jag vaknade på morgonen spanade jag efter hinken med tvättvatten. Den stackarn hade också frusit. Sådant är härdande och jag fick mig en nyttig erfarenhet. Jag skulle ju få ansvar för beredskapsförband i skärgårdsmiljö under kommande isvintrar.

En nackdel med att vara ansvarig chef eller övningsledare för värnpliktiga är att effektiva övningar kan leda till olyckshändelser, även om man är aldrig så försiktig. En ganska vanlig situation, som jag erinrar mig. Jag var ganska länge chef för Lv 102, ett luftvärnskanonförband på norra Tjurkö. Vi försökte att genomföra så många övningar som möjligt i närområdet för att spara tid och kostnader. Så en dag satte jag upp nattorientering på programmet och lät en av mina specialister lägga en lämplig bana. Tjurkö är en gammal stenhuggarö, med många farliga passager. Efter förmaningar om detta började övningen. För att göra en lång historia kort, när begränsningstiden var ute, saknades en man. Allmän uppställning. Vem var borta? Order om allmän purring i gryningen. Avsökning av ön. Den försvunne anmäler sig. Han har varit hos bekanta på ön. Han skäms. Jag känner mig nöjd. Övningen har av sig självt kommit att gälla även lojalitet och kamratskap.

Under min tjänstgöring på batteri Bäckastrand på Aspö får jag kontakt med brevcensuren. En av de värnpliktiga skrev i ett brev hem att han tänker försöka sno med sig hem, vad han kan komma över i köket. Jag får brevet i sista stund, men hinner meddela dagbefälet, att ingen får lämna visitationen, innan jag kommer. Men när jag kom till uppställningsplatsen, fanns tjuven inte där och ingen hade sett till honom. Jag får tag i en cykel och med ett vittne med mig, jagar vi ifatt honom. Jag ser på långt håll, hur ett såta par med möda bär på en stor resväska. Efter ”sätt ner väskan!, öppna väskan!. Stäng väskan!, vilket inte var så lätt. Tillbaka till fortet hade tjuven anledning att börja ångerarbetet. Det var enormt, vad den knölen hade plockat åt sig.

Permissionsbestämmelserna var ständigt anledning till bekymmer. När jag var chef på batteri Bäckastrand, var de särskilt hårda. Det var ofta verkligen synd om många, som verkligen behövde åka hem. Det första jag gjorde, när jag kom till batteriet, var att låta expeditionen göra upp en stor tablå över samtliga och sedan fylla i alla beviljade ledigheter. Med den som bakgrund var det lättare att diskutera de svåra gränsfallen. Om jag minns rätt accepterade de värnpliktiga systemet och vår skyldighet att hålla anbefalld beredskap. Men det gjorde inte alla som ringde och bönade för någon. Jag minns särskilt en lagledare för ett fotbollslag, som ville ha hem sin grabb för en viktig match. Jag gjorde mig till och med omaket att förklara för honom att vi låg i hög beredskap och måste hålla den till varje pris. Om jag gav hans grabb ledigt måste jag dra in ledigheten för någon annan, som hade starkare skäl än fotboll att resa hem. Men det var att tala för döva öron. Mannen ville inte begripa.

Beredskapstjänsten kunde ofta vara jobbig. När jag var chef för Lv 102 på Tjurkö började dagen ganska stereotyp. Larm vid fyratiden. Jag låg i baracken närmast centralinstrumentet. Utrustningen var arrangerad på brandmannamåner, så man kunde justera klädseln medan man sprang. Uppe vid instrumentet fångades planet in. Samma visa varje morgon. Tysken visste exakt var vår porté räckte och höll sig strax utanför denna. Det var dagens första spaningsplan. Ibland kom det två larm innan kl 0600, då reveljen gick. Dagen i övrigt kunde te sig olika beroende på övningsprogrammet och andra arbetsuppgifter, som var aktuella. Efter middagen vanligen expeditionstjänst eller samtal av olika slag, telefonsamtal till frugan och dylikt. Egentligen trivdes jag ganska bra med rytmen.

Jag är på Aspö Mad, där jag är kasernbefälhavare och utbildningschef. Jag talar till en grupp nyinryckta på automatkanonavdelningen. Normalt är Aspö Mad 8.kompaniets, det vill säga automatkanontropparnas ytterförläggning. Men skjutningarna sker naturligtvis på södra Aspö. Då hörs plötsligt ett våld

samt skjutande i riktning mot örlogsvarvet och ett tyskt plan svänger våldsam, när det flyger över Kobebus och försvinner västerut. Det klarar sig med tur och skicklighet. Och jag säger till grabbarna: "När ni är färdigutbildade, kommer ni inte ge en sådan inkräktare någon chans. Men det var inte trevligt att läsa spydigheterna i nästa dags tidningar.

En dag i början av beredskapen landade ett sjöflygplan utanför Aspö Mad och taxade fram till bryggan. Det var på den tiden inte helt vanligt. Kasernbefälhavare var då sedermera generalen Bo Westin. Även han gick ner till bryggan för att tala med flygarna. När han vände sig om, var planen upp till den närmaste baracken svart av folk. Det gav honom anledning att se över bemaningslistorna och skicka hem onödig handräckningspersonal.

Det var inte alltid lätt att bedriva effektiva övningar, framför allt inte i början på beredskapen. Befällets kreativitet sattes på hårda prov. När en avdelningschef på Aspö Mad regelbundet medförde en massa läkt och dylikt och sedan försvann i riktning Aspöberg, väcktes nyfikenheten hos övrigt befäl. När han inte ville tala om, vad han höll på med, blev han utspanad. Det visade sig att bråtet lade han av ganska snart och manövern var endast avsedd att mystifiera kamraterna.

Så några ord om överflygningarna i slutet av kriget. Den i särklass största överflygningen skedde i samband med de allierades anfall i slutet av kriget mot Königsberg och Stettin för att hjälpa sina ryska allierade. Königsberg var ända sedan 1200-talet en mycket svårforcerad fästning i Ostpreussen. Stettin var den viktigaste hamnen för sjöförbindelserna mellan Ostpreussen och övriga Tyskland. Jag stod då under den enorma ljudkulissen på södra Aspö och tittade på blixterna från autodestruktionen av all den ammunition som kanon- och automatkanontropparna vräkte i väg mot flygplanen, som höll sig på behörigt avstånd (höjd) från kanonernas räckvidd. Varför detta enorma slöseri med ammunition till ingen nytta? Jag vet inte säkert, men jag tror orsaken var följande: I slutet av kriget var man från svensk sida angelägen att inte skjuta ner allierade plan, som försökte nödlanda i Sverige. År 1944 nödländade omkring 120 amerikanska plan i Sverige. Vi hade därför ganska restriktiva bestämmelser för när verkningseld fick öppnas. Dessa bestämmelser upphävdes av någon anledning strax före överflygningen och grabbarna vid pjäserna fick äntligen utlopp för sin lust att visa vad de kunde. Överflygningarna torde ha utspelat sig den 17 april 1945, då de tyska 2. och 4. arméerna lyckats dra sig tillbaka väster om Königsberg i trakten av Pillau, dagens Baltijsk och var föremål för en intensiv bombning från de allierade.

KA 2 och händelsen med ubåt 137

Beskrivet av dåvarande chefen för den sjöoperativa avdelningen i Södra militärområdesstaben, Roland Hultgren.

Bakgrund

Kustartilleriets utbildningsrytm sedan 1960-talet innebar att åldersklassen efter slutövning hemförlovades i slutet av augusti. Under september och början av oktober genomfördes krigsförbandsövningar, samtidigt som de nyinryckta plutonsbefälseleverna påbörjade sin grundutbildning. Tiden från oktober fram till jul utnyttjades i huvudsak för befälsutbildning och planering av kommande verksamhetsår. För att säkerställa året runt-täckning av bl.a. värnpliktiga kockar ombord på fartyg och båtar utbildades en sådan omgång med inryckning omkring 20 oktober. Denna utbildning genomfördes centraliserat för kustartilleriet vid KA2 underhållsskola.

Vid KA 2, liksom vid alla andra Sveriges förband, skulle alltid finnas organiserat en beredskapstropp bestående av en löjtnant som chef, 20 värnpliktiga samt utrustning med bl.a. skarp ammunition och transportresurser. Under perioder med få värnpliktiga kunde militärbefälhavaren (MBS) medge att antalet reducerades till 10. Beredskapsförbanden inom Södra militärområdet övades regelbundet på order av MBS och en sådan beredskapsövning inleddes tidigt på morgonen den 28 oktober 1981.

Lyckligt omedveten om att en verklig kränkning av svenskt territorium just hade inträffat 18 landmil österut, ringde kapitelförfattaren som utsänd representant från milostaben kl 0500 på dörren till Malmö marina bevakningsområde (BoMö). Uppgiften var att beordra högsta stridsberedskap som ett första steg i den överraskande beredskapskontroll som MBS sedan flera månader tillbaks planerat och nu skulle genomföra inom Malmö försvarsområde, d.v.s. Bef Fo 11 ansvarsområde. En av de första åtgärderna som vakthavande befälet (VB) vidtog, efter att ha larmat sin chef, var att rapportera beredskapshöjningen till milostab och försvarsområdesstab samt att orientera chefen för Sydkustens örlogsbas (C ÖrlBS) om MBS kontroll. Bef Fo 11 fick en order som bl.a. innebar att den kontrollerbara mineringen i inloppet till Ystad snarast skulle läggas ut. Försvarsområdesbefälhavaren hade inga egna resurser för att genomföra detta, utan skulle enligt uppgjorda planer erhålla stöd från kustartilleriförsvarschefen tillika försvarsområdesbefälhavaren (CBK/Fo 15) i Karlskrona.

Det var således ett synnerligen värnpliktsfattigt KA 2 som onsdagen den 28 oktober 1981 först fick uppdraget att skicka en minutläggare (Mul 13) till Ystad och något senare en beredskapstropp till Östra Hästholmen för att bevakna en grundstött ryska ubåt.

Verkligt händelseförlopp

<i>Dag</i>	<i>Tid</i>	<i>Händelse</i>	<i>Svenska åtgärder</i>
1981-10-27	kväll	Ubåt 137 går på grund vid Torumskär mellan Sturkö och Hästholmen i Blekinge östra skärgård.	
	natt	Ubåten försöker ta sig loss Motorljud uppfattas men kan ej identifieras eller rumsrelateras	
1981-10-28	c:a kl 9	Fiskaren Sturkman	Rapport till C ÖrlBS kl 10
	1113	Stabschefen vid örlogsbasstaben, Karl Andersson, identifierar ubåten som sovjetisk	Rapport till ÖB och MBS
1981-11-02	1330	Förhören startar på Västervik	
	1443	Ubåt 137 dras loss Ankras i norra Gåsefjärden	
1981-11-05	1630	”Det finns med stor sannolikhet kärnladdningar ombord på ub137” Statsminister Torbjörn Fälldin vid en presskonferens.	
1981-11-06	1028	Den sovjetiska ubåten utpasserar Eskorterad av svenska enheter	

Händelser vid KA 2

Onsdagen den 28 oktober

Dåvarande majoren Sven Gummesson var vakthavande befäl (VB) vid BK/Fo 15 stab och han väcktes i sin bostad vid 5-tiden på morgonen av ett telefonsamtal från ÖrlbS. Ett hemligt och brådskande meddelande hade kommit till den gemensamma sambandscentralen från MBS och han körde direkt in till örlogsbasstaben. Meddelandet innebar att vissa beredskapsåtgärder skulle utföras.

Stabschefen BK/Fo15 larmades och åtgärder vidtogs för att genomföra en stabsorientering och ordergivning till berörda enheter. Mul 13 skulle snarast klargöras och avgå till Ystad för mineringsarbete, och vissa klargöringsenheter skulle transporteras landsvägen ner till Skåne.

CBK, överste 1.gr Jean-Carlos Danckwardt, som tidigare orienterats om den planerade kontrollen, hade i förväg åkt till Skåne för att på plats följa övningen.

Inledningsvis sammankopplades telefonrapporten till örlogsbasen om den grundstötta ubåten med den pågående beredskapskontrollen. Dåvarande stabschefen, kommendörkapten Karl Andersson, har berättat, att han på väg till östra skärgården för att kontrollera den inkomna incidentrapporten, brottades med frågan hur i all världen milostaben hade fått tag på en ubåt som övningsobjekt. Han var nämligen övertygad om att rapporten från Sturkö-fiskaren var ett led i den beredskapskontroll som pågick i Skåne och som C BoMö nyss hade orienterat om. ”Men, avslutade Karl Andersson, då jag såg den sovjetiska örlogsflaggan dyka upp i dimman, förstod jag att detta inte var någon övning utan blodigt allvar. Andra nationers örlogsflaggor använder vi oss inte av under övningar”.

KI 1112 identifierades den ryska ubåten och rapport gick till MBS och ÖB. KI 1130 fick CBK/Fo 15 stab en orientering om händelsen och beredskaps-troppen, som utgjordes av 20 PB-elever vid 6. batteriet, fick ordern: ”Marschfärdig”. Dessa PB-elever hade bara fem veckors utbildning bakom sig och de hade precis genomfört det s.k. vaktprovet som var en förutsättning för att få göra beredskapstjänst. 1130 ställdes Mul 13, som på väg ner till Skåne fått order att vända, samt en bevakningsbåt till ÖRIBS förfogande, eftersom inga bemannade fartygsenheter fanns i örlogshamnen utöver vedettbåten Smyge. Beredskapstroppchefen fick order om att snabbt spisa lunch och kl 1245 erhöles marschorder med destination Killeberget, ett nedlagt kustartilleribatteri med några baracker på södra delen av Östra Hästholmen. Vakthavande befälet (VB) fick 1315 order att utgå till Killeberget för att samordna verksamheten. Redan av denna ordergivning framgår att BK-staben uppfattat storleken och betydelsen av den inträffade händelsen.

När CBK fick besked om händelserna på Gåsefjärden, anmälde han till milostaben, att han avsåg återvända till Blekinge. Detta beviljades, men MBS, som nu började bli hårt ansatt av massmedia, uppdrog åt honom att först ge sin syn på det inträffade till Sydnytt i Malmö. Därefter återvände överste 1. gr Jean- Carlos Danckwardt till Blekinge och ägnade i fortsättningen mycket tid till att personligen leda verksamheten på ”stridsfältet”.

När verksamheten startades på Killeberget, fanns inga trådförbindelser

uppkopplade. Det gick därför inte att samtala med BK-staben på annat sätt än via radio på Mul 13. För att lösa detta problem körde VB ca 1 km till närmaste bebodda hus och lånade en telefon för att avrapportera läget samt för att erhålla order och underrättelseorienteringar. På så sätt fick VB på onsdagskvällen bl.a. orientering om de sovjetiska fartygsenheterna, som var på väg över Östersjön.

Senare gjordes inkopplingar på det fasta militära trådnätet, vilket underlättade kontakterna med BK-staben med flera. Bl.a. kunde nu de värnpliktiga som var förlagda på Killeberget kontakta sina anhöriga och tala om, att de p.g.a. beredskapstjänst inte kunde komma hem till Allahelgonahelgen.

Under eftermiddagen och kvällen bemannades en pjäs och eldledning på det fasta 15,2 cm-batteriet på Tjurkö (batt TÖ). Batteriet var vid detta tillfälle under modernisering och saknade bl.a. fast eldledning. En modern rörlig eldledning (arte 719), tillfördes och pjäsen bemannades med de nyinryckta kockarna. Eldenheten var skjutklar med stridsladdad ammunition och arte 719 spanade kl 1920. En färdighållningsorder gick ut till de KA 2-befäl som hade kuppuppgifter vid minspärrtropparna i östra skärgården och särskilt kontrollerades mineringen i anslutning till den grundstötta ubåten.

På kvällen ökades dramatiken. Strax innan batt TÖ meddelade, att man var eldberedd, kom en rapport om att en sovjetisk fartygsstyrka med bl.a. ubåtsbärgare och jagare var på väg mot den svenska territorialgränsen. Fartygsstyrkan lokaliserades av batteriets spaningsradar och högsta stridsberedskap intogs. Efter en stund övergick man till eldledningsfunktion och den moderna hoppfrekvensradarn började arbeta. Sannolikt uppfattades detta av de sovjetiska fartygens signalspaning. Man visste inte, att endast en kajäs var bemannad, men man uppfattade genom signalanalys att en modern, svårstörd eldledning levererade skjutdata. Styrkan stannade upp strax före territorialhavsgränsen och samtliga inblandade kunde andas ut. Batteriet erhöll 20 min stridsberedskap kl 2345. Även ute vid den grundstötta ubåten blev det dramatiskt. Från Torumskär hölls ubåt 137 under ständig uppsikt av en vaktstyrka ur beredskapstroppen.

Vid 19-tiden lämnade en båt med en avlösingsstyrka Mul 13, men den lilla utombordaren kantrade i det blåsiga vädret och kapten Lennart Lindqvist och sex värnpliktiga hamnade i det iskalla vattnet. Personalen ombord på en närliggande tulljakt satte snabbt ut sin gummibåt och räddade vaktstyrkan. Händelsen registrerades i krigsdagboken kl 1948, där det också angavs att flera kulspjutepistoler förlorades vid haveriet.

Förberedelser vidtogs nu för att avlösa beredskapsstyrkan och kl 2210 kunde chefen för underhållsskolan (C KA UHS) rapportera, att han hade 23 värn-

pliktiga, 2 befäl och 2 terrängbil 939 i 1 tim beredskap. Samtidigt erhöles rapport från MBS att I 11 beredskapsplut hade 2 tim beredskap från 10-29 kl 0800.

Torsdagen den 29 okt

Tidigt på morgonen gavs order till köket på KA 2 Rosenholm att laga mat för utskick till batt TÖ och Mul 13. På TÖ hade man nu två pjäser och eldledning i beredskap. Under förmiddagen avlöste berto ur KA UHS och den gamla berto förlades i 1 tim larmberedskap på Killeberget.

Kl 1000 rapporteras att en 12 cm rörlig försökspjäs samt modern eldledning grupperats på Torhamns udde och från MBS rapporterades en stund senare, att ett reducerat kompani fallskärmsjägare och en pluton kustjägare skulle underställas under eftermiddagen. Kl 1030 bemannas minstationen i anslutning till grundstötningsplatsen och ubåt 137 är nu effektivt instängd. Till sjöss kunde nu vaktstyrkan se allt flera svenska fartygsenheter. Den svenska uppladdningen hade kommit igång på allvar.

Kl 1500 anlände två plutoner fallskärmsjägare och ett 25-tal befäl från kustjägarskolan. Inriktningen var att snarast gruppera den nyanlända styrkan väl synlig från ubåt 137 för att därmed markera vårt psykologiska övertag. Styrkan skulle dessutom snarast utbildas för att kunna storma och ta ubåten. Detta innebär att tårgas och skyddsutrustning rekvirerades från polisen, och utbildning påbörjades på en ubåt inne på örlogsbasen i Karlskrona. Frågan om stormning av ubåten föll emellertid efter att ha stoppats på den politiska nivån.

Ytterligare förstärkning begärdes nu med kustartillerister från KA 4 i Göteborg för att avlösa bemanningen på batt TÖ.

Fredagen den 30 oktober

Under natten beslutade länsstyrelsen om avlysning av ett 5 km brett och 7 km långt område runt Gåsefjärden, vilket avsevärt kom att underlätta övervakningen av området. Kl 0900 gavs order till 5. batt att organisera en beredskapstropp och kl 1040 erhöles MBS tillstånd att genomföra provskjutningar med batt TÖ och den rörliga enheten på Torhamn. Skjutningen med batt TÖ bedömdes som särskilt viktig, eftersom de nyinryckta kockarna snabbutbildats i pjäsens och ammunitionens hanterande och aldrig varit med om någon skarp-skjutning. MBS tillstånd innehöll ett förbehåll: "Skjut i en icke provokativ riktning!" Detta tolkades av BK-staben att eld inte fick avges i närheten av ubåten, och pjäserna inriktades därför mot områden, där nedslagen borde vara väl synliga fränden sovjetiska fartygsstyrkan vid territorialhavsgränsen!

Vid lunchtid genomfördes skjutningarna och kockarna hade fått sitt elddop. På kvällen anlände avlösningstyrkan från KA 4 och kunde efterhand avlösa de nu trötta men luttrade kockarna.

Kl 2130 hade ytterligare en rörlig enhet, en 15,2 cm rörlig kapjäs m/37 med 4 barlastade och 40 stridsladdade stålgranater grupperats på Torhamns udde.

Natten till lördagen blev relativt lugn. Ett stort antal in-och utlöpande av svenska örlogsfartyg "oljade upp" förhandsmeddelandetjänsten vid batterier och minspärrtroppar.

Lördagen den 31 oktober

Kl 1105 genomförde batt TÖ korrektionsskjutning, medan pjäserna på Torhamn (batt TH) fått eldförbud p.g.a. skjutsäkerheten inte var klar. Efter att polisbåten skickats ut för att rensa skjutområdet från fritidsfiskare, kunde även detta förband genomföra sin skjutning kl 1530. Det rörliga förbandet övades därefter i att avge markmålseld mot Torumskär med omnejd som förberedelser för att hindra ett eventuellt fritagningsförsök med landsättning av luftburna markstridsförband.

På kvällen begärde CBK/Fo 15 hos MBS att få genomföra korrektionsskjutningar även nästa morgon (söndag). Svaret från MBS blev: "Beviljas ej." Förhandlingsläget hade nu blivit sådant att störande moment i form av t.ex. skarp-skjutningar bedömdes som mindre lämpliga.

Behovet av snabbt och avlyssningssäkert samband gjorde sig tidigt påmint. I milostaben löstes detta inledningsvis genom att MBS och försvarsstabschefen (C Fst) kommunicerade via fjärrskrift med hjälp av "on-line krypto". I milostabens kryptorum var C Sjöop fjärrskriftoperatör och MBS dikterade. Samtalen med C Fst inleddes med: Hej! Detta är Sven-Olle beredd att rapportera. Finns Bengt där?" Svaret kom efter några sekunder: Hej! Bengt här. Sätt igång!" Och samtalet kunde genomföras. Kommunikationen mellan BK-staben och C ÖrlBS stab löstes på likartat sätt.

Sambandsproblemen i de högre staberna löstes dock efterhand och efter några dagar levererades krypteringsutrustningar, som medgav avlyssningssäkra telefonsamtal. Motsvarande utrustningar, som var så skrymmande att de nästan fyllde ett helt kontorsrum, fanns hos ÖB, C ÖrlBS och på UD. Sambandet till den platsansvarige C BK/Fo15 ombord på Mul 13 löstes med en särskilt upprättad telefonförbindelse. Denna rapporterades klar kl 2145 på lördagskvällen.

Ute på Torumskär fanns ingen sådan teknisk utrustning. När vaktstyrkan rapporterade, eliminerades avlyssningsrisken med hjälp av kodordstabeller.

Här ett exempel på vaktstyrkans rapportering en av dagarna:

Utdrag ur kodordstabellen:

B: Ubåten startar huvuddieslar
D: Kk Andersson går ombord på ubåten;
E: Aktiviteter i tornet;
L: Personal med vapen på däck;
P: Kk Andersson lämnar ubåten.
T: Personal överger ubåten;
X: Vi behöver omedelbar hjälp.

Ovanstående rapportering är daterad den 2 november och anledningen till att Kalle Andersson gick ombord och lämnade ubåten så många gånger berodde på alla turerna kring de kommande förhören ombord på torpedbåten Västervik, vilka beskrivs längre fram.

Såväl lördagen som natten till söndagen rådde ett lugn som gjorde att de insatta styrkorna kunde ges en beredskap som medgav vila och återhämtning. En förbandsplats med läkare i ständig beredskap upprättades fr o m lördagskvällen på Killeberget.

Söndagen den 1 november

Även söndagsförmiddagen blev lugn men vid 13-tiden bröts friden av ett blixemeddelande från ledningen ombord på Thule: ”Indikationer föreligger på att något kan hända inom området.” Beredskapen vid förbanden på Tjurkö, Torhamn och Kungsholmen höjdes omedelbart.

Vad var det då som hade föranlett blixemeddelandet? Ubåt 137 hade tidigt fått direktiv att använda särskilda frekvenser samt klartext vid kommunikation med den sovjetiska ubåtsledningen ombord på den Kasjinjagare, som låg på territorialhavsgränsen. Då man sände på kod eller på otillåtna frekvenser stördes radiotrafiken omedelbart ut av svensk störpersonal. Kl 1245 hade ubåt 137 frågat: ”Skall jag utföra instruktion 219 B?” och svaret kom en kvart senare: ”Utför instruktion 219B!” Ingen visste vad detta betydde och därför skickades varningen ut. Då ingenting mera inträffade kunde normalberedskap anbefallas några timmar senare.

Medan de diplomatiska och politiska aktiviteterna blev allt intensivare för att få tillstånd den begärda utredningen om anledningen till och omständigheterna kring ubåt 137 kränkning av svenskt territorium, förblev det lugnt ute på Gåsefjärden.

På söndagskvällen erhöll C ÖrlBS och CBK/Fo 15 direktiv från ÖB avseende de kommande förhören, vilket omedelbart inledde ett omfattande planeringsarbete.

Måndagen den 2 november

Natten till måndagen försämrades vädret och på morgonen blåste det över 20 m/s från väst.

En ny avlösningsstyrka från KA 4 beräknades anlända till batt TÖ vid 16-tiden. Vid 11-tiden stod det klart att förhören kunde inledas och 1320 rapporterades fartygschefen kapten Gusjtjin, den politiske officeren ombord Vasilij Besedin, kommandörkaptenerna Karl Andersson och Emil Svensson samt tolken Jan-Erik Walter lämna ubåt 137.

Då ÖB direktiv angående de kommande förhören erhöles på söndagskvällen, påbörjades förberedelserna. CBK/Fo 15 skulle ansvara för transporten från Killeberget till Stumholmen, där embarkering av Västervik skulle ske. Av direktiven i överenskommelsen med Sovjet framgick också att den svenska sidan skulle svara för de förhörda fysiska säkerhet. Då motorbåtstransporten från ubåten anlände till Killebergets brygga, stuvades de två sovjeterna, de två kommandörkaptenerna samt tolken in i CBK/Fo 15 svarta tjänstevolvo och kördes de 50 meterna från bryggan till den väntande helikoptern. Stridsberedda och maskeringsmålade bistra svenska jägarsoldater med automatkarbiner bildade häck längs färdvägen. Det gällde att skaffa sig ett så starkt psykologiskt övertag som möjligt inför förhören och detta var en demonstration av svensk makt som Sovjet väl förstod. Strax efter kl 14 sände plötsligt ubåt 137 nödsignalen "Mayday". Detta tolkades omedelbart som ett trick för att ge räddningsstyrkan ute på territorialhavsgränsen en anledning att gå in och "rädda" den grundstötta ubåten. Samtliga svenska enheter gavs högsta stridsberedskap.

Dramatiken steg ytterligare då radarspaningen rapporterade att två fartygskon ur klungan ute till sjöss var på väg in över territorialhavsgränsen.

Kl 1500 gav CBK/Fo 15 bereddorder att skjuta varningsskott enligt IKFN och MBS gav order om att förhindra inträngande till såväl stridskrafter på marken som till sjöss och i luften. Blixtrapport skickades till ÖB, som med ett personsamtal till riksdagshuset fick den numera välkända uppgiften: "Håll gränsen!" av statsminister Torbjörn Fälldin.

En dryg kvart senare kom en av de svenska patrullbåtarna fram till den sovjetiska klungan ute vid gränsen och kunde konstatera, att det var två västtyska handelsfartyg på väg in mot Karlskrona som gått rakt genom den sovjetiska fartygsgruppen. Normalberedskap kunde åter intas.

Samtidigt hade de svenska bogserbåtarna på ÖB order lyckats få den sovjetiska ubåten flott och bogseringen norrut i Gåsefjärden påbörjades. Beredskapen vid de kring ubåten grupperade markstridsförbanden höjdes i samband med lossdragningen. Risken för att sovjetiska sjömän skulle hoppa i havet och simma iland bedömdes nämligen som stor i samband med det kritiska lossdragningsarbetet. De svenska soldaterna hade order att omedelbart skydda sådana flykttförsök. Men det hela förlöpte utan incidenter och jägarstyrkorna kunde omgruppera för bevakning av det nya området allt medan vinden ökade till 28 m/s.

Tidigt under ubåtsincidenten hade C ÖrlBS och CBK/Fo 15 gemensamt planerat att föra den lossdragna ubåten till Verkökajen i Karlskrona. Där var vattendjupet tillräckligt och dessutom skulle en fortsatt bevakning underlättas av, att det inhägnade industriområdet kunde utnyttjas. Redan på torsdagen hade emellertid ÖB meddelat att den norra delen av Gåsefjärden skulle utnyttjas – ett beslut som efter det dramatiska avslöjandet om att kärnvapen med all sannolikhet fanns ombord förföll både välbetänt och förutseende.

Anledningen till att ubåten sände nödsignal förklarades senare med att man p.g.a. den hårda vinden och förändrade vattenståndet riskerade att batterisyra kunde läcka ut ombord med giftig klorgasbildning som följd.

Chefen för artilleribataljonen på KA 2 fick på eftermiddagen order att organisera en ny reducerad beredskapstropp med ”så många man som möjligt”. Orderns formulering tyder på att antalet PB-elever nu sinade. Kl 1640 rapporterades avlösningsstyrkan från KA 4 ha anlänt till Kungsholmen och avlösning av bemanningen på batt TÖ kunde ske under nästa dags morgon.

Kl 1800 rapporterade dagbefälet på Rosenholm att den nya beredskapstropen var organiserad och hade intagit 1 timmes beredskap.

2020 rapporterade vaktstyrkan att ubåten skjutit upp röda lyskulor. Det visade sig vara en missnöjesyttring, över att fartygschefen varit borta alltför länge.

Vid 2030-tiden på kvällen avslutades förhöret, och ubåtspersonalen skulle återtransporteras. Den växande skaran av journalister från hela världen hade kontinuerligt informerats av marinens tjänstgörande pressofficerare, dels vid dagliga presskonferenser i örlogsbasstaben, dels de som var svenska medborgare vid båtutflykter till Gåsefjärden. Under eftermiddagen hade bland de församlade massmedieföreträdarna utsetts representanter i form av en journalist, ett TV-team och en fotograf som på Stumholmen skulle få bevittna ubåtschef Gusjtjins promenad från bryggan till den väntande helikoptern. De båda sovjetiska officerarnas promenad i TV-ljus och fotoblixtar kablades ut över hela

världen, ett gatlopp, som innebar, att man i fortsättningen vägrade att lämna ubåten för ytterligare förhör.

Tisdagen den 3 november

Under natten anländer C ÖrlBS preliminära förhørsrapport till milostaben. MBS bedömning, som vidarebefordrades till ÖB, var sammanfattningsvis, att utfrågningen var ofullständig och att komplettering måste ske. Ubåtens avsikt och uppgift skulle också om möjligt klarläggas. MBS delgav personligen förhørsgruppen sin inriktning kl 0800 på tisdagsmorgonen.

På förmiddagen infortrade ÖB en plan för hur överlämnandet av U 137 till den sovjetiska marinen skulle genomföras efter avslutad utfrågning. MBS gav härvid inriktningen, att överlämnandet inte fick ske i form av demonstration, som kunde förnedra, inte heller med någon motsatt örlogsmässig honorering.

Utfrågningen och teknisk undersökning av ubåtens navigeringsutrustning fortsatte under eftermiddagen och kvällen.

På kvällen gjordes Mul 13 luftvärnspjäs skjutklar under kapten Malthe Gustavssons befäl. Till sitt förfogande hade han ytterligare tre yrkesofficerare och två värnpliktiga. Tidigare hade en rörlig luftvärnspjäs (40mm m/36) varit grupperad på södra delen av Killeberget med möjlighet att bl. a. bekämpa helikoptrar i området kring ubåt 137 samt att skydda sjömineringen in till Gåsefjärden.

I försvarsstab och milostab hade gjorts en studie hur svenskt försvar bäst skulle möta ett eventuellt sovjetiskt fritagningsförsök och denna planering omsattes nu i direkta order till underställda chefer. CBK/Fo 15 stab utarbetade under kvällen detaljerade order och orienterade insatta markstrids- och kustartilleristridskrafter.

Verksamheten i och omkring Gåsefjärden bedrevs nu rutinmässigt, vilket bland annat innebar att majoren Rolf Carlsson med en 200-båt och några värnpliktiga ombesörjde den dagliga sophämtningen. Han döptes av sin omgivning till sopåkaren Dr Doolittle. (Sopmajor i skärgården)

Onsdagen den 4 november

Under natten anländer det kompletterande utredningsmaterialet till milostaben. Även denna redovisning bedömde MBS som icke trovärdig. Uppfattningen stärktes av stora skiljaktigheter mellan Gusjtjins och Besedins redogörelser.

”Det är osannolikt att en erfaren ubåtschef skulle ha fortsatt uppdraget eller övningen med så många, enligt lämnade uppgifter, successivt fallerande instrument.

Om ytterligare klarhet skall kunna vinnas om övningsmässiga, nautiska och tekniska förhållanden krävs ytterligare utfrågning och inspektion.” skrev MBS i sin rapport till ÖB.

På eftermiddagen meddelade ÖB, att utfrågning fick ske ombord på ubåt 137, samtidigt som order gavs om att en sjövärdighetsbesiktning skulle genomföras, innan ubåten tilläts lämna svenskt territorium.

För de uttröttade jägarsoldaterna och kustartilleristerna innebar detta ytterligare några dygns påfrestande bevakning och patrullering på och omkring Gåsefjärden. Vädergudarna underlättade sannerligen inte deras uppgifter. Den kalla vinden nådde tidvis stormstyrka.

15,2 cm-batteriet på Torhamn beordrades på förmiddagen att omgruppera till Uttorp på södra Sturkö, där man var stridsberedd omkring kl 1700.

I BK/Fo 15 stab genomfördes en samverkan mellan företrädare för det civila samhället och det militära. Man hade träffats för att planera, hur man gemensamt skulle agera, om ubåtsaffären tog en våldsam vändning. Till sjöss förelåg utan tvekan en sovjetisk makt demonstration, genom att två ultramoderna robotkorvetter av Nanutjka-klass utrustade med moderna sjörobotar och två äldre fregatter anslutit sig till den redan tidigare stora fartygsstyrkan. Det diskuterade scenariot skulle visa vilka åtgärder som borde vidtas, om ubåten försökte sig på ett utbrytningsförsök i kombination med ett fritagningsförsök med sovjetisk trupp. Bl.a. framkom, att en sådan händelse under alla omständigheter skulle leda till många skadade. Eftersom antalet ambulanser inte skulle räcka till beslöts att planera för en förstärkning av den upprättade förbandsplatsen på Killeberget med personal från lasarettet i Karlskrona.

Torsdagen den 5 november

Under förmiddagen avslutades förhören och materielkontrollerna ombord på ubåt 137 och man rapporterade sitt resultat till MBS. Sjövärdighetsbesiktningen hade dock blivit försenad och tillstånd för utlöpande bedömdes inte kunna ges förrän nästa dag.

Samtidigt hade regeringen fattat beslutet att uppdra åt ÖB att ombesörja, att ubåt 137 på internationellt vatten överlämnades till representanter för den sovjetiska försvarsmakten. I anslutning till regeringssammanträdet informerades utrikesnämnden om misstanken om, att det fanns kärnvapen ombord. Statsminister Fälldin kallade till presskonferens och strax efter kl 1630 skakades hela Sverige av beskedet: ”..den sovjetiska ubåten är med stor sannolikhet bestyckad med kärnvapenladdningar. Med ännu större sannolikhet – en sannolikhet som gränsar till visshet – kan sägas att det finns uran 238 ombord.”

I Karlskrona mottogs nyheten med stor förskräckelse. En mängd frågor ställdes: ”Vad skulle hända om det blev stridshandlingar och en kärnladdning detonerade?” ”Hur stort skulle verkansområdet bli?” o.s.v. Birger Werner, som ingick i den kustjägerpluton som tidigt fanns på plats, har senare berättat, att hans fru ville, att han omedelbart skulle lämna det farliga området och komma hem.

Det var personal från Försvarets forskningsanstalt (FOA) som utförde mätningarna av den radioaktiva strålningen. En av FOA-teknikerna hade dålig fotbeklädning i höstrusket och han fick låna ett par stövlar av VB, mj Gummesson. Som tack för detta fick denne senare en flaska vin. En liten väntjänst i allt allvar kring ubåten.

Planeringen för ett tillbakadragande och återtransport av de insatta markstridsförbanden påbörjades under kvällen och bl.a. iordningställdes förläggningar på Rosenholm för jägarförbanden.

Fredagen den 6 november

Tidigt på morgonen var sjövärdighetsbesiktningen genomförd och bl.a. angavs att ubåten befanns vara i ett sådant skick, att den måste bogseras ut till internationellt vatten. I staberna hade under tidiga morgontimmar diskuterats olika åtgärder beroende på vad som kunde hända under utbogseringen, som var planlagd att starta kl 0800. Kl 0705 fick kustartilleriförbanden med hänvisning till IKFN order om, att det ej var tillåtet att öppna eld mot dykande ubåt.

Strax efter kl 7 lämnade kustartilleriets transportfärja Bore örlogshamnen med hela den samlade världspressen ombord. Avsikten var att man på nära håll skulle kunna följa överlämningsoperationen, som leddes av kommandören Roderick Klintebo från patrullbåten Kaparen.

Kl 0800 gavs order och 0813 börjades utbogseringen av Achilles från Karlshamn.

Det hårda vädret förhindrade emellertid bogsering ut till internationellt vatten och av säkerhetsskäl för de värnpliktiga, som befann sig på ubåtens däck, släpptes bogsertrossarna i höjd med Danaflöt kl 0826.

Bore med pressuppbådet anslöt sig till eskorten, men hade stora svårigheter att hänga med i den grova sjön. För många av journalisterna blev resan särskilt minnesvärd, eftersom de drabbades av svår sjösjuka.

Kl 0952 påbörjades avvecklingen av verksamheten vid Killeberget och efterhand som inblandade sovjetiska fartygsenheter försvann på vikande kurser sänktes beredskapen vid kustartilleribatterierna. Försöksförbandet på Torhamns udde fick tillstånd att fortsätta sina tekniska skjutprov och avlysningen av Gåsefjärdsområdet hävdes.

KI 1028 lämnade ubåt 137 svenskt territorium och alla vi inblandade kunde andas ut och fira en försenad All Helgona-helg.

Avslutning

För det svenska folket blev ubåt 137 ett exempel, som varken kunde förnekas eller skämmas bort. Den svenska opinionen krävde krafttag av den svenska regeringen och åtgärder för att förhindra ett upprepande. Händelsen innebar för många svenskar ett uppvaknande till en klarare insikt om säkerhetspolitiska realiteter. En verklighetsnära erinran om att även Sverige befann sig i ett område, där supermakterna möts och spänningen snabbt kan öka. Nordkalottens strategiska betydelse hade ökat. Södra Sverige och utloppen ur Östersjön hade motsvarande betydelse.

För den svenska marinen innebar ubåt 137 starten på en upprustning av ubåtsskyddsförmågan. Begreppet ”budgetubåt”, som stundtals i raljerande ton använts i massmedia, när marinen med hänvisning till ökad frekvens av ubåtskränkningar äskat medel för ubåtsskyddsresurser, försvann från tidningsspaltarna. Det första extra anslag om 200 miljoner kronor i 1982 års försvarsbeslut kunde ses som en symbolisk markering under påverkan av affären med ubåt 137.

Ubåtsincidenten gav inblandade staber många erfarenheter som kom väl till pass vid de kommande ubåtskränkningarna. Inte minst samverkan med totalförsvarets övriga delar fick prövas under realistiska former, vilket skapade kunskap om och förståelse för varandras möjligheter och svårigheter. Såväl milostabens som underställda chefers bedömandemetodik utvecklades och anpassades, sambandssystemen genomgick stora förändringar och behovet av ledningskapacitet på fredsstabsplatserna tillgodosågs.

För personalen i förråd och militärrestauranger innebar incidenten att arbetstiden blev ett flexibelt begrepp, när behovet av materiel och förnödenheter inte följde några kontorstider.

När VB incidentens första dag ringde till husmor för att få ut mer mat, svarade hon direkt, att hon skulle ordna det. Det följdes senare av flera snabba utleveranser för att tillgodose plötsliga behov. Byråkratiska handläggningsrutiner förändrades, och den ibland skönjbara attityden om att helst inte vilja lämna ut förrådsställd materiel (eller som förrådsförvaltaren lär ha sagt till den nye fänriken: ”Vi haur´att men Du fåur ´et inte”) förbyttes i service och tillmötesgående.

Brandkåren i Karlskrona ställde ut en container med diverse arbetsredskap m.m. som den till Killeberget förlagda personalen hade fri tillgång till. Ett resultat av den samverkan som BK-staben genomfört.

För KA 2 del gav incidenten upphov till översyn av organisation, utbildning och utrustning av beredskapstropparna. Behovet av avlyssningssäkert samband och utrustning för överlevnad i skärgårdsterräng under svåra väderleksförhållanden var några av erfarenheterna. Men framförallt medförde ubåt 137 en kunskap och insikt hos de inblandade om behovet av utbildning och övningar i denna typ av händelser. De tidigare mer eller mindre slentrianmässiga beredskapsövningarna med beredskapstropparna kunde nu genomföras med en helt annan verklighetsbakgrund. De familjesociala konsekvenser, som de oregebundna och verksamhetsstyrda arbetstiderna medförde, blev för yrkesofficerna och deras familjer en första påminnelse, om vad som framtiden skulle komma att bära i sitt sköte.

Förläggingsplatserna

Stadskasernerna

Av Olle Melin

Vallgatan

När KA 2 sattes upp den 1 januari 1902, övertog regementet det förläggingsområde på Vallgatan, som sedan 1895 använts av Kongl Carlskrona artillerikår. Artillerikåren sattes upp 1893 och hade från början sin huvudförläggning på Kungsholmen med enheter förlagda på Oscarsvärn och på Västra Hästholmen. De enheter, som före artillerikåren hade att bemanna befästningarna hade från början funnits på Kungsholmen och Drottningstårn. Västra Hästholmen och Oscarsvärn blev fasta förläggingsplatser omkring 1870 samtidigt som Drottningstårn avbemannas.

1895 stod kasernen vid Vallgatan färdig (Norra kasern) och strax därefter det så kallade Underofficershuset med bostäder åt artillerikårens underofficerare. Vidare byggdes omedelbart väster om kasernen Exercishuset. För att kunna bygga dessa byggnader fick man riva stora delar av Eric Dahlbergs fästningsmur från tidigt 1700-tal. Där huvudingången till området låg, mitt i Norra

Kasernetablissemanget under tidigt 1900-tal

Kaserngården med Norra kasern (idag Najaden) till höger, exercishuset i bakgrunden samt Södra kasern (Jarramas) till vänster

kasern, stod en gång bastionen Achilles, den andra bastionen från öster räknat i Dahlbergs befästningsverk.

KA 2 blev så gott som omedelbart trångboddad och planeringen och arbetet med ytterligare en kasern tog fart. 1905 stod denna (Södra kasern) färdig och för att kunna bygga Södra kasern fick man riva Örlogsvärkets gamla tyghus i trä från 1730-talet. Ett nytt tyghus byggdes samtidigt som Södra kasern. Detta låg betydligt längre söderut än det gamla. Parallellt med stadskasernen på Vallgatan utnyttjades bland annat samma ytterförläggningar som artillerikåren hade utnyttjat.

Några förändringar exteriört skedde knappast så länge KA 2 blev kvar på platsen. Interiört skedde de förändringar, som präglade 1900-talets första hälft. (elektricitet, vattenförsörjning, centralvärme mm)

År 1943 lämnade KA 2 Vallgatan och drog norrut mot Gräsvik. Flyttningen kom till efter en utdragen procedur. Flottans sjömannsskola skulle etableras i Karlskrona och frågan stod länge mellan denna skola och KA 2 om Gräsvik. Det blev KA 2 som fick Gräsvik och i augusti 1943 lämnade regementet Vallgatan och flyttade norrut. Främste talesmannen för flyttningen var utan tvekan dåvarande regementschefen, överste Gösta Möller.

Efter flyttningen försvann också begreppet ”De röda sjömännen på Vallgatan”, som KA 2:arna ofta kallades av Karlskronas invånare. Men samtidigt bytte ju också kustartilleriet uniform, så benämningen hade säkert försvunnit ändå.

Oscarsvärn

På föregångaren till vår generalstabskarta, ”Topografiska Corpsens karta över Sverige 1870, översedd så sent som 1905”, står namnet Hvita Krog på det nuvarande Oscarsvärns område söder om Sunna. I Karlskrona stads historia får man endast veta, att Hvita Krog var vad namnet säger och att det främst var en plats för vila av körkarlar och hästar, sedan lasset passerat över det vattendrag, som vi nu kallar Sunna kanal.

Oscarsvärn som förläggings- och övningsplats för KA 2 rörliga artilleriutbildning upphörde 1973. Idag döljer ny bebyggelse, vad som en gång var Karlskrona fästnings landfront.

Försvaret mot anfall från landsidan blev aktuellt 1682 i och med färdigställandet av den bro, som förband Trossö, Pantarholmen och mellanliggande småholmar med Vämö. En dansk spionerikarta från 1686 utvisar, att på den närmast Vämö liggande Tullholmen (nu platsen för gamla epidemisjukhuset) hade uppförts skansen Nordstjärnan och på Pantarholmen en liten befästning, medan på västsidan av holmarna Ormeskär (där Blekinge kustbanors gamla stationshus låg) och Ekeskär (sedermera Pottholmen med Strandgården) fanns blott jordvallar. Samtliga dessa befästningar torde haft karaktären av fältbefästningar.

Efter Sveriges nederlag vid Poltava 1709 landsattes i november samma år en dansk här i trakten av Helsingborg. Anfallsplanen gick bland annat ut på att

ge vårt land en dödsstöt genom att erövra Karlskrona och förstöra flottan där. Energiska åtgärder vidtogs för stadens och örlogshamnens försvar. Åt landsidan uppfördes en tenalj på Pantarholmen och uppställdes provisoriska batterier. Vid Sunna höggs skogen ner och mitt emot på Vämö vid Hvita Krog byggdes ett hornverk. Också på Hästö uppfördes en befästning., sannolikt på norra udden mitt emot Gullbernanäset. (Jämför Skansvägen)

Försvarsanläggningen i sin helhet, som torde ha utgjort ett gott exempel på den karolinska tidens fältbefästningar av mera permanent slag, blev inte färdig under det att det danska hotet mot Karlskrona varade. Detta upphörde redan i slutet av januari 1710, då den danska hären, som intagit Karlshamn, återtogade mot Skåne. Befästningsarbetena vid Hvita Krog fortsatte under de närmast följande decennierna, dock utan att slutföras.

1764 framhöll generalkvartermästaren och direktören för Fortifikationen band annat, att från landsidan ledde endast en väg in till Karlskrona. Varje gång ofred hotat, hade man varit orolig för denna vägs försvar. För länge sedan hade man fått ”hög befallning” att där bygga murade verk, men pengar hade saknats. Den obehagliga sanningen var att Karlskronas landfront saknade ett ordentligt försvar.

Kriget mot Ryssland 1788-1790 medförde för Karlskronas del att försvaret rustades upp. Bland annat byggdes på Vämö flera kraftiga försvarsanstalter. Samtidigt grävdes Sunna kanal som stormhinder.

Åter blossade krigen upp 1808 med Ryssland som den farligaste fienden. Under åren t. o. m. 1811 arbetades bland annat på försvaret av Hvita Krog.

I en promemoria från 1819 framhölls att befästningarna vid Hvita Krog borde ges en mera permanent karaktär. Följande år skrev chefen för Ingenjörkåren, att kanalen inte hade större bredd än att man med hjälp av plankor kunde taga sig över den och att bakomliggande befästningar utgjordes av tämligen goda fältförskansningar, men att de saknade understöd från mera solida verk. Dessa synpunkter gillades av Kungl Majt, men under perioder av rätt omfattande fästningsbyggande fram till 1870-talet tycks litet eller intet ha gjorts med avseende på befästningarna vid Hvita Krog. 1871 uppgavs kanalen vara 12 alnar bred och 6 fot djup. Samma år fastställde Kungl Majt en plan för Karlskrona fästnings förstärkande. Däri ingick även uppförande av anläggningar på landfronten vid Hvita Krog.

Sunna kanal borde enligt planen bli 150 alnar bred och 6 fot djup. När Karlskrona-Växjö järnväg 1872 skulle dras över till Vämö, byggdes järnvägsbron med hänsyn till kanalens blivande bredd. Det torde ha varit första gången i vårt land, då såväl landfästen som bropelare försågs med ”borrhål, uti vilka i

händelse sådant bleve nödigt, sprängsats kan inläggas.” Först 1887 kom en ny landsvägsbro, byggd av Kronan, att ersätta den gamla bron öster om järnvägsbron.

På generalplanen från 1876 över försvaret vid Hvita Krog ser man läget av broarna och järnvägens sträckning. På de gamla befästningarnas grund strax söder om broarna skulle byggas två halvpermanenta batterivärn, förbundna med en infanterilinj. På Koholmen skulle uppföras en ny befästning bestående av en väl skyddad dubbelkaponjär och ett omedelbart bakom denna beläget övre verk. Mellan befästningarna på Koholmen och dem söder om broarna skulle sträcka sig en infanterilinj.

Arbetena utfördes under åren 1879-1882. Från och med 1883 benämndes befästningarna vid Hvita Krog Oscarsvärnslinjerna. I samband med att Sunna kanal förvandlades till ett effektivt stormhinder, muddrades en ränna genom intilliggande havsvikar. 1878 beviljades medel till byggandet av en lastbrygga på Koholmen.

Från de båda batterivärnen kunde utgå frontal eld mot broarna med på öppen vallgång uppställda pjäser ävensom flankerande eld i sundet mellan Västra mark och fastlandet och längs försvarslinjen. Vid befästningsarbetena insattes som arbetstrupp ett kompani från den nyuppsatta Sappöbataljonen. Det var första gången ingenjörtrupp användes för sådana arbeten.

Dubbelkaponjären eller nedre verket utgjordes av en bombsäker envånings kasemattbyggnad med yttermurar av gråsten, väl skyddad för frontal eld av kraftiga fältvallar och för kasteld genom täckningar av sten och jord. Genom de med kalksten inklädda kasematternas embrasyrer kunde avges flankerande eld dels längs kanalen och mot broarna, dels i sundet mellan Koholmen och Hästö.

Mellan övre verket och den lilla gården utanför nedre verkets södra fasad gick en sprängd bombfast tunnel. Med fasta pjäser på den avrundade delen av vallgången kunde avges frontal eld mot fastlandet och med rörliga pjäser till vänster och höger därom flankerande eld till komplettering av sådan eld från nedre verket. Dessa rörliga pjäser kunde vid behov dragas in i skyddande håltraverser.

I detta skick befann sig Oscarsvärnslinjerna, när ”Kongl Carlskrona artillerikår” uppsattes 1893. Efter uppsättandet av kårens 4. kompani 1896, fick Oscarsvärnslinjerna sin första fredsbemanning. Detta kompani skulle också svara för Karlskrona fästnings rörliga artilleriförsvar. När sedan i samband med kustartilleriets uppsättande KA 2 kom till, blev 4. artillerikompaniet namnet på Oscarsvärnskompaniet. Detta skulle då i Oscarsvärnslinjerna bemanna:

”Sunnabatteriet”, den gemensamma benämningen på de båda batterivärnen med deras bestyckning: 6 st rörliga 57 mm kanoner i ”västra brobatteriet” och 8 st rörliga 8 mm fempipiga kulsprutor i ”östra brobatteriet” samt

”Hästöbatteriet” - benämningen på anläggningarna på Koholmen - med deras bestyckning: 6 st fasta 57 mm kanoner i nedre verket samt 6 st rörliga 57 mm kanoner och 2 st fasta 8 mm fyrpipiga kulsprutor i övre verket.

Under 1900-talet före första världskriget tillbyggdes nedre verket. Då tillkom bland annat förrådsrum och krigskök i anslutning till tunneln mellan de båda verken samt ordnades kaponjären för sängförläggning av officerare och underofficerare och kojförläggning av manskapet. Eldrum med varmluftsanläggning tillkom också.

Även inom Sunnabatteriet sörjdes för skyddad förläggning av trupp genom tillkomsten av den så kallade Sunnakasematten. Den byggdes under åren 1908-09 i betong på insidan av vallan mellan östra och västra brobatterierna och försågs på taket med ett bröstvärn av jord för skyttar.

Högst upp på Vämöberget strax norr om det nuvarande lasarettområdet finns ännu resterna av ett batterivärn för 4 st 12 cm kanoner M/85. När anläggningen kom till, har inte kunnat utrönas. Sannolikt byggdes den under första världskriget.

Också för fredsverksamheten byggdes ett antal byggnader. År 1907 byggdes befäls- och köksbyggnaderna samt manskapsbaracken

Under första världskriget förstärktes Sunnabatteriet genom tillkomsten av kommandoplatser i betong för vart och ett av västra och östra brobatterierna samt durkar inne i vallarna. Ett baktill öppet infanterivärn med huvudskydd, den s k Oscarslinjen, allt i betong, fick förena Sunnabatteriet med anläggningarna på Koholmen. I denna linje byggdes nära Sunnabatteriet ett blockhus med skottgluggar för skyttar.

I det tillstånd, som här sist beskrivits, befann sig Oscarsvärnslinjerna eller Oscarsvärn som namnet blev, då 1917 KA 2 fick sin tredje bataljon, bestående av det gamla 4. artillerikompaniet, som nu blev 5. kompaniet, och det nya 9. kompaniet.

Tjänsten vid de rörliga batterierna, som gjordes hästanspända, blev den allt dominerande på Oscarsvärn, tills 1925 års försvarsbeslut satte punkt och slut för denna period i regementets historia.

Man hann dock bygga diverse anläggningar för den rörliga utbildningen såsom förrådsbyggnader, varmgarage med mera.

I mitten av 1930-talet återupptogs den rörliga tjänsten vid KA 2 och Oscarsvärn kom till 1973 att bli centrum för denna utbildning.

Kanslihuset Gräsvik

Under 1930- och 1940-talen fortsatte utbyggnaden med ytterligare varmgårage, smedja, tankningsanläggning och terrängbana.

Oscarsvärn överlämnades till Karlskrona kommun 1973 och i samband med detta restes en sten med påsatt minnesplatta minnande om den militära verksamheten på Oscarsvärn.

Texten på plattan lyder:

”Området mellan Sunna kanal och nuvarande Oscarsvärnsvägen, ursprungligen kallat Hvita Krog, började bevästas 1709. Sin första fredsbemanning erhöll befästningarna - Oscarsvärnslinjerna - 1896, då Kongl Karlskrona Artillerikårens 4. kompani förlades hit. När Kongl Karlskrona Kustartilleriregemente uppsattes 1902, övertogs uppgifterna av detta förband och Oscarsvärn blev förlägnings- och övningsplats för KA 2 rörliga artilleri- och motorutbildning. Denna utbildning flyttade hösten 1973 till Rosenholm och Oscarsvärn överlämnades till Karlskrona kommun 1973-12-06.”

Gräsvik

Redan 1680 kommenderades delar av Kronobergs regemente till garnisonstjänst i Karlskrona samt som arbetstrupp till befästningarna runt staden. Enheter ur detta regemente var sedan under 200 år i olika omgångar förlagda till hit. 1845 sattes marinregementet upp dels som garnisonstrupp, dels som be-

Vakten Gräsvik

manning på befästningarna. Något reguljärt till staden förlagt förband ur armén med uppgift att svara för försvaret till lands fanns inte förrän 1872, då kvarvarande delar av Marinregementet, som detta år sattes på vakansstat, överfördes från sjö- till lantförsvaret. 1886 övergick Marinregementet i det nyuppsatta bevärningsregementet Blekinge bataljon (I 30) på Bredåkra hed, den plats där Blekinge flygflottilj (F 17) idag ligger. Allt större krav ställdes nu på infanteriskydd inom Karlskrona fästning. Frågan löstes genom 1901 års härordning, då det indelta förbandet Smålands grenadjärkår (I 7) förlagt till Ränneslätt och Blekinge bataljon sammanslogs till Karlskrona grenadjärregemente (I 7), som uppsattes den 1 januari 1902.

Det nya regementet hade till en början inget eget kasernetablissemang. Inte heller fanns något utrymme för regementet vid de marina förbanden i Karlskrona. Marinregementet hade varit förlagt till kasern Sparre. Det nya regementets regementsexpedition måste därför inhysas i privata hus i Karlskrona, Västra Amiralitetsgatan 1 och 18. De båda ursprungsregementena bildade i stort sett var sin bataljon. Ledningen av förbandet försvårades genom den starkt splittrade förläggningen. Skolor och övningar fick under åren 1902-1904 sammandras till Ränneslätt, Bredåkra och Ronneby.

Under dessa år byggdes ett nytt kasernetablissemang på Gräsvik. Arkitekt var Erik Josephson, en arkitekt som ritat en stor del av arméns kaserner i sam-

band med indragningen av indelningsverket och flyttningen från exercishedar till kaserner i garnisonsstäderna. Chef för planering och byggnation var en ingenjör Cruse. Norra kasern var klar för inflyttning sommaren 1904 och i den förlades 1. bataljonen, som var bataljonen från Smålands grenadjärkår. 2. bataljonen (Bredåkrabataljonen) flyttade in i Östra kasern 1905. Kompanierna lades i nummerordning från bottenvåningen och uppåt. När kanslihuset var klart i januari 1906, skedde en officiell invigning av kasernområdet.

Strax efter Karlskronas grundläggning 1680 erhöll staden vissa ägområden utanför det stadsplanerade området. Dessa områden var bland annat Wämö och Sunna. År 1821 utlades på den då upprättade kartan 37 stycken så kallade farmer på yttre Wämö. Under senare delen av 1800-talet tillkom flera farmer på inre Wämö. En av dessa var Gräsvik med beteckningen ”fastigheten no 46 i 20 qvart; byggnader vid Gräsvik”. Området kom också att kallas ”Gödseluppläggningsplatsen” och var förvaringsplats för stadens latriner. Hur länge området utnyttjades för denna hantering är oklart, men i mera organiserad form drevs verksamheten av skjuts- och renhållningsentreprenören Ellung åren 1899-1906. Ellungs arrende kostade 1000 kronor om året och det var en ansevärd summa på den tiden.

Latrinen förvarades i stora stenbassänger ungefär på den plats där nedre plans kaserngård var belägen. Där fick den torka och där hämtades den av träd-

Matsalen Gräsvik

gårdsmästare och bönder som gödsel för deras odlingar. Området uppläts till kronan 1902, men Ellungs arrende varade till den 1 april 1906 och han bedrev således sin verksamhet i området de sista åren parallellt med att nedre kasernområdet bebyggdes 1902-1906. Latrinhanteringen i Karlskrona flyttades därefter till den så kallade Wendtska farmen och den där anlagda pudretfabriken, det vill säga det område där Metso-Dynapac har sina verkstäder,. Men detta är en annan historia.

Organiserandet och etablerandet av grenadjärregementet leddes av överstelöjtnanten J C Lemchen, sedermera överste och regementets första chef. Lemchen förhandlade också med staden och inköpte Arnö för 10 000 kronor och fördelade där tomter, som regementets personal fick köpa. Staden förband sig att dra fram vatten och anlägga väg till ön. I dag heter Arnös enda gata just Lemchens väg.

Från 1906 var således verksamheten vid Gräsvik i full gång. I överensstämmelse med 1914 års härordning tillfördes regementet en tredje bataljon och för att klara dess förläggning flyttades två baracker från Skillingaryd och sattes upp på övre kaserngården.. Samtidigt utökades själva området och fick den omfattning, som alla KA 2-are har vant sig vid. Barackerna var klara för inflyttning 1915 och kom under KA 2-tiden att bli skolbyggnad respektive film-sal/övningsförråd.

1925 års försvarsbeslut innebar en ordentlig nedrustning av det svenska försvaret. Ett av de regementen som lades ned var Karlskrona grenadjärregemente och regementet drogs in den 31 december 1927. Den 1. januari 1928 ersattes grenadjärregementet av ett detachment ur Kronobergs regemente, I 11 K. Styrkan uppgick när den var som störst till cirka 1000 man. I huvudsak användes Norra kasern som förläggning.

1936 års försvarsbeslut innebar att I 11 K skulle dras in, men innan beslutet hann verkställas, hade andra världskriget brutit ut. Trots detta fullföljdes nedläggningen och den 26 september 1939 hölls en högtidlig nedläggningsceremoni på Gräsvik.

I samband med Tysklands ockupation av Danmark och Norge inkallades Landstormen för att sätta upp strandförsvarsbataljoner samt svara för viss luftbevakning. Dessa förlades till de tomma Gräsvikskasernerna.

Kungl Karlskrona kustartilleriregemente, som var förlagt till Vallgatan, var alldeles för trångbott och hade så varit under många år. Efter en behövlig och grundlig upprustning, vilken ägde rum 1942-1943, flyttade regementet in i augusti 1943. Redan 1942 hade KA 2 rörliga beredskapsförband disponerat barackerna på övre plan, när de tidvis återvände från beredskapsjämsättning. Ba-

rackerna användes endast som förläggning. Övrig verksamhet ägde rum på Oscarsvärn.

Efter det att KA 2 tagit Gräsvik i besittning skedde en viss till och ombyggnad. I stort förblev dock anläggningen oförändrad, i varje fall till sitt yttre.

Nybyggnader som genomfördes var marketenteribygnaden vid Danmarksfjärden 1946, om- och tillbyggnad av pjäshallen på övre plan till Mekanikerskola samt ny bil- och maskinhall på 1970-talet. I övrigt användes de gamla byggnaderna från grenadjärregementets tid, där de äldsta, underofficersmännen och beklädnadsförrådet, hade flyttats till platsen från Bredåkra.

Våren 1980 uthyrdes Östra kasern till Karlskrona kommun för att inrymma delar av gymnasieskolan. Så småningom blev även Norra kasern för en kort tid gymnasieskola under ombyggnad inne på Trossö.

Den 23 oktober 1981 halades örlogsflaggan på Gräsvik för sista gången vid en enkel ceremoni. Smärre delar av regementet blev kvar till 1983-1984 och följande år försålles området med byggnader till Karlskrona kommun.

Söndagen den 18 september 1927 avtäcktes den minnessten som minner om grenadjärregementets tid på Gräsvik.

Minnesstenen bär överst Karlskrona grenadjärregementets vapen med Smålandslejonet och Blekingeeken. Mittfältet upptas av inskriptionen:

KUNGL
KARLSKRONA
GRENADJÄRREGE-
MENTE
1902-1927

Nederst på stenen återfinns Smålandslejonet och fanans fem segernamn samt orden:

STAMMAR FRÅN SMÅLAND
OCH BLEKINGE BÄRA
VITTNE OM FÄDRENS
DÅDKRAFT OCH ÄRA

Till minne av I 11 K och dess anor sattes den 1 september 1939 upp fyra bronsplattor på de hörnstenar, vilka bär upp granaterna och kedjorna runt stenen. Inskriptionerna lyder:

KRONOBERGS REGEMENTES
DETACHEMENT I KARLSKRONA
UPPSATTES
1928
AV PERSONAL UR
KARLSKRONA GRENADJÄRREGEMENTE
INDROGS
1939

MARINREGEMENTET
UPPSATTES 1845
I
UPPGICK
1886
I
BLEKINGE BATALJON

BLEKINGE BATALJON
UPPSATTES 1886
UPPGICK 1902
I
KARLSKRONA GRENADJÄRREGEMENTE

SMÅLANDS RYTTARE
UPPSATTES
1543
FRÅN DESSA UTGICK
SMÅLANDS GRENADJÄRKÅR
SOM 1902 UPPGICK I
KARLSKRONA GRENADJÄRREGEMENTE

Där utedassen och så småningom fontänen en gång låg och där kasernerna nu förbundits med en nybyggnad, uppsattes 1985 en minnesplatta över KA 2 verksamhet på Gräsvik. Texten är författad av Gustav Karlsson och lyder:

”Kungliga Karlskrona Kustartilleriregemente var förlagt här 1943-1981. Anställda och värnpliktiga verkade för landets värn på samtidens villkor för framtiden.”

Minnesplattan flyttades 1994 till kanslihusets norra långsida.

I dag har Blekinge tekniska högskola tagit kanslihuset och de båda kasernerna i bruk. Exercishuset har inlemmats i Karlskrona kommuns idrottsverksamhet. På övre plan blommar ett antal småföretag i de gamla byggnaderna. Samtidigt har en omfattande nybyggnad ägt rum, bland annat av telekommunikationsföretaget Europolitan, som har sitt huvudkontor i Karlskrona. Det oanvända området mellan övre plan och badet är idag fullbyggt. Nya vägar har tagits upp, stängslet runt området är borta och den gamla kaserngården är idag ett parkområde med gräsmattor, blommor och buskar.

Personal som genom åren tjänstgjort vid Gräsvik, lärde sig uppskatta detta område och det var med sorg i hjärtat man flyttade till Rosenholm 1981. Men så var också Gräsvik med sitt läge invid Dannemarksfjärden en av de vackraste militärförläggningarna i Sverige.

Rosenholm

1915 startar den militära verksamheten i Rosenholmsområdet, då gårdarna Rosenholm och Silletorp köps för kronans räkning. Köpet är föranlett av att Karlskrona Grenadjärregemente (I 7) under första världskriget utökas från två till tre bataljoner. Regimentet övar i området t o m 1927, då ett detachment ur Kronobergs regemente (I 11 K) övertog området och fanns kvar där till och med september 1939.

Under de första åren under andra världskrigets beredskap används området som förläggning och övningsplats för den inkallade Landstormen.

Även KA 2 disponerar fältet och under 2. världskriget är det främst de rörliga KA-förbanden som utnyttjar Rosenholmsområdet under sina återhämtningsperioder. Flottan bedriver också markstridsövningar i Rosenholm under vissa perioder.

Fram till slutet av 1960-talet disponerar kronan endast området söder om Silletorpsån. 1967 inköps tre fastigheter norr om Silletorpsån, Måstad, Stenshaga och Bubbetorp. Övningsområdets yta ökar därmed från 2,7 km² till 7, ett behov föranlett av beslutet om ändrad värnpliktsutbildning (VU 60). Samtidigt byggs den första nya byggnaden, robotskolan.

Matsalsbyggnaden Rosenholm

1972 påbörjas nybyggnation av kasern- och militärrestaurangbyggnader, och när denna första etapp är klar kan KA 2 lämna Oscarsvärn hösten 1973. I Rosenholm fortsätter ett omfattande byggnadsarbete in på 1990-talet.

Under de åren byggdes:

Kaserner för 800 värnpliktiga

Militärrestaurang med marketenteri, mässlokaler mm

Vaktlokal

Artillerihall

Motorhall

Expeditions- och utbildningslokaler för KA Underhållsskola (Teknikhuset)

Idrottshall

Kanslihus med stabslokaler, filmsal och lektionsrum

Skjutbanor

Truppserviceförråd

Materielserviceförråd

Terrängbanor med elljus

Exercisplan/fotbollsplan med elljus

Motorplan med elljus och motorterrängbanor

Skyddstjänstanläggning

Ammunitionsförråd samt ett stort antal mindre objekt till gagn för utbildningen

1981 flyttade huvuddelen av regementet från Gräsvik till Rosenholm och 1983 flyttade regementsledningen in.

Silletorpsån, som rinner genom Rosenholmsområdet, delar området i två delar. Söder om ån ligger kasernområdet, medan i den norra delen (närövningsfältet) finns både öppet landskap och skiftande skogsterräng. Här genomförs olika typer av utbildning.

Den naturintresserade kan med glädje besöka norra Rosenholm. Det finns ett rikt djurliv i hela området och vid Bubbetorp fågelvatten, där man kan beskåda olika fågelarter.

Sedan KA 2 lagts ner, har anläggningarna söder om Silletorpsån, med några få undantag, överlämnats till fastighetsbolaget Vasallen, som nu har att hitta nya hyresgäster och ny verksamhet i de lokaler KA 2 lämnat. Kvar i det gamla södra området är i princip endast de lokaler som Blekingegruppen (tidigare Hemvärns- och frivilligavdelningen) utnyttjar, medan det norra området (övningsfältet) alltfört kommer att användas av Försvarsmakten.

Försvarsbeslutet år 2000 innebar att Försvarsmakten lade ned Sveriges senast byggda kasernetablissemang, ett etablissemang, som hade de bästa tänkbara förutsättningar för en effektiv och tidsenlig utbildning.

Kanslihusbyggnaden Rosenholm

Bo i kasern som ung

Av Nils-Göran Hanson

Året var 1929 och undertecknad såg dagens ljus. Det var vanligt förr att födas i hemmet och hemmet i detta fall var den så kallade Underofficersbyggnaden eller som den äldre generationen kallade den, ”Barnfabriken”, ett uttryck, som jag aldrig hört förut.

Byggnaden låg på Vallgatan granne med Amiralitetskyrkan.

Något minne från de första åren har jag naturligtvis inte, men vid tre års ålder flyttade vi ut till Kungsholmen, där min far var proviantuppbördsman.

Östra Befälshuset blev vår bostad i fyra år. Som alla vet, är Kungsholmen en av de vackraste pärlorna, vi har i Karlskrona skärgård.

Det kan inte vara lätt för föräldrar att ha tillsyn på flera småttingar, man jag kan försäkra, att det fanns andra som såg till, att vi småttingar inte var på fel plats vid fel tillfälle. Det var naturligtvis befäl och värnpliktiga på ”Holmen”.

Vi barn hade tillgång till allt, som egentligen hörde till vuxenvärlden. Vi fick titta på vid olika övningar, bara vi inte var i vägen. Vi fick tillgång till badhuset med sina bassänger, vi fick låna jollar, naturligtvis med vuxet sällskap och det bästa av allt; vi fick se film i gymnastiksalen. Först var det stumfilmer, men vi fick också uppleva talfilmer med bland annat Edvard Person. Visserligen stämde tal och munrörelser inte alltid, men vad gjorde det.

Skolan skulle ju också skötas. Barnen på ”Holmen” åkte tidigt på morgonen med Kuriren eller Alert för att sedan, när skolan var slut för dagen, åka tillbaka med gamla Bore.

Underofficersbyggnaden,
Vallgatan

Fars jobb inkluderade också Aspö Mad, vilket innebar underbara sommar-dagar, då vi barn placerades ut hos olika familjer. Det var underbara år.

År 1938. Far blev adjutant på 8. kompaniet och vi var tvungna att flytta in på kaserngården på Vallgatan. Området bestod av två huvudbyggnader och en gymnastiksal.

Flera familjer hade tjänstebostäder inom området, men några jämnåriga barn fanns inte. De fanns naturligtvis inne på det andra området vid Underofficersbyggnaden. Det var inte svårt att hitta kamrater och det måste sägas, att det fina kamratskap som byggdes upp här, har varat hela livet.

Så kom kriget. Jag minns vilken uppståndelse det blev på kasernområdet. Snart fylldes kasernerna och gymnastiksalen med folk, som utrustades och skickades i väg. Utrustades!! Vi pojkar fick gå omkring och titta på eländet. Det fanns ju inte tillräckligt med vare sig kläder eller vapen, vad vi kunde se, men allt som tiden gick kompletterades detta. Det tog tid naturligtvis.

Det var spännande på alla vis för unga pojkar, men konstigt nog blev vi aldrig bortkörda.

Så kom en dag vi hoppades aldrig skulle komma. Det var den 9. april 1940, då tyskarna gick in i Danmark och Norge.

Vid den tiden hade det tydligen stabiliserat sig så pass mycket att allt ”gick på räls”. Rörliga kanoner skickades till Skåne, och vad jag kan förstå, höjdes beredskapen på olika nivåer.

Jag erinrar mig, att för alla barn packades väskor med utrustning för att vara beredda på snabb evakuering. Det blev aldrig så. Ett fåtal skolbarn flyttade dock ut på landsbygden.

Tjänstebostaden låg i direkt anslutning till kompaniet och mina besök på ”luckorna” var talrika. Jag satt och lyssnade på de inkallades berättelser om sina familjer och deras öden. De behövde verkligen prata av sig.

Ny befattning för far och ny flyttning. Äntligen kunde vi flytta in i Underofficersbyggnaden. Denna byggnad bestod av tre uppgångar med tre våningsplan och lägenheter i varierande storlekar. Hur fördelningen av bostäder gick till, har jag ingen vetskap om. Gården var stor med ett antal träd, berså, utedass för cirka 20 personer samt svinmats- och sopbod (inklusive stora feta råttor). Dessutom fanns vedbodas som avskärmade området från Amiralitetskyrkan.

Det fanns många barn i varierande åldrar, som lekte och stegade dagarna i ända. Det idkades brännboll, fotboll, rollspel samt framför allt handboll. Vi hade turen att få vara i gymnastiksalen, då denna inte var upptagen. Det gick ju bra, eftersom de inkallade låg ute på öarna.

Vi pojkar och flickor levde ett harmoniskt och levnadsglatt liv trots eländet

ute i världen. Vi bråkade sällan. Naturligtvis utdelades ett och annat slag på käften men ofta i lekens hetta. Det hjälpte inte att sladdra för morsan, för då åkte man ut.

Krigsåren gick och vi upplevde den hemska kyla som Europa råkade in i. Och för att inte tala om det elände man dagligen fick höra på radion.

En händelse som jag aldrig glömmer är en mörklägningsövning, som skedde i slutet av januari 1941.

Ett flygplan stationerat på Stumholmen lyfte med pilot, tekniker och en journalist för att analysera hur folk skötte sin mörkläggningsövning. Medan planet var i luften, anlöpte delar av Kustflottan med pansarskeppen i spetsen och ankrade upp på redden öster om Smörasken utan vetskap om besättningen på planet. Vid landningen i totalmörker rände planet upp i märsen på Gustaf V och blev hängande.

Vi hörde sirener, och nyfikna som vi var, rusade vi ner till Kungsbron, som nu låg i fullt ljus. Vi barn stod förstummade och såg när man kom i land med de döda, ett minne som skakar om.

Tiden vi bodde på Vallgatan var underbar. Vi var faktiskt bortskämda med allt. Många utanför gården var avundsjuka på oss och vi fick många tillmälen, som inte var så skojiga precis.

Så kom då dråpslaget. Vi skulle skingras. Hela etablissemanget skulle överlämnas till Kungl Flottan och KA 2 skulle överta kasernområdet Gräsvik.

Det var att ta avsked av vänner och inse att denna tid aldrig skulle komma igen. Som tonåring flyttade jag in på Gräsvikskasernens område. Självklart, det gick inte att jämföra med tidigare upplevelser, trots ett naturskönt område. Det blev mera en parentes.

Som sextonåring skulle jag välja yrke. Vi pojkar på Vallgatan var väl på sätt och vis indoktrinerade och flera av oss blev yrkesmilitärer. Så även jag och självklart vid kustartilleriet och KA 2.

PS. Tro det eller ej. Jag återkom i början av femtiotalet till min gamla lägenhet i gamla Underofficersbyggnaden och höll lektioner – hör och häpna – i mitt gamla sovrum. Flottans radioskola hade övertagit den delen av byggnaden och min uppgift var att utbilda kustartillerister i telegrafi. DS

Östra Befälshuset, Kungsholmen

Ytterförläggningarna

Av Olle Melin

Kungsholmen

Kungsholmen är den östra av de två befästningar, som började byggas 1680 på ömse sidor om Aspösund, som sundet mellan Aspö och Tjurkö då kallades. På Båkholmarna (Högholmen enligt vissa källor) kom Kungsholmen att byggas. Det var riksgeneralkvartermästaren Eric Dahlberg, som 1680 gjorde ett utkast till befästning av den nya örlogshamnen Karlskrona, vari ingick forten vid Karlskronas huvudinlopp. För Kungsholmen innebar planen en femhörnig bastion. Vid första vårdag 1680 skulle befästningsarbetena påbörjas och så skedde också. Till Kungsholmen fördes kanoner från Vaxholm och Dalarö, vilka placerades i provisoriska jordvallar. 1682 uppgick arbetsstyrkan till 2000 man. Den bestod av hantverkare samt soldater från regementen i Småland och Östgöta regemente. Huggen sten kom från raserade befästningar i Kristianstad och Helsingborg, mursten (kalksten) från Öland samt kalk och granspiror från Gotland. Efter några år avtog arbetena väsentligt beroende på den stora osäkerhet, som rådde för hela Karlskronaprojektet.

Den planerade femhörniga bastionen var inte sluten vid det stora nordiska krigets utbrott år 1700. Åren närmast därefter präglas av pengabrist och 1707 anmäler Amiralitetskollegium, att ”föga något skott med säkerhet därifrån kan göras, utan att man måste befara, att batterierna falla över ända”.

Först år 1741 var fästningen sluten och benämndes nu sjökastell. Den ursprungliga ritningen hade avsevärt modifierats och skären norr om huvudön (Norra redutten) hade förenats med denna genom en landtunga.

Sekreta utskottet, dåtidens försvarsutskott, yrkade 1766 att Kungsholmen framför andra befästningar skulle fullbordas. Upprustning skedde i slutet av 1700-talet och när kriget mot Ryssland utbröt 1788, var sjökastellet Kungsholmen i det närmaste fortifikatoriskt fullbordat. Under detta krig blockerades Karlskrona vid två tillfällen av ryska eskadrar. Vid denna tidpunkt kom Kungsholmen att bli inloppets huvudbefästning, en uppgift som tidigare hänförts till Drottningsskär.

Under Napoleonkrigen 1801-1814 var Kungsholmen åter krigsrustat. Efter freden 1814 följde några år av förfall. Karl XIV Johan blåste emellertid nytt liv i svenskt försvar och genom kungligt brev i december 1820 anbefalldes ombyggnad av Kungsholms fästning, som namnet nu blev. Ombyggnaden var i stort klar i början av 1840-talet. Ombyggnaden innebar bland annat att Norra redutten kom att hänga helt samman med den övriga fästningen och denna del av ön ser än i dag ut som efter denna ombyggnad. Här finns bland annat Donjon, Båthamnen, Corps de Garde, Demilunen med mera. Mästare till denna ombyggnad var bröderna Elis och Baltzar Cronstrand, fortifikationsbefälhavare i Karlskrona efter varann.

I mitten av 1800-talet övergick man inom artilleriet till räfflade, bakladda kanoner med självsprängande ammunition och detta ställde helt andra krav på fästningen vid beskjutning från örlogsfartyg. Kungsholmen blev åter föremål för ombyggnad och en sådan skedde under åren 1873-1879. Fortet gavs det utseende det har i dag. Jordvallar ersatte murverken på de linjer som ansågs mest utsatta. Torra gravar anlades och dessa flankerades av kaponjärer. Ryggvallar anlades för att skydda ryggsidorna och huvudlinjerna I och IX mot artillerield från Tjurkö. Försänkningarna i huvudinloppet tillkom under denna tid och sten från Tjurkö fördes på räls från stenbrottet och via en bro till Kungsholmen för att fylla östra delen av inloppet. Hotet från stormningar minskades genom att framför fästningens front byggdes en stenjetée.

Ytterligare en gång på 1800-talet, nämligen mellan 1890 och 1900 moderniserades fästningen eller Kungsholms fort, som den nu kom att kallas. Stenjetéen fullbordades, de torra gravarna övervälvdades och gav plats för de så kalla-

Donjongen 1891

de infanterivalven. Ljuskården vid linje VIII och i brytningen mellan linjerna IX och I, är vad som i dag återstår av dessa gravar.

Under 1900-talet fram till våra dagar har därefter skett ett flertal ombyggnader, framför allt interiört, för att fästningen skall leva upp till de ökade kraven på förläggning, kök, matsal, utbildningsanordningar och annat som hör en modern utbildningsanstalt till.

Under de sista 150 åren har Kungsholmen varit rustat i tre omgångar; under Krimkriget 1854-1855 och under 1900-talets båda världskrig. Under 1900-talets ubåtsjakter i Karlskronabassängen har Kungsholmen varit något av ett centrum för verksamheten.

Kungsholmen är i dag en sluten fästning med nio linjer, där linjerna I II IV, VIII och IX efter ombyggnaderna på 1800-talet utgjorde huvudlinjerna och de linjer, där den nya bestickningen installerades.

Innanför och utanför linjerna finns på Kungsholmen ett antal intressanta byggnader.

Hamnen uppfördes åren 1831-1838. Den torde vara unik och är anslående genom sin arkitektoniska skönhet. Runt den cirkelformade hamnbassängen löper muren med skottgluggar (krenåer) och embrossyr för karronader. Hamnin-

loppet var försedd med en yttre port och en inre grind. Genom hål i murverket kunde dessa manövreras med rep och kätting, vilket skedde in på 1890-talet varje morgon och kväll till en särskild hornsignal, portsignalen. Vid norra sidan av hamnen ligger det 1856-1857 uppförda bombfria kokhuset, som inreddes med apparatur för vattendestillering.

Norra reduttens huvudparti utgörs av Donjonen, uppförd 1832-1843 enligt Baltzar Cronstrands ritningar. Byggnaden med sina tre våningar begränsas av norra och södra tornen. Yttermurarna är av gråsten, de inre murarna mot borggården av finhuggen kalksten. Överst ligger en plattform, som redan från början täckts av ett så kallat fredstak, som var planerat att tas bort, om fortet skulle komma i strid. På norra tornet uppsattes flaggspelet 1846. Det togs ned 1940 och nytt flaggspel uppsattes på vällen mellan linjerna I och IX. På 1980-talet uppsattes det gamla flaggspelet på nytt på Donjonen och härifrån syns örlogsflaggan varje dag.

Corps de Garde uppfördes åren 1841-1842. Det är en kalkstensbyggnad i två våningar avsedd som portvalv till fästningens inre delar samt som vakt- och arrestlokaler.

Stora kruthuset i fortparken är byggt som ett T, där den lodräta stapeln utgör den äldsta delen. Denna del var klar 1736 och genom detta, är den i dag Kungsholmens äldsta bevarade byggnad. Den vertikala delen av T-et stod färdig 1847. Stora kruthuset kallas också för kyrkan beroende på byggnadens utseende.

Mindre kruthus fanns från början i anslutning till flera av linjerna. I dag finns två sådana kruthus kvar, ett i anslutning till linje IV och ett i fortparkens norra del.

Östra befälshuset byggdes vinkelrätt mot Linje VII och uppfördes troligen 1822. Det tjänade som befälsförläggning. Under 1900-talet bodde i huset några av de underofficersfamiljer, som hade sin bostad på ön. Huset brann på 1960-talet och revs 1979.

Södra befälshuset uppfördes 1874-1877 och har använts som förläggning, expeditioner och undervisningslokaler.

Parken anlades i slutet av 1870-talet av dåvarande fortifikationsofficeren, kaptenen G A Bergman. Han lät plantera ett stort antal mindre vanliga trädslag, som i många fall infördes från örlogsfartyg vid hemkomsten från utlandsexpeditioner. Så småningom kom parken att visa upp en brokig blandning av träd, blomsterrabatter och köksträdgårdar.

Tyvär förstördes många av växterna under 1940-talets hårda vintrar. Åtskilliga rariteter finns dock ännu kvar som till exempel äkta kastanj, stjärnmag-

nolia, äkta valnöt, tulpanträd med flera. År 1978 återupptogs traditionen att flottans långresefartyg hemförde träd eller buskar till Kungsholmen, en tradition som ännu fortlever.

Norra befälshuset uppfördes på det gamla kommandantbostället ”Röda stugans” grund. Byggnaden används för expeditioner, förläggning och mäss.

Marketenteribygggnaden i parken är anlagd 1911 och förläggningsbyggnaden Gula baracken på kajen vid Linje VII är byggd 1934. Den sistnämnda var den första moderna förläggningsbyggnaden på fortet.

De första kanonerna på Kungsholmen kom våren 1680 från Dalarö och Vaxholm. Genom åren har Kungsholmens bestyckning förändrats i takt med artilleriets utveckling och i samband med krig och hot om krig. Artilleriets prestanda på 1600-, 1700- och halva 1800-talet med kort skottvidd, låg eldhastighet och relativt låg träffsäkerhet gjorde, att fästningarna krävde ett stort antal kanoner för att kunna mäta sig mot en tänkt angripare, nämligen de välbestyckade stora örlogsfartygen.

Den första bestyckningsplanen från 1682 upptar 72 grova stycken Hur många av dessa som fanns på plats är obekant, men kanske var det med ett av dessa stycken som det första skottet avlossades från Kungsholmen, nämligen den 20 november 1685, då det sköts salut med anledning av Amiralitetskyrkans invigning.

Man vet dock att 1693 utgjordes bestyckningen på Kungsholmen av 24 st 36-punds kanoner. Kalibern på en sådan kanon var 17,8 cm.

Bestyckningsplanen år 1820 samma år som de omfattande ombyggnadsarbetena påbörjades, omfattar omkring 400 pjäser, vilka skulle betjäna av en bemanning om 1100-1200 man. Efter ombyggnaden 1840 utgjordes bestyckningen av 293 kanoner av varierande kaliber.

1851 års försvarsberedning hyste bekymmer för, att kanonerna från Kungsholmen och Drottningsskär inte täckte inseglingsrännan, utan att en lucka fanns i sundets mitt, dit inga kanoner nådde fram. För att råda bot på detta planerades befästningstorn i stil med God Natt på Inre Hjortholmen och Dynan. Längre än till planering kom man inte, eftersom den räfflade, bakladdade kanonen gjorde sin entre vid denna tid.

Efter den stora ombyggnaden 1873-1879 utgjordes bestyckningen på Kungsholmen av 18 batterier, K 1 – K 18 om sammanlagt 54 pjäser och med kaliber mellan 27 cm och 25 mm I slutet av 1800-talet kompletterades med snabbskjutande 57 mm-batterier, samtidigt som moderna 15,2 cm batterier ersatte äldre batterier med grövre kaliber.

Vid andra världskrigets utbrott utgjordes bestyckningen på Kungsholmen

av 2 st 15,2 cm batterier med kanon m/89-02 (benämnda K 2 och K 5) samt 3 st 57 mm batterier (benämnda K 14, K 15 och K 16).

Efter andra världskriget utgick batterierna successivt ur krigsorganisationen. Det sista batteriet var K 14, som var placerat i bunker på kaponjären. Detta utgick 1971 och pjäserna flyttades till vallen framför linje I, där de i dag fungerar som salutpjäser.

I slutet av 1880-talet upprättades en tändstation på Kungsholmen för mineringen i stora inloppet. Syftstationer fanns vid Jutudden på Aspö och Hägnud-den på Tjurkö.

Den första fortchefen på Kungsholmen var överstelöjtnanten i armén Christoffer Grubbe. Han omnämns första gången 1690. Den siste kustartilleristen, som var fortchef på Kungsholmen var överstelöjtnanten Stefan Palmqvist, som verkade från 1999 till KA 2 nedläggning. Han var nr 71 i ordningen av fortchefer.

Om bemanningen före KA 2-tiden står att läsa i ett annat kapitel i denna bok. Under KA 2-tiden har olika delar av regementet varit förlagt till fortet. Från början utgjordes bemanningen av 2 st artillerikompanier. I huvudsak har det varit fasta artillerister, som tjänstgjort på fortet och från 1950-talet även minörer och båtpersonal.

I modern tid är det regementets spärrbataljon med utbildningsgrenarna fast sjöfrontsartilleri, luftvärn och mintjänst, som varit förlagda på fortet. De sista åren av KA 2 levnad fanns den nya amfibiebataljonen här ute.

Från uppsättande av Kongl Carlskrona artillerikår till en bit in på 1950-talet har flera familjer bott på fortet. De bodde dels i Donjonen, dels i Östra befäls-huset. Undantag gjordes för beredskapstiden under andra världskriget.

På fortet har genom åren också funnits en stor mängd civilanställd personal. Maskinpersonal ur fortifikationen, köks- och förrådspersonal ur intendenturen samt civila båtchefer och målpersonal ur KA 2 är exempel på kategorier, som haft sin arbetsplats på Kungsholmen. Den totala bemanningen på Kungsholmen kan exemplifieras med tabellen på nästa sida.

Under första världskriget utgjordes krigsbemanningen av cirka 1300 man och under andra världskriget som mest cirka 800 man.

Hela andra världskriget var Kungsholmen krigsrustat. Som ett minne av detta avtäcktes 50 år efter beredskapen en minnesplatta utanför museet, författad av kapten Gustav Karlsson. Texten lyder:

”Under den förstärkta försvarsberedskapen 1/9 1939 – 30/6 1945 var Kustartilleriets kanoner och mineringar i sydligaste Sverige kontinuerligt bemannade av KA 2.

Kungsholmen 1877

Enhet	Bered.	Besätt.
Kommandant med stab	3	3
Tygmästare	1	1
Artilleribefälhavare	1	1
Fortifikationspersonal	55	55
Instruktionsbefäl	20	40
Kanonservice		
Linje I, 4 st pansarbryt kan	87	87
Pansardonjonen, 4 st pansarbryt kan	87	87
Linje IV, vallgång, 3 st pansarbryt kan	65	65
Norra donjonen, 24 kanoner	-	118
Linje VII, 8 st kanoner	77	77
Linje VIII, 3 st pansarbryt kan	-	65
Linje VIII, 2 st kanoner	18	18
Kaponjärer och galleri	-	18
Linje IX vallgång, 4 pansarbryt kan	87	87
Reserv 20%	95	123
Krutångare pansarbryt kan	70	175
Övriga		
Vallar och gravar (infanteri)	100	200
Telegrafan	-	11
Prejning och patrullering	-	42
Civila	9	9
Uppbördsmän + handräckning	20	28
Vattendestillering	5	5
Summa	800	1350

Bemanning vid beredskap respektive krig

På öar och skär växlade veckor och årstider monotont, havet ljud, än häftigt än vänligt, för tusentals män på vakt för fred och frihet, med hot över, oro inom, men hopp framför sig.

Dessa gärningar och offer må vi minnas med aktning och tacksamhet.”

Under KA 2-tiden fanns i grundorganisationen plats för cirka 80 befäl och 450 värnpliktiga.

I dag har flottan återtagit fortet, genom att örlogsskolornas bassäkerhetsutbildning numera är förlagd till fortet

För alla KA 2-are är Kungsholmen något alldeles speciellt. Här föddes kustartilleriet 1680, låt vara med annan benämning och här utvecklades vapnet från de första primitiva kanonerna till det moderna kustartilleriet. Här fanns också bra utbildningsförutsättningar och en underbar miljö att arbeta i. Det finns få

platser i det svenska försvaret, som varit föremål för så många utredningar som Kungsholmen under senare delen av 1900-talet. Men ur alla utredningar, som många gånger syftat till fortets nedläggning, har Kungsholmen rest sig, i regel stärkt. Och i dag är fortet världen äldsta oavbrutet bemannade fort, när detta skrivs 322 år i följd.

Västra Hästholmen

Av Olle Melin

När KA 2 sattes upp 1902 övertogs uppgifter, personal, materiel med mera från Kongl Carlskrona Artillerikår och Flottans fasta minförsvar. Artillerikårens första kompani hade Västra Hästholmen på sin lott och vidare fanns på fortet sedan början på 1890-talet en tänd- och syftstation för en fast minering mellan Almö och Hasslö. Verksamheten vid batterier och minstation övertogs av KA2 och Västra Hästholmen kom att från 1902 till och med andra världskriget vara en permanent ytterförläggning för regementet. Under första världskriget mobiliserades fortet i augusti 1914, men avmobiliserades redan efter ett par månader. Under andra världskriget var Västra Hästholmen beredskapsförband så gott som hela kriget.

Efter 1945 har fortet används som utbildningsplats för i första hand utbildning vid tungt fast sjöfrontsartilleri och varit rustat i samband med repetitions- och krigsförbandsövningar, den sista 1964.

Redan i riksgeneralkvartermästaren Eric Dahlbergs utkast till befästning av den av Karl XI beslutade örlogshamnen Karlskrona föreslogs, att ett jordbatteri skulle byggas på Västra Hästholmen för försvaret av Arpösund, som sundet

mellan Hasslö och Almö då kallades. I ett kungligt brev daterat den 6 april 1689 anbefalldes att Hästholmen skulle befästas. Det rörde sig troligen om en provisorisk anläggning.

Med de ryska galärflottornas kusthärjningar i färskt minne, föreslog 1724 års fästningskommission, att Karlskrona skulle säkras mot galärer. Bland annat föreslog kommissionen, att sundet mellan Almö och Hasslö skulle försvaras med ett verk på Västra Hästholmen samt att vattnet mellan Västra Hästholmen och Hasslö skulle fyllas med sten. Penningbrist och motsättningar mellan krigskollegium och amiralitetskollegium innebar, att ingenting gjordes åt de mindre inloppen till Karlskrona, däribland inloppet mellan Almö och Västra Hästholmen.

Under Napoleonkrigen i början av 1800-talet var verken på Västra Hästholmen bemannade av soldater ur Kalmar regemente 1810 och Kronobergs regemente 1811. Troligen var batterierna på Hästholmen uppställda i öppna batterivärn av jordbatterityp med fronten åt väster.

De anläggningar som vid denna tid fanns på Hästholmen utgjordes av en redutt och tre batterier, ett corps de garde, ett kruthus och en optisk telegraf. Dessa anläggningar hade troligen tillkommit med början omkring 1790, då Abraham Bäck var fortifikationsbefälhavare i Karlskrona. Under de första åren av 1800-talet förbättrades verken på Västra Hästholmen, fortfarande med Bäck som fortifikationsbefälhavare och med befälhavande amiralen i Karlskrona Johan Puke som pådrivare.

Uppförandet av ett stormfritt kasematterat verk föreslogs 1833 och arbetena startade omgående. Mellan 12 och 16 kanoner skulle uppställas på ön. År 1836 sattes Västra Hästholmen i fullt försvarstillstånd. Förbättringsarbeten påbörjades, varvid Norra donjonen och östra murverken tillkom.

På Västra Hästholmen fanns 1850, redutt, retranchement och krutkapell. Med retranchementet avsågs sannolikt tidigare nämnda batterier.

Befästningskommittén föreslog 1867, att skansen på Västra Hästholmen skulle fullbordas. Bland annat skulle ett jordbatteri för beskjutning av Hasslölandet anläggas i södra fältvallen. Vidare skulle ett bröstvärn i betong uppföras och bestyckas med fyra räfflade kanoner samt att pansarbrytande artilleri med pansarsköldar skulle insättas i Norra donjonens valv.

År 1871 beslöts, att bestyckningen på Västra Hästholmen skulle utgöras av tre pjäser i jordvallen till beskjutning av Holmen (sedermera friliggande holmen söder om huvudön) och Hasslölandet. Vidare skulle fyra räfflade kanoner finnas i Västra donjonens vallgång samt två pansarbrytande kanoner bakom pansarsköldar i Norra donjonens valv.

Omkring 1878 påbörjades utläggning av elektriska minor i inloppen och 1886 inrättades en tändstation på Västra Hästholmen med tillhörande syftstationer på Hasslö och Österholmen byggda 1891.

Bestyckningsplanen för 1891 omfattar följande artilleri på Västra Hästholmen.

Artilleri	Antal	Typ
Linje I		
Pansardonjonen	2	24 cm kanon m/1869
Vallgången	3	23 cm kanon
Linje II		
Vallgången	1	23 cm slb kanon
	1	57 mm snabbskjutande kanon
Galleriet	1	gevärskalibrig kulspruta
Linje III		
Vallgången	2	12 cm kanon m/1873
	2	57 mm ssk kanon
Dubbelkaponjären	2	25 mm 2-pipiga kulsprutor
Galleriet	1	gevärskalibrig kulspruta
Linje IV		
	2	24 cm kanon m/1869
Linje V		
	2	17 cm kanon m/1869
Linje VI		
Norra delen	2	24 cm kanon m/1869
Södra delen	2	27 cm kanon m/1869
Linje VII		
	2	17 cm kanon m/1869
Östra kasernen		
	2	25 mm 2-pipiga kulsprutor

Artilleri på Västra Hästholmen 1891

Riksdagen beslöt 1899 på förslag av 1897 års befästningskommitté om en omfattande ombyggnad av Västra Hästholmen med tillförsel av nytt modernt artilleri. Ombyggnadsarbetena pågick åren 1903-10 och i samband med detta tillfördes ett 12 cm tornbatteri om fyra pjäser och ett 57 mm batteri om tre pjäser. Till detta kom ett antal batterier av äldre modell, vilket innebar att Västra Hästholmen under första världskriget hade en bestyckning enligt följande:

Batt	Antal	Typ	Placering
VH 1	3	57 mm kanon m/99 i torn m/04	Linje III
VH 2	4	12 cm kanon m/03 i torn m/02	Linje VI
VH 4	4	57 mm kanon m/95	Linje VII
VH 6	2	25 mm fyrpipiga kulsprutor m/77	Ö. Kasern
VH 9	2	57 mm kanon m/99 i vallavetage	Linje I
VH 10	1	25 mm fyrpipig kulspruta	N. Kasern
VH 11	2	15 cm kanon m/83	N. Fältvallen

Artilleri på Västra Hästholmen under 1:a världskriget

Efter 1925 års försvarsbeslut återstod endast batterierna VH 1 och VH 2 vilka 1936 döptes om till H 1 respektive H 2. Dessa batterier kom att utgå ur organisationen 1964 respektive 1969. Sista gången skjutning ägde rum från Västra Hästholmen var med H 2 1965 och då med åldersklass ur KA 2.

Under slutet av 1930-talet tillfördes luftvärnsautomatkanoner till fortet, först 25 mm kanoner och sedermera 40 mm kanoner modell 1936.

Sedan det lätta batteriet H 1 utgått ur organisationen tillfördes Västra Hästholmen artilleritropp för sjömål i form av 40 mm dubbelautomatkanon modell 1936. Denna utgick ur organisationen i slutet av 1970-talet och ersattes då av en värnkanon 74 med bemanning ur armén. Denna värnkanon utgick ur organisationen i början av 1990-talet.

Till det tunga batteriet H 2 fanns en kedja av mätstationer runt batteriet. Från början användes så kallad långbasmätning, en form av bäringmätning från olika platser i skärgården. Till detta kom en lodbasmätare på Harön i Ronneby skärgård. Batteriet utnyttjade också den kedja av teodolitorn som fanns runt om i skärgården. Således kunde tornen på Gö udde, Hasslö och Aspö utnyttjas. I slutet av 1950-talet tillfördes eldledningsradar och spaningsradar till Västra Hästholmen liksom modern eldledningsutrustning (Cig 704).

De mätstationer som fanns vid batteri H 2 nedläggning 1969 var:

- Mätstationstropp (eldledningsradar + stereomätare (inbas) i batteriet.
- Mätstation, lodbas, på Kedjehallen Aspö
- Mätstation, lodbas, på Harön

Till detta kom en rörlig mätstationstropp med utgångsgruppering på Lindö udde.

Strålkastaravdelning fanns från början på huvudön, men från slutet av 1930-talet flyttades strålkastarna ut från huvudön till Törnekalven på Hasslö respektive till Gö udde.

Redan på 1880-talet lades de första elektriska minorna i västra inloppet. Dessa manövrerades från tre stationer, syft- och tändstation på Västra Hästholmen och syftstationer på Hasslö och Österholmen. Den inre mineringen, som så småningom helt kom att manövreras från Västra Hästholmen utgick ur organisationen omkring 1960. Vid tiden för andra världskriget utlades en minering längre ut i inloppet med minstation på Kåsaskär. Denna minering drogs in i samband med att Hasslöbron stod klar 1964. Minstationen står kvar på Kåsaskär. Även på Stångskär, väster om Kåsaskär har funnits en minstation.

Efter nedläggningen 1969 fram till början av 1980-talet har fortet fungerat som mobiliseringsförråd.

I dag förvaltas Västra Hästholmen av Statens Fastighetsverk och är föreslagit som statligt byggnadsminnesmärke (SBM).

Bemannning

1878 utgjordes krigsbemanningen på Västra Hästholmen av:

- 15 officerare
- 19 underofficerare och
- 318 manskap.

Av dessa utgjorde cirka 90 % sjötrupp och resten kom från fortifikationen och infanteriet.

Fredsbemanningen utgjordes av en underofficer och fem manskap.

Vid mobiliseringen 1914 utgjordes krigsbemanningen av:

- 12 officerare
- 17 underofficerare
- 429 manskap
- 1 civilmilitär (läkare)

Under andra världskriget utgjordes bemanningen av cirka 400 man, en siffra som kom att gälla fram till 1960-talet, då styrkan successivt reducerades.

Aspö Mad

Av Gösta "Gödock" Olsson

En 50-årig minneskavalkad

Efter flera års diskussioner i såväl regering som riksdag om upprättande av en ny vapengren – kustartilleriet – tillsattes år 1899 den så kallade kustartillerikommittén. Uppgiften för denna var att verkställa utredning och komma med förslag till ny organisation av sjöfrontsartilleriet och det fasta minförsvaret. Kommitténs förslag förelades riksdagen 1901 och efter diverse ändringar bifölls propositionen att ett kustartilleri skulle sättas upp från och med den 1 januari 1902. Beslutet upptog inte bara uppgifter om organisation, personal och materiel utan också nybyggnadsverksamhet för det nya vapnet. För Karlskronas del framgick bland annat att baracker skulle uppföras vid Aspö Mad. Där skulle utbildning äga rum för det fasta minförsvaret, som överfördes från flottan. Sedan baracker blivit färdiga omkring 1905, blev Aspö Mad utbildnings- och övningsplats till mitten av 1920-talet.

Flygets utveckling under första världskriget och framför allt då vad gällde bombflygplan medförde att artilleripjäser för skydd mot bombning tilldelades kustartilleriet.

De första pjäserna var av mindre kaliber, 20 mm och 40 mm automatkanoner. I mitten på 1920-talet tillkom även 7,5 cm kanoner. Eftersom det fanns lämpliga skjutplatser på Aspö, framför allt vid Ellenabben, förlades all luftvärnsutbildning till Aspö Mad. Från 1920-talet var Aspö Mad utbildningscentrum för denna utbildning till 1957, då förläggningen drogs in och utbildningen överflyttades till Kungsholmen.

Helt naturligt har stora förändringar ägt rum under årens lopp vad avser organisation, materiel, utbildning med mera. Tillkomsten av ny, modern eldledningsmateriel, nya pjäser med högre eldhastighet, radar med mera har i hög grad ökat artilleriets stridsförmåga.

På Aspö Mad har utbildning genom åren ägt rum på följande pjäser:

- 8 mm kulspruta m/36
- 20 mm automatkanon m/39 och m/40
- 40 mm automatkanon m/36 och m/48, den senare med centralsikte
- 57 mm kanon m/89
- 7,5 cm kanon m/27 och m/36, båda med centralinstrument

Aspö Mad

Före radarns tillkomst ägde utbildning även rum på olika typer av avståndsmätare samt på lyssnarapparater och strålkastare.

Samtidigt som materielen blev mer och mer teknisk blev utbildningen mera komplicerad. Då luftvärnets uppgift är att bekämpa snabba mål, måste såväl befäl som värnpliktiga, som skulle betjäna materielen, ha snabb uppfattningsförmåga och extra rörligt intellekt.

De värnpliktiga utbildades normalt på 2-3 olika pjästyper. Detta gjorde, att utbildningen aldrig blev långtråkig eller enformig. De olika pjästyperna, utom 57 mm sjöfrontskanon, var så kallade allmålspjäser. De skulle kunna bekämpa mål både i luften, på sjön och på land. För värnpliktiga underbefälselever, som utbildades till pjaschefer, innebar detta en ganska avancerad utbildning. Olika kommandoord, skjutregler, skalinställningar med mera gjorde, att de verkligen fick ha huvudet på skaft så att det inte blev sjömålsskjutning mot luftmål och vice versa. Eftersom våra pjäser var av ganska liten kaliber var ammunitionstildelningen riklig i förhållande till de fasta och rörliga 15,2 cm batterierna.

Stor del av utbildningstiden upptogs av skarpskjutningar. Dessa utfördes mot luft- eller sjömål från Ellenabben och mot landmål från Hasslö och Torhamn. Tyvärr var Ellenabben ingen idealisk skjutplats. Dels var huvudskjutriktningen rakt söderut med allt vad det innebar av besvärande sol, framför allt mot luftmål och dels låg skjutplatsen vid huvudinloppet till Karlskrona. Detta sista innebar att den sjötrafik, som skulle till eller från Karlskrona, befann sig inom skjutområdet under en längre eller kortare tid (mest längre). Mycken utbildningstid och även dyrbar flygtid gick tillspillo vid alla avbrotten.

Två incidenter, som båda kunde fått tråkiga följder, inträffade på Ellenabben. Båda inträffade när luftvärnsskjutskolan var förlagd till Karlskrona. För-

sta gången erhöles en loppkrevad vid en 20 mm pjäs och andra gången en vid en 40 mm pjäs. Då eldröret efter skottet liknade "Det är en ros utsprungen", trodde alla, att det var ett ammunitionsfel. Marinförvaltningen kontaktades och skjutförbud för ifrågavarande ammunitionsparti utfärdades. Vid återställningen efter skjutningen saknades emellertid mynningskorsen (visirinstrumenten). Eftersom eldrören var utskjutna och kassabla hände inget annat än, att Sverige fick ett nytt ordenssällskap, Visirorden av Ellenabben. Ordenstecknet utgörs av en rund ring med kors i samt rött band. Det skulle bäras vid högtidliga tillfällen, exempelvis regementsmiddagar. Lillvisir var dåvarande löjtnanten, sedermera översten Bertil Runnberg och storvisir överstelöjtnant Gunnar Sahlin. Ordenstecknen överlämnades vid en torsdagsmiddag på mässen till ordensmedlemmarna av dåvarande regementschefen Erik Nordling. Chefen för Blekinge kustartilleriförsvar, överste Alf Nyman, var närvarande vid ceremonien, men verkade inte uppskatta det hela. Fästningen miste ju två eldrör.

De båda visirbröderna försökte länge få mig att gå med i orden och det skulle naturligtvis bli tillsammans med en 57 mm kanon. Mitt förhållande till såväl tygmästare som kustartilleriförsvarschef angående avskrivning av kasserad materiel var jag osäker på, varför jag avstod. Fast nog skulle det varit roligt att vara ordensbroder!

Några episoder:

Tisdagsmiddag på officersmässen. Hovmästaren kommer in med tisdagsoppan i en stor skål, som rymmer 5-6 liter. För säkerhet skull har han ett säkert grepp i soppskålen.

Överstelöjtnant Gunnar Carle, kasernbefälhavaren, säger:

"Johansson ska väl inte ha tummen i soppan", varpå Johansson svarar: "Det gör väl ingenting, överstelöjtnant, soppan är ju ändå inte varm".

Exempel på dålig ordergivning; man bör se till att mottagaren förstår orden.

Knäckebrödet på mässen hade en längre tid legat framme i skafferiet och var så mjukt, att man kunde vrida det till en rulle. Då det i köket på mässen fanns en spis med ugn, i vilken hovmästaren eldade för att hålla maten varm, tillsade jag honom att torka knäckebrödet. Döm om min förvåning, när jag strax därefter går förbi köket och får se hovmästaren hållande en stor knäckebrödsskiva mot bröstet med den ena handen under det att han med den andra torkar brödskivan med en handduk.

Det var inte bara i artilleritjänst, som vi var långt framme utan även närförvarstjänst och då främst i närstrid. Vi hyllade principen, att när man skall skä-

ra, så skall man börja uppifrån. Vi började därför med dåvarande regementschefen Sten Johan Puke och hans högvälborna panna. Händelsen, benämnd knivskärningen på Aspö Mad, skedde vid en större mästillställning med damer. Vi, som var subalternerna, skulle stå för underhållningen och uppföra spexet "Grevinnan och trubaduren". Vi var fyra aktörer. Om det var rummets litenhet eller Allan Arnströms goda fäktgenskaper, som gjorde, att det gick som det gick, blev aldrig uppkärlat, men hur som helst träffades Puke, så pannan sprang i blod. Arnströms påstående att knivskärningen var en förövning till följande dags närstridsövning, ville inte delinkventen acceptera.

Min tid på Aspö Mad omfattar tiden september 1939 till september 1957, då Aspö Mad lades ned. Jag började som så kallad studentbeväring och trivdes så bra i det militära, att jag sadlade om till yrkesmilitär. Det var dåvarande löjtnanten, sedermera generalen, Bo Westin och översten Alf Nyman, som jag har att tacka för detta. Om de var lika tacksamma för det efteråt, vet jag inte. Jag har emellertid aldrig ångrat mitt yrkesval.

När jag gick i gymnasiet i mitten på 1930-talet, hade vi en rektor som vid varje hösttermins början samlade eleverna i aulan och hälsade dem välkomna. Han sade då bland annat: "Skolan har tre hedersord; ordning, reda och kunskap. Tyvärr tillämpas inte detta alltid i skolan i dag. Dessa ord har dock följt mig hela tiden i min yrkesutövning. Om jag har lyckats förverkliga dem eller inte, får andra avgöra.

Almö – läger i väster

Av Gustav Karlsson

Ytterförläggningar för mintjänstutbildning

Almö, Västra fjärdens blåa bård mellan Hjortahammar och Västra Hästholmen, beväxt med lövskog och enebuskar, med skravelspår efter omfattande stenhuggeri under ett halvsekel kring år 1900, väna stränder och brudvita slånbuskar, har tidvis använts som förläggning för KA 2:s minörer.

När regementet tillkom 1902, ökade både stampersonal och värnpliktiga till antalet och behövde plats för den praktiska utbildningen. Så byggdes baracker, bostäder, kök och matsal, förråd etc. på Aspö och Almö. Till Aspö Mad förlades andra minkompaniet (2.MK) och till Almö 4. MK. Där bedrevs utbildning i min- och signaltjänst etc. under sommarhalvåret. Båda platserna var gynnsamma för utbildning, vikar, sund och fjärdar för minutläggning och lämplig terräng för signaltjänst, stridsutbildning, skjutning, fälttjänst och idrott.

Förläggningen på Almö varade till 1925, då försvaret reducerades och minskolan förlades till Kungsholmsfort. 1937 hopade sig mörkbruna moln över Europa, varför kustartilleriet upprustades. Almöförläggningen togs åter i bruk till 1954, då utbildningen flyttades till Kungsholmen. Om förläggningen vid Aspö Mad redogörs annorstädes i denna skrift.

Åtta goda somrar

Författaren till detta stycke var minör, tillbringade åtta somrar på Almö och har alltså grundligt upplevt förhållandena där. Manskaper bodde i en tvåvåningsbarack med 10 man i tjugobäddslögement. Underbefälet bodde i en mindre barack, underofficerarna i en annan sådan och hade mäss i övervåningen till köks- och matsalsbygganden med marketenteri och värmepanna. Officerarna bodde i en tvåvåningsbyggnad med mäss och kök, något avskild, med oxlar, bokar och björkar och nära stranden.

Utbildningen bedrevs 48 timmar i veckan, så att lördagseftermiddagen var ledig men tisdags- och torsdagskvällarna ägnades åt övningar. En dag på Almö kunde i slutet av 1940-talet te sig så:

Kl 0615 verkställdes revej genom att dagbefälet for runt i logementen lik en Jehu och förkunnade vad klockan var slagen. 0645 morgonvisiterades manskaper, tvättade, rakade, klädda och putsade, med välborstade skodon.

Landstormen på Almö

Klockan 0700 utspisades frukost, nästan dagligen havregröt med smörgås och kaffe i matsalen.

Verk och vila

0730 skedde uppställning, avlämning, hälsning och visitation för kompani-
chefen. Första timmen ägnades åt gymnastik, väglöpning 2 kilometer och bad i
havet. Därefter var alla vakna. Roddlaget, kompaniets stolthet, övade rodd under
Bertil Wahlgrens ledning, med inriktning på att bli regementsmästare, vilket de
också blev, stundom även marindistriktsmästare, kustartillerimästare och
marinmästare. Mellan 0830 och 1130 bedrevs övningar i mintjänst, båt-
tjänst, signaltjänst, markstridstjänst etc. 1230 utspisades lunchen tillredd av
köksföreståndaren, Måns kock, och hans handräkningspersonal, köksmalajer,
som talet var då. En gång i månaden konserterade regementsmusikkåren under
måltiden, ett uppskattat inslag ehuru kallat för "mässingssoppa". 1330 fortsatte
övningarna, kanske övningsfällning av en mina som likt en jojo åkte upp och
ner under sommarmånaderna. En kaffelångrast under eftermiddagen förstärkte
marketenterikassan och tärde på dagpenningen med hugsvalade hungriga,
törstiga och trötta ynglingar. 1700 var övningarna slut och middagsmålet, da-
gens sista, bjöds. Men, marketenteriet var öppet. Sedan gick aftonen under

kortspel, nosande i byarna efter kjoityg, kanske ett bad eller en kopp kaffe hos marketentaren, innan flaggan halades och Morfei stilla skugga slöt alla i sin famn. Endast vakten var vaken...förhoppningsvis – och ibland skumrädd. Stella polaris lyste i norr och i söder blänkte fyrklippans långa stråle som en varnande exklamationsfinger över havet.

Någon gång i månaden ordnades dans på lägreets egen dansbana. Till dess annonserades och flickor strömmade till från skilda håll. En bymondän brassklavergrupp från kompaniet spelade, dansen tråddes i sommarljumma nätter, månen sken trolskt – och syrsorna höll för öronen.

När solen lämnade jungfrun för vägen, bröt minskolan upp från Almö, slingrade sig lik en lång vattenserpent i en S-kurva genom Rollsö sund och lägrade sig för vintern vid Gräsvik. Röken från en magnifik sänghalmsbrasa blåsteg bakom.

Återbesök 1981

*Vinden svepte kallt från västra fjärden
över Almölandet i vårdagjämningen.*

*Efter decennier gick jag åter
mellan minskolans röda trähus
där livet lekte i lätta dagar
och blev till minnen om glada år.*

*Än klingade toner ur kockens dragspel
av månskensvalsens om Ångermanälven.
Där dansbanan låg växte unga björkar.
Marken mindes leken; ljumma, ljusa nätter.
I lindarna susade sångreminiscenser:
"I love you for sentimental reasons".*

Grebbegården

Av Olle Melin

En annorlunda ytterförläggning

En annorlunda ytterförläggning i KA 2 historia var Grebbegården. Huvudbyggnaden, som alla förknippar med namnet, byggdes redan 1855 som privathus. Kring detta hus växte på 1920-talet upp en sommarrestaurang, dit Karlskronaborna i stor omfattning besökte, ofta med egen båt eller med någon av Ångslupsbolagets slupar. Förutom restaurangbyggnaden alldeles vid sjön fanns också en affärslokal, en kaffestuga och diverse förrådsbyggnader.

När andra världskriget bröt ut tog kronan Grebbegården i besittning som förläggning och underhållsplats för de förband som gjorde beredskapstjänst i östra skärgården och efter kriget övertog kronan området.

Grebbegården var bas för den personal som under Blekinge kustartilleriförsvaret svarade för det som kallades första materielområdet. I boningshuset bodde en vaktman med familj in på 1970-talet. I krigsorganisationen användes Grebbegården för trossbatteriet i Spärrbataljonen Torhamn som speditjonsplats och som intendenturförrådsplats.

Grebbegården kom att utnyttjas som förläggningsplats för "det rörliga" under de tider, man övade på Torhamns udde. Här fanns förläggningar, kök, matsal och många andra faciliteter. Denna verksamhet pågick något år in på 1980-talet..

Köks- och matsalsbyggnaden brann ner till grunden efter en övning med Karlskrona örlogsskolors basförsvarskola 1967 och byggdes aldrig upp igen. Affären var i drift till 1968, varefter affärsbyggnaden gjordes om till befälsförläggning. Ett antal baracker hade tillkommit under andra världskriget och där efter.

Förutom av "det rörliga" utnyttjades Grebbegården under en följd av år som övningsplats för KA 2 ungdomsutbildning sommartid.

I dag är de flesta av byggnaderna rivna, men boningshuset från 1855 står kvar och är åter bostad för den familj som köpte huset 1994.

Det fasta sjöfrontsartilleriet

Av Olle Melin

När kustartilleriet och KA 2 sattes upp 1902, utgjorde det fasta sjöfrontsartilleriet kärnan i det nya vapenslaget. De anläggningar som KA 2 tog över var de på Kungsholmen, Västra Hästholmen och Oscarsvärn.

Vid sekelskiftet skedde en omfattande modernisering av Karlskrona fästning, som sedan 1899 var beteckningen för skyddet av örlogsbasen och örlogshamnen i Karlskrona. Kungsholmen tillfördes moderna 24 cm pjäser av engelsk tillverkning och vidare moderna 15,2 cm pjäser från pansarskeppen Göta och Thule. Även lätta batterier i form av 57 mm pjäser tillfördes, i första hand avsedda som skydd åt de fasta minspärrar, som lagts ut i slutet av 1800-talet. På Västra Hästholmen genomfördes åren 1903 –1910 en omfattande modernisering. Nya pjäser i pansartorn, gjorde att denna anläggning var områdets bäst skyddade. På Aspö byggdes Ellenabbsfortet 1900 – 1903 och bestyckades med tre 25 cm pjäser i dubbeltorn från pansarskeppen Svea, Göte och Thule. Ett modernt 57 mm tornbatteri om två pjäser kompletterade anläggningen. De tunga pjäserna var dock i så dåligt skick, att batteriet i princip var omodernt, redan när det byggdes.

Vidare byggdes på Aspö batterivärnet Bollösund (57 mm batteri) samt på Tjurkö batteri Stenbrottet (24 cm haubits) och batterivärnet Djupasund (57 mm batteri).

Den 1 januari 1902, den dag KA 2 sattes upp, fanns i Karlskrona fästning totalt 44 batterier med 120 pjäser. Till fasta batterier räknades då även de kulprutebatterier, som fanns på Kungsholmen, Västra Hästholmen och Oscarsvärn.

Under de första årtiondena av 1900-talet skedde endast en långsam utveckling av det fasta kustartilleriet. De flesta anläggningarna var från 1800-talet och endast ett fåtal nya batterier tillfördes. Det handlade också om en stark koncentration till Karlskronaområdet och skyddet av örlogsbasen.

1925 års försvarsbeslut innebar en stor reduktion av kustartilleriet, men samtidigt skedde en viss nyanskaffning. Bland annat påbörjades 1919 anläggandet av Aspöberg och ett 30,5 cm haubitsbatteri, det tyngsta artilleri som funnits i Sverige.

1930 bestod Karlskrona fästning av 22 fasta batterier om sammanlagt 70 pjäser från 30,5 cm till 57 mm kaliber. Av batterierna var de huvuddelen (11 st) utrustade med 57 mm pjäser.

27 cm batteri Västra Hästholmen

Före och under andra världskriget skedde en avsevärd upprustning av kustartilleriet i Blekinge och Skåne. Vissa äldre anläggningar i Karlskronaområdet hade utgått ur organisationen i samband med 1936 års försvarsbeslut, men nya moderna anläggningar tillkom. Således anlades ett 21 cm batteri om två pjäser på Öppenskar i östra skärgården samt två 15,2 cm batterier, ett på Lungskär i östra skärgården och ett på Tjurkö vid huvudinloppet.

I Ronneby skärgård anlades två 57 mm batterier och dessa kom att bli kvar i organisationen till omkring 1970.

I Karlshamn fanns inget fast försvar sedan kastellet lagts ner 1865 förrän 1942, då ett 57 mm batteri anlades på Vägga udde. Detta byttes på 1950-talet ut mot ett 7,5 cm batteri, som kvarstod i organisationen in på 1970-talet. Fasta 10,5 cm batterier fanns under en kort period på Boön vid inloppet till Karlshamn.

I en studie genomförd av Chefen för marinen 1937, framhölls betydelsen av fast kustartilleri i Skåne. 1936 års försvarsbeslut hade inte innehållit några beslut i frågan. Efter diverse turer anvisade Kungl Maj:t medel för batterier i Ystad och Trelleborg i oktober 1938. Dessa batterier (15,2 cm i Trelleborg och 12 cm i Ystad) stod kvar i organisationen tills de moderna 12/70 batterierna togs i bruk i slutet av 1970-talet. Även i Helsingborg anlades sedan andra

Batterie Trelleborg 1 (12/70) under eldgivning

världskriget brutit ut ett 15,2 cm batteri om fyra pjäser. Detta batteri var på sitt sätt ett märkligt bygge genom den snabbhet, med vilken det byggdes. Begäran om medel gjordes den 14 april 1940 och redan den 7 juni anmäldes batteriet klart för strid.

De gamla anläggningarna, som var bemannade under andra världskrigets beredskap, kom från 1950-talet och framåt, att successivt utgå ur organisationen.

På 1960- och 1970-talen anskaffades modernt kustartilleri i form av serietillverkning av världens kanske då modernaste kustartilleri, 7,5 cm batteri m/57, 3 pjäser i pansarkupol med modern eldledning. Om dessa anläggningar finns ett särskilt kapitel i denna bok.

På 1970-talet anlades två tunga batterier m/70 (de så kallade ERSTA-batterierna) i Ystad och Trelleborg.

I och med försvarsbeslutet år 2000 är det fasta kustartilleriet ett minne blott. Nedmontering av anläggningarna har delvis skett och fullföljs de närmaste åren.

I tabellen på nästa sida framgår de fasta batterier som funnits åren 1902 – 2000 och för vilka KA 2 haft utbildnings- och bemanningsansvar.

Datorer	Beteck.	Strömsmodell	Typ	År	Läggift	Årsutvidg
Långören	LO	3 pjäser i bunker	57 mm kanon m/68	1934-1939	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
Långskär	LJ	3 pjäser i öppen brunn	15,2 cm kanon m/90	1937-1978	inloppsförsvär delta Skeppinge	ca 18000 m
Öppenskärs	OS	2 pjäser i öppen brunn	27 cm kanon m/98	1943-1959	Fjärrförsvärsbatteri	ca 23 000 m
Örnängan	OL	2 pjäser i bunker	57 mm kanon m/68	1943-1969	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
Källaberg	KJ	4 pjäser i öppen brunn	12 cm kanon m/94	1928-1935	inloppsförsvär	ca 12 000 m
Torsnäs	TS	2 pjäser i bunker	57 mm kanon m/98	1938-1959	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
Turks	TO	4 pjäser i öppen brunn	15,2 cm kanon m/40	1943-1980	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 16 000 m
Stenbotan	SB	4 pjäser i välgång	24 cm haubits m/50	1905-1936	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 8000 m
Duvedund	SD	2 pjäser i välgång	87 mm kanon m/98	1904-1945	inloppsförsvär	5000-6000 m
Kungsholm	K 1	2 pjäser i välgång	24 cm kanon m/90	1900-1936	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 15 000 m
	K 2	3 pjäser i välgång	15,2 cm kanon m/99	1903-1955	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 15 000 m
	K 3	2 pjäser i välgång	15,2 cm kanon m/99	1903-1936	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 18 000 m
	K 5	3 pjäser i välgång	15,2 cm kanon m/99	1903-1955	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 15 000 m
	K 6	3 pjäser i välgång	24 cm kanon m/65	1879-1927	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 8000 m
	K 14	3 pjäser i välgång	27 cm kanon m/76	1878-1927	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 8000 m
	K 14 (nyare)	4 pjäser i bunker	57 mm kanon m/98	1943-1971	Mineringförsvär	5000-6000 m
	K 15	3 pjäser i torn	57 mm kanon m/7	1903-1905	Mineringförsvär	5000-6000 m
	K 16 (äldre)	4 pjäser i bunker	27 cm kanon m/75	1878-1927	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 8000 m
	K 16 (nyare)	3 pjäser i öppen brunn	87 mm kanon m/98	1934-1940	Mineringförsvär	5000-6000 m
Ellenabben	E 1	6 pjäser i dubbetorn	25 cm kanon m/65	1904-1936	Fjärrförsvärsbatteri	20 000 m
	E 2	2 pjäser i torn	57 mm kanon m/98	1904-1936	Mineringförsvär	5000-6000 m
Bollönd	BS	2 pjäser i välgång	87 mm kanon m/98	1904-1955	inloppsförsvär	5000-6000 m
Aspöberg	AB	4 pjäser i öppen brunn	36,3 cm haubits m/76	1924-1950	Fjärrförsvärsbatteri	ca 18 000 m
Hyllena	HT	3 pjäser i bunker	12 cm kanon m/94	1928-1936	inloppsförsvär	ca 12 000 m
Bäckstrand	BD (äldre)	3 pjäser i öppen brunn	15,2 cm kanon m/96	1933-1942	inloppsförsvär	ca 15 000 m
	BD (nyare)	2 pjäser i öppen brunn	7,5 cm Lu-pjäs m/56	1942-1945	inloppsförsvär	ca 6000 m
Jutuden	JU	3 pjäser i bunker	87 mm kanon m/98	1943-1969	Mineringförsvär	5000-6000 m
Fjärrabben	FN	3 pjäser i pansartorn	7,5 cm kanon m/57	1972-2000	inloppsförsvär huvudinloppet	ca 13 000 m
V Hallöarna	VH 1	3 pjäser i torn	57 mm kanon m/68	1967-1964	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
	VH 2	4 pjäser i pansartorn	12 cm kanon m/50	1927-1969	inloppsförsvär sista inloppet	ca 12 000 m
Örnsvärd	OV 1	3 pjäser i bunker	87 mm kanon m/98	1980-1936	Försvärs Karlekrans nordlin	5000-6000 m
	OV 2	3 pjäser i bunker	57 mm kanon m/68	1980-1936	Försvärs Karlekrans nordlin	5000-6000 m
	H 1	4 pjäser i välgång	87 mm kanon m/98	1980-1910	Försvärs Karlekrans nordlin	5000-6000 m
	S 3	4 pjäser i välgång	87 mm kanon m/98	1980-1910	Försvärs Karlekrans nordlin	5000-6000 m
	S 4	2 pjäser i bunker	57 mm kanon m/68	1980-1910	Försvärs Karlekrans nordlin	5000-6000 m
Öskala	OV	2 pjäser i bunker	87 mm kanon m/98	1938-1969	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
Ståhn	SN	2 pjäser i bunker	87 mm kanon m/98	1938-1969	inlopp- och mineringförsvär	5000-6000 m
Järnåvik	JV	2 pjäser i säm	57 mm kanon m/68	1943-1970	Försvär minering	5000-6000 m
Järnåvik	JV	2 pjäser pansartorn	7,5 cm kanon m/98	1973-1996	inloppsförsvär	12000 m
Flyttan	FS	4 pjäser i öppen brunn	38,8 cm haubits m/78	1943-1955	Fjärrförsvär	18000 m
Karshamn	KM	3 pjäser i bunker	57 mm kanon m/68	1942-1950	Försvär minering	5000-6000 m
Karshamn	KM 1	3 pjäser i bunker	7,5 cm m/72	1950-1975	inloppsförsvär	7000 m
Karshamn	KM 2	3 pjäser i öppen brunn	15,8 cm kanon m/42	1981-1959	inloppsförsvär	10000 m
Karshamn	KM 2	3 pjäser i pansartorn	7,5 cm kanon m/57	1964-1996	inloppsförsvär	12000 m
Snickstäm	SI	3 pjäser i pansartorn	7,5 cm kanon m/57	1968-1988	inloppsförsvär	12000 m
Väst	VD	4 pjäser i bunker	12 cm kanon m/94	1938-1970	invasionförsvär	12000 m
Väst	VD 1	3 pjäser i torn	12 cm kanon m/70	1978-2000	invasionförsvär	20000 m
Väst	VD 2	3 pjäser i pansartorn	7,5 cm kanon m/57	1967-1996	invasionförsvär	12000 m
Trelleborg	TR	3 pjäser i öppen brunn	15 cm kanon m/98	1938-1970	invasionförsvär	18000 m
Trelleborg	TR 1	3 pjäser i torn	12 cm kanon m/70	1978-2000	invasionförsvär	20000 m
Malmö	MD	3 pjäser i pansartorn	7,5 cm kanon m/57	1967-2000	Försvär Öresund	12000 m
Helsingborg	HB	4 pjäser i bunker	15,2 cm kanon m/90	1943-1997	Försvär Öresund	15000 m

- 1) s k snabbeldsbatteri
- 2) Flyttat till Jutuden 1940
- 3) Tidigare placerade på Drottningsskär
- 4) Luftvärnskanoner för sjömål
- 5) F d K 16, flyttat fr Kungsholmen 1940
- 6) Huvudmätstation på Bollö
- 7) Tidigare H 4
- 8) Tidigare H 5
- 9) Flyttat från Stockholms skärgård 1940
- 10) Pjäserna flyttade till Holmögdad 1942

Artillerieldledning

Det var framförallt de tunga batterierna (medelsvåra och svåra enligt äldre beteckning), som krävde hjälpmedel för att lägesbestämma mål och räkna ut framförpunkter med hänsyn till målets kurs och fart. Från början utgjordes mätstationerna av enheter, som mätte bäringar till målet. De mätande enheterna låg ganska långt från varandra.

Lodbasinstrument tillkom under 1910-talet. Lodbasmätarna byggde på vinkel-mätning, där höjdvinkeln omvandlas till avstånd. Givetvis mätte lodbasmätaren även bäring. En lodbasmätare var skraddarsydd för en viss mätstation, där man mycket noga mätt in uppställningshöjden för instrumentet.

I början av andra världskriget byggdes ett antal teodolittorn runt om Karlskrona. Teodolittornen var uppställda tre och tre i en liksidig triangel och funktionen byggde på bäringmätning till målet. Värdena omvandlades därefter via ett speciellt instrument placerat i ett av de tre tornen. Teodolittornen användes av allt tungt artilleri i området. Teodolitmätningen upphörde på 1950-talet.

På 1930-talet tillfördes så kallade inbasmätare, vars teknik bygger på människans förmåga att se stereoskopiskt. Med en inbasmätare kunde en skicklig mätsoldat mäta 2000 gånger instrumentets bas. Mätare med 4 meters bas var de vanligaste.

Eldledningsradar tillfördes åren efter andra världskriget. I början handlade det om engelsk surplusmateriel, PA 39. Under 1960- och 1970-talen byggdes eldledningsradarutrustningen samman med aktuella artillerieldledningsinstrument såsom Arte 710 för 7,5 m/57, 719 för 7,5 m/57 och 15,2 cm batterier samt 724 för 12 cm batteri m/70.

För att sammanställa de olika mätta värdena fanns en sammanställningsplats vid varje tungt batteri. I början av 1900-talet utnyttjades så kallade utjämningsbord. På 1930-talet tillfördes skjut- och korrektionsbord, där man manuellt kunde beräkna målets kurs och fart med hänsyn till inrapporterade värden av bäring och avstånd.

Samma teknik användes också i det första elektriska instrumentet, centralinstrument m/53, så småningom kallat arte 702. Detta instrument tillfördes i mitten av 1950-talet och var i bruk så sent som 1991 (batteri Helsingborg).

I slutet av 1950-talet kom de första elektroniska centralinstrumenten, arte 704 (ci m/55), i mitten av 1960-talet arte 710 för 7,5 cm batterier m/57 och i början av 1970-talet arte 719 för såväl lätta som tunga batterier. De moderna tunga batterierna, 12 cm batteri m/70 fick sin egen eldledning med arte 724.

Utbildning

När KA 2 sattes upp överfördes Carlskrona artillerikårs 4 artillerikompanier till KA 2, samtidigt som två nya sattes upp. Kompanierna var de första decennierna skraddarsyddade för vissa anläggningar. Således var 2. AK avsett för Ellenabben med flera anläggningar på Aspö, 4. AK för Västra Hästholmen, 6. AK och 10. AK (nyuppsatt) för Kungsholmen och 8. AK för Oscarsvärn. 12. AK var avsett för Älvsborgs kustartilleridetachment, dit det emellertid inte flyttade förrän 1906.

Efter beslut 1914 organiserades utbildningsbataljoner, där I. bataljonen ansvarade för Västra Hästholmen, II. bataljonen för Kungsholmen, Aspö och Tjurkö samt III. bataljonen för det rörliga kustartilleriet och Oscarsvärnslinjerna.

1925 års innebar nedläggning av det 1917 nyuppsatta 9. Kompaniet (Oscarsvärnslinjerna).

Om utbildningen av tungt artilleri på 1930-talet har översten Jean-Carlos Danckwardt skrivit i sin bok ”Kustartilleriet under andra världskriget”. Han skriver:

”Det var åldersklasserna 1931-1937, som kom att bilda kärnan i de förband, som mobiliserats den 9 september 1939. Följande glimtar från utbildningen vid KA 2 på det tunga artilleriet i Karlskrona fästning på 1930-talet ger en uppfattning om personalens utbildning när de ryckte in vid krigsutbrottet. Äldre kaptener och reservofficerare besatte då chefsbefattningarna vid de viktigast beredskapsförbanden. En stor del av ansvaret kom emellertid att falla på det yngre reservbefälet och de före detta stamanställda – A-klassarna. Det aktiva befälet måste nämligen till stor del utnyttjas i den ordinarie utbildningen av åldersklass och kadetter samt som utbildningsledare vid beredskapsförbanden, där utbildningsstandarden var mycket varierande.

Batteri Aspöberg (AB) betraktades på 1930-talet som fästningens modernaste batteri. Utbildningen vid det ”tunga kompaniet”, 4. kompaniet, skedde därför vid batteri AB med förläggning på Aspö Mad. Utbildning ägde även rum vid batteri Stenbrottet (SB) och vid de ter 24 cm självsänkande kanonerna på Kungsholmen, batteri K 1. Även på 25 cm kanonerna på Ellenabben skedde fortfarande viss utbildning.

Kapten Hjalmar Åström var chef för 4. kompaniet med bland annat löjtnant Haglund som plutonchef. Löjtnant Haglund skulle vid ett tillfälle på batteri SB demonstrera hur svartkrutet exploderade och Haglund blev ganska svårt bränd och fick föras till sjukhuset.

Vid batteri SB skulle även gamla majorer övas som eldledare. Majoren

Eriksson ("75an") kom nästan aldrig till skott. Dåvarande korpralen Sven-Eril Bengtson tog då befälet över Eriksson och elden kom till slut i gång.

Vid en teknisk skjutning med batteri AB vintern 31-32 ledda av dåvarande tygmästaren majoren Sjöqvist, skulle en extra stark laddning prövas vid ett skott på uppdrag av Marinförvaltningen, som även följde skjutningen. En sidriktare var placerad nere i pjäsbrunnen. Det blev en fruktansvärd smäll och trycket blåste rent i pjäsbrunnen. Sidriktaren fick sin uniform söndertrasad och stövlarna sprack. En trumhinna spräcktes och sidriktaren fick föras till sjukhuset i Karlskrona, där han snabbt återhämtade sig. Öronskydd var ett okänt begrepp vid denna tid. Senare kom tryckhuvor till användning i pjäsbrunnen.

Batteri AB hade på 1930-talet en mätstation i ett torn på södra Aspö med en inbasmätare. Mätstationer fanns även på Bollöarna och vid Styrnsås på Sturkö. I övrigt användes långbasmätning från oplatser. Dessa mätstationer och oplatser användes vid krigsutbrottet 1939.

Vid några tillfällen 1932-33 skedde även utbildning på de gamla 25 cm kanonerna på Ellenabben (tre dubbeltorn). Även här sköt man med egen ammunition. Eftersom pjäserna var ångdrivna, måste fortets ångpanna eldas upp i god tid före exercis och skjutningar. Pjäserna var i dåligt skick och ammunitionshanteringen var besvärlig. Ångan pyste ur de otäta rören. Skjutavståndet var max 7000-8000 meter.

24 cm kanonerna på Kungsholmen användes också då och då för utbildning. De sköt ungefär lika långt (kort!) som 25 cm kanonerna. Resultaten av skjutningarna med de två gamla svåra batterierna var inte särskilt imponerande. Batteri Stenbrottet (SB) sköt betydligt bättre.

I samband med att KA 2 organisation ändrades 1944 kom utbildning på det tunga fasta artilleriet att äga rum på 1. kompaniet (pjästjänst), 2. kompaniet (eldledningstjänst) och 3. kompaniet (pjästjänst). 1949 slogs de två "pjäskompanierna" samman till 1. kompaniet och från 1956 skedde utbildning vid tungt fast artilleri vid 2. batteriet, förlagt till Kungsholmen efter den inledande första kursen. För utbildning av fasta artillerister användes i första hand batterierna Tjurkö och H 2 (Västra Hästholmen). Vid det sistnämnda skedde utbildning sista gången våren 1965, medan man utbildade fasta artillerister på Tjurkö till mitten av 1980-talet, mot slutet som andrahandsbefattning. Övriga tunga batterier användes i första hand vid repetitionsövningar, då de låg långt från Karlskrona och hade besvärliga förhållanden vad gällde skjutsäkerhet m.m. Ett talande exempel på det sistnämnda är batteri Lungskär, där man var tvungen att ge skolbarnen på Ungskär ledigt på skjutdagarna, eftersom skolan låg mitt i skjutriktningen och inom riskzon.

Från 1980-talet var huvudutbildningen för de fasta artilleristerna det nya systemet 12/70. Att utbilda i Ystad eller Trelleborg medförde stora svårigheter med hänsyn till skjutsäkerhet m.m. Flera utbildningsomgångar ägde rum vid KA 3 anläggning i Slite, men några veckor varje utbildningsomgång tillbringades på Skånes sydkust.

Från 1990 sammanslogs utbildningen av fast och rörligt artilleri och den fasta utbildningen var att betrakta som en andrahandsutbildning.

Utbildning av mätpersonal ägde dels rum på de olika anläggningarna men också i speciella mätbatterier. En sådan fanns på Bryggjarberget på Wämö och så småningom på Linje I Kungsholmen. På Kungsholmen fanns också anordningar för utbildning på eldledningsradar och på de olika centralinstrumenten.

Så gott som årligen fick 2. batteriet på KA 2 fungera som övningsbatteri åt Kustartilleriets skjutskola. Från min egen kadettid minns jag utbildningen i eldledningstjänst vid just 2. batteriet under ledning av en dåvarande flaggjunkaren Folke Nilvik, som jag sedermera under 7 år på 1970-talet hade ett förtroendefullt samarbete med vid Förplägnadsskolan (Underhållsskolan)

Jag avslutar med en historia om hur det kunde gå till när den fruktade Skjutskolan var på besök. Vid ett tillfälle, när kaptenen Lennart Torstenson var batterichef, lyckades batteriet inte särskilt väl vid skjutningen. Skjutskolans kurschef gav batteriet en svidande salva, den spädades på av förste läraren i artilleri och till råga på allt var även skjutskolechefen närvarande och inte heller han var nådig i sin kritik.

Avslutningsvis framträdde dåvarande regementschefen Erik Nordling och höll ett långt trösterikt tal till sin personal. Efter att ha avslutat med det vanliga "Batterichefen tar befälet", vänder sig batterichefen Lennart Torstensson till batteriet och befäller: "Givakt, Ett fyrfaldigt leve för regementschefen!".

Så kan en trist episod förvandlas till något positivt.

7,5 cm batterier m/57, föremål för många utbildningsomgångar

Av Olle Melin

Under åren 1962 – 1975 byggdes runt om Sveriges kuster ett antal 7,5 cm batterier med modellår 1957. De byggdes i tre serier jämt fördelade mellan de aktuella åren.

Inom Södra militärområdet byggdes sju batterier och KA 2 kom att ha ansvar för att utbilda bemanning till dessa. Batterierna var:

Serie 1

Batteri KM 2 (Karlshamn) på Sternö udde vid inloppet till Karlshamn.

Batteri SI (Simrishamn) norr om Simrishamn.

Dessa två batterier stod klara den 1 juli 1964.

Serie 2

Batteri MÖ (Malmö) på Lernacken söder om Malmö på den plats där nu brofästet till Öresundsbron ligger.

Batteri YD 2 (Ystad) vid Svarte några kilometer väster om Ystad.

Dessa två batterier stod klara den 1 juli 1967.

Serie 3

Batteri EN (Ellenabben) på Aspö utanför Karlskrona.

Batteri JV (Järnavik) på öarna Harö och Tärnö i Karlshamns skärgård.

Batteri TE 2 (Trelleborg) vid Maglarp väster om Trelleborg.

Dessa tre batterier stod klara åren 1972-73:

Samtliga batterier var utrustade med 3 stycken tornpjäser.

Batterierna i serie 1 och 2 hade en elldledningsutrustning med beteckningen 710, bestående av centralinstrument 710 med tillhörande spanings- och eldledningsradar PA 39. Till detta kom en optisk mätstation i form av lodbasmätare m/1916, en mätare som på 1970 talet ersattes av en AML (avståndsmätare laser). Batterierna i serie 3 var utrustade med en något modernare eldledningsutrustning, ARTE 719. Denna utrustning var placerad i en huvudmätstation, som ofta var grupperad en bit ifrån batteriet. ARTE 719 var en standardutrustning, som skulle användas till samtliga KA då fasta artillerisystem.

Således låg mätstationen med ARTE 719 tillhörande batteri Ellenabben på Bollö och denna utrustning kunde också användas till det tunga batteriet på Tjurkö, liksom motsvarande utrustning på Tjurkö kunde användas på Ellenabben.

Utbildningen av personal till batterierna började för KA 2 del redan 1962. Utbildningen, som gick under beteckningen LA (Lätt artilleri), genomfördes på 3. batteriet. Åren 1962 och 1963 genomfördes utbildningen på Gotland vid batteri Ljugarn på Gotlands ostkust. Detta var nämligen landets första batteri och något av en försöksanläggning. Dessförinnan hade utbildning av eldledningspersonal från alla KA-regementena ägt rum vid Radarskolan på KA 4 i Göteborg.

Utbildningen fortsatte från och med 1964 vid batteri KM 2, eftersom detta var det enda batteri i serie 1 och 2, som kunde erbjuda en lämplig utbildningsmiljö. Från Sternö udde kunde man ganska enkelt genomföra skolskjutningar och tillämpade skjutningar till skillnad från de tre Skånebatterierna, där det krävdes en stor säkerhetsorganisation för att skjuta ett enda skott. Dessutom låg ju Karlshamn på behagligt avstånd från KA 2 och Karlskrona.

När batteri Ellenabben stod klart kom detta batteri att bli platsen för de utbildningsomgångar vid KA 2, nu vid 2. batteriet, som skulle utbildas på systemet. Även Aspö erbjöd goda möjligheter till utbildning.

Flertalet av batterierna ingick i kuppberedskapen och skulle kunna avge eld

med minst en pjäs om order om kuppberedskap gavs. En speciell episod i detta sammanhang skedde hösten 1966. Order om kuppberedskap gavs och vi som skulle bemanna batteri KM 2 (eldledning och en pjäs) gav oss i väg. Väl framme mötte vi kontrollanter från Kustartilleriets skjutskola, som gav order om materielens klagörande. Normalt hade vi i motsvarande situationer endast sambandsmässigt satt igång verksamheten. Så det var till att riva huset, som omgav pjäsen, samt genomföra de sedvanliga kontrollerna. Nu kom nästa fråga, eftersom det skulle skjutas. Var är övningsammunitjonen. Det finns ingen, blev svaret. Använd den ammunition som finns i durken. Man hade till och med varit så hemlighetsfulla, att målbogserare och mål tagits ner från KA 4 i Göteborg för att inte avslöja något i förväg. Och strax innan skjutningen dyker rikets överbefälhavare Torsten Rapp upp och följer verksamheten från s-platsen. Vi sköt och lyckades skjuta sönder sjömålet.

Någon vecka före larmet hade en av lärarna vid skjutskolan ringt och bett att få säkerhetsbestämmelserna för skjutning från Sternö. Motivet var att den skulle finnas bland erfarenheterna från skjutskolans skjutningar som ägt rum vid KM 2 på sommaren.

Efter kupp-skjutningen återlämnades bestämmelserna med ett leende på läpparna av läraren, som nu var kontrollant vid övningen.

Ett stort antal repetitionsövningar har också genomförts vid batterierna. Själv har jag i det fallet upplevt repetitionsövningar som chef för batteri Malmö 1968, 1972 samt som förbandsinstruktör vid samma anläggning 1975 och 1982. Vid övningen 1968 gick det inte att genomföra skjutningar från Lernacken, eftersom flygplatsen Bulltofta ännu var i drift och frekvensen av plan var så stor att all skjutning omöjliggjordes. År 1975 gick det dock att genomföra några skolskjutningar vid soluppgången. Så det var att dra till Karlshamn och genomföra huvuddelen av skjutningarna.

Vid repövningen 1969 i Simrishamn fick vi den enda dag vi kunde skjuta från batteriet, dels avlysa vattenområdet, dels stänga av riksväg 10 samt vidta speciella åtgärder vid en svinfarm i närheten. Men det gick bra till sist.

Från 1980-talet och fram till de sista utbildningsomgångarna genomfördes utbildning vid anläggningarna som andrahandsutbildning till tunga fasta artillerister för att mot slutet vara andrahandsutbildning till rörliga artillerister.

Försvarsbeslutet år 2000 innebar att de sista återstående batterierna utgick ur krigsorganisationen. Batterierna avvecklades helt och materielen togs ur anläggningarna och hålen täcktes igen.

Redan 1988 utgick det första av "KA 2-batterierna", batteri Simrishamn och avvecklades. Det sätt på vilket detta batteri avvecklades och plomberades

har sedan fått tjäna som förebild för den fortsatta avvecklingen. 1996 utgick batterierna KM 2, JV, YD 2 och TE 2 och med försvarsbeslutet 2000 försvann batterierna MÖ och EN.

Batteri Ellenabben är redan 1994 föreslaget bli museibatteri. Riksantikvarieämbetet och dåvarande Fortifikationsförvaltningen föreslog att batteriet jämte några andra anläggningar i Karlskronaområdet skulle bevaras. En pjäs och eldledningsplatserna skulle i så fall sparas. Regeringen begärde våren 2000 in nytt förslag från Riksantikvarieämbetet och Statens fastighetsverk i avsikt att reducera kostnaderna. Någon ändring för batteri Ellenabben föreslogs dock inte. Men trots detta har regeringen ännu inte kommit till skott vad gäller beslutet.

Risken är nu uppenbar att vi hamnar i en "Moment 22-situation". ÖB har pengar för att avveckla och risken är, att när regeringens beslut så småningom kommer, finns inget batteri kvar att bevara.

Det rörliga kustartilleriet

Av Sigvard Bengtsson

Det rörliga kustartilleriets vagga stod på Oscarsvärn i Karlskrona. Det började redan 1897 då Karlskrona fästning fick sitt 4.kompani, som skulle bemanna den rörliga bestyckningen vid Koholmen och Klinteberga (en gång Hvita Krogh) och som bestod av ett batteri med 12 cm kanoner m/1885, två batterier med 12 cm haubitser m/1891 samt några 57 mm kanoner och äldre kulsprutor.

Då kustartilleriet bildades 1902 och KA 2 kom till, fick 4 AK namnet Oscarsvärnkompaniet. Den omtalade bestyckningen var inte särskilt rörlig. Då den skulle förflyttas, hade man endast handkraft att tillgå. Det fanns inte anspanssedlar för att kunna använda hästar.

12 cm kanon m/1885

År 1909 var första gången, då regementet kunde förhyra 20 hästar och låna övrig utrustning från armén under en regementsövning. Men det skulle bli bättre.

Enligt 1914 års försvarsbeslut skulle Karlskrona fästning tillföras moderna hästanspända batterier, men det skulle dröja flera år innan de levererades.

Vid mobiliseringen 1914 fanns endast den gamla materielen tillgänglig. Den utökades dock med tre 8 cm kanonbatterier m/81-83, som togs från fästningens fasta bestyckning.

I samband med mobiliseringen tillfördes

Dragterrängbil typ 954 Brockway

ett 15-tal ridhästar och 1917 anskaffades 65 stamhästar och ytterligare 200 inhyrdes.

Efter 1925 års försvarsbeslut som gav nästan lika stora neddragningar som 1999 års, fanns fortfarande en liten rest kvar av det rörliga artilleriet men 1926 var ”avhästningen” klar.

10,5 cm pj m 27

Redan i början av 1920-talet fanns planer på att motorisera det rörliga kustartilleriet och sedan gick det sakta framåt. 1936 fanns 2 traktorer, 4 rekbilar, 4 dragbilar, 4 lastbilar och 1 motorcykel

I slutet av 20-talet fick KA 2 fyra rörliga 10,5 cm kanoner m/27, som var en mycket bra kanon och vidare tillfördes ny eldledningsmateriel.

1937 kom att bli ett viktigt år för det rörliga kustartilleriet. Då genomfördes två samövningar med armén, en på Gotland med uppvisning för arméfolk och en övning i trakten av Västervik, där de rörliga fick visa upp vad de kunde för representanter för riksdag och andra, som hade att bestämma över försvaret. Dessa övningar visade, att det rörliga kustartilleriet var något att satsa på. Det innebar, att beslut fattades, som innebar, att kustartilleriet skulle ta över de 15,2 cm kanoner som armén hade beställt. I gengäld fick man överlämna de nyligen modifierade 10,5:orna samt en del 15 cm haubitsar. De nya kanonerna fick benämningen 15,2 cm kanon m/37 och blev kvar i kustartilleriet in på 1980-talet.

På hösten 1939 inhyrdes fordon för beredskapen. Stamfordonens antal ökade till 40 lastbilar och 20 Skoda dragterrängbilar.

Om dessa Skodabilar finns en historia. Då bilarna hämtats i Tjeckoslovakien och hade körts till Satsnitz för att skeppas över till Sverige, måste man ta av däcken, som skulle lämnas kvar i Tyskland. Det var krig och ont om

gummidäck. För att klara fortsättningen fick man låna ett däck, åka till Trelleborg och låta gummifabriken göra nya, som de tog med sig tillbaka och monterade på bilarna, varefter återstående del av hemfärden kunde genomföras.

Under krigsåren tillfördes ny materiel i stor omfattning. Utöver 15,2 cm kanon m/37, kom dragterrängbil m/42 TVC, 21 cm kanon m/42. Den sistnämnda kunde inte kallas rörlig, men var dock flyttbar.

Efter kriget tillfördes KA ny eldledningsutrustning som radar bland annat PA 31.

Lasterrängbil 936 GMC

Vidare tillkom olika typer av fordon, GMC, Brockway, Dodgejeepar m.m. Detta var surplusmateriel från det avslutade kriget.

Många av dessa fordon fanns kvar mycket länge i krigsorganisationen.

I slutet av 60-talet sattes de rörliga spärrbataljonerna upp. I bataljonerna ingick ett kanonbatteri, ett robotbatteri och en minspärrtropp som stridsmedel samt ett stabsbatteri för ledning.

Pjäsen var 7,5 cm fältpjäsa m/65 och tillsammans med den kom Arte 719-systemet. Det var det första eldledningssystemet som använde datorer, samt radar, laser och TV för mållägesbestämning. Dock var systemet föråldrat, redan då det kom, då utvecklingen inom datorvärlden hade startat och gick med rasande fart.

Robotbatteriet hade RB 52 som var trådstyrd och var effektiv på korta håll.

12 cm kanon m/80

Minorna var av typ M 6 och kontrollerbara. Dessa lades ut från båtar. För-sök gjordes även med amfibiebilen 101, som anskaffats från England.

1977 började en nya era för det rörliga kustartilleriet. Då påbörjades trupp-proven med 12/80-systemen, ”KARIN”, för att ersätta de gamla 15,2 cm ka-nonerna m/37, vilka hade tjänat kustartilleriet under 40 år.

Nytänkande präglade härvid det rörliga kustartilleriet, genom att pjäsen med 12 cm kaliber blev automatriktad och med automatisk laddning. Detta var världsunik för rörliga pjäser.

I systemet ingick Arte 727, som också innebar ett nytt sätt att lösa skydds-problemet med radarsökande robotar; sensorerna på en plats, bemanningen ett stycke därifrån. Arte 727 kunde ta emot mållägen direkt från ledningssystemet och behövde inte spana själv. Vid eldorder startades antingen radar eller laser för mållägesbestämning, varefter måldata sändes över det datoriserade sam-bandssystemet direkt till pjäserna.

Sambandssystemet var det första datoriserade sambandet för rörliga för-band.

Med detta kunde man i förväg programmera hur de olika avdelningarna skulle kopplas ihop, varefter datorn utförde kopplingarna.

Utvecklingen genomfördes av BOFORS i samarbete med artilleribataljo-nen på KA 2, vilket också var ett nytänkande, att användarna fick vara med och bestämma hur det skulle se ut och fungera. Konstruktionen blev också mycket lyckad. Inalles blev det 24 kanoner, som tillsammans med övriga system för-delade på sex batterier i tre bataljoner.

Robot 70

Utveckling inom de andra delarna i det rörliga har också skett, så har t ex luftvärnet gått från handriktade kulspruta m/36 i dubbellavetage via 40 mm akan m/36, 40 mm akan m/48 till robot 70.

Innan roboten kom fanns lvtroppar med 40 mm akan m/48 (LVS75M) som var automatriktade och hade modern elddledning med radar och lasermätare. Systemet var tunggrott med alla kablar som skulle dras, men väl på plats var det effektivt.

Utvecklingen på fordonssidan har varit minst lika stor och har gått från inhyrda civila dragbilar över GMC med flera efterkrigstyper till dagens automatväxlade och servostyrda terrängbilar av 30- 40 klassen.

Mången gammal rörlig krigare minns resor till och från Skillingaryd, vilka gjordes på flaket till en GMC med tygkapellet fladdrande och dammet yrande in på flaket.

Något som också bör påpekas är att det inte har förekommit en enda olycka med dödlig utgång under alla dessa år och otaliga mil på vägarna.

En annan sak är det särskilda kamratskap, som alltid har varit bland oss rörliga. Trots många gånger svåra förhållanden med väder, arbetstider och lång bortovaro från hemmet har det alltid ställts upp för kamraterna.

När roboten kom till KA 2

Av Torsten Ericsson

Åren 1945-1949

Omedelbart efter andra världskrigets slut, organiserades inom Flygförvaltningen en robotvapenbyrå, med uppgift att undersöka möjligheterna till inhemsk projektering och utveckling av robotar för det svenska försvaret.

Ett av de första resultaten av byråns verksamhet, var upprättandet av en robotskjutningsplats norr om Karlsborg med skjutområde över Vättern. (Försöksplats Karlsborg, FPK)

Utvecklingsarbetets huvudsakliga inriktning skedde mot konstruktion av robotsystem liknande de som användes i Tyskland under senare delen av andra världskriget. Tekniken i denna konstruktion var delvis känd.

Åren 1950-1952

Utvecklingsarbetet med en försöksrobot med beteckningen 310 hade avancerat så långt, att det ansågs befogat med en kortare utbildning av militär personal. Våren 1950 anordnades en kurs med ett femtontal deltagare från alla försvarsgrenarna, varvid kustartilleriet representerades av en elev från vardera KA 1, KA 2 och KA 4, där författaren till detta kapitel representerade KA 2. Kursen var förlagd till Karlsborg under två månader våren 1950, varefter jag kom att tjänstgöra 9 månader vid FPK. Målsättningen var att utveckla robot 310 till en stridsrobot för armén och marinen.

På bilden ser vi Torsten Ericsson under klargöringsarbete på Gotland

Förbandsprov

Under tiden juli-oktober 1951 organiserades vid KA 2 ett försöksförband med uppgift att utföra skjutningar med robot 310 samt utföra fältprov med nylevererad markutrustning avsedd för trupp. Chef för detta förband var löjtnant Stig Kassmyr. Klargöringsarbete och skjutning var starkt sekretessbelagt, varför allt arbete fick ske på undangömda och bevakade platser under allmänt dåliga förhållanden.

Skjutningarna skedde från Torhamns udde och om flygförloppet gick normalt kunde roboten bärgas av en minutläggare. Tyvärr förlorades många robotar på grund av onormala landningsförlopp.

Förbandet upplöstes i oktober, men fick en fortsättning sommaren 1952, nu med löjtnant Allan Arnström som förbandschef.

Försök med förbandsutrustning av mindre omfattning utfördes under höst och vinter, dels på västkusten (Åsa) och dels på kalfjället i Jämtland. Efter detta upphörde fältmässiga prov med robotsystem 310.

Luftvärnsskjutning mot robot 310

Våren 1956 undersöktes möjligheterna att klargöra ett antal robot 310 för att använda dessa som mål vid luftvärnsskjutning med ny zonrörsammunition. Gruppen, som arbetade med projektet, kunde ta fram 6-8 robotar för enklare programmerad flygning utan styrning.

Skjutningarna ägde rum under augusti månad med skjutande förband ur KA1 (7,5 cm luftvärnskanon) och ur arméns luftvärnsskjutskola (40 mm automatkanon) Under veckan fullföljde 5 av 6 robotar programmerad bana och besköts först av 7,5 cm kanon och därefter av 40 mm automatkanon. Ingen robot sköts ned.

Efter skjutningarnas slut besöktes skjutplatsen av dåvarande chefen för robotbyrån, kommandör Oxenstierna, som uttryckte sin tillfredsställelse över robotskjutningarna. Skjutningarna med zonrör hade dock inte gett väntat resultat, varför önskemål framfördes om nya försök under 1957 under förutsättning, att detta var möjligt med bärgad och kvarvarande 310-materiel. Det blev inga fortsatta försök på grund av brist på startraketer för roboten. Därmed var epoken kust, sjö- och armérobot 310 slut.

1958. Inköp av robotsystem från utlandet

Marinförvaltningen hade under 1957 undersökt möjligheterna att anskaffa ett komplett robotsystem från utlandet, eftersom de svenska försöken ej givit önskat resultat. Avtal tecknades med Nord Aviation i Frankrike om köp av tio ro-

botar med beteckningen CT 10 med komplett markutrustning samt utbildning av svensk personal i Frankrike. Leverans skulle ske sommaren 1958 till ett pris av cirka en miljon kronor. Avsikten var att genom skjutningar verifiera kvalitet, flygtid, flygsträcka och teknisk tillförlitlighet.

Utbildning

Utbildningen genomfördes i januari och februari 1958 och deltagare från KA 2 var kapten Benkt Dahlberg, löjtnant Arne Lundell, flaggjunkarna Folke Ljungholm, Torsten Ericsson, Per-Erik Bäckman, telemästare Gustav Karlsson och maskinist Egon Thörnblad. Utbildningen skedde på franska och engelska och gick i stort bra mycket beroende på att Arne Lundell behärskade franska språket utmärkt och var övriga behjälplig, när problem uppstod.

Leverans av robot CT 10

I maj-juni 1958 levererades robotarna med tilläggsutrustning till Fårösund. Med kapten Dahlberg som chef tjänstgjorde den i Frankrike utbildade personalen på Gotland perioden maj till oktober. Fram till mitten av juli koncentrerades arbetet på att iordningställa och utrusta en skjutplats på Vialms udde vid Fårösund samt mottagning och kontroll av levererad robotmateriel. Allt arbete var förenad med sträng sekretess.

Skjutperioden började i slutet av juli och i samband med detta skedde en markant personalförstärkning av såväl tekniker som operatörer. Första robotskottet var ett så kallat garantiskott för att kontrollera, att inga fel begicks vid klargöring och skjutning

Klargöring för skjutning

Ett totalprov före skjutning omfattade

- kontroll av autopilot (kurs, höjd, roll)
- styrmottagare (stigning, dykning, vänster, höger och landning)
- svarsändare
- bränsle, mikropump och tändstift

Skjutning

Förberedelserna för ett robotskott och tog en timme att genomföra och omfattade:

K – 60 minuter	Montering av batterier, låsning av luckor, klargöring av startramp

K – 30 minuter	Montering av tre krutladdningar i vardera startrakethylsan samt anpassningsladdningar efter rådande väderleksförhållanden
K – 15 minuter	Montering av tändare till startraket och anslutning till markkontroll. Utrymning av all personal inom startområdet. Högsta brandberedskap.
K – 10 minuter	Från startlåda på kommandoplatsen fjärrkontroll av ackumulatorspänning, kursgyrots stabilisering samt höjdroderinställning.
K – 2 minuter	Start av reamotor. Stabilisering av tomgång.
K	Upplåsning av startraketkrets och tändning av startraketer.

Flygprogram CT 10

Avsikten med varje robot som startade var, att denna skulle genomföra ett på förhand uppgjort flygprogram, som avsåg att kontrollera tillförlitligheten i systemet.

Robotskjutningarna genomfördes i regel under relativt gynnsamma väderleksförhållanden, dels för att underlätta visuella observationer, när roboten befann sig i närheten av skjutplatsen och dels för att möjliggöra bärgning av robotarna i oskadat skick.

När roboten utfört sitt flygprogram, styrdes den till en beräknad landningsplats, där minutläggare från KA 3 var beredd att bärga.

Publikt intresse

Besöksfrekvensen vid skjutplatsen var omfattande. Militära chefer, riksdagsmän, folk från näringslivet och många andra fick beskåda skjutningarna på behörigt avstånd och utanför avspärrat område. Besökarna hade möjlighet att som minne köpa ett vykort med roboten på startbanan. Inkomsten från denna försäljning användes på hösten till en kompaniafton på Vialms med helstekt lamm och gotländska lekar under den genuine gotlänningen, kaptenen Lasse Sundahl.

Epoken CT 10 avslutas 1962

Skjutningarna med CT 10 fortsatte till och med 1960 och från 1959 parallellt med försöken med robot CT 20. Nya skjutningar med luftvärn och ny zonerammunition genomfördes, utan att man lyckades skjuta ner någon robot. Varje robot av de 10 som inköptes 1958 sköts mellan 5 och 9 gånger och 1962 var det dags att skrota systemet.

Målrobot CT 20

1959 levererades två nya robotar med beteckningen CT 20. Med dåtidens mått som norm var denna robot toppmodern med avancerad teknik. Ny utbildningsomgång av befäl skedde i Frankrike. I augusti sköts det första garantiskottet och i september det andra.

Perioden 1960 – 1963

1960 blev ett intensivt år. Nya robotar inköptes och detta medförde ökat personalbehov med åtföljande utbildning och dels pågick fortfarande skjutningarna med CT 10 och proven med luftvärn. Utvärderingen efter 1960-års skjutningar innebar beslut om anskaffning av stridsrobot 1961. Projektering, tillverkning och försök med ny materiel för ett tung kustrobotförband för kustartilleriet genomfördes under åren 1961 – 1963. Den nya roboten hade radarmålsökare och i och med detta upphörde kommandostyrning från ledningscentralen. Detta innebar att skjutfältet på norra Gotland var olämpligt framförallt på grund av mycket sjötrafik.

En speciell episod från skjutningarna dessa år var en distansflygning till max räckvidd. Roboten flög in i en kraftig moln- och åskfront och skjutledaren förlorade kontrollen över roboten. Skjutledaren övergick till blindstyrning och gav landningsorder. Trots efterspaningar med såväl flyg som fartyg återfanns inte roboten. Efter cirka två veckor kontaktades förbandet av en kapten på ett finskt lastfartyg, som bärgat roboten i närheten av Almagrundet. Varje robot var nämligen märkt med telefonnummer till förbandet. Bärgarersättning utbetalades och roboten skars upp och användes därefter som undervisningsobjekt under många år.

1965

Efter en paus i skjutningarna under 1964, men med prov och försök med nyttillkommen utrustning, skedde under våren och försommaren 1965 rekognosering av ny försöksplats i Härnösandsområdet med skjutplats på södra delen av Åstön och ledningscentral på Hemsö.

1966 – 1967

Nu närmade man sig målet från försöksrobotar till stridsrobot och det var SAAB i Linköping, som fick uppdraget, att utrusta roboten med bland annat stridsdel och zonrör samt att vara systemansvariga för de sista utprovningarna, som ägde rum i Härnösandsområdet åren 1966 och 1967.

SAAB svarade för klargöring och skjutning och KA 2 ställde upp med biträde till skjutledare, radarpersonal och biträdde vid klargöringen och skjutningen. De sista provskjutningarna skedde mot fjärrmanövrerad motortorpedbåt utrustad med radarreflektorer.

Efter detta var systemet klart att ingå i krigsorganisationen med Blekinge kustartilleriförsvaret som mobiliseringsmyndighet och med KA 2 som utbildningsregemente.

Några data om målrobot CT 20

Längd	5,3 meter
Bredd	3,6 meter
Framdrivning	Turbojetmotor max 23000 varv/minut
Elsystem	24 Volt och 36 volt och 220 Volt via omformare
Styrsystem	Kursgyro, roll och tippstabiliseringsgyro, girindikator samt styr signaler
Starthjälp	Dubbla startraketer, brinntid 3,6 sekunder, acceleration 9-10 G
Bärgningsutrustning	Hjälpfask, huvudfask och flytkropp
Startvikt	Cirka 1200 kilo beroende på utrustning
Flygtid	20-30 minuter beroende på flyghöjd och hastighet
Hastighet	200-230 meter/sekund (0,7-0,8 M)
Räckvidd	30-40 mil

Robot 08 och Robot 15

Av Lennart Lindquist

Efter de avslutande skjutningarna i Härnösand 1966-67 grundutbildades det tunga kustrobotbatteriet 1967 -68 och ingick i krigsorganisationen fr.o.m. hösten 1968.

Någon ny grundutbildning av värnpliktiga genomfördes sedan inte förrän 1988. Hela förbandet deltog i en KFÖ 1974 samt som kaderförband vid ett flertal tillfällen.

Under 1980-talet sköts ca 10 robotar från Lörbyskog och Ravlunda, varav flottan och flyget i övningssyfte försökte skjuta ner ett antal men lyckades aldrig.

Flottan sköt sin sista robot 08 1982 och den ersattes 1985 av robot 15. Det var en svensk sjömålsrobot, som tillverkades av SAAB i Linköping och som flygvapnet och kustartilleriet också kom att utrustas med.

Den robot 15 som KA fick var en uppgraderad variant av den som flottan hade.

Skillnaden mellan robot 08 och robot 15 KA M3 ,som var beteckningen på kustartilleriets robot, var bland annat

- lägre flyghöjd som kunde anpassas om roboten flög över land, skärgård eller öppet vatten.
- anpassning av sökområde med hänsyn till målinformation.
- bättre störskydd.
- kort tid från målupptäckt till bekämpning.
- ett antal brytpunkter i banan som bland annat medger att välja anfallsriktning mot målet.

Robot 15-förbandet hade också en betydligt större rörlighet tack vare sina moderna fordon.

Under grundutbildningen av förbandet 1995 genomfördes en förflyttning från Karlskrona till Väddö via Örebro och Falun, en sträcka på nästan 80 mil, samt gruppering, på ett dygn.

Under 1988-89 bildades ett provturskommando Robot 15 vid KA 2. Det bestod av 6 yrkesofficerare och 16 värnpliktiga plutonbefälselever. Prov-

turskommandots uppgifter var bland annat att prova den materiel, som var framtagen, samt att demonstrera förbandet och visa upp sig på olika förband och utställningar.

Vid dessa tillfällen var dåvarande chefen för Artilleri- och robotbataljonen, överstelöjtnant Bo Wranger med och höll en genomgång i samband med förevisningarna. Det var en tid med många roliga episoder.

Under en förevisning på KA 4 i Göteborg kom en örlogskapten fram och frågade, varför vi hade så stora bilar till dom små robotarna. När jag förklarade att den robot som stod på robotbilen var i skala 1:10 så blev han arg och sade att ”det var det inte någon som sade på genomgången”.

I Östersund hade vi genomgång för personal ur milostaben och fick då tipset av ett sjöbefäl, att bästa sättet att förflytta förbandet var att bogsera det på pråmar utefter kusten.

Förbandet grundutbildades 1995 och ingick i krigsorganisationen fr.o.m. den första juli detta år. Samma år sköt förbandet ett mycket lyckat robotskott uppe i Härnösand.

Förbandet gick ur krigsorganisationen redan fem år senare, trots att det var ett förband, som fyllde de krav, som ställs på framtida förband, det vill säga långräckviddiga vapen med stor precision.

Man kan misstänka att nedläggningen av Rb 15-systemet, var en följd av spelet kring nedläggningen av KA 2. Vid regementet fanns hela kustartilleriets kompetens inom området samlad. Systemet hade då kostat nästan en miljard kronor att ta fram, inklusive en uppgradering av systemet, som redan var beställd och delvis betald.

Den 31 december 2000, två månader efter KA 2 nedläggning, utgick 1. kustrobotbatteriet med robot 15 ur krigsorganisationen.

Fakta Robot 15 KA

Vikt inkl startraketer:	750 kg
Vikt inkl robottub:	1500 kg
Längd :	5 m
Räckvidd:	mer än 100 km
Fart:	ca 850 km/tim
Antal robotar i förbandet:	24 st
Transportsätt:	4 robotar/robotbil
Antal man i Kustrobotbatt:	221 man
Antal fordon:	ca 50

Robot 52 och Robot 17

Av Lennart Lindquist

När utbildningen av det tunga kustrobotbatteriet var avslutad 1968, flyttades utbildningen på det lätta robotsystemet Robot 52 från KA 1 i Vaxholm till 4. batteriet vid KA 2.

Robot 52 var en trådstyrd robot med en räckvidd på max 3 km och var försedd med sjömålsstridsdel. Samma robot fanns i armén, där den hade beteckningen SS 11 och var då försedd med en RSV-stridsdel och avsedd att användas mot bland annat stridsvagnar. (RSV=Riktad sprängverkan)

Utbildningen av robotskyttar genomfördes vid Robotskolan på Rosenholm. Chef för denna utbildning var under åren 1968-1985 kaptan Åke Hansson. Han var som en far för sina robotskyttar och höll dem alltid bakom ryggen. Att robotskyttarna ibland behövde ”peppas”, förstår ni av följande historia.

Roboten, som var försedd med krutmotor, hade ett startsteg och en banmotor. När utbildningen började vid KA 2, var banmotorn för svag, vilket innebar, att många robotar störtade och slog i vattnet några hundra meter från land. Detta i kombination med att batterierna till avfyringsutrustningen laddades på ett felaktigt sätt samt att personalen hade fått lära sig att göra en test av roboten före avfiring, som visade sig orsaka ett fel på styrsystemet, gjorde att under vissa perioder störtade nästan hälften av robotarna.

Under våren 1970 inspekterade dåvarande regementschefen, överste Birger Ehnrot en robotskjutning i Olshagen. Översten, som i sådana här sammanhang var barsk och sällan visade ett leende, kom med sin chaufför och parkerade bilen ca 50 m bakom skjutplatsen. Efter en genomgång av hur skjutningen skulle gå till, blev det dags för första roboten att avfyras. Det bar sig inte bättre än, att roboten störtade några hundra meter ut från land, där den blev liggande och sprutade vatten, så länge som krutmotorn brann.

Detta var inte så bra, speciellt som det var första robotskjutningen, som han inspekterade.

Men det skulle bli värre. Nästa robot slog ner på ungefär samma ställe, men istället för att bli liggande på nedslagsplatsen, for den upp i luften igen, där den vände och kom tillbaka mot land, passerade över robotskytten och övrig personal, inklusive regementschefen, och slog i backen ca 25 meter bakom regementschefens bil.

Nu hade regementschefen fått nog av robotskjutningar, avbröt inspektionen och återvände till regementet. Vad han tyckte om det nya robotsystemet, kan man bara ana.

Nästa gång regementschefen fick tillfälle att se en robotskjutning, var i samband med rörlig spärrbataljons slutövning 1969 med bland annat robotskjutning från Ravlunda skjutfält. Denna gången störtade roboten ca 1 km från land, där den vände och kom tillbaka, men denna gången under vattnet. Roboten gick upp på stranden, där den låg och fräste och rök, medan personalen sökte skydd.

Så småningom så kom det nya robotar med starkare motorer, som fungerade alldeles utmärkt.

De lätta robotbatterierna, som det fanns cirka 10 stycken av i Blekinge kustartilleriförsvares krigsorganisation, fanns dels i de rörliga spärrbataljonerna (landsvägstransporterade), dels i de rörliga spärrkompanierna (sjötransporterade) samt som självständiga batterier inom de fasta spärrbataljonerna och spärrkompanierna (antingen landsvägs- eller sjötransporterade). I amfibieförbandens barndom fanns robot 52 i avvaktan på det nya systemet med robot 17.

När amfibieförbanden i mitten på 1980-talet började utvecklas framstod tydligt behovet av ett nytt robotsystem med längre räckvidd. Så småningom fastnade man för den amerikanska pansarroboten Hellfire, som amerikanerna hade tagit fram för att användas på Apache-helikoptern. I Sverige fick roboten beteckningen Robot 17. Roboten har en räckvidd på ca 8 km.

Det första förbandet utbildades 1990 och ersatte därefter successivt Robot 52 i Amfibiekompanierna.

Roboten är utrustad med en semi-aktiv lasermålsökare, vilket innebär, att man med en laserbelysare pekar på ett mål och roboten kommer att träffa på denna punkt.

Belysargruppen och robotgruppen kan vara grupperade på flera km avstånd från varandra förutsatt, att det finns samband mellan grupperna.

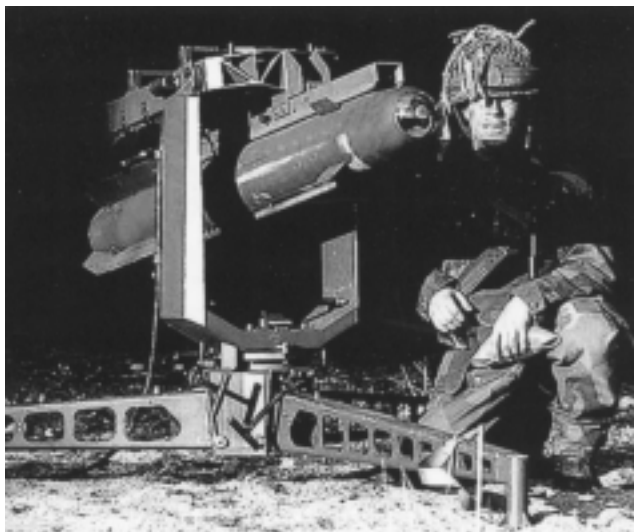
Stridsdelen byttes ut av Bofors mot en sjömålsstridsdel, vilket innebär, att istället för en stridsdel med riktad sprängverkan, som återfinns på pansarroboten, finns en fördröjning på ca 10 millisekunder. Detta innebär, att roboten av sin egen kraft tränger igenom fartygsplåten och att stridsdelen detonerar inne i fartyget, vilket ger betydligt större verkan i målet.

Bofors ändrade också på banprofilen, så att robotbanan blir något lägre, vilket bland annat kan underlätta skjutning vid låg molnbas.

Största skillnaden mot Hellfire är dock att Robot 17 avfyras från en markpjäs, som består av en överlavett och en underlavett, vilka vardera väger strax över 20 kg och kan bäras på ryggen av bemanningen i robotgruppen.

Fler än 60 robotar har hittills skjutits i Sverige och samtliga robotar har träffat inom 1,5 meter från riktpunkten. Systemet är mycket tillförlitligt och har visat sig mycket fältmässigt. Systemet kommer att fylla kraven i många år framöver.

Tyvärr så är detta det enda sjömålsbekämpande system som finns i den nya Amfibiebrigaden efter det, att man lagt ner artillerisystemet 12/80- och den tunga kustroboten Rb 15.

Fakta robot 17

Vikt:	48 kg
Vikt inkl transportlåda:	ca 70 kg
Längd:	162 cm
Räckvidd.	1000m- 8000 m
Drivmotor:	Krutmotor (brinntid ca 2,5 sek
Målsökare:	semi-aktiv lasermålsökare
Fart:	400 m/sek i början av banan, avtagande till ca 200 m/sek i slutet av banan
Robotpluton:	ca 50 man inklusive båtpersonal
Transportsätt:	1 st Stridsbåt 90/ robotgrupp, 1 st Gruppbat/belysargrupp

Sambandstjänst- Från lacktråd och tjärkabel till trådlösa ettor och nollor

av Bengt-Göran Lexhagen

Soldat och befäl vid KA2 1959-11-24—1986-08-31

För mig är sambandsutbildningen vid KA 2 minnet av sol, vind och vatten, flaggor mot skyn och fågelsång i linjebyggnadsmarker, smattret i televerkets stationer och mullret från annalkande kolonner, dofter av kok, tält och djupa bergtrum samt möte med människor från när och fjärran.

Hur det var, tänker jag berätta med tiden som ledtråd. Jag börjar i urtiden, det vill säga tiden före KA2, för det finns en sådan, fortsätter sedan med forntiden, krigstiden och efterkrigstiden. Femtioalet kan betraktas som ett slags medeltid. På dåtiden var jag själv med och den betraktas av naturliga skäl som en slags storhetstid. Därefter följer sentiden och i viss mån nutiden, då allting hände och kapitlet avslutas, trots att det är en minnesskrift, med framtiden. En annan ledtråd har varit att betona den mänskliga rollen i en nästan hundraårig verksamhet, genom att ge framställningen en personlig prägel. Sanningen är den, att KA 2 aldrig haft bättre signalister än alla de, som var där, tjänade kronan och sitt dagliga bröd.

Urtiden

Sedan urminnes tider har det funnits kommunikationsbehov mellan enskilda människor och mellan organisationer. Krigskonsten, som är lika gammal som människan, syftar bland annat till att veta mer än motståndaren, att ha informationsövertag och dessutom att hemlighålla detta. Även om det förr kanske inte var detta att ”veta mer”, som var det ”tyngsta” vapnet, så påverkade det säkert mycket slagens utgång. Idag anser man att ”informationsövertag” är ett maktmedel jämbördigt med vilket vapensystem som helst, särskilt som skadeverkningsarna är betydligt mindre samt att det också avhåller från att tillgripa fysiskt våld. I det här sammanhanget har sambandstjänsten en viktig roll. Jag antar att bland stridsropen förr, fanns devisen -”Utan samband inga segrar”. Med denna lilla inledning vill jag låta förstå, att det här med samband och sambandsutbildning ingalunda är någon ny eller hastigt påkommen företeelse, utan ett arv från

evärdeliga tider, som förvaltats sålunda även vid Kungliga Karlskrona Kustartilleriregemente med ett gott resultat.

Fortiden

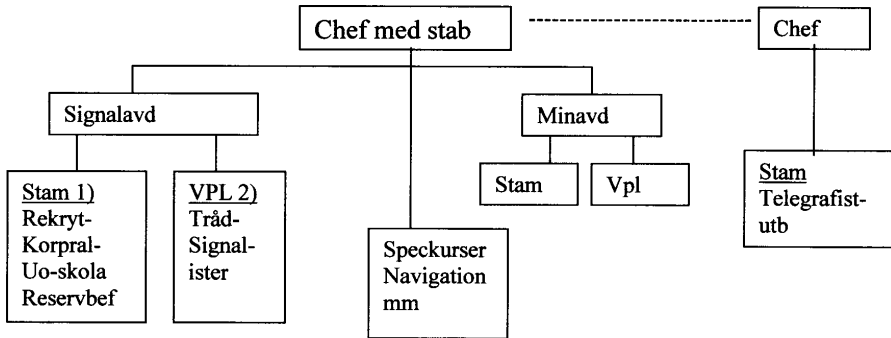
Det har under hela KA 2:s existens ägt rum sambandsutbildning på regementet, eller signalutbildning, som det lika ofta har kallats, mot den allvarliga bakgrunden att kunskaperna kanske skulle komma att behövas vid krig och örlog. Nu har vi varit förskonade från detta, varför skildringen blir idyllisk och mest handlar om positiva händelser, fina utbildningsplatser och i övrigt goda betingelser.

Ett raskt kliv i tiden för oss till början av 1900-talet, då KA 2 sattes upp. Från då och fram till åren före andra världskriget, under vilken även första världskriget ägde rum, fanns ingen särskild organisation på regementet avsedd för enbart signalutbildning. Utbildningen skedde istället inom ramen för annan utbildning. Sambandsmedlen inskränkte sig till telefon med enklare tråddragning, semaforering, morsering med lampa samt flaggsignaler. Kustartilleriförsvaret bestod i huvudsak av ett fästningsförsvaret och sambandstjänsten var tämligen enkel, varför man till signalister tog ut lämpliga soldater. Utbildningen av dessa ingick som en del i den ordinarie utbildningen och sköttes av befäl med andra huvudtjänster. Efterhand erfordrades befäl med känsla för elektronik och särskilt intresse för tjänstens särart. Telenäten vid denna tid var fasta lokala trådnät i förbandet. Långväga förbindelser gick i dåvarande Telefon- och telegrafverkets nät. Senare byggdes ett Försvarets telenät och före och under andra världskriget ett regionalt Kustartilleriförsvarnät på olika platser i Sverige. Radiosamband var inte så mycket att tala om. Nu ska man inte förledas att tro, att sambandet var oviktigt eller dåligt. Försvarssystemen var okomplicerade och inte mer omfattande, än att man kunde göra så här. Första världskriget orsakade heller ingen större förändring. Det gjorde emellertid andra världskriget och åren dessförinnan och framförallt tiden därefter.

Andra världskriget och efterkrigstiden

Nu började enligt en av förgrundsfigurerna inom signaltjänsten, Torsten Ericsson, en mera målinriktad signalutbildning. På Kungsholmen utbildades april-augusti 1938, vid 6. och 7.kompaniet, stam- och värnpliktig personal till minörer. Vid en särskild avdelning utbildades speciellt uttagen stampersonal till radiotelegrafister. Detta upprepades april-augusti 1939 och för första gången delades både stam- och värnpliktig personal upp i två olika huvudtjänster, en för signal- och en för minutbildning.

Utbildningen organiserades enl följande:

Huvudtjänstens omfattning

- 1) Land- och sjölinjebyggnad
Enkel telefonmateriel och signaltrafiktjänst
Optisk signalering och koder
Strålkastartjänst
Navigation och båtjänst
- 2) Land- och sjölinjebyggnad
Enkel telefonmateriel och signaltrafiktjänst
Morsesignalering

Anledningen till denna uppgradering av signalutbildningen var naturligtvis de annalkande orostiderna och de därav betingade förändringarna.

Många befäl blev vid denna tid placerade i beredskapstjänst. För signalbefäl kunde det handla om att tjänstgöra i sjövak-

Signalskolan 1946 med de båda signalmasterna

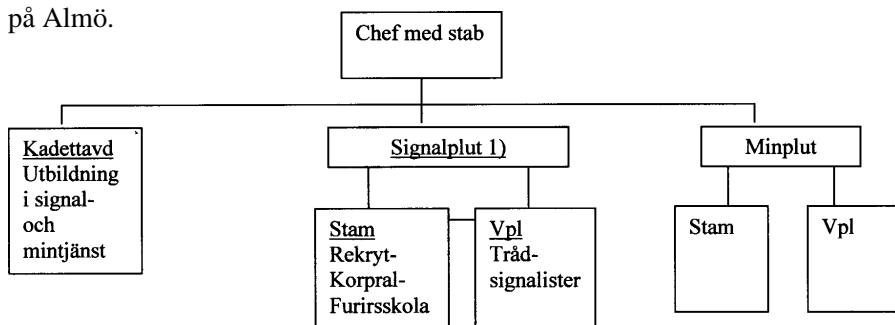
ten på Kungsholmen, bli båtchef eller till exempel tjänstgöra i KA 2:s växel, som då låg på Vallgatan, eller i krigscentralen-KC.

Efter krigsutbrottet i september 1939 ändrades benämningen på 6. och 7. kompaniet till 6. och 7. depåkompaniet och särskilda utbildningsförband organiserades.

På sommarhalvåret 1942 och 1943 organiserades Signal- och Minskolan på Almö.

Transportmedel för linjepatrull och radio-stationsgrupp år 1945

1) Signalutbildning, på ytterligare nytillkommen materiel, samt utbildning koncentrerad till behov inom sjöbevakningen. Strålkastarutbildningen för stampersonal utgick.

Till stamrekrytskolan ryckte den 1 oktober 1943 150 unga pojkar in. Den yngste var Nils Trulsson som endast var 16 år och därför fick skriva till "Kungen" för att få anställning. Bland dessa, fanns också de, som skulle bli signalister. Chef var löjtnant Gunnar Gruvström.

På våren 1944, närmare bestämt den 30 april, gick dessa stamrekryter rekrytmarschen till Fridlevstad och åter. KA2:s egen musikkår mötte vid Sunna bro, när de var på väg hem till Gräsvik.

KA 2 hade 1943 flyttat från Vallgatan, där ingen egentlig signalutbildning ägt rum, ut till Gräsvik.

Telegrafistutbildning år 1945

Från och med den 1 maj 1944 placerades stamrekryterna enligt yrkesval. Signalisterna kom att tillhöra 11. kompaniet, vars expedition låg i Östra kasern på Gräsvik. Signalskolan, som ingick i 11. kompaniet och som hade bildats i slutet av 1943, och var lokaliserad till södra baracken på övre plan, sedermera kallad skolbyggnaden. Kompaniet ingick i dåvarande 4. bataljonen. Förste chefen var kapten Nils-Erik Hallström, som också var den drivande kraften bakom signalskolans tillkomst. Adjutant var vpl furiren Hasselberg. Ett mindre förråd för signalmateriel fanns också i den norra delen av baracken. Senare hade man signalförråd i en liten byggnad omedelbart väster om signalskolan, där män som Holger Andersson, Torsten Ericsson, Ivan Wallmert, Ragnar Hagman, Alvar Karlsson m. fl. huserade. Utbildningsofficer på 11. kompaniet var fänrik Kjell Werner, sedermera överste och chef för Kustartilleriets skjutskola och därefter chef för Göteborgs kustartilleriförsvar. Andra officerare som tjänstgjorde på 11. kompaniet var fänrikarna Sven Olby och Benkt Dahlberg. Båda blev senare chefer för kompaniet. Dahlberg blev general, därefter civil och chef för Telub.

Olby kom senare till Försvarets Materielverk och var mycket delaktig i framtagande av moderna sambands- och stabskärror och var på så sätt fortfarande kvar i skräat.

Flaggjunkarna Brännefors och Nyström verkade på radioavdelningen, senare också Gillis Nilsson samt Nisse Hanson och Åke Swärdh, vilken ryckte in 1946.

För trådsignalutbildningen svarade Torsten Ericsson, Folke Ljungholm, Bengt "Boston" Johansson och Rune Cannerström. Dessutom fanns ett flertal furirer bl. a. Priscar, Birgersson, Stig Nilsson (Linus), Jeppe Karlsson och Lennart Svensson. Den senare är kanske mera känd som OL Svensson eller "s-plats-Svensson," och flitigt förekommande i linjebyggnadsfilmer från den tiden. Han blev senare truppförvaltare på KA 4 i Göteborg.

Utbildningen samordnades, Erik Friberg kollar om det är något "tjall" på linjen

och furirsskolans praktiska del förlades till Karlskrona och KA 2. Det var främst utbildning av signalister till de rörliga förbanden, som påskyndades. Exempel på utrustning vid denna tid är 15 w KV-radio, 10 w UK-radio, telefonapparat m/37, kabel både dubbel och enkelledare. Väsentlig materiel genom tiderna, eller åtminstone ett axplock, framgår av sammanställningen här intill. Förutom materielhantering utbildade man också i sändning och mottagning på olika sambandsmedel samt signaltrafik i sambandsnät. Man övade till och med eldsignalering på telegrafi. Eldsignalering kallas den signaltrafik som utväxlas i ett skjutande förband och kräver både snabbhet och exakthet.

Från och med nu skedde direktrekrytering av befäl i utbildningskategorin samband. De som tidigare tjänstgjort som befäl i signal- och minutbildningen var minörer och för dem gick rekryteringen till på ett annorlunda sätt. Det fanns ett stort behov av signalinstruktörer och det var bråttom, för materielen fanns redan på plats eller var i antågande. T. ex. blev Erik Friberg tillfrågad huruvida han ville bli signalist. Frågan krävde snabbt svar. Efter mycket kort betänketid, svarade Erik - att han visst ville bli signalist. Detta blev till stort gagn för signalutbildningen eftersom Erik under lång tid var en förgrundsfigur, när det gällde att skola signalister av olika slag. Det var ont om instruktörer i signaltjänst så här i början. Stamrekryterna hade t.ex en furirsskolelev som utbildare, olika varje dag. Så småningom kom Erik Friberg in från beredskapstjänst på Kungsholmen och blev instruktör, året var 1944, samma år som han för övrigt också var dagkorpral på Grebbegården. Det var således rätt skiftande arbete. Erik ryckte in 1938 och lämnade 1. batteriet 1971.

Medeltiden

Satsning på sambandsutbildning fortsatte och anledningen var ny materiel, nya förbandstyper, ny taktik, nya stridssätt samt samverkan mellan vapenslagen och försvarsgrenarna inom totalförsvaret, alltsammans till följd av den hotbild som växt fram under och efter andra världskriget. Bl. a. behövde de rörliga förbanden sambandsnät i områden, där KA-försvarsnät ej fanns. KA-försvarsnäten hade byggts och byggdes under kriget ut huvudsakligen i områden, där fast kustartilleri grupperades. Därför utbildades nu värnpliktiga signalister i att utnyttja mx-utrustningen i Televerkets permanenta nät, en exklusiv del för militärt utnyttjande. Instruktörer för detta ämnesområde deltog i arméns kurser, dels för att få behörighet i att rekognosera och utföra kopplingar i nätet, men också för att få utbilda andra i ämnet. Man rekognoserade televerkets televäxlar för att kunna använda dessa vid behov. Då hände det att man tog tåget ut till platsen. Annars transporterade man sig med cykel och dragkärra, ofta tan-

demcykel. Man övade också radiosignalering från olika stationsplatser och även vid dessa övningar var cykel och dragkärra ”gångbart”. Till och med när man rekognoserade för radiosamband på marschvägar för rörliga förband i östra Skåne, cyklade man.

Utvecklingen accelererade in på 50-talet, till följd av att organisationen växte. Fler värnpliktiga behövde utbildas och därför erfordrades fler instruktörer. Exempel på andra instruktörer, som nu kom till 11. kompaniet, är Roland ”Korpen” Johannesson 1947, Stig Herneling, Gunnar Malmsten och Lars ”Klacken” Hansson, som sedermera blev regementschef och därefter chef för Stockholms kustartilleriförsvar i Vaxholm. ”Klacken” visade sig vara en handlingskraftig person med sinne för skämt och påhitt.

En gång gjorde han som tjänsteförrättande chef 1. batteriet, fältanmälan till regementschefen överste Nordling. Det rådde tät dimma på kaserngården på Gräsvik och översten var hastigt uppdykande. Det blev en perfekt anmälan, men det spordes senare att inte ”en siffra” var rätt, varken namn eller antal stämde.

Fältanmälan var en dygd sen långa tider tillbaka. För länge sedan begick ett befäl det fatala misstaget att anmäla till den inspekterande, att han inte gjorde något särskilt. Med frost i rösten frågade den inspekterande översten, om det möjligen var så att sergeanten gick omkring som ett kolli.

Senare kom Klas Freij, som ryckte in i november 1955, Björn Ströberg, Raymond Block, Hans Berg m. fl.

Av personalsammanställningen här intill framgår, vilka som under längre tid varit placerade i olika befattningar på 11. kompaniet/ 1. batteriet/ stabsbatteriet eller brigadstabskompaniet. Signalskolan förbättrades genom att flera instruktörer som vinterarbete förnyade och utökade utbildningsanordningar för kopplingar i lokalnät, morsering, växeltjänst, samt telefoni tråd och radio.

Eleverna var värnpliktiga, meniga och befälsuttagna, men även fast anställda, från olika platser i Sverige. T. ex. var en av de värnpliktiga på 50-talet konstnär och hette Gert Kaffa-Hansson. Denne målade hellre än att vara stridsledningsbiträde. Kaffa, från Osby, gjorde bl a en väggmålning på marketenteriet Gräsvik. Denna kom att hamna i personalmatsalen på Rosenholm i och med utflyttningen dit.

Det har naturligtvis hänt åtskilligt genom tiderna, både roligt och tråkigt. Det tråkiga lämnar vi därhän Här följer några episoder från denna tidsera.

En signalist hette Fransson, och hade under hela veckan deltagit i närförsvarsutbildning. På lördagen efter tjänstens slut vid 11-tiden, åkte han hem till Småland på permission och på kvällen gick han till folkets park klädd i uni-

form. Där fanns några ynglingar, som inte gillade Franssons klädsel och som beslutade sig för att ge honom en "omgång". Eftersom Fransson var nyutbildad i självförsvar, var ju utgången i denna batalj given. Polisen tog honom dock i förvar och det resulterade i, att han kom för sent till regementet på söndagskvällen. Det skulle normalt renderat honom straff, men kompanichefen gav honom, när han fick veta det verkliga förhållandet istället beröm, för att han tillgodogjort sig utbildningen på ett bra sätt. Detta skedde inför kamraterna på en lunchuppställning, för sådan hade man på den tiden.

En annan händelse var när sergeant Cannerström hade utläggning av sjökabel utanför Långö. Hans pluton bestod av äldre sjömän, som skulle omskolas till signalister. Äldre sjömän fsom redan gjort värnplikten vid flottan, men behövdes nu i kustartilleriets växande krigsorganisation. Här fanns enligt min sagesman Sven Hesselbom, en "ståtlig beväring" med vältränad kropp. Denne hade friskmönstrat och hade fått order att anmäla sig för sin chef. När han kom till badbryggan på Gräsvik, fann han att hans kamrater befann sig långt ute till sjöss utanför Långö. Han var emellertid inte sämre än att han klädde av sig, tog kläder och utrustning på nacken och simmade ut till den väntande båten och anmälde sig till tjänstgöring.

Även befälen var naturligtvis inblandade i ett och annat.

Två av "världens" bästa telegrafister, Hugo Nyström och Gillis Nilsson, genomförde tillsammans morseprov, som de alltid gjorde varje månad. På detta prov kunde man tjäna pengar, om man var skicklig, och det var de här båda herrarna. Enligt Gillis sände Hugo ett S(- - -) istället för ett H(- - -). Hugo påstod att Gillis inte sett upp ordentligt. Ett verkligt utmanande yttrande i det här sammanhanget. Hur som helst, ingen vet, vem som var orsak till felet, men detta var det enda fel de här båda hade vid provtagningarna under hela sin långa tjänstgöring.

Utbildningen av linjesignalister eller trådsignalister, som det senare kom att heta, omfattade mestadels linjebyggnad och åter linjebyggnad. För linjepatrullerna fick inte finnas några hinder och patrullchefen fick inte sky några medel för att nå målet. "Trådtattare" kallades de understundom. Således var det segt folk med väldig framåtanda. Men det kunde också hända, att intresset för stordåd var svalt. Linjen, som patrullen byggde, provades alltid "hemåt" efter varje rulle, som antingen var 500 eller 1000 meter lång. Där satt en instruktör och tog emot rapporterna. Det hände ibland vid övningar, att patrullen inte byggde mer än en rulle, men i lagom tid anmälde utbyggnad av rulle efter rulle. Det är inte bekräftat men troligen kom stambefäl på samma idé när de byggde linjer under sambandskurser!?

Idrott har alltid varit starkt förknippat med KA2, inte minst med 11.kompaniet, senare 1.batteriet, stabsbatt och brigadstabskompaniet. Hallström var god bandyspelare och Holmkvist, en kollega till honom, var till och med landslagsmålvakt.

Furirsskolans elever från alla KA-förbanden hade sin utbildning på KA 2. Bland dem fanns t. ex. korpral Boman från KA 1, då en av Sveriges bästa 1500 meterslöpare. "Linus" Nilsson hade klubbrekordet i höjdhopp och tävlade

Rodd i tio-huggare - valbåt i mitten av 1950-talet

för Hasslö IF. Jeppe Karlsson var urstark tyngdlyftare, Rune Cannerström en riktig mångkampare, Sven Olby var femkampare och var med i vinnande patrull i nattorienteringen 1942. Arne Andreasson och Lars "Klacken" Hansson var skickliga bordtennisspelare. Den senare var stjärna i bordtennisklubben Frigg. Björn Magnusson var löpare liksom Kurt Olausson, Gunnar Henriksson och Anders Öderwall. Jan "Lillen" Svensson var fotbollsspelare, som kom att spela allsvensk fotboll i såväl Djurgården som Hammarby. Allan Svensson var god orienterare liksom Lars Thurén. Roland Hultgren, en gång batterichef och tack vare detta senare regementschef på KA 2, var omöjlig att slå på mållinjen.

Överhuvudtaget var fysisk träning viktigt och många, både befäl och meniga, var duktiga i många idrotter. Varje månad sprang man "2-milen" med packning. Exempelvis var Sven Hesselboms personliga rekord 1 tim 35 min. Då var ändå Hugo Nyström tidtagare och som draghjälp hade han Åke Holgersson. Denne blev sedermera telemästare, slutade det militära, flyttade till Australien, där han startade eget företag.

Som avslutning på den första tidens soldatutbildning genomförde värnpliktiga en rekrytfälttävlan. Den bestod av teoretiska, praktiska och fysiska prov och genomfördes under en eller till och med flera dagar. En av signalisterna var en gladlynt fiskarson från Öland i bästa form. Ett år i mitten på seklet vann han på det bästa resultat, som dittills uppnått.

Rodd var en av paradgrenarna ända, till det ansågs för dyrt att rusta båtarna

och dessutom väldigt omtyckt, då det ofta innebar vackert väder och bad, även om det kanske innebar fyra varv runt Kungsholmen. För åtskilliga år sedan inspekterade en regementschef ett roddlag bestående av signalister vid bryggan på Gräsvik. Det kommenderades –res åror. Upp dök då en halv åra. Gissa om det blev fart på tillställningen och dåvarande materielredogörare fick glasklart besked om sin duglighet eller möjligen oduglighet.

Varje sommar genomfördes olika mästerskap i rodd; regementsmästerskap, marinmästerskap med flera. Vid ett av dem gick det till på följande vis.

Roddarlaget togs ut främst bland de värnpliktiga, men ett år hade man på kompaniet missat tidpunkten för att anmäla lag. Till råga på allt visade sig de värnpliktiga, som ingick i laget, vara hemma på permission, när tävlingen skulle avgöras. Vad var att göra? Jo, dåvarande kompanichefen beordrade de stamanställda att bilda ett roddlag. Inget tillfälle för samträning gavs. Båtförare var Bengt "Boston" Johansson (KA 2 Kamratförenings ständige sekreterare) och i laget ingick bland andra Jeppe Karlsson, Åke Hansson, Nisse Hanson och

Handbollslaget 1963 med Sven Hesselbom som lagledare och bl.a. Åke Swärth, Klas Freij, Jeppe Karlsson, Arne Niklasson och Lars-Göran Abrahamsson. Målvakt var Nils-Arne Nilsson storspelare i Högalads fotbollslag

Roland "Korpen" Johannesson, som berättat om denna tilldragelse. Rodden ägde rum utanför Kungsbron. Första heatet startade stenhårt med "Boston" livligt pådrivande. I början gick det bra, men rätt var det var missade några årtagen, varvid "Boston", som hade ett hett humör, röt, att vi var odugliga och samtidigt meddelade att han lade av. Då tog Jeppe, som var en "fighter", befälet och skrek -"nu sätter vi igång och ror grabbar". Vi lyckades bli trea i den första omgången, men personligen trodde jag aldrig, att jag skulle orka med en andra omgång, säger Roland. Jag kände mig totalt slut. Men efter en halvtimmes vila, lyckades vi ro in som tvåa i andra heatet. Totalt blev vi tvåa efter segrande minutlägningsdivisionen. Gissa om vi var stolta över den bravaden. Friidrott på Västra Mark var vanligt förekommande. Vid ett idrottspass där, som leddes av Sven Olby, visade det sig att många hade glömt de blå idrottsbyxorna. Olby beordrade då kortkalsonger på. De var vita och gylfen vändes bakåt. Samtidigt kom stadens flickskola in på idrottsplatsen för att ha gymnastik.

Optisk signalövning år 1950

Handboll var också en paradgren och kompanihandbollen har anor från 1926." Signal" hade ett "kanonlag" i kompaniserien med Arne Niklasson, Nisse Hanson och Åke Swärd som aktiva division 2 spelare samt en suverän målvakt i Arne Andreasson. "Linus" var centerhalv och värnpliktiga kompletterade laget. Senare tillkom "Klasa" Freij och Lars-Göran Abrahamsson. Frågan genom åren var bara, vilket lag man skulle få möta i finalen. Sex år i rad blev 1. batteriet regementsmästare. Vem minns inte "Nickes" kanonskott från 9-meterslinjen. Nisses finter, Klas vikingar eller Åkes och Lars-Görans linjespel.

Andra idrotter var terränglöpning, bordtennis, orientering natt och dag samt skjutning av olika slag.

Exempelvis var Gillis Nilsson en god gevärsskytt och redan på 40-talet var 11. kompaniet högt upp i resultatlistorna för nattlig patrullorientering. Erik Friberg, Ingemar Fransson och Åke Holgersson vann 1949. Det gjorde också Anders Persberg och Magnus Larsson för stabsbatteriet 1992.

Under 60-talet kom 1. batteriet att bli utbildningsplattform för många frii-

Signalstation Kungsholmen år 1955

niadjutant, ofta klädd i svart expeditionskavaj med signalistemblemet på axelklaffarna, en mycket imponerande person i alla avseende, även som radiotelegrafist. Arne Andreasson var fänrik och "Linus" Nilsson kompanifurir. En mycket stark uppsättning – sedan blev det bara sämre enligt "Nicke". Kompanikvarteret fanns fortfarande i östra kasernen. Gillis Nilsson var instruktör i telegrafi och som tidigare nämnts, mycket skicklig. Han var enligt egen utsago så duktig, att han en enda gång tappade ett "e" (= ett kort tecken), när han väsdade blyertspennan. Man lärde sig hantera 10 watt uk fast installation, som var *urkass*, vidare 10 watt kv för rörlig tjänst, som var *bra* och 15 watt kv fast installation, som var *dålig*. Efter 2. världskriget köptes en amerikansk över-skottsstation, 35 w uk telefoni avsedd för samband mellan fordon i rörliga förband. Denna var i princip *oduglig*. Sedermera tillkom 50 w kv fast installation, *en bra station*.

Som signalbefäl kunde man erövra signalmedaljen, antingen i telegrafi eller i morsering med lampa. Den hade hög status och man kunde bära den till permissionsuniform, när man ville vara mallig. I en radioinstruktörs vidareutbildning ingick utbildning till civilt yrkescertifikat av 1. klass, examinerat av dåvarande televerket. Färdigheterna upprätthölls kontinuerligt genom månadsprov, som kunde ge 30 kronor i prispengar – före skatt. Ju högre takt, desto bättre. Vid något provtillfälle, berättade Erik Friberg, lär en mottagare har yttrat – sänd inte långa tecken. Vidare ingick KA 2 genom signalskolan i ett kort-

Halvelefanten

vågsnät mellan fredsförbanden inom militärområdet. Under 2 timmar en gång per månad övades radiotrafik med bland annat armeförband. Detta gav god träning och stärkte självförtroendet.

KA 2 hade också en amatörradiostation som Åke Swärdh länge var föreståndare för. Den hette SL7BC och här kunde man sitta långt in på nätterna och signalera med mottagare över hela världen. Nätterna erbjöd oftast de bästa mottagningsförhållandena. I batterikorridoren fanns en stor världsatlas, där QSL-kort sattes upp. Det var vykort från de personer, som vi hade haft kontakt med. Det fanns andra koder också, t ex BÅ QTM. Jag skall senare avslöja kodens betydelsen. Alla telegrafister var underbefälsuttagna för att få tillräcklig utbildningstid och komma upp i önskade färdigheter. Radioavdelningen började ofta med ett 20-tal elever för att slutligen hamna på 14-15, som blev godkända. Veckoprov genomfördes i mottagning och sändning. Det tog tre minuter att genomföra dem. Resultatet noterades på ett diagram, som anslogs i signalskolans korridor, en effektiv morot för att förkovra sig. När färdigheterna i att sända och ta emot meddelanden, alltid krypto på kortvåg, var acceptabel, var det dags för övningar med 10 w kv, först i liten skala utanför signalskolan, därefter i allt längre övningar i Karlskronas närhet. Radioavdelningen disponerade två radioterrängbilar av märket Dodge. De kallades för hel- och halvelefant beroende på sina elefantliknande former och var inga fartvidunder precis. De användes för att köra materiel och personal men innehöll också radiostationer. ”Halvelefanten” kallades vid en övning också för ”spjutet”, av sin värnpliktige förare Wåhl, just med tanke på dess fartresurser. ”Dodge kom inte ut med GT det året”, var Wåhls replik, när batterichefen Olle Melin anmodade honom att försöka hålla farten i stabskolonnen. Själv satt jag som korpral, i ”helelefanten”, vid storövningen i Ångermanland 1961, och passade tomrummet efter en trasig, till reparation inlämnad radiostation. Det var en 5 watt FMUK och passlistan var ej förhandlingsbar. För övrigt var den stationen ett vidunder. Det tog flera minuter att byta kanal och det hördes vida omkring. Många radioövningar varade ofta hela dagen och kunde fortsätta på kvällen. Kontrollstation fanns alltid och bemannades av övningsledningen, som vid den här tiden oftast var Arne Niklasson och Åke Swärdh. När det började bli dags för mera förbandsliknande övningar, bemannades förbandens stationer t. ex. Kungsholmen, Minutläggningsdivisionen, Ytterön och Ryssjön för veckoövningar. Oftast nåddes goda utbildningsresultat.

Omkring 1960 byggdes telegrafisalen om, vilket gav bättre flexibilitet och arbetsmiljö och utbildningen blev av bättre kvalitet. Det var på takten det berodde. Den mättes i tecken per minut med ordet *paris* som nyckelord. Tolv

Helelefanten från fornstora dar. Avrustad och uppstad

gångar "paris" på en minut var 60-takt. Transmittarnas (remssändarnas) hastighet kontrollerades med en utstansad paris-kontrollremsa. Många värnpliktiga kom upp i 100-takt, flertalet instruktörer i 120-takt och "essen" i 140. Sedan var det klassiskt och kul att sända paris med semaforflaggor. Instruktioner och reglementen i signaltjänst var styrande för utbildningen och det fanns gott om dem. Signalinstruktion för Marinen- SIM, Bestämmelser för signaltjänsten i Marinen- BSM, Internationella signalboken- ISB och Signaltabeller för Marinen- STM är bara några exempel. Man tragglade dem ordagrant och utantill som fordom katekesen.

På den här tiden, 50- och 60-talen, hade man ofta stora övningar, även stabsövningar. Omkring 1960 hölls en stor övning i den gemensamma stabsplatsen „gpl. Mycket folk och intensiv signaltrafik med nästan omöjlig sambandsexpeditionstjänst som följd. Nisse Hanson var klassare och Åke Swärd var chef för personalen som betjänade telefaxapparaterna. Stabs- och sambandsövning år 1964

Och om jag inte minns fel hade jag och Torsten Ericsson hand om fjärrskriftsgrupperna. Nu lanserades också kryptomaskiner i stor skala. Tidigare hade det mest varit koder och handchiffer. Senare hade man liknande övningar på Gräsvik i kasernerna. Men det blev för mycket signaleri och stabsarbetet blev lidande, varför den här typen av övningar försvann med tiden. Den tekniska utvecklingen ledde fram till att sambandsutrustningarna kunde handhas av var och en. Specialister fordrades i mindre utsträckning och den utvecklingen har sedan fortsatt i samma riktning. Men det kom att ta rätt lång tid. Kortvåg behölls länge för samband mellan förband på längre håll och till högre chef.

Det var inte bara tjänst utan tid fanns också till förnöjelse. T. ex. kunde man se spelfilm i filmsalen på övre plan på Gräsvik, tisdags- och torsdagskvällar. Det arrangerades även revykvällar och då var risken stor, att av befälens egenheter, gjordes roande nummer.

Av skilda anledningar sökte sig många skickliga befäl till annan verksamhet och nådde framgång, en bekräftelse på vilken fantastisk rekryteringskälla signalbatteriet har varit. Säkert har den pedagogiska grundutbildningen vid batteriet haft betydelse för detta. Industrin, politiken, skolväsendet, polisen, handelsflottan, försvarets radioanstalt, trafiksäkerhetsverket, televerket och rättsväsendet är bara några exempel. En del blev egna företagare och några återvände som t. ex. Kent "KGU" Svensson. Han ryckte in i november 1963 och blev anställd som korpral 1964. Efter en hel del år blev han trött på det militära, (vem blev inte det) muckade och ägnade sig under sex år åt laxodling. Men han kom tillbaka med motiveringen –"på många sätt var det en trevlig tid på 1. batteriet". De som lämnat sambandsutbildningen har i de flesta fall blivit kvar försvaret, i andra och skiftande befattningar, intill pensioneringen och en del finns ännu kvar i ett annars krympande försvar.

Någon gång 1958-60 hade Inspektören för kustartilleriet (IKA), generalen Alf Nyman, aviserat en inspektion av radioavdelningen en lördag kl 0800-1200. Det var tjänst även lördagar på den tiden. Ingen annan avdelning var berörd. Naturligtvis spekulerades det om anledningen till denna specialinspektion. I efterhand erfors, att KA 3 var ute efter att få ta hand om denna utbildning, eftersom de hade kompetent personal men inte någon centraliserad utbildning. Man började med att klaga på utbildningen vid KA 2. IKA ville själv kontrollera läget. Det var uppenbart, att inspektionen måste lyckas med våra ögon sett. Jag och Åke Swärdh förberedde minutiöst, berättade Arne Niklasson. De värnpliktiga förstod vad saken gällde och var med på noterna. Vi visste att general Nyman, som var av "den gamla skolan", ville ha fart och kläm och militäriskt snitt över det hela. Det gällde till exempel att tala högt. Sakkunniga

specialister från armén deltog och det var fullspikat av ”höjdare” i telegrafisalen. Vi övade med 10 watt kv och reste högantenner utanför signalskolan. Det gick, som vi hade hoppats. IKA blev helnöjd och regementschefen överste Nordling strålande glad och nöjdast av dem alla. Utbildningen vid KA 2 var inte längre ifrågasatt. Det blev den däremot senare i betydligt större mått.

År 1956 ändrade 11. kompaniet namn till 1. batteriet och kom att ingå i Spärrbataljonen. De sambandsbefäl som huvudsakligen sysslat med rörlig tjänst hamnade på 4. batteriet, medan de som var placerade i fasta förband blev 1. batterister. Så småningom återsamlades alla signalister på 1. batteriet

Dåtiden

Det innebär att vi nu närmar oss slutet av 50-talet, då jag för övrigt själv kom till KA 2 och den minnesbild, som jag angav i inledningen vill jag utöka med – transmittorns enformiga hackande, eftersom jag blev uttagen till telegrafist och blev en del i det som nyss beskrivits. I upptill sex timmar om dagen kunde vi bli sittande uppe i signalskolan, ihärdigt lyssnande till denna maskin. Tidigare omnämnde Gillis Nilsson var vår chef och han inledde med att säga – ”såna som er har jag haft att göra med tidigare”.

Björn Magnusson var batterichef och ”Boston” var adjutant. Av någon underlig anledning blev vi omedelbart medlemmar i KA 2 kamratförening liksom i KA 2 IF.

Stridsledningstjänst på 1960-talet

Swärdh, Niklasson, Dag Åshage, Hans Persson, Jan-Erik Antonsson och Hans Berg hade vi som instruktörer. Hans Berg hade en röst som klippt och skuren för kommandon, för övrigt den ende jag kände som med sitt kraftfulla taktsteg knäckte en planka i pallen på ett av postställena på Stockholms slott. När vi tyckte att vi var på väg att bli bra, släcktes våra förhoppningar, eftersom Gillis på olika sätt uttryckte, att vi var ganska odugliga. Ledarstilen var något annorlunda då, tonen stundom rå men hjärtlig. Och så förblev den nog ända tills kvinnorna gjorde sitt intåg i försvaret. Men ingen tog illa vid sig, eftersom man blev väl omhändertagen, respektabelt behandlad och kamratskapen utgjorde en trygghet.

Utvecklingstakten stegrades, större utbildningsomgångar, mer materiel och större krav på professionalism resulterade i bättre och rationellare utbildningslokaler och utbildningsmetoder. I slutet av 60-talet byggdes hela signalskolan om till en modern utbildningsplattform. Flera stridslednings- och sambandscentraler tillkom liksom utrymmen för fjärrskriftsutbildning.

Ny anläggning för optisk utbildning, nya stabsarbetsutrymmen, bättre växlar och lokalnät var anfra nymodigheter. Ny utrustning, för utbildning i det permanenta nätet, med tvt-växlar och anslutningspunkter installerades. Ett omfattande lokalnät i området utanför signalskolan kom till, med sambyggnadstråk och anslutningsplatser för rörliga enheter. Instruktörerna blev fler och organisationen växte allt mer.

Jag minns att raden instruktörer, som ställde upp vid sidan av plutonen, bara växte och växte. Det gjorde i och för sej även plutonerna. Plutonchefen lämnade, vid varje uppställning, av till batterichefen och rabblade då vilka som var närvarande respektive frånvarande. Det kunde ta tid. Efter uppställningen lämnades befälet över till dem som skulle genomföra övningarna. Jag, Rolf Bengtsson och Björn Olsson (Garberger) var korpraler då. Döm om vår förvåning när det till slut gavs ordern - ”korpralen tar befälet och genomför eftermiddagens övning. Vilken övning? Där stod vi med en hel pluton, de kunde vara stora då, upptill 50 man. Vi var verkligen oförberedda. Det var då vi lärde oss, att alltid ha något i beredskap och sedan dess har jag alltid sett till att ha handlingsmöjligheter i reserv. De ”högre” befälen hade självklart mycket annat att bestyra.

Biblioteket skulle skötas, kamratföreningens register ses över, facket krävde sitt och program skulle skrivas.

Från en bit in på 60-talet kan man säga att efterkrigsmodellen lämnades och man gick in i en betydligt modernare fas. En slags storhetstid inleddes.

Namnen på utbildningslinjerna inom samband skiftade och flera nya till-

kom. Radar-, stabs- och stridsledningstjänst fick ett utökad utrymme. Även kryptoutbildning blev aktuell. Den optiska morseutbildningen växte och Klas Freij blev den som lade grunden till ett nytt utbildningssystem. Fjärrskriftsutbildningen växte också och här blev Jan Bengtson den drivande kraften. Han och Raymond Block blev för övrigt även involverade i signalspaningstjänsten. För flera befäl blev det aktuellt, att också beredskapstjänstgöra på kustspaningsradarstationer, som dragits igång på olika håll i landet. Det var lite oroligt i världen, bland annat gick Sovjet in i Tjeckoslovakien, det var kris på Kuba osv. Vi levde i en terrorbalanserad tillvaro mitt emellan två stormaktsblock och nära järnridån. Rädslan för atombomber och gas var stor och mycken utbildningstid gick åt för öva tät klädsel och sanering. På Uttorp gick vi en het sommar i tät klädsel, regnkappa, hjälm med doket nerfällt, gasmask, gummikängor och tjock uniform så länge, att vi nästan hellre hade sett en atombomb. På kaserngården Gräsvik stod ett 15 cm rörligt ka-batteri i beredskap och ”övnings-tonen” var i allmänhet rätt vass, i likhet med vad det blev långt senare under ubåtsincidenterna. Mer fredligt var ekonomisystemets FKU och arbetstidsregleringens införande. Fast den senare i början orsakade mer arbetstid med uppgörande av tjänstgöringslistor, än vad det tog att genomföra jobbet. Mobiliseringsövningar genomfördes men ”mobbing” förekom knappast”. Äldre befäl med högre grad uppträdde ibland lite provocerande mot yngre befäl. Det var nog mest ett sätt att pröva disciplinen. Den svåraste graden att inneha, var vicekorpralens. Då befann man sig mitt emellan truppen och övriga befäl. Min kollega och granne, Lars-Göran Abrahamsson, blev en gång lite provocerad, när han var furir. Ett äldre befäl tappade, nästan kastade, en penna på golvet och lät förstå att furiren skulle ta upp den. Men Lars-Göran, som var en glad ”garcon” och knappast lättmobbad, skämtade bort det hela med ett leende.

Förutom signaltjänst hade vi naturligtvis allmän soldatutbildning. Även där kunde det gå hett till. Roland Johannesson berättade, vad som utspann sig när han och Raymond Block en gång övade närförsvaret i Torskors. ”Boston” ledde övningen. Han var inte nöjd med övningsförloppet utan vrålade – ”besätt eldställningarna.” Alla såg frågande ut och någon modig varelse frågade – vilka eldställningar och var? ”Dom i Rosenholm” röt ”Boston”. Raymond själv fick huvudrollen, när han under pantomimföreställning ropade åt aktörerna att de skulle tala högre. Den optiska utbildningen var alltid populär, eftersom den innebar mycket friskt skärgårdsliv när inläringen på lektionsrum var klar och färdigheten god. Vi rodde ut på kobbar och skär för att öva med flaggor och morselampor. Till stor del berodde detta på, att det var den godmodige Björn Ströberg och den gladlynte Klas Freij, mannen med solvargsgripen, som var in

struktörer. Stridslednings- och fjärrskriftstjänsten var förstås populärare när vädret var dåligt. Det kunde då vara skönt att sitta i centralerna och rita spår eller tappla på tangenterna. Men det var inte lätt att plotta baklänges eller spegelvänt och alla var inte skrivmaskinskunniga vid inryckningen. Det gällde att sköta sig, annars beordrade Sven Hesselbom extratjänst på biblioteket. Vi hade rätt mycket sambandsexpeditionstjänst och förhandsmeddelandetjänst, men ingen begrep riktigt hur det skulle vara. Det uppfattades som krångligt och byråkratiskt. Som klassare skulle man fördela ärenden efter innehåll inom staben. En gång fick vi på sambandsavdelningen ett meddelande till oss bara för att det stod ”i samband med” i texten.

Inspektioner har alltid höjt temperatur och stämning och ibland spritt skräck hos de inspekterade. Regementschefen Birger Ehnerot var fordrande och inspekterade gärna. En gång blev det 1. batteriets tur. Översten ville gärna se formell exercis och erfaren flaggjunkare stod beredd. Men rege-

Blanktrådsstolpe B27:46

mentschefen ville se den då unge fänriken Göran Berglin genomföra exercisen. Denne tog ett kraftfullt befäl och inledde på ett strålande sätt. Alltefter kom plutonen längre och längre bort på kaserngården till slut ända nere vid markan på Gräsvik, knappast synlig för regementschefen och utom hörhåll. Regementschefen blev över måttan irriterad och frågade batterichefen vad karlen, d. v. s. fänriken, egentligen höll på med.

Stöttestenarna var många i det militära. En stöttesten var en skyhög smal telestolpe i Holmsjö, bageristolpen kallad. Den skulle alla, som hade en tanke på behörighet i televerkets nät, klättra i. Det fanns på 1. batteriet då en instruktör som hette Wiklund och som sedermera kom till kustjägarskolan på KA 1. Han var en beskedlig karl, som kanske överdrev lite ibland. Han var en av dem som skulle upp i denna stolpe på anmodan av ”Klacken” Hansson och med anledning av att han inte, som han sagt, kunde klyva en tändsticka med yxa. Även Gillis Nilsson blev anmodad, men nu av Nisse Hanson. Då sa Gillis på sitt speciella sätt, att det skulle han göra, när det blev sommar och då skulle han göra det utan stolpsko. Så småningom blev Gillis chef för övningsförrådet på Gräsvik. Det förhöll sig så att en av antenntyperna till 3 watt FMUK ofta gick sön-

der helt enkelt för att det var en dålig konstruktion. En dag kom ett befäl in på förrådet för att lämna in radiostationer och sådana antenner. Många av dem var trasiga. Gillis anmärkte då att det kunde gå lika bra eller till och med bättre, om vederbörande använde järnspett som antenn. Någon tid senare kom samma befäl in och beställde 20-talet järnspett av Gillis, som då frågade, varför han skulle ha så många spett. Jag skall ha radioövning, löd svaret.

Dom riktigt ruggiga övningarna var närförsvarsövningarna på Rosenholm enligt supertelegrafisten och tusenkonstnären Dag Åshage. Vi var många som tyckte detsamma.

Men när Sven Schölin fick makten på 1. batteriet, som nu hade flyttat expeditionen till norra kasernen på Gräsvik, blev signaleriet ganska onödigt, eftersom markstrid nu var viktigast med kustjägeriet som förebild. Många gamla signalister sökte nu andra tjänster. Hur det blev berättar Peter Glimvall längre fram.

Konsten i att lära ut ligger i att skapa förtroende samt att visa vänlighet. Det var inte alltid lätt att anpassa detta till militära former. De, som verkligen hjälpte oss med detta, var alla de reservbefäl vi själva en gång utbildat. Det var alltid roligt och lättsamt att utbilda dem och det var ännu roligare när de återvände för att hjälpa oss utbilda andra. Åtskilliga namn och ansikten dyker upp för min inre syn. De blev en källa till förnyelse för oss som ständigt höll på med samma sak. De gav oss nya infallsvinklar och friskt mod.

Repetitionsövningar, senare hette det krigsförbandsövningar, var ofta innehållsrika och roliga övningar. De var händelserika och ”rep-gubbar” var mångsidiga och trevliga människor. Krigsförbandens personal representerade ett tvärsnitt av Sveriges befolkning, åtminstone den manliga. Därför innehöll förbanden stor förmåga och mycken kompetens. Man kunde, om så behövdes, uträtta ”underverk”. Likaså kunde man ibland bli lite överförfriskad. Dråpligt kunde det också bli.

Erik Friberg berättar följande:

Vid ett ”repförband” skulle folk förläggas i baracker, men dessa var belamrade med materiel av olika slag. De måste tömmas och en bil fanns till förfogande. Under tiden fick folk förläggas i tält.

Efter några dagar frågade chefen, om barackerna var tömda. Svaret blev – nej, och då utspann sig följande dialog.

- Varför är inte barackerna tömda?
- Det beror på bilen.
- På bilen, vad är det för bil?
- Det är en halvelefant.
- En halvelefant, hur ser den ut?

- Det är en liten bil med litet flak.
- Det var en märklig bil, var är den nu?
- Den har kört.
- Har den kört, vem körde den?
- Det gjorde chauffören.

Nu slutade dialogen enär de närvarande repgubbarna brast ut i gapskratt.

Alltefter började krav på fältmässighet och förbandsfunktion rättmätigt ges större utrymme i utbildningen. Detta blev i viss mån till nackdel för yrkesskickligheten, eftersom den lektionsbundna utbildningen på skolan minskade. Man gick tidigt ut i fält tillsammans med övriga kategorier i de rörliga förbanden, t. ex. på skjutfälten men även i de fasta förbanden, till exempel Kungsholmen, Torhamn, Aspö, Ryssjön och ombord.

Följande platser känns säkert bekanta; Torhamn, Grebbegården, Uttorps böte, Ravlunda, Skillingaryd, Kabusa, Hammarsbackar, Rinkaby, Hovdala, Kosta, Villingsberg, och Älvdalen, det senare för vinterutbildning. Dessutom övade man i förberedda grupperingsplatser i princip över hela Sverige. Uppladdningen skedde på Oscarsvärn. Allt, som kunde lastas på en lastbilsflak, skulle med och fordonen svärmade likt getingar, intill dess avmarsch skett.

Här genomfördes skarpskjutningar och övningar under så verkliga förhållanden som möjligt. Vedermodor i dåligt väder och mörker, lite sömn, mycken ovisshet och snabba omgrupperingar, var det som satte färg på tillvaron, men fick ansiktena att blekna. Sambandet var en mycket avgörande faktor, om förbandet skulle kunna verka eller inte. Därför var

Linjebyggnad

det ofta stressigt, innan alla sambandsnät var utbyggda. Det kunde gå hett till. Stolpklattring och resning av högantenn i kompakt mörker, var inte riskfritt. Tung materiel hanterades och det myllrade av tunga fordon i grupperingsterängen och allt skulle ske tyst och med släckta ljus. Så här efteråt känns det som roliga minnen. Annat var det i realtid till exempel, när vi inte sett mat på länge och matbilen kom med frukost och middag samtidigt. Klas Freij råkade ut för att den frukost, han så länge hade behövt, bara försvann. Han hade lagom dukat upp på kanten av lastbilsflaket och skulle hugga in på maten, när bilen drog iväg. Samme Klas och jag letade efter televerkets automatstation i Köpingsbro utan att hitta den. Sent omsider i skymningen hittade vi den, samtidigt som vi hörde mullret från den annalkande kolonnen. Vi kastade oss över låset, fick upp det och slog upp dörren till en fullständigt tom lokal. Det var inte alltid avundsvärt att tjänstgöra ”på det rörliga”, som till exempel den gången när stabbatterichefen Olle Melin väl skyddad under presenningen på en lastbilsflak hade timslång uppställning med batteriets personal, som stod ute i hållregnet. Olle, chef för 1. batteriet i slutet av 60-talet, var annars föregångare i ämnet personalsamverkan. Det fanns två värnpliktiga då, som hette Katzman och Johansson och som var ett riktigt radarpar. Dom var noga med att allt gick rätt till. Därför hade Olle Melin alltid för vana att förankra en order, genom att fråga- ”blir det bra så här Johansson och Katzman?”

Det blev en yrkesskada att leta efter telestationer och kopplingspunkter samt följa kabelstråk. Ännu långt senare fortsatte jag med det på bilsemestrarna. Vid ett annat tillfälle också i Skåne mötte jag kolonnchefen för ett 21 cm batteri på motorcykel och med kolonnen i hälar. Det var Anders Berlin och svetten pärlade på hans panna, ty vägen var smal och skogen tät. Han hade kommit fel på grund av, att en vägvisare hade somnat. Vad jag fick veta senare gick det att vända, utan att det blev ett nytt kalhygge. Under flaggjunkare Stig Hernelings befäl hände det sig en gång, att vår bästa linjepatrullchef klättrade upp i en hög tall för att fästa kabeln inför en vägövergång. Tallen föll till marken med ett väldigt brak och linjepatrullchefen följde med i fallet. Herneling, som själv var skadad och gick med krycka, såg sin karriär spolierad och beredde sig på avsked, eftersom han var arbetsledare och ansvarig för säkerheten. Men linjepatrullchefen reste sig oskadd upp och Herneling kunde slappna av. Det var segt virke i båda två för Herneling kastade därefter kryckan. Herneling hamnade ofta i hetluften på grund av sitt spontana sätt och heta temperament.

Roland ”Korpen” Johannesson som ibland kunde vara en riktig lurifax berättar följande:

”Vi var grupperade i Skillingaryd för att betjäna skjutskolans landmåls-

skjutningar. När vi efter ledighet återkom till skjutfältet, där sambandsnätet var utbyggt, skulle detta endast kontrolleras inför eftermiddagens skjutningar. Under helgen hade det varit kraftigt åskväder, som slagit ut delar av nätet. Felen måste snabbt åtgärdas. När allt var klart hade tiden runnit iväg mot lunch. Jag befann mig då uppe i en stolpe, varifrån jag ringde till min chef, som var Herneling och rapporterade, att det behövdes hjälp med materiel och personal för att klara ut linjerna inför skjutningarna. Herneling blev uppjagad, försökte rekvirera fordon, men lyckades inte få tag i mer än en motorcykelordonnans, med vilken han med andan i halsen anlände till platsen, där jag befann mig. Vad skall vi göra och vad behöver du ? Uppifrån stolpen meddelade jag då lugnt att allt var klart och sade - du kan lugnt återvända till din avbrutna lunch. När han förstod att vi skojat med honom, var det tur för mig att jag satt kvar uppe i stolpen”.

Båda två var välrenommerade befäl och duktiga instruktörer i linjetjänst och på permanenta nätet.

Skillingaryd var ett kärt ställe och där hände mycket. Signalisternas högborg var för övrigt ett gammalt hönshus. Riktigt illa kunde det gått när följande ägde rum. Ånyo spelade ”Korpen” en huvudroll. ”Det var kväll och det skulle genomföras en mörkerskjutning. Målgruppen hade placerat ut kulsprutor och riktat in dem mot en höjd. Övningen skulle bli verklighetstrogen. Jag och min signalpatrull var som brukligt först på plats på den höjd, som skjutskolans elever skulle vistas på. När tiden för eldöppnande med kulsprutorna var inne, befann jag mig uppe på höjden och skjutledarna var på väg upp. När det brakade loss hörde jag vinande och grenar som knäcktes ovanför mitt huvud. Patrullen och jag kastade oss i skydd. Kulsprutorna var felriktade och övningen avbröts. Tur för oss att de var högt inriktade”.

I vissa lägen kunde man skönja lite prestige och antagonism emellan signalister och artillerister. Vi som hade gått i lågskor och suttit mycket på lektionsrum ansågs ”bortklenade” och ej riktigt fältmässiga. Å andra sida tyckte vi, att man sannolikt inte skulle vinna kriget bara för att man ständigt bar putsade kängor eller var utmattad till bristningsgränsen. Detta var eggande och ledde till många roliga kommentarer och dråpliga situationer till exempel när korna i Norra Tång oturligt nog åt fältlinjer fortare än Björn Ströbergs linjepatruller kunde bygga dem. Eller när förbandet inte kom till skott eller sköt dåligt. Eller när fordon i samma kolonn susade förbi varandra i vägkorsningarna.

Vi övade även på fasta förband. Oftast långa sega krigsövningar på Kungsholmen eller på leråkrarna i Skåne. Jag trivdes bättre med att vara på ”rull” och på Kungsholmen kände jag mig förvisad, fast det ändrade sig med tiden.

Trådsalen i skolbyggnaden på Gräsvik

Efter 17 år på trupp i sambandets tjänst lämnade jag 1. batt 1976. Och förresten, BÅ QTM betyder - Bryt Återställ, Quta Till Markan.

För att ge inblick i hur det var på 1970-talet, låter vi Peter Glimvall soldat och befäl vid KA 2 1975 – 2000, berätta.

Ett (1) batteri – En (1) historia. av Peter Glimvall

Det är idag en blåsig höstdag år 2001. När kvällningen kommer känns vinden bister och den annalkande vintern börjar skönjas vid horisontens rand. Ett besök ute på Rosenholm ger en annan bister sanning vid handen: Mitt gamla regemente, Kungliga Karlskrona Kustartilleriregemente, finns inte mer. Där förr käckä kommandon ekade mellan husväggarna, där soldaterna efter tilltagande förmåga på exercisplan vände klack och där linjepatruller målmedvetet och okuvligt banade sig fram bland träd och snår, växer sig nu slyn allt högre och tystnaden breder ut sig. På Gräsvik är bilden en annan. Här har den civila världen vunnit terräng och nu definitivt slagit ner sina bopålar på denna klassiska militära mark. Där förr en välkrattad och bilfri kaserngård var soldaternas dagliga exercisfält, breder nu planteringar och gångstigar ut sig. På övre plan, där bland annat KA 2:s signalskola tidigare fanns, reser sig den moderna och futu-

Bilder från 1958

ristiska arkitekturen som ett bevis på Telecom city och IT-teknologins etablerande. Jag ställer mig framför Östra kasern, alldeles intill det gamla monumentet, och ställer mig frågan? Var finns KA 2 idag? Är allt bara borta? Alla de, soldater, befäl och civila som formade och utgjorde det, som vi med stolthet benämnde "KA 2 andan", var finns de? Jag sluter mina ögon och tränger bort vardagens buller och stress. I tankarna och i sinnet är jag strax tillbaka på 70-talets mitt, då jag som ung värnpliktig ryckte in till KA 2 för att utbilda mig till "signalgruppbefäl tråd". Efterhand blir minnena så tydliga, att det nästan känns som jag är där igen. Sakta och säkert klarnar bilden för mitt inre, och jag befinner mig åter på KA 2:s kaserngård en kulen vinterdag tidigt 1976.

På bottenvåningen i Norra kasern har 1:a batteriet sina logement och in-

Bilder från 1964

struktörsrum. Utanför kasern står de fyra plutonerna uppställda. Riktpluton är 1.a pluton med de fåtaliga, men mycket stolta telegrafisterna. Signalisternas adel som de kallar sig. Framför sina gnistar står kaptenen Dag Åshage flankerad av överfuriren Lennart Magnusson. Truppen intar en ledig hållning, med raka byxor och lågskor. Siktet är inställt på övre plan och den dagliga telegrafistutbildningen. Skönt att vara inomhus när vintern ryter som hårdast. På telegrafisternas högra flank står 2.a pluton, optikerna. Här råder en annan stil. Kaptenen Lars-Göran Abrahamsson för ett militäriskt regemente över sina gossar. Kapten "Abbe" biträds av den unge och ambitiöse överfuriren Lars Thurén. Här är det kängor, välputsade dito, som gäller. Rätt tid – rätt plats – rätt utrustning, är plutonens lösen.

Till höger om optikerna finner vi så den manstarkaste plutonen, trådpluton. Plutonen är inrättad och visiterad av kaptenen Raymond Block med orden "Sträck på er mannar, ni ser ju ut som ett gäng hästgardister!" Vid sidan om Block står ett plirande och pillemariskt befäl med en fotställning som inte står Chaplin efter, överfuriren Björn Pettersson. Sist, men absolut inte minst, finner

Bilderna ovan och nedan från år1972

vi på batteriets högerflygel 4:e pluton. Här samsas fjärrskriftssignalister och stabsbiträden. Plutonen sammanhålls av kaptenen Jan Bengtson och löjtnanten Hans Willebrand. Till sin hjälp har de överfuriren Peter Hellström. Plutonen kännetecknas av en minutiös noggrannhet och ordning, här lämnas inget åt slumpen. Fjärrskrift är ju det modernaste signalmedlet och framtidens melodi – trodde vi då. Men nu är det allvar, ur vinterdiset lösgör sig en reslig och blond gestalt, som med raska och militäriska steg banar sig fram mot kaserngårdens mitt. Batterichefen, kapten Sven Schölin, gör sig beredd att ta emot plutoner-

nas avlämning. Givakt kommenderas, plutonerna intar enskild ställning och blickarna riktas rakt fram. Rakt fram – mot framtiden.

Inne på expeditionen ställer batteriadjutanten Gösta Ljung ner sin väl använda kaffemugg bakom de växande högarna med handlingar. Cigaretten fimpas rutinerat i askfatet och dagens penningutbetalning förbereds. 8 kronor per man och dag är det visst som skall utbetalas. Inne på ett av instruktörsrummen sitter batteriets unga radarpar, sergeanterna Per-Åke Blomgren och Magnus Rydh. De är fullt sysselsatta med att förbereda dagens lektioner. Formell exercis, skolskjutning på Västra Marks skjutbana och en förflyttningsövning på övre plan är det som gäller idag. Innan de ger sig iväg till exercispasset, kontrolleras att ”exercisibibeln” RMS finns med i benfickan. I ett angränsande rum sitter ställföreträdande batterichefen Maths Dackehag och planerar för kommande verksamhet. Till våren skall det genomföras längre sammanhållande signalövningar, där alla sambanderiets professioner skall delta. En ”slutövning” skall genomföras för att kontrollera utbildningsnivån på signalisterna, innan de fördelas ut på förbanden. Denna övning skall bli en tuff utmaning, och kommer att genomföras på flera platser ute i Karlskronas skärgård. Det gäller att signalisterna kan sina saker, innan de ansluter till övriga kustartillerister ute på Kungsholmen eller på de rörliga förbanden. För det är ju som i vårt välkända valspråk – Utan samband inga segrar!

Uppe i signalskolan på övre plan håller fanjunkaren Allan Svensson på att plocka fram transmitttrarna ur träskåpen i det optiska lektionsrummet. Med van hand ställer han in dem för dagens lektionspass. Uppe i korskopplingen står fanjunkaren Ulf Larsson. Med ett kopplingsschema i ena handen och ett antal snörpar i den andra kopplar han upp för dagens signalövning. Tänk vilken service för instruktörerna att komma upp till signalskolan och finna, att dagens övning redan är förberedd och att erforderliga uppkopplingar är klara. I signalskolan finns dessutom de erfarna signalisterna och kaptenerna Klas Freij och Bengt Göran Lexhagen för att hjälpa till med dagens lektioner. Freij lämnar dock strax värmen i signalskolan och ger sig ut i den bistra vintern. I morgon skall nämligen ett orienteringspass genomföras och det är Freij som är ansvarig övningsledare. Det ställs stora krav på signalisternas orienteringskunnande – skam den linjepatrull som inte behärskar karta och kompass. Även fanjunkare Åke Swärdh är idag tillstädes, nyss hemkommen från tjänstgöringen på Kustartilleriets skjutskola. Swärdh planerar att lägga in en soldatkvart för att hålla signalisterna vakna och pigga under dagens långa lektionspass. Vilket kommando var det nu som fick soldaterna att tänka efter riktigt noga? ”Täten halvt till höger – avdelning vänster om – marsch!” – Ja så var det visst.

Snart fylls signalskolan av signalister av alla de slag, och det sjuder av verksamhet i lokalerna. I trådsalen kopplar linjesignalister upp trådförbindelser mellan "Willeboda" och en närbelägen PKS. I fjärrskriftsrummet hörs smattret från Siemens 508:or, när "Flygande bäckasiner söka hwila på mjuka tuvor ..." trycks ner på tiotalet maskiner som en kontroll av apparaternas funktionalitet. I Stridsledningscentralen ropas "Nytt, Adam Martin tjugo femtiofem, ett stort klockan tio och femton", varpå den taktiske plottaren vant markerar ut läget på plottet och tablåmarkören för upp uppgifterna på lägestablån. Vakhavande stridsledningsbefälet kontrollerar att åtgärderna genomförs på rätt sätt, varefter han på order- och rapportkopplaren sätter sig i förbindelse med underställda förband för att orientera dem om det senaste händelseförloppet. I de optiska rummen knattrar transmittrarna fram sina signaler och i telegrafirummet hörs telegrafnycklarnas taktfasta knackande.

Där jag står i mina tankar på kaserngården och tänker på det som en gång var, så är minnena nu mycket tydliga. Jag ser befäl och soldater komma och gå, händelser och platser passerar revy på näthinnan. 1:a batteriet följer med i historiens förändringar. Omgruppering till Rosenholm, ny signalskola inhyst i den nybyggda skolbyggnaden med det officiella namnet "KA Underhållsskola". Här finns moderna, ändamålsenliga och rymliga lokaler, men ack så operonliga och ödsliga i jämförelse med dem på Gräsvik. Batteriets uppgifter förändras också efterhand och tillslut förändras även namnet. Av det gamla ärevördiga 1. batteriet blir det nu Stabsbatteriet och Luftvärnet gör sitt intåg i vår värld. Men förändringens vind går allt snabbare och snart är namnet, som vi lystrar till Brigadstabskompaniet. Kända terrängpunkter och övningsplatser som Kungsholmen, Ravlunda, Rinkaby, Skillingaryd, Kosta, Uttorps Böte och Tjurkö flimrar förbi som på en filmduk. Utbildningsplatser och skolor som KA Radarskola i Göteborg, Kompaniofficersskolan och kasern Freja på Berga örlogsskolor, Stabs och sambandsskolan i Enköping samt Militärhögskolan i Stockholm känns också igen.

Bilderna från det förflutna projiceras allt fortare fram på näthinnan och jag börjar känna mig lätt yr. Jag öppnar ögonen igen och finner att jag är kvar på Gräsviks kaserngård, men året är nu åter 2001. 1.batteriet, Stabsbatteriet och Brigadstabskompaniet finns inte mer. Ingen soldat och inget befäl kan idag ange KA 2 som sitt hemförband. Ingen trupp marscherar längre på Karlskronas gator under den röda artillerifanan med de gyllene kanonerna och stadens heraldiska vapen. Vårt regemente finns officiellt inte längre. Det försvann år 2000 som ett resultat av "omstruktureringen". Politiska hänsynstaganden, storsadsarrogans och personliga intressen hos maktthavare av olika schatteringar

och i skilda dräkter blev vårt fall. Men KA 2 lever trots allt vidare. I varje mans och i varje kvinnas hjärta, som tjänstgjort på regementet, lever KA 2 kvar. Den dag regementets igenkänningssignal åter ljuder högt och klart över vår stad, kommer vi alla KA 2:are åter att samlas under vår regementsfana. Vi kommer att ställa upp och formera oss i plutonskolonner, precis som vi gjorde den dag tidigt vintern 1976, när batterichefen i snögloppet tog emot sitt 1. batteri på Gräsviks kaserngård.

Sentiden och nutiden

Åren 1979-1980 började förberedelserna för utflyttning av 1.batt till Rosenholm. När Gräsvik lades ned som regemente, blev vissa specialdelar kvar på övre plan, bl. a. signalskolan. 1. batteriet flyttade 1981 till Rosenholm. Kvar på Gräsvik blev 1.lärare i samband Hans Willebrand och batteriets tekniker Ulf Larsson. Batteriet fick under denna tid transportera eleverna in till Gräsvik för att genomföra specifik huvudtjänst. I samband med utflyttningen till Rosenholm blev Tom Bergström chef. Från början inhystes batteriet i äldre lokaler. Så småningom tillkom en ny kasern "Almö" i vilken 1.batteriet kunde flytta in. Under tiden 1978-81 planerades en ny signalskola på Rosenholm. För detta bildades olika arbetsgrupper, som skulle planera för de framtida utbildningsbehoven inom respektive område. Ingen kunde vid denna tidpunkt förutse den snabba utvecklingen inom elektroniken, vilket hade till följd att vissa lokaler borde utförts annorlunda.

Vid denna tid började utbildningen drivas mot mer rörlig tjänst än förut.

Signalskolan på Gräsvik "sjöng på sista versen". Under försommaren 1983 fram till hösten gick flyttlassen med sambandsmateriel till Rosenholm och de nya lokalerna. År 1984 kan sägas vara start på Rosenholm. Lokal-

Modern ledningshydda

erna togs i bruk för de första utbildningskullarna. Efter bara ett år märktes förändringar i uttagning och utbildningsinriktning för kommande värnpliktsomgångar. Den optiska utbildningen började trappas ned, likaså fjärrskriftsutbildningen. Telegrafiutbildningen överfördes till flottan i sin helhet. Datoriserade system började nu dyka upp. Många prov genomfördes med datorstödda växelsystem. Tommy Karlsson blev chef för batteriet hösten 1984. Optiska utbildningen upphörde helt, fjärrskriftsutbildningen övergick till att bli en andrahandsutbildning för trådsignalister. Det nya datorstödda stridsledningssystemet som börjat införas i Kustartilleriet, gjorde att i princip till slut all fjärrskriftsutbildning upphörde. En drastisk omändring av hela sambandsutbildningen genomfördes. Signaltjänsten bedrevs nu till 99 % mot rörlig tjänst, då särskilt mot 12/80-förbanden. Utbildning för att utföra kopplingar i televerkets nät började förändras kraftigt. Den s k B-behörigheten utgick. Enbart fast anställda sambandsinstruktörer med särskild kompetens fick nu utföra kopplingar i automatstationer. Detta medförde att den tidigare mycket omfattande tvt-utbildningen upphörde även den. Inriktningen ledde nu till större del mot upprättande av egna signalnät, såväl tråd- som radiolänknät. År 1985 överfördes 1.lärartjänsten och teknikertjänsten till Kustartilleriets underhållsskola. Efter Tommy Karlsson tillträdde Glenn Linder som chef för 1.batteriet, som i samma stund ändrade namn till Stabsbatteriet. Vid denna tidpunkt kan sägas att all äldre uppdelning av signaltjänsten upphört. Kvar var nu rena "12/80"-signalisten, med en liten uppdelning vad avser linjedragning som huvuddel samt betjäning av stabsutrustning. Stor vikt lades vid radiolänkutbildning. Nya typer av kablar provades för att klara av pulskodmodulerad överföring. Digitala växlar infördes i förbanden. Databaserad stridsledningstjänst bedrevs fullt ut. Stabsbatteriet genomgår en förändring i och med att luftvärnsutbildningen läggs under samma "hatt". Björn Pettersson tar vid som batterichef. Den totala rörliga utbildningen som nu bedrivs, gör att även linjepatrullerna utrustas med egna linjefordon under grundutbildningen. Dock icke bättre än inhyrda VW-bussar. Från c:a 1980 och fram till nedläggningen pågick prov och försök med ny ändamålsenlig linjemateriel. Allt från olika kabeltyper till utläggning från specialfordon. Även sjölinjebyggnad genomfördes med speciella utläggningssmaskiner.

Under slutet av 80-talet verkade en del krafter för att sambandsutbildningen skulle bedrivas i sin helhet inom respektive krigsförband. Detta visade sig emellertid vara mindre lyckat, varvid en viss återgång till det gamla skedde. Stora övningar genomfördes under 1987-89-90, då samövning även genomfördes med det fasta Kustartilleriet. Efter Björn Pettersson tillträdde under en

övergångsperiod Anders Persberg som chef. För batteriets personal genomfördes under 80- och 90-talen mycket omfattande rekognoserings- och fältövningar. Kryptotjänsten, som tidigare var ett hantverk för få, övergår att bli helt maskinellt. Från att byta hålkort och alfabetsblad via maskinell inläsning av hålkort till dragande av läspenna över streckkod.

Runt 1992 tillträdde Peter Glimvall som chef för stabsbatteriet. Utbildningen i "att prata i radio" genomgår stora förändringar i slutet av 80-talet. Ett nytt datorstött digitalt radiosystem införs. Meddelanden överförs nu med snabb-sändning och automatisk kryptering mellan enheterna. Mottagaren får en direktutskrift från en skrivare. Omfattande samövningar med armén genomförs. Utvecklingen av ett framtida radiosystem påbörjas. När Hans Willebrand 1994 lämnar stabsbatteriet för att tjänstgöra i marinkommandostaben är allt på väg uppåt. Med uppåt menas framtidstro, ny materiel och övningar.

Efter Peter Glimvall som chef, förändras batteriet. Namnbyte sker till brigadstabskompaniet. Detta med anledning av mer specifik inriktning mot krigsorganisationen. Chef blev Mats Lindberg och därefter Martin Olsson. Nu sker nya prov och försök med sambandsmateriel. Nya stabskärror för brigadledning anskaffas.

Den sista stora övningen i fält för "signalister", sambandsutbildade kustartillerister i fält, genomfördes 1993. Då for 12/80-förband land och rike runt och samövade med såväl armén som flyg, flotta och fast Kustartilleriet. Detta blev Willebrands avslutning vid batteriet samt som krigsplacerad i 1.kabataljonens stab. Första gången som kvinnor kom till batteriet som blivande instruktörer var 1983 ett år som för övrigt präglades av ubåtsincidenter. De år de verkade gav ett stort utbyte av kunskande och handlingskraft och de blev ett givande och välbehövligt inslag i organisationen.

Den siste som tjänstgjorde som chef var Mattias Lindhe.

Ett klipp från den sista batteribilden

Framtiden

Någon framtid finns inte att sia om, eftersom det här utgör en minnesskrift om ett förband, som mot alla odds lagts ned, så också sambandsutbildningen. Det som hänt under denna tid kommer inte att upprepas och de tider som varit kommer aldrig igen. Man kan ändå hoppas att alla vedermödor och allt målmedvetet arbete som utförts, sätter spår i historien. För de människor som denna verksamhet utgjorde den dagliga tillvaron, finns spår i form av oförgömliga minnen och tillfredsställelsen av att ha varit med om något meningsfullt. För andra, spår likt ett arv, om inte världsarv, likväl ett arv vars framtidsutsikt är, att det lever kvar med nya mål, i nya organisationer och med samma anda och livskraft. Argumentet för verksamhetens upphörande var ändå, - att inga hot föreligger, varför slutet är gott, allting gott – eller? Framför allt lyser ännu solen och himlen är i varje fall stundtals blå. Vinden har inte mojnät, flaggor fladdrar i farvattnen och fåglarna sjunger alltjämt.

KLART SLUT

Denna del i nedteckningen av KA2:s historia har tillkommit genom egen erfarenhet samt vittnesmål i form av intervjuer, inlämnat skriftligt underlag, telefonsamtal och pratstunder med åtskilliga av de som var verksamma i sambandsutbildningen. På detta sätt tackar jag er alla för medverkan. Det har varit ett sant nöje att återknyta bekantskapen.

Det Eviga

*Väl formar den starke med svärdet sin värld,
väl flyga som örnar hans rykten;
men någon gång brytes det vandrande svärd
och örnarna fällas i flykten.
Vad våldet må skapa är vanskligt och kort,
Det dör som en stormvind i öknen bort.*

Esaias Tegnér

Några viktiga årtal och händelser.

- 1938 Lämpliga stamanställda utbildades i radiotelegrafi vid 6. och 7. kompaniet på Kungsholmen.
- 1939 Signalavdelning för utbildning av såväl värnpliktiga som stamanställda tillkom på 6. och 7. kompaniet
- 1942 Signal och minskola på Almö
- 1944 Signalskolan på Gräsvik kom till. Utbildningen sker i eget kompani, 11. kompaniet.
- 1950- talet Signalskolan utvidgades
- 1956 11. kompaniet bytte namn till 1. batteriet tillhörande spärrbataljonen. Rörliga signalister blev kvar på 4. batteriet i artilleribataljonen. I slutet av 60-talet och början på 70-talet skedde en omfattande utbyggnad av signalskolan samt förnyelse av materiel, både rörlig och fast, 1.lärartjänst och teknikertjänst inrättades. Organisationen växte.
- 1981 1. batteriet flyttar till Rosenholm. Digitaliseringen av systemen inleds på allvar.
- 1983 Utbildning av kvinnliga soldater tar sin början.
- 1984 Ny signalskola i Rosenholm tas i bruk fullt ut.
- 1985 Telegrafistutbildningen upphör vid KA2 och överföres till flottan. Under perioden fram till 1987 minskades den traditionella utbildningen avsevärt. 1.lärartjänsten och teknikertjänsten överförs till underhållsskolan.
- 1987 1. batteriet ändrar namn till stabsbatteriet. Nästan all signalutbildning inriktas mot rörlig tjänst. Möjligheterna för militär personal att utnyttja televerkets nät begränsas. Digitaliserings intensifieras.
- 1988 Luftvärnsutbildningen tillförs stabsbatteriet. Omfattande prov och försök med ny materiel och nya system i rörliga förband.
- 1993 Sista ordentliga övningen för signalister.
- 1994 Stabsbatteriet ändrar namn till brigadstabskompaniet. Nya prov och försök med rörlig brigadledning.
- 2000 Sambandsutbildningen upphör i och med att KA2 läggs ned.

*Huvuddelen av de instruktörer som tjänstgjort vid 11. kompaniet/
1. batt/ Stabsbatteriet/ Brigadstabskompaniet*

Lars-Göran Abrahamson	Stig Abrahamsson
Allan Andreasson	Arne Andreasson
Lars Andreasson	Jan-Erik Antonsson
Belsing	Jan Bengtson
Rolf Bengtsson	Hans Ragnar Berg
Peter Bergholm	Göran Berglin
Stefan Bertilsson	Arne Birgersson
Raymond Block	Per-Åke Blomgren
Lena Boström	Brännefors
David Brännerud	Rune Cannerström
Eberfält	Ehring
Jonas Ek	Stig Eliasson
Torsten Ericsson	Per Eskilander
Jens Faxhag	Ingemar Fransson
Klas Freij	Erik Friberg
Peter Glimvall	Patrik Granlund
Anna-Lena Gäddman	Nils-Göran Hanson
Hansson (Korpral från Kallinge)	Lars Hansson
Åke Hansson	Klas Hasselgren
Ingeborg Havby	Claes Heimfors
Peter Hellström	Gunnar Henriksson
Stig Herneling	Sven Hesselbom
Kurt Hjalmarsson	Åke Holgersson
Kent Högberg	Christer Jacobsson
Nicklas Jeppsson	Roland Johannesson
Bengt Johansson	Sven-Åke Johansson
Karlsson ”Kakelfabriken”	Alvar Karlsson
Jepe Karlsson	Kalle Karlson (Dubbelkalle)
Konradsson	Svante Kristensson
Magnus Larsson	Claes Lengberg
Bengt Lexhagen	Rolf Lindén
Ulrik Lindqvist	Folke Ljungholm
Lennart Magnusson	Mikael Magnusson
Gunnar Malmsten	Ulf Mathisson
Arne Niklasson	Gillis Nilsson

Johan Nord
Benny Olander
Björn Olsson (Garberger)
Hans Persson
Benny Pettersson
Priscar
Torsten Rehnström
Alf Sernhed
Suzanne Stråkander
Claes Strömberg
Allan Svensson
Kent Svensson
Milas Svensson
Åke Swärdh
Ann-Kristin Thyrén
Jarl Wetterstrand
Kurt Wijk
Hans Willebrand
Michael Yngvesson
Åkesson

Hugo Nyström
Kurt Olausson
Karl Olsson
Kjell "Flamingo" Person
Sten Porshed
Stefan Rasmusen
Magnus Rydh
Gunnar Strandberg
Björn Ströberg
Svensson "Lyckeby"
Jan "Lillen" Svensson
Lennart (OL) Svensson
Per August Svensson
Lars Thurén
Kjell Werner
Magnus Widebrant
Wiklund
Krister Wärnhult
Nicklas Zackrisson
Dag Åshage

Kompanifurir Signalförrådet

Stig "Linus" Nilsson
Holger Andersson
Torsten Ericsson
Ivan Wallmert
Ragnar Hagman
Alvar Karlsson
Johansson, civilanställd

Sambandstekniker

Ulf Larsson 1970-1985

Adjutanter

Vpl furir Hasselberg
SA Svensson
PA Nilsson
Bengt Johansson
Bernt Wahlström
Sigvard Heimfors
Gösta Ljung
Rolf Philipsson
Lars Thurén
Dan Bernbo
Thomas Lindahl

Mintjänst under de första 70 åren

Av Gustav Karlsson

Kustförsvar med räfflade rör och minor i viken

För att skydda städer, hamnar etc., har förr hinder anordnats i inlopp och passager; till exempel pålar nedslagna i sjöbotten, båtvrak, stenfyllningar etc. Efter mitten av 1800-talet har minor utvecklats och nyttjats till sjöfartshinder, som okontrollerade drivande eller kontrollerbara fasta i inlopp och hamnar.

När KA 2 sattes upp 1902, omfattade verksamheten, utom artilleri, även minor, efter det att flottans fasta minförsvar överförts till det nya vapnet. KA 2 hade utbildningsansvar för personal som skulle betjäna mineringar i inlopp och hamnar längs Blekinge-, Smålands- och Skånekusterna.

Många objekt skulle skyddas. Enbart i Blekinge fanns fyra hamnar i anslutning till landskapets städer. I Karlskrona fanns örlogsbas, i Karlshamn finns en stor, djup och viktig hamn för hela Sydsverige. I Ronneby och Sölvesborg fanns hamnar av betydelse för försörjningen. Dessutom fanns krigsankarplatser för flottan. Till Karlskrona ledde tre inlopp; från söder, öster och väster.

Längs smålandskusten fanns hamnar i Västervik, Oskarshamn och Kalmar. Genom Kalmarsund ledde en farled helt nära Kalmar stad. Med en minering där, kunde trafik genom sundet och mot staden förhindras. Längs Skånekusten fanns hamnar, men inga trånga skärgårdsinlopp som i Blekinge.

Försvar av ett inlopp med hamn organiserades som en spärr med artilleri och minor i minfält som huvudelement. Minor sänktes och förankrades tvärs under inloppen, där dessa smalnade och lämpligen framför eller i hamnarna och placerades i linjer, vilka delades i grupper. Från minfälten drogs kablar till minstationer i land, var ifrån minorna kunde avfyras och kontrolleras. Fartygs-läge i ett minfält kunde bestämmas genom syftning; i längdled från en minstation och i tvärled från en tvärsyftstation.

Hålla krutet fuktigt – viktigt

Minmaterielen utgjordes av flytande minor, fasthållna av ställinor till ankaren och av bottenminor, direkt fästade vid ankaren. Valet mellan flyt- och bottenminor berodde bland annat på djup och önskad destruktionsverkan. Till varje mina anslöts en kabel med två ledare. Kablarna fördes samman till en skarvlåda på sjöbotten. Från en sådan skarvlåda ledde en flerledarkabel till en syftsta-

tion med strömkälla, strömställareutrustning och nödvändiga instrument, verktyg, personal etc. För att minska behovet av kabel användes en tid sådana med blott en ledare per mina och vattnet som återledare, dock utan bra resultat. Dykare spolade ned kablarna i bottensanden för att dölja dem för flygspanare.

Förutom att minor förekom som flytande eller bottenlagda, kunde de vara av skiftande storlek och form. De laddades i minvapnets tidigare skede med vått bomullskrut och senare med mera lätthanterlig trotyl. Antändning gjordes i en trestegsprocess med mera brisanta medel i tändkolvar och tändrör. Laddningsstorleken kunde växla mellan några tiotal kilogram till flera hundra, ty minornas effekt berodde på en kombination av förankringsdjup och laddningsstorlek. En mindre laddning på mindre djup verkade mot fartyg med ett koncentrerat slag, som likt en stans slog hål i dess botten. En större laddning och djupare verkade till att skaka till och om fartyg, så att nitförbanden brast, maskiner, kanoner och annan utrustning lossnade från sina fästen.

Från att ha varit laddningar av krut i plåthöljen, har minor utvecklats till sinnrika och tekniskt fulländade vapen med möjlighet att uppfatta närmande fartyg och automatiskt bringas att detonera.

Automatisk avfyring åstadkoms med hornminor, i vilka krossat horn utlöste detonation, men grundade även på att fartyg med järn åstadkom förändringar i det jordmagnetiska fältet, varigenom spänningar inducerades i induktorer i minorna, så kallade avståndsmenor och i minstationen omvandlades till signaler med ledning, av vilka en eller flera minor kunde bringas att detonera, manuellt eller automatiskt. Slika utrustningar utvecklades från enkla reläanordningar till avancerade elektroniska sådana. Induktionseffekten genom förändrat jordmagnetfält nyttjades även i spanings slingor av kablar på sjöbotten och kunde lämna signaler om passerande fartyg.

Minor och tillhörande materiel förvarades och underhölls i avskilda förråd och senare i skyddade bergrum. Minor betecknades med K 1, K 2 osv. och minstationsutrustningarna med M 1, M 2 o.s.v.

Ångkranpråmar, bagajåror och skoproder

För transport och fällning behövdes flytetyg, vilka under vapnets första tid var ångkranpråmar och roddbåtar i form av barkasser, slupar och minarbetsbåtar, så kallade sofior, vilka var särskilt lättmanövrbara genom en stor styråra; så kallad bagajåra. Ångkranpråmarna följdes av större, dieselmotordrivna, mera sjösäkra och komfortabla minutläggare. Även moderna minarbetsbåtar konstruerades, med motorer och specialroder.

Personal utbildades vid KA 2 minkompanier och motsvarande efterföljare.

Äldre minarbeten

Dessa benämndes från början 2. och 4. MK, 6. och 7. MK, 12. kompaniet, senare Minutläggningsdivisionen. Utbildningen bestod i huvudsak i att klargöra och fälla minor, men även signaltjänst var viktig, liksom båttjänst och utposttjänst. Minkompaniets personal utgjordes av minörer, mintekniker, eldare och motorskötare. Utbildningen var förlagd till Kungsholmen, Aspö Mad och Almö om somrarna och till stadskasernen om vintrarna. Innan barackerna på Aspö Mad och Almö var byggda, användes fregatten af Chapman som logementsfartyg.

Order och rapporter förmedlades mellan farkoster, land etc. genom signalering med morselampor, signalflaggor, signalskärmar, semaforflaggor och telefoner. Radioförbindelser förekom kring sekelskiftet med så kallade gnistsändare. Dessa utvecklades i hög takt till ett utomordentligt signalmedel, visserligen med risk för avlyssning. Ett av minkompanierna, 6. MK, övergick så småningom till att bli ett signalkompani. När kompanierna kallades 11. och 12. vid andra världskrigets början, var 11. ett signalkompani och 12. ett minkompani.

Under tiden för andra världskriget utfördes ett betydande och beundransvärt mineringsarbete, då alla viktiga inlopp och hamnar inom ansvarsområdet minerades; med den åldriga och omoderna båtmateriel som fanns. Dykare av ursprunglig typ deltog i arbetet för att genom vattenspolning dölja kablarna för spanande flygare.

Krigsslut, bättre båtar och avancerad minmateriel

Efter krigsslutet 1945 lyftes minorna ur vatten, återställdes och samlades i föråd. Därefter, lite sent, började ny båtmateriel att komma; en vedettbåt, VB54,

1946, kolvångmaskinsmodern och tystglidande, samt minutläggarna 13 och 18 på 1950-talet. Senare kom bevakningsbåtar av 60-typen; snabba men dieseldundrande. Lättmanövrerade minarbetsbåtar med motor och skoproder kom under 1950-talet.

Minstationsinstrumenteringar utvecklades till elektroniskt avancerade sekretessburkar i betongsäkra spanings- och avfyringsvärm mot havet. Kabelmaterielen utvecklades även, så att de tunga och svårhanterliga metallarmerade kablarna ersattes med lätta och smidiga sådana av gummi och plast. Tidsödande lödnings- och skarvningsarbeten eliminerades genom vattentryckfasta snabbkopplingar mellan minor, skarvlådor och minstationer.

1948 prövade inspektören för kustartilleriet en gemensam minskola vid KA 1 och på Korsö nära Sandhamn. Resultatet blev inte bra och unifierandet fortsatte inte. Samma år introducerades gummikablar med proppkoppling.

1951 började spaningslingsystem användas i form av kabelrektanglar i sund och farleder, slingor i vilka fartyg inducerade spänningar, som registrerades i mottagningsutrustning i land. Med detta remedium kunde osynlig trafik i farvatten avslöjas.

1952 tillfördes kustartilleriförsvaren minslingsystem, liknande spanings-slingorna och med syfte att bestämma förekomst och läge av trafik i minområdena.

1953 tillfördes Blekinge kustartilleriförsvaret och KA 2 en ny och efterlängtat minutläggare, MUL 13, sedermera döpt till Kalmarsund och 1957 följdes denna av en andra, MUL 18, Öresund. MUL 13 var i tjänst ända fram till KA 2 nedläggning.

1971 tillkom en ny komponent i minförsvaret; rörlig minspärrtropp med materiel betecknad M 6.

Ordet mina är lite svårdefinierbart, men betyder närmast explosiv tingest, anses som stridsmedel vara av gammalt datum och har sitt ursprung i engelskans och franskans mine; gruva.

Från fast inloppsförsvär till offensivt vapensystem

Av Johan Melin

Minan har i alla tider betraktats som den fattiges vapen. Minan är dock ett vapen, som rätt använt, bär med sig en anseelig respekt och som i tillägg kan binda en stor del av en angriparens resurser, i gynnsamma fall under lång tid. Under vapnets sista årtionden skedde en enorm utveckling av minmaterielen samt inte minst en utveckling av mintaktik och stridsteknik. Minan har genom denna utveckling förflyttats från att nästan enkom vara den sista utposten i en avvärningslinje till en taktiskt användbar resurs för både insats och underrättelser. En utveckling som bör fullföljas av amfibiekåren.

Modern minfällning

Minsprängning

Arvet

När jag själv ryckte in till KA 2 1987 fanns fortfarande en stor mängd fasta minstationer, från Västervik till Kullen, kvar i krigsorganisationen. Rörliga spärrförband med minsystem M6 samt minutläggningsdivisionerna levde fortfarande, om än i vissa fall en tynande tillvaro. "KA 2's" minstationer var i huvudsak bestyckade med minsystemen M4 och M7. Deras plats i organisationen var, att inom spärrbataljonerna (spärrkompanierna) utgöra en sista utpost vid en linje över vilken angriparen inte skulle ges tillträde. Övriga stationer utgjorde fristående förband, inte sällan med högre chef ur armén, i anslutning till hamnar. Så värst mycket taktiserande för minörerna var det inte tal om. Tekniken hade sina svagheter, fortifikationen likaså och det man hade att stödja sig på i striden var tändreglementet, eldplan sjömål samt en förhoppning om god sikt genom periskopet. Många är de timmar som vi minörer tragglat tändregler och lärt oss att känna igen silhuetter av i Östersjön seglande örlogs- och RoRo-fartyg. Under de sista årtionena utrustades dock flertalet av stationerna med spaningsorgan både över och under ytan, vilket gjorde möjligheterna att verka oavsett yttre förhållanden avsevärt bättre.

De rörliga spärrförbandens minspärrtroppar var utrustade med minsystem M6, ett ganska tungjobbat system, där sjömanskapet liksom vid all mintjänst sattes på ständiga prov. En nackdel med rörliga minspärrtroppen i de rörliga spärrbataljonerna var avsaknaden av egna minfällare. Minarbetsbåt 500 samt 280-båt var tilldelade minutläggningsdivision och rörligt spärrkompani, så bataljonens fällning fick förlita sig på divisionens närvaro eller tillämpa reservfällning från tillfälliga minbärare av alla de slag. Dessa system och förband, som byggts upp under vapnet första år, byggts ut under andra världskriget och utvecklats i skuggan av det kalla krigets ständiga invasionshot, skulle under vapnets sista tid genomgå både en välbehövlig gallring och en spännande utveckling.

En annorlunda hemtagning

Nedskrotningen av de fasta minspärrtropparna tog sin början i slutet av åttiotalet. Den för utbildning avdelade minutläggaren med årsklassen och övningsugna befäl hade under en lång rad av år genomfört skarpa uppdrag tillsammans med minverkstaden. Många är de mineringar som tagits hem, renoverats och åter lagts ut med yttersta noggrannhet och fackmannaskap. Det var därför inte utan att jag hade en viss känsla av att begå tjänstefel vid mitt deltagande, då Ronnebymineringen slutligen togs upp i början på nittioalet. Ett arbete som tidigare hade medfört åtskilliga timmars arbete med kabelhärvor blev nu en handgriplig nedskrotning, där minsta härva avhjälptes med bågfil. Även om jag ändå insåg verkligheten, är det alltid förknippat med ett visst vemod, när man gör våld på välfungerande materiel.

Tepåsen

Efter U 137:s grundstötning i Gåsefjärden 1981 upptäcktes en hel del brister i vår ubåtsjaktförmåga. Parallellt med att KAFUS började utvecklas och fungera intill våra örlogsbaser, pågick en utveckling av en rörlig komponent. Detta insatsförband utrustades så småningom med en rörlig variant av minsystem M7. Åtskilliga är de gånger som förbandet genomfört oannonserade övningar. Mintaktiken mot ubåt hade också utvecklats innebärande högre laddningsvikter och kortare minpunktsavstånd. Förbandet övades förhållandevis frekvent och minsystemet fick ganska snart smeknamnet tepåsen eftersom både ÖB, MB och Marinkommandochefer gärna prövade vår förmåga att snabbt komma på plats. Personalen på KA 2 löste även denna tjänst med den äran.

Minvapnet inom amfibiebataljonen, en ny era

När de första amfibiebataljonerna sattes upp nyttjades alltjämt M6 som ett av huvudstridsmedlen jämte lätta sjöroboten. Ett nytt system var dock så gott som färdigutvecklat, men det dröjde ytterligare något år innan M9 kom ut till förbanden och utbildningen kunde påbörjas. M9 var i flera stycken att likna med en revolution inom minvapnet. Äntligen hade vi en känslig och noggrann multisor kopplad till en kraftig laddning. Kabeltjänsten var ett himmelrike jämfört med minkablar, skarvlådor, gruppkablar och landfästeskablar. Men den kanske allra mest intressanta delen av denna utveckling var minans roll i amfibiebataljonens strid. Även minören, som tidigare agerat på bakplan, skulle nu kunna "fronta" angriparen. Amfibiebataljonen med egna snabbgående fällningsresurser, utvecklade det marina eldöverfallet, där samtidig insats med mina och robot över hela ytan var kärnan i avvärjningsstriden. Tack vare systemets relativa hanterbarhet och sensorernas noggrannhet kunde farvattenförträngningar mineras igen med få minor och det på i jämförelse oerhört korta tider. Stridsteknik med offensiva mineringar för att styra in angriparen i mer gynnsam skärgård alternativt i syfte att binda minröjningsresurser på en för oss gynnsam plats blev nu helt avgörande för minans användning. Minan hade gått från att vara försvararens sista utväg till att vara en aktivt rörlig resurs inom hela bataljonsområdet.

Roligt i sammanhanget är, att Minskolan på KA 1 allt som oftast bemannades av personal från KA 2, när det gällde såväl befäls- som kadettutbildning på M9. Minörerna från KA 2 var under större delen av 90-talet handelsresande i M9 och har bidragit till att utveckla såväl materielen som taktiken kring ett av världens vassaste minsystem.

KA 2 fartyg och båtar.

En bildkavalkad över 98 (150) år

Av Olle Melin

När KA 2 sattes upp 1902 övertogs ett antal fartyg och båtar från Carlskrona artillerikår och dess föregångare. Många av dessa var ålderstigna redan 1902. Successivt under 1900-talet har nya fartyg och båtar tillförts.

Standardiseringen kan man säga började med A-sluvarna i mitten av 1930-talet. Innan dess handlade det dels om övertagande av äldre fartyg från flottan eller enstaka nyförvärv. Standardiseringen nådde sin höjdpunkt på 1990-talet med anskaffandet av båtar till de nya amfibieförbanden.

Minutläggare

De förstaminutläggarna var ångkranpråmar som byggts för det fasta minförsvaret med start 1875. Vid KA 2 fanns 1902 ångkranpråmar nr 2 och nr 4, byggda 1875 respektive 1893 och utrangerade och skrotade på 1930-talet. Från 1920 benämndes ångkranpråmarna för minutläggare.

Minutläggaren nr 9 byggdes 1912 och var i tjänst till mitten av 1950-talet.

Minutläggarna 13, sedermera *Kalmarsund* och 18, sedermera *Öresund* tillfördes 1953 respektive 1956. *Öresund* överfördes i början av 1990-talet till KA 3 och Fårösund, medan *Kalmarsund* fanns vid KA 2 fram till nedläggningen.

Minutläggaren nr 4

Minutläggaren nr 9

Minutläggaren 13, Kalmarsund före ombyggnaden på 1980-talet

Minutläggaren 18, Öresund, efter ombyggnaden på 1980-talet

Kommunikationsbåtar

Från Karlskronas grundläggning 1680 och fram till 1800-talets mitt handlade kommunikationerna i skärgården mest om transporter till och från Kungsholmen respektive Drottningstaden. Från början skedde kommunikationerna med rodd- och segelbåtar. De tidigast kända tidtabellerna härstammar från 1830-talet och omfattade två dagliga turer på sommaren och en på vintern. Denna kommunikation kallades den dagliga slupen och besättningen utgjordes av en matros som slupstyvare och 8 båtsmän.

Barken Biskopinnan, byggd 1843 och tilldelad Kungsholmen 1850 seglar alltså i Marinmusei regi.

Fortifikationenens första ångslup som kommunikationsbåt någon gång kring 1875

Ångslupen Kungsholmen, sedermera Kungsholmen 1, sedermera Hästholmen, men allmänt kallad Mona-Lisa upprätthöll kommunikationerna till Kungsholmen 1881-1895 och sattes därefter in på Västra Hästholmen fram till 1943

Kungsholmen 2, sjösatt 1895 och använd som kommunikationsbåt till och från Kungsholmen fram till 1910. Användes därefter för olika kommunikationer fram till utträngningen 1950

Bore, klassisk kommunikationsbåt vid KA 2 1910-1966. Se särskild artikel

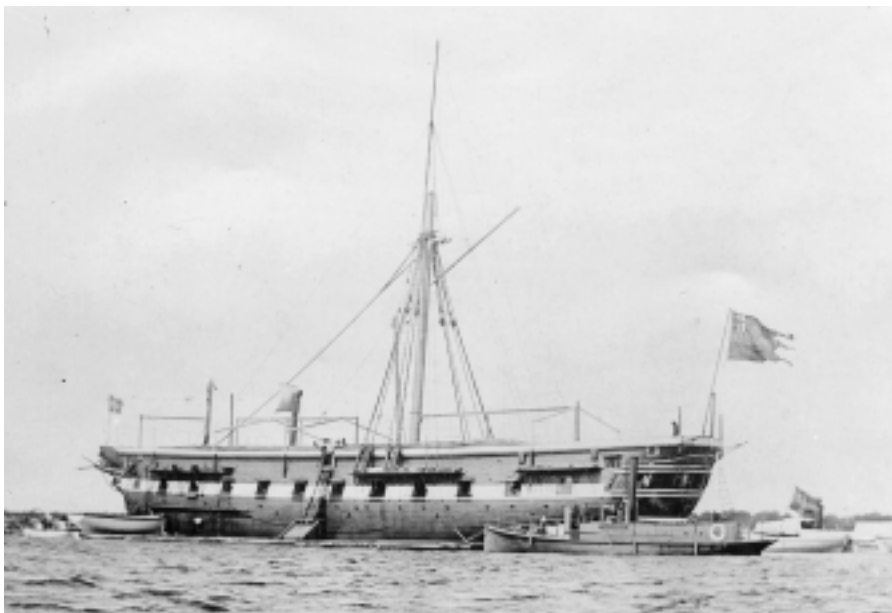
Kommunikationsbåten Filip inhyrdes i början av andra världskriget för transporter i huvudsak mellan staden, Västra Hästholmen och Almö. Efter några år köpte kronan fartyget. Hon var i drift till början av 1950-talet, då hon såldes

Gun tillhörde från början I 26 i Vaxholm, sedermera I 2 V och överfördes 1943 till KA 2 som ersättning för Hästholmen (Mona-Lisa). Hon såldes 1949

Logementsfartyg

I avvaktan på att förläggingsbarackerna på Aspö Mad och Almö stod klara utnyttjades under de första åren på 1900-talet logementsfartyg. För KA 2 del utnyttjades förre fregatten *af Chapman*.

Fregatten *af Chapman* som logementsfartyg med ångslupen *Kungsholmen 1* vid sidan. Observera unionsflaggan i aktern

*Af Chapman*s ångslup för transporter till och från land

Vedettbåtar

Från Carlskrona artillerikår övertogs 1902 kabelbåten *Läggut*, sjösatt 1885. Den kom så småningom att kallas för vedettbåt och fick som sådan beteckningen Vb 43. Hon utrangerades 1933.

Åren 1904 till 1905 påbörjades byggandet fem 2. klass torpedbåtar för flottan. Dessa fartyg fick numren 87-95 (jämna nummer tilldelades Norges flotta under unionstiden). År 1906 beviljades anslag för ytterligare fyra fartyg. Efter unionsuppösningen fick fartygen nummer 5-14, där nummer 13 uteslöts på grund av vidskepelse efter ett beslut som troligen fattades av sjöministern och amiralen Wilhelm Dyrssen. År 1928 överfördes torpedbåtarna 10 och 11 från flottan till KA 2 och under kriget ytterligare två, nr 6 och 7. Vid KA 2 fick de numren V 6, V 7, V 10 respektive V 11. V 6 och V 7 hade legat i malpåse sedan 1928.

År 1946 nybyggdes för första gången vedettbåtar direkt för kustartilleriet. V 54 tilldelades KA 2. De var från början koleldade, men ombyggdes för oljeeldning. Enligt specifikationen skulle de kunna en stor mängd konster, men det visade sig så småningom att detta var att gapa över för mycket. V 54 utrangerades redan i början av 1960-talet.

14 Kabelbåten (vedettbåten) *Läggut* (Vb 43)

V 10 och V 11. I tjänst vid KA 2 från 1928. Utrangerade 1954

Nedan V 6 vid Linje VII på Kungsholmen. V 6 havererade vid Busören utanför Bollö den 14 december 1944

V 54 vid kajen på Kungsholmen

Bogserbåtar och transportpråmar

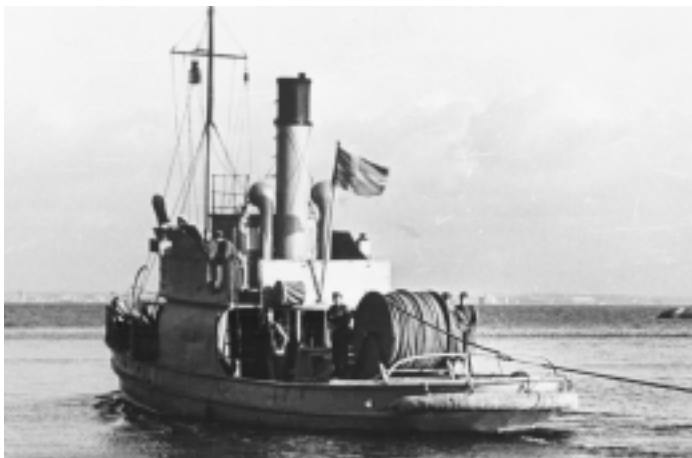
År 1940 inköpte kustartilleriet 4 före detta norska valfångare byggda i mitten av 1920-talet. I kustartilleriet avsågs dessa som målbogserare. Valfångaren *Starke* omdöptes till *Kanon* och tilldelades KA 2. Hon var i tjänst in på 1950-talet.

Som bogserbåtar användes också civila båtar inköpta av kronan.

Björn och *Sjöhästen* var två transportpråmar, som utnyttjades för allahanda transporter i Karlskrona skärgård. *Björn* byggdes om kring 1910 och utrange-rades på 1950-talet. *Sjöhästen* byggdes 1918 och byggdes på 1930-talet om till kabelfartyg. Hon kom att vara arbetsbåt för kabelarbeten långt in på 1990-talet. Hon såldes år 2000.

Målbogseraren, fd valfångaren Kanon

Bogserbåten Jack

Bogserbåten Gerda

Motorpråmen Björn

Motorpråmen Sjöhästen

1930- och 1940-talets standardbåtar

A-slupar

De första A-sluparna levererades 1934 och de sista 1946-47. De var avsedda som ett slags allroundbåt med personaltransporter och bevakningstjänst som främsta uppgifter. De var dessutom utmärkta utbildningsplattformar i navigation och sjömanskap. Från 1960-talet och framåt utrangerades A-sluparna. Den sista, *Djärv*, togs ur tjänst på 1980-talet. Inalles fanns vid KA 2 10 A-slupar. Dessa var: *Alert* och *Kuriren* (första generationen), *Höken*, *Ugglan*, *Snappopp*, *Stormarn* och *Stålnabb* (andra generationen) samt *Djärv*, *Tapper* och *Trygg* (tredje generationen). I dag finns *Ugglan* och *Trygg* i privat ägo, medan *Djärv* fungerar som museifartyg vid Marinmuseum.

A-slupen Snappopp. Observera den öppna styrhytten

A-sluparna Trygg (i privat ägo) och Djärv utanför Marinmuseum

B-slupar

B-slupen var en träbåt för allehanda uppdrag inom kustartilleriet. Skapare var den kända marindirektören Tore Herrlin, som också skapade skonerten Gladan och Falken. Under åren 1940-45 tillfördes KA 2 10 B-slupar. Från 1960-talet och framåt uttrangerades båtarna. Vissa av dem försågs med ekolod och fungerade som minarbetsbåtar.

B-sluparna vid KA 2 var: *Knipan, Krickan, Labben, Lommen, Prackan, Snäppan, Spoven, Svärtan, Viggen och Ådan.*

B-slupen Prackan

C-slupar

C-slupen var en inspektionsbåt, som var i tjänst under 1940- och 1950-talen. Den enda specifikation som fanns för båten var, att den skulle vara liten och "äga" hög fart. Vid KA 2 fanns *Gladan, Kuling* och *Vind*

C-slupen Gladan

Transportfärjor

Under de sista beredskapsåren tillfördes kustartilleriet fyra artilleritransportfärjor, varav en, *Balder*, kom att placeras vid KA 2. Färjan var i tjänst vid KA 2 till i början av 1970-talet, då hon överfördes till KA 1. I dag är fartyget uttrangerat.

Som ersättning för *Balder* tillfördes KA 2 1966 artilleritransportfärjan *Bore*, ett fartyg som alltjämt är i tjänst vid marinbasen i Karlskrona. Hon fick ärva namnet efter den legendariska gamla *Bore*, som såldes samma år som nya *Bore* anlände.

Från 1950-talet och in på 1980-talet utnyttjades som färjor flottans gamla landstigningsbåtar L 51 – L 55. På 1960-talet tillfördes KA 2 två av dessa, L 53 och L 54. L 53 återföres till flottan efter några år, medan L 54 blev kvar vid KA 2 till i början av 1980-talet, då de nya trosbåtarna tillkom (600-båtar)

På 1980-talet tillfördes 2 transportfärjor av 600-båts typ, *Almö* och *Bollö*. Dessa är fortfarande i drift vid marinbasen och vid Örlogsskolorna.

Artilleritransportfärjan Balder

Artilleritransportfärjan Bore

Landstigningsbåt typ L 51

Trossbåten Bollö

1950- 60- och 70-talens fartygs- och båtgeneration

Bevakningsbåtar

I slutet av 1950-talet och början av 1960-talet tillfördes en ny bevakningsbåt, 60-båten, som ersättning för de gamla omoderna vedettbåtarna. Fartyget, som var det första i kustartilleriet, som var försett med hydrofon, användes i huvudsak som utbildningsplattform och för sjöbevakning längs Skånes och Bleking-

es kuster. Under många år utnyttjades båtarna vid BoMö (MDÖ) i Malmö för bevakningstjänst i Öresund. Tre bevakningsbåtar fanns vid KA 2, BevB 63, sedermera *Ekeskär*, BevB 67, sedermera *Vitaskär* samt BevB 72, sedermera *Flaggskär*. Av dessa kom *Ekeskär* och *Flaggskär* att byggas om till bevakningsbåtar specialdesignade för ubåtsjaktssystemet och fungerade som sådana in på 1990-talet, då den nya bevakningsbåt 80 tillfördes. *Vitaskär* behöll sitt ursprungliga utseende.

Bevakningsbåten 67, Vitaskär

Bevakningsbåtarna
Ekeskär och Flagg-
skär tillsammans med
200-båt

200-båtar

De i slutet av 1950-talet nyuppsatta kustjägarkompanierna krävde helt andra båttyper än de som tidigare funnits vid kustartilleriet. Det fordrades en snabb, oöm båt, som höll god fart och kunde utnyttjas för kustjägarnas landstigningar. Man fick på köpet också en allround-transportbåt och en båt som kunde användas även för andra uppgifter än landstigning och personaltransporter, till exempel målbogsering och navigationsutbildning. De första båtarna levererades i slutet av 1950-talet och de sista på 1970-talet. Ännu är några av båtarna i drift, bland annat inom hemvärnet samt som kommunikationsbåt mellan staden och Kungsholmen.

Vid KA 2 fanns sammanlagt 17 fartyg med numren 207, 208, 215, 217, 220, 221, 223, 225, 244, 247, 256, 259, 260, 262, 268, 274 och 282

Transportbåt större 208

300-båtar

Ett antal olika varianter har funnits av de så kallade 300-båtarna. De första kom redan 1958 och var egentligen avsedda för kustjägarförbanden som grupptransportbåt. 310, 311 och 312 fanns vid KA 2. Ett mellanting var 330-typen, som markerade övergången till de sista 300-båtarna 349, 350 och 351.

Den äldsta typen av 300-båt

Transportbåt 331

Transportbåt 350 vid Linje VII på Kungsholmen

400-båtar (transportkutter)

Under 1950- och 1960-talen tillfördes kustartilleriet 10 stycken transportbåtar i trä med nummerserie på 401 och framåt. Båttypen, som kallades transportkutter, kan delvis ses som en ersättare för B-slupen och kom att användas för transporttjänster av olika slag bland annat inom spärrbataljonernas trosskompanier. Två båtar tillfördes KA 2, 405 år 1962 och 411 år 1967. Idag används vissa av båtarna inom Sjövärnsskåren.

Transportkutter 401

Minarbetsbåt större

I samband med de rörliga spärrkompaniernas uppsättande omkring 1970 tillfördes en ny minarbetsbåt till kustartilleriet. Den skulle dels användas i spärrkompaniet men även i de två minutlägningsdivisioner som fanns vid sydkusten. I de sistnämnda förbanden ersatte båtarna de ombyggda B-sluparna. Tre större minarbetsbåtar fanns vid KA 2, 504, 509 och 512.

Bevakningsbåt typ 80

Under 1980-talet utvecklades en efterföljare till de tidigare bevakningsbåtarna, bevakningsbåt typ 80. Erfarenheterna från de ombyggda *Ekeskär* och *Flaggskär* togs tillvara liksom ett koncept, som fanns inom Kustbevakningen. Två nya bevakningsbåtar fanns på KA 2, *Dristig* och *Modig*. De ärvde namn från tidigare A-slupar vid KA 4. Fartygen går i dag inom marinbasen.

Bevakningsbåt typ 80

Amfibieförbandens båtar

I takt med att amfibieförbanden sattes upp under 1990-talet tillfördes kustartilleriet och KA 2 en helt ny båtspark. Därmed var vi inne i en helt ny epok av båtar skräddarsydda för sin uppgift. Båtsparken innehåller 5 nya båttyper väl anpassade för amfibieförbandens uppgifter.

Stridsbåt 90 H är kärnan i bataljonens båtspark. H står för halvpluton och båten gör fullt lastad cirka 35 knop

Stridsbåt 90 E, en mindre variant av 90 H

G-båt, en öppen aluminiumbåt som lämpar sig väl för till exempel ordonnanser och linjepatruller

Lätt trossbåt för ekonomitransporter

Ledningsbåt

Svävare för tjänst i brigadstaben

Bore, legend i Karlskrona skärgård

Av Olle Melin

Våren 1910 väntade den just sjösatta transportbåten *Bore* på Eriksbergs mekaniska verkstad i Göteborg på vidare transport till Karlskrona och KA 2. *Bore* var ett för dåtiden elegant fartyg, 30,5 meter långt och 6,2 meter brett med plats för max 242 passagerare. Troligen var det flaggjunkaren Abraham Andersson, som fick förtroendet att föra henne till Karlskrona. *Bore* var från början utrustad med en kolvångmaskin, som gav henne en maxfart på 9,5 knop.

I 56 år var sedan gamla *Bore* i tjänst. Huvudsakligen gick hon i passagerartrafik mellan Karlskrona, Aspö och Kungsholmen. I Karlskrona hade hon sin plats vid Kungsbron fram till 1943 för att sedan ligga förtöjd vid Skeppsbron, där Karlskrona gästhamn nu ligger. Flyttningen tillkom i samband med att KA 2 flyttade från Vallgatan till Gräsvik.

Förutom att hon mestadels gick i passagerartrafik och användes för transporter av olika slag, fick hon ibland även agera målfartyg. Ofta hände det att hon ensam fick agera konvoj.

Bore hade god förmåga att gå i is, vilket gjorde, att hon vintertid ofta fick vara den civila befolkningen på Aspö behjälplig med transporter av olika slag.

Under alla år var *Bore* så gott som helt förskonad från allvarigare olyckor. En drunkningsolycka vid Kungsbron är den enda olycka som krävt människoliv. I början av 1950-talet kolliderade *Bore* med Ångslupsbolagets *Imperator* i tät dimma utanför Stumholmen. *Imperator*, som vid tillfället inte hade några passagerare, sjönk. Inga personer skadades. *Imperator* bärgades senare och kunde återgå i passagerartrafik. Lättare grundstötningar och lite våldsamma kontakter med kaj hör ju till ett fartyg som var i tjänst under 56 år.

Bore stod ömsom under militärt ömsom under civilt befäl, i sistnämnda fallet under perioder av befälsbrist.

Carl Edvard Olsson

Den mest legendariska skepparen var utan tvekan flaggjunkaren Carl Edvard Olsson, mest känd som "Länsmans-Olle". Han var skeppare på *Bore* från 1928, under hela beredskapstiden och därefter fram till 1948. Om "Länsmans-Olle" berättas att han vid dimma kunde slå back i precis rätt ögonblick, utan att han såg kajen. Det berättas också att Olle var utrustad med ett stoppur. När någon skulle svara för Olle under semester eller annat till-

fälle, fick vederbörande åka med några dagar och som tecken på att han fallit i nåder hos Olle, så överlämnades högtidligt stoppuret.

Flaggjunkare Carl Edvard Olsson föddes 1873 i Augerums församling och kom i krigstjänst vid flottans minavdelning (fasta minförsvaret) 1893. År 1902 överfördes han till det nyuppsatta regementet KA 2. Han blev underofficer av andra graden 1906 och flaggunderofficer 1922. Han gick i pension 1928 och fortsatte vid KA 2 under hela den tid han kvarstod i reserven, det vill säga till 1938. De sista 10 åren körde Olle som civilanställd skeppare, dock alltid iförd flaggjunkaruniformen. Han firade sin 70-årsdag på *Bore* den 17 september 1943 och var när han lämnade tjänsten 75 år. Han gick ur tiden 1971, 98 år gammal.

Skeppare före Olle var bland annat flaggjunkarna Forsberg, Ekegren, Wahlberg och Svedberg. Efter "Länsmans-Olle" tillträdde flaggjunkaren Olof Wahlgren. Efter honom har olika underofficerare vid minutläggningsdivisionen varit skeppare. Det fanns väl ingen underofficer vid divisionen som inte kört *Bore* innan hon lades upp 1966.

De sista skepparna var flaggjunkaren Martin Persson, flaggfuriren Börje Alphed och civile skepparen Arne Wallfors.

Många av underofficerarna och underbefälerna vid maskinavdelningen har också i kortare eller längre perioder tjänstgjort på *Bore*. Här kan nämnas flaggmaskinisterna Söderberg, Färdigh, Claesson, Owe Johansson och Gösta Johnson.

De sista "i maskin" var flaggfuriren Tage Mattisson och civile maskinisten Olsson, allmänt känd som "Jack-Olle".

Bore var från början till slutet målad i svart och gult med undantag för krigsåren 1939-1945, då hon camouflagemålades i likhet med alla andra svenska örlogsfartyg.

1955 genomgick *Bore* en omfattande översyn, varvid bland annat ångmaskinen byttes mot en Bolinder-Munktell tändkulemotor om 300 hästkrafter. Samtidigt försågs fartyget med radio och radar.

Under mina första år vid KA 2, 1962-1966, åkte jag så gott som dagligen med *Bore*. Det jag särskilt minns var reglerna vid debarkering och embarkering, kortspelet i de olika befälsutrymmena där kortlekarna och framför allt killekorterna förvarades i takarmaturen. *Bore* fungerade som ett flytande casino långt innan begreppet var uppfunnet.

Ibland hände det att vi inte hann äta färdigt på mässen innan *Bore* skulle gå mot Karlskrona. Då tog i regel Gösta "Gödock" Olsson initiativet till att ta med sig kaffekorgen ombord.

Det största skådespelet var ändå tillägningarna på Kungsholmen. Det togs för givet att packmästarna Gustaf Andersson och Curt Isaksson på långt håll skulle träffa rätt med trossen om pollaren på kajen. De var så säkra att det gick ett sus bland åskådarna, när de någon gång missade.

Efter att nya *Bore* kommit i tjänst 1966 såldes gamla *Bore*. Den som köpte fartyget var en 30-åring i Staffan Lindhé, som något år innan han köpte *Bore* blivit känd som den som bärgade Vaxholmsbolagets *Saxaren* 1965. Tyvärr lät han ändra de yttre formerna på fartyget. Han rev det ursprungliga bryggdäcket och gav fartyget modernare former. Vidare bytte han ut tändkulemotorn med maskintelegraf mot en 460 hästkrafters dieselmotor med direktmanövrering från bryggan. Fartyget fick namnet *Sandön* och utnyttjades under några år för chartertrafik. Sedan 1978 går *Sandön* i Göta Kanal med Karlsborg som bas.

Säkert inträffade det episoder och händelser under alla de år fartyget gick i Karlskrona skärgård, episoder som skulle ge underlag till en hel bok. *Bore* torde under sina 56 år ha fraktat omkring 20 miljoner passagerare. Och någon har räknat ut att "Länsmans-Olle" själv lär ha fört fartyget så många distansminuter att det skulle innebära en sträcka motsvarande 3 varv runt jorden.

Det var utan tvekan en verklig "KA 2-legend", som gick ur tiden i december 1966.

Ubåtseran - En tjugooårig parentes?

Av Rolf Lindén

1961 och nyutnämnd korpral.... Min första ”riktiga” uppgift blev tjänstgöring som chef för signalstationen på Kungsholmsfort. Alltid bemannad och en viktig kommunikationslänk mellan in- och utpasserande örlogsfartyg och basen. All trafik följdes upp och registrerades och flottans eller KA 2 fartyg och båtar användes för att identifiera fartyg, som uppträdde onormalt.

1967 och nyutnämnd fänrik.... Som vanligt fick de nya fänrikarna dela på dagbefälstjänsten under jul och nyår. En av uppgifterna var att hämta ett antal mycket hemliga kuvert på BK-staben, för att sedan dygn för dygn öppna dem och beordra bevakningsbåtarna att gå sina många och långa spaningsvep, inomskärs och kustnära.

1980 hade allt detta sedan länge försvunnit till följd av en salig blandning av arbetstidsreglering, avsaknad av synlig hotbild, extremt utbildningsinriktad verksamhet och begynnande ekonomiska neddragningar inom försvaret. Trots

att det så gott som varje år rapporterades både observationer och kränkningar av främmande ubåtar, en del mycket spektakulära, fanns det ingen verksamhet inriktad på att övervaka vårt marina territorium förutom sjöbevakningen, som ju främst hanterade stora fartyg till sjöss och i hamnarna. Inte ens den uppseendeväckande Utö-incidenten på hösten 1980 ledde till några märkbara förändringar.

Väckarklockan blev givetvis ubåt 137 - och det var en klocka som 1981 väckte både de militära och politiska systemen. Snart nog var diskussionen i full

Utpost bemannas

gång, om hur mycket pengar som behövdes och vem som skulle ha dem. Att kustartilleriet också skulle ha med saken att göra, var ingalunda självklart för en del.

Vid BK/KA2 vidtogs däremot omgående en hel del åtgärder. Det stod tydligt klart, att här fanns ett hot som förbi-setts samt att vi knap-

Ubåtsnät klargörs

past kunde stå ut med att främmande örlogsfartyg än en gång kunde vistas dygnsvis i skärgården, för att sedan rapporteras av ortsbefolkningen.

Alltså bemannades åter Kungsholmens signalstation. En husvagn placerades på Södra verket och utrustades med bland annat bildförstärkare (mörkerkikare), närspaningsradarn kördes dygnet runt, den optiska signaleringen togs upp igen. Förste man på plan var Per-Åke Blomgren, snart följd av Gunnar Medemyr och Lennart Avendal med flera. I Kungsdjupet lade minutläggningsdivisionen skyndsamt ut ”nya” spanings slingor, men materielen var givetvis gammal.

Bevakningsbåtarna återupptog sina spaningssvep i skärgården, främst på nattetid. Veteranen Hjalmar Persson var med i denna första omgång.

Nu vidtog en tämligen hektisk tid. Efter Hårsfjärdens- och Mellstensincidenterna 1982 stod det klart, att här fanns ett reellt hot, samtidigt som vår förmåga att möta det var förskräckande låg, och detta på många plan:

- Den operativa ledningen hade inte övats för att leda så omfattande incidentverksamhet, som det blev fråga om. Tillsammans med brister i marin kompetens och bristande kännedom om våra system, blev ledningen till att börja med detaljstyrande från högsta nivå. Till exempel kom försvarsstabschefen till Blekinge för att (av)styra påbörjad incidentverksamhet, både vid minspärrtropp Kungsholmen och på bevakningsbåtarna.

- Det tog förvånansvärt lång tid att få ordning på ledningen. Våra min- och slingsystem blev särskilt utsatta för detaljstyrning och lider än idag av den desinformation, de utsattes för inom marinen. Även bevakningsbåtarnas potential kom att begränsas av marinens regelutformning.

- Våra regelverk var heller inte skapade för att kunna hantera det nya hotet. IKFN måste skrivas om, men blev inte bli klar förrän 1984 och då var ändå inte reglerna avpassade för att hantera problemet med små ubåtar! Internt måste en hel del handlingsregler och föreskrifter tas fram. Här deltog BK/KA 2 på nästan alla fronter.

- Vår egen taktik och stridsteknik måste anpassas och utvecklas för att möta det nya hotet.

Här kom BK/KA 2 tidigt igång, både med utbildning och formulerade målsättningar, vilka sedan kom att bli vägledande för hela kustartilleriet. Även organisatoriskt gick BK/KA 2 i spetsen, så att det tillfälligt uppsatta fasta ubåtsskyddskompaniet fick 1984 en fastställd organisation genom omstrukturering av spärrbataljonen, medan det rörliga kompaniet sattes upp genom en mix av kompaniets rörliga delar (bevakningsbåts- och spaningsplutonerna) samt årets övriga utbildningsomgång.

- Behovet av teknikutveckling var skriande. Här höll vi på att avveckla de sista fasta undervattensspaningsmedlen (De ytterst hemliga slingorna i Öresund, väl samordnade med sina danska motsvarigheter?), när den för oss och försvaret ytterst generande Gåsefjärdsincidenten formligen exploderade i ansiktet på oss. Vi hade bara två fördelar: vi hade avvecklat nästan all gammal undervattensmateriel, så vi kunde börja på ny kula och vi hade det enda verksamma vapensystemet mot ubåtar, våra minspärrtroppar, som dessutom var perfekt grupperade för att möta det nya hotet! Eftersom den teknikutveckling, som nu kom att ske, blev ett avsevärt lyft för kustartilleriet och som nu konstituerar

Utbojning

förmågan till undervattensstrid, det vill säga det som ytterst definierar amfibieförbandens verksamhet, ägnas den ett särskilt avsnitt nedan.

- Samverkan mellan civila och militära myndigheter fick en högst påtaglig innebörd från och med ubåt 137, vilket krävde både omfattande utbildning och intensiv planläggningsverksamhet samt nya handlingsregler. Högkvarterets juridiska avdelning gick på högvarv. BK/KA 2 kom på grund av ubåt 137 att få en flygande start i detta avseende och blev ledande inom försvaret, vilket genererade en omfattande utbildning av högkvarteret, militärömrådestaber, försvarsområdestaber, länsstyrelser, kommuner osv.

Denna utbildningsverksamhet, tillsammans med taktik- och regelverksutbildning och teknikutveckling överfördes så småningom till Kustartilleriets Skjutskola, när författaren blev KA förste ubåtsskyddssamordnare där.

Sammantaget kom BK/KA 2 att spela en ledande roll inom det fasta ubåtskyddet från 1981 till 2000. Visserligen gynnades vi av militärgeografiska faktorer som terräng och djupförhållanden, men avgörande var den långsiktighet och det stöd som Jean-Carlos Dankwardt och Stefan Furenus stod för, samt kanske främst den kloka personalpolitik som Kjell Lodenius, Roland Hultgren och B-A Johansson bedrev och som tillät våra befäl bli verkliga proffs inom respektive verksamhet. Verkligheten visade att materiel kan skaffas på några få år, men att bygga upp kompetens och hantera den fullt ut och på alla nivåer tar 10 - 15 år. Verkligheten har också visat att det går utmärkt att förstöra sådan kompetens på några få år.

Teknikutvecklingen

Den startade egentligen samtidigt som ubåt 137 lämnade svenskt territorium och bedrevs inom följande huvudområden: ytövervakning (radar, TV och mörkersystem), fast undervattensbevakning (minsystem, spaningsslingor, passiva hydrofoner), bevakningsbåtar, sambands- och ledningssystem.

Av naturliga skäl kom KA 1 och Minskolan under Sven-Olof Kviman, att styra utvecklingen av min-, sling- och hydrofonssystem. KA 2 arbetade sig målmedvetet in i teknikområdet och idag representerar till exempel Sven Karlsson inte bara amfibiesystemets utan hela marinens kompetens inom området. Här skaffades tidigt ett utmärkt passivt bottenhydrofonssystem från finska Fiskars. (Varför hade finnarna utvecklat ett sådant?)

BK och KA 2 svarade för övriga områden. Efter hårda diskussioner med Högkvarter och Marinstab fick BK/KA 2 uppdraget att bygga ut ett bevakningssystem runt Karlskronabasen. Det innebar ett betydande sambandsbehov och genom höga målsättningar och god teknisk framförhållning byggde bland

andra Börje Westerholm och Åke Jörgensen Sveriges första och största taktiska fiberoptiska nät. Detta visade sig vara en lyckträff, som senare också bäddade för amfibieförbandens verksamhet i området, liksom för basen och kustflottan.

För ytövervakning fick vi till FMV:s förtrytelse, uppdrag att bygga ut ett optroniskt system och Lars Qvists insatser och lika höga målsättningar medförde, att danska JAI snabbt levererade ett system med utomordentliga prestanda och som fortfarande, efter uppgraderingar med mörker- och IR-kamror, håller högsta klass. Som kuriosas kan nämnas att 3 månader senare beställdes Mellstenssystemet hos FMV; mig veterligen är det ännu inte leveransgodkänt!

Samtidigt byggdes ett radarövervakningssystem. Författaren fick förmånen att genom ett omfattande utvecklingsarbete i England vara med om att ta fram en teknik för fullständig överföring av radarinformation på vanlig tråd- eller radioförbindelse, något som är ”outstanding” än idag.

Efterhand som mer teknik tillfördes, blev förstås den ursprungliga husvagnen för trång. Efter en del duster med antikvarierna byggdes en ny övervakningsstation på den gamla signalstation, som nämndes inledningsvis. När den också blev för liten, byggdes spärrbataljonschefens gamla kommandoplatz om till ledningsplats, samtidigt som minspärrtroppen kunde manövreras därifrån. Sista steget blev den helt nybyggda anläggningen för bataljon, ubåtsskyddskompani och minspärrtropp på Kungsholmen. Jag var med när CM skulle fatta beslutet; först tredje gången han satte pennan till papperet skrev han på. Det blev en av KA:s sista avancerade fasta anläggningar, om inte den sista.

Våra system behövde en samordnad styrning, presentation, bearbetning och delgivning samt en sambandsmässig integrering. Genom ett unikt arbete med en styrande användargrupp med befäl från KA 1 och KA 2 fick vi fram Sveriges första PC-baserade ledningssystem, KAFUS (**KA Fasta UndervattensbevakningsSystem**).

Det är ett äkta C3I2-system (Command, Control, Communication, Intelligence and Information). Systemet fungerar utmärkt än idag och står sig gott mot betydligt yngre efterföljare. Detta var mitt mest intressanta jobb som projektledare.

Utvecklingen av bevakningsbåtarna kommer inte långt efter. Redan 1982 skaffades en liten sonar, som monterades ombord på transportbåt mindre 349. Den stegade automatiskt varvet runt, hade en färgskärmspresentation och fungerade som en undervattensradar, med en blygsam räckvidd på några hundra meter i bästa fall. Dess största nytta var att Per-Åke Petersson, som då arbetade på Marinstaben, insåg den nya teknikens möjligheter. Efter ett gemensamt

besök på en av de större Göteborgstrålarna anskaffades en stor omnisändande sonar. (=sänder och tar emot hela varvet runt, momentant). Svängaren var monterad på en fyra meter lång stång, som kunde sänkas ner under fartyget, vilket löste problemet med avböjningen i det varma ytvattnet. Efter prov på KA 1 kom man fram till, att bevakningsbåt typ 60 hade för liten hytt för sonaren och spärrbataljon Kungsholmen fick uppdraget att bygga en prototyp på det gamla skrovet, med ny hytt, maskineri, samband, vapen m.m. Lars Källemark projektledde ombyggnaden och utformningen av hytt och system skedde av en arbetsgrupp av användare (hela minutläggningsdivisionen med flera!), där även övriga förband var representerade. Våra idéer mottogs mycket positivt och B 72 (Flaggskär) blev så lyckad, att ytterligare 11 båtar byggdes om enligt konceptet och kom dessutom att stå som modell för den nya bevakningsbåten, typ 80. Här fick marinen äntligen ett rörligt system, som fungerade inomskärs och kustnära. En lång rad eminenta fartygschefer, ingen nämnd och ingen glömd, har sedan utvecklat systemet, men på sonarsidan måste den mest specialisten av alla, Per Kemgren, nämnas.

En oförglömlighet: CM, amiralen Schuback är i Karlskrona och skall titta på den nästan färdiga B72, som ligger på Stumholmen. Samtidigt håller jag och folk från SAAB Missile att prova, om det nya augranatsystemet får plats ombord: två kastare står uppställda på fördäck, som om de redan var installera-

Utpost i östra skärgården

de. CM hälsas ombord av Lasse Källemark, barhuvad, rödskäggig och -hårig, med uppknäppt skinnpaj, med orden: Välkommen amiralen, till den riktiga skärgårdskorvetten!

Vi fick aldrig kastarna ombord på BevB typ 72, det dröjde till typ 80.

De stora incidenterna

”Tack vare” ubåt 137, Hårsfjärden 1982 och en del andra händelser hann KA 2 att både få igång verksamhet och utbildning och när det blev vår tur på allvar, i februari 1983, var vi tämligen väl förberedda. Denna långa incident startade genom indikeringar i Kungsdjupets slingor samt sammanhängande radarobservationer. VB var den som fick ta första stöten i något, som senare utvecklades till en slags rutin. Vårincidenten följdes av en på hösten. Kulmen kom i den mycket omfattande och långvariga incidenten 1984, då förutom hela regementet, personal från andra KA-förband, stora arméförband, militärpolis, polis, säkerhetspolis och särskilda underrättelseenheter var insatta, samtidigt som allt vad flottan hade fanns i området. Åtskilliga vapeninsatser med olika system och vapen gjordes under denna incident. I den omfattande mytbildning som skett efter denna incident, har bland annat vapenbruket kritiserats. De som var med kan dock konstatera, att insatserna sköts korrekta och varit taktiskt berättigade, något som bekräftats av efterföljande utredningar, så väl som av det faktum, att den enda vapenrelaterade skadan drabbade en värnpliktig, som mot alla regler lekte med en sprängpatron och fick en helt onödig handskada.

Att redogöra för alla händelser låter sig inte göras här, inte heller att klarlägga alla myterna om inspektion av likkistor, döda dykare på lasarettet eller andra otrevligheter, som vi enligt senare granskningar av Maj Wechselman och Maj-Britt Theorin med flera gjorde oss skyldiga till, lika lite som omständigheterna kring Dykaren på Almö och en mängd andra faktiska händelser får plats här.

Men det var inte bara Blekingeskärgården som var aktuell. Flera stora övningar och skarpa insatser gjordes i området Västervik- Oskarshamn. Våra system och förmåga väckte berättigad uppmärksamhet från högkvarter och militärområdesstaber. Kompanicheferna och förbandet möttes med både respekt och uppskattning. Utöver dessa omfattande och långa incidenter fanns det givetvis ett ”brus” av händelser på lägre nivå. Förutom undervattenskränkningarna fanns det verksamhet på land som tilldrog sig stor uppmärksamhet; Polska tavelförsäljare, TIR-lastbilar på underliga vägar, påtagligt intresse för övningar, anläggningar, personer osv, samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i Europa snabbt försämrades.

Hösten 1985 kunde vi för sista gången (?) registrera någon mer omfattande

verksamhet i Karlskrona-området. Därefter hade tydligen våra system och vår förmåga nått en sådan nivå att verksamheten avstannade. Det blev nu vår uppgift att hjälpa övriga KA-förband, främst med minspärrtropps- och bevakningsbåtsverksamheten. Samtidigt formulerade Birger Werner och jag Hoglandsparksteorin: ”A-laget bråkar i parken. Polisen börjar patrullera. Efter ett tag är det inget bråk i parken. Alltså behöver polisen inte patrullera!”

Och precis så gick det. Efter 20 utvecklande år är vi tillbaka på ruta 1 igen och man kan fråga sig om Marinen i framtiden kommer att ha tillgång till skyddade och välbevakade baser, något som snabbt kan bli nödvändigt även på mycket låga nivåer, till exempel vid en internationell insats i Östersjön.

Här har några få namn nämnts för att exemplifiera all den möda och allt det arbete, som lagts ned på ubåtsskyddets uppbyggnad. Det är förstås omöjligt att lista alla som borde namnges, därför att ubåtsskyddsverksamheten kom att beröra de allra flesta på något sätt och de allra flesta bidrog långt utöver vad plikten krävde.

Tack för ett
vänligt besök i
Karlskrona och
för kunskapsutbytet

Olof Palme

Dåvarande statsministern Olof Palme besökte Kungsholmen och ubåtsskyddsverksamheten hösten 1984

Amfibiebataljonen, det sista förbandet vid KA 2

Av Olle Melin

FORTIS ROBUR ET VELOX – MOD STYRKA OCH SNABBHET, var 3. amfibiebataljonens devis.

3. amfibiebataljonen var den av kustartilleriets sex amfibiebataljoner, som skulle utbildas och mobiliseras inom förutvarande Sydkustens marinkommandos område, även o bataljonen i likhet med sina gelikar skulle ha riksomfattande uppgifter.

Man kan säga att det hela började 1955. Då skrev de dåvarande officerarna Lennart Wockatz (vid I 17 i Uddevalla) och Bertil Stjernfelt (kustartilleriet) boken ”Svenska amfibieförband – lyx eller nödvändighet”. Boken tog upp ett antal frågor, som så småningom på 1990-talet skulle bli verklighet i en helt ny förbandstyp.

Ja, helt ny var den ju inte, utan redan åren efter det boken kommit ut, igångsattes försöksverksamhet vid KA 1, vilken så småningom ledde till kustjägarutbildning och kustjägarförband. Ett av kustartilleriets kustjägarkompanier, det 8., avsågs utgångsgrupperas för rörlig strid i Blekingeskärgården och kom också under ett antal krigsförbandsövningar på 1970- och 1980-talen, att som repetitionsövande enhet finnas i vår skärgård.

Amfibieförbandets födelse

Från kustartilleriets uppsättande 1902 har ryggraden i vapnet varit det fortifikatoriska försvaret med fasta anläggningar för artilleri med olika kalibrar och minor i fasta minlinjer, grupperade vid de flesta militärgeografiskt viktiga platserna runt hela vår kust.

”Där fast artilleri finns, kommer inte fienden i land”, var en av slutsatserna i

många försvarsdoktriner. Erfarenheterna från andra världskriget gav dock vid handen, att så inte alltid är fallet. Med kustjägarförbanden som grund påbörjades under 1980-talet försök med ett sammansatt förband med såväl sjömåls- som markstridsförmåga. I viss mån hade de förbandstyper, som etablerades kring 1970, rörlig spärrbataljon och rörligt spärrkompani, varit något av föregångare, dock utan en viktiga markstridsfunktionen.

För KA 2 del startade det hela med att regementet omsatte sitt eget kustjägarkompani och detta kom att bli starten på amfibieutbildningen, som sedan satte sin prägel på verksamheten vid regementet under hela 1990-talet fram till nedläggningen år 2000. Starten skedde inte utan protester från kustjägarnas hemförband KA 1, men det gick bra och det var med en omåttlig stolthet som kompanichefen Bengt Etedahl och hans soldater den 6 juni 1991, just på nationaldagen, fick motta ordern ”Basker på” av dåvarande marinkommandochefen Stefan Furenius på Rosenholms kaserngård. Motsvarande ceremoni kom sedan att upprepas på Kungsholmen till och med 1999, med undantag för något år.

För KA 2 del innebar utbildningsåret 1996-97 första gången, som förbandet i sin helhet (med några få och små undantag) utbildades vid regementet och med Kungsholmen som en utmärkt utbildningsplattform

Amfibiebataljonens organisation

Bataljonen består förutom chef med stab av 5 kompanienheter, stabskompaniet, amfibiekompaniet, granatkastarkompaniet samt 2 kustjägarkompanier. Den totala styrkan utgörs av drygt 800 man och kvinnor.

Amfibiekompaniet i bataljonen företer stora likheter med det tidigare rörliga spärrkompaniet med såväl lätt robot, Rb 17, som rörlig minkomponent. Om dessa huvudtjänster finns skrivet på annan plats i denna bok.

Amfibiebataljonens uppgifter

Bataljonens huvuduppgift är sjömålsstrid och det är amfibiekompaniet som löser denna uppgift. Markstrid skall kunna genomföras av bataljonens alla delar, men löses i huvudsak av kustjägarkompanierna med understöd från granatkastarkompaniet.

En annan viktig uppgift är underrättelseinhämtning genom truppspaning.

Amfibiebataljonens utrustning

Robot 17 och minsystem M9 är huvudutrustning för sjömålsstrid. Systemen är lättrorliga och har kapacitet för såväl dager- som mörkerstrid.

Samtlig personal i bataljonen är utrustad med Ak 5 och för markstrid finns en stor mängd understödsvapen som kulspruta 58 (Ksp 58), granatgevär m/48 (GRG m/48), granattillsats till Ak 5, granatspruta och 12,7 mm tung kulspruta.

Amfibiebataljonens transporter

En helt ny båtspark togs fram för kustartilleriet i samband med bataljonernas uppsättande. Dessa båtar finns beskrivna i kapitlet om KA 2 fartyg och båtar.

Utbildning för krigets krav

Förbandstypen ställer extra höga krav på utbildning och övningar. En del befäl vid regementet omskolades till de nya uppgifterna i samband med att verksamheten satte i gång, men från 1990-talet och framåt var rekryteringen av nya befäl till regementet i huvudsak knuten till amfibiesystemet. För de värnpliktiga i förbandet är uttagningen frivillig till kustjägare och attackdykare men, är obligatorisk för övriga delar. Utbildningen har varit mycket populär och det har inte varit svårt att fylla behoven. Särskilt omtyckt var utbildningen till stridsbåtförare.

Övningsplatser

Med Kungsholmen som bas bedrevs amfibieutbildningen på olika platser i

skärgården i Blekinge. Här fanns stora möjligheter att åstadkomma bra utbildningsresultat inom bataljonens alla delar och dessutom med god tillgång på skjutbanor i Rosenholm och med övningsfältet i Kosta inom bekvämt avstånd, hade KA 2 de bästa möjligheterna att producera amfibieförband. Tyvärr var det andra hänsyn, som satte stopp för verksamheten.

Avvecklingen

Från början var tanken, att amfibieförbanden skulle vara ett komplement till det ”gamla” kustartilleriet med fasta och rörliga enheter inom artilleri-, robot- och minvapnen. Redan i slutet av 1980-talet påbörjades avvecklingen av det fasta kustartilleriet för att vid tiden för 3. amfibiebataljonens uppsättande i stort vara uttraderat. När sedan försvarsbeslutet av år 2000 var taget, finns det över huvud taget ingenting kvar av det ursprungliga vapnet. Då försvann nämligen allt kvarvarande fast kustartilleri, det rörliga kustartilleriet, såväl 12/80 som Robot 15 och dessutom tre av de sex nyuppsatta amfibiebataljonerna, däribland den tredje, som var KA 2:s

Vid en högtidlig ceremoni på Kungsholmen den 27 oktober år 2000 bekräftades nedläggningen. Vid samma tillfälle nedlades också 6. Minutläggningsdivisionen och därmed hade de sista två krigsförbanden, för vilka KA 2 hade utbildnings- och bemanningsansvar, gått ur tiden.

Signifikativt är också, att några månader tidigare försvann namnet Kustartilleriet och ersattes med det något mera tidsenliga Amfibiekåren.

Förbandssymbolen med vikingen Thorleif finns dock kvar som ett minne hos de KA 2-are, som hade förmånen, att under regementets sista år få vara med om att utbilda vid och verka inom detta framtidens förband.

Luftvärnet i Karlskrona under beredskapsåren 1939-1945

Av Gösta "Göddock" Olsson

När första världskriget slutat 1918 och man såg vilka fruktansvärda lidanden detta medfört, sade man "Aldrig mera krig". De stora krigsanslagen under de fyra krigsåren borde kunna använts på ett bättre sätt. Efter ett antal utredningar i nedrustningssyfte fastställde riksdagen ett nytt försvarsbeslut 1925. I stort halverade detta försvaret och dess förmåga och det fick negativa konsekvenser långt in på 1940-talet. När det började mullra i Tyskland i mitten på 1930-talet tillsattes en 1936 års försvarskommitté. Kommitténs arbete innebar, att riksdagen ökade anslagen till försvaret. Ny materiel kunde anskaffas, personalen ökade, utbildningen förbättrades och befästningar började byggas. Med anledning av flygets utveckling prioriterades luftvärnet med ny materiel. Det går snabbt att avveckla, men det tar lång tid att bygga upp en verksamhet på nytt.

De luftvärnsförband som mobiliserade den 3 september 1939, då förstärkt försvarsberedskap anbefalldes, var ett 7,5 cm batteri på Tjurkö (Nabben) och ett på Kobebus. Till detta kom automatkanontroppar inom örlogsvarvets område (Torpeddepån, Oscarsdockan och Söderstierna). 7,5 cm kanonerna var så kallat fjärrluftvärn och grupperade utanför tätorten Karlskrona och med en skottvidd på mellan 5 och 6 kilometer. Automatkanonerna (40 mm) var närluftvärn och grupperade vid skyddsföremålet. På varvet liggande fartyg utrustade med luftvärnspjäser och var också en del av luftförsvaret. I slutet av år 1939 tillfördes luftvärnet ett 7,5 cm batteri på Rollösö samt på våren 1940 ytterligare ett på Hästö. Våren 1940 tillkom också nya automatkanontroppar, 40 mm och 20 mm. För stridsbelysning fanns strålkastaravdelningar på Skallholmen, Kurrholmen, Degerskär och Tjurkö.

För att komma till skott fick förbanden förhandsmeddelande i form av flyglarm och orienteringar från en luftvärnscentral belägen i Järnvägstunneln under Stortorget i Karlskrona. Rapporter om främmande flygplan, deras kurs, höjd, fart m.m. inrapporterades från luftbevakningsstationer till centralen. För samordning av stridsverksamheten inom Karlskrona fästning fanns det en luftförsvarschef med uppehållsplats i anslutning till luftförsvarscentralen. Luftförsvarschefen under beredskapen var i tur och ordning överstelöjtnanterna Alf Nyman, Rudolf Kolmodin, Åke Wockatz och Gunnar Carle. Rapporterna från

luftbevakningsstationerna var ofta felaktiga på grund av dåliga förbindelser och därmed lång fördröjning. Beredskapen ute på de olika luftvärnsförbanden blev därför hög, på dagen 15-30 sekunder och på natten något längre. Det var luftvärnscheferna, som reglerade tiderna med hänsyn till det aktuella läget, antal luftvärnsförband m.m. På förband, där förläggingsbarackerna låg långt ifrån eldlednings- och pjäsplatserna, fick 1-2 bemanningar vid hög beredskap ligga i tält intill stridsplatsen. När Tyskland anföll Danmark och Norge den 9 april 1940 och Ryssland den 22 juni 1941, fick vi praktiskt taget stå på våra stridsplatser hela dagarna under ett par veckor. Nattetid fick vi ligga med kläderna på.

1925 års försvarsbeslut hade inneburit stora nedskärningar i den allmänna värnplikten. Brist på befäl och materiel gjorde, att utbildningen dessutom inte blev tillfredsställande. Vid mobiliseringen var det följaktligen stor brist på luftvärnsutbildad personal, vilket gjorde att det inte fanns tillgång till de två avlösningar, som var stadgad för luftvärnet. För det befäl som fanns, blev beredskapsåren särskilt slitsamma. Dels skulle den höga beredskapen hållas, dels skulle nya värnpliktiga utbildas. Värnpliktiga, som tillhörde årsklass 1939 jämte värnpliktiga från andra truppslag, som skulle utbildas respektive omsko-

las till luftvärnare, förlades till Aspö Mad, där de fick sin grundutbildning. Jämsides med denna fick de sin yrkesutbildning på beredskapsförbanden. Brist på befäl gjorde att flera årskullar i början av kriget efter forcerad utbildning tidigt fick ingå i luftvärnsberedskapen.

De flygplan, som under krigsåren 1939-1945 kränkte svenskt landområde, var huvudsakligen av tysk nationalitet. De avpatrullerade södra Östersjön med stor noggrannhet. Man kunde ställa klockan efter deras flygningar och vi anpassade till exempel våra mattider efter dessa. Flygplanen höll sig utanför den svenska territorialgränsen och det var få gånger under kriget något förband behövde skjuta verkningseld. Själv fick jag göra det en gång, när jag var chef för luftvärnsbatteriet på Hästö. Någon timme efter skjutningen kom ett stort antal Hästöbor och begärde ersättning för nedfallna och förstörda saker.

Från och med sensommaren 1944 var det nästan enbart allierade flygplan, som flög över. Flygningarna ägde i regel rum nattetid. I allmänhet flög de utanför territorialgränsen och på så hög höjd, att de var utanför batteriernas räckvidd. Det var ett otäckt mullrande och vi fick en obehaglig känsla av krig. Strålkastarna gjorde sina lyssvep i mörkret och då och då fick de in flygplan i strålkastarljuset. Om en flygande fästning med full bomblast hade störtat mitt i Karlskrona, hade det fått enorma följder. Elden, som någon gång avgavs, var mera av varningskaraktär, för att visa de allierade, att vi fanns. Svensk neutralitet?

Några minnesbilder

Den 8 april 1940 tjänstgjorde jag som värnpliktig vid ett luftvärnsbatteri. På natten vid 2-3-tiden kom order om uppställning. Det var svinkallt och vi var oroliga att någonting hänt. När alla var samlade meddelade batterichefen, att inkomna rapporter givit vid handen, att den tyska Östersjöflottan lämnat de tyska Nordsjöhamnarna med nordlig kurs. Anfall mot Sverige kunde eventuellt äga rum under den 9 april. Det var en kuslig stämning och jag tror, att alla tänkte på de sina. På batteriet hade vi en göteborgare som vi kallade "Kållen". Han skroderade och pratade och höll sig alltid framme i första ledet och hade därför blivit värnpliktig korpral. Han berättade vitt och brett, hur han skulle behandla Hitler, om han fick tag på denne. Stor och stark var han och de flesta såg upp till honom och hoppades, att de skulle bli lika tappra som han, om det gällde. När det anbefalldes skingring blev det språngmarsch till toaletterna. Magarna höll inte. Och först sprang våran "Kålle". Stor i orden men liten på jorden.

Natten mellan den 28 och 29 april 1943 väcktes Karlskronaborna av ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

I natt för fyrtio år sedan: BOMBER ÖVER KARLSKRONA FÄSTNING

"6 st bomber över Verkö ca 0100 av från öster kommande flygplan. Varför sköt inte ivert" (fr försvarsstadens anteckningar 29/4 1943). Bomberna visade sig vara rysktillverkade. Sovjetunionen nekade."

Över den förmodade flygplanen, som hade varit ett sovjetiskt flygplan, var det ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

Över den förmodade flygplanen, som hade varit ett sovjetiskt flygplan, var det ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

Över den förmodade flygplanen, som hade varit ett sovjetiskt flygplan, var det ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

Över den förmodade flygplanen, som hade varit ett sovjetiskt flygplan, var det ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

Över den förmodade flygplanen, som hade varit ett sovjetiskt flygplan, var det ett starkt motorbuller från ett flygplan följt av 8-10 kraftiga detonationer. Enligt samstämmiga iakttagelser verkade Verkö ha varit händelsernas centrum. Nästa morgon besannades detta och det visade sig att främmande flygplan flugit in över Verkö och där fällt ett antal sprängbomber. Då marken var ganska stenig och hård, där bomberna kreverat, blev det likväl gropar på 5-10 meters diameter och 1-2 meter djupa. På splittdelar fanns inskriptioner med ryska bokstäver, varför det förmodades, att det varit ryska plan, som låg bakom. Ryska myndigheter förnekade emellertid detta. Den militära undersökningen varför luftväret inte öppnat någon eld kunde konstatera, att flygplanet varit utanför luftvärnets räckvidd.

Luftvärnsutbildning på 1950- och 1960-talen

Av Olle Melin

Gösta "Gödock" Olsson har i sin artikel om luftvärnet beskrivit beredskapsåren. I Karl-Erik Gustavssons värnpliktsminnen får vi en bra beskrivning av luftvärnsutbildningen under 1940-talet efter beredskapsåren.

Själv kom jag i kontakt med luftvärnsutbildning under några år på 1960-talet. Innan dess hade det hänt, att gemensam luftvärnsskola med KA 1 och KA 2 hade genomförts i början av 1950-talet på KA 1, en utbildning som dock kom att genomföras under ett enda år.

Vidare försvann 7,5 cm luftvärnskanon ur organisationen i mitten av 1950-talet och utbildningen vid 3. batteriet kom att koncentreras på 40 mm automatkanoner (akan) m/36 och så småningom m/48, den senare med maskinriktning och betydligt större eldhastighet. Parallellt med luftvärnsutbildningen bedrevs utbildning på 57 mm sjöfrontskanon och från 1962 utbildning vid 7,5 cm batterier m/57. Om de senare redogörs på annan plats i denna skrift.

Under 1950-talet tillkom också centralinstrumentering 703 bestående av centralsikte och centralinstrument och denna utrustning var avsedd för 40 mm akan m/48. Denna instrumentering kom att finnas kvar i organisationen till slutet av 1970-talet.. Självklart gick det att skjuta pjäsvis med "48-an" , som för detta ändamål var försedd med ett ringsikte, som erfordrade en viss teknik både vad gällde riktteknik och utbildningsmetodik.

I min officersutbildning hade jag över huvud taget inte kommit i kontakt med luftvärn, utan utbildningsgången var den, att en särskild luftvärnskurs gick av stapeln första fänrikshösten. Så när årets slut- och repetitionsövningar var till ända i oktober 1962, var det till att sätta sig på skolbänken, denna gång på Kungsholmen med "Gödock" Olsson som batterichef och med löjtnanterna Jan Bergh (då vid KA 5) och Tor-Arne Svensson (KA 1) som lärare. Ur KA 2 fungerade dåvarande flaggjunkaren Malthe Gustafsson som lärare. Det jag minns från utbildningen, förutom att den gav en bra inskolning i luftvärnet, var att vi stod och frös mitt i kläderna antingen på Kungsholmen eller på Ellenabben. Vi lärde oss också att transportera luftvärnstroppen sjöledes till Aspö med transportfärjan Balder för att öva gruppering på Ellenabbsfortet. Årstiden var väl inte den allra bästa vad gäller skjutning. Dåligt väder gjorde att långt ifrån alla skjutningar gick att genomföra.

För att kunna genomföra denna utbildning inkallades under 60-talet cirka 50 underbefälselever med studentexamen. De ryckte in i juni och var egentligen inget annat än övningstrupp för Kustartilleriets skjutskola och dess fänrikskurs. När fänrikskursen var över, gick luften delvis ur plutonen och de tillbringade sin återstående tid som biträdande instruktörer innan uttryckningen i mars året därpå.

Jag hade nöjet att själv vara plutonchef hösten 1963 och kunde då lite från "ovan" betrakta mina yngrekursares vedermödor på Kungsholmen och Elle-nabben.

1964 genomfördes motsvarande utbildning och fänrikskurs vid KA 5, för att i slutet på 1960-talet upphöra helt.

Vad jag minns från åldersklassens utbildning är året 1964. Efter att ha genomfört de första hemmaskjutningarna med 7,5 cm batterier på Sternö utanför Karlshamn i juni, var det till att skola in samma elever på rörligt luftvärn. Det året var vi verkligen rörliga. 5. KA-batteriet (15,2/37) med Åke Jeansson som batterichef deltog i den stora manövern AFÖ 64. Vi rullade från mitten av augusti till mitten av september och vi sköt på diverse platser i Skåne. Jag tror knappast att någon luftvärnstropp tidigare i KA 2 historia landsvägstransporterat som denna. Vi låg på Torhamn, i Gualöv, på Ravlunda, på Hovdala, på Revingehed och inte minst i Vittskövleskogarna. Vi fick verkligen rulla, men jag tror ändå att hela värnpliktsgänget i sin krigsbefattning hamnade på 7,5 cm batteri.

Luftvärnsutbildningen vid KA 2 upphörde med åldersklassens uttryckning 1968 och signifikativt i sammanhanget var att det skedde samtidigt med att vår meste luftvärnare, Gösta "Gödock" Olsson gick i pension.

Från och med 1969 skedde all KA luftvärnsutbildning på KA 3 och KA 5

och jag kan bara konstatera att luftvärnskompetensen försvann blixtnabbt och att det tog lång tid att återskapa den samma, när utbildningen så småningom kom tillbaka. Om detta står att läsa i Ola Svenssons avsnitt.

Luftvärn 1950, 1960

Det moderna luftvärnet vid KA 2

Av Ola Svensson

Perioden 1969 – 1983

Arte 703

Under perioden 1969 – 1983 var luftvärnsutbildningen i kustartilleriet centraliserad till KA 3 och KA 5, varför någon luftvärnsutbildning inte bedrevs vid KA 2. Luftvärnstroppar som utbildades vid KA 3 ingick i KA 2 rörliga artilleririförband och kom därför till regementet under slutövningsskedet ett flertal år.

Luftvärnssystemet under denna tid var 40 mm luftvärnstropp med artillerieldledning (Arte) KA 703. Materielen utgjordes av ett centralsikte, optiskt riktat i sida och höjd med kikare och utrustat med radar PE 451 för avståndsmätning. En bit från siktet grupperades sammanställningsplatsen (s-platsen) bestående av ett centralinstrument CI m/55, på vilket eldförberedelser och korrekationer ställdes in.

Arte 703 var ett välskjutande system, som tyvärr inte klarade den rörliga tjänsten vidare väl. En bild av systemet var, att det så gott som alltid satt en eldledningstekniker och bytte radiorör m.m. i utdragna skjuttids- eller sidsättningsblock efter en förflyttning.

Utbildningsåret 1977/78 var sista året som utbildning bedrevs på Arte 703 och redan året efter började gotlänningarna försöksutbildning med luftvärnsystem KALLE, Arte KA 725. Detta system hade ett sikte med TV-kamera och laseravståndsmätare. Data från siktet sändes i koaxialkabel till s-platsen, där en operatör målföljde på TV-monitorn med hjälp av en styrspak. Tillsammans med 2 st fältautomatpjäser m/48 bildade detta LvS 75 M. (Luftvärnssystem 75 för Marinen).

Kustartilleriet hade fått ett luftvärnssystem, som var fältmässigt, sköt mycket bra, hade avancerad teknik och modern datoriserad materiel.

Perioden 1983 – 1988

LvS 75 M på Kungsholmen

KA 2 började om med egen luftvärnsutbildning utbildningsåret 1983/84 och

då med LvS 75 M. Detta pionjärbete placerades på 2. batteriet på Kungsholmen. Per Engkvist var batterichef och Göran Karlsson fick förtroendet att bli den förste plutonchefen för det moderna luftvärnet på KA 2. För ändamålet restes vid nyår 1984 ett Jonsereds förrådstält om 10,5 x 30 meter på Linje VII, den så kallade "Lvhallen". Inne i tältet rådde ett spännande klimat, kondensen droppade och möglet växte på allt, det kunde få fäste. Lvhallen fungerade nog som ett sorts drivhus. För att få rimliga utbildningsbetingelser under kalla dagar monterades 2 st värmefläktar. Men Lvhallen blev trots besvärligheter vårt nav, som verksamheten snurrade kring.

Detta första utbildningsår 1984 kom utöver luftvärnstjänst att präglas en hel del av ubåtsincidenten på våren och luftvärnstroppen fick under vissa tider hålla eldberedskap med skarpa kulspränggranater.

Kungsholmen hade både fördelar och nackdelar som utbildningsplats för luftvärnet. Det negativa var transportererna. Att exempelvis få en pjäs till verkstaden var näst intill ett heldagsjobb. På Kungsholmen kunde man å andra sidan öppna dörrarna till Lvhallen, rulla ut pjäserna och utanför bedriva övning mot avancerat stridsflyg, vi kunde koppla upp oss mot radarn på Aspö och samöva med denna. Det fanns stora möjligheter att öva luftvärn i skärgårdsmiljö på Kungsholmen.

Årligen förlades 2 aprilveckor av utbildningen till tunga batteriet i Ystad, där vi tränades samman med övriga delar av 2. batteriet.

Perioden 1988 – 1990

Lvavd 40/36 och 20/40 på Kungsholmen

Under 1988 – 1990 genomfördes två st udda utbildningsår. Vi befann oss mitt i ubåtsskyddsperioden och behovet av en spaningspluton var stort. Någon sådan pluton var inte beställd för utbildning. Den något ovanliga lösningen blev, att tillikautbilda luftvärnsplutonen till spaningspluton. Då halva befattningsutbildningen på detta sätt försvann fick ambitionen avsevärt sänkas vad gäller luftvärnsdelen. Utbildningsuppdraget blev istället luftvärnsavdelningar med 40 mm fältautomatpjäs m/36 och 20 mm fältautomatpjäs m/40. På detta sätt omsattes på två år luftvärnsbemanningarna i de lätta batterierna längs Blekinges och Skånes kuster. Avvägningen mellan den tämligen omfattande ubåtsskyddsberedskapen och det lätthanterliga luftvärnssystemet blev mycket lyckat.

Dock utgick de gamla 40/36 och 20/40-pjäserna ur organisationen redan 1993 och ersattes av den nya tunga kulsprutan.

Perioden 1990 – 1996

LvS 75 M på Rosenholm

I början av 1990-talet inriktades utbildningen mot rörligt luftvärn. Under 6 utbildningsår utbildades luftvärnstroppar till kustartilleribataljon (KAbat) och luftvärnskompani. Totalt innehöll krigsorganisationen vid Sydkustens marin-kommando 14 luftvärnstroppar 75 M (6 fasta och 8 rörliga), som skulle fyllas med värnpliktiga. Hösten 1990 lämnade luftvärnet Kungsholmen för att flytta till Rosenholm. Första anhalten blev 6. batteriet, vilket möjliggjorde god samordning med det vapensystem som skulle understödjas, kustartilleribatteri 12/80 (KA batt 12/80). Utbildningsplatsen blev en del av Artillerihallen, där utrymmet delades med pjäsutbildning, batteriledningsutbildning, mätutbildning, trossutbildning, motorcyklar m.m.

Luftvärnet saknade dock en egen profil och lösningen på detta blev att vi 1991 kom att utgöra den ena halvan av Stabsbatteriet, som i och med detta omfattade samband, stridsledning och luftvärn. Luftvärnet lämnade Artillerihallen och flyttade in i det från Materieförvaltningen övertagna förråd 66. Vi började med fyra portar i förrådet och efter utvidgning i omgångar kom vi från 1997 att disponera hela byggnaden.

Det var under perioden på Stabsbatteriet, som luftvärnet tog ett nytt steg i utvecklingen. Batteriet fick en ställföreträdande batterichef, som var luftvärnare, befattningen 1. lärare luftvärn inrättades och inte minst det faktum att KA2 fick organisera och genomföra yrkeskurs för kustartillerikadetterna. Under perioden 1993 – 1998 genomfördes 5 st yrkeskurser med blivande fänrikar. Dessa år var Peter Rehnström 1. lärare och John-Olof Dellqvist plutonchef för KA 2 luftvärn.

Perioden 1997 – 2000

Rbs 70

I och med 1996 års försvarsbeslut lades Skånska Luftvärnsregementet, Lv 4, i Ystad ned. Det var ett tråkigt besked även för KA 2 luftvärn. Lv 4 hade under hela 1980-talet varit ett stort stöd. KA 2 luftvärn deltog under flera år i Lv 4 bataljonsövningar, Ystadsförbandet var vid ett antal tillfällen med på våra slutövningar och vi hade också utbyte i form av studiebesök m.m. Samarbetet med Lv4 hade en stor betydelse för, att KA 2 luftvärnare blev duktiga på stridsteknik och det som benämns ”Strid mot luftmål.”

Lvr 70 i vinterterräng

Intet ont utan att det har något gott med sig. Det goda vid denna händelse var, att 7 officerare från Lv 4 valde att söka sig till KA 2 och vårt luftvärn.

Tidpunkten för detta blev verkligen passande. Utbildningsåret 1997/98 skulle KA 2 påbörja utbildningen på KA nya luftvärnssystem, Robot 70. Robot 70 är ett bärbart luftvärnssystem. Flygplanet följs optiskt och roboten styrs av skytten med en laserstråle fram till träff. Året 1997 innebar stora förändringar för luftvärnet vid KA 2; ett helt nytt luftvärnssystem, hälften av befälen kom från Lv 4 och luftvärnet utbildades nu efter omorganisation vid ett eget kompani – Brigadluftvärnskompaniet.

Författaren fick det stora förtroendet att som kompanichef tillsammans med Dan Bjuvhage från Lv 4 lotsa verksamheten framåt. Utbildningen genomfördes första året med Robot 70 i amfibiebataljon och underrättelsetropp (PS 70) till fast luftvärnskompani. Det därpå följande året utbildade vi embryot till 2. kustartilleribrigadens brigadluftvärnskompani även det med Robot 70, fast nu med modernare radar – PS 90.

Lokalerna utvidgades ytterligare. Hösten 1997 invigdes i bottenvåningen på teknikhuset en simulatorhall för Robot 70. Här kunde 6 elever tränas samtidigt och otaliga är de timmar, som kompaniets robotskyttar trimmades under Tony Perssons ledning.

1999, den 25 augusti för att vara exakt, genomförde Brigadluftvärnskompaniet den första skjutningen med Robot 70 i kustartilleriet. Denna soliga augustidag avfyrades på Torhamns skjutfält 3 robotar, vilka samtliga träffade sina mål.

199/2000 fick siste kompanichefen K-G Hjortskull det otacksamma uppdraget att genomföra robot 70-utbildning, samtidigt som det olycksaliga försvarsbeslutet lade sina mörka skuggor över KA 2. En redan liten befälskara började undan för undan lämna luftvärnet för andra uppgifter och under sommaren 2000 stängdes luftvärnsutbildningen vid KA 2 för gott.

Faktaruta

KA 2 luftvärnsutbildning 1983 – 2000

<u>Utår</u>	<u>Omfattning</u>	<u>Batteri</u>	<u>Plats</u>	<u>Plutonchef</u>
1983-84	LvS 75 M F	2. batt	KH	Kn Göran Karlsson
1984-85	LvS 75 M F	2. batt	KH	Kn Ola Svensson
1985-86	LvS 75 M F	2. batt	KH	Kn Ola Svensson
1986-87	Ingen luftvärnsutbildning genomfördes			
1987-88	LvS 75 M F	2. batt	KH	Kn Jonny Gärdh
1988-89	Lvavd	2. batt	KH	Lt Peter Rehnström
1989-90	Lvavd	2. batt	KH	Kn Ola Svensson
1990-91	LvS 75 M R	6. batt	RH	Kn Ola Svensson
1991-92	LvS 75 M Tp	Stabsbatt	RH	Kn Peter Rehnström
1992-93	LvS 75 M R	Stabsbatt	RH	Kn Peter Rehnström
1993-94	LvS 75 M Tp	Stabsbatt	RH	Kn John-Olof Dellqvist
1994-95	LvS 75 M R	Stabsbatt	RH	Kn John-Olof Dellqvist
1995-96	LvS 75 M	Stabsbatt	RH	Kn John-Olof Dellqvist
1996-97	Ingen luftvärnsutbildning genomförde			
<u>Utår</u>	<u>Omfattning</u>	<u>Kompani</u>	<u>Plats</u>	<u>Kompanichef</u>
1997-98	Rbs 70, PS 70	Briglvkomp	RH	Kn Ola Svensson
1998-99	Rbs 70, PS 90	Briglvkomp	RH	Kn Ola Svensson
1999-2000	Rbs 70, PS 90	Briglvkomp	RH	Kn Karl-Gustav Hjortskull

Anm:

F = fast

R = rörlig

Tp = transporterat

KH = Kungsholmen

RH = Rosenholm

Mekanikerskolan, Tekniska Kompaniet, Systemtekniska skolan

Av Stig Ljung

Blekinge Tekniska Högskola, som idag så framgångsrikt etablerat sig på övre plan Gräsvik, hade tidigt sin föregångare. Mekanikerskolan kallades på sin tid för "högskolan på övre plan" av en för något år sedan bortgångnen KA 2-kamrat, som hade sin tjänstgöringsplats just på övre plan. Han skulle möjligen ha stärkt sig i sin uppfattning, om han sett hur skolan i än högre grad tenderade att bli högskolemässig, när den sedermera upprättades, som Tekniska Kompaniet på Rosenholm. Att Tekniska Kompaniet nu idag tillsammans med det övriga KA 2 har avvecklats, hade han säkerligen saknat och sört med oss övriga KA 2-are.

Den följande framställningen har gjorts översiktlig, varför kraven på fakta liksom att dessa är helt korrekta inte skall ställas alltför högt. Jag hoppas ändå att det hela kan ge en någorlunda tillfredsställande bild av den femtioåriga tidsrymd som Mekanikerskolan verkat på Gräsvik och på Rosenholm låt vara tidvis under annat namn.

Från det KA 2 sattes upp fram till 1940-talet skedde utbildning av personal i teknisk tjänst i huvudsak på dåvarande artilleri- och minkompanier. Visserligen var den tekniska stampersonalen placerad i ett eget yrkeskompani, men den huvudsakliga verksamheten bedrevs enligt vad som sagts ovan. Och teknikerkategorierna var inte många. Det handlade om vapensmeder och eldare. Under de första åren på 1900-talet fanns ytterligare en kategori nämligen timmermän.

Under 1940-talet och tidigare bedrevs teknisk utbildning i Kustartilleriet som kurser under endast del av året. Först på 1950-talet upprättades Mekanikerskolan på helårsbasis. Skolan inrymdes i den gamla pjäshallen på övre plan Gräsvik, där mindre utrymmen i den södra gaveln disponerades. Dåtidens verkstadskärror ställdes upp utanför och användes i utbildningen. De tekniker, som då utbildades, värnpliktiga och befäl, återfanns inom teknikområdena pjäs samt maskin. Den maskintekniska personalen var närmast avsedd för Kustartilleriets fartyg och båtar men i landtjänst krävdes motorskötare för elverk, exempelvis 23 kW maskinvagn till 150 cm strålkastare. Den fortsatta materielutvecklingen kom dock att kräva flera tekniker kategorier.

Utveckling Tekniker- Utbildning- Materiel

Med utvecklingen av KA-förbanden ökar såväl materielomfång som behov av teknisk personal. Nya teknikerkategorier tillkommer och några försvinner. Utbildningen anpassas fortlöpande.

Anställd teknisk personal	Utbildning	Materiel (exempel)
40-tal		
Vapensmeder, pjäsmekaniker, maskinmän, maskinister. Civil personal i förband, förvaltningar och verkstäder.	Spridda interna och externa kurser, vid regementen, i förband och ombord samt vid utbildningsanstalter och företag	Äldre sjöfront- och lvpjäser, fordon, handvapen, mekaniska eldledningsinstrument, strålkastare och elverk, kortvåg (kv)- och ultrakortvågsradio (ukradio), telefonmateriel, enklare syft- och magnetmineringar, fartyg, båtar, enklare fortifikatoriska anläggningar.
50-tal		Tillförs bl a
Tillkommer: Maskinister, artilleri-, tele- och instrumenthantverkare och d:o mestare	Utbildningen något mera sammanhållen. Mekanikerskolan organiseras med fasta avdelningar på Gräsvik och Oscarsvärn. Radarteknisk utbildning vid Radarskolan/KA 4.	10,5/50, 15/51, 7,5/57, 40/48 lvpjäser (elektrohydrauliska servosystem), elektromekaniska och elektroniska eldledningar, spanings- och eldledningsradar, nya fordon, 200-båtar, ny radio- och trädmtl (Slc 51), mininstrumenteringar (någon med transistorförstärkare), kustspaningsradar (ksrr), närspaningsradar (nsrr), navigeringsradar (navrr), kvalificerat VVS och ABC-skydd i fortifikatoriska anläggningar
60-tal		Tillförs bl a
Tillkommer: Robotmestare, marin- och specialingenjörer	Huvuddelen av KA tekniska utbildning (utom radarteknisk) vid Mekanikerskolan	Materiel till 08- och 52- batt. Artillerieldledning (Arte) 718 (med en "computer"). Arte719, mer transistorteknik, viss digital- och datorteknik, nya fordon och ny rörlig reparationsutrustning (verkstadskärror, mm).
70-tal		Tillförs bl a
Nya benämningar på tekniskt befall, TMaskin (TMA), TPjäsa (TPJ), TArtillerieldledning (TAE), TRadar (TRR), TRobot (TRB), TMIN	Eldlednings- och radarteknisk utbildning vid Radarskolan KA 4	Materiel i 12/70-batt och rörliga spårförband, ny radio-, radiolänk-, radar- och tradmateriel. Halvledar- och digitalteknik, mera datorer. Ny terrängbilsgeneration. Ny sjöminmateriel.
80-tal		Tillförs bl a
Nya benämningar på tekniskt befall i krigsorganisationen införs: -systemtekniker -delsystemledare -systemledare -systemingenjörer	KA 2 flyttas till Rosenholm. Mekanikerskolan upphör. Ersätts av Tekniska kompaniet i KAUS.	Mtrl till Kabatt och Kabat m/80 tillförs, bl a 12/80 kapjäs, Arte 724 och 725, sambands- och strilkskärror. Fiberoptik. Rb 17 och ny materiel till Rb 15-batt. Ytterligare datorisering i systemen. Ubåtskyddssystem.
90-tal		Tillförs och utgår bl a
Teknikerkategorin TMIN blir TUV (undervattens-teknik) och TRR blir Ledningstekniker	Tekniska kompaniet övergår i Systemtekniska skolan i Marinens Underhållsskola/KÖS. Sedermera återuppstår Tekniska kompaniet på KA2.	Tillförs: Kafus, Brigadledningssystem Ytterligare datorisering i främst lednings- och sambandssystem. Utgår: Det mesta av materielen till fast KA. (Kafus= KA fasta undervattenssystem)
2000		
	KA 2 upphör och därmed Tekniska kompaniet.	Ytterligare KA- förband utgår. Fortsatt teknisk och övrig utbildning ej fastställt

Det kan noteras att under decennierna fram till och med 1980-talet tillförs materiel i högre takt än vad som utgår, varför det totala materielinnehållet i Kustartilleriet ökar. Nya förbandstyper införs med ny materiel. Teknikernas roll i de nya förbanden blir ofta annorlunda än tidigare, nya teknikerkategorier införs, andra försvinner, varför den tekniska utbildningen hela tiden måste anpassas. Materielens funktionssäkerhet ökar dock markant och underhållsmässigheten blir vanligtvis bättre. Materielssystemen blir dock mer komplexa såväl som komplicerade och kräver alltmer av utrustning, dokumentation och teknikerutbildning.

Materielutveckling i kustartilleriets krigsförband

I slutet av 1940-talet efter andra världskriget och början på 1950-talet kan utvecklingen av kustartilleriets krigsorganisation som direkt följd av försvarsbeslutet 1936 sägas vara avslutad. Denna innebar införandet av nya materielsystem främst inom luftvärns- eldlednings- och radioområdet. Materielutvecklingen därefter för de fasta och rörliga KA-förbanden fortsatte en bra bit in på 80-talet, för att på 1990-talet avslutas med utvecklingen för de rörliga artilleriförbanden (12/80), förnyelse av tung kustrobot och till sist amfibieförbanden. Under 90-talet lades det mesta av de fasta kustartilleriet ned och strax därefter även det rörliga och det som nu återstår är i stort amfibieförbanden.

1950-tal. Värnpliktige 521 Karlsson vid svarvutbildning

Enligt minnesuppgifter från äldre kamrater var Hans Bostorp den som chef organiserade skolan i fasta utbildningsavdelningar. Därmed kan den egentliga Mekanikerskolan sägas vara skapad. Skolan organiserades sedermera i utbildningsdetaljer omfattande ett lämpligt tekniskt materielområde med en förstelärare i spetsen. Tanken med försteläraren var att skapa relativt attraktiva befattningar för att motivera den mest kompetente sökanden. Utvecklingen av den tekniska utbildningen skulle därefter kunna utgå från den samlade tekniska kompetensen i utbildningsdetaljen.

1950-talet. Värnpliktig mekaniker klipper till

Mekanikerskolans- Tekniska kompaniets lokaliteter.

1940-talet

Mekanikerskolan inryms i pjäsexercishallens södra gavelbyggnad och i vissa övriga utrymmen på övre plan Gräsvik samt i verkstadskärror m/ä.

1950-talet

Bilmekanikerutbildning på Oscarsvärn. Instrumentteknisk utbildning i pjäsexercishallens norra gavelbyggnad. I slutet av decenniet byggnation av tvåvåningsbyggnad söder om och i anslutning till pjäsexercishallen. Teknisk handvapenutbildning i signalskolebyggnaden.

1960-talet

Bil- och maskinhall på övre plan Gräsvik projekterad.

1970-talet

Bil- och maskinhall byggd. Instrument-/eldledningstekniska utbildningen flyttas till Radarskolan, KA 4. Expeditions- och lärarlokalerna inreds i pjäsexercishallens norra gavelbyggnad.

1980-talet

Skolbyggnaden på Rosenholm ianspråktagen, sedermera omdöpt till Teknikhuset.

1990- och 2000-talet

Utbildningen i Teknikhuset Rosenholm intill dess KA 2 läggs ner.

1960-tal. Utbildning av signaltekniker. Lärare flaggtelemästare Gunnar Malmsten

1960-tal. Utbildning på centralinstrumentering 702. Lärare flagginstrumentmästare Nils Hamskog

Skolmässig miljö för den tekniska utbildningen i för ändamålen inredda och utrustade lokaler eftersträvades så långt det var praktiskt och ekonomiskt möjligt. Skolanläggningen i anslutning till pjäshallen byggdes därför ut i omgångar fram till på 1970-talet. Men stor del av den praktiska utbildningen fick dock genomföras utanför skolan, i anläggningar, i förråd och ombord. Utbildnings-

1960-talet. Ulf (UG) Larsson vid 50 watt kortvågssändare och kortvågsmottagare

resultatet blev trots det oftast mycket gott, även om det var dyrt och många gånger besvärligt och inte minst tidskrävande att bedriva teknisk utbildningsverksamhet i en för övrigt obemannad och ”avrustad” anläggning eller i ett kallt och mörkt förråd. Men det var förstås viktigt att kunna verka i ”skarp” miljö.

Skolbyggnaden, sedermera Teknikhuset, på Rosenholm byggdes i början på 1980-talet, detta trots den diskussion som redan då pågick om krigsförbandsutvecklingen och därmed behov av teknisk personal. Den samordning som redan tidigare funnits mellan utbildningen av operatörer inom sambands- och ledningsområdet och den tekniska utbildningen på signalskolan Gräsvik, kom här i ännu högre grad till utförande och nybygget kom även att inrymma specialutbildningslokaler och utrustning för 1. batteriet. Skolan var ett mästertligt bygge och blev i allt väsentligt ändamålsenlig.

Verkstadsutbildning

Tidigt kom den allmänna verkstadsutbildningen in i utbildningsplanerna. Metallbearbetning, omfattande smide inklusive värmebehandling, svetsning, hård- och mjuklödning, svarvning och fräsning och inte minst arbete med enk-

1960-tal. Flaggtelemästare Tord Johansson utbildar på centralinstrumentering 704. Observera den lilla elevgruppen.

la handverktyg var och är fortfarande väsentlig för den tekniska tjänsten. Förstågan till "äkta" reparationer och inte "bara" reservdelsbyten var viktig, eftersom de reservdelar, som kunde disponeras inom rimlig "taktisk och stridsteknisk acceptabel tid", var fåtaliga och fanns endast för den mest stridsviktiga materielen.

På 1980-talet försvann mycket av den gamla verkstadsutbildningen i och med materiel- och förbandsutvecklingen. Organisationen med reparationsplatser (tidigare kallade frontverkstäder) på brigad, bataljons- och batteri/kompaninivåerna var nu på upphållningen. Viss verkstadsutbildning fanns förstås ännu kvar, men nya metoder infördes, bl a limningsteknik, för att vara rätt rustad för stridsfältsreparationer i det alltmer rörliga kustartilleriet.

Julblotet

Inför juluppehållet stängdes verkstaden under något festliga former och julblotet begicks. I julpyntade verkstadslokaler drack skolans tjänstgörande befäl

1960-tal. Förvaltare Sixten Johansson utbildar stamelever på elverk

och särskilt inbjudna julglögg (till del särskilt glögd på ässjan), varunder nya blotgossar invigdes och äldre blotare av olika grader befordrades och försågs med lämpliga insignier. Så trädde Nordens apostel Ansgar in iförd respektingivande vit fotsid dräkt och försedd med kräkla och helskäg. Man blev nu i versform påmind om årets syndiga tjänsteleverne med uppmaning till bot och bättring. Ansgars roll gestaltades av Gunnar Malmsten, en telemästare, som hade varit med på Mekanikerskolan så att säga från början. Hans ruelse var dock påtaglig dagarna inför blotet, möjligen beroende på bristande stoff för framträdandet. Men efter denna hans oftast mycket uppskattade insats – alla

Hans Mårtenson som instruktör vid luftvärnsautomatkanon m/48

behandlades förstås inte med silkesvantar – lovade han att noggrant notera sådant, som kunde ligga till grund för nästa års drapa. Detta skedde förstås inte och hans årliga bekymmer upprepades ända fram emot mitten av 1970-talet, då julbloten upphörde efter det att instiftaren och ”blotkanslern” Owe Johansson övergick till annan tjänstgöring. Ansgars kräkla och julblotets övriga attribut kommer förhoppningsvis att kunna återfinnas bland kamratföreningens minnesattiraljer.

Fältreparationsövningar

Fältreparationsövningar genomfördes årligen från 1957 fram till på 1980-talet. Den första övningen förlades till Ryssjön. Därefter övades på olika plat-

ser även utanför Blekinge, bl a i Göteborgs-området (-58) och sedermera även i Härnösand och på Gotland. Övningarna var av formellt tillämpad natur och innehöll huvudsakligen teknisk tjänst. Det fanns förstås många inslag av övrig tjänst (gemenligen kallad AMU- Allmänmilitär utbildning) men taktiska ramen måste i huvudsak anpassas till den tekniska tjänsten och blev därför många gånger ganska krystad.

Övningarna sågs många gånger med förundran från KA 2 övriga befäl och då särskilt den mycket omfattande övningsledar- och instruktörsorganisation, då specialkompetenta instruktörer för alla i övningen förekommande teknikområden krävdes. Till de värnpliktiga gick det väl an, men värre var det med stamelevkurserna, som krävde särskilda resurser avseende såväl instruktörer som övningsobjekt. Inte underlättades det av det faktum, att övningen skulle bedrivas i både fast och i rörlig reparationsplats och därutöver även vid kustartillerianläggningar för att få lämpliga övningsobjekt till aktuella materielsystem.

Liknande övningar genomfördes även på 1990-talet, men då inom ramen för mera omfattande underhållsfälttjänstövningar.

Och sedan...?

Vi som var med någorlunda tidigt på Mekanikerskolan, det vill säga redan på 1950-talet och hängt med sedan dess, kan säga oss upplevt kustartilleriets ”uppgång och fall”. Uppgången kunde skönjas på 1950-talet, konstateras på 1960-talet och på 1970-talet. Därefter kom vändningen och nedgången startade, antalet förband sjönk, men kvaliteten vidmakthölls och förbättrades. Krigsorganisationen, som tidigare dominerades av fast kustartilleri, präglade i mångt den tekniska utbildningen. Nu när invasionsförsvarsuppgiften försvann, blev det inte så mycket kvar och i framtiden torde endast och i bästa fall amfibiebrigaden återstå. Där finns inte på långt när samma behov av tekniker och i den mån sådana förekommer, är de i hög grad integrerade i materielsystemet och i förbandsenheten. Teknikern blir i mindre grad reparatör, för att i stället vara systemövervakande och kunna utnyttja eller föreslå inbyggda tekniska redundanser.

Men ändå, när det riktigt gäller, skall vår tekniska personal befäl såväl som värnpliktig kunna ”trolla med knäna”, så att materielsystemet/förbandsenheten skall kunna lösa sin uppgift. Detta även då man utsätts för hård påfrestning.

Förplägnadstjänst – skarp ”ammunition” från första dagen.

Av Olle Melin

Från 1902 och åtskilliga år framåt utbildade regementet sina egna kockar, hovmästare och förrådsmän, såväl stammanskap som värnpliktiga. Dessa var från början placerade på 2. yrkeskompaniet och så småningom på 8. kompaniet inom I. bataljonen. Den yrkesmässiga utbildningen ägde rum i regementets matinrättningar såväl i stadskasern som på de olika ytterförläggningarna. Officerare som underofficerare hade egen mässhållning i stadskasern och på ytterförläggningarna och dessa mässar fungerade också som utbildningskök för regementets kockar och hovmästare. Kockar fanns självklart också på de större fartygen och här handlade det ofta om ensamarbete för kocken, vilket verkligen krävde sin man.

Utbildning av förrådsmän upphörde redan på 1920-talet.

I samband med omorganisationen av regementet 1942, kom ekonomipersonalen, som kockar och hovmästare kallades, att placeras vid 13. kompaniet.

Efter beredskapens slut påbörjades central utbildning av kockar inom kustartilleriet. Denna var till en början förlagd till KA 1 i Vaxholm, men kom åren 1951 och 1952 att förläggas till KA 2, sedan KA 1 viktigaste utbildningsplats, köket på Oscar Fredriksborg, brunnit.

Den första utbildningsomgången på KA 2 ägde i huvudsak rum på Ellenabben, med kapten Gösta Olsson som chef och med marinintendenten John Stärnevall som instruktionsofficer. Året efter var utbildningen förlagd till Oscarsvärn åter med Gösta Olsson som chef och med John Stärnevall som instruktionsofficer. Under året efterträddes Gösta Olsson av löjtnant Lars Söderman, som i sin tur efterträddes av kaptenen Bjarne Rydell.

Åren 1953-54 genomfördes den centrala kockutbildningen åter på KA 1 för att från och med 1955 genomföras vid Marinens Intendenturskola vid Flottans Sjömansskola inom Karlskrona örlogsstation, sedermera Karlskrona örlogsskolor.

I samband med omorganisation av regementet 1956 inrättades Förplägnadsskolan som en självständig kompanienhet direkt under regementschefen, en ordning som kom att bestå till 1979. Vid denna skola utbildades samtliga kustartilleriets kockar, underbefälsuttagna och meniga. Efter en omfattande

och koncentrerad yrkesutbildning återgick kockarna till respektive förband för att tjänstgöra ombord på fartyg, på ytterförläggningar och under 60- och 70-talen inte minst på de beredskapsrustade radarstationerna. Behovet av kockar hela året gjorde, att de meniga kockarna hade två utbildningsomgångar per år och efter VU 60-systemets införande 1967 tre omgångar per år. Detta innebar en kraftig överproduktion i förhållande till krigsorganisationens behov och innebar också att endast de kockar som ryckte in samtidigt med övriga i åldersklassen fick en adekvat fält- och förbandsutbildning. Vissa kockar fick sin praktiska tjänstgöring förlagd till någon mäss, ett förhållande som upphörde i början av 1970-talet. Varje utbildningsomgång genomförde alltid en så kallad fältkokvecka, där utbildningen i skollokalerna praktiserades i lite svårare förhållanden. Vid dessa tillfällen var regementets övriga utbildningsenheter gärna sedda matgäster.

De sista åren som KA 2 bedrev verksamhet på Oscarsvärn svarade Förplägnadsskolan för mathållningen som ett led i utbildningen av kustartilleriets kockar.

Efter kriget tillkom utbildningskategorin kommissarie. Dessa var alltid underbefälsuttagna (gruppbefälsuttagna) och skulle kunna fungera som drivmedelstroppchefer, packtrosschefer, proviantredogörare m.m.

Omkring 1960 tillkom två kategorier som krävde uttagning som värnpliktigt underofficersselev (plutonbefälsselev), koktrosschef, som skulle bli kökschefer i förband med stora kök, vilka tidigare haft stamunderbefäl som chef och kvartermästare, vilka skulle kunna vara trossplutonchefer vid mindre enheter. Dessa båda utbildningslinjer genomfördes alltid vid KA 2 och regementet blev något av pionjärförband vad gäller utbildningsplaner, utbildningsmetoder mm.

Hovmästarutbildning förekom vid regementet fram till omkring 1960.

I samband med tjänsteställningsreformen 1972 påbörjades inom kustartilleriet så kallad vapenslagsskola för plutonsofficerare. Denna kom att innebära utbildning till trossplutonchef och denna utbildning förlades under hela tiden fram till att Ny befälsordning gällde från 1983 vid KA 2 och Förplägnadsskolan. Mel-

Kockar under tidigt 1900-tal

lan 25 och 30 elever årligen från kustartilleriets alla regementen deltog i denna utbildning, som omfattade ungefär 2,5 månader.

Den praktiska kockutbildningen genomfördes alltså från 1955 vid Marinens intendenturskola. Vid skolan fanns en kader av duktiga lärare, dels från flottan, dels från KA 2. Kockinstruktörer från övriga KA-regementen gjorde årligen en kort sejour vid skolan som befälsförstärkning. Utbildningen bedrevs i fältkök, i storkök och i småkök. Småköksutbildningen var speciell för marinen och motiverades framför allt av förhållandet med permanenta ytterförläggningar, fartyg och liknande små arbetsplatser.

1974 ändrade Förplägnadsskolan namn till Underhållsskolan beroende på, att den allmänna underhållstjänsten fick allt större utrymme i utbildningen. 1979 samordnades den tekniska utbildningen och underhålls- och kockutbildningen i Kustartilleriets underhållsskola. 1992 överfördes utbildningen i sin helhet till Karlskrona örlogsskolor för att återföras till regementet på nytt 1997.

Att utbildas till kock innebar, att när väl utbildningen i huvudtjänst satte i gång, så handlade det om ”skarp ammunition”. Det finns ingen övningsmat, mat kan inte ersättas av röda skärmar eller pappfigurer och en hungrig soldat är en dålig soldat. Kockarna var ofta först uppe på morgonen och sist i säng på kvällen. I en kokgrupp på 10 –15 man vid till exempel ett tungt rörligt batteri, var det kanske 2-3 man som svarade för den direkta matlagningen. Vedhuggning, potatisskalning, diskning gruppering och annat sidoarbete var legio.

Ett namn skall nämnas i sammanhanget. Arne Hahn kom i krigstjänst under beredskapen och kom att ägna hela sin aktiva tid fram till pensioneringen 1987 inom förplägnads- och underhållsutbildningen, en drygt 40-årig gärning. Arne har bestridit alla de befattningar som funnits inom utbildningen och kom de sista 10 åren att fungera som 1. lärare vid skolan med ansvar för planering, reglementen m.m inom området.

Arne Hahn

Fältköktjänst

Sjukvård och sjukvårdsutbildning

Av Lennart Heller

Att på några sidor sammanfatta hälso- och sjukvården under mina år vid KA 2 (1943-1988) är praktiskt taget omöjligt. Jag skall ändå göra ett försök att ur minnet återkalla, det jag tycker är det mest väsentliga, det roligaste och kanske det mest dråpliga.

Sjukhuset på Gräsvik

Under regementschefen var regementsläkaren den som hade ansvaret för regementets sjuk- och hälsovård. I början av min tid vid regementet var Fredrik Stenkula regementsläkare och efterträddes så småningom av Sven Camp, båda något av legender i örlogsstaden. Till sin hjälp hade regementsläkaren en biträdande sådan, ofta en värnpliktig marinläkare eller en marinläkare i reserven. Personalen på sjukhuset i övrigt bestod av två översköterskor, Ebba Pettersson och Elsa Bolmér, några kvinnliga sjukvårdsbiträden och ett antal sjukvårdare, fast anställda eller värnpliktiga. I anslutning till sjukhuset fanns också en expedition, där kontoristen Axel Pettersson regerade under många år. Axel skötte

Sjukhuset på Gräsvik

Lennart Heller, stående och Kubiken Johanson tar blodprov. 1945

sjukhandlingarna, som var sorterade i födelsenummer. Under åren utvecklade han ett fenomenalt sifferminne, vilket yttrade sig i att han då någon sökte läkarvård direkt kunde ta fram vederbörandes handlingar bara genom att titta på personen i fråga. En gång förvånade Axel ett 50-tal anställda, då han under en personalresa till Skåne i buss ur minnet kunde rabbla upp samtliga medresenärers födelsenummer utan att missa en enda siffra.

Inryckningsundersökningarna ägde rum någon vecka efter det att de värnpliktiga ryckt in till sin första tjänstgöring. Den största av dessa massundersökningar ägde rum i mitten av januari. Årligen brukade cirka 500 soldater rycka in omedelbart efter trettonhelgen. Nu skulle varje soldat grundligt undersökas. Det var mätning, vägning, urinprovstagning, kontroll av syn, färgseende och hörsel. Soldaten skulle dessutom besvara en massa frågor, huruvida han haft några farligare sjukdomar och – kommer jag särskilt ihåg – om han haft ”naturlig ofrivillig urinavgång!”. Planläggningen av dessa undersökningar var mycket omfattande. Vi byggde upp ett stationssystem, där den mest fruktade stationen för de unga soldaterna var urinprovstationen. Där kontrollerades om det fanns äggvita eller socker i urinen. På den tiden hette proven Hellers (!) och Alméns prov. Vid äggviteprovet filtrerades urinen i ett spetsglas och vid sockerprovet kokades vätskan i ett provrör över en öppen gaslåga. Ett mycket spektakulärt sätt som gav upphov till mycken vända och många utspillda glas och spruckna provrör.

Under hela Gräsvikspaniden var "sjukan" begåvad med en vårdavdelning. Det fanns omkring 40 vårdplatser i fyra till fem sjuksalar belägna i två plan. Vi yngre sjukvårdspersonal betroddes med att nattetid vakta de ineliggande patienterna och om något allvarligt inträffade kalla på översköterskan, som hade en liten lägenhet i bottenvåningen och alltså praktiskt taget alltid var i tjänst. På den tiden var penicillinet precis upptäckt och fanns inte till allmänt bruk. I stället var det sulfa som användes vid alla infektionssjukdomar. Sulfakurerna doserades så, att fyra tabletter skulle intas var fjärde timma, vilket innebar, att vakthavande sjukvårdare var tvungen att nattetid masa sig upp och gå runt i salarna, väcka upp alla med infektioner och se till att de stoppade i sig sin ranson.

Ett speciellt inslag vid den här tiden var, att till sjukhuset var knuten en ambulans. Den kördes av två civilanställda förare, som tjänstgjorde vartannat dygn. Vid de sällsynta utryckningar, som förekom, fick vi yngre sjukvårdare följa med som specialister. Vad jag kan minnas var det mest fråga om en eller annan transport till Sankt Sigfrids sjukhus i Växjö för psykiatrisk vård av någon stackars värnpliktig.

Tandpolikliniken

I anslutning till sjukhuset fanns även en tandpoliklinik. Den förestods under många år av tandläkare Hans Hansell, som till sin hjälp hade tandsköterskan Lillie Mohlin, också hon en trotjänare. På den tiden, jag tänker då på 1940- och 1950-talen, hade vi fast anställda även fri tandvård. Detta gällde till och med furirs grad och det var utan tvekan en fin löneförmån.

Ytterförläggningarna

En intressant verksamhet under krigsåren var sjukvården på ytterförläggningarna. Dessa var främst bemannade av värnpliktiga sjukvårdare, men även vi fast anställda hedrades med kommenderingar på dessa förläggningar. Läkare förekom endast på Kungsholmen och under kortare tid även på Grebbegården. På båda dessa platser fanns vårdavdelningar, där snuviga och febriga kustartillerister kunde få vila upp sig några dagar. Det innebar, att vi som tjänstgjorde på platserna hade jourtjänst nattetid samt lördagar och söndagar. På Kungsholmen var förhållandet lite speciellt. Förutom läkaren fanns där en mycket sjukvårdskunnig furir vid namn Johansson, som på grund av sin satta kroppsform allmänt kallades för "Kubiken". Ytterligare en facilitet som sorterade under sjukvården var frisersalongen, som var belägen i valvet strax intill sjukavdelningen och förestods av värnpliktige sjukvårdaren Bertil Ackring. Vännen

En legendarisk sjukvårdare vid KA 2, fanjunkaren Lennart Lindecrantz, provtagning 1945

Ackring var en mycket trevlig och pratsam herre, som kunde berätta de mest dråpliga historier. Bertil tjänstgjorde även på Oscarsvärn, där den legendariske Ragnar Urde var läkare och här fanns en verklig källa att ösa historier ur. Så småningom etablerade Bertil Ackring egen salong inne på Gräsvik och han flyttade utanför grindarna i slutet av 1950-talet. Om jag skulle återge en bråkdel av Ackerings alla skrönor, skulle detta räcka till en hel bok.

Sommaren 1944 förlades vi stamrekryter till Kungsholmen för att tjänstgöra eller genomgå utbildning vid sjukavdelningen. Detta var den första kontakten med vår huvudtjänst. Vad jag kan minnas bestod "utbildningen" huvudsakligen av städning. Från den tiden har jag ett dråpligt minne. Det skulle bli mörkerskjutning med batteri K 14 och jag skulle svara för sjukvårdsberedskapen. Att mina kunskaper om sjukvård i allmänhet och olycksfallsvård i synnerhet var lika med noll, togs ingen notis om. När jag med sjukvårdsväska 2 över axeln och sjukvårdsbår 1 MT (gammal träbår modell 1897 med tillbehör) inställde mig vid batteriet, hade man anbefallt "Eldberedskap B 5 minuter" på grund av ett antal fiskebåtar, som låg i skjutfältet. Regementschefen, översten Alf Nyman, som tydligen ledde skjutningen, beordrade fortsatt väntan och fortsatt Eldberedskap 5 minuter. Fiskebåtarna låg emellertid obekymrade kvar i skjutfältet hela natten. Inte ett skott kunde lossas och det var bara att vid sjutiden på

morgonen återgå till sina ordinarie arbeten. Något tal om övertidsersättning, OB-tillägg, kompensationsledighet eller dylikt existerade inte. Nästa kväll skulle skjutningen genomföras. Och haver man sett! Redan efter 35-40 minuter var serierna avklarade och alla kunde återgå till mässar och marketenterier nöjda och belåtna. Mest nöjd och belåten var nog ändå jag, över att ingen olycka inträffade och att ingen blev skadad och över att jag inte behövde blotta min okunskap i ”Upptredande på skadeplats med många skadade”.

Utbildning av sjukvårdspersonal

Efter ”utbildningen” på Kungsholmen tiden april – juni 1944 hamnade vi på vår första centrala sjukvårdsskola, som sommaren 1944 var förlagd till batteri Ryssjön i närheten av Järnavik i mellersta Blekinge. Hit hade samtliga fast anställda och värnpliktiga sjukvårdare dragits samman för cirka 2 månaders grundutbildning i huvudtjänsten sjukvård. Utbildningen var både praktisk och teoretisk. De praktiska övningarna leddes av två sjukvårdssergeanter med biträde av ett antal sjukvårdsfurirer, -korpraler och vicekorpraler. En av sergeanterna var Stig Johannesson, en eldsjäl i ämnet sjukvård. Det var föresten Stig som författade handboken i stridssjukvård, som nämns nedan. Övningarna bestod bland annat i att ta sänkan (på varandra), ge lavemang (på varandra), lägga förband med pappersbindor och mitella (på varandra) samt att transportera skadade kamrater i den gamla träbåren av modell 1897. Ett spektakulärt moment var otvivelaktigt transport av skadad på cykel. Detta gick till så, att träbåren spändes fast mellan två cyklar och så bar det iväg över stock och sten. Att ingen patient eller cyklande förolyckades var mer tur än skicklighet. Den teoretiska undervisningen leddes av två marinläkare och bestod främst av anatomi, fysiologi, hälsolära med mera. Så här i det närmaste 60 år senare minns jag den här tiden som mycket stimulerande och lärorik. Efter hand som åren gick, centraliserades sjukvårdsutbildningen för all marinens sjukvårdspersonal, först till KA 1 i Vaxholm och senare till KA 4 i Göteborg.

Sjukvårdsutbildning av värnpliktiga i allmänhet

I övriga värnpliktigas allmänmilitära utbildning ingick även ett visst mått av sjukvårdsutbildning, på 1940-talet kallad ”Första hjälpen”. Jag har än i dag tydliga minnen hur vi sjukvårdsunderbefäl gick från kompani till kompani och lärde ut konstgjord andning medelst Nielsens metod och hurusom Eve’s gungmetod blev regel i början av 1950-talet. 1958 gav Chefen för marinen ut ”Handbok i grundläggande stridssjukvård för kustartilleriet”, en tunn, men mycket instruktiv och innehållsrik bok. I Marinöverläkarens förord hette det

bland annat; ”På grund av krigföringens utformning i kustartilleriet med i stor utsträckning isolerade förband kan icke sjukvårdspersonalen, läkare och sjukvårdare, finnas till hands överallt. Det första omhändertagandet, den livräddande första hjälpen, måste därför behärskas av var man. Om Du eller Dina kamrater vid en skada skola överleva till dess sjukvårdspersonal hinner gripa in, blir de beroende av de kunskaper om första hjälpen Du lärt Dig”. Onekligen kloka ord, som än i dag, trots nedläggningar, indragningar och besparingar, äger sin giltighet.

Skyddstjänsten vid KA2 under 45 år

Av K G Fröberg

Då jag i mitten av 1950-talet började min bana på 3. batteriet KA2, fanns en viss grad av skyddstjänst på programmet. Huvuddelen ägnades åt skyddet mot A(atom)-stridsmedel och var en direkt följd av det hot, vi kände efter att Hiroshima och Nagasaki totalförstördes i slutskedet av 2. världskriget. Det skedda startade vilda spekulationer och atomvapnets oanade effekter var något, man med alla medel måste skydda sig mot. Det minst lika stora hotet från C (kemiska)-stridsmedel kom helt i skymundan, men visst fick vi göra ”gasmaskprov” med såväl bromaceton som andra retningsämnen.

Dessa prov, som bland annat leddes av Jeppe Karlsson, var avskyvärda, eftersom vi först tvingades stå utan skyddsmask under en kort stund, innan det var dags att ta på ”masken”. Jeppe hade ingen gasmask, utan hans skydd bestod i en bomullstuss i varje näsborr, möjligen preparerad med någon vätska. Ur våra näsor, mun och ögon forsade snor, slem och tårvätska. Då vi senare

flyttade ut till Aspö Mad, blev det under våren nytt gasmasksprov som Malthe Gustafsson ledde och nu hade arsin börjat användas. Ett otäckt ämne men som bättre indikerade maskens täthet, men gjorde att man vid otäthet fick kväljningar, som även gjorde att vissa kräktes i masken. En av mina kamrater fick dessutom aggressiva tendenser och ville absolut klippa chefen på käften, vilket vi så klart förhindrade.

I övrigt innehöll skyddstjänsten inte särskilt nyttiga övningar, utan kan snarast beskrivas som omdömeslösa. Jag kan inte för mitt liv inse behovet av att med påtagen gasmask förflytta sig i språngmarsch till Ellenabben tur och retur. Om man lättade på skyddsmasken fick man ett kraftigt slag över händerna. Den skyddstjänst som bedrevs på 1950- och 1960-talet, ger jag inte högt betyg, utan kan i backspeglarna ses som sadistisk och närmast totalt meningslös. Under 1970-talet började allt nyanseras och något mer inriktas mot de främsta hoten nämligen skyddet mot främst C-stridsmedel, som då samtidigt gav sådana bouseffekter, att skyddet mot B (biologiska)-stridsmedel i mångt och mycket var samstämmigt. Under 1970-talet började så smått även förbandens skydd att övas om än i liten omfattning. Särskilt befästningsskyddet fick ett rejält uppsving för såväl värnpliktiga som anställda. Malthe Gustafsson var den som främst drev detta årtiondes lyft. Inte minst tog KA2 årligen ner alla marinens skyddsingenjörer från Försvarets Skyddsskola, för att, under några veckor främst lära ut skyddet i befästningar men också ge dem kunskaper om kustartilleriets rörliga förband och dess skyddsproblematik.

I början av 1980-talet ges ”ÖB riktlinjer ABC-skydd” ut, där skyddet mot B- och C-stridsmedel hårdprioriteras. En Skyddstjänstavdelning inrättas vid KA 2 med undertecknad som chef och med Lennart Tapper och Benny Olander som medarbetare. Lennart Tapper tillförde ett rikt kunnande inom främst området Brand.

ÖB riktlinjer skulle sedan omsättas för såväl marinen som övriga vapenslag. I marinen tillsattes en grupp att arbeta fram ”CM riktlinjer ABC-skydd” och här blir vi på KA 2 Skyddstjänstavdelning starkt involverade främst för kustartilleriet, men även engagerade i ett stort antal arbetsgrupper inom Totalförsvarets ram. Detta arbete pågick under många arbetsamma men givande år. Nya instruktioner/utbildningshjälpmedel togs fram, behovet av ny skyddsmateriel listade, testade, fastställde och anskaffades.

Med regementschefen Roland Hultgrens fina stöd gavs KA2 bra resurser, rikligt med övningsmateriel och andra nödvändiga behov tillgodosågs utan prut. Den roll KA2 därmed spelade gav stor slagkraft inte minst inom marinen. Utbildningen fick inom hela marinen ett rejält uppsving, KA2 tog över och ut-

bildade helt marinens skyddstekniker och detta hade till följd att marinen fick välutbildade och praktiskt användbara skyddstekniker, som fyllde ett stort och efterlängtat behov i såväl freds- som krigsförband. Skyddsingenjörerna fortsatte sin utbildning på Skyddskolan med en kortare kurs på KA2 om fasta och rörliga förbands skydd.

Marinens befäl erbjöds kurser vid KA2 om skyddstjänsten i såväl fasta, som rörliga förband, som ombord. Kurserna fick också ett mycket stort antal deltagare från Totalförsvaret som helhet. Ett stort behov har tillgodosågs och kurserna blev populära.

Förbandsskyddet i marinen fick en behövlig uppgradering och var under tiden 1985 -1999 definitivt i främsta ledet inom Totalförsvaret som helhet.

Med KA 2 nedläggning försvann denna Skyddstjänstavdelning, all samlad dokumentation går i soporna och all utbildning för såväl befäl som skyddstekniker lär nog aldrig ges en ny chans. Främst kustartilleriets efterföljare, amfibieförbanden, drabbas och lär inte i modern tid komma upp i acceptabel skyddsnivå.

Ett utbildningsår på 1960-talet

Av Olle Melin

Den 1 september 1962 kom jag som fänrik till KA 2 och placerades vid Minutläggningsdivisionen. Men redan den 1 januari fick jag byta batteri, nu till 3. batteriet och utbildning vid de nya 7,5 cm batterierna. Efter en sejour med utbildning och skjutning vid batteri Ljugarna på Gotland samt en omgång med underbefälselever luftvärn, vilka skulle betjäna Kustartilleriets skjutskola och dess luftvärnskurs på hösten, avslutades 1963 med fartygschefskurs vid KA 1.

Vid återkomsten till regementet var det dags att förbereda nästa utbildningsomgång, det vill säga årsklass 1964.

Verksamheten för årsklassen var så gott som i detalj reglerad genom regementsorder nr 138/63, där det framgick inryckningstider, utryckningstider, kursindelning, rekrytfälttävlan, prisskjutning, soldatfälttävlan, utbildningskategorier, ammunitionstilldelning, skarpskjutningsplaner m.m. Det var bara att sätta i gång.

Underbefälseleverna hade ryckt in den 25 november och fanns på annat batteri. För mig gällde det att ta hand om de soldater, som skulle rycka in den 7 januari. Till 3. batteriet kom detta år så många värnpliktiga, att tre plutoner organiserades. Jag placerades som ställföreträdande plutonchef under dåvarande flaggjunkaren Malthé Gustafson och med bland annat flaggfuriren Ragnar Larsson vid plutonen. Ragnar och jag skulle sedan under många år och i många olika sammanhang kampera ihop.

Nåväl inryckningsdagen kom och det var att sätta igång att lära en ny värnpliktsomgång de grundläggande rekrytkunskaperna. Formell exercis, soldatundervisning, skolskjutning med gevär, fysisk träning och en hel del annat stod på programmet. 1964 levde vi fortfarande med systemet, att slutligt urval till befattningar gjordes vid regementet. Inskrivningsproven var vid denna tid inte alls av samma omfattning, som de blev under 1970-talet, varför mycket tid gick åt till läkarundersökningar, kompletterande urvalsprov och annat för att få rätt man på rätt plats. Själv fick jag ett avbrott under perioden, då jag under en vecka skulle utbilda mig och förbereda utbildning på centralinstrumentering 710, det vill säga eldledningsutrustningen till de nya 7,5 cm batterierna. Denna utbildning ägde rum vid Radarskolan på KA 4 under en vecka, 28/1 – 7/2. Avsikten var därefter, att jag tillsammans med övriga på kursen skulle utbilda årets eldledningssoldater från alla KA-regementena under 3 veckor vid KA 4.

Nåväl, 1.kursen tog slut efter sex veckor och avslutades med en rekrytfält-tävlan, där alla regementets underbefälselever och soldater ställde upp i en individuell tävling.

Måndagen den 17 februari startade befattningsutbildningen. Vid 3. batteriet skulle detta år utbildas ett 7,5 cm batteri m/57 samt en luftvärnstropp 40/48. De värnpliktiga vid 7,5 cm batteriet skulle andrahandsutbildas vid såväl 7,5 cm batt m/ä samt vid 40 mm luftvärnsautomatkanon m/36. Utflyttning till Kungsholmen skedde den 17/2 och befattningsutbildningen satte i gång för min del med 40/36-utbildning. Vi använde gymnastiksalen på Kungsholmen som artillerihall, vilket hade till följd att lokaler för fysisk träning saknades. Så det blev många fortrundor vid ”fystimmarna.” En annan företeelse som var lite speciell var turerna till och från Kungsholmen med gamla Bore, med den speciella atmosfär, som detta innebar. Hon hade ju gått på traden i över 50 år. Skjutning med eldhandvapen ägde rum på Tjurkö och låg blåsten på från sydväst, så var det ordentligt ruggigt på skjutvallen. Värre var det dock de dagar det var vackert väder. Då stack alla småbåtar ut för att fiska och eftersom skjutbanan vid denna tid saknade blinding, så blev det många uppehåll och mycket dödtid.

Den 1 april bar det i väg till KA 4 och Radarskolan för att utbilda eldledningsmännen på 710:an. Ett fyrtiotal underbefälselever och soldater skulle under tre veckor trimmas på det nya instrumentet. Jag blev plutonchef för gänget och till mitt förfogande hade jag bland andra den förträfflige sergeanten Birger Rådström från KA 5, en synnerligen duktig instruktör och härlig medarbetare.

I slutet av april återvände jag till Kungsholmen om endast för en kort period. Under denna period hann vi dock genomföra de första skolskjutningarna mot såväl luft- som sjömål med 40 mm automatkanon m/36. Den 4 maj bar det av till Karlshamn och utbildning på batterierna KM 1(7,5 m/ä) och KM 2 (7,5 m/57). Här skulle vi stanna till den 18/6, det vill säga dagen före midsommarafton. Nu följde en tid med mycket artilleritjänst. Hela förstahandsutbildningen och delar av andrahandsutbildningen skulle klaras ut på 7 veckor och detta på en plats, som inte tidigare hade använts i sammanhanget.

Men det gick bra. Visserligen var pjäserna trånga att utbilda i, men de erfarna instruktörerna, flaggfurirerna Alve Held, Ragnar Larsson och Jan-Elis Rönning klarade detta med glans och i bakgrunden fanns alltid pjästeknikern Göte Karlsson, om något skulle hänga upp sig. Skjutområdet utanför Sternö udde respektive Vägga udde var lätt att övervaka och även om fartygstrafiken till Karlshamn var intensiv, så störde den endast under kortare perioder. Självt sagt jag för det mesta nere i berget i eldledningscentralen och förhandsutbildningen på KA 4 gjorde, att vi låg mycket väl framme. Den pressade utbildningstiden

gjorde, att vi inte hann ägna åt oss mycket mer än artilleritjänst. Regementschefen Birger Ehnrot inspekterade vid ett flertal tillfällen utbildningen på ort och ställe och var mycket nöjd med resultatet. En rolig episod inträffade vid en av inspektionerna. Vi skulle skjuta skarpt mot bogserat sjömål och aktuell dag var ovanligt klar med sikt hur långt som helst. Säkerhetsorganisationen var placerad i ett gammalt mättorn från kriget, som stod kvar inom batteriområdet. Vi skulle skjuta på 8000-9000 meter och säkerhetsavståndet vill jag minnas var 12500 meter. Till Hanö var det drygt 13000 meter och öster om denna ö dyker när skjutningarna skall börja upp några fiskebåtar. Vi mätte avståndet till cirka 15000 meter och batterichefen Gösta Olsson beordrade eld. Då ingrep regementschefen Birger Ehnrot och gav eldförbud. Den klara sikten och den höga placeringen av skjutledarorganisationen gjorde, att avståndet till båtarna föreföll mycket mindre och först sedan regementschefen i eldledningscentralen konstaterat faktum, kunde skjutningen fortsätta.

Dagen före midsommar återvände vi till Karlskrona och Kungsholmen för att sända hem soldaterna på ett efterlängtat övningsuppehåll. Själv gick jag på tre veckors semester för att återvända i mitten av juli.

Nu var det så att hösten 1964 skulle den största krigsförbandsövningen sedan andra världskriget äga rum i Karlskrona skärgård. Stora delar av åldersklassen skulle gå in i vakanta befattningar och så skedde också för hela Karlshamnsgänget. Dock skulle 3. batteriets moderna luftvärnstropp (40/48) förbli intakt och medfölja KA 2 rörliga förband. Eftersom huvuddelen av regementets stambefäl togs i anspråk för repetitionsutbildningen (i befattning eller som instruktör) fick vi som "blev över" ta hand om luftvärnstroppen. Den 13 juli anmälde jag mig för den övade batterichefen vid 5. kabatteriet, löjtnant Åke Jeansson. Som ställföreträdande troppchef hade jag sergeanten Nils-Erik Olsson och vidare fanns instrumentteknikern Kjell Karlberg vid troppen. I övrigt var det endast underbefälselever och soldater. Några skjutningar var inte aktuella vid förbandet. Alla skjutningar hade genomförts under den period vi övade den andra enheten i Karlshamn. Detta var ett aber, för det skulle visa sig bli mycket svårt att hålla andan uppe vid alla de grupperingar vi företog under övningen utan att få avlossa ett skott med pjäserna. Vi rullade med 5. kabatteriet i två månader och grupperade på platser som Torhamn, Ravlunda, Hovdala, Hammars Backar, Revinge Hed samt inte minst i ett skogsparti i Vittskövle. Vi gick i så kallad marschbivack i Gualöv ett antal gånger och vi låg isolerade på Oscarsvärn på grund av misstanke om hjärnhinneinflammation vid förbandet. För mig personligen var detta med rörlig tjänst något nytt och övningen hösten 1964 gav mig värdefulla erfarenheter för framtiden. Jag minns också

den 1 september vid Hammars backar. Batteriet stod uppställt och bataljonschefen Gunnar Sahlin läste upp ett signalmeddelande från marinstaben, där det framgick, att jag och min kurskamrat Torsten Björnsson denna dag hade utnämnts till löjtnanter med fullmakt och allting.

Fredagen den 9 oktober var förbandet tillbaka på Oscarsvärn för avrustning och en vecka senare ryckte underbefälseleverna ut. Även jag försvann och lämnade sergeant Olsson ensam med de meniga soldaterna. Jag skulle nämligen tillsammans med flaggjunkaren Malthe Gustafsson, just återkommen från repetitionsövning med luftvärnskompaniet, bege mig till Härnösand och KA 5, där vi skulle fungera som lärare vid Kustartilleriets skjutskola vid utbildning av årets fänrikar. Månaden i Härnösand var både ansträngande och lärorik men framför allt mycket trevlig, vilket inte minst vår chef, 1. läraren vid skolan, Sture Holmberg, bidrog till.

Den 23 november var jag tillbaka vid KA 2 och Gräsvik och nu följde några veckors förberedelser för nästa inryckning i januari 1965. Även detta år skulle vi utbildas i Karlshamn, men det är en annan historia.

En repetitionsövning på 1960-talet

Av Olle Melin

Lördagen den 4 maj 1962 stod jag tillsammans med mina kurskamrater från Sjökrigsskolan på Lernacken söder om Malmö. Flaggkadetternas taktiska kurs hade detta år förlagts till Skåne och vår lärare Thorbjörn Ottosson, sade på sitt speciella sätt; ”På denna plats planeras för ett 7,5 cm batteri. Vem vill bli chef för detta?” Jag minns inte att någon reagerade för frågan; här fanns ju bara en fyr och en oändlig massa fyllningsmassor från kalkbrottet i Limhamn.

Nåväl, på våren 1967 fick jag besked, att jag från och med den 1 juli skulle krigsplaceras som chef för batteriet Malmö, som låg på just den plats, som jag som flaggkadett besökt i maj 1962. För ovanlighetens skull fick jag redan i augusti en hel vecka på mig att bekanta mig med det nya batteriet, besöka fo 11 stab, som då fanns i Malmö, besöka Lv 4 och besöka BoMö. En mycket lärorik vecka skulle det visa sig senare.

Tidigt våren 1968 fick jag nämligen veta, att det nya batteriet skulle göra repetitionsövning i maj samma år och det var bara att sätta igång förberedelserna direkt. Några andra förband i området skulle inte öva samtidigt, utan här handlade det rätt och slätt om ett enda kustartilleribatteri.

Den första åtgärd jag vidtog, var att vid regementets värnpliktsdetalj kontrollera bemanningslistorna. Utöver mig själv som batterichef fanns vid förbandet flaggfurirerna Ragnar Larsson och Sven-Gunnar Carlsson som pjäsplutonchef respektive maskintekniker. Vi var de enda stambefäl. Till detta kom en reservofficer som eldledningsplutonchef. I övrigt bestod förbandet av värnpliktiga av olika kategorier. Till min glädje återfann jag vid pjäsbemanningarna och i eldledningsavdelningen väldigt många av de soldater jag utbildat i Karlshamn 1965. Till min fasa upptäckte jag också att alla tre pjäschefsbefattningarna var vakanta. Detta löstes dock på ett förnämligt sätt. Tre pjäschefer ur åldersklassen, som utbildades vid Befälsskolan på KA 4, togs från utbildningen och anslöt sig till förbandet i samband med första befälsutbildningsveckan. En av dessa, värnpliktige sergeanten Larsson, kom sedan att fungera som pjäschef vid 1. pjäs vid förbandets samtliga repövningar. Ytterligare två stambefäl kom sedermera att delta i övningen, flaggjunkaren Birger Olsson som eldledningsplutonchef, sedan ordinarie fått anstånd och flaggfuriren Kjell Strand i vakant befattning.

Måndagen den 29 april ryckte stambefäl och värnpliktiga underofficerare in

till KA 2. Tyvärr blev första utbildningsveckan kort, då 1.maj-helgen kom mitt i veckan. Vi lärde oss förbandets organisation, vi var i Karlshamn och läste artilleritjänst och vi förberedde den kommande utbildningen, Nästa inryckning skedde den 6 maj och nu kom allt värnpliktigt underbefäl. De var ganska många och representerade de flesta av batteriets funktioner.. Utbildningen fortsatte och torsdag morgon for hela gänget till Malmö för att inför mobiliseringsövningen etablera sig i förbandet.

Vi hade tidigt konstaterat, att några artilleriskjutningar inte skulle kunna äga rum i batteriet och detta på grund av många orsaker. Bulltofta flygplats var fortfarande i drift och trafiken dit och till Kastrop var så intensiv, att få luckor fanns, där skjutning kunde äga rum. Vidare började lastbilarna med kalkfyllning att köra i ottan och dessa tippade vid en aktuella tidpunkten söder om batteriet, det vill säga mitt i huvudskjutriktningen. Så de kommande artilleriskjutningarna planerades till Karlshamn och här skulle vi få god hjälp av personal från 3. batteriet på KA 2.

Det var ett entusiastiskt gäng som på torsdagsmorgonen den 9 maj satte av till Malmö för att ta det nya batteriet i besittning. Vi kontrollerade alla funktioner, vi besökte Lv 4, som skulle hjälpa oss med diverse praktiska bestyr som råvaruförsörjning, skjutbanor, tvättbyte m.m., vi anmälde oss för fo 11 respektive BoMö och vi förberedde den mobiliseringsinryckning, som skulle äga rum måndagen den 13 maj. På lördagsförmiddagen den 11 maj nåddes jag av det mycket glada budskapet, att jag fått en son. Det sporrade lite extra de kommande dagarna.

Vi stängde batteriet på lördagseftermiddagen den 11 maj och återvände på söndagskvällen den 12.

På morgonen den 13 maj började återstående delen av förbandet att anlända. Det blev en mycket lugn inryckning och alla som fanns i förbandet var besjälade av att göra sitt bästa, vilket innebar, att vi hade kunnat vara skjutklara redan på kvällen inryckningsdagen. Tyvärr fick vi inte tillfälle att pröva detta. Vi utsattes för diverse övningsmoment och inte minst bevakningstjänsten sattes på prov ordentligt. Det hela gick mycket bra och övningsledaren, regementschefen vid KA 2, Birger Ehnrot, var mycket nöjd med resultatet.

Onsdagen efter inryckningen ägnades åt utbildning vid de olika funktionerna och på kvällen samma dag bar det för artilleripersonalens del av till Karlskrona och förläggning på Gräsvik. Under fyra vardagar fick nu förbandet möjlighet att genomföra artilleriskjutningar, dock vid ett annat batteri. Övrig personal fortsatte sin utbildning i Malmö.

Ytterligare en helg, Kristi Himmelsfärdsdag, satte käppar i hjulet för öv-

ningarna. Onsdagen den 22 maj lämnade personalen Karlshamn för att tillsammans med Malmöbesättningen ansluta fredagen en 24 för den kommande slutövningen.

Denna övning kom att pågå i 6 dagar och omfattade ett antal olika moment såsom fiktiv sjömålsbekämpning, markstrid, skyddstjänst (vi hade verkligen kvalificerade skyddsingenjörer i förbandet), sjukvårdstjänst, vaktjänst och inte minst ett antal moment i att hantera den kvalificerade berganläggningen. När väl övningen var över fick vi mycket beröm av övningsledningen från KA2. Vad jag minns bäst är utan tvekan det härliga gäng, som ingick i förbandet. Unga grabbar de flesta, med en vilja att göra ett bra jobb. De flesta var lokalrekryterade och kände mycket starkt för sitt "hembyggsförband", vilket inte minst visade sig något år senare, då ett stort antal av batteriets värnpliktiga ställde upp som frivilliga i kufförsvaret.

Det här förbandet kom sedan att öva mer än de flesta. Särskild övning genomfördes redan 1970 och två år senare var det dags för ny krigsförbandsövning. Båda dessa hade jag förmånen att få leda. Förbandet övade sedan 1975, 1982, 1987 och 1990. Från och med övningen 1975 gick det också bra att genomföra skjutningar vid Lernacken, vilket väsentligt underlättade verksamheten Personalomsättningen vid förbandet var under alla år mycket låg.

En sak som frapperade mig de år jag var chef, var alla de besök från olika myndigheter som genomfördes vid förbandet. Jag vill minnas att inget av landets 30 stycken 7,5 cm batterier tog emot så många besökare som batteri Malmö. Kanske var det närheten till Köpenhamn, som lockade? Hursomhelst, det var enklare och förmodligen roligare att ta sig till Malmö än till något avlägset batteri i Stockholms skärgård. Jag minns också att vi vid utspisningsplatsen i matsalen fanns en stor turlista för Köpenhamnstrafiken till de besökandes stora glädje.

Hösten 2001 lades batteriet ner. Efter 33 år i rikets försvar skrotades anläggningen. Som väl var lyckades jag "bärga" några föremål, som förhoppningsvis, skall minnas om denna 35 åriga period i KA 2 historia. Föremålen kommer så småningom att finnas till påseende på museet på Kungsholmen.

Inryckning till repövning

Regementscheferna

Av Olle Melin

Under den period som Kungl Karlskrona kustartilleriregemente existerade, 1 januari 1902 – 31 oktober 2000, hade regementet 22 regementschefer. Dessutom fanns under tiden 2 tillförordnade chefer, som upprätthöll befattningen under längre tid.

Regementschefer

Otto Ludvig Beckman	1/1	1902	–	5/9	1907
Carl-Gustaf Ahlborn	6/9	1907	–	1/12	1914
Sam Torsten Rudolf Bolling	2/12	1914	–	14/10	1924
John Artur Edström	15/10	1924	–	20/11	1925
Lars Theodor Hasselgren	1/12	1925	–	5/11	1929
Hans Gustaf Malmberg	6/11	1929	–	16/7	1935
Jacob Hjalmar Åström	17/7	1935	–	31/3	1941
Gösta Möller	1/7	1941	–	30/9	1943
Alf Nyman	1/10	1943	–	30/9	1947
Sten Puke	1/10	1947	–	30/9	1953
Erik Nordling	1/10	1953	–	1/6	1962
Carl-Fredrik Gillberg	1/10	1962	–	30/9	1963
Birger Ehnrot	1/10	1963	–	30/9	1970
Olof Gäfvert	1/10	1970	–	30/9	1976
Lars Hansson	1/10	1976	–	31/10	1978
Stefan Furenius	1/11	1978	–	30/9	1980
Bengt Ekström	1/10	1980	–	31/1	1982
Kjell Lodenius	1/2	1982	–	30/9	1985
Roland Hultgren	1/10	1985	–	30/9	1991
Bengt-Arne Johansson	1/10	1991	–	30/6	1994
Göran Boijesen	1/7	1994	–	31/5	1999
Günter Villman	1/6	1999	–	31/10	2000

Tillförordnade regementschefer

Översten Carl Anders Claus var tillförordnad regementschef tiden 30/4 1940 till och med 30/6 1941. Under denna tid uppehöll ordinarie regementschefen Jacob Hjalmar Åström befattningen som tillförordnad chef för Kungl Vaxholms kustartilleriregemente och från och med den 1 april 1941 som chef för kustartilleriet. Överste Claus fortsatte dock som tillförordnad regementschef till och med september månad 1941, då den nye regementschefen överste Gösta Möller tillträdde.

Överstelöjtnanten Sven-Eril Bengtson var tillförordnad regementschef från och med de 2/6 1962 till och med den 30/9 samma år, Förordnandet berodde på att ordinarie regementschefen Erik Nordling avled efter en längre tids sjukdom den 1/6 1962. Sven-Eril Bengtson hade dessförinnan under överste Nordlings sjukdomstid upprätthållit befattningen som tjänsteförrättande regementschef.

Otto Ludvig Beckman

KA 2 första regementschef var översten Otto Ludvig Beckman och han verkade som regementschef från och med den 1 januari 1902 till och med den 29 augusti 1907, då han efterträdde Adolf Fredrik Centervall som chef för kustartilleriet.

Beckman föddes på Skeppsholmen i Stockholm den 29 april 1856. Redan som 13-åring blev han kadett vid flottan och började sin sjömansbana på segelskeppet af Chapman. 1870 blev han elev vid Sjökrigsskolan och 6 år senare underlöjtnant vid flottan. I flottan var han som alla andra långa tider sjökommenderad och deltog bland annat två gånger på långresa med fregatten Vandis. 1884 gjorde han sin sista sjöexpedition utomlands, nu på korvetten Eugenie.

Han gick minkurs 1879, krigshögskolan vid Marieberg 1880-1881 samt artilleri- och ingenjörshögskolan 1881-1882. Han beordrades tillhöra minvapnet och 1888 Flottans fasta minförsvar. I slutet av år 1900 befordrades han till kommandörkapten av 1. graden. Han överfördes till kustartilleriet den 1 januari 1902, samtidigt som han utnämndes till regementschef vid KA 2. Den 30

augusti 1907 utnämndes han till generalmajor och chef för kustartilleriet. Han avled på sin post den 27 juni 1909, sedan han i samband med ett ryskt statsbesök förväxlats med den ryske tsaren och sköts till döds i Kungsträdgården. Han invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 4 november 1891 med ledamotsnummer 325.

Trots ursprunget från flottan och minvapnet var det ingen ovan artillerist som blev KA 2 förste chef. Han hade under 1890-talet i stor omfattning samarbetat med Centervall och var också ledamot av de kommittéer, som hade att föreslå bildandet av kustartilleriet.

Under sin regementschefstid hade han ständiga kontakter med Centervall bland annat för att öka sitt artilleristiska kunnande.

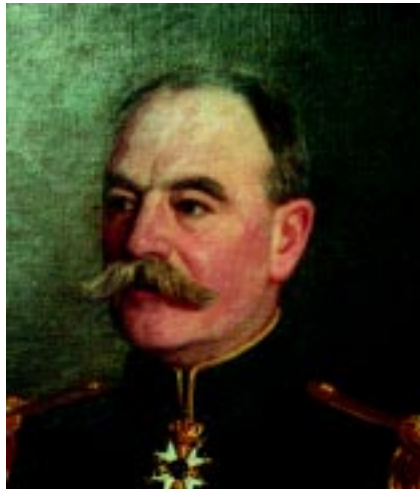
Han var särskilt stolt över regementets underofficerskår, som han skattade mycket högt.

Carl-Gustaf Ahlborn

Översten Carl-Gustaf Ahlborn blev regementschef nummer 2 vid KA 2. Han var född den 18 juli 1857 och antogs som volontär 1877 vid Svea artilleriregemente. Han avlade officersexamen 1879 och utnämndes till underlöjtnant 1880. Han kom att tjänstgöra vid de kompanier ur Svea artilleriregemente, som var förlagda till Vaxholm och blev därför överförd till Vaxholms artillerikår vid denna kårs uppsättande 1888. 1902 överfördes han till kustartilleriet och utnämndes i samband med detta till major. Under tjänstgöringen i Vaxholm tjänstgjorde Ahlborn i många olika befattningar nämligen platsmajor, kompanichef, tygmästare, bataljonschef och chef för underofficersskolan.

Den 7 november 1907 blev Ahlborn direkt från major befordrad till överste vid kustartilleriet och chef för KA 2. Detta att hoppa en grad var mycket ovanligt i den svenska krigsmakten. Hans befordran hälsades med tillfredsställelse av alla parter.

Ahlborns tjänstgöring som regementschef sammanföll med en brytningstid för kustartilleriet. Den 1901 beslutade organisationen hade ännu inte nått önskvärd stadga. Ahlborn ägnade sin regementschefstid att på ett förnämligt sätt ut-

veckla chefskapet. Han ägnade mycket tid och omtanke åt regementets man-
skap samt vidtog många åtgärder för att bereda dem ökad trevnad i sin militära
tjänst. Regementet blev under hans chefstid mäkta populärt och detta innebar
bland annat en mycket god rekrytering.

Ahlborn var den verkligt godhjärtade kamraten mot alla, som tjänstgjorde
vid regementet. Kanske var vänligheten ibland för stor, eftersom han hade
svårt att handla mot någons önskningsar. Han undvek därför gärna frågor som
kunde leda till stridigheter, ett agerande som ibland gjorde att hans handlings-
sätt misstolkades och missbrukades till Ahlborns stora besvikelse.

Ahlborn var en utpräglad sällskapsmänniska med stort intresse för konst
och musik.

Han lämnade tjänsten som regementschef den 1 december 1914 och avled
den 15 maj 1932.

Invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 7 november 1907 med leda-
motsnummer 394.

Sam Torsten Rudolf Bolling

Bolling föddes i Strängnäs den 7 okto-
ber 1866. Släkten Bolling härstammar
från Pommern och kom till Sverige på
1600-talet. Grenen, som Bolling till-
hörde, inflyttade i mitten av 1800-talet
till Gotland, där Bollings far var kapten
vid Gotlands nationalbeväring. Trots
detta var familjen bosatt i Strängnäs
och Västerås. År 1885 tog Bolling den
så kallade mogenhetsexamen, seder-
mera studentexamen. Efter examen be-
drev Bolling juridiska studier, men re-
dan i februari 1886 blev han antagen
som volontär vid Kungl Göta artilleri-
regemente (A 2) i Göteborg. Han avla-
de officersexamen vid Karlberg hösten 1888.

Under de närmaste åren efter examen genomgick Bolling fältartilleriets
skjutskola på Marma samt allmänna kursen vid artilleri- och ingenjörshögsko-
lan.

På hösten 1892 fick Bolling erbjudande från nyutnämnde chefen för Kongl
Carlskrona artillerikår, överstelöjtnant Centervall, att ta transport till kåren.

Bolling blev löjtnant vid artillerikåren 1894 och kapten redan 1896. Under åren fram till sekelskiftet genomgick Bolling arméns och flottans fästningsartillerikurs samt flottans minskola i Karlskrona. När kustartilleriet sattes upp den 1 januari 1902 överfördes Bolling till detta vapenslag och kommenderades som stabschef i Chefens för kustartilleriets stab och blev samtidigt sekreterare hos de sakkunniga, som hade att utarbeta reglementariska föreskrifter för kustartilleriet.

De 1 januari 1908 tillträdde Bolling som chef för Älvsborgs kustartilleridetachment i Göteborg, ett detachment som sattes upp vid kustartilleriets tillkomst. Fästningen var vid Bollings tillträde i det närmaste färdigställd. Som detachementschef tog Bolling aktiv del i det kommunala livet på Nya varvet, som vid den tiden var egen kommun.

På sommaren 1914 bevistade Bolling Festungsartillerieregiment Kaiser nr 1 i Österrike-Ungern. Regimentet var förlagt till Wien med skjutfält vid Hajmosker i Ungern. Vid detta skjutfält befann sig Bolling, när första världskriget bröt ut sommaren 1914. I stället för övningsskjutning skickades regimentet fram till den serbiska gränsen.

Den 2 december 1914 utnämndes Bolling till överste och chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och samtidigt till artilleribefälhavare i Karlskrona fästning, befattningar som han innehade till den 15 oktober 1924, då han tillträdde som chef för Kungl Vaxholms kustartilleriregemente. Han avgick med pension den 7 oktober 1926 och utnämndes därvid till generalmajor i kustartilleriet. Under åren 1918-1921 var Bolling tillika chef för Kustartilleriets skjutskola.

Han invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 4 november 1914 med ledamotsnummer 450.

Bolling avled den 13 maj 1941.

Johan Artur Edström

Nummer fyra i raden av regementschefer vid KA 2 var översten Johan Artur Edström. Han föddes i Örebro den 14 maj 1870 och avlade studentexamen i samma stad 1888. Samma år antogs Edström som officersvolontär vid Congl Vaxholms artillerikår och avlade officersexamen hösten 1892 vid Karlberg. 1894 överfördes Edström till Karlskrona artillerikår. 1896 utexaminerades Edström från den tvååriga Artilleri- och ingenjörshögskolan och blev löjtnant vid artillerikåren 1896 och kapten 1899.

När kustartilleriet sattes upp 1902 överfördes Edström till Kungl Vaxholms kustartilleriregemente och blev efter att ha genomgått Sjökrigshögskolan kadettofficer vid Sjökrigsskolan.

1905 återkom Edström till Karlskrona som chef för 8. artillerikompaniet, som var förlagt till Västra Hästholmen. Efter ett år i Karlskrona överfördes han till Älvsborgs kustartilleridetachment, där han var chef för 12. Artillerikompaniet. Åren 1910-1914 tjänstgjorde han i kustartilleriets stab och kom som nyutnämnd major vid kustartilleriet att efterträda Bolling som chef för Älvsborgs kustartillerikår, som förbandet nu hette. Den 24 oktober 1924 utnämndes Edström till överste och chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente. Redan 1925 begärde Edström entledigande med pension som en protest mot de i 1925 års försvarsbeslut anbefallda neddragningarna.

Under sin aktiva tid utarbetade Edström en "Lärobok i Vapenlära för kustartilleriets underbefälsskolor".

Han invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 5 november 1924 med ledamotsnummer 519.

Edström avled den 30 augusti 1942.

Lars Theodor Hasselgren

Hasselgren föddes i Stockholm den 28 mars 1875. Efter studentexamen i Norra latin 1894 antogs han vid Congl Vaxholms artillerikår samma år och blev underlöjtnant vid kåren 1896 och löjtnant 1900.

Han transporterades till Kungl Vaxholms kustartilleriregemente den 1 januari 1902 i samband med regementets uppsättande. Han blev kapten vid kustartilleriet 1905, major 1918 och överstelöjtnant 1924.

Åren 1910-1912 var han positionsbefälhavare i Fårösunds kustposition och efter fortsatt trupptjänst och stabstjänst var han 1920-1924 stabschef i kommandantstaben i Vaxholms fästning. 1924-1925 var han tillförordnad chef för Kungl Vaxholms kustartilleriregemente.

Chefskapet för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente tillträdde 1925 och han stannade vid regementet till 1929, då han återigen kom till KA 1 och blev regementschef och kommandant i Vaxholms fästning. Han avgick med pension 1935.

Utöver ordinarie befattningar deltog Hasselgren i ett flertal utredningar bland annat Sjökrigsskolans omorganisation 1907-1908 och framtagande av bestämmelser för antagning till och utbildning av personal i kustartilleriets reserv.

Hasselgren var också politiskt aktiv bland annat som ledamot och vice ordförande i Vaxholms stadsfullmäktige.

Överste Hasselgren tillhörde den officerstyp som gjorde sig både älskad och fruktad.

Han invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 3 november 1926 med ledamotsnummer 532.

Överste Lars Theodor Hasselgren avled den 19 februari 1960.

Hans Gustaf Malmberg

Hans Gustaf Malmberg föddes den 16 juli 1875 i Nyköping, där han avlade studentexamen 1893. 1894 kom han till Kongl Karlskrona artillerikår som volontär. När kustartilleriet sattes upp den 1 januari 1902 utnämndes han till löjtnant i vapenslaget med placering vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente. Han blev kapten 1904, major 1919 och överstelöjtnant 1924. I samband med den sistnämnda utnämningen blev han kommandant i Älvsborgs fästning och chef för Älvsborgs kustartillerikår. 1925 blev han tillförordnad chef för Kungl Vaxholms kustartilleriregemente och var åren 1926-1929 stabchef i Chefens för kustartilleriet stab.

1929 utnämndes han till överste och chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente, i vilken befattning han kvarstod tills pensionsavgången 1935. När han avgick hade han varit chef för dåvarande kustartilleriets alla truppförband.

Malmberg var mycket tekniskt begåvad. Han genomgick tidigt Artilleri- och ingenjörshögskolan och även särskild utbildning vid Tekniska högskolan. Han var under fyra år kontrollofficer vid Bofors och gjorde ett kort mellanspel som direktörsassistent vid Nordiska artilleriverkstäderna i Finspång. Vid återinträdet i aktiv tjänst placerades han som tygmästare i Vaxholms fästning, där hans tekniska begåvning kom väl till pass.

De sista tio åren i aktiv tjänst var han parallellt med ordinarie befattning även chef för Kustartilleriets skjutskola. Denna var då inte fast organiserad, utan drogs samman vid vissa tider och på olika platser i kustartilleriet.

Malmberg gjorde sig känd som en mycket vänfast man, försedd med mycket humor. Han var mycket intresserad av matematik och ägnade sig åt matematiska problem ända fram till sin död. Han var också en skicklig pianist. Trädgårdsarbete och jakt var andra stora intressen.

Han invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 5 november 1919 med ledamotsnummer 483.

Malmberg avled i Karlskrona den 19 november 1957.

Jacob Hjalmar Åström

Jacob Hjalmar Åström föddes i Uppsala den 22 augusti 1888, där han avlade studentexamen 1906. 1908 blev han underlöjtnant vid kustartilleriet med placering vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente, ett regemente han kom att tillhöra ända fram till generalsutnämningen.

Åström blev kapten 1918, major 1931 och överstelöjtnant 1933. 1935 utnämndes han till överste och chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och samtidigt till artilleribefälhavare i Karlskrona fästning. Under åren 1940 och 1941 var han tillförordnad regementschef vid Kungl Vaxholms kustartilleriregemente..

Den 1 april utnämndes Åström till generalmajor och chef för kustartilleriet, en befattning som tre månader senare ändrades till inspektör för kustartilleriet. Han avgick ur aktiv tjänst 1953.

Som löjtnant genomgick Åström 1911 Infanteriskjutskolan, 1912-1913 Sjökrigshögskolans allmänna kurs och 1916-1918 Sjökrigshögskolans högre kurs.

Vid KA 2 beklädde han befattningar som regementskvartermästare, lärare vid underofficersskolan, kompanichef och bataljonschef. Som överstelöjtnant verkade han som stabschef i kommandantstaben i Karlskrona. Under 1920-talet tjänstgjorde Åström några år i Chefens för kustartilleriet stab.

Som synes beklädde Åström ett stort antal befattningar, som i hög grad bidrog till att slutligen nå kustartilleriets högsta befattning. Han hade en mycket aktiv del i utbildningen av norska fria styrkor i kustartilleritjänst under andra världskriget. Efter fredsslutet var han en av initiativtagarna till, att norska kustartillerikadetter under ett antal årskurser utbildades vid Sjökrigskolan.

Ett speciellt drag hos Åström var hans otroliga minne för personer. Han behövde bara se en människa en gång och kom sedan ihåg vederbörande för all framtid. Åström var 1936 med och bildade KA 2 Kamratförening, vars första ordförande han blev.

Han invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 4 november 1930 med ledamotsnummer 560. General Åström avled den 28 april 1957.

Gösta Möller

Gösta Möller föddes i Karlskrona den 15 juni 1887. Han tog studentexamen i födelsestaden och blev underlöjtnant vid kustartilleriet efter avlagd officersexamen vid Sjökrigsskolan 1910.

Som nybliven officer placerades Möller vid KA 2 och tjänstgjorde som gymnastikofficer och som instruktör i artilleritjänst, såväl fast som rörlig. Åren 1918-1921 var Möller elev vid Sjökrigshögskolans allmänna kurs och stabskurs, varefter han placerades som kadettofficer vid Sjökrigsskolan och därefter som stabsofficer i Chefens för kustartilleriet stab. Under en stabstjänstperiod om cirka 10 år var Möller parallellt lärare vid såväl Sjökrigshögskolan som Sjökrigsskolan. Under en period var Möller kommenderad till Tyskland för studium av kustbefästningar.

1931 återvände Möller till Karlskrona och KA 2. Reduktionen av försvaret hade satt sin prägel på verksamheten och det rörliga artilleri, som Möller lämnat 1918, förde en tynade tillvaro. Utbildningsenheten var reducerad från bataljon till kompani, där Möller nu blev chef. Hästarna hade försvunnit och materielen drogs med handkraft och någon enstaka inhyrd jordbruksmaskin. Med energi, idériedom och stark övertalningsförmåga startade Möller ett förnämligt återuppbyggnadsarbete. Rörligheten återställdes med hjälp av förhyrda motorfordon. Unga underofficerare gavs utbildning i rörlig tjänst.

Möllers verksamhet var starten för den rörliga tjänsten i modern tappning, en tjänst som därefter blev något av ett kännemärke för KA 2.

1935 utnämndes Möller till major och blev samtidigt med detta stabschef i Vaxholms fästning.

1936 års försvarsbeslut innebar bland annat att Gotland skulle befästas med ett permanent kustartilleriförsvaret. Gösta Möller fick uppdraget att förbereda och genomföra organisationen av fredsförbandet Gotlands kustartillerikår samt bygga upp kustförsvaret på ön bestående av kanonbatterier och mineringar på norra Gotland. I förberedelserna ingick bland annat sjömålsskjutningar och samövningar med arméförband på Gotland med ett detachement ur KA 2 under Möllers befäl.

Den 1 juli 1938 förordnades Möller som chef för det nyuppsatta förbandet

KA 3 i Fårösund och blev samma år utnämnd till överstelöjtnant. 1940 utnämndes Möller till överste, fortfarande chef för GK/KA 3, som förbandet nu hette.

Den 1 juli 1941 återvände Möller till Karlskrona och blev chef för KA 2, det regemente där han en gång börjat sin officersbana.

1942 års försvarsbeslut innebar att kustartilleriförsvaren sattes upp och det gamla fästningsbegreppet försvann. Befälhavande amiralen hade ju hittills fungerat som kommandant i Karlskrona fästning. Den 1 oktober sattes Blekinge kustartilleriförsvaret upp, fortfarande med befälhavande amiralen som chef, men ett år senare, den 1 oktober 1943, blev Möller BK första chef.

Under Möllers chefsperiod vid BK hände mycket. Kustartilleriförsvarsstaben skulle byggas upp från grunden, beredskapen pågick och kustartilleriets materiel skulle i stor utsträckning förnyas, men det som Möller kanske är mest känd för, är utan tvekan flyttningen av KA 2 från de trånga kasernerna på Vallgatan ut till Gräsvik, där nu de gamla grenadjärkasernerna stod tomma. Förslaget om utflyttning vållade stor debatt, men Möller drev igenom förslaget och flyttningen visade sig bli mycket lyckad.

Möller gick i pension den 1 oktober 1947 och utnämndes i samband med detta till generalmajor, en mycket välförtjänt utnämning. Efter pensioneringen var Möller engagerad i Överstyrelsen för ekonomiskt försvar, där han sysslade med krigstransportfrågor.

Gösta Möller gjorde sig känd som en kunnig, sträng och mycket fordrande chef. Han var också en charmerande sällskapsmänniska. Han spelade luta och var en oöverträffad historieberättare. I unga år var Möller en framstående idrottsman och tillhörde svenska sprintereliten. Han deltog i de olympiska sommarspelen i Stockholm 1912. Han var också en av grundarna till den idrottsnämnd, som bildades vid KA 2 1910, vilken sedermera kom att bli KA 2 IF.

Möller invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 1 november 1939 med ledamotsnummer 620.

Gösta Möller avled den 23 september 1983.

Alf Nyman

Alf Nyman föddes i Kalmar den 28 april 1897. Efter studentexamen i hemstaden 1915 blev Nyman efter genomgången Sjökrigsskola fänrik vid kustartilleriet 1917. Han placerades vid KA 2 och tjänstgjorde i huvudsak vid det hästanspända rörliga artilleriet. Växeltjänstgöring vid A 1 gav värdefulla erfarenheter för rörlig tjänst.

Nyman genomgick Sjökrigshögskolans allmänna kurs och högre artillerikurser med start 1923. Efter ett antal olika befattningar i såväl trupp-, stabs- som förvaltningstjänst blev Nyman 1929 adjutant i Chefens för kustartilleriet stab, en placering som varade till 1938. Förutom ett krävande stabsarbete, bland annat som en följd av 1936 års försvarsbeslut, tjänstgjorde Nyman som lärare i artilleri vid Sjökrigsskolan samt som adjutant vid Kustartilleriets skjutskola 1935-1938.

Han genomgick Special Battery Officers' Course vid US Army Coast Artillery School 1932 samt studerade luftvärnsmateriel vid den ungerska armén 1938.

1938 utnämndes Nyman till major och blev chef för III. bataljonen vid KA 2. Vid bataljonen bedrevs utbildning vid luftvärn och rörligt sjöfrontsartilleri.

1941 reorganiserades Kustartilleriets skjutskola och Nyman blev dess första chef i den nya tappningen. Utbildnings och skjutmetoder inom all slags kustartilleri utvecklades i hög grad under Nymans chefskap.

Den 1 oktober 1943 utnämndes Nyman till överste och blev samtidigt chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente.

Den 1 oktober 1947 blev Nyman chef för Blekinge kustartilleriförsvär och utnämndes samtidigt till överste med högre lönegrad.

I samband med pensionsavgång 1957 utnämndes Nyman till generalmajor.. Han kom att tjänstgöra som tillförordnad Inspektör för kustartilleriet 1958-1960.

Alf Nymans 40-åriga verksamhet i kustartilleriet präglades av ett brinnande intresse av att utveckla vapnet till ett modernt vapenslag. Han var en erfaren och skicklig truppofticer med mycket stora krav på sina medarbetare. De störs-

ta kraven ställde han dock på sig själv. Han hade ett stort intresse för idrott av olika slag.

Han hade också stora intressen för tradition och kultur. Detta kom väl till pass vid restaureringen av Kungsholmsfort på 1950-talet. Hans historiska forskning kring befästningarna runt Karlskrona är välkänd och välrenommerad.

Nyman invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 2 november 1938 med ledamotsnummer 614. I Krigsvetenskapsakademien invaldes han 1943.

Alf Nyman avled den 24 september 1973.

Sten Puke

Sten Puke föddes i Stockholm 1897. Han tog studentexamen i födelsestaden och blev 1918 fänrik vid kustartilleriet.

Som nybliven officer placerades Puke vid Kungl Vaxholms kustartilleriregemente. Där kom han under sin trupptjänst främst att ägna sig åt minvapnet. Han utvecklades till en skicklig minör och en praktisk förmåga, som han bar med sig genom livet.

Åren 1919-1920 genomgick han instruktörskurs vid Gymnastiska centralinstitutet.

1924-1925 genomgick Puke den allmänna kursen vid Sjökrigshögskolan. De närmaste åren följde så minkurs och stabskurs vid högskolan.

Efter utbildningen placerades Puke vid Kungl Marinförvaltningen åren 1929-1934. Han tjänstgjorde vid förvaltningens minavdelning, där hans gedigna kunskande kom väl till pass.

Under tjänstgöringen vid Marinförvaltningen hade Puke en mängd extra uppdrag. Han var lärare i gymnastik vid Sjökrigsskolan 1930-1931 och lärare i kustfästningslära vid samma skola 1931-1940.

1933 utnämndes Puke till kapten och åren 1934-1937 tjänstgjorde Puke vid marinstabens operationsavdelning. Under denna tid ingick han i 1930 års försvarskommission tillsammans med sedermera generalen Rudolf Kolmodin. Kommissionen hade att ta fram underlag för 1936 års försvarsbeslut. Detta beslut kom att bli mycket positivt för kustartilleriet.

1936 blev Puke adjutant hos HKH Kronprinsen. Överadjutant blev han 1950.

1937-1939 tjänstgjorde Puke i Sjöförsvarets kommandoexpedition och hade då tillikabefattning i staben vid Oskustens marindistrikt.

Vid krigsutbrottet 1939 återvände Puke till Vaxholm och Stockholms skärgrård. Han var först spärrenchef och därefter sektionschef i Vaxholms fästning. Redan efter ett år placerades han som chef för fästningsstab. I denna mycket krävande befattning kvarstod Puke i fyra år.

1944-1947 var Puke stabschef i Inspektörens för kustartilleriet stab. Här hade han att avveckla beredskapen och stabilisera den fredstida verksamheten inom vapnet.

1947 utnämndes Puke till överste och chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente. Detta innebar förbandsbyte för första gången inom karriären.

Han vann mycket snabbt sitt nya regementes förtroende. Han ägnade mycket tid åt den stabilisering av tjänsten, som var nödvändig efter beredskapen.

Hans skicklighet som chef och ledare visade sig bland annat i det ståtliga firandet av KA 2 femtioårsjubileum 1952.

Sten Puke fick avsluta sin militära karriär i Vaxholm, nu som chef för Stockholms kustartilleriförsvar. Han kvarstod i denna befattning till pensioneringen 1957.

Efter pensioneringen tjänstgjorde Puke vid Överstyrelsen för ekonomiskt försvar 1957-1965, där han handlade frågor om den civila sjöfartens transportplanläggning under krigstid.

Sten Puke var en omtyckt chef. Han var en av de kustartillerister som genom troget och skickligt arbete bidrog till att skapa den aktning för kustartilleriet, som framkom under hans aktiva tid.

Puke invalde i Kungl Örlogsmannasällskapet den 5 november 1947 med ledamotsnummer 699.

Sten Puke avled den 28 november 1974.

Erik Nordling

Erik Nordling föddes 1903 i Kramfors. Han tog studentexamen i Härnösand och antogs som kadett vid kustartilleriet 1924 och utnämndes till fänrik vid kustartilleriet efter officersexamen 1926. Han blev underlöjtnant 1928, löjtnant 1929, kapten 1937, major 1943, överstelöjtnant 1947 och överste 1953.

Han genomgick Gymnastiska centralinstitutet 1928-1930 och Sjökrigshögskolans allmänna kurs och högre artillerikurs 1930-1933. Försvarshögskolan genomgick han 1952.

Sin officersbana började Nordling vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och tjänstgjorde i huvudsak vid artilleriförband. Efter ovan nämnd gymnastiklärarutbildning och utbildning vid Sjökrigshögskolan tjänstgjorde Nordling som repetitör vid skolan och därefter vid Kungl Marinförvaltningens artilleribyrå.

Under beredskapens början tjänstgjorde Nordling i viktiga tygmästarbefattningar, först vid GK/KA 3 1939-1941 och därefter vid GbK/KA 4 (Älvsborgs fästning) 1941-1943. Efter dessa befattningar följde tjänst vid Marinförvaltningens som sektionschef 1943-1947, bataljonschefstjänst vid KA 2 1947-1948 och chef för Kustartilleriets skjutskola 1948-1950. 1950-1953 var Nordling chef för Marinförvaltningens artilleribyrå.

Under beredskapen och under åren vid Marinförvaltningen bidrog Nordling i hög grad till den tekniska upprustning, som ägde rum för kustartilleriets vapensystem vid denna tid.

1953 blev Nordling regementschef vid KA 2, det regemente där han började sin officersbana. Under hans tid skedde 1956 den stora omorganisationen av regementet och kustartilleriförsvaret. Därvid kom hans organisatoriska och administrativa förmåga väl till pass.

I utbildningsarbetet rönt han stor uppskattning på grund av sin rättvisa och förmåga att ge kritik med positiva förtecken. Detta skänkte honom den underställda personalens förtroende och tillit. Han stora intresse för idrotts- och skytteverksamhet bidrog i högsta grad till att KA 2 blev ett mycket framgångsrikt idrottsregemente under hans chefskap.

Nordling invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 3 november 1948 med ledamotsnummer 714.

Tyvärr drabbades Nordling av en svår sjukdom, som ändade hans liv den 1 juni 1962, 16 månader innan han skulle avgått med pension.

Carl-Fredrik Gillberg

Carl-Fredrik Gillberg föddes 1909 och tog studentexamen i Umeå 1927. Året därpå började han sin militära bana vid kustartilleriet och blev officer 1931. Under de första officersåren tjänstgjorde Gillberg vid såväl fasta som rörliga kustartilleriförband. Åren 1936-1939 genomgick han Sjökrigshögskolans allmänna kurs och högre stabskurs.

Under andra världskriget varvades tjänst vid beredskapsförband med utbildning av nya officerare, vilka behövdes eftersom kustartilleriet dessa år fördubblade sin personalstyrka. Gillberg var med i ett rörligt kustartilleribatteri,

som stod i Skåne, när tyskarna invaderade Danmark den 9 april 1940.

Efter ytterligare trupptjänst och stabstjänst; bland annat i Marinstaben och Kustartilleriinspektionen, utnämndes Carl-Fredrik Gillberg till överste 1957. Utnämningen innebar chefskap över GK/KA 3 och därefter vid Kustartilleriets skjutskola.

Han tillträdde som regementschef vid KA 2 den 1 oktober 1962 och hans chefstid blev endast ett år, då han redan 1963 utnämndes till chef för Blekinge Kustartilleriförsvar och samtidigt till överste av 1. graden.

Gillbergs gärning i chefsbefattningarna präglades av de erfarenheter han skaffat under 1930- och 1940-talen, inte minst i råga om den långa tid det tar att bygga upp en ny och större försvarsmakt.

Gillbergs ledarskap utmärktes av en stor förmåga att delegera uppgifter till sina medarbetare och att lita på dem.

Gillberg invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 3 november 1954 med ledamotsnummer 770.

Carl-Fredrik Gillberg avled den 19 juli 2000.

Birger Ehnrot

Birger Ehnrot föddes i Halmstad 1910 och han avlade studentexamen i hemstaden 1928. Redan under skoltiden var han en skicklig pianist och musiken lär ha varit ett alternativ till yrkesvalet som officer.

1929 antogs han som kadett vid kustartilleriet och han blev fänrik 1932 med placering i Vaxholm. 1936 genomgick han Sjökrigshögskolans allmänna kurs. Efter denna återvände han till Vaxholm och KA 1, nu som regementsadjutant, en befattning som kom att innebära ett påfrestande arbete eftersom regementet fick svara för en omfattande mobilisering. Vidare pågick uppbyggnaden av den så kallade havsbandslinjen och 1940 utsågs Ehnrot att organisera det mycket ensligt belägna batteri Roten.

1941-1943 genomgick Ehnrot Sjökrigshögskolans högre artillerikurs. Efter kursen blev Ehnrot tygmästare på Gotland, där han stannade till 1946, varefter han åter placerades vid KA 1 i Vaxholm, då som bataljonschef för luftvärnsutbildningen.

Nästa steg i karriären var som lärare vid Kustartilleriets skjutskola 1950-1953. Åren därefter tjänstgjorde Ehnrot i Marinförvaltningen, där han svarade för den ekonomiska planeringen. 1954 utnämndes han till överstelöjtnant.

1958 kom Ehnrot till Göteborg och blev chef för Radarskolan på KA 4, en befattning där hans stora tekniska kunskaper kom väl till pass.

1961 utnämndes Birger Ehnrot till överste och chef för GK/KA 3. Denna befattning följdes av chefskapet vid Kustartilleriets skjutskola 1962-1963.

Den 1 oktober utnämndes han till chef för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och här stannade han till sin pensionering 1970. Hans kraftfulla och konsekventa befälsföring väckte allmänt uppskattande. Han kom att betyda mycket för KA 2 IF, som utvecklades till en av Sveriges ledande idrottsföreningar, främst inom friidrotten.

Jag hade själv förmånen att få tjänstgöra under Birger Ehnrots befäl, de år han var regementschef. Han var en chef i den gamla stilen, men med ett kunskande, en rättrådighet och med krav utöver det vanliga. Lärde man känna ho-

nom lite närmare visade han också en humoristisk sida med en fin humor. En suverän chef.

Ehnrot invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 7 november 1956 med ledamotsnummer 799. Birger Ehnrot avled den 27 juli 2000.

Olof Gäfvert

Olof Gäfvert föddes i Hallstahammar 1916 och tog studentexamen i Strängnäs 1936. Han började sin bana i kustartilleriet 1938 och blev fänrik 1941.

Som ung officer kom han till Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och var i huvudsak sysselsatt med utbildningsverksamhet, dels vid beredskapsförbanden och dels vid depån. Han deltog i den omfattande utbyggnaden av kustartilleriet under andra världskriget.

Efter utbildning vid Sjökrigshögskolans allmänna kurs samt högre stabs- och artillerikurer tjänstgjorde Gäfvert i stabsbefattningar i Marinstaben och i Härnösand.

Han var under långa perioder verksam som lärare vid Kustartilleriets skjutskola och kom som överste till Militärhögskolan som stabschef.

År 1970 tillträdde han som regementschef vid KA 2 och blev kvar till sin pensionering 1976.

Det man minns från Olle (det var så han kallades) Gäfverts regementscheftid är hans fantastiskt goda humör, hans humor och slagfärdighet samt hans förmåga att delegera och lita på sina underlydande. Han hade en sällsynt förmåga att ge kritik på ett positivt sätt.

Han var mycket idrottsintresserad, intresserad av jakt och fiske och fick förutom genom sitt chefskap genom dessa sina hobbies en stor kontaktyta och vänkrets. Vem minns inte hans tacklingar i inomhusfotbollen i Gräsviks gamla gymnastiksal.

Olle Gäfvert invaldes i Kungl örlogsmannasällskapet den 3 november 1970 med ledamotsnummer 940.

Olle Gäfvert avled den 27 december 2000.

Carl Anders Claus

Carl Anders Claus föddes i Malmö 1882. Han avlade studentexamen i Stockholm 1900 och utnämndes till underlöjtnant vid kustartilleriet 1902 med placering vid Kungl Vaxholms kustartilleriregemente. Han blev löjtnant 1906, kapten 1915, major 1926 och överstelöjtnant 1929. Han lämnade den aktiva tjänsten 1935 och utnämndes till överste i marinen. I samband med andra världskriget inkallade Claus i tjänst 1939 och upprätthöll 1940-1941 chefskapet för Kungl Karlskrona kustartilleriregemente.

Claus genomgick Sjökrigshögskolan 1906-1908. Förutom olika befattningar vid KA 1 tjänstgjorde Claus som lärare vid Sjökrigshögskolan både på heltid och som timlärare under cirka 10 år. 1914 tjänstgjorde Claus några månader i den italienska armén. På 1920-talet tjänstgjorde Claus i olika befattningar i Chefens för kustartilleriet stab.

1925 placerades Claus vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente och blev 1927 stabschef i kommandantstaben. Han blev adjutant hos HM Konungen 1924 och överadjutant 1925. I sin militära karriär kom Claus i mycket stor omfattning att tjänstgöra i stabsbefattningar.

I Karlskrona var Claus politiskt aktiv under en följd av år. Han representerade dåvarande Högerpartiet. Han var ledamot i stadsfullmäktige åren 1931-1951 samt i drätselkammaren åren 1940-1951. Mellan åren 1937-1938 var han landstingsman samt ordförande i Kommunala flickskolan 1935-1955.

Men den största insatsen inom politiken gjorde utan tvekan Claus som chef för "Byrån för näringslivets utveckling", en befattning som han innehade åren 1935-1951. Han spelade en avgörande roll för atableringen av L M Ericssons fabriker i Karlskrona. Trots olika politiska uppfattningar hade Claus ett förtroendefullt samarbete med Karlskronas starke man vid denna tid, rektorn och socialdemokraten O W Andersson. Det sägs, att alla de viktiga befattningar inom politiken som O W (han kallades alltid så) inte kunde ta, dessa överlät han till Claus. Han invaldes i Kungl Örlogsmannasällskapet den 3 november 1926 med ledamotsnummer 538.

Carl Anders Claus avled den 25 maj 1963.

Sven-Eril Bengtson

Sven-Eril Bengtson föddes i Osby 1907 och kom i krigstjänst 1925, under den tid då försvaret präglades av neddragningar som en följd av 1925 års försvarsbeslut. Han blev korpral 1926 och flaggkorpral 1937, underofficer av 2. graden 1940, den sistnämnda utnämningen mitt under pågående beredskap.

Han var en mycket skicklig flaggkorpral och underofficer, vilket gjorde att han fick läsa till officer. Han utnämndes till löjtnant i oktober 1942.

Efter officersexamen placerades Bengtson vid KA 3, där han stannade till oktober 1948, varefter han återvände till KA 2.

Han blev kapten 1943, major 1950 och överstelöjtnant 1959.

Bengtson var från början artillerist inom det fasta artilleriet, men kom i samband med sin officersutnämning att vara verksam inom många tjänstegrevar vid kustartilleriet, såväl i trupptjänst som i stabstjänst. Under sina år i Karlskrona var han bland annat stabschef vid BK och spärrbataljonschef och fortchef på Kungsholmen.

Sven-Eril Bengtson gjorde också stora insatser i föreningslivet både inom och utom regementet. I början av 1930-talet var han en av de drivande krafterna i KA 2 underbefälsförening under den tid, då den fackliga verksamheten bland stampersonalen började utvecklas.

Han var med och bildade KA 2 Kamratförening och hade olika förtroendeuppdrag i denna förening. Han var också under en följd av år ordförande i KA 2 Idrottsförening under en period då föreningen var mycket framgångsrik i handboll, brottning, tyngdlyftning och orientering. I unga år var han en utmärkt handbollsspelare.

Sven-Eril Bengtson var en rikt begåvad man och gjorde en märklig militär karriär. Han var känd som en redbar och plikttrogen officer, som rönt mycket stor uppskattning både som chef och arbetskamrat.

Sven-Eril Bengtson kom under lång tid under överste Nordlings sjukdom och efter hans död att tjänstgöra som tillförordnad regementschef.

Han gick i pension 1963 och flyttade efter pensioneringen tillbaka till sin

födelsebygd i Osby, där han ar betade som personalchef vid den kända leksaksfabriken BRIO.

När författaren av dessa rader anmälde sig för tjänstgöring vid KA 2 efter officersexamen 1962 var det Sven-Eril Bengtson som tog emot. Jag hade dessförinnan under 1961 tjänstgjort vid Spärrbataljonen som instruktör under Sven-Eril Bengtsons chefskap och uppskattade verkligen hans chefsegenskaper och hans sinne för den enskilda människan i systemet.

Sven-Eril Bengtson avled den 2 juli 1983.

Två år som regementschef 1976-78

Av Lars Hansson

Brytningstid

Jag tror att det måste vara varje officers dröm att någon gång komma tillbaka som chef för det regemente, där han tillbringat sina lärorika, stormiga, härliga subalternår. Jag fick sju fulla år i Karlskrona på femtiotalet som fänrik och löjtnant före högre utbildning och stabstjänstgöring huvudsakligen i Stockholm.

När jag sedan fick tillfälle att komma tillbaka och ta över regementet på hösten 1976 efter gamle vännen och läromästaren Olle Gäfvert, var det i något av en brytningstid. Medbestämmandelagen var ny och även om KA 2 hade varit ett av pionjärförbanden, när det gällde den nya ordningen, hade naturligtvis inte alla rutiner satt sig. Det var mycket som måste prövas, en del skulle misslyckas och det skulle kunna bli många missförstånd, ifrågasättanden och heta diskussioner i umgänget mellan myndigheten och dess chef på den ena sidan och personalorganisationerna och personalkårerna på den andra, när de mest intrikata frågorna skulle handläggas och beslutas.

För min del var det betydelsefullt, att jag då igen befann mig hos mina gamla vänner från subalterntiden på 11.kompaniet och 1. batteriet, en Bengt "Bos-

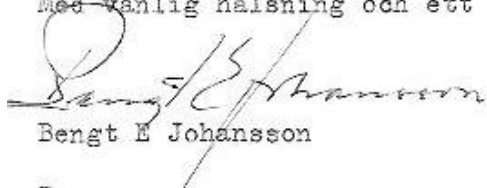
ton" Johansson, en Bengt Jacobsson och en Björn Magnusson eller Olle Melin för att bara nämna några av de allra närmaste. Det var inte svårt för mig att vid sidan om chefsrollen också vara mig själv, när vi förde våra diskussioner i förbandsnämnd eller mellan fyra ögon.

Särskilt Bengt E Johanssons insatser i det här avseendet vill jag gärna apostrofera. Han ledde personalvården och var "ständig sekreterare" i förbandsnämnden, var länge en klippa i kamratföreningen och var i allt en förtrogen, lojal medarbetare till sin regementschef, även när personerna på den stolen växlade. En märkesman på vårt regemente! Han var också en av de första som skickade ett gratulationsbrev till mig efter utnämningen, medan jag ännu var kvar i Stockholm:

Sekreteraren i Ditt regementes kamratförening, vill vara en av de första att framföra en gratulation till Din utnämning och en önskan om framgång i värvet som chef för ett omvittnat trivsamt förband. Din tidigt fastlagda målsättning har Du därmed bringat i uppfyllelse och Ditt regemente är att gratulera till en målmedveten, utåtriktad och modern chef.

Som Du vet är det tradition vid regementet, att dess chef innehar posten som ordförande i Kamratföreningen, ett förhållande som jag hoppas Du inte ändrar på. Som en påminnelse därom, bifogar jag den kamratnål som Bengt Jacobsson mälde mig Du saknade. Jag har medvetet dröjt med att överbringa nålen till en lämplig tidpunkt.

Med vänlig hälsning och ett välkommet åter Lars!

Bengt E Johansson

Ps

Mycket gamla vänner får understundom kalla mig Boston.

72

Kamratföreningen

Att ta över posten som ordförande i Kamratföreningen var ett hedersuppdrag, som jag naturligtvis såg särskilt fram mot. Om jag inte minns fel, valdes jag till ordförande redan på sommaren 1976, när min utnämning var klar, men innan jag tillträtt som regementschef. Olle Gäfvert tyckte väl att jag – liksom han själv - efter många år som subaltern vid regementet var direktkvalificerad. När jag sedan två år senare skulle lämna över mina uppdrag till Stefan Furenius, tvekade jag, att obesett föreslå honom även som kamratföreningens ordförande. Jag tyckte att en gammal KA1-are och kustjägare borde hållas i karantän en tid för att lära känna och bli känd av kamraterna på det nya regementet. Så blev det också.

Stefan Furenius valdes till ordförande först 1979, året efter sitt tillträde som regementschef. Sedan rotade han sig här nere i Karlskrona, blev kustartilleriförsvarschef och marinkommandochef, medan jag fick avsluta min aktiva karriär som kommandant i Vaxholm. Och nu är Stefan åter kamratföreningens ordförande (på livstid?), medan jag framlever min exil i kungliga huvudkommunens omgivningar. Man kan aldrig veta vad ödet har i beredskap för oss!

Idrotten

Liksom min företrädare Olle Gäfvert har jag i alla tider varit mycket intresserad av idrott och fysisk träning. Mitt namn finns liksom hans på flera av förbandets erövrade vandringspriser och sköldar. Vid mitt tillträde var KA2 IF landets främsta friidrottsförening. Jag minns att Olle var noga med att lämna av även det ansvaret, när han gick i pension. Han berättade bl. a., att han vid ett tjänstebesök i Finland presenterades som ledare för Sveriges stafettlag på 4x100 meter (tillika CKA2). Framgångarna fortsatte även under min tid.

Att positionen nu för tiden är något mera blygsam skall vi inte skämmas för. KA2 IF tillhör de klubbar som efter storhetstiden gick i täten mot doping och droger. Vår ungdomsverksamhet är alltså i topp och stjärnskotten kommer fram och tas om hand på bästa sätt. Det är en verksamhet i samhällets tjänst som förhoppningsvis alltså uppskattas i den gamla örlogsstaden. Stöd idrottsföreningen!

Idrott och fysisk träning i tjänsten var ett av tre områden, som jag prioriterade i min första samlade verksamhetsorder efter mitt tillträde som chef. Jag är övertygad om att färdigheter i fältidrotter och skjutning har stor betydelse för såväl officerare som soldater i fred och krig. Även för dagliga rutiner i trupp- och stabstjänst är det viktigt med bra kondition och fysisk styrka anpassad efter de förhållanden man verkar i.

En insats, som jag är särskilt glad över att jag kunde åstadkomma var att på nytt bredda den anrika nattliga patrullorienteringen som sedan mina tidigare år vid regementet hade blivit alltför elitinriktad enligt min mening och omfattades av ganska få officerare. Om detta har jag berättat för Torbjörn Sunesson i hans bok *Nattlig patrullorientering (1993)*, varför jag kan avstå från att gå in närmare på det nu. Den trettonde platsen för mig och Urban Sobéus, nyutträd bataljonschef på Kungsholmen, trots en rejäl miss i Kallingskogarna 1978, är jag dock ganska nöjd med i det här sammanhanget.

Kustartilleriet 75 år

Mycket hinner man vara med om som regementschef under två år på KA 2 utöver den viktiga utbildningsuppgiften: örlogsbesök, försöksverksamhet med vår nya rörliga 12 cm kanon (m/80, KARIN), politiker på studiebesök, Lucia-kroning på Stortorget med tillhörande bal på Frimis och mycket mycket annat. Det största evenemanget och en krävande men stimulerande uppgift var nog ändå högtidlighållandet av kustartilleriets och KA2:s 75-årsjubileum 1977. Hur skulle det kunna göras till något värdigt, storslaget och aldrig tidigare upplevt i den gamla örlogsstaden?

En regementets dag, naturligtvis. Och kamratföreningens sammanträde, ja visst. Men något extra och nytt måste vi åstadkomma. Jag minns att jag samlade några av de yngre kamraterna, främst subalterner, hemma i lägenheten på Ronnebygatan för en brainstorming vid en enkel sexa. Platsen för begivenheterna diskuterades. Gräsvik hade varit centrum vid 50-årsjubiléet. Nu hade vi också Rosenholm. Kungsholmen hade vi haft tillgång till inom vapnet i 300 år, men aldrig fått utnyttja för större uppvisningar i PR-syfte.

Det var unge Sven-Eril Bengtson (den yngre alltså) som plötsligt bara konstaterade: "Det är klart att vi skall vara på Kungsholmen!"

Han hade själv alltid tjänstgjort vid det rörliga på Oscarsvärn och Rosenholm, men hade naturligtvis också ett tungt påbrå efter sin far och namne och hade väl tillbringat många av sin barndoms somrar och helger ute vid de fasta enheterna på Kungsholmen och Aspö. Det avgjorde saken. Jag hade själv lekt med den tanken, men tyckt att landstigningsförbud, sekretess och skyddsobjekt där ute varit för svåra hinder.

Men ingenting är omöjligt! En målmedveten föredragning hos kustartilleriförsvarschefen Björn Engwall gjorde, att han svängde och blev positiv till upplägget. Den nye bataljons- och fortchefen Per Lundbeck fick order att vara sammanhållande för de militära aktiviteterna och logistiken. Allt gick väl i lås. En strålande vacker försommarlördag var hela regementet på plats. För första

gången öppnade det gamla fortet sina tunga portar för en förväntansfull och feststämd allmänhet. Cirka 8000 besökande kom med Bore och transportbåtar, egna segel- och motorbåtar och bilar (via Finskan) ut till Kungsholmen, där regementet bjöd på skjutningar och uppvisningar, korum och ärtsoppa – 10:- för de stora och 5:- för de små – under en lång, oförglömlig dag.

100 år?

Jag har nu i snart 25 år sett fram mot vårt 100-årsjubileum, då jag som en av de inbjudna hedersgästerna skulle få återuppleva stämningen och festkänslan från den dagen. Nu blir det inte så. Det kalla kriget är slut. Kustartilleriet och KA 2 har gjort sitt i det svenska invasionsförsvaret, som nu avvecklas. Några lätta amfibieförband i Vaxholm och Göteborg förväntas lösa vissa uppgifter i krissituationer och som stöd till det civila samhället, oklart hur. Festen är över, men minnet av vårt förband och vårt vapenslag skall vi väl ändå högtidlighålla.

Mina regementschefsår

Av Stefan Furenius

Förutsättningar

Omedelbart innan jag tillträdde som CKA 2 hade jag tjänstgjort som chef för marinens planerings- och ekonomienhet i marinstaben. De senaste erfarenheterna från trupptjänst härrörde från fyra år som chef på kustjägarskolan 1971 - 74. Jag hade dessutom varit lärare på Militärhögskolan åren 1974 - 76 och därvid haft flertalet av officerarna på majors- och kaptensnivån från KA 2 som elever. Jag är inte säker på att någon av dessa kommanderingar gynnade mitt rykte och min kommande chefsperiod på regementet.

Mina egna erfarenheter från regementet grundades på ett års utbildning under 1953-54 vid Befälskolan som stamaspirant inom artilleri - och mintjänst. Jag lärde mig mycket om kilmekanismer, positiva kolhållare och turkhuvuden, men inte hjälpte det när jag 25 år senare skulle leda regementet. Men under det korta och mycket innehållsrika aspirantåret på KA 2 lärde jag mig dock att

känna aktning för instruktionsbefälens omfattande och djupa fackkunskaper. Jag kunde också konstatera, att det fanns en stor och välgrundad yrkesstolthet. I det senare fallet medförde detta en viss misstro till storstadstankar och beslut som utgick från ”örlogsdepoten” i Mälardalen. Kanske var dessa mina bestående erfarenheter från aspiranttiden det viktigaste jag hade med mig, när jag flyttade ner till Karlskrona.

De första intrycken

Jag tyckte mig således ha fog för en försiktig reservation, när jag slog mig ner i chefsstolen den 1. november 1978. Men de känslorna kunde jag snabbt kasta överbord, för det tog inte lång tid för mig att känna det som många har kallat ”KA 2 -andan”. Vad det egentligen är kan kanske vara svårt att beskriva på ett enkelt sätt - men det är en familjekänsla, det är en ömsesidig respekt, det är en omtanke. Inte minst fick jag känna på det som chef. Enligt den gamla soldatbibeln ”Soldaten i Fält” var en av soldaternas första uppgifter vid bivackslagning ”att ordna för chefen”. Grundtanken var väl att chefen skulle få tillfälle att i lugn och ro få fundera på de stora besluten och lämna tältresning och granris-samlande åt de andra. Så upplevde jag min första tid på KA 2.

Min sekreterare lotsade mig med varlig men stark hand fram genom de problem som umgänget med för mig tidigare okända militära och civila chefer kunde medföra. Transporter fungerade och almanackan hölls väl kontrollerad. Min ställföreträdande regementschef och min stabschef föreberedde beslutsunderlagen väl och pekade med kraft på den rad där min namnteckning skulle placeras. Skämt åsido, dessa tre personer underlättade min början som regementschef och stöttade mig på ett föredömligt sätt under hela min regementschefsperiod. Härvid hade de god hjälp av övriga chefer på olika nivåer inom regementets organisation.

De stora frågorna

Värnpliktsutbildningen och förbandsproduktionen var naturligtvis det för mig viktigaste området. När jag bläddrar i mina dagböcker, så finner jag att jag inspekterade ofta. Det fanns såväl planerade som icke förvärnade inspektioner. Jag är imponerad av det arbete som de drabbade cheferna lade ner på programmen för de förvärnade inspektionerna. Genom inspektionerna tycker jag att jag fick en god uppfattning om utbildningsresultatet och stämningarna ute på fronten. Jag kan därför med fog säga att klassen på och motivationen hos de krigsförband, som sattes upp med värnpliktiga utbildade vid KA 2 var hög. Den noggranna och detaljrika planeringen förde dock med sig en viss risk för tankestel-

het och förändringsobenägenhet. Skämtsamt talar man ju vid KA 2 om det 11. och 12. budet - så har vi aldrig gjort - resp - så har vi alltid gjort.

En annan stor fråga var de ständigt pågående omorganisationsutredningarna .Utflyttningen från Gräsvik till Rosenholm var väl inget som en sann KA 2:are önskade, men den var definitivt nödvändig, om utbildningen skulle kunna upprätthållas på en fortsatt hög nivå. Antalet alternativ och byggnadsförslag var många och endast ett fåtal kom till genomförande, men det som kännetecknar dessa förslag är att den personal, som skulle verka i de nya lokalerna, också fick vara med i besluten. Därför blev lösningarna bra, därför blev KA 2 ett av våra modernaste och mest effektiva regementen såväl resultatmässigt som ekonomiskt sett. I mars 1979 beräknades flyttkostnaderna och de nödvändiga investeringarna på Rosenholm till 112 mkr. Därefter skulle regementet inklusive resurserna på Kungsholmen kunna utbilda en åldersklass på 995 värnplikliga. Sannolikt blev slutkostnaderna högre.

Sett i skenet av nedlagt arbete, investerade pengar och konstaterad effekt så blir det nu fattade nedläggningsbeslutet svårförståeligt och framstår mest som en politisk anomali.

Marinens trängda ekonomi, vilket inte är någon dagsnyhet ,utan lika aktuell på 80-talets början, kastade naturligtvis sin skugga över planeringsarbetet och den då pågående verksamheten. Nästan varje vecka avslöjar mina dagboksanteckningar diskussioner om budgetnedskärningar. Jag kan också konstatera, att regementets ansvariga chefer lojalt följer de nya reduceringskraven och i allt väsentligt lyckas hålla sig inom de krympande ramarna. Vart tog pengarna vägen?

Materieförnyelsen inom marinen tog naturligtvis hand om de pengar som kammades ur verksamheten. För oss på KA 2 var det trots allt ett kärt besvär, eftersom vi såg och levde med försöken med det nya 12 cm rörliga artillerisystemet, 12/80 för formalisterna eller KARIN för de mera kära vännerna. Även här, liksom vid Rosenholmsutbyggnaden, fick de närmast ansvariga truppbefälet vara med och leda proven och försöken. Resultatet blev imponerande, vilket vitsordats av såväl inhemsk som utländsk expertis. Det i våra dagar påtvingade nedläggningsbeslutet saknar logik, eftersom de nu aktuella amfibieförbanden nödvändigtvis behöver en eldkraftig understödsenhet. Dessutom kan KARIN's anpassbarhet utnyttjas väl in i ett internationellt perspektiv.

Episoder

Det finns mycket mer jag skulle vilja framföra, men håll till godo med några axplock:

-snöintern 78-80. Vilka får nu mottaga skärgårdsbefolkningens tack för att kommunikationerna hålls öppna?

- Sail Training Race. Vilken underbar syn i slutet av juni 1980 när hela armadan av fullriggare med satta segel lämnar Karlskrona för akterliga vindar. Vilka skall nu ställa upp med de fartyg och båtar som behövs för övervakning och transporter?

- Karlskrona 300 år 1980. Var skall kommunen hämta materiel och annat bistånd vid nästa stora evenemang?

- alla stora idrottstävlingar. Var finns framledes förmågan och resurserna att arrangera dessa?

-långresefartyget Älvsnabben stävar ut på sin sista långresa den första november 1980. Efter sedvanlig salutväxling i Kungsholmsgattet ljuder Rod Stewart´s röst med "Sailing" ur fartygets högtalare. Hur kommer nu traditionerna att vårdas?

Den korta tiden mellan 1/11 1978 och 1/10 1980 innehöll så många minnen och positiva upplevelser, att det inte var svårt för mig att tacka ja till det erbjudandet jag fick 1983 om att komma tillbaks till Karlskrona i egenskap av CBK och jag har också förblivit Blekingebo efter pensioneringen, Karlskronit kan jag väl aldrig bli, det måste man väl vara född till, dessutom underlättas det väl inte av att jag nu bor i Ronneby.

Mina regementschefsår

Av Bengt Ekström

Jag hade tänkt bli arkitekt.

Resultatet av inskrivningen 1950 blev, att jag placerades på I 17 i Uddevalla för underofficersutbildning. Detta var skräcken för oss göteborgare, som läste fysik, kemi och specialmatematik. Efter en omväg via A 6 i Jönköping sökte jag som reservofficersaspirant till kustartilleriet.

Den 11 juni 1951 hämtades en hop underofficersuttagna värnpliktiga vid

Karlskrona central. Vi marscherade längs glittrande vatten och ansade parker förbi kakelfabriken och spårvagnsstationerna till Gräsvik. Vi kom från hela Sveriges kust; Haparanda, Piteå, Härnösand, Stockholm, Gotland, Karlskrona, Ystad och Göteborg. En av inryckningsdagens uppgifter blev att fylla ett madrassvar med halm. Natten i Östra kasern ljöd av sönderbrutna halmstrån med många skratt samt slagsmål med den cylindriska, stoppfulla madrassen.

På morgonen stod en livs levande trumpetpojke från KA 2 musikkår och blåste revelj. Det var patetiskt att se och höra den unge pojken stå mitt på kaserngården och ljuda för oss sömndruckna. Efter bara någon timme brakade ett annat häftigt ljud löst. På pistolskyttebanan stod en svensk robot typ 310 uppställd för motorkörning. Försökskompaniets verksamhet gick inte att hemlighålla, men vi nyinryckta fick uppleva starten på kustrobotbatteriets 08 tillkomst. Det dröjde dock till 1967 innan det hela var klart.

Sergeanterna Ivar Holgerson och Eskil Olofsson var gruppchefer på plutonen. Deras enastående goda förmåga att leda oss värnpliktiga blev avgörande för mitt yrkesval. Vi arbetade i en vacker skärgårdsmiljö med modern teknik, god ordning och härlig arbetsglädje med utrymme för improvisationer.

Den 1 oktober 1980 tillträdde jag som regementschef för KA 2 efter 26 års tjänst på olika platser i försvaret. Tjänstebostädernas tid var förbi och någon förtur i bostadskön fanns inte. I alla fall inte för en regementschef. 1980 hade min hustru för första gången i sitt liv fått en ordinarie tjänst. Hur såg det då ut i Karlskrona? Ingen bostad för oss och inget arbete för min hustru. Det behövdes tills vidare bara en lya för mig.

Brita malmberg, änka sedan flera år efter KA 2:s sjätte regementschef Hans Malmberg (1929-1935) bodde i en stor villa på Lemchens väg på Arnö. Jag uppsökte henne och fick hyra ett rum med pentry och WC. Därmed knöts två regementschefer samman; historia och tradition. Brita Malmberg förvånades över att jag inte varje morgon hämtades med bil eller att några roddare väntade på mig med båt nere vid bryggan. Att jag inte hade tillgång till egen telefon bekymrade henne inte. Det fanns väl ordonnanser.

KA 2 IF gav mig under hösten 1981 möjlighet att hyra en etta på Fogdevägen. Fortfarande utan telefon, men det fanns ju ordonnans. Carl-Johan Ekelund var idrottsföreningens eldsjäl och för honom var inget omöjligt, inte ens när det gällde att ordna bostad åt regementschefen.

KA 2 hade vid denna tid en försöksorganisation benämnd BK/Fo 15 med KA 2. Regimentet var organiserat och lokaliserat med Regementsstaben, Underhållsskolan och Kasernbatteriet på Gräsvik, med Spärrbataljonen på Kungsholmsfort samt med Artilleri- och robotbataljonen på Rosenholm. Un-

der 1980-1981 slutfördes planen för att flytta all verksamhet från Gräsvik till Rosenholm. Den 23 oktober 1981 nedhalades örlogsflaggan på kanslihuset på Gräsvik efter 38 år. Därmed var regementet delat på bara två platser, även om anläggningarna på Rosenholm inte var helt klara. Försöksorganisationen innebar tyvärr att chefen för BK/Fo 15 ansåg att han utan att samråda eller orientera CKA 2 kunde dyka upp på något utbildningspass inom ett batteri. Detta skapade en viss irritation.

Samma flagga som nedhalades på Gräsvik skulle hissas på Rosenholm tisdagen den 27 oktober med en enkel ceremoni. Militärbefälhavaren hade emellertid kallat alla underställda chefer till Hanöhus, varför ceremonien sköts fram till den 28. På kvällen den 27 oktober gick den sovjetiska ubåten U 137 på grund vid Torumskär vid Östra Hästholmen. Detta visste ingen svensk militär förrän kl 0954 onsdagen den 28. Då var flaggceremonien över. Det dröjde till 1230 innan stabschefen vid BK ringde mig och sa: "Eka, om jag berättar för Dig att det står en sovjetisk ubåt på grund vid Östra Hästholmen, vad säger Du då?" Jag frågade honom: "Vad har Ni gjort åt den?"

Så var det loss igen. Jag hade som officersaspirant upplevt den sovjetiska nedskjutningen av DC 3:an och Catalinan i juni 1952, jag arbetade i Östra militärrområdesstaben 1968, när en främmande ubåt siktades inne i Söderarmskärgården, jag var i tjänst i Marinstaben när en mina i en minering i Sundsvallsområdet försvann under mystiska förhållanden (den var med största sannolikhet stulen, ty kablarna var avklippta). Var tjuvarna framme igen? KA 2 åldersklass hade under sommaren bytt mineringen mellan Östra Hästholmen och Malkvarn. Minorna hade alltså bara legat i vattnet i två månader, när U 137 stod på grund 100 meter från dessa. Det var därför naturligt att jag bad stabschefen BK, att omgående kontrollera om mineringen var intakt. Skulle verkligen avsikten vara att på nytt stjäla en mina med vår senaste teknik? Kontrollen visade dock, att mineringen var intakt. Vi hade även andra för främmande makt pågående intressanta aktiviteter i området bland annat provskjutning av den nya rörliga 12 cm kanonen med ny långtskjutande ammunition.

KA 2 personalläge påminde om det, som rådde på Oscarsborgs fästning i Oslofjorden den 9 april 1940. Den 28 augusti hade en välutbildad åldersklass värnpliktiga åkte hem. Den 16 september – 7 oktober hade repetitionsövningar med KA 2 förband genomförts i Skåne. Kvar i tjänst var cirka 70 depåvärnpliktiga, motorskötare, gaster och bilförare samt cirka 80 plutonbefälselever, vilka hade börjat sin utbildning i juli. Antalet soldater var ringa och utbildningsnivån var låg för att ta emot en kränkande ubåt i ett av våra skyddsområden.

Måndagen den 2 november skulle 250 nya värnpliktiga gruppbefäl rycka in. De utgjorde ett extra problem i det skärpta läget.

Det blev många improvisationer de närmaste dygnet. Stambefäl bemannade kanoner och eldledning på 15,2 cm batteriet på Tjurkö. En del av det fasta artilleriets fördelar är att allt finns på plats i fredstid utom människorna. Pjäschef och riktare var kaptener och löjtnanter. Laddare och ammunitionslangare var snabbutbildade motorskötare och båtgarstar. Den förseglade skarpa ammunitionen klargjordes.

Den rörliga försökskanonen byttes mot en 15,2 cm kanon med eldledning. En kapten och en civil förrådsman körde under natten fram några ton skarp ammunition.

Minspärningar i skyddsområdet bemannades och sattes i stridsberedskap. Spaningsflyg och räddningshelikoptrar var i luften. Attackeskadern fick höjd beredskap och laddade med skarp ammunition liksom flottans fartyg och alla soldater.

Utanför vår territorialvattengräns låg en sovjetisk flottstyrka med stridsfartyg och bärgningsfartyg. Skulle denna styrka genomföra en Entebberaid och försöka frita U 137? Kustjägare från KA 1, en pluton befälselever från KA 4, ett reducerat kompani fallskärmsjägare mm grupperades på öarna runt U 137. Isbrytaren Thule lades vid Flakaskär för att spärra ”rymningsvägen” för U 137 osv, osv.

Medan utfrågning ägde rum av fartygschefen på U 137, övade befäl och soldater sina nya uppgifter. Alla vapen provsköts med skarp ammunition, regler för vapeninsats instruerades. Den svenske soldaten var förbannad på ”ryssen”, som på nytt kränkte Sverige. Svårigheten för befålet var inte att få soldaten att använda sitt vapen utan tvärtom. Det var några dygn då yttersta disciplin krävdes av alla.

Disciplinen var mycket god. Förläggningarna var provisoriska och fältmässiga, matleveranserna var inledningsvis inte särskilt regelbundna och personalstyrkan på en plats växlade snabbt till det dubbla eller mer. Vädret var därtill regnigt och blåsigt, tidvis med kuling och nära storm. Detta var ett soldatmässigt sätt att fira Alla Helgons dag. Det gällde att inte bli något helgon själv. Jag vågar inte tänka på vad som kunde ha hänt, om en enda sovjetisk kula hade avlossats mot svenskt territorium. Heder åt vårt befäl och våra soldater, som bestod detta svåra prov.

KA 2 hade en mycket kunnig och stabil befälskader. Det fanns många med kapacitet utöver vad tjänsten krävde. Birger Svensson styrde skjutfält och Kompaniofficersföreningen. Gustav Karlsson tillhörde inte KA 2, men bidrog

som tekniker. Han var Kamratföreningens ”ständige” vice ordförande och verkade som skribent och versmakare. Gustav är en fin stilist och om han inte hade varit så blygsam, hade han varit en våldsamt agitator. Jag läser om hans tankvärda alster då och då. Olle Melin, som med goda vitsord klarade Militärhögskolans (nu Försvarshögskolans) allmänna kurs och kvalificerat sig för högre studier, avstod från att söka och återgick till hemmaregementet KA 2. Där styrde han mycket och var en rättskaffens karl. Därtill för musik och skrivelser ständigt beredd. Många civilt anställda i telefonväxel, kök mm tjänade troget i många år och utgjorde en stabil grund för befäl och soldater att verka. Särskilt stor kontaktyta utom och inom regementet hade sekreteraren Inga-May Thorildsson, vars insatser inte nog kan berömmas.

Många skulle kunna namnges i den enormt duktiga befälskader KA 2 hade. Skickligheten och andan fanns på regementet sedan lång tid. Det är inte en regementschef som skapat detta. Det enda jag kan hoppas på är att jag har bidragit till att vidmakthålla och utveckla den. Jag kan tacka Ivar och Eskil för att de hjälpte mig att välja ett fantastiskt yrke.

Mina regementschefsår

Av Kjell Lodenius

Vägen dit.

Jag föddes i Norrtälje 1934. Jag arbetade i Stockholm, när jag mönstrade och blev uttagen till underbefäl. Tre veckor längre tjänstgöring var väl ok. Jag sökte och kom till KA 1. Jag protesterade när inryckningsordern kom, KA 2 i Karlskrona under 15 månader, aldrig! Jag tillhörde dock fortfarande KA1. Men att hämtas med polis, vilket var alternativet, verkade inte bra. Jag ryckte in på Gräsvik 9 juni 1954.

Jag trivdes mycket bra. Befälen var reko och yrket som militär verkade lockande. Efter cirka 6 år och mycket slit, särskilt första året på Försvarets Läroverk i Uppsala, där jag tidigt ansågs som alltför långt efter i utbildningsbakgrund och därför ”nästan” uträknad, blev jag officer 1960.

Tjänstgöringsplatserna varierade: KA 1, Sjökrigsskolan, Försvarsstaben, Marinstaben, Kustartilleriets skjutskola, Marinstaben, Materielverket. Givetvis med olika skolor emellanåt.

När jag 1981 helt överraskande tillfrågades om jag ville bli chef på KA 2, var det för mig en stor ära. Problemet var att jag var ensamstående förälder med två tonårspojkar i Åkersberga. Jag trivdes dessutom mycket bra på Materielverket. Vad göra? Om jag blev CKA 2, måste jag, enligt IKA, flytta till Karlskrona. Alternativet var enligt IKA, Materielhetschef på BK, men då kunde jag pendla. Hur gör en ensamstående förälder det?

Mina söner löste problemet "Vi flyttar"!

När jag kom till KA 2, var det ett splittrat regemente. Chef och stab på Gräsvik med Underhållsskolan, som dock hade förläggning på Sparre. Spärrbataljonen på Kungsholmen och Artilleribataljonen på Rosenholm. Fungerar detta frågade jag mig? Egentligen inte! Men KA 2 fungerade bra, tack vare sin kunniga befälskader, bättre finns knappast. Första halvåret hade jag dessutom kvar mitt jobb på Materielverkets ammunitionssektion och som tur var lika goda medarbetare där. Efter två veckor var stabsbaracken på Rosenholm klar, tack o lov. Gräsvik var ju redan på väg ut. Men det kändes ändå som ett epokskifte när C KA 2 lämnade sitt tjänsterum där. Baracken på Rosenholm kanske verkade primitiv, ändå tror jag, att alla liksom jag trivdes bland annat genom den närhet som baracken inbjöd till. Man behövde inte öppna dörrar för att veta vad som var på gång. Dessutom hade jag turen att i KA 2 befälskår och stab ha många kamrater, som jag kände tidigare och uppskattade.

Att vara C KA 2, visste jag, var för mig något nytt och stort. Givetvis blev inte allt rätt första gången. Till exempel var det svårt att förstå, att det man sade togs som en order. Någon gång slängde man fram en inte helt genomtänkt ide och blev klart överraskad, när man nästa dag fann att tanken var genomförd eller på väg. Påståendet att KA 2 befälskår inte gillar nyheter, märkte jag inte mycket av.

För C KA 2 hade givetvis samarbetet med BK stor betydelse. Jag upplever att BK/KA 2 vid mitt tillträde var och fungerade väl som ett förband. CBK var ju myndighetschef, men därmed är det självklart att det fungerar väl mellan de olika enheterna, men det tycker jag att det gjorde. Stödet från t. ex. Sektion 3, Materiel – och Fortenhet med flera, var utan tvekan bra och välsmort. Personligen hade jag dessutom ett mycket bra stöd av CBK under hela min tid på KA 2, även om de två var rätt olika i sin befälsföring.

Värnpliktiga

Jag har haft stor tur med de värnpliktiga. När jag gjorde mina år på trupp 1955-1967, var de värnpliktiga enligt min uppfattning väldigt positiva och trevliga och dessutom med god skolbakgrund. Undantag finns givetvis alltid. Sedan har det sagts, att det var ett antal år när det bland de värnpliktiga inte var populärt med militära "fasoner". När jag nu åter mötte de värnpliktiga, var de enligt min uppfattning mycket bra. Självklart är det så att det finns egentligen inga bra eller dåliga soldater, bara bra eller dåliga befäl. KA 2 hade bra befäl, därav resultatet. Jag minns till exempel en Regementsnämnd, där en värnpliktig från Artilleribataljonen föreslog att C KA 2 skulle ordna, att man vid varje morgonuppställning kunde spela Nationalsången. Jag föreslog då att varje batteri fick ordna detta för sig. Vid samma nämnd ville de värnpliktiga på Minutläggningsdivisinen i sitt nyordnade dagrum, att C KA 2 skulle ordna fram porträtt av Kungen och Drottningen. Jag tycker att dessa små och i och för sig obetydliga episoder speglar något av den goda anda jag upplevde bland KA 2 värnpliktiga.

Ubåtsjakt

Ett stort bekymmer var givetvis de ständigt återkommande ubåtskören. De tog stor kraft ur alla deltagare och splittrade den noga planerade utbildningen. Positiva inslag fanns också, som militärer ska vi vara skolade att anpassa oss efter "läget". Att ta nya och oväntade uppgifter får inte avskräcka. Jag tycker vi klarade detta bra, faktiskt oväntat bra. Många gånger har jag givetvis frågat mig, vad var det som pågick? Svaret har jag förstås inte, motstridiga händelser både egna och andras gör att sanningen inte ens är möjlig att skönja. Hur kom det sig till exempel att alla (Flottan .KA, Civila m fl) "plötsligt" såg inkräktare "samtidigt" för att efter några veckor allt åter blev lugnt och tyst , åter "samtidigt"? Inte vet jag.

Vi var inte beredda på de uppgifter vi fick, vare sig materiellt eller personellt. Särskilt besvärligt var det, att kören oftast kom på vårvintern innan årets värnpliktiga var utbildade att i skarpa lägen utföra ens bevakningsuppgifter. De svenska grabbarna visade sig dock i allmänhet hålla måttet, undantag finns alltid. Klart är, att de var helt övertygade om , att där ute i mörkret kunde finnas en verklig angripare, som förmodligen hade en lång utbildning bakom sig. Den värnpliktiga hade kanske bara åtta veckor i det militära och hade just klarat av "vaktprovet". Med få undantag klarade de detta bra, med befälen i ryggen förstås.

Kvinnliga befäl

Under min tid fick vi de första kvinnliga befälen på KA 2. Vi var kanske inte så förberedda, som vi borde vara, men vi tyckte, att det bästa var att inte göra alltför stor affär av detta, utan se det som en helt vanlig företeelse, vilket det med tiden förhoppningsvis skulle bli. I stort lyckades väl detta, våra befäl klarade det bra. Vi hade bland annat bekymmer med förläggning, mest kanske beroende på min generations gammalmodiga tänkande. Bäst klarade flickorna detta. Vi hade också besvär med några värnpliktiga plutonsbefäl, som mobbade flickorna med den stupida motiveringen ”Vi har haft flickor hemma och i skolan. Vi trodde äntligen vi skulle slippa dem i det militära”. När några av dessa grabbar sökte vidareutbildning, kom de givetvis inte med.

Flickorna hade med sin blotta närvaro en klart positiv inverkan. Tystare, lugnare, ordnad klädsel och vårdat språk var några av resultaten. Dessutom var flickorna duktiga för att inte säga duktigare.

Nya uppgifter

När IKA frågade om jag ville tillbaka till Stockholm, svarade jag, att det inte var aktuellt, eftersom jag blivit lovad minst fyra år på KA 2. Svaret blev: ”Det blir tre år och åtta månader, är det något att bråka om”? Var detta möjligt? Hade tiden gått så fort? Ja, det gör den, om man trivs och tycker sig ha ett bra arbete med goda kamrater. För mig var det bara att med tungt sinne ta adjö och flytta till Marinstaben i Stockholm.

Bakom mig hade jag en tid, där jag fått vara med om att se flera årgångar välutbildade värnpliktiga komma och gå. Jag hade också sett rutinerade befäl växa in i nya roller nästan alltid med mycket gott resultat. Vi hade inte heller haft någon svår olyckshändelse under denna tid, vilket känns skönt än idag.

Vad kan man mer begära ?

Min tid som regementschef

Av Roland Hultgren

Inledning

Först som sist skall erkännas att det är med blandade känslor, som jag medverkar i denna minnesbok. Sorgearbetet efter den frustrerande men värdiga nedläggningen har varit långt och jobbigt och att redovisa mina erfarenheter och minnen som regementschef har i detta sammanhang verkat tämligen meningslöst. Inte bara misstanken utan vetskapen om att nedläggningsbeslutet fattats på andra än rationella och ekonomiska grunder, skapade en känsla av vanmakt hos mig som före detta regementschef och ilska som skattebetalare. Men nu, när jag äntligen förmått mig till att bläddra igenom mina dagboksanteckningar, väcks naturligtvis många minnen till liv.

Jag har, efter en kort bakgrund, valt att behandla fyra verksamheter, som i huvudsak beskriver mina sex år som regementschef, nämligen:

- disciplin och ordning,
- produktion av nya förband,
- förbättring av utbildningsbetingelser samt
- idrott.

Bakgrund

Jag lämnade KA 2 och trupptjänsten för stabsarbete och utbildning i Stockholm i slutet av 1960-talet. De senaste åren hade präglats av flower power-rörelsen, Vietnamprotester och andra ”antinågot-demonstrationer”, omotiverade värnpliktiga, turbulenta värnpliktsriksdagar o.s.v. Då jag nära 15 år senare, som spärrbataljonschef och fortchef på Kungsholmsfort 1983 återupptog beaktenskapen med trupptjänsten, mötte jag en till det positiva helt förändrad inställning både hos befäl och värnpliktiga.

Den första tiden innebar mycket arbete med att återta de under ubåtsinci-

denterna tappade kunskaperna, framför allt i huvudtjänsten, reglera materieförluster, som uppstått i den turbulenta verksamheten samt att få igång en planering, som sträckte sig längre än en vecka i taget. Efter drygt 6 månader blev det åter stabstjänst, nu som stabschef på BK-staben.

När sedan Inspektören för Kustartilleriet (IKA), Per-Erik Bergstrand, knappt 6 månader senare, den 1 april 1985 ringde och frågade, om jag ville bli chef för KA 2, trodde jag först att det var ett aprilskämt. Ett par veckor tidigare hade jag av befordringsberedningen placerats som kandidat på överstelistan, men med flera i tjänsten äldre kamrater före mig. Det tillhörde dessutom inte till vanligheten, att man blev chef för sitt hemmaregemente – snarare tvärtom. På morgonen den 3. april kunde jag till min förvåning läsa i Sydöstran, att jag skulle bli regementschef. Frågan hade endast diskuterats inom familjen, men journalisten hade naturligtvis rätt. Jag kunde inte tacka nej till försvarets bästa jobb. Lite senare på dagen meddelade jag IKA mitt beslut. En formulering i den skriftliga förfrågan som jag fick ytterligare någon dag senare: ”Envar som mottar befordran måste inse de krav rörande förflyttningar, som är förenade med befordran” föranledde dock viss diskussion inom familjen.

Anda och disciplin

I ett handbrev prioriterade chefen för marinen (CM) följande områden för CKA 2: ubåtsskyddsuppbyggnaden, produktionen av 12/80-förband samt vikten av att rekryteringen av tekniker förbättrades. Detta kompletterades med ett muntligt direktiv, att snarast ta itu med *den bristande disciplinen vid KA 2*. I sin årsredovisning 1984/85 beordrade CM: ”Bristerna i formellt uppträdande hos både befäl och värnpliktiga på KA 2 skall åtgärdas!” CM, Bengt Schuback, hade redan som militärbefälhavare för Södra militärområdet (MBS) skapat sig en bild av sina underställda förband. I en MB-rapport kunde man 1982 läsa följande för KA 2 föga smickrande, omdöme: ”Av milo S alla förband var det bara KA 2 som kunde konkurrera med BoMö om jumboplatsen avseende ordning och disciplin.”

Stämde detta och varför hade det i så fall blivit så?

KA 2 hade under en tioårsperiod bytt regementschef fem gånger, vilket naturligtvis påverkat dessa chefers möjligheter att påverka och följa upp verksamheten. Min företrädare Kjell Lodenius konstaterade bl.a., att KA 2 befäl inte behärskade modern marknadsföring. Han sade bl.a.: ”Vi var dåliga på att visa upp vad vi kunde. Förberedelserna och träningen inför högre chefers inspektioner var inte tillräckliga. Ja, vissa befäl tyckte t.o.m. att det var fusk att förbereda sig – högre chef skulle minsann se verkligheten”. Turbulensen i

samband med ubåtsincidenterna från Ubåt 137 i oktober-november 1981 och framåt hade också menligt påverkat anda och disciplin.

I samarbete med mina närmaste medarbetare analyserades situationen under hösten 1985 och ett åtgärds paket togs fram för att bl.a. förbättra det formella uppträdandet. Några av åtgärderna i punktform:

- De regler som tillämpas skall kunna motiveras. Befälet skall föregå med gott exempel
- Reglements enlig klädsel skall bäras vid besök vid militär enhet (även av stabspersonal)
- Allt befäl är skyldiga att rätta till ”störningar” t.ex. felaktig klädsel
- Tilltalsordet Du får ej användas vid anmälan, avlämning eller anhållan
- Man hälsar på dem man känner
- Att vara på rätt plats, i rätt tid, med rätt utrustning är grunden till god anda och disciplin.

Det formella uppträdandet förbättrades och mycket bra materielvisningar genomfördes våren 1986 för bl.a. CM och försvarsminister. Efter högvaktstjänst erhöles följande omdöme från kommandanten i Stockholm: ”KA 2 högvakt var mycket bra: Mest positivt var sättet att lösa uppgiften, styrkornas formella uppträdande, personalens puts och den inre tjänsten”.

Första bakslaget kom i samband med Regementets dag i juni 1986. Allt var väl förberett och poster utsatta. Men chefen för marinens bil dröjde och den med vit hjälm och vita damasker upplädde handräckningsvårnpliktige, som hade till uppgift att bevaka infarten, blev röksugen. Just då han tänt en cigarett kom CM! Ett handbrev kom (1986-07-01) från CM, med följande avslutande formulering: ”Tyvärr grumlades det goda intrycket av Dina soldaters uppträdande.”

Det var bara att ta nya tag och vid min befäls genomgång hösten 1988 kunde jag konstatera, att vi nu var på rätt väg. Av de åtgärder, som vidtagits kan nämnas, att den tidigare bilparkeringen mellan kanslihuset och kasernerna i stället användes för dagliga uppställningar utomhus. Befäl på alla nivåer kunde nu tränas i kontroll, visitation, avlämning m.m. Vidare anlades en fotbollsplan, som med fördel även kunde användas som exercisplan. Vid mina inspektioner under den allmänmilitära utbildningen ingick alltid ett exercispass, där såväl den vårnpliktiges formella uppträdande som instruktörers och befälselevers kunskaper i ordergivning kunde kontrolleras.

Produktion av nya förband

12/80

Försöken med 12/80 var 1985 i sitt slutskede och serieproduktion stod för dörren. Den nya tekniken, inte minst inom sambandsområdet, hade medfört förse-ningar. Pjäsen gick under den föga smickrande benämningen ”slangbellan” p.g.a. det stora antalet hydraulikslangar, som inledningsvis ställde till trassel. Försvarsindustrin ställdes inför stora utvecklingsproblem och de tekniker och befäl, som var inblandade, fick mycket att göra.

Vid regementets dag 1986 kunde emellertid CM överlämna förbandet och förbandsutbildningen kunde påbörjas. Vid fackövningen något år senare konstaterades ett gott resultat, men fortsatta brister såväl avseende eldlednings- som sambandsmateriel.

Förbandet väckte stort internationellt intresse och många förevisningar genomfördes. Genomgående gjorde både befäl och soldater ett mycket bra jobb och bidrog starkt till KA 2 renommé som ett bra utbildningsförband.

Det inträffade naturligtvis många oförutsedda händelser under dessa visningar. Vid den brasilianske CM besök i juni 1986 blåste målbåten bort och återfanns högt upp på en sandstrand flera kilometer söder om Ravlunda skjutfält. Detta resulterade i en nyttig bärgningsövning för inblandad personal.

Den mest spektakulära händelsen inträffade emellertid i anslutning till Coastal Defence Symposium i juni 1988, ett internationellt symposium arrangerat av svensk försvarsindustri. Vid pjäsvis skjutning med stridsammunition från 12/80 mot målbåten, en utrangerad 200-båt, registrerades en fullträff redan i andra skottet, och båten sjönk efter några minuter. Under GKU två månader senare kunde båten bärgas och föras till Åhus hamn efter ett gott sjömanskap av Mul 18 besättning. Alla i södra Sverige tillgängliga lyftsäckar av gummi rekvirerades och fylldes med luft. Det krävdes hela 22 tons lyftkraft att lyfta båten, sedan Mul 18 dykare pluggat igen de 100-tals hål som granatsplittret orsakat.

Väl på kaj i Åhus uppstod nästa problem. Den gamla båten var naturligtvis inte asbetssanerad och utgjorde en miljöfara. Ett civilt företag erbjöd sig att ta hand om båten, och jag vill minnas, att vi dessutom fick 1 000 kronor i betalning.

Rb 15

Som regementschef fick jag också uppdraget att medverka i framtagning av ett nytt kustrobotsystem, rb 15. Ett mycket stimulerande samarbete genomfördes

med Saab och förbandet kunde inlemmas i KA krigsorganisation i början av 90-talet. Inofficiellt genomfördes ett erfarenhetsutbyte med det finska kustartilleriet, som just anskaffat ett liknande kustrobotsystem. Även detta förband väckte stort internationellt intresse och visades bl.a. upp på Skeppsholmen i Stockholm i anslutning till "Möt Din Marin" sommaren 1990.

Bataljonsstridsgrupp

Regeringen beslutade 1986 att inkalla ett antal värnpliktiga för att minska ungdomsarbetslösheten och öka beredskapen under september – december, då utbildade arméförband saknades.

Den trupp, som ryckte in till KA 2 våren 1987, hade i hast skrapats ihop bland de som vid mönstringen placerats i den s.k. utbildningsreserven och de var naturligtvis inte särskilt starkt motiverade att nu, flera år senare få göra sin värnplikt.

KA 2 befäl var inte vana vid negativa värnpliktiga och den första tiden innebar mycket stora påfrestningar. Misstänkt haschrökning föranledde kontroller av polis med knarkhund, sjukmönstringsfrekvensen var hög och oron stor. Sommaren 1987 blev två logement fullständigt vandaliserade av några berusade soldater. En av dem hade kvällen före omhändertagits av polisen efter att ha gått omkring på biltak och skadat ett antal parkerade bilar vid Hoglands park. Bråkstakarna kunde så småningom omplaceras och en av dem hemförlovades i ett år. Efter denna turbulens kunde normal utbildning genomföras, och den första bataljonsstridsgruppen kunde under hösten genomföras sin beredskapsperiod.

Detta extra utbildningsuppdrag innebar att KA 2 utbildningsåret 1987/88 var marinens största förband och störst i milo S av alla förband. 120 extra sängar och skåp anskaffades och befälsförstärkning erhöles från KA 1. 1500 soldater utbildades och antalet producerande tjänstgöringsdagar var ca 330 000, vilket innebar att KA 2 var ett av landets största regementen. I min årsredovisning kunde jag konstatera: "Endast tack vare en hög ambition och vilja hos såväl instruktörer som värnpliktiga kunde vi nå av CM angivna mål" .

Amfibieförband

Under senare delen av min chefsperiod påbörjades uppbyggnaden av våra amfibiebataljoner. KA 2 kustjägarkompani var ett av de första förbanden att omskolas och detta innebar en stor omställning. Vår målsättning var att huvuddelen av utbildningen skulle genomföras vid KA 2, medan framför allt Kustjägarskolan ansåg att hela utbildningen skulle genomföras vid KA 1 med endast

en avslutande övning i Blekinge skärgård. Så småningom nåddes en kompromiss, som i stort innebar att endast amfibieförbandets inledande allmänmilitära utbildningen förlades till KA 1. Kustjägarna genomförde dock även sin befattningsutbildning vid KA 1.

Vid min inspektion av utbildningen halvvägs in i gruppbefälens första kurs, kunde jag av hårlängden avgöra de värnpliktigas huvudtjänster: Renrakade = kustjägare. Snaggade = amfibiesoldater. Kortklippta = underhållspersonal.

De sistnämnda hade en hög sjukmönstringsfrekvens och var i synbart dåligt fysiskt skick. Man hade ställt alldeles för höga krav i förhållande till denna kategoris fysiska förmåga. Detta ledde till ett långt samtal med CKA 1 varvid bl.a. övervägdes, att omedelbart flytta utbildningen till KA 2. Efter denna incident kunde utbildningen genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Utbildningen av amfibieförband innebar utbyggnad av ett antal utbildningsanordningar på såväl Rosenholm som Tjurkö med resultat, att hela förbandet några år senare kunde utbildas på hemmaplan.

Produktionen av amfibieförband innebar också en markant förbättring av KA 2-befällets såväl formella uppträdande som fysiska prestationsförmåga.

Förbättringar av utbildningsbetingelser

Nytt kanslihus

Utbyggnaden av kasernområdet Rosenholm slutfördes under min chefsperiod, och jag hade glädjen att få inviga såväl den nya skol- och kanslibyggnaden i april 1987 som idrottshallen i augusti samma år. Inflyttning i kanslihuset hade skett redan i december 1985, men inredningen i filmsalen var inte klar förrän våren 1987. Tidigt kunde konstateras, att filmsalen inte samtidigt rymde alla regementets värnpliktiga. De 100 platser ytterligare som vi krävt i planeringssvarvet, men inte rymdes inom de 10 miljoner kalaset kostade, hade verkligen behövts.

Idrottshallen

Turerna kring idrottshallens projektering var många och långa. Det var många krav som skulle tillgodoses, inte minst från KA 2 IF och den karismatiske Carl-Johan Ekelund. Takhöjden skulle medge stavhopp inomhus, hoppgropp skulle finnas liksom golv som medgav såväl sprinterlopp som handboll. Jag kunde i mitt invigningstal konstatera: "Denna idrottshall är unik i sitt slag – den har nämligen blivit precis som vi ville ha den." De allra flesta kraven hade nämligen tillgodosetts. Vid invigningen berättade Anita Bruzewitz-Hansson om fa-

sadens tegelutsmyckning. Efter 2 månaders arbete vid tegelbruket i Grevie hade hon skapat en skulptur föreställande S:ta Barbara, artilleriets skyddshelgon, ett ankare symboliserande örlogsstaden Karlskrona och en gitarrspelande popstjärna för att pigga upp de värnpliktigas grå tillvaro. De lekande barnen illustrerar framtiden och med finns också stadens grundare Karl XI med en fiskmåås på huvudet och ubåt 137 vid sina fötter.

Militärrestaurangens

bottenvåning förändrades och tillbyggdes och vid regementsmiddagen våren 1986 kunde de nya sällskapslokaler invigas. Borta var nu de tre mässarna och en stor, ljus sällskapslokal hade skapats. Inredningen var emellertid spartansk och C BK Stefan Furenius liknade i sitt tacktal lokalerna vid det nygifta paret hem, som saknade gardiner och var möblerat med synnerligen udda möbler.

Den stora öppna ytan mellan restaurang- och kaserndelen, som från början använts som värmestuga och för förvaring av de värnpliktigas utrustning under heldagsövningar på övningsfältet, innan kasernerna var uppförda, inreddes och blev 1989 utmärkta lokaler för övnings- och skjutfältsdetaljen.

Rosenholmsområdet

Övningsbetingelserna i anslutning till regementsområdet kunde kontinuerligt förbättras. Tack vare en långsiktig planering i nära samråd med Fortenheten och stram hushållning kunde utbyggnader genomföras. Bl.a. ökades säkerheten vid skjutningar inom Rosenholmsområdet, nya vägar anlades, ett antal fältskyttestationer byggdes, grupperingsplatser för 12/80-utbildningen tillkom liksom en hinderbana med bl.a vattenhinder och bergsklättring. En ny parkeringsplats samt fotbollsplan/exercisplan anlades framför kasern 3. Schaktmassorna från fotbollsplanen användes för att förbättra skjutvallarna på Rosenholmsfältet.

Skjutbana på Tjurkö

Skjutbanan på TÖ fordrar ett särskilt omnämnande. Skjututbildningen för soldaterna på KH-fort stördes ständigt av den starka sjötrafiken, eftersom det rådde skjutförbud då fartyg passerade genom Karlskronas huvudinlopp. Soldaterna tvingades därför att via båt och buss genomföra sin skjututbildning på Rosenholmsfältet, vilket kostade både tid och pengar. 1987 påbörjades förberedelser för en utbyggnad och cirka 300 000 kr kunde avdelas.

Erfarenheterna från slutövningar under 80-talet visade på stora ekonomiska

vinster om uppkomna markskador omgående kunde regleras med disponibel trupp och tillgängligt fyllnadsmaterial. Inför den stora försvarsmaktsövningen Sydfront 1989 anskaffades därför ett stort gruslager och de massor som var avsedda för markskador under de planerade övningarna i Östra Blekinge lagrades på TÖ skjutbana. Övningen kunde sedan genomföras under mycket gynnsamma väderleksförhållanden, vilket innebar ett minimum av markskador. Det inköpta gruslagret kunde därför användas till att färdigställa skjutbanan. Örlogsbaschefen, som samtidigt pläderade för utbyggnad av en skjutbana på Lindholmen, ansåg mitt agerande så allvarligt, att han skickade en skrivelse till CM där CKA 2 anmäldes ha förskingrat medel avsedda för övning av krigsförband. CM avskrev ärendet!

Uttorp

Inför Sydfront kunde även vägnätet inom Uttorps-området på Sturkö färdigställas. Området, som erhållits från Karlskrona kommun i samband med att Gräsviks-området lämnades, var utmärkt för grupperings- och skjutövningar vid utbildning av 12/80-förbanden. I samarbete med Länsstyrelsen och Arbetsmarknadsstyrelsen inhägnades stora delar av området, och färister anlades för att möjliggöra utarrendering för färbete. Arbetet med att färdigställa detta område forcerades också mot bakgrund av den pågående konflikten med ornitologerna i Torhamnsområdet. Koncessionsnämndens för miljöskydd sammanträde 1988 hade visserligen andats förståelse för KA 2 behov av skjutfältet, men Uttorps-området var ett bra alternativ, om det kommande beslutet skulle gå emot våra önskemål. Beslutet som kom våren 1989 innebar emellertid fortsatt verksamhet på Torhamns udde utom för handgranatskastningen.

Idrott

Jag kan naturligtvis inte undvika att återge några av de mycket fina minnen som idrottsregementet KA 2 gett mig. Att få arbeta tillsammans med entusiasiter inom bl.a. skytte, orientering och friidrott och få dela regementets alla framgångar var synnerligen stimulerande. Det ledde också till att min egen fysiska förmåga starkt förbättrades, eftersom jag delade min militärbefälhavares (generalen Carl Björemans) inställning, att chefer måste föregå med gott exempel. I mina riktlinjer för en god anda och disciplin stod bl.a. ”Ställ aldrig högre krav på andra än på Dig själv!” Vid ett möte 1987 deklarerade MB: ”En fysiskt trött chef är ingen bra chef- Höj befälens fysiska kondition genom marscher, orientering och skjutning!”

Regementets personal skördade stora framgångar vid olika mästerskapstäv-

lingar och bl.a. blev Kent Törnqvist dubbel världsmästare i militär fälttävlan 1987, KA 2 bästa förband vid marinmästerskapen i simning 1988 – förra gången det inträffade var 1956, Göthe Karlsson blev marinmästare i kpist 1989 för att nämna några exempel

Men särskilt det yngre befällets fysiska status behövde förbättras. Flera elever hade svårt att klara de fysiska prov, som var en förutsättning för befordran till högre grad. Därför infördes ett särskilt program benämnt "Moroten" syftande till att stimulera den anställda personalen till ökad fysisk aktivitet. Efter vissa genomförda och godkända prov kunde en morot i form av tränings skor, idrottsoverall e.dyl. utkvitteras på idrottsavdelningen. Ett pris instiftades och utdelades i samband med regementets dag till förbandets främste idrottsman. Det var med stolthet, men också i kombination med stor tur, som jag 1988 själv fick motta detta pris.

KA 2 hade under åren gjort sig känt att kunna kombinera värnpliktsutbildning med utveckling av unga idrottstalanger, inte minst inom friidrottens område. Den tekniska utvecklingen kom emellertid att ställa allt högre krav på de värnpliktiga, vilket gjorde det svårare att samtidigt utvecklas som idrottsman. I december 1987 inleddes ett samarbete med Blekinge idrottsförbund, som i september 1988 resulterade i en skrivelse till CM med önskemål om att få genomföra försök med särskilda plutoner för unga idrottslöften från i första hand Blekinge. Så småningom erhöles klartecken och den 17 september 1990 ryckte den första omgången in. Fram till KA 2 nedläggning kunde varje år ett 30-tal idrottskillar kombinera sin idrott med sin värnplikt. KA 2 fick positiva värnpliktiga och Blekinge bättre idrottsmän.

Övrigt

Tilldelat utrymme medger inte, att jag mera ingående berör andra mycket intressanta arbetsuppgifter. Som regementschef och personalkårchef var naturligtvis kontakten med den fast anställda personalen av stor betydelse. Årligen skulle batteri- och bataljonschefers över 300 vitsord fastställas och detta grannlaga arbete ledde till mina första bekantskaper med datorer. Med hjälp av en programmeringskunnig värnpliktig utarbetades 1986 ett vitsordsprogram, som möjliggjorde jämförelse och uppföljning av enskilda individer.

Många positiva minnen är förknippade med antagningar till officersutbildning och inte minst de introduktionsresor för nyantagna fänrikar, som jag själv fått uppleva under överste Birger Ehnrot och som kunde återupptas 1986. Resorna gick genom Blekinge och Skåne och innebar besök vid såväl militära anläggningar som historiska minnesmärken. Jag fick under resorna tillfälle att

närmare lära känna mina nya medarbetare och kunde vid en gemensam middag även kontrollera deras förmåga att framföra de vid KA 2 vanligast förekommande snapsvisorna.

Jag har tidigare berört det stora intresset för 12/80-förbandet med uppvisningar, som naturligtvis innebar avbräck i utbildningen men stimulerade såväl deltagande befäl som värnpliktiga. De senares frimodiga och professionella uppträdande i kombination med stor språkkunnighet imponerade ständigt på utländska besökanden. Chefen för den amerikanska marinkåren, general Gray, utnämnde på stående fot vaktstyrkan på KH-fort till ”hederssoldater i marinkåren” för att nämna ett exempel.

Örlogsbesöket med två minutläggare i Lübeck i juni 1986 blev också en oförglömlig upplevelse. Efter sedvanliga visiter hos militära förband och stadens ledning, fick vi delta i en stor pionjäruppvisning, som avslutades med en enorm grisfest för flera hundra personer i jättetält uppvärmda med stockvedsbrasor. Dagen därpå marscherade vi från hamnen till S:t Pauliikatedralen och lade ner en krans i Pamirkoret till minne av de 80 sjökadetter, som 1957 omkom då segelfartyget förliste. Den efterföljande gudstjänsten hölls på tyska och svenska. Dagen avslutades med en middag hos den svenske konsuln Schultze med framträdande av en teatergrupp från Hamburg, svensk allsång under ledning av en kvinnlig KA 2-fänrik, mycket mat och dryck. Några deltagare avslutade kvällen med nakenbad i konsulns inomhuspool – vilket emellertid är en helt annan historia.

Till sist

Under sex år händer naturligtvis mycket och jag har bara kunnat beskriva en liten del. Lyckligtvis inträffade inte några olyckor i tjänsten med svårare personskador som följd. Men det fanns tillfällen. Ett sådant var skjutningen med 12/70-batteriet i Ystad sommaren 1990, då en av de barlastade projektilerna gick genom övervåningen till ett hus nere vid kusten. Jag befann mig i tjänstebilen på väg från Karlskrona till Ystad, då jag via mobiltelefonen nåddes av rapporten. Resan tycktes oändligt lång, innan jag kom fram och kunde konstatera att händelsen resulterat i en vettskrämd hund och stor materiell förödelse.

Avslutningsvis ett tack till KA 2 duktiga befälskår utan vars stöd och yrkeskicklighet verksamheten naturligtvis inte kunnat genomföras. En befälskår som nu tyvärr är skingrad och på de som ansvarar för detta kan endast det betydligt sättas, som deras tänkesätt och handlingar förtjänar.

Mina regementschefsår

Av Bengt-Arne Johansson

KA 2 under ständig omorganisation

Att vi inte vet något om framtiden framstod som särskilt tydligt i början av 1990-talet.

I den säkerhetspolitiska beskrivning av framtiden, som jag hade att författa i Försvarsstaben i juni 1989, fick jag inte lov av Överbefälhavaren att införa så omvälvande tankar som ett förenat Tyskland under nittioalet. På hösten samma år revs som bekant muren och snart därefter förenades det delade Tyskland.

Åren 1991-94 kännetecknades av en blockuppösning och slutet på det cirka 50 år gamla kalla kriget. Detta påverkade också KA 2 organisation och utbildning.

Vi övergav successivt utbildningen av fasta artillerister. I försvarsbeslutet juni 1992 halverades det fasta kustartilleriet. De rörliga KA-förbanden prioriterades. För KA 2 innebar det en koncentration mot utbildning på KA-bataljon 12/80 och Kustrobotbatteri 15.

Under 1991-92 infördes också ett nytt system, som fick beteckningen VI 90, "verksamhetsidé 90". Grunden för idén var att sätta krigsförbandet i centrum. För en gångs skull var det inte en omorganisation i syfte att spara pengar. Tvärtom tilläts till och med kostnaderna att öka. Huvudsaken var att krigsförbandschefen fick ett odelat ansvar och därtill också resurserna (han skulle styra överpengarnas användning). Han beställde utbildningen hos chefen för KA 2, underhåll och service hos chefen för underhållsbataljonen etc. Det vill säga chefen för krigsförbandet bestämde om en grusplan skulle asfalteras vid mobiliseringsförrådet eller om pengarna skulle användas till mer övningsverksamhet. Vid Sydkustens marinkommando fanns från början av VI 90 krigsförbandscheferna chefen för 4. kustartilleribrigaden (västra Blekinge), chefen för Karlskronagruppen (östra Blekinge) samt chefen för 1. kustartilleriledningsgruppen (Skåne).

Reformen var utmärkt, men kom ungefär 15-20 år för sent. Idén hade passat

bra under det kalla kriget med krav på hög beredskap och uppfyllnad av vår krigsorganisation. Efter några justeringar försvann VI 90 med kaderorganiserade krigsförband som princip 1998.

Under åren 1992-94 var värnpliktsutbildningen relativt begränsad vid KA2. Efter uppsättningen av den första amfibiebataljonen vid KA 2 under 1990-91 koncentrerades kustartilleriets värnpliktsutbildning till uppsättning av amfibiebataljon i Göteborg och i Härnösand. Vid KA 2 var utbildningen inriktad på rörligt artilleri och utvecklingen av det nya tunga kustrobotbatteriet. Därtill kom den centraliserade utbildningen av tekniker och underhållspersonal, som kontinuerligt genomfördes vid KA2.

Sommaren 1992 firade vi KA 2:s 90-årsjubileum med regementets dag ute på Kungsholmen. Jubileet genomfördes i vackert väder och med flera tusen besökare. Uppvisningarna beskrev en kavalkad alltifrån hästanspänt artilleri till landstigning med stridsbåtar ur amfibiebataljonen. Regimentet (och jag själv) förärades en jubileumsmarsch komponerad av Eskil Nyström, en marsch som bland annat inrymmer en melodislinga med den populära KA 2 marschvisa.

Redan i ett tidigt skede fick jag tillsammans med dåvarande chefen för Karlskrona örlogsskolor (KÖS), kommandör Olle Jonsson, i uppgift att utreda en sammanslagning av KA 2 och KÖS. Ända fram till dagen innan jag skulle presentera min utredning, var vi båda överens, om att en sammanslagning av de båda enheterna vore det mest rationella inför framtiden. Tyvärr fick jag besked på morgonen inlämningsdagen, att chefen KÖS backat ur vår överenskommelse efter påtryckningar från Kustflottans ledning. Motsättningarna mellan flottan och kustartilleriet var vid denna tidpunkt alltför starka för att skranken skulle kunna rivas till förmån för marinens framtid.

Jag är övertygad om, att hade vi genomfört den utredda sammanslagningen, så hade chanserna för vårt kära regemente att överleva kommande nedskärningar varit avsevärt mycket bättre!

Tiden som C KA 2

Av Göran Boijesen

Det var med stark framtidstro jag 1994 återvände till Karlskrona. Under 80-talets intensiva ubåtsskyddsoperationer hade jag tjänstgjort tre år i staden och den professionalism jag då upplevde fick mig att vilja återvända.

Det var fantastiskt att få flytta in med familjen på Gröna Gången och uppleva den traditionstyngda marina atmosfär som blott Karlskrona kan erbjuda. Men det var ett helt nytt och sjudande Karlskrona, vi återvände till. Högskolan och IT-industrin hade skapat ett samhälle med mycket mera optimism och initiativkraft. Militärt levde vi emellertid kvar i det kalla kriget. 1992 års försvarsbeslut ställde fortfarande krav på ett invasionsförsvar och KA 2 bestod i praktiken av tre förband – Karlskrona Maringrupp (KMG), Karlshamnsbrigaden (KAB 4) och 1. Kustartilleriledningsgruppen. Alla tre var kaderorganiserade och fast förankrade i den mylla respektive granit de hade att försvara och här skulle minsann inget förändras. Själv var jag övertygad om, att den rörliga brigadstrukturen skulle bli det som dimensionerade uppgifter och resurser och att vårt tidigare så stolta områdesbundna kustartilleri skulle bli reducerat till någon form av marina territorialförsvarsförband. Här förelåg en konflikt och det tog oss ett par år, innan den nya kursen hade accepterats av (nästan) alla. Det hela accentuerades av att KA 2 de facto hade upphört att existera som namn när jag tillträdde. Den nya benämningen var KAB 4, vilket stod för Fjärde kustartilleribrigaden med Karlskrona kustartilleriregemente. Denna benämning ändrades dock 1998 till KA 2 – Karlskrona kustartilleriregemente och Andra kustartilleribrigaden.

Omstruktureringen från det fasta kustartilleriet till operativt rörliga kustartilleribrigader, dominerade min tid som chef för KA 2. Det blev faktiskt viktigt att vara stridande brigadchef, även om det naturligtvis aldrig blev lika meriterande, som att slåss i Högkvarteret.

Hösten 1995 samlades alla KA-förbanden i Karlshamnsområdet för gemensam GKU inom brigads ram. I Ryssjöns gamla 30,5 cm batteriområde gruppe-

rades embryot till den rörliga brigadstaben för första gången i ett antal helt orörliga försöksmoduler. Många värdefulla erfarenheter drogs och genom att Marinen - till skillnad mot Armén och Flygvapnet - satsade hårt på övningsverksamhet, så utvecklades brigadkonceptet snabbt. Få brigader i Sverige torde ha fått öva lika mycket, som vår brigad fick. Övningsåret, när det var som intensivast för brigadledningen, kunde inledas i mars/april med ASSÖ (Arméns Stabs- och Sambandsövning) i Enköping för att följas i maj av FSÖ (Fördelning StabsÖvning), kanske någon internationell övning i juni och efter semestern i augusti kom Brigadövning 1 i Villingsberg (Brigadartilleriskjutningar), följt av ledningsträningsövning på KA 1. I september/oktober genomfördes Brigadövning 2 (Skärgårdsstrid) och i oktober avslutades utbildningsåret med den stora Marina samövningen, SamMarin.

Med 1996 års Försvarsbeslut tog det kalla kriget slut även för Sveriges del och Försvarsmakten nya huvuduppgifter inkluderade även internationella insatser. Det renodlade invasionsförsvaret skrotades och KA kärnförband blev två rörliga brigadledningar med brigadledningsförband, sex amfibiebataljoner, tre kustartilleribataljoner och ett tungt kustrobotbatteri. Tack och lov hade KA ju påbörjat omstruktureringen flera år tidigare, annars hade vi blivit utplånade. Nu hade vi ett koncept, som passade perfekt för den nya tiden och det gjorde, att vi kunde se framtiden an med tillförsikt.

KA 2 blev det enda förbandet som utbildade på samtliga förbandstyper inom KA. Efter mycket om och men blev det beslutat, att vi fick utbilda hälften av kustjägarkompanierna och då genomförde vi all värnpliktsutbildning, som erfordrades för brigad med undantag för PB/Sjukvård och befattningsutbildning för attackdykarna. Vi hade nämligen insett att det inte gick att bibehålla och utveckla befälskompetensen, om vi inte också utbildade inom området.

KA 2 växte med nästan 50 % och vi rationaliserade verksamheten, så att våra utbildningskostnader per värnpliktig tjänstgöringsdag låg 30 % under jämförbara förband. Regementet levde upp och vi hade "flyt" i verksamheten. Både Kungsholmsfort och Rosenholm sjöd av liv och vid en regementsuppställning var vi fler än ettusen personer, precis som i gamla dagar.

Vi hade också rätt ut huvuddelen av våra komplicerade relationer till Syd-kustens marinkommando. Samma dag, som jag tillträdde som chef KA 2, genomfördes den så kallade LEMO-reformen, som innebar att cirka 140 myndigheter inom Försvarsmakten slogs samman till en enda med Överbefälhavaren som myndighetschef. Från att ha varit en organisatoriskt ingående del i myndigheten MKS, blev KA 2 ett " eget " förband – om än med en stark koppling till Marinkommandochefen, som i ytterligare några år hade ett övergripande an-

svar i egenskap av taktisk chef, regional produktionsledare (en hemsk titel) och garnisonschef. Förbandschefer, som C KA 2, fick emellertid odelat ansvar för sin verksamhet och inte minst arbetsgivaransvaret delegerades från ÖB till regementschefen – eller den lokala produktionsledaren som termen löd (också en hemsk titel). Det tog några år innan bodelningen var genomförd med marin-kommandot och det var en stundtals jobbig process. Jobbigast blev det när marinkommandochefen ensidigt beslutade sig för att lägga ner den militära verksamheten på Kungsholmsfort. Kungsholmen hade vi själva identifierat som en absolut nödvändighet för att kunna genomföra den allt mer amfibieinriktade verksamheten. Det blev lite stelt och tråkigt ett tag innan överbefälhavaren personligen beslutade i KA 2 favör.

Den ökade internationaliseringen gav också KA 2 möjligheten att få fler så kallade vänförband i utlandet. KA 2 hade redan inlett ett sådant förhållande med det danska Sønderjyske Artilleriregiment i Varde på Jylland, när jag tillträdde. Vi utvecklade verksamheten till att 1995 också omfatta ett artilleriregemente i Polen, 4. Blandade Artilleriregementet ur 8. Kustförsvarsdivisionen i Kolobrzeg. (Kurs 180° från Kungsholmen). Vi fick många fantastiska stunder med våra polska vänner, som vid denna tidpunkt som regel aldrig besökt något land utanför Polen med undantag för länder inom Warsawapakten.

Det viktigaste målet för vänförbandsverksamheten var att medverka till demokratiseringen av före detta WP-förbands verksamhet. Genom att unga befäl fick tjänstgöra hos oss, visade vi på ett annorlunda och betydligt mer demokratiskt ledarskap, än vad de var vana vid. Förhoppningsvis tog de något av detta med sig hem. Vi tyckte det var så viktigt, att vi våren 1996 ansökte hos Överbefälhavaren att också få utveckla vänförbandsrelationer med 336. Gardesmarininfanteribrigaden i Baltijsk, Ryssland. Politikerna applåderade våra ansträngningar, men det tog till juni 1998 innan ÖB i en skrivelse bekräftade att KA 2, som enda svenska förband, fick i uppgift att skapa vänförband i Ryssland. Jag insåg att Moskva sannolikt skulle agera minst lika långsamt som Stockholm, så under semestern 1998 åkte jag (med försvarsministerns gillande) på en i högsta grad annorlunda resa till den fortfarande förbjudna örlogsstaden Baltijsk för att övertala min kollega att bearbeta Moskva. Det finns inte utrymme att här förtälja alla detaljer, men i maj 1999 hade vi på KA 2 den stora glädjen att ta emot brigadchefen, gardesöversten Nikolai Artamonov med medarbetare vid marininfanteribrigadens första officiella besök i Sverige. Alla vi som deltog kände, att nu äntligen är kalla kriget slut och kanske kan länderna runt Östersjön få uppleva en fredlig utveckling. Min efterträdare fortsatte att utveckla detta samarbete.

På KA 2 hade vi förstått att framtiden låg i amfibieförbanden. Trots att Försvarsbeslutet 96 visade, att vi var på rätt spår, fick vi problem i Marinen. Vi skulle bygga KA på två rörliga brigader och några områdesbundna förband i de marina basområdena. De två brigadproducenterna var KA 1 och KA 2, men den grundorganisation som beslutades gav oss fyra fredsförband – att KA 3 räddades skulle kunna hanteras genom den utbildning av fasta förband som förutsågs, men när även KA 4 skulle vara kvar blev kostymen raskt för stor. Detta fick till följd att investeringar sköts upp och alla började inrikta sig på Försvarsbeslut 2000. Något måste ju göras!

När Regeringen gav ut sina direktiv för den framtida grundorganisationen i mars 99, kändes det, som om vi hade skrivit dem alldeles själv. Allt stämde med våra förutsättningar; Bygg på livskraftiga garnisoner –ej solitärer; De miljömässiga förutsättningarna skall särskilt beaktas; etc. Föga anade vi då, att de ”sex vise männen”, som skulle utreda grundorganisationen, hade ”viktigare” kriterier att ta hänsyn till. Jag kunde således avsluta min sejour som C KA 2 i dur – lyckligt omedveten om de hemliga möten i Stockholm som, så vitt jag förstår, redan hade beseglats KA 2 öde.

Det har nog inte gått en dag sedan KA 2 nedläggning aviserades, utan att jag frågat mig själv, om vi skulle agerat annorlunda – och därigenom kunnat förändra besluten. Vår maxim var ”Ärlighet varar längst”! Denna maxim hade nog fungerat, om besluten hade grundats på fakta.

Oavsett den bitterhet man kan känna mot beslutet att lägga ner KA 2, är det ändå med stor glädje och stolthet jag ser tillbaka på tiden som chef för Sveriges bästa regemente. Det var fantastiskt att få arbeta med KA 2:s skickliga och hängivna personal. Detta, tillsammans med det enormt fina samarbetet med det civila samhället som man bara kan få vid ett bygderegemente i en utpräglad garnisonsstad, gjorde att jag sällan kände mig ensam och utsatt – en annars alltför vanlig känsla bland förbandschefer. Jag upplevde det, som om vi utgjorde ett väl sammansvetsat lag.

När jag efter fyra år och elva månader lämnade KA 2 för att åka till Washington var tacksamhet min största känsla. Tacksamhet över att ha fått uppleva en otrolig utveckling tillsammans med fantastiskt fina människor – och tacksamhet över att inte en enda svår olycka hade inträffat i tjänsten under min tid som chef.

Jag överlämnade chefskapet till överste Günter Villman, förvissad om att han var den bästa tänkbare efterträdaren. Ingen kunde gjort mer för KA 2 än vad han gjorde, men det visade sig i efterhand att hans uppgift var omöjlig.

Mina regementschefsår

Av Günter Villman

Jag lärde känna KA 2, när jag var bataljons- och fortchef på Kungsholmen 1996-1997. Efter att en längre tid ha varit undangömd på olika staber och skolor var det en härlig känsla att komma till KA 2.

Den första tiden åtgick till att lära känna personalen och förbandet. Tidigt märkte jag, att jag kunde uppskatta och tro på KA 2 och dess förutsättningar som ett modernt utbildningsförband, inte minst förbandets inneboende kompetens och positiva anda.

Det var med glädje och stolthet som jag den 1 juni 1999 tillträdde som regements- och brigadchef för ett av de absolut bästa förbanden i Sverige. Värnpliktsutbildningen var i full gång och dessutom var det regementets tur att tillsätta brigadchef inför höstens slutövning SAM MARIN. Mycket av den nya materielen till brigadledningen och brigadledningsförbanden hade levererats. Ny kompetens höll på att erövrats, samtidigt som alla använde tidigare års erfarenheter för att få helheten att fungera. Alla var väl medvetna om, att KA 2 hade hela kustartilleriets ögon på sig. Ingen dålig utmaning.

Mitt dryga år som regementschef hade kunnat börja lyckligare. Redan efter ca 14 dagars tjänstgöring inträffade en olycka, där en av amfibiebataljonens stridsbåtar krockade med en betongavbärare på vägen in mot Rosenholmsvarvet. Som tur var förolyckades ingen, men tyvärr skadades flera allvarligt. Tiden runt olyckshändelsen var oerhört arbetsam med olika teorier och spekulationer i media angående olycksorsaken. Krisorganisationen inom MKS och KA 2 fungerade perfekt. Hela kedjan från larm till insättande av krisgrupper var väl övad och alla uppvisade stor kompetens, när det verkligen gällde. Detta var ett stort stöd för mig som förbandets chef, då det gav mig möjligheten att verkligen koncentrera mig på mina egna uppgifter i sammanhanget. Många erfarenheter vanns, som kan komma till användning i framtiden.

KA 2 hade en strid ström av besökare från olika statliga myndigheter och regeringsorgan under min tid som regementschef. Besöken var föranledda av det

pågående arbetet inför Överbefälhavarens underlag inför försvarsbeslutet år 2000. Inom ramen för detta arbete fullföljde vi den handlingslinje, som min företrädare hade fastlagt, nämligen att utgående från fakta redovisa vårt förbands styrkor och svagheter. Vi valde dessutom att inte spekulera i och diskutera andra förbands förutsättningar.

Besökarna var imponerade över de möjligheter, som fanns i Blekinge garnison och de idéer som genomsyrade verksamheten. En av de ideer, som vi hann pröva i verkligheten, var sammansättningen av en mindre operativ insatsstyrka bestående av enheter ur MKS, KA 2, F 17, I 12, m. fl. Marinkommandochefen organiserade och genomförde en veckolång övning under namnet Southern Cross. Övningen bedrevs inom MKS område under ledning av C MKS, där sceneriet var, att förbanden skulle upprätthålla en ”no flight zone”, en ”area of separation” samt andra uppgifter, vilka kunde tänkas lösas inom ramen för en ”peace keeping operation”. Övningen var mycket givande, då många av uppgifterna innebar en hög samordningsgrad mellan olika typer av stridskrafter. Tillfälle gavs att pröva olika typer av lösningar t. ex. samgruppering av brigad- och ytstridsflottiljstabs ombord på ytstridsflottiljens stabsfartyg. Med mycket gott resultat prövade vi dessutom att lasta ombord en ledningscontainer. Övningen gav oss många värdefulla erfarenheter inför höstens slutövning SAM MARIN. Hela övningskonceptet hade utarbetats under ledning av C MKS med deltagare från alla förband inom Blekinge garnison. Man skulle kunna säga, att många av de tankar och idéer, som sedermera redovisades i försvarsbeslutet, prövades och genomfördes redan under sommaren 1999 i Blekinge. En viktig erfarenhet, som vi alla drog var, att den mest betydelsefulla faktorn, som bidrog till framgången med övningen, var närheten mellan de deltagande förbanden.

Under höstens slutövning hade jag förmånen att få öva som brigadchef. Hur jag skötte mig överlämnar jag till andra att bedöma, men min upplevelse är att brigadledningskonceptet fungerade på ett riktigt sätt för första gången. Detta beror i hög grad på den kraft, energi och kompetens som KA 2 officerare visade under övningen. Här visade sig KA 2 riktiga styrka, den bredd och kompetens, som samtliga officerare besatt, var avgörande för resultatet. Många av KA 2:s officerare hade tjänstgjort inom flera huvudtjänster, vilket borgade för en förståelse för de olika särdragen. Vidare kunde många av olikheterna, som materielen uppvisade, överbryggas just därför att officerarna ägde nödvändig kunskap och hade tillräcklig erfarenhet att tillämpa dessa i fält. Den kompetens och vilja, som genomsyrade hela övningen på alla nivåer och av all personal, var av sällan skådat mått. Att få vara chef under dessa betingelser gör chefskapet oerhört lätt att bära.

Under slutövningen var jag tvungen att lämna övningen för ett dygn, då delar av styrgruppen (d v s arbetsgruppen som utarbetade ÖB förslag) skulle besöka vårt förband. I efterhand uppdagades, att besöket enbart gjordes för att kunna hävda, att man ägde tillräcklig kännedom om förbandet. Det jag inte kände till vid detta tillfälle var, att jämförelsen mellan KA förbanden redan var klar sedan den 15 juni 1999. När man nu sitter med facit i handen, är det svårt att förstå, varför man handlade som man gjorde från styrgruppens sida.

Under oktober månad steg nervositeten på KA 2. Rykten talade om att KA 2 skulle läggas ned. Täta kontakter med politiker och tjänstemän stod ständigt på dagordningen. I slutet på oktober blev vi förbandschefer kallade till Stockholm för att få reda på vad som stod i Överbefälhavarens svar till regeringen.

När vi satt i filmsalen på HKV och beskedet att KA 2 skulle läggas ned kom, var det en kalldusch. Motiveringen var av regionalpolitiska skäl. Resan hem från Stockholm var mardrömslik.

Regementsledningen samlades sent på kvällen för att gå igenom underlaget inför morgondagens genomgång med förbandet. Vi fann, att de sakskäl som framgick av underlaget, var oklara och inte logiska.

Någon dag senare kom Generalinspektören för Marinen (GIM), konteramiral Torsten Lindh, på besök. Det som då framkom, gjorde inte beslutet lättare att acceptera. GIM framförde, att det funnits två fribrev under hela försvarsbeslutsprocessen, ett politiskt och ett militärt. Detta uttalande kom som en chock för oss och ledde till att många av officerarna blev oerhört frustrerade och att sökandet efter en förklaring påbörjades. Själv tog jag vid detta tillfälle beslutet, att så långt som möjligt söka efter vad som hänt och de verkliga anledningarna till varför KA 2 stod på nedläggningslistan.

Någon vecka senare fick vi besök av dåvarande översten av första graden Göran Gunnarsson, som ville förklara för oss, vad som hade hänt och vilka anledningar som låg till grund för valet att lägga ned KA 2. Under genomgången framkom det bland annat, att det fanns en utredning som klart och entydigt visade på att KA 2 inte hade tillräckliga förutsättningar för att vara kvar. Vidare framförde Göran Gunnarsson att KA 2 inte kunde få ta del av innehållet, då det var hemligstämplat till efter riksdagens beslut. På vår fråga vilka som varit med i utredningsgruppen, fick vi svaret att det också var hemligt. Vi frågade också vilka utredningen föredragits för inom Marinen och svaret blev då, att den föredragits för någon mycket högt upp inom Marinentrum, närmare bestämt för ställföreträdande GIM, översten av första graden Stellan Fagrell. Chockade av beskedet ställde vi inte den naturliga följdfrågan, varför inte utredningen föredrogs för GIM. Det hade varit befogat att föredra utredningen

för Marinens högste företrädare, då det gällde Marinens framtida grundorganisation.

Vi lämnade mötet med fler frågor, än när vi kom dit. Nu gällde att finna svaren. Vi fick hjälp från oväntat håll. Blekinge Läns Tidning (BLT) kontaktade Högkvarteret och begärde att få ta del av utredningen och efter 14 dagar fick de den. Hur kunde detta ske, då den var hemligstämplad och skulle så vara intill riksdagsbeslutet i mars?

Via BLT fick vi på regementet tillgång till innehållet. Det var en skrämmande läsning. Innehållet byggde i vissa fall på falsarier, till exempel att KA 2 inte var miljöprövat, vilket vi defakto var. På andra håll undanhöll man viktiga begränsningar i andra förbands miljöprovning. Ett av regeringens urvalskriterier var just den långsiktiga hållbarheten vad avser miljön. Ytterligare exempel finns.

Under de kommande månaderna rådde på KA 2 en intensiv aktivitet för att få en objektiv och rättvis bedömningsgrund till stånd. Det visade sig vara mycket svårt att få igenom en ändring av förslaget trots de uppenbara bristerna och osanningarna i utredningen och när väl riksdagsbeslutet kom, var kampen över. Vi lyckades dock rädda kvar Kungsholms fort. I ett vidare perspektiv så är min bedömning, att utan Rosenholmsområdet och Kungsholms fort, så finns det inga långsiktiga möjligheter för den Marina verksamheten i Karlskrona området. Jag hoppas, att alla som arbetar kvar, vårdar arvet efter KA 2, så att den Marina verksamheten får finnas kvar även i framtiden.

Under KA 2:s sista utbildningskontroll (UBK) för amfibieplutonsbefälsleverna strax före jul inträffade en mycket tragisk händelse. En av de värnpliktiga avled under det sista momentet. Denna händelse kom till stor del att prägla vår sista tid till sammans. Jag tror inte att någon enskild händelse under min tid som C KA 2, har påverkat mig så djupt som denna.

Det sista halvåret före nedläggningen handlade om att se till, att förbandet kunde avvecklas så smärtfritt som möjligt. Med utgångspunkt i ÖB omstruktureringsorder började vi att successivt förbereda olika åtgärder för att ge personalen bästa möjliga beslutsunderlag för val av framtid. Av omstruktureringsordern framgick det bland annat, att Försvarsmaktens (FM) framtida volymmässiga personella målbild skulle prioriteras före kompetens, samt att åtgärder vilka skulle vidmakthålla personalens positiva bild av FM som arbetsgivare prioriterades. För mig innebar detta, att den enskildes val var det, som skulle vara av central betydelse för det fortsatta omstruktureringsarbetet. Den första åtgärden vi vidtog var, att före jul bjuda in de militära förbanden i närområdet samt kvarvarande KA-förband för att redovisa för KA 2 personalen, vilka utveck-

lingsmöjligheter där erbjöds. Tyvärr avböjde både chefen för KA 1 och KA 4 att komma. Vidare inbjöds det civila näringslivet till en genomgång där KA 2 officerare presenterade, vilken kompetens de innehade. Detta var ett mycket uppskattat grepp, då det råder olika begrepp för samma kompetens mellan FM och näringslivet. Näringslivet redovisade därefter, vilka arbeten som fanns lediga, allt för att personalen med sina familjer skulle få ett så brett beslutsunderlag som möjligt inför stundande juledighet.

Efter nyår ökade medvetenheten bland övriga KA-förband, att antalet KA 2 officerare, som kunde tänka sig att flytta från Karlskrona, inte nådde upp till de antaganden man gjort. Ett antagande var att cirka 140 officerare från KA 2 skulle flytta till Stockholm respektive Göteborg. När dessa förväntningar inte uppfylldes, startades en kampanj för att stoppa avvecklingen av officerare från KA 2. En av yttringarna var, att höga företrädare inom vapnet ringde och erbjöd mig andra arbeten inom kustartilleriet. Erbjudandet innebar, att jag skulle avsäga mig arbetet som C KA 2 på frivillig väg, för att man härigenom skulle kunna ersätta mig med en annan chef, som var mindre intresserad av att låta personalen välja fritt. För mig fanns det bara ett alternativ, fortsätta som C KA2. Ville de bli av med mig, fick de se till att avsätta mig.

Vi samtliga accepterade riksdagens beslut, att KA 2 skulle läggas ned och hela vår energi ägnades åt att se till, att nedläggningen och den materiella spridningen skulle löpa så smärtfritt som möjligt. Ju närmare vi kom nedläggningen, desto fler var de moment, som normalt är en del av vardagen på regementet, som genomfördes för sista gången. Under de sista månaderna hade vi stora svårigheter med att få tillräckligt med kompetent personal för de kvarvarande värnpliktiga. Detta kändes inte bra, varför ett flertal åtgärder vidtogs för att försöka omplacera eller hemförlova de värnpliktiga. Resultatet varierade, men förhoppningsvis lyckades vi få det stora flertalet nöjda.

Planerna för de olika ceremonier, som skulle genomföras den sista veckan, finjusterades. Den sista veckans upplevelser ligger fortfarande nära mitt hjärta. Avslutningsdagen förlöpte väl men med mycket vemod. Inte ett öga torrt.

Den korta tid jag hade som chef för Karlskrona Kustartilleriregemente och för andra Kustartilleribrigaden har för alltid förändrat mig. Hade jag vetat i förväg, vad som väntade, hade jag tackat nej, men nu i efterhand är jag tacksam för de upplevelser, jag fått ta del av. Jag hoppas och tror, att jag utvecklats och att de erfarenheter jag nu bär på skall komma till nytta. Jag skulle helst av allt velat vara den förste i stället för den siste chefen för detta fina och anrika regemente. Tack för allt.

Officerssällskapet vid KA 2

Av Olle Melin

Till skillnad från underofficers- och underbefälskårerna var officerarnas fackliga verksamhet skild från kår- och klubbverksamheten. Skälet till detta var, att regementschefen alltid fungerade som ordförande i sällskapet och kunde då inte av jävsskäl leda officerarnas fackliga frågor.

Officerssällskapet vid KA 2 bildades samma dag som regementet sattes upp, det vill säga den 1 januari 1902, helt enkelt genom att officerssällskapet vid Carlskrona artillerikår bytte namn. Inom kasernerna på Vallgatan fanns ingen särskild officersmäss, utan sällskapet utnyttjade under dessa år Sjöofficerssällskapets lokaler vid Amiralitetsslätten.

I och med att regementet i augusti 1943 flyttade till Gräsvik fick sällskapet en egen mäss i kanslihusets tredje våning. På så sätt kom ett mer organiserat mäss- och sällskapsliv till stånd. Även på ytterförläggningarna Kungsholmen, Västra Hästholmen Aspö Mad, Almö och Grebbegården fanns små officersmässar, var och en med sina traditioner.

I dansens virvlar

Från 1943 och framåt förekom regelmässigt fyra speciella högtidsdagar för sällskapet. Det började med en nyårsmottagning på nyårsdagen och fortsatte med en trettondagsfest på trettondagsafton. Vid detta tillfälle fanns möjlighet för kårens medlemmar att ta med gäster och detta var också årets mest lediga fest, då endast kavaj var anbefalld. Den stora festen var utan tvekan regementsmiddagen i april. Här gällde stor högtidsdräkt och tillfället utnyttjades av regementsche-

Regementsmidda

fen som hans och kårens representation. Till detta tillfälle inbjöds ofta celebra gäster från förband i närheten samt från länsstyrelsens, kommunens och näringslivets ledningar.

På hösten ägde traditionellt gåsmiddag så nära Mårtensafton, som det var möjligt. Nu var det liten högtidsdräkt som gällde och man kan väl se festen som en avslutning av ett års utbildningsverksamhet vid regementet.

Inom sällskapet fanns under långa tider en damklubb för kårens damer. När denna en gång bildades var förhållandet för officersfruarna helt annorlunda, än det är i dag. De var i regel hemmafruar och hade att följa maken landet runt vid alla de förflyttningar, som kunde drabba en officer. Damklubben kom fram till 1960-talet att ha en stor social betydelse.

Subalterncorpset

Fram till 1972 års befälsordning fanns begreppet subalternofficer inom officerskåren. Löjtnanter och fänrikar var subalternofficerare. Dessa bildade inom officerssällskapet subalterncorpset. En del egna festligheter och jippon förekom inom corpset, men årets clow var utan tvekan ”Lillejul” dagarna före julhelgen. Då fick subalternerna under ÄS (äldste subaltern) ledning driva jäck med de äldre kollegorna och påminna dem, om de fadäser de gjort under året. Vissa äldre gick till Lillejul med bävan och andra lämnade med besvikelse, över att inte blivit hågkomna.

Första Lillejul ägde rum den 15 december 1944 under ÄS, löjtnant Curt Ericsons ledning. Denna Lillejul var märklig på många sätt, genom att den direkt sändes i riksradien av Karlskronalegenden Sven-Öjvind Swahn. Eldsjälar som Sven-Ola Träff, Sven-Gösta Elmquist och inte minst Nils Skånberg hade förberett kvällen och den blev hellyckad.

En lillejul följde alltid ett givet mönster och inleddes i regel med en fågel. Fågel var en drink och bakgrunden är något oklar, men syftet var att lossa själens bojor och likt lärkan svinga sig mot himmelska höjder. Förmodligen har resultatet av ett och annat recept från regementsläkaren varit den viktigaste ingrediensen. Härefter följde diverse lekar och efter dessa en långdans för att riktigt skaka om deltagarna, innan det var dags för grisen. Det började med en auktion på julbordets grishuvud för att omkring 1960 övergå till levande gris i regel ditforslad av Lennart André för att slutligen bli ett tal till grisen.

Så kom då det stora julbordet med de tillbehör som anses nödvändiga. Här sjöngs KA 2 egen snapsvisa och här sjöngs Subalternvisan (se nedan). Efter julbordet och till kaffet följde så Lucia med tärnor med egen Luciasång och därefter trädde Tomte och Nisse in på scenen och delade ut elaka julklappar till de äldre kamraterna. Förste Lucia var regementsläkaren Fredrik Stenkula och ämbetet har därefter gått i arv till välförtjänta äldre kamrater. Ett av bestyren var att åstadkomma alla verserna till julklapparna. Här samlades subalterncorpset några dagar före festen för brainstorming. Dessa kvällar var i regel lika roliga som själva tillställningen. Vem som var tomte respektive Nisse skulle vara en hemlighet och gissningarna blev många. De sista åren har dock tomteämbetet varit Åke Jeanssons. Ett år på 1950-talet kunde ingen gissa vem som var Nisse. Denne yttrade sig över huvud taget inte och ingen saknades på festen. Så plötsligt börjar Nisse agera genom att ta av plagg efter plagg. Nisse visade sig vara en inlånad dansös (negress) från Köpenhamn och ryktet spred sig på stan. Det lär finnas exempel på kamrater, som efter detta förbjöds att delta i Lillejul.

Så tog då den fria delen vid. Här ingick bland annat under många år Löfstedts punsch. Kasernofficeren Per Adolf Löfstedt var ofta en av medelpunkterna på Lillejul och av tradition skulle han på något sätt föräras en flaska punsch. Här fick man ta till knep och lämpor för att flaskan skulle hamna i rätta händer. Ett av Löfstedts slagnummer var att årligen deklamera Frödings Clown Clopopisky, en tradition som efter Löfstedts bortgång övertogs av Gösta "Gödock" Olsson, än i dag något av en primus motor vid Lillejul.

Vid några få tillfällen har subalterncorpset utsett hederssubalterner. Titeln ges på livstid och har tilldelats kamrater, som särskilt månat om Sbalterncorpset eller förväntas in i sen ålder bibehålla ett sjuvärdes subalternhumör. Totalt har genom åren utnämnts 9 hederssubalterner är, nämligen Per Adolf Löfstedt (+), Gösta "Gödock" Olsson, Sven-Eril Bengtson senior (+), Åke Jeansson, Allan Arnström, Pererik Lindahl, Thomas Thaung, Mats Lindberg och sist utnämnde Olle Melin. Gödock anser sig dock särskilt framstående och hävdar, att han är den ende hedersfänriken. Han är utan tvekan värd den titeln.

I början av 1940-talet satt ett gäng subalterner och författade den snapsvisa, "Vem sade ordet", som kom att bli något av en signatur vid KA 2 och så småningom hela kustartilleriets tillställningar. Visan är ett resultat av mångas arbete och sjungs på Musketörmarschen ur Ralph Benatzkys Tre musketörer:

Lillejul 15/12 1944. I mitten den kände radiorösten Sven-Öjvind Swahn och till höger om honom ÅS Curt Ericson.

Vem sade ordet

skål här vid bordet

Blänkande pärla

våra klingor korsas för dig.

Källarvalv djupa

sågo oss supa

Musketörer med sitt hjärta uti brand

släcka törsten med att ta en tår på tand

Höjom pokalen

Helan för till sällhetens land

Subalternvisan

Livet levs lätt bland subalterner

Livet levs lätt bland subalterner

Tunga galoner oss ej trycka

Tids stapla vi ändå fram på en krycka

Livet skall leva i vårt hjärta

Och ännu så är vi ganska smärta

Så låtom oss då i färger bjärta

Visa subalthernumör

Subalternernas Luciavisa

Natten var mörk som fan runt gård och stuva

Kallt var det hela dan och man fick snuva

Då i vårt mörka hus, stiger med tända ljus

Sankta Lucia, Sankta Lucia

Träder i salen in, glänsande i sitt skinn

Venus från Milo lik, att bjuda allom fik

Tag Dig en kaffekask, så blir Du pigg och rask

Sankta Lucia, sankta Lucia

Lucian så söt och grann, fast kommen till åren

Hon våra hjärtan vann, lik Sofia Loren.

Bysten är rund och trind, fast lite sne och vind.

Sankta Lucia, sankta Lucia

Lucian har gjort sin rund, träder ur salen

Hon var väl nätt och huld, man blev så betagen

Toppen hon var i år, välkommen nästa år.

Sankta Lucia, sankta Lucia.

Ur subalternkårens historia.

En liten fest på Aspö Mad på 1940-talet

Av Allan Arnström

Jag var luftvärnare och subaltern. Vår ytterförläggning var Aspö Mad. Vi ansåg, att det var särskilt fint att vara luftvärnare. Att vi egentligen var bäst, trots att minörerna på Almö, de fasta artilleristerna på Kungsholmen och de rörliga på Grebbegården verkade tycka annorlunda. Men hur som helst med det, vi luftvärnare höll ihop. Det hårda vardagsslitet förgyllde vi då och då med en liten fest. Jag skall här berätta om en sådan, som kom att bjuda på dramatik utöver det vanliga.

Det var sommarkväll på mässen. Förutom våra kvinnor hade vi inviterat våra chefer med fruar, CBK överste Alf Nyman och CKA 2 överste Sten Puke. Vi såg framemot en god middag och en trevlig samvaro som vanligt. Så blev också fallet de första timmarna. Men så började sorlet och de muntra skratten att mattas. Åtgärder efterlystes, så vi värdar samlades i övervåningen till krigsråd. Snabba beslut följde. Vi skulle roa våra gäster med att uppföra Ruben Nilssons "Trubaduren", en tankeväckande historia om beredskapslivets vanskligheter. "Grevinnan" skulle spelas av L-P Akselsson, 2.04 i strumplästen och utan sångröst, men beredd att göra sitt yttersta. "Trubaduren" kreerades av Abbe Rundberg, sedermera chef för fortifikationskåren. (Det kan inte uteslutas, att det var vid detta tillfälle, som han började sin karriär). Försångare var den senare bland subalternerna legendariske "Gödock" (Gösta Olsson). Självt hade jag tilldelats den svåra rollen som "Greven", som vid föreställningens början var ute i kriget.

I de improviserade förberedelserna ingick, att snabbt anskaffa erforderlig rekvisita. För min del behövde jag ett svärd, helst blodigt. På jakt efter ett sådant hamnade jag så småningom i köket, perfekt städad av våra mässpojkar. Just när jag är på väg att lämna rummet, ser jag, att mitt på köksbordet ligger en stor förskärarkniv. (Det skulle visa sig att den dessutom var nyslipad). Makterna var, trodde jag, på min sida, så jag grep "svärdet" och störtade i väg för att fullfölja mitt uppdrag. När jag kom in i det rum, där dramat enligt planen skulle utspelas, visade det sig att jag i själva verket var i makternas händer. Publiken hade flyttat in i ett mindre rum, där de satt packade som sardiner. Spelet hade redan börjat och det var hög tid för mig att göra entré.

(Kort lägesbeskrivning för den som glömt Ruben Nilssons text: Grevinnan sitter i en fönstersmyg. Hon har inlett ett samtal med en ung trubadur utanför huset. I insmickrande ordalag prisar han hennes skönhet. Han får av henne ett rosenrött sidenband och inviteras. Han är just på väg genom fönstret, då det hörs steg i tamburen och greven själv träder in. Onekligen pinsamt) När jag kommer in i det svagt upplysta rummet och får se min älskade maka i denna komprometterande belägenhet, grips jag naturligen av en fruktansvärd vrede och utropar: ”vem fan är den där figuren? Vad göra han vid grevens härd?” Då känner jag, att jag träffat något. Detta något visade sig vara min egen vördade regementschef Sten Puke. På den höga vita pannan strax under hårfästet hade jag ristat en lång skåra. Från denna drogs en blodgardin ner över kinden. Offret vitnade i övrigt, försökte resa sig, vacklade till.

Nu var, så att säga goda råd dyra. Jag försökte ta mig samman. Vad göra? Vad säga? Några tidigare erfarenheter av liknande situationer hade jag inte. Några anvisningar lämpliga att följa till exempel från ”Råd iland och ombord” eller ”Tjänstereglementet för marinen” kunde jag inte erinra mig. Då bröts förtrollningen av själva makan till den skurne. ”Fortsätt! Fortsätt! hojtade hon, alltmedan den nästan dräpte leddes ut ur rummet. Hon var så fascinerad av vårt intensiva agerande, att ”stackars” Sten fick vara. ”Han klarar sig nog”, sa hon en smula cyniskt. Så kvällens succéforeställning fortsatte och vi fick mycket beröm för detta kulturella evenemang. Realismen i foreställningen kunde publiken ju inte klaga på. Men vi satte en gräns. Vår trubadur behövde inte gå och hänga sig.

Hur gick det då för ”stackars Sten?” Jag måste naturligtvis ta reda på det, så jag tittade försiktigt ut i korridoren utanför. Jo han hade klarat sig. Han stod tillsammans med den alltid så snälla och moderliga Agnes Nyman, som baddade honom och tydligen tröstade honom. Jag skulle just dra in huvudet igen, då jag hörde henne säga: ”Men snälla Sten! Jag tror inte alls att löjtnant Arnström gjorde det med vilje.” Sensmoralen? Dåvarande chefen för Kustartilleriets skjutskola överste Sven Haglund lär ha sagt: ”Man bör nog iaktta en vis försiktighet vid umgänge med subalterner.”

Officersföreningen vid KA 2

Av Olle Melin

Länge ansågs det olämpligt, att officerskåren ägnade sig åt facklig verksamhet. Regementscheferna ansågs kunna tillgodose sin officerskår med de förmåner de behövde och de flesta officerarna såg sig också som arbetsgivare för underställd personal. Men följderna av 1925 års försvarsbeslut blev svåra för officerskårerna runt om i landet.

Som en följd av detta bildades 1932 Svenska Officersförbundet och detta förbund anslöt sig så småningom till Statstjänstemännens Riksförbund, SR, den minsta av landets huvudorganisationer.

Samma år bildades Officersföreningen vid KA 2 och förste ordförande blev dåvarande överstelöjtnanten Carl Anders Claus. Tittar man i handlingar och protokoll från den tiden, finner man, att frågor som uniformsdetaljer och andra banala frågor dominerade verksamheten. Å andra sidan hade ju inte statstjänstemännen förhandlingsrätt på den tiden. Så småningom blev även officerarna fackligt medvetna och frågorna kom att bli desamma, som andra fackförbund hade på sin agenda.

Ett par stora frågor har präglat verksamheten på senare tid, nämligen frågan om kaptenslönerna 1963 (före förhandlingsrätten) och frågan om officerslockouten 1971. Den senare tillkom, sedan ett av förbunden i SR, SJ befälsförbund, tagit ut ett stort antal tågledare i strejk och på så sätt under flera veckor blockerat tågtrafiken i landet. Eftersom Svenska Officersförbundet var SR i särklass största förbund, valde Statens Arbetsgivarverk, att lägga lockoutvarsel på stor del av officerskåren. För KA 2 del handlade det om cirka hälften av medlemmarna. Nu blev det ingen lockout, sedan riksdagen beslutat om en tvångslag, som tvingade de strejkande tillbaka till arbetet. Uppmärksamheten från utlandet var så stor, att regeringen valde lösningen med tvångslag. Aldrig någonsin i historien hade en stat lockoutat sin egen officerskår.

Så småningom gick SR samman med SACO till SACO/SR och lokalt gick Officersföreningen KA 2 samman med Sjöofficersföreningen i Karlskrona 1990 i samband med att den nya marinkommandoorganisationen trädde i kraft.

I dag är alla officerare samlade i ett förbund, Officersförbundet.

Officersföreningen hängde upp ekonomi m.m. på KA 2 Officerssällskap. Skälet till bodelningen var, att i sällskapet var i regel alltid regementschefen ordförande och ur jävssynpunkt, kunde han inte delta i det lokala fackliga arbetet.

Underofficerarna vid KA 2

Av Gustav Karlsson

Från klubb till sällskap och förening

När Carlskrona artillerikår flyttade från Kungsholmen och in i den nya kaser-
nen vid Vallgatan den 1 november 1895, uppläts till underofficerarna en lokal
som samlings- och sällskapsrum. Den 12 november samlade styckjunkaren
Carl Patrik Alfred Hellgren kårens underofficerare i den nya lokalen och före-
slog, att de skulle ansluta sig till en underofficersklubb, med ändamål att bland
kårens underofficerare verka för kamratskap och samhörighetskänsla samt
söka upprätthålla moraliskt god anda och arbeta för gemensamma intressen.
Klubben skulle även sträva efter att förbättra kårens ställning i socialt, intel-
lektuellt och ekonomiskt hänseende samt genom sällskapligt umgänge verka
för trevnad och nöje.

Samtliga femton underofficerare inträdde som medlemmar i föreningen,
vars namn bestämdes till att vara Kungliga Carlskrona artillerikårs underoffi-
cersklubb. Stadgar antogs och ett bibliotek upprättades med en referensavdel-
ning och en del skönlitteratur för hem-
lån. Flera dagliga tidningar hölls i
klubbrummet. Efter omorganisation
av artillerikåren 1896 utökades under-
officerarnas antal till tjugoåtta. Klub-
bens ekonomi grundades på mindre
månadsavgifter till prenumeration på
tidningar med mera samt inköp av
möbler, eftersom kronan inte bestod
sådana. 1898 instiftade klubben en
sparkassa och några år senare en han-
delsförening, Kronan, vilken avveck-
lades 1931.

Carl Patrik Alfred Hellgren, underofficers-
sällskapets stiftare

Från förtäckt till öppen facklig inriktning

Sedan ett underofficersförbund bildats 1909, blev klubbens verksamhet mera fackligt inriktad mot bättre arbetsförhållanden, löner etc.

1909, den 22 oktober, ändrades klubbens namn till Kungliga Karlskrona kustartilleriregementes underofficerssällskap. Då beslöts även, att sällskapet skulle ha en årlig högtidsdag, den 12 november, för att fira klubbens bildande och högtidligt hålla minnet av under året avlidna medlemmar. 1913 instiftade underofficerssällskapet en änkefond, till behövande änkers, efter underofficerare, fromma. 1926 ändrades sällskapets namn till Kustartilleriunderofficerssällskapet i Karlskrona, KUOSK. 1930 inrättade KUOSK en servicekassa för inköp av serviseffekter, husgeråd etc. till mässrörelsen. 1928 noterade sällskapet en intäkt av kronor 104:65 som vinst av svinmatsförsäljning.

Efter ett nytt tjänsteställningssystem den 1 juli 1972 ändrade sällskapet namn till KA 2 kompaniofficersförening, KA 2 KOF. 1981 bildades ett gemensamt förbund vid KA 2 av plutonsofficerare och kompaniofficerare, Officerarnas riksförbund vid BK/KA 2. (ORF BK/KA 2). Därmed upphörde kompaniofficersföreningen med rot och grund i Karlskrona artillerikår och Underofficersklubben. En epok var till ända och underofficerarnas välomvitnat kuniga och dugliga kår var ett minne blott.

Den första styrelsen bestod av C P A Hellgren, ordförande tillsammans med ledamöterna C H Bergström och J A Carlsson. Fram till upplösningen 1981 företrädde underofficerarna av inte mindre än 21 ordföranden, varav de sista var Herman Bladh, Sture Hallgren, Bo Edlund och Birger Svenson. Jag använder avsiktligt benämningen underofficerare stjärnor och prål i all ära, men kompaniofficer hade något av spröd nysilverklang över sig i jämförelse med guldglansen hos en underofficer.

Underbefäl – Plutonsofficerare

Av Olle Melin

Den 9 februari 1927 bildades Kungliga Karlskrona Kustartilleriregementes korpralsförening, förkortat KKKF. Namnet ändrades till Kungliga Karlskrona Kustartilleriregementes Furirs- och korpralsförening, förkortat KKFKF, för att den 17 oktober 1942 anta namnet Kungliga Karlskrona Kustartilleriregementes underbefälsförening, förkortat KA 2 Ubefförening.

Detta sista namn bestod intill tjänsteställningsreformen den 1 juli 1972, då namnet blev Karlskrona Kustartilleriregementes Plutonsofficersförening, förkortat KA 2 POF.

Den första styrelsen utgjordes av korpralerna John Bergemark, David Johansson, Eli Duhfva och Sven Cederkrantz. Föreningen anslöts redan våren 1927 till Försvarsväsendets Underbefälsförbund.

Under föreningens första år ägnades mycket arbete åt att få föreningen på fötter ekonomiskt och organisatoriskt. Vidare gällde det att få medlemmarna intresserade av fackligt arbete. Frågor som behandlades vid denna tid, handlade mycket om trivsel på arbetet samt fritidsstudier. Någon förhandlingsrätt förelåg inte och medlemmarna hade till skillnad från Officers- och underofficerskollektiven inga fullmakter, utan det gällde att ha det väl förspänt den dag kontraktstiden löpte ut.

En stor fråga under de första åren var civilianställningsfrågan med tillhörande utbildning, åtgärder att underlätta den fortsatta verksamheten efter kontraktstiden. En godtagbar lösning i frågan nåddes först 1934.

KA 2 korpralförenings styrelse 1927.
Sittande från vänster:
John Bergemark och Sven Cederkrantz.
Stående från vänster:
Eli Duhfva och David Johansson

I övrigt handlade mycket om förhållandena på regementet. Korpralerna hade ingen egen mäss, utan åt i stora värnpliktsmatsalen och det tog många år innan föreningens medlemmar fick en egen avgränsad hörna. En annan fråga, som idag ter sig märklig, är frågan om nattpermission. En korpral fick vid denna tid endast i undantagsfall bo utanför kasern.

Tanken att underbefälet skulle erhålla fast anställning väcktes redan från början, men det skulle ta ända fram till 1945, innan frågan löstes.

Under beredskapsåren var det svårt att hålla samman föreningen för ordnat fackligt arbete. De flesta medlemmarna fanns ute vid beredskapsförbanden och verksamheten där gjorde ofta fackligt arbete omöjligt.

Efter kriget var det många som tröttnade på den anställningsform, som gällde för underbefälet och många sökte sig till civil verksamhet. Kontrakt, blandavlöning, manskapsbeteckningen och i övrigt dåliga förmåner förorsakade stora avhopp. I och med överfurirsgradens tillkomst och därmed möjligheterna till pension, förbättrades situationen avsevärt. Manskapsbegreppet försvann inte förrän 1950.

Från slutet av 1940-talet och därefter utökades verksamheten inom föreningen successivt. Förutom de sedvanliga fackliga frågorna kring lön och andra förmåner, fanns många andra aktiviteter på föreningens program. Inte minst var föreningen mycket framgångsrik i korpiddrottssammanhang under denna period. Flaggfurirsgraden infördes 1957.

Så kom 1960-talet med förhandlingsrätt, reglerad arbetstid och mycket annat. Utredningar av olika slag som påverkade underbefälets arbetssituation var legio. Föreningens ordförande kunde till exempel vid årsmötet 1965 konstatera att föregående år hade inte mindre än 23 utredningar, som berört underbefälet, pågått.

1970-talet var arbetsrättens årtionde i Sverige. Medbestämmandelag, Lag om anställningsskydd, Lag om offentlig anställning, ny arbetsmiljölag, ny arbetstidslag med flera tillkom. Detta påverkade i hög grad underbefälets situation. Men den viktigaste reformen var utan tvekan det nya tjänsteställningssystemet, som trädde i kraft den 1 juli 1972. Då avskaffades för alltid begreppet ”under”, genom att underbefälen blev plutonsofficerare. En annan stor fråga detta år var frågan om pensionsåldern, som höjdes från 55 till 60 år.

Ny befälsordning infördes den 1 juni 1983, men redan dessförinnan hade plutonsofficerare och kompaniofficerare gått samman till ett förbund, Officerarnas Riksförbund med lokalförening vid BK/KA 2. Detta skedde den 1 oktober 1981.

Stora insatser har under de 98 år som KA 2 fanns utträttats av regementets

underbefäl och dessas efterföljare i olika befälsordningar. KA 2 har alltid varit känt för god rekrytering och varit något av ett hembygdens regemente. Många underbefäl vid regementet har haft så goda vitsord, att det räckt både till underofficers- och officersutbildning, men de har ändå valt att stanna som underbefäl vid regementet ofta på grund av sin stora kärlek till KA 2 och hembygden.

Föreningsordförande åren 1927-1981

John Bizzozero (Bergemark)	1927-1931
Sture Hallgren	1931-1932
Sixten Almqvist	1932-1933
Sven-Eril Bengtson	1933-1936
Holger Anderson	1936-1938
Thure Mellberg	1938-1939
Erik Berglund	1939-1940
Sven Johansson	1940-1941
Hans Widén	1941-1942
Percy Nilsson	1942-1943
Folke Graham	1943-1946
Bengt Pettersson	1946-1950
Stig Nilsson	1950-1960
Bengt Jacobsson	1960-1981

Slutligen en liten episod, som visar underbefällets situation omkring 1930.

När korpralen Oswald Freij gift sig med sin Inez, gick han upp till regementskvartermästaren och anmälde detta. Han ville bo hemma naturligtvis. Tyvärr räckte inte denna anmälan, utan regementskvartermästaren ville se vigselbeviset. Nästa dag är Oswald åter och visar upp beviset för regementskvartermästaren. Denne i sin tur överlämnar det till expeditionsföreståndaren, som stämplar in det med Kungliga Karlskrona Kustartilleriregementes stämpel, diarieför det och sätter det i en pärm under aktuellt diarienummer.

Efter mer än tre decennier återfick Oswald Freij sitt vigselbevis.

En annan historia av liknande karaktär är den, när ett underbefäl skriftligen till regementschefen anmälde, att hans hustru några dagar tidigare nedkommit med en son. Som alla tjänsteskrivelser skulle även denna gå tjänstevägen, vilket innebar att vederbörande underbefäl lämnade skrivelsen till sin kompaniadjutant, som med tjänstemannens nit noterade på skrivelsen.

”Haft del. NN, kompaniadjutant”.

Några profiler ur befälskårerna

Alf Nyman

Av *Gustav Karlsson*

När översten Alf Nyman, som avgående chef för Blekinge kustartilleriförsvar, tog farväl av sitt befäl i gymnastiksalen på Gräsvik, genom att först tala och tacka och sedan trycka varje närvarandes hand, hördes från en infanteriunderofficer: ”Ja, han var, som vi brukar säga vid armén, en gammal knekt”. Det var en träffande beteckning och ett gott betyg åt en grånad smålänning, som vigt sitt liv åt försvaret, något fårad i ett bistert anlete och med lågande blick, på sitt sätt likt en Kulnev; han gav beröm och reprimand med samma varma hand.

Om honom vandrade ett rykte, att han ville föra kustartilleriet från marinen till armén, och gärna för mig; det hade blivit mer folkdans än operett. Han gav intryck av kunskap, förmåga och handling och klingade mera som härdat stål än kvicksilver.

Gillis

Av *Gustav Karlsson*

Fritz Gillis Natanael Nilsson kom från Djursdala i Kalmar län och värvade sig vid KA 2 som minör 1935. Som han var snarfattad och rytnsäker, blev han telegrafist, när den nobelprisade Marconis gnistmaskin började göra Morse känd i rymden. Nilsson ansågs vara en synnerligen skicklig telegrafist och blev följderiktigt lärare vid radioskolan intill Rosenbom. Radiotrafiken övergick till telefoni, behovet

av telegrafister minskade och telegrafiutbildningen upphörde så småningom. Gillis kom i expeditions- och förrådstjänst och slutade sin militära bana som chef i regementets övningsförråd på övre planen, där han blev en markant och känd profil för utbildningspersonalen.

Han var småfilosofisk till sin läggning, medveten om livet kring sig, såväl i den yttre världen som innanför kasernstängslet och inte rädd för att säga vad han tänkte och tyckte med mustiga ord. Hans ironiska tungas gissel kunde vira över både gröngölingar och gamla uvar, ofta med fog, men han tog nog till lite i överkant för att nå effekt. Han var dock aldrig ond eller elak utan en god och hederlig tjänsteman och kamrat, och om han, som salig Dumbom, något skratade åt andra, så kunde han själv i tysthet le.

Gillis var en personlighet, som troligen inte, likt Peer Gynt, var dömd att efter livet gå upp i "det tågade grå", vilka mina ord förhoppningsvis vittnar om.

Folke Svartengren

Av Gustav Karlsson

Folke Svartengren var en kompanichef som höll om sina underlydande och hade dem med sig. Han ledde regementets rörliga artilleri, gav ett intryck av en kringresande cirkusdirektör och domptör med vänliga men fasta händer, småskrot gärna lite skämtsamt med att vara mästare både i boxning, höjdhopp och annat varjehanda, var skicklig och kunnig, med gott humör och humorblänk i blicken.

Jag minns från 1961, när robotbatteriets personal embarkerade färjan i Klintehamn för hemresa till Karlskrona efter en sommar i Fårösund, hur en civil lastbilsförare misslyckades med att backa ombord ett långt fordon med släp. "Svarten" såg det och frågade, om han kunde hjälpa till. Bilföraren tittade lite misstroget på kaptenen i uniform, men accepterade. "Svarten" ställde sig framför fordonet, började veva med armarna, föraren backade och om några minuter var fordonet elegant inpassat mellan övriga på bildäck. Passagerarna tittade förvånade på undret, "Svarten" smålog, gjorde en chevaleresk honnör och återgick till sitt.

Ja, jag gick ner till omnämnda Kronprinsen, på vägen klarläggande för mig hur jag skulle svara på generalens eventuella frågor under måltiden. Framkomsten till restauranten valde jag ut ett fint bord och slog mig därefter ned i vestibulen för att invänta generalen. Tiden gick, gick och gick i form av ett pendelur, som tickade allt högre för att inte säga hårdare och våldsammare för varje pendelslag. Hungern, pengarna, klockan men ingen general. Jag vet ej, om senare tiders barn kan sätta sig in i den arme nyutnämnde fänrikens situation. Men till slut härdade jag inte ut längre, jag måste iväg och tillbaka till slottet. Om det hade hänt någon olycka, så visste jag, att stockholmaren skulle stå kvar på platsen och bilda folksamling. Grym tanke; men för mig var det ett litet uns av hopp, ty att fänriken (det var jag det) skulle ha hört fel eller missuppfattat sin general, nej så kunde det inte vara.

Allt nog, utan att passera någon folksamling, kom jag tillbaka till förrummet till uppvaktningssalen och generalen hade lämnat densamma. Ilmarsch till Kronprinsen igen. Ingen general där. Tillbaka till slottet. Genom förfrågan hos högvakt och poster försökte jag inringa generalen, men han var som uppsludkad. Han hade lämnat uppvaktningssvåningen vid Lejonbacksvälvat, gått snett över borggården mot Högvaktssvålvat men aldrig passerat högvakten. Vad skulle den stackars fänriken ta sig till? Vad som passerade i min hjärna går ej att beskriva, åtminstone inte i skrift, för så röriga skrivtecken finns inte. Sedan jag låtit allt hopp fara, strövade jag omkring på måfå i slottet, som jag gjort som barn (jag är nämligen född och har tillbringat min barndom som en nära granne till konungen). I sammanhang med min tanke på generalens storhet, erinrade jag mig en marmorbild av guden Tor, som var uppställd i ett av slottets nedre valv. Den bilden hade jag då alltid länge stannat inför, den hade genom sin storlek och kraft imponerat på mig, och alltid liksom nu kommit mig att känna mig liten och hjälplös. Jag gick dit och åt samma håll gick en del herrar, men de stannade icke liksom jag inför bilden av Tor, utan gick en trappa upp. Jag följde efter och kom till en stor sal med många högtidsklädda män och liksom jag paradklädda militärer och där upptäckte icke jag generalen utan generalen mig, redan då jag kom i trappan. Vad som då hände förutom att generalen frågade mig var jag hållit hus, har jag lyckligtvis (kanske på grund av hunger) glömt. Jag befann mig nu enligt generalens utsago, och han hade rätt, i förrummet till Hans Kungliga Höghet kronprinsen Gustav Adolfs mottagningsrum. Generalen var tydligen icke hungrig. Han hade icke menat riktigt samma kronprins som jag.

Carl Ossian Elmgård

Av Olle Melin

Carl Ossian Elmgård föddes 1892 i småländska Älmeboda. 1909 tog han värvning vid KA 2 och läste skolorna och blev korpral. Mötet med regementet blev också ett möte med böckernas värld för den läshungrige unge mannen. Parallellt med de militära skolorna läste Carl Ossian vidare på egen hand, vilket sedermera via akademiska studier ledde fram till prästvigning 1930. Från 1930 fram till pensioneringen 1961 var han som präst knuten till Kungl Karlskrona Amiralitetsförsamling, från 1940 som amiralitetspastor. Sin enastående vetgirighet dokumenterade han under sin pensionering, då han återupptog studierna i Lund och avlade teologie licentiatexamen.

De tidiga studieåren i Lund hade ordentligt trasslat till Carl Ossian Elmgårds ekonomi, men efter etableringen i Karlskrona förvandlades underskottet till ett rejält överskott. Han var svag för pengar. Men så behövde han också mycket pengar, då han satt sig i sinnet att bygga ett militärhem i Karlskrona av aldrig skådat slag. Han for land och rike kring på sina tigarresor, studerade börsnoteringar och taxeringskalendrar och utvalde sina offer, som ansattes men en bondsk charm tills ett belopp så och så stort utlovades till Militärhemmet.

Det var en stolt dag i hans liv, då Militärhemmet vid Stortorget 1952 kunde invigas med pompa och ståt. Resorna fortsatte. Hemma i församlingen fick amiralitetspredikanterna dra lasset, men ville de att vagnen skulle ta nya vägar, blev det nej.

Vid minnesteckningen efter hans död 1973 skriver skrivaren: ”hans själ var ett kuperat landskap, som återspeglade både ljusa och mörka dagar. Han arbetade med frenesi på att överkompensera det mindervärdeskomplex, som nivåklyftan i hemmet samt en hård barndom och ungdom bränt in i honom. Därför ville han ha goda betyg, högre examina, utmärkelser.”

Som förutvarande anställd vid regementet var det naturligt, att han 1936 utsågs till ledamot i KA 2 Kamratförenings första styrelse. Han ingick därefter i styrelsen till 1972, då han utsågs till hedersledamot. Under åren 1957-1972 var han föreningens vice ordförande.

En färgstark man var Carl Ossian Elmgård, en gång korpral vid regementet.

Holger Andersson

Av Gustav Karlsson

Holger Erling Emanuel Andersson tillhörde underofficerarna vid KA 2 främst under trettio-, fyrtio- och femtiotalen. Den, som mötte honom i övningsvioletten vid KA 2, minns honom säkerligen, ty Holger var en profil och en, som man inte glömmer. Han var stillsam, godmodig och lågmäld och såg litet finurlig ut; en liten man i uniform m/42 med skärmmössa, men med en ande som kanske var en aning större än till hans tjänstedräkt.

Han var född 1907 i Tvings socken och kom till KA 2 1927, där han utbildades till signalist och blev underofficer 1938 och flaggun-
derofficer 1945. Som vanligt var, tjänstgjorde han i utbildningsverksamheten en tid och sedan i expeditions- och förrådstjänst. KA 2 signalskola hade ett övningsförråd, vilket Holger Andersson förestod en tid, med hjälp av överfuri-
ren Hagman och cykelreparatören Johansson, ty signalskolan var cykelburen i fält och många cyklar skulle vårdas för god funktion och driftsäkerhet.

Holger var politiskt medveten och talade gärna om sin ungdoms tid, då han, som han sade, var den rödaste av de röda och sålde stridsskriften Brand uppåt Tving och Eringsboda. Några extrema politiska manifestationer ägnade han sig dock inte åt vid KA 2, utan föreföll att vara en synnerligen lojal och plikt-trogen tjänare i Martii sold. Att han var så röd i sin ungdoms tid var inte särskilt anmärkningsvärt, med tanke på de miserabla förhållanden som rådde för en stor del av befolkningen. Det visar en medvetenhet och förmåga att se, höra och reagera mot vidrigheterna.

En pilsner i portföljen och en mindre pava, en så kallad krympling, i en pärm på kontoret var små accessoarer, som kännetecknade Holger. Tjänsten kunde nog bli tråkig stundom, för människor med arbetsuppgifter under deras intellektuella nivå. En del anekdoter utbildades kring honom, till exempel hur han en gång med tre pärmar under ena ärmen cyklade nerför den branta backen mellan övre och nedre planerna vid Gräsvik. Mitt i backen mötte han översten och, som han var väldisciplinerad, släppte han styret även med den andra han-

den och presenterade en flott honnör. Men tröghetslagens grepp om honom upphörde därmed och okontrollerat for Holger åt ett håll, cykeln åt ett annat och pärmarna åt ett tredje. Översten gick åt sitt håll; möjligtvis undrande om hälsningsplikt in absurdum.

En annan berättelse a propos Holger förtjänar att bevaras åt eftervärlden. Han hade en lördagsafton i den fagra försommaren deltagit i ett konvivium, med högtidsdräkt, varför han var skrudad i fin uniform, vit skjorta, paradskärp, sabel etc. Sent i den vackra sommarnatten drog han hem mot Saltö i sällskap med en annan lika finskrudad kollega och en högtidsklädd förrådsman. Vid Fisktorget började de tala om trädgårdsskötsel och speciellt hur morötter skulle gallras. Dispyten blev livlig och fortsatte mot Björkholmen, Ekholmen etc. På Ekholmen passerade de en villa med nyuppspirade morötter i trädgården. Där skulle tvisten lösas utan vidare diskussion. Båda de högtidsskrudade intog varsin morotsrad och började visa varandra hur morötter skulle gallras. Under gallringens gång vaknade husägaren av det högljudda ackorderandet, ryckte ut och fann de två paradjädda och något förfriskade krypa i sitt trädgårdsland med sablarna släpande i myllan. Han löste väl inte deras problem, men visade dem så långt som möjligt ifrån sin täppa.

Agne Lindholm:

*en färgstark underofficer och
landskapsmålare*

Av Gustav Karlsson

Agne Yngve Urban Lindholm kom med Hasslöbåten till Fiskabron i Karlskrona och trädde i tjänst vid KA 2, intill den sköna Gräsviken, år 1943.

Vindarna från havet, stenhallarna på Hasslö, solglittret i öns vikar och fiskarefolkets frihetskänsla, trots och stolthet tycktes ha satt spår i själ och kropp av detta naturbarn från Blekinge skärgård, som kom att bli ett markant inslag i det mönster som präglade vårt kära och nedlagda regemente, där Lindholm blev underofficer.

Han var en sådan människa, som genom sitt sätt att synas, höras och vara kom att bli en något särpräglad profil, som lämnade många bestående intryck efter sig.

Mest karakteristiskt för Agne Lindholm var hans ärlighet och markanta uppriktighet. Han var främmande för att förställa sig, kompromissade inte med sin övertygelse och, som Carolus Rex, föll hellre än att vika.

Som kamrat var han alltid hängiven och trogen och humorn speglade sig i hans glimtande ögon, när han berättade och argumenterade på sitt genuina Hasslösmål. Han var en skicklig instruktör och god ungdomsledare och verkade lång tid inom värnplikts- och befälsutbildning, varifrån minnen av speciella händelser och tilldragelser ännu består, som till exempel från en fälttävling. De värnpliktiga deltagarna skulle hoppa, med full fältutrustning, från hoppturnet vid Gräsviks badplats. Där var Lindholm stationschef, och de tävlande hoppade, simmade i land och fortsatte. Men, plötsligt framträdde en liten rädd värnpliktig och anmälde: ”Sergeant. Jag kan inte simma”. Lindholm svarade direkt: ”Här ai de’ inte fråga om att simma. Här gäller det att hoppa!” ”Ja sergeant,” sade den arme och hoppade, med pjäxor, hjälm, kokkärl, gevär etc. och sjönk som en sten. Till saken hör, att kunniga livräddare fanns där.

Jag minns en händelse från Försvarets Läroverk, där jag var klasskamrat med Lindholm. En filosofie och teologie doktor, Nystedt, undervisade oss i kristendom och talade om övernaturliga väsen, som änglar, gastar, gengångare etc. Agne Lindholm tyckte att doktorn inte hade övertygat en del skeptiska elever och ingrep till hans hjälp med att säga: - ”Dockte’n! Ja’, kan tala om, att min mormor så’ tre redi’a ainglar ve’ Hallahamnen.” Doktorn blev något konfunderad, ty den versionen var inte riktigt adekvat hans föreställning om över-sinnliga väsen.

De som är uppriktiga får ofta detta emot sig. Lindholm uttogs inte till utbildning för den högsta underofficersgraden, fast han säkert var lika god som flera andra.. Kanske var han litet bitter. Han och jag hade hela vår gemensamma tid tillsammans en god relation. Sista gången jag träffade honom i tjänst var efter en omorganisation av BK, där han tjänstgjorde vid mobiliseringsavdelningen. Jag frågade, vad han tyckte om den nya organisationens och han svarade: ”Jag skall säga dig Kalle, att jag skiter i både dom och deras djävla organisation”. Något senare lämnade han kustartilleriet som pensionär vid 55 år.

Han började fylla fritiden bland annat med att måla tavlor; som jag tyckte var realistiska, naturliga och färgharmoniska med skärgårdsmotiv och av god klass. Han recenserades av en medioker kulturredaktör i en lokaltidning, en sådan som inte vågade kritisera de professionella på grund av sin begränsning.

Denne inledde recensionen med att framhålla att Lindholm var militär! Därefter förlöjligade och förringade han dennes konst efter bästa oförstånd.

Agne Lindholm slöt sitt liv något tidigt, på grund av en svår sjukdom. Vi, som verkade ihop med honom och lärde känna honom, bär minnen av honom med oss av en man med varmt hjärta och en fast hand, alltid ”renhårig”, hederlig och vänlig.

Boston - så klart!

Av Gustav Karlsson

En människa kan få ett binamn och bära det hela livet. Vad namnet betyder för ägaren och hans omgivning, beror på honom. Bengt Johansson hette en underofficer vid KA 2. Långt ifrån alla vid regementet visste vem det var, men, om binamnet Boston användes, visste alla, ty han var välkänd och ensam om detta namn i vida regioner. Namnet lär ha kommit

till, när han en gång som ungt befäl sände en mening att köpa cigaretter. Denne sporde, vilket märke han skulle köpa; varvid svaret kom direkt. Boston – så klart! Sedan kallades Johansson för Boston och somliga trodde han hette så.

Denne man kom som yngling från Kalmartrakten 1938 och värvades sig till KA 2, där han snart blev underofficer med signaltjänst som specialitet. Han verkade kärv till sättet och höjde gärna rösten vid behov. En och annan blev kanske skrämmd, men snart märktes, att bakom den bistra fasaden slog ett vänligt hjärta, och Boston var i sanning en humanist och hedersman. Han hade ett gott intellekt, som inte alltid utnyttjades av arbetsgivaren, men desto mera av ideella sammanslutningar.

I Karlskrona representerade Bengt Johansson under många år folkpartiet som ledamot i stads- respektive kommunfullmäktige. Han var ordförande i Karlskrona nykterhetsnämnd, vice ordförande i sociala centralnämnden och under lång tid styrelseledamot i HSB i Karlskrona.

Vid KA 2 var han sekreterare och vice ordförande i underofficerssällskapet och ordinarie ledamot i Svenska underofficersförbundets styrelse. I KA 2:s kamratförening var han verksam under lång tid och bar en tung börda som se-

kreterare. Han nämndes med rätta "Mister kamratföreningen" och var mycket aktad och omtyckt. För sitt ideella arbete belönades han med kamratförbundets gyllene utmärkelsetecken och kallades till föreningens hedersmedlem.

Bengt Johansson lämnade det timliga 1984.

Sture Hallgren

Av Gustav Karlsson

Visst divergerade meningarna om Sture Hallgren, men ett är visst: han lämnade ingen i sin omgivning oberörd. Han delgav mig en sentens att minnas: - Man måste festa för att kunna arbeta, och man måste arbeta för att kunna festa. Orden kan ha en djupare innebörd, än de ger ett hastigt intryck av, och den som kan finna festen i sitt arbete må prisas lycklig. Kanske Sture kunde det.

1907 gjorde han entré som arbetarebarn i Löderup i Skåne och 1924 kom han som sjuttonåring till KA 2, blev minör och utnämndes till underofficer 1938. Fjorton år kan tyckas vara lång tid för att bli underofficer, men dröjsmålet följde av 1925 års försvarsbeslut, då kustartilleriet halverades, och inte en underofficer utnämndes mellan 1926 och 1936. Sture Hallgren var en av dem, om inte den, som bar sina himlablå korpralredgarnsband längst. Som underofficer avancerade han till befattningar som expeditionsföreståndare och intendenturförvaltare.

Den fackliga verksamheten vid KA 2 ägnade Hallgren mycket intresse och mycken tid. Han var sekreterare, ordförande och hedersmedlem i KA 2 underbefälsförening, sekreterare och ordförande i Kustartilleriunderofficerssällskapet samt hedersmedlem även där. Dessutom tillhörde han Svenska underofficersförbundets förbundsråd.

Som flera underofficerare ägnade han sig åt politik och företrädde högerpartiet som stadsfullmäktig i Karlskrona under elva år, ordförande i skolstyrelsen under nio år och ledamot i länskolnämnden i Blekinge. Han var även kyrkofullmäktig i amiralitetsförsamlingen och ledamot av kyrkorådet samt nämndeman vid Karlskrona tingsrätt.

I KA 2:s kamratförening, som han var med om att bilda, var han sekreterare, vice ordförande och hedersmedlem.

Mörkt marinblå var Stures uniform, och när han blev flaggunderofficer hade han rätt till ett likafärgat slupkläde utan gul rand, ty gulrandigt tillkom blott majorer och högre befäl; bårdgetinggrant att sitta på under tjänstefärder i skärgården. Kulörkonsekvent valde Sture den mörkblå färgen i politiken, där han blev betrodd och aktad; kunnig, flitig och noggrann, som han var. Men, politisk verksamhet kan medföra kontroverser och en gång råkade Sture ut för en kalamitet. Under en lärarstrejk blev skolklasserna utan lärare och ledare. Sture, den stadsfullmäktige, ville ordning, reda och effekt och stod inte ut med situationen utan att göra något. Sålunda ingrep han och organiserade utbildning genom elevs ledning och självverksamhet. Men, sådant accepterade inte de strejkande och snart figurerade Sture Hallgren i pressen med fotografi och folkfångande text, som en varg i veum, varefter han måste avbryta sin ”gula” verksamhet och förbli vid sin post som ordförande i skolstyrelsen. Han handlade uppenbarligen i god tro, med social vilja för att göra det bästa av utbildningskrisen – kanske inte helt utan att beteckna strejken som en parodisk lyxlek av överklassfolk.

Sture Hallgren avgick med pension 1968, men kvarstod i tjänst till 1974 och lämnade jordelivet 1983. Han var ständigt stolt över att vara underofficer och lojal mot sin klass. Om han av Petrus vid himlens blå port skulle blivit tillfrågad om vad han ville bli i en eventuell reinkarnation, skulle han troligen valt underofficer vid KA 2.

Carl-Johan Ekelund, legendarisk idrottsledare.

(1924-11-07—1995-03-05)

Av Torbjörn Sunesson

En av Sveriges största idrottsledare under många är KA 2-fanjunkaren Carl-Johan Ekelund. De största idrottsframgångarna kom främst under 60- och 70-talen. Han var då "Carl-Johan" med hela friidrotts-sverige. Med sin entusiasm och framåtanda förde han fram KA 2 IF

till positionen som landets främsta friidrottsförening. Det stora genombrottsåret var 1968, då hans KA 2 IF vann SM-standaret för första gången. Totalt erövrades standaret nio gånger under Carl-Johans outtröttliga ledning. Som ledare var han med om att vinna ett 70-tal SM guld.

Året var 1941 när 17 årige Carl-Johan reste från födelsestaden Kalmar till Karlskrona och värvade sig vid KA 2. Snart kommenderades han till Aspö och tjänstgjorde där vid det fasta artilleriets grövsta pjäser – kalibern var 30,5 cm.

Vid idrottsdetaljen upptäckte man snart att Carl-Johan hade ett brinnande intresse för sport. I flera omgångar tjänstgjorde han "på idrotten". När Carl Johan var vaktchef på Gräsvik, tillät han ingen nyinryckt värnpliktig att passera in, förrän han kontrollerat, om de var idrottsmän. Så fort han upptäckte någon, som höll på med friidrott, tog han fram övergångshandlingar och KA 2 IF fick ytterligare en ny medlem. Efter 50 års tjänst vid KA 2 "muckade" Carl-Johan 1991.

Den egna aktiva idrottskarriären startade med fotboll i Kalmar AIK. När Carl-Johan kom till KA 2 började han spela handboll med KA 2 IF i dåvarande div 2. Han ägnade sig också aktivt åt fotboll och löpning. Ett speciellt minne för honom var DM segern på 25 000 m.

Ledarkarriären inleddes i slutet av 40-talet. Carl-Johans måtto blev omgående: "KA 2 alltid i topp." 1951 valdes han in i festkommittén. Uppgiften var att ordna pengar till KA 2 IF: s magra kassa. Han lyckades! I 22 år ordnade han

danser på Dansrotundan på Gräsvik. Tre kvällar, onsdagar, lördagar och söndagar varje vecka, dansades det friskt och pengarna flödade in. Över 100 000 kronor per år tillfördes föreningskassan och lika mycket fick KA 2 skytteförening, vilket var med dåtidens mått mätt stora pengar. Under danskvällarna steg Carl-Johan upp scenen och manade publiken med sin egen devis.

Till killarna sa han: *"Det är nobelt att nobba nubben"* och tjejerna fick detta budskap: *"Det är än mer nobelt att nobba den som inte nobbat nubben."*

Carl-Johan Ekelund var något av en nöjespappa i Karlskrona. Förutom danserna i Rotundan arrangerade han också revyer i Konserthuset och rockgalor i Karlskrona Idrottshall. Han var även boxningspromotor, då han under 50- och 60-talen ordnade amatörgalor i örlogsstaden.

Vid KA 2 IF: s årliga internationella friidrottsgalor var han speaker och gav då uttryck för sin kärlek till idrotten genom att heja och mana på de aktiva på ett sätt, som ingen speaker tidigare gjort.

Som idrottsledare levde han nära de aktiva idrottsmännen och kvinnorna och fanns alltid till hans för att hjälpa till med allt.

Vi ett tillfälle lyckats han inte få loss en värnpliktig från tjänsten för att delta i en viktig tävling. Efter ett stort antal telefonsamtal och olika uppvaktningar, var ett misslyckande mycket nära. För Carl-Johan fanns dock inte ordet "misslyckande". Därför gav han inte upp. En enda chans fanns kvar och den tog han. Han gjorde något, som ingen annan officer ens kommit på tanken att göra. Carl-Johan, ringde personligen upp Sveriges överbefälhavare, general Stig Synnergren, och framförde sitt ärende och blev vänligt bemött. Återigen hade han lyckats lösa ett svårt ärende på sitt eget sätt.

Hans ledarinsatser uppmärksammades av kustartilleriledningen i Stockholm. Där beslöts att Carl-Johan Ekelund skulle tilldelas vapnets främsta utmärkelse - general Åströms pris. Det fanns en stolthet inom honom, när han fick denna hedersbetygelse, men det visade han aldrig utåt. En annan utmärkelse som berörde Carl-Johan djupt var, när han ur dåvarande regementschefen överste Birger Ehnrots hand fick ta emot regementets förtjänstmedalj i guld.

Som idrottsledare var Carl-Johan Ekelund unik och ingen, som mötte honom, blev oberörd.

Per Adolf Ruben Löfstedt

Av *Olle Melin*

En verklig särling i regementets befälskårer var majoren Per Adolf Ruben Löfstedt. Han blev officer vid kustartilleriet 1921 och skröt gärna med, att han gick ut som kursetta, vilket i och för sig inte var så konstigt med hänsyn till att han var ensam i kursen. Han kom att tillhöra KA 2 hela sin aktiva officersbana och avslutade sin gärning som mångårig kasernofficer på Gräsvik. Under beredskapen förde han befäl på det nyuppsatta batteriet Ystad, på Västra Hästholmen och på Kungsholmsfort.

Som kasernofficer lät han bland annat plantera lindarna på Gräsviks kasernområde, han anlade en fontän, där utedassen en gång stått mellan kasernerna och han införde diverse regler bland annat om cykelparkering.

I fontänen hoppade en ping-pongboll och denna hade en av handräcknings-soldaterna till uppgift att bevaka, så att den låg kvar i vattenstrålen. De som inte behagade följa utfärdade regler för cykelparkering fick sina cyklar luftade. Detta höll på att sluta illa en gång, när Löfstedt luftade Chefens för Blekinge kustartilleriförsvarets cykel. Regementschefen fråga om Löfstedt kände till det inträffade, föranledde honom, att strax därefter tillsammans med två soldater pumpa ett antal luftade cyklar.

Han brandskyddsgenomgångar i regementets filmsal var klassiska. Intresset från befälets sida att delta i gemensamma genomgångar var stundtals tämligen klen, men till Löfstedts brandgenomgångar strömmade folk. Hans show på scenen var makalös.

Han var också en stor glädjespridare i mässlivet, där han gärna deklamerade Fröding och framför allt vid subalternernas "Lillejul", där Löfstedts punsch var ett årligen återkommande inslag.

Hur officerslivet för Löfstedt började, åskådliggörs lättast med att återge Löfstedts egen berättelse om entrén.

Ett blad ur en fänriks dagbok. Min entré i officersyrket

Av Per Adolf Löfstedt

På den tiden jag nu berättar om, hörde det till skyldigheterna för den nyutnämnde officeren, att uppvakta och av vapenchefen föreställas för Hans Majestät Konungen.

Vid min officersexamen blev jag därför av dåvarande vapenchefen general Herman Wrangel (den äldre) beordrad, att redan dagen efter min examen, som var mottagningsdag, infinna mig på Kungl Slottet i hallen utanför konungens mottagnings-sal. Jag skulle där träffa generalen några minuter före 1000, men dessförinnan skulle jag på slottet inskriva generalens namn i uppvaktningsboken och detta i så god tid, att generalen kom först på listan.

Detta blev för mig en obehaglig överraskning, enär jag naturligtvis före officersexamen (vars avläggande var ett stort problem, åtminstone för mig) icke låtit tillverka någon uniform. Måttagning och alla förberedelser voro vidtagna, dock med stränga order från mig, att icke tillverkningsstart fick ske förrän efter vidare meddelande. Detta hade till följd att uniformen fick tillverkas för full maskin under natten och kl 0935 var den färdig och kl 0940 var jag per bil på väg till slottet, där jag i slutet på Norrbro åkte förbi den gående generalen. Jag hann sålunda före honom, men kom ingalunda först på listan. Någon förklaring till generalen vågade jag naturligtvis inte komma med, då jag fick min admonition.

Uppvaktingen, bortsett från min nervositet, gick ritualenligt. Men sedan kom det! Oh, du oblida Öde!

Till historien hör, att vid officersexamen utdelades ett stipendium på 600:- (sexhundra) kronor. Det var mycket pengar på den tiden. Det var nära fyra fänriksmånadslöner. Detta stipendium tilldelades mig såsom bäst i min årskurs, kanske mera beroende på att jag var ensam i kursen än på mina stora kunskaper. Och dessa pengar, med undantag för vad som gått åt till gårdagens mat och dryck, bar jag i innerfickan i min nya kolett. Till historien hör också, att på den tiden fanns det i början på Drottninggatan en större restaurant, som hette Kronprinsen. Klockan var vid pass 1130 och jag hade på grund av tidigare nämnda uniformstekniska skäl icke fått en matbit; är sålunda hungrig och har pengar på fickan. Döm om min glädje när generalen säger till mig med sin djupa basröst: ”Nu tycker jag att vi går till kronprinsen!” Orden klingar ännu i mina öron. Han tillägger därefter, som jag också tyckte var fullt naturligt: ”Fänriken kan gå i förväg”. Inte kunde en general visa sig ute i sällskap med en fänrik.

Stamrekryt på 1930-talet

Samtal mellan Harald Kangestam (född 1915) och Olle Melin

Kring nyåret 2001-2002 fick jag ett samtal med Harald Kangestam (född 1915), som var värvad vid KA 2 åren 1935-1938.

Harald är född och uppvuxen i Österbybruk i norra Uppland och kom efter skolan och diverse påhugg i hemtrakten till Stockholm för att pröva lyckan. Något arbete i hemsöcknen eller i grannsocknarna i Uppland stod inte att få, i mitten på 1930-talet rådde stor arbetslöshet i landet. Ej heller var han villig att överta lantbruket efter fadern. Situationen i Stockholm visade sig inte vara ett dugg bättre. I en tidning läser Harald, att KA 2 i Karlskrona söker volontärer och en dag i mitten av november 1935 söker han upp en adress på Bergsgatan på Kungsholmen. Rekryteringsombudet, som hade ersättning för varje värvning, övertalade Harald att söka och den 18 november 1935 bar det av med tåg till Karlskrona.

Han kom till Karlskrona och infann sig på 4. kompaniet, där kapten Hultcrantz var kompanichef och flaggjunkare Olsson, allmänt kallad "Svart-Olle", var kompaniadjutant. Han tilldelades kompaninummer 23.

På Vallgatan förlades Harald i Södra kasern (dagens Jarramas) och den första utbildningen följde varvad med vakttjänstgöring vid Vallgatan, på Kungsbron och vid Kungshuset på Landbrogatan. Vid den sistnämnda platsen tillbringade för övrigt Harald julen 1935 som post och minns särskilt att befälhavande amiralen Lindsström bjöd på julmiddag och att poststället därvid fick överges för en stund. "Men någon sup får Du inte", sade amiralen, "för Du ska ut och gå post igen". Våren 1936 flyttade kompaniet ut till Kungsholmen för att senare under våren dra vidare till Aspö med förläggning på Aspö Mad och med utbildningen och verksamheten i övrigt förlagd till Aspöberg och 30,5 cm batteriet. På Kungsholmen var truppen förlagd i den då relativt nybyggda Gula baracken på Linje VII. Valven utnyttjades i regel endast vid krigsövningar.

På Aspöberg hade Harald befattning som sidriktare vid en av pjäserna och man sköt relativt ofta. Lufttrycket var så häftigt att vid ett tillfälle sprack byxororna vid eldgivning. Det befäl Harald minns bäst var löjtnanten Westerlund, en hedersman enligt min sagesman. För övrig utbildning utnyttjades skjutbanan

vid Ellenabben och i övrigt terrängen kring Aspö Mad. Vid 4. kompaniet fanns totalt 8 nya stamrekryter och ett 60-tal värnpliktiga. En av stamrekryterna det året var Allan Freij, sedermera underofficer vid KA 4.

Kompanichef och kompaniadjutant befann sig i regel på Kungsholmen och dit blev Harald ofta kommenderad som förstärkning på kompaniexpeditionen, eftersom ”Svart-Olle” fattat tycke för honom.

Så förflöt de tre åren Harald blev kvar vid KA 2. Höst och vinter skola på Vallgatan, vår och sommar tjänstgöring på Kungsholmen och Aspöberg. Längre än till 2. klass kustartillerist kom han dock inte i karriären. Harald kände på sig, att han ville göra något annat och sommaren 1938 såg han en annons om svetskurs i Malmö på en månad. Han sökte och kom in och fick till sin förvåning permission för att genomföra kursen. Väl hemma på Kungsholmen igen ville han avsluta sin karriär vid KA 2, men det var inte lätt. Han fick avslag på sin avskedsansökan och först efter ingripande av dåvarande bataljonschefen, överstelöjtnant Eggertsen, fick han sitt avsked och en civil karriär kunde börja. Han återvände till Malmö för en kort tid men kom ganska snart till Karlskrona och fick den 28/2 1939 anställning som svetsare vid örlogsvarvet, avancerade till förman och blev kvar till pensionen 1980.

Några särskilda episoder som Harald minns. Ja, vissa befäl förstås och då kanske främst ”Svart-Olle”, dåvarande kaptenen Nyman, som var bataljonsadjutant och inte minst dåvarande fortchefen Gyllencreutz, en märklig herre. Det var för övrigt han, som gav Harald 14 dagars ”Lasse” (kasernförbud) för att han hade legat och dragit sig efter revelj en dag.

Han minns också att hans långa tjänstgöringsperioder på expeditionen gav honom vissa favörer på Kungsholmen, bland annat vid kontakterna med husmor. Harald har också varit aktiv sångare och därför mycket musikintresserad, vilket gör att han minns lördagskonserterna på Vallgatan med KA 2 musikkår.

Lönen var 50 kronor i månaden och av denna höll kronan inne 12 kronor, det så kallade kommissarvet. Detta arv kom väl till pass och det var på så sätt Harald finansierade sin utbildning i Malmö. För detta fick han beröm av Alf Nyman, som han stötte ihop med på Ronnebygatan efter avskedet och återkomsten från Malmö. Alltför många lät ”arvet” rinna mellan fingrarna sade Nyman.

Blev det någon beredskapstjänstgöring under andra världskriget? När kriget bröt ut, sökte Harald upp ”Svart-Olle” på Vallgatan för att förhöra sig om eventuell inkallelse. ”Du är inkallad med omedelbar verkan”, blev ”Svart-Olles svar. ”Gå och hämta uniform och kom hit till expeditionen. Här finns massor av arbete”! Nu tyckte Harald att det lät märkligt, att man kunde kalla in på

detta sätt, så han begav sig till inskrivningsmyndigheten i Karlskrona, som låg på Gräsvik och fick beskedet, att han som svetsare på örlogsvarvet inte var aktuell för beredskapstjänstgöring. Nåväl, en månad blev det och det på Almö hösten 1940.

Ångrar han någonting i dag? Ja, faktiskt säger Harald att han borde gått vidare i det militära systemet, eftersom han hade bra vitsord och lätt för att lära. Och vidare, att han inte tog kontakt med kören i Amiralitetskyrkan, eftersom han sedan pojkåren varit aktiv kyrkosångare i hemsocknen. Nåväl, han kom så småningom till Sandgrenska Manskören och fick utlopp för sitt musikintresse.

Kontakten med sitt gamla regemente håller Harald genom ett aktivt medlemskap i KA 2 Kamratförening, där han varit medlem sedan början av 1950-talet

Harald Kangestam vid en av pjäserna på Aspöberg

Stamrekryt vid KA 2 på 1940-talet –

*eller hur en flaggjunkare öppnar ett fönster och
avgör ett människoöde*

Av Kjell Silverbark

Den här augustidagen 1948 var ovanligt varm, nästan kvalmig. Luften dallrade mellan kanslihuset och kasernerna vid KA 2 anläggning på Gräsvik i Karlskrona. En trupp som övat gevärsexercis hade just fått rast, mannarna hade tacksammt dragit sig in i skuggan under räden och några, tydligen välbeställda, hade försvunnit in på marketenteriet. Deras chef var redan på väg uppför Oscars-trappan mot den gula mässbyggnaden. Målet avslöjade att han var underofficer.

Själv hade jag fått order att vänta vid Norra kasern. Eftersom den östra delen låg i skugga, valde jag den. Jag hade haft några omtumlande timmar med prov, tester, förhör och utfrågningar. Nu återstod bara det avgörande ögonblicket. Det gällde att underteckna det kontrakt, som sedan skulle utgöra den förenande länken mellan mig och det svenska kustartilleriet. Kontraktstiden var 4,5 år och innehöll en lång serie av rättigheter och skyldigheter. Utbildning skulle jag få liksom möjlighet till avancemang allt efter förmåga och fallenhet. Jag skulle få mat, husrum och uniform samt därtill en lön på 58 kronor per månad. I gengäld för allt detta skulle jag underkasta mig de regler och bestämmelser, som gällde för krigsmän vid denna tid, städse följa de order jag fick och i övrigt göra allt för att hedra mitt land, min konung och mitt regemente.

Jag var inte ensam i skuggan. En man var sysselsatt med något underjordiskt uppdrag i en markbrunn. Han arbetade lugnt och metodiskt och blev efter en stund intresserad av min person. ”Vad gör du pojk!?”

Mitt svar förändrade mannens rörelseschema radikalt. Den sävliga arbetaren förvandlades på några sekunder till en vilt gestikulerande agitator, ja till en furie, som kastade sig över mig. ”Är du inte klok pojk, vet du inte vad du ger dig in på? Ska du offra 5 år av din ungdom på detta? Skriv inte på några kontrakt med dom där!”

Han talade om dumma furirer och högfärdiga officerare, om samhällets snyltare som låg det arbetande folket till last. Han talade om krig och fred, Sverige och världen, järnridåer organiserade av krigshetsare i väst. Nu var det inte militärer som behövdes, utan yrkesfolk, människor som kunde bygga upp.

I mitt redan omtumlade tillstånd var jag ytterst mottaglig, rentav ett lättfångat byte, för all information. Långsamt började ett nytt beslut gry i min stackars hjärna. Jag kanske skulle strunta i allt ihop, satsa på något annat. Jag gjorde mig redo att lämna skuggan.

I detta ögonblick öppnar vår flaggjunkare sitt fönster. ”Ni därnere, ni kan komma nu. Det är klart att skriva på.”

Så skrev jag då på trots allt och blev rekryt, stamrekryt var titeln, vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente. Kom i krigstjänst brukar det stå i födelsedagsrunor.

Krigstjänsten visade sig vara ganska behaglig för oss 48 grabbar komma från olika delar av Sverige. Dock var allt inrutat och vi upptäckte snart att vårt dagliga liv var schemalagt från morgonens revej till kvällens taptö. Vår dag började och slutade med trumpetsolo. Vi förlades på 12. kompaniet, som utnämns till skolkompani. Här disponerade vi två logement och fick alltså genast lära oss trångboddhetens ädla konst. All undervisning ägde rum inom kaseren och pendlade mellan skolhuset på övre plan, gymnastiksalen, kaserngården, korthållsbanan och matsalen. I den sistnämnda utförde vi kanske våra förnämsta bedrifter. För många av oss var det en upplevelse att få äta sig mätt flera gånger om dagen.

Den militära delen av utbildningen följde i stort värnpliktsutbildningen fast med högre krav. Vi skulle ju bli föredömen. Vapenexercis, skjutning, gasmasktjänst, och putstjänst. Unga människor är formbara och efter några veckor, var våra kroppar helt inställda på att antingen befinna sig i givakt eller i lediga. Att göra såväl höger som vänster om lät sig lätt göras liksom det mera avancerade helt om. Intagande av ställningssteg, hälsning medelst huvudvridning samt hälsning medelst honnör blev snart naturliga åtgärder. Gradbeteckningssystemet visade sig vara komplicerat. Yrkesbeteckningarna krånglade till det ytterligare. Att kalla en person för flaggjunkare när han i själva verket var flaggmaskinist var ett misstag, som kunde få oanade konsekvenser.

Sammantaget gav tjänsten vid handen, att vi utgjorde det lägsta skiktet i den militära ordningen, vi bildade de lägsta livsformerna. Denna position kan kanske synas obehaglig, men är vid närmare påseende synnerligen bekväm. Man har alla över sig och ingen under sig. Man behöver bara anpassa sig i en riktning.

Även de hederliga skolämnena stod på vårt schema. De flesta av oss hade släppt kontakten med dessa, när vi som 13-åringar 4-5 år tidigare lämnade den 6-åriga folkskolan. Dock upptäckte vi nu, att vi var i händerna på betydligt bättre pedagoger än någon av de representanter för lärarskrået, som vi hittills hade mött.

Vid jultid började vi förstå, att vi hela tiden varit iakttagna, utsatta för en

ständig observation och betygssättning. Då meddelades nämligen, att ungefär en tredjedel av styrkan skulle få avsked. Deras kontrakt upplöstes.

I slutet av mars upphörde stamrekrytskolans första del och nu fick vi för första gången uppleva en militär examen. Höga officerare avlöste varandra och lyssnade förstrött till lärarnas tappra försök att få oss att framstå som duktiga elever väl värda att satsa på.

Under dessa månader gjorde vi flera intressanta studiebesök, bland annat fick vi se den väldiga kryssaren Tre Kronor, som låg i torrdocka på örlogsvarvet. Vi besökte också batteri Öppenskär. Detta hände sig i en tid, när det svenska havsbandet var späckat av kustartilleriets anläggningar, kanonbatterier, minstationer och annat. Om vi tyckte att Öppenskärs kanoner small högt, så var detta ett intet mot batteri Garmanäs (Ryssjön). Detta batteri bestod av 30,5 cm pjäser, som slungade sina 400-kilos granater i väldiga parabler ut mot havet. Enligt uppgift var det sista skjutningen med detta batteri, så vi blev delaktiga i ett historiskt skeende. Tyvärr blev våra matpaket fångade av den väldiga tryckvågen, så vi blev tvingade att plocka vår lunch från buskar och träd.

Vi deltog också i en larmövning. Då skulle all personal snabbt besätta vissa positioner och bevaka dessa tills läget stabiliserats. Det var första gången som vi konfronterades med begreppet "förstärkt frukost". Förstärkt frukost bygger på kamelprincipen, det vill säga vid ett visst tillfälle, till exempel klockan fyra på morgonen, så äter man en praktfull måltid, i vårt fall pyttipanna, i sådan mängd att det motsvarar dagens alla måltider. Sedan klarar man sig hela dagen. Detta fungerade inte på mig. Redan vid normal frukosttid var jag hungrig igen och kommen till lunch var jag en mycket hungrig stamrekryt.

Stamrekrytskolan gick in i sitt andra och praktiskt inriktade skede. Detta fick olika förlopp beroende på vilken yrkesgren man valt. Maskinisterna fick stifta bekanskap med durken på någon minutläggare, signalisterna fick öva telegrafi. Den som valt artilleriet och därtill "det rörliga!" hamnade på Oscarsvärn.

Här öppnade sig återigen en ny värld för oss. Utbildningen hade tre helt nya inriktningar, artilleri-, motor- och närförsvartjänst. Den förstnämnda förde oss till 15,2 cm kanon m/37 och till dess bemanning. Samverkan med dessa värnpliktiga var inte helt angenäm. Motivationen för att göra värnplikt var inte stor vid denna tid och mycket av aggressionerna gick utöver oss "kaniner".

I ämnet motortjänst påbörjades vår körkortsutbildning, men vi fick också känna på de nyinköpta amerikanska lastbilarna typ GMC. Höjdpunkten var dock när vi fick kicka igång en BSA-motorcykel och ta oss en runda runt körplanen.

Närförsvarstjänsten tog nog den mesta tiden och här fick vi stifta en mycket noggrann bekantskap med de leriga fälten på Wämö eller Rosenholm. Renconterstrid var på modet det här året och skogen ekade av våra salvor, när vi besköt snabbt uppdykande fiender. Sprängtjänsten innebar så kallade vänjningsövningar. Hukande i en skyddsgrop fick vi avlyssna detonationerna av laddningar, som blev större för var gång. När oro förmärktes, blev vi lugnade av vår furir; ”så underbart är örat konstruerat, det vänjer sig, till slut hör man ingenting”. Annandag påsk lämnade en fordonskolonn Oscarsvärn med Stockholm som mål. Syftet med resan var att demonstrera vår stora men rörliga kanon på den försvarsutställning, som ägde rum det året. Det var min första resa ut i stora världen och spänningen var stor, när vi tre dagar senare rullade in i huvudstaden och inkvarterades på Skeppsholmen med kanon och allt. Här utförde vi under 14 härliga, spännande dagar omläggningar, pjäsexercis och riktövningar inför 1000-tals imponerade åskådare.

Sommaren tillbringades på Aspö. Vårt batteri hade grupperat på Kroken för att skjuta för Kustartilleriets skjutskola, som vid denna tid gick under benämningen KASK. Nu fick vi se en ny sida av det yrke vi valt. Elever på skolan var förutom kadetter och reservofficerare även högre officerare. Det rådde en mycket spänd stämning, många av dessa elever var rädda att göra bort sig och många gjorde det. För många var det svårt att göra rätt sak i rätt ögonblick. Denna svårighet trodde jag var förbehållen stamrekryter.

Efter en svår och prövande höstmanöver var min stamrekrytskola avslutad och jag befanns värdig att fortsätta min utbildning. Min klättring kunde börja. Jag summerade mitt första år och fann att det varit omtumlande. Oändligt mycket hade jag sett och upplevt, mycket hade jag lärt mig.

Jag tänkte också på mannen som avrätt mig. Han hade rätt på en punkt. Varken stamrekryter eller underbefäl var särskilt uppskattade vid denna tid i Sverige. Jag fick uppleva släktingar och vänner, som inte längre hälsade, hånfulla tillmälen ja till och med påhopp på gator och torg.

Men han hade fel i det mesta, som han sade den där augustidagen 1948. Några krigshetsare träffade jag aldrig. Tvärtom många, som visserligen övade för krig, men ingen som önskade att det skulle komma. Högfärd och revirtänkande mötte jag väl också, men också kamratskap och omtanke. Det viktigaste var dock, att det var män i uniform som lärde mig och mina kamrater, att demokrati är det högsta vi har, väl värt att värna och försvara.

Jag har aldrig ångrat, att jag skrev på det där kontraktet och jag har många gånger tackat de makter, som en gång för mycket länge sedan befallde en flaggjunkare att öppna sitt fönster och därmed avgöra ett människoöde.

Första officerskursen i nya befälsordningen

Av Johan Swahn

Period 1

Den 1 september 1981 ryckte jag in vid Kustartilleriets Officershögskola i Göteborg.

Vi var ca 60 kadetter, varav 11 från KA2. Från KA 2 kom jag själv Johan Swahn, sjukvårdare, Michael Karlsson (Steinbach), sjukvårdare senare omskolad till artillerist, Hans Pettersson, fast artillerist, Rune Svensson, rörlig artillerist, Magnus Frej, rörlig artillerist, Peter Winrot, rörlig artillerist, Tord Håkansson, rörlig artillerist, Gunnar Ahlström, kustjägare. Sven Hildingsson, allmän underhållstjänst, Ingmar Melkersson, pjästeknisk tjänst, och Bo Magnusson, även han pjästeknisk tjänst..

Vi var en rätt brokig skara, då många kom från Instruktörsskolan i den gamla befälsordningen. Några kom direkt från värnpliktig plutonbefälsutbildning (PBS) och kallades lite elakt av de gamle (de som gått instruktörsskolan) för årsbeväringar, sedermera fjolårsbeväringar. PB-kullen kontrade med, att de inte behövde göra så många år för att bli officer.

Själv gjorde jag min värnplikt som gruppbefälslev tillsammans med Michael Karlsson. Vi två blev regementets första FOK-elever, vilket betydde Förberedande officerskurs och motsvarade till viss del gamla Instruktörsskola 1 (ISK 1).

Kustartilleriets officershögskola fanns på KA 4 i samma lokaler som gamla instruktörsskolan. Vi delades in i två klasser och tilldelades varsitt kadettnummer. Detta nummer skulle garantera anonymitet på de kommande skrivningarna. Efter diverse avprickningar tilldelning av skåp, studiematerial, vapen mm var första veckan slut. Den andra veckan skickades vi ut på Känsö, där vi skulle genomföra ledarskapsutbildning. Denna ledarskapsutbildning visade sig vara en UGL-kurs (utbildning grupp-ledare), troligtvis en av de första med blivande officerare. En av handledarna i min grupp var sedermera KA2-majoren Nils Göransson, som var en uppskattad lärare på kursen. Kursen var ganska givande och vi lärde känna varandra riktigt bra efter denna vecka.

Någon vecka senare var det dags för strapatsövning. Vi skulle tillbringa en

vecka i fält och testas under primitiva förhållanden i våra UGL grupper. Övningen kallades för Marvatten och blev efteråt ett stående tema under resten av vår utbildning. Jag har ett par roliga minnen från denna övning. Ett är gruppen, vars följeslagare var en numera pensionerad löjtnant. Han hade inte läst på i spelplanen ordentligt, utan skickar ut en spaningspatrull långt ut åt Men syftet var att gruppen skulle välja ut två medlemmar för att lösa detta kluriga uppdrag varefter läraren skulle bryta. Det slutade med ett genomsök på cirka 12 timmar efter försvunna kadetter.

En annan händelse under Marvatten var kustjägarcocken, som hade med sig extrautrustning i specialryggsäcken för en månads överlevnad. Efter hand som vi förflyttade oss och tröttheten kom kastade han sin överflödsutrustning i skogen och till sist var hans utrustning rätt lik övriga gruppmedlemmars.

Dagen, då U137 gick på grund i Karlskrona östra skärgård, skulle vår kurs göra studiebesök på Säve helikopterdivision. Vi skulle få provflyga helikopter, få en gedigen genomgång och titta på den senaste tekniken etc. Men när vi glada i hågen , (sjungandes höstens slagdänga hoa hela natten) närmar oss Säve Depå i vår buss, ser vi att alla helikoptrarna lättar och, som vi förstår, i riktning mot Karlskrona. Det enda vi fick se under detta besök var en film om helikoptrar.

Hösten förflöt med en blandning av teori och praktik Det som var mest nervöst var nog TU-lektionerna (trupp utbildning). Vi hade övningslektioner med varandra och något senare med årsklassen. Jag minns min första skarpskjutning med Kulspruta 58 på Sisjön. Jag hade en grupp gruppbefälselever i skolskjutning och det hela flöt på som det skulle. Efter genomförd skjutning var det dags för visitation, vilket jag inte hade riktig kontroll på. Jag beordrade upp soldaterna med kulsprutan på axeln och visiterade som man gör med AK 4. Det jag inte visste var, att pipan togs bort vid visiteringen, medan vapnet stod kvar på marken.

Men löjtnanten Bergman tyckte det var roligt precis som den kurskamrat, som var med och bedömde mig och godkänd blev jag. Under första perioden, som varade fram till mars, var det några elever, som blev frånskilda från kursen, antingen beroende på underkända prov eller olämpligt uppträdande. Detta drabbade dock ingen från KA 2.

Under hösten lades stor vikt vid motortjänst. Alla skulle få förarbevis på terrängbil 11/20 och 30/40. Mycken körtid lades runt Göteborg. En dag på senhösten, när vi tränade stadskörning, var det en lastbil som körde fel och hamnade på en smal väg, där det även gick spårvagnar. Vid en kiosk var det en yngling som lånat sin fars riktigt dyra Mercedes olovandes . Bilen var illa parkerad. När lastbilen skulle försöka köra förbi upp på spårvagnsspåret bar det sig

inte bättre än, att den gled ner från den hala spårvagnsvallen mot den illa parkerade bilen och gav den ett par bucklor och några rejäla repor. Kadetterna i lastbilen klarade sig undan lagens långa arm. Hur det gick för gossen, som lånat bilen utan lov fick vi aldrig veta. Men han behövde säkert en bra förklaring till sin far.

Göteborg som är en härlig stad, gav oss också en rik fritid. Vi bodde tämligen centralt. Kommunikationerna var betydligt bättre än i Karlskrona. Dessutom hade vi traktamente, som vi inte direkt sparade på. Där fanns gott om diskotek, pubar, biografier, idrottsarrangemang m.m. Detta gjorde att de flesta av oss stannade kvar över helgerna istället för att tillbringa en massa tid i bil.

Period två och tre

Under dessa perioder, som varade fram till första sommarsemestern, läste vi huvudtjänst på de olika regementena. Själv var jag kvar i Göteborg tillsammans med Michael Karlsson och två andra sjukvårdare.

Vår specialistdel bestod av stridsjukvårdskurs på Säve depå. Vi övades i befattningar på Marint stridsjukhus, Mass. Skarpa rekognoseringar för olika sjukvårdsförband längst Bohuskusten på sommaren var inte helt fel. Materiel-tjänst och praktik på ambulansen i Göteborg ingick också i utbildningen.

Period 4

Denna period omfattade GKU (grundläggande krigsförbandsutbildning) med årskullen. De flesta av oss hamnade på 6. batteriet och fick rulla med ett KABatteri 15,2 m/37. De första vi elever mötte, var Benny och Lennart Larsson, som var två bistra fanjunkare, som skällde på oss kadetter, för att vi inte visste vår plats. Men det visade sig snart, att det var två riktiga guldkillar, som kunde sin sak och tog väl hand om oss ynglingar. Själv hamnade jag i trossen tillsammans med Mikael Karlsson och Sven Hildingsson. Jag och Karlsson fick befälet över Förbandsplatstroppen, där vi var 14 man.

Vi övades i olika moment av förbandsinstruktörerna kaptan Lennart Heller och fanjunkaren Bosse Johansson. Jag tror de tyckte det var kul med lite påfyllning av sjukvårdsbefäl underifrån, då medelåldern på regementets sjukvårdare var tämligen hög.

Sven Hildingsson blev ställföreträdande trossplutonchef under Jeppe Eliasson. Sven hade inte riktigt lärt sig vikten av vila även i fält, utan han jobbade på ett par dygn i sträck, tills han blev så slut, att han blev beordrad att sova. En kväll när vi befäl skulle till Svampen i Åhus stannade Sven kvar och tog hela nattens posttjänst ute för att visa, hur man gjorde. Vi gjorde en sedvanlig turné

runt Sydsverige. Vi blev inskolade i 6. batteriets trevligheter och för första gången fick man känna sig som befäl på riktigt.

Period 5

Nu var det dags för krigsförbandsövning, KFÖ. Jag placerades på intendenturförrådsplutonen på Spärrkompani Torhamn med gruppering på Grebbegården. Kompanichef var major Jan Bergh och han lät oss kadetter förbereda och genomföra många moment och övningar, som vi hade nytta av under många år framöver.

När jag läste personaltabellen, såg jag att chefen på plutonen var fanjunkare Ingvar Smedberg. Jag var lite nervös att träffa honom, då jag vid vårt första möte 1976 var PRAO-elev på 5. batteriet. Jag minns en episod, när ”Smedis” hade exercis med motorförarna och vi praoelever skulle följa med. Vi fick ställa oss sist och hänga på bäst vi kunde. Någon av oss frågade soldaterna, hur vi skulle göra? Då yttrade ”Smedis” de enda orden han yttrade till oss under hela praotiden ”PRAO HÅLLER KÄFTEN I LEDET”! Till hans försvar kan tilläggas, att han egentligen inte hade med oss att göra. Nu visade det sig att denne arge lille man, var en mycket sympatisk herre, som jag har många trevliga minnen av, främst från 3. batteriet och ubåtsskyddskompaniet och icke att förglömna ett och annat parti kille på de mest konstiga platser i vårt avlånga land.

”Repugbar” var en speciell upplevelse. Vi fick snabbt lära oss, att det fanns ett annat ledarskap, än det vi fått lära oss vid utbildning av åldersklassen. Här gällde det att ta vara på kunskaperna i gruppen Ett minne, som etsats sig fast, är det, när jag för sjukvårdarna skulle undervisa om säkerhet med syrgasflaskor och det visade sig efter lektionen, att tre i gruppen var svetsare och hade betydligt mer kunskaper om gasflaskors säkerhet, än vad jag själv hade. Men repugbarna tyckte att jag skötte mig bra och jag fick godkänt av dem.

Period 6

Denna var den sista perioden, där hela kursen var samlad och den genomfördes på KA 2 och Rosenholm.. Kurschef var kapten Bo Arnesson. Många kända KA 2-are stöttade utbildningen. kapten Björn Jäghagen, kapten Lennart Lindquist, kapten Arne Hahn med sina OH-bilder, överstelöjtnant Allan Arnström i folkrätt, fast han gått i pension. Kursen innehöll både teori och praktik. Vi hade även en kadettbal under denna period. Vår bal hade vi på sjöofficersmässen med mycket pompa och allt som hör därtill. Vi tränade vals med varandra ett antal gånger och fick utbildning i vett och etikett.

En annan rolig fest, som vi hade under denna tid, då punken var som popu-

lärast var en Pun(g)krockarfest på Gräsviks gamla officersmäss. Jag undrar hur många av de gamla regementscheferna, som hade vridit sig i sina gravar, om de sett detta spektakel med kustartilleriets blivande officerare.

Teoretisk examen

Det sista vi gjorde i Karlskrona var den teoretiska examen på Rosenholm. I efterhand har det berättats för mig, att största bekymret för kursledningen och regementet denna dag var, hur flaggan skulle hissas, då en anställd vid BK/KA2 hade avlidit samma dag. Efter mycket om och men så bestämdes det, att flaggan skulle föras på halv stång. Detta med flaggan var det nog ingen av oss elever som märkte.

Period sju. Trupptjänst på eget batteri.

Syftet med denna period var, att under handledning genomföra övningar och efter hand mera självständigt bedriva övningar. Själv hamnade jag på Kungsholmen och 2. batteriet tillsammans med Gunnar Ahlström på granatkastarplutonen och med löjtnant Bengt Etedahl som plutonchef. Michael Karlsson, som bytte huvudtjänst placerades tillsammans med Hans Pettersson (Hasse P) vid det fasta artilleriet.

Vårt första möte med Kungsholmen som kadetter var anmälan hos batterichefen major Anders Jacobsson, som var en reslig karl och såg verkligen barsk ut. När vi knackat på hans dörr och anmält oss, hälsade han oss välkomna till Kungsholmen och 2. batteriet med orden: ”Pågar, från och med nu är ni befäl vid batteriet så sätt igång och jobba”. Så det var bara att ge sig ut till trupptjänsten på den plutonen man tillhörde och börja.

Befälet vi hade som handledare på Kungsholmen, träffade vi första gången efter semestern och precis innan examen. Men som tur var hade vi mycket duktiga kolleger, som lotsade oss fram med lämpliga övningar under vår trupptjänstgöring.

Efter F-soldaternas 1. kurs fick vi flaggkadetter, som vi numera kallades, åka på vinterutbildning till KA5 och Härnösand. Detta blev en kort återförening av kursen. Vi fick två veckors utbildning i blötsnö. En del av kamraterna hade nog aldrig stått på ett par skidor och hade det tämligen svårt trots det milda klimatet.

Den, som hade det värst var en gänglig sjukvårdare från Göteborg, som ramlade på ändan, så fort han fick på sig rygsäcken. Jag hade turen att inte komma i denna grupp, då kamraterna nästan hela tiden fick släpa på honom och hans utrustning och dessutom den del av grupputrustningen, som var hans.

Ett par flottister fick vi också med oss. De fick som belöning för goda prestationer delta i kustartilleriets vinterutbildning.

Våren och sommaren flöt på med olika övningar och vi placerades i olika befattningar. Vi växte mer och mer in i rollen som officerare och tilldelades större ansvar. Under slutövningen gick vi alla i olika befattningar och hade ansvaret för tropp eller pluton.

Examen tog vi i augusti 1983 på Nya Älvsborgs fästning utanför Göteborg. Under mycket pompa och ståt fick vi våra välförtjänta betyg överlämnade av Chefen för marinen, amiral Per Rudberg. I fanvakten, som bestod av nyinryckta plutonbefälselever, fanns de första kvinnliga kustartilleristerna med.

Officerskurs 81-83. Chefen för marinen, Amiral Per Rudberg gratulerar Johan Swahn

Epilog

Tiden som kadett och officersutbildningen är något, som jag definitivt inte glömmer eller vill vara utan. Bra utbildning, gott kamratskap, något som jag saknar, när jag nu kommit utanför grindarna.

I jämförelse med de andra kustartilleriregementena var vi KA 2-are de, som stannade längst kvar i försvaret. Efter 10 år var 9 av 11 kvar. Hade inte försvarsbeslutet kommit, hade nästan hälften varit kvar i försvaret nästan 20 år senare.

Denna låga personalomsättning kunde inte något av dom övriga kustartilleriregementena visa upp. Vi är fortfarande flera stycken, som håller kontakten och umgås.

Vad blev det av oss?

Gunnar Ahlström

slutade som major 1997. Reservofficer. Arbetar som rektor i Karlshamn

Magnus Frej, kapten,

arbetar numera som trafikinspektör på F 17.

Sven Hildingsson, major,

flyttade till KA 3 och läste vidare till mariningenjör. Arbetar i dag vid Basbataljonen inom Sydkustens marinbas.

Tord Håkansson, överstelöjtnant.

Den ende som slutade i samband med KA 2 nedläggning. Arbetar i dag vid Flextronics.

Michael Karlsson (Steinbach), major,

slutade 1995. Reservofficer. Arbetar i dag vid Ericssons och tjänstgör i Brasilien.

Bo Magnusson, löjtnant,

slutade 1985. Arbetar i dag som säljare för Sony.

Ingmar Melkersson, löjtnant.

Slutade 1992 och arbetar i dag som tekniker vid Karlskronavarvet.

Hans Pettersson, major.

Omskolades till fortifikationsofficer år 2001 Arbetar i dag vid ANFA, region syd. (ANFA = anläggningar och fastigheter)

Johan Swahn, löjtnant,

slutade 1998. Reservofficer. Arbetar i dag som narkoskötare på Karlskrona lasarett.

Rune Svensson, överstelöjtnant.

Kvar i Försvarmakten. Arbetar i dag i Stockholm.

Peter Winroth, löjtnant.

Slutade 1985 och arbetar i dag för SAAB missiles i Asien och är bosatt i Thailand.

En riktig KA 2-släkt

Av Olle Melin

Det började redan på artillerikårens tid. Den 22 mars 1899 tecknades ett kontrakt mellan kårchefen för Karlskrona artillerikår, A F Centervall, och skomakaremästaren Oscar Melin om reparationer och ny tillverkning av skor. Detta var starten på en mer än 100-årig gärning vid KA 2 av släkten Melin.

Oscar Melin var född 1862 i Vissefjärda och hade innan kontraktet haft egen skomakerirörelse i Stockholm och i denna bland annat tillverkat alla remtyg till Andrés luftballong Örnen.

Skomakeriet drevs i artillerikårens och KA 2 regi till 1925, då verksamheten lades ned i och med att det nya skomakeriet på Stumholmen öppnades. Som mest hade mästare Melin 10 anställda skomakare, däribland brodern Johan. Från 1925 och cirka 10 år framåt drev sedan Oscar Melin egen skomakerirörelse innanför kaserngrindarna. Oscar Melin avled 1939. Åtta

barn fanns i familjen och genom dessa gick familjetraditionen med arbete vid KA 2 vidare.

Äldsta dottern Rebecca gifte sig med Gustaf Hanson (1889-1982), som redan 1903 antogs som musikelev vid KA 2 musikkår. Han spelade althorn och blev musikkårens förste tamburmajor. Vid den stora omorganisationen 1925 omskolades Gustaf Hanson till proviantuppbördsman och köksmästare och tjänstgjorde i dessa befattningar på Aspö Mad och Kungsholmen. 1938 blev han kompaniadjutant vid 8.

kompaniet och avslutade sin bana vid KA 2 som förvaltare i beklädnadsförrådet. Han gick i pension 1 april 1950. Under en följd av år var Gustaf Hanson kassör i KA 2:s kamratförening.

Familjen Hanson kom att i många år bo inom kasern, dels på Vallgatan, dels i Östra befälshuset på Kungsholmen och slutligen i Östra kasern på Gräsvik.

Även näst äldste sonen Albert Melin (1892-1955) tog värnning vid KA 2 musikkår och detta 1907. Han var slagverkare vid musikkåren fram till omorganisationen 1925, då han överfördes till övergångsstat. I samband med andra världskrigets utbrott inkallades han och kom att tjänstgöra som aktiv fram till pensioneringen 1947. Efter pensioneringen fortsatte han i arvodesbefattning. Han blev förvaltare i marinen 1946. Såväl på Vallgatan som på Gräsvik tjänstgjorde Albert Melin som väbel

och gjorde sig känd som en mycket pliktrogen och lojal medarbetare. Även Albert Melin med familj bodde tidvis i tjänstebostäder på Vallgatan och Gräsvik. Näste man i familjen är Oscars tredje son Knut (1897-1976).

Även han började som musiker, dock vid Karlskrona grenadjärregemente 1911, men överfördes till KA 2 ett par år senare.

Knut spelade trumpet i KA 2 musikkår fram till 1925, då han placerades på övergångsstat. Vid krigsutbrottet 1939 överfördes han till KA 3 i Fårösund och blev kvar där fram till pensioneringen 1957. De sista fem åren tjänstgjorde han i arvodesbefattning. Hela tiden vid KA 3 hade han befattning som expeditionsunderofficer i kårstaben.

Så kommer då nästa generation kustartillerister. Av Rebecca och Gustaf Hansons 9 barn kom inte mindre än 6 på något sätt att tjänstgöra vid KA 2.

Kurt (f. 1913) anställdes som rekryt och minör vid 6. kompaniet 1931. Han blev underofficer 1941 och tjänstgjorde som strålkastarchef, båtchef, adjutant rekrytskolan m fl befattningar. 1944 kom Kurt till Göteborg och KA 4. Han pensionerades som förvaltare (kapten) 1973.

Sven (1914-1976) anställdes som rekryt och artillerist vid 4. kompaniet 1932. Han blev flaggkorpral 1941 och underofficer 1942. Samma år överfördes han till KA 4 och blev kvar där till 1961, då han utnämndes till förvaltare vid KA 5. Han avslutade sin karriär i kustartilleriet som förvaltare (kapten) vid Stockholms kustartilleriförsvar.

Lars (f. 1916) anställdes under beredskapen som kontorist vid det nyuppsatta Blekinge kustartilleriförsvaret och blev kvar till pensioneringen 1974. Han tjänstgjorde i stort sett hela tiden vid ammunitionsförrådsavdelningen.

May-Gret (1926-1993) tjänstgjorde några år på 1940-talet vid KA 2 kassa.

Nils-Göran (f. 1929) anställdes som stamrekryt vid 1. kompaniet 1946 och blev underofficer 1954. Han var från början radiotelegrafist men omskolades i slutet av 1950-talet till robotmästare och var i ett antal år med i försöksverksamheten kring robot 08. Så småningom återvände han till signaltjänsten och var under ett antal år på 1970-talet ansvarig för plutonbefälsutbildningen vid regementet. Han befordrades till major och avslutade sin gärning vid KA 2 som chef för Kasernbatteriet. Han gick i pension 1989.

Siv (Pian) (f. 1930) tjänstgjorde som kontorist vid KA 2 åren 1949-1960, först vid 3. bataljonen med tjänstgöring såväl på Kungsholmen som Aspö Mad och de sista åren vid regementsstaben.

Albert Melins son Lennart Melin (1918-1982) anställdes som stamrekryt vid KA 2 1935 som eldare vid 8. kompaniet. Han blev underofficer 1943 vid maskinavdelningen. Han tjänstgjorde ombord på de flesta av KA 2 fartyg och båtar och var en period lärare vid Mekanikerskolan. 1958 kom han till Fortifikationsförvaltningen vid Blekinge kustartilleriförsvaret och övergick till civil tjänst och chef för VVS-avdelningen 1968. Han avled 1982.

Två av Knut Melins söner kom också att tjäna KA 2. Arne (f. 1925) anställdes som musikelev vid regementet 1940 och överfördes 1948 som

musikfurir till Flottans Musikkår i Karlskrona. Hans huvudinstrument var flöjt. Han stannade därefter vid Flottans Musikkår och dess efterföljare fram till pensioneringen 1990. Han har efter pensioneringen varit drivande kraft i KA 2-oktetten.

Åke Melin (f. 1927) kom på 1970-talet som civilanställd museiföreståndare till förbandsmuseet på Kungsholmen. Som anställd stannade han till 1992 vid uppnådd pensionsålder. Efter pensioneringen har Åke fortsatt arbetet i museet på Kungsholmen, nu på ideell basis, en tjänstgöring som pågår än i dag.

Så jag själv, Olle Melin (f. 1939). Min far var inte KA 2-are, så här har vi hoppat över en generation. Jag började som värnpliktig underofficerslev vid KA 4 1959, men gick efter reservofficersutbildning över tillstamkadett och kom som fänrik till KA 2 den 1 september 1962. Jag kom att bli kvar vid KA 2 och övriga marina enheter i Karlskrona fram till pensioneringen 1998 med ett treårigt uppehåll för tjänstgöring vid Boverket åren 1998-1991.

Slutligen fjärde generationen efter Oscar Melin.

Lennart Melins son Tommy (f. 1946) gjorde sin värnpliktstjänstgöring vid Mekanikerskolan åren 1967-68 som signalmekaniker.

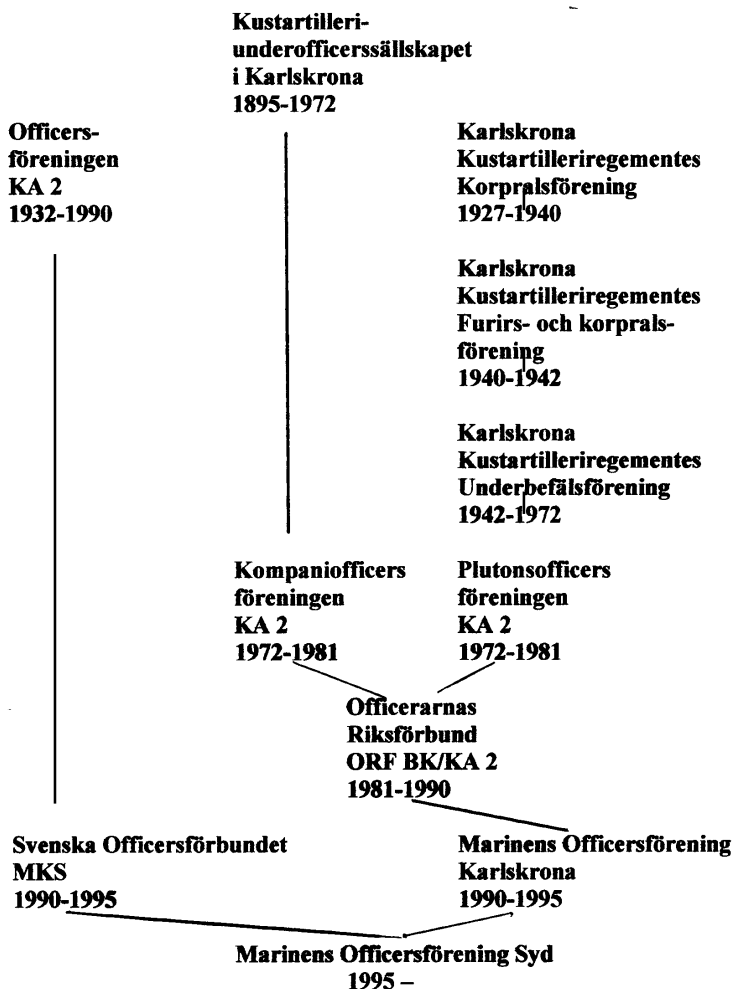

Och så slutligen, min egen son Johan, som började som värnpliktig vid Minutläggningsdivisionen 1987. Efter Officershögskola blev han fänrik vid KA 2 1990. Han tjänstgjorde vid Minutläggningsdivisionen och dess efterföljare och avslutade sin karriär vid regementet i samband med nedläggningen 2000, då som kompanichef för amfibiekompaniet. I dag är Johan rektor vid en av gymnasieskolorna i Karlskrona.

Ett kontrakt från 1899 var kanske orsaken till att många i fyra generationer Melin kommit att tjäna KA 2. Någon femte generation blir det inte.

Översikt av de fackliga organisationerna vid regementet

Militära organisationen

Organisationer för civil personal

FCTF (Försvarets civila tjänstemannaförbund) organiserade framförallt administrativ personal och var gemensam för hela Karlskrona garnison. Förbundet är anslutet till TCO.

FCPF, SF 2136-2140, SEKO MKS (Försvarets civila personalförbund, Statsanställdas förbund, Förbundet för service och kommunikation) Föreningen organiserade till exempel förrådsmän, kökspersonal m fl. Förbundet är anslutet till LO.

SACO BK/KA 2, SACO MKS var inte en renodlad facklig förening, utan ett samverkansorgan för alla SACO-medlemmar, först vid BK/KA 2 och därefter vid Sydkustens marinkommando.

Delar av FCTF:s styrelse på 1980-talet. Från vänster: Börje Westerholm, Inger Andersson, Mona Hagman och Nils-Bertil Nilsson

Facklig fusionering under 1990-talet

Av Göran Löfgren

Försvarsmakten omstrukturerade under 1990-talet sin verksamhet kraftigt. Bland annat innebar förändringarna, att flottans och kustartilleriets förband i Karlskrona slogs samman till en enhet, Sydkustens marinkommando 1990. Några år senare skapades begreppen Regionala och Lokala Produktionsledare och dessa fick ett delegerat arbetsgivaransvar.

Detta i sin tur innebar, att de fackliga organisationerna var tvungna att anpassa sin organisation till motpartens eller, som det heter samverkanspartens.

Försvarsmaktens omstrukturering var naturligtvis inte den enda orsaken till att den fackliga världen förändrades. Framsynthet, kvalitet och rationalitet var nyckelord även för de fackliga organisationerna.

Ser vi på vad som hände i Karlskrona garnison i början av nittio-talet, då vi fortfarande hade två fackförbund för officerare, Svenska Officersförbundet (SOF) inom SACO och Officerarnas Riksförbund (ORF) inom TCO, inträffade följande.

De båda lokalföreningarna tillhörande SOF, officersföreningarna vid KA 2 och Flottans enheter i Karlskrona (OF KA2 respektive OF SjöK), slogs samman den 1 juli 1990 och bildade SOF MKS, Svenska Officersförbundets lokalförening vid Sydkustens marinkommando.

Likaledes och vid samma tidpunkt skedde med de två lokalföreningarna tillhörande ORF. ORF BK/KA2 och Flottans Officersförening i Karlskrona, FOF:K. Dessa bildade Marinens Officersförening i Karlskrona (MOF:K).

De båda nya föreningarna, SOF MKS och MOF:K, verkade sida vid sida för medlemmarnas bästa i en välgörande konkurrenssituation. Författaren minns mycket väl dåtidens rekryteringsrivalitet för att få in nya medlemmar i ”sin egen fälla”. Till exempel startades en ”kunddisk” upp i korridoren på Marinens Officershögskola bemannad av undertecknad, vilket satte myror i huvudet på den andra lokalföreningen, som svarade med ett och annat motdrag, vilket höjde kvalitén på det fackliga arbetet till medlemmarnas fördel.

Undrens tid var inte förbi anno 1995. Då inträffade nämligen det, som många hade hoppats på men ingen ville tro på, nämligen att Svenska Officersförbundet och Officerarnas Riksförbund fusionerade. Detta fick till följd att de båda lokalföreningarna SOF:MKS och MOF:K också fusionerade och det historiska datumet för denna händelse var 30 november 1995. Mötesordförande

på detta historiska möte var öv1. Stefan Furenius, som med van hand rodde fusioneringen i hamn.

Den nya föreningen fick namnet Marinens Officersförening SYD, MOF:S.

Såsom vid tidigare fusioneringar gjorde valberedningen en mix av de båda föreningarnas styrelser vilket innebar att förste ordförande i den nya föreningen blev kapten Hans Johnson från ORF och med örlogskapten Leif Lindheimer från SOF som vice ordförande.

Tre fackliga veteraner i ORF BK/KA 2. Från vänster: Rolf Svedberg, Eric Svensson och Ulf Olzon

Reservofficer vid KA 2 - minnen och reflexioner

Av Sven Åkesson

Grund- och underbefälsutbildning

Vi var 51 ungdomar, som i maj 1948 gick ut som studenter vid Karlskrona högre allmänna läroverk, ett litet antal, om man jämför med den mängd elever, som idag varje år lämnar gymnasiets olika linjer och program. Av dessa 51 var vi 24 grabbar, som i de flesta fall direkt skulle rycka in i lumpen. Yrkesvalet var på den tiden mera begränsat än idag. Näringslivet var mindre utvecklat och detta satte sin prägel på behovet av tekniker och ekonomer. Det var bara tre år efter krigsslutet och man ville ha en kort och inte så kostsam utbildning, vilket tydligt framgår av att nio valde den militära banan och nio blev lärare. Av flickorna blev över hälften lärare eller sjuksköterskor.

Vi var fyra, som sökt till Kustartilleriets officersutbildning och vi fick ingen lång ledighet efter vår examen. Redan i början av juli ryckte vi in på studentkompaniet vid KA 1 och placerades där på aspirantplutonen bland 20 andra förhoppningsfulla ynglingar. Nu följde fem veckors grundutbildning med bl.a. intensivt "harvande" på Oscar-Fredriksborgs kaserngård. Efter att ha fått stanna på Borgen första veckohelgen hade vi till nästa veckoslut lärt oss så mycket om hälsningsplikt, gradbeteckningar etc., att vi fick permission och kunde åka in till Stockholm, en stor upplevelse särskilt för oss landsortsbor.

Linje 7 Kungsholmen augusti 1948. Fyra karlskronaaspiranter i väntan på Bore för första permissionen. Fr. v. Degerskär, Juhlin, Åström och Åkeson.

Efter 4 veckors grundutbildning skickades vi ut på övriga KA-förband och vi karlskronabor hamnade då på KA 2 med tjänstgöring på Kungsholmsfort, där vi skulle öva båttjänst, handvapenskjutning med mera men först och främst plugga materiellära på rätt plats. En stor del av utbildningen var

Uppställningsplatsen Kungsholmen augusti 1948.

nämligen förlagd till Tjurkøbatteriet (TÖ). Här kom vi i kontakt med bland annat sergeant Stig Hurtig. Vi karlskronabor kände ju till Hurtig sedan tidigare som en av stadens bättre handbollspelare och nu fick vi under några veckor belagt, att han var en minst lika duktig instruktör och framför allt ledare med sin lågmälda framtoning. Han behövde aldrig höja rösten! Från Kungsholmen minns jag särskilt vår första veckopermission. Vi hade ju inte haft tillfälle och visa upp oss i uniform för våra anhöriga och vänner förrän nu och det var stort efter fem veckor i lumpen. Sommaren förflöt sedan med fortsatt allmän militär utbildning varvid "REKRIKAN" (Rekrytinstruktion för kustartilleriet) noggrant studerades.

Framåt hösten bar det åter iväg till KA 1 för underbefälsutbildning. Redan andra dagen på Borgen inträffade något, som säkert etsat sig in i de flestas minne. Det var första teorilektionen på morgonen. Plötsligt ljöd en hornsignal. Vi var vana vid den dagliga reveljen och taptot och hade också fått en viss kännedom om övriga signaler. Löjtnant Olivenbaum, vår aspirantofficer, började prata om eldsignalen men några sekunder senare var vi på det klara med, att det var larm. Ut på kaserngården för uppställning. Folk kom från alla håll iförda hjälm och alla hade sitt eldhandvapen utom vi, som dagen innan anlänt från Karlskrona. Våra vapen skickades centralt och hade ännu inte kommit. Var det allvar? Det skulle vara fel att säga, att vi inte var oroliga. Vi hade ju upplevt våra tonår med kriget inpå oss men lyckligtvis undgått det. Kanske det var vår tur nu. Jag hade aldrig tänkt mig, att jag kunde sakna sin m/96, som jag gjorde i den stunden. Så småningom var regementet uppställt och chefen, överste Cederlov tog till orda och förkunnade, att denna gång var det kontroll av kupperedskapen, men att vi mycket väl kunde haft fienden på Rindö. Vi återgick till den så hastigt avbrutna lektionen något uppskakade men en erfarenhet rikare. Dagen efter fick vi våra vapen.

I februari åkte vi till Härnösand för vinterutbildning under två veckor. Normalt var denna kurs förlagd till Storlien, men detta år var det KA4 H som gällde. I stället för att förläggas på Högfjällshotellet fick vi flytta in i en trång barack på Vagnö berg en mil från centrum. Vi fick helt enkelt inte plats i kasernerna. SM på skidor arrangerades samtidigt i Härnösand och då behövdes alla lokaler för inkvartering av deltagare och funktionärer. Visserligen såg vi Mora-Nisse gå i mål och vi fick prova SM-banorna, men detta kompenserade inte på något sätt en Storlienvistelse. Vi var mig veterligt den enda kurs, som missat Storlien. Vad minns jag mest från dessa två veckor? Jo kvällen då vi låg i bivack och maten var försenad. Det var 25 grader kallt och vi hade en gnistrande stjärnhimmel över oss. Äntligen kom bilen och menyn var den rätta. Det var nämligen torsdag! Aldrig har ärtsoppa och pannkakan smakat så underbart, trots att den senare hann svalna i kokkärlslocket, under tiden som soppan intogs. IKA:s, general Hjalmar Åström, inspektion på skidor har jag också i färskt minne.

Underbefälsutbildningen fortsatte nu på KA2 med eldlednings- och motorkurs. Vi övade oss på skjutbord, korrektörer, vindskivor med mera, så att vi fullt behärskade de olika befattningarna på en s-plats. Motorkursen var förlagd till Oscarsvärn, där körkortet förbereddes såväl praktiskt som teoretiskt. De som redan hade kort fick köra lastbil, ofta en gammal hederlig GMC. Själv fick jag öva lastbilskörning med sergeant Arveström vid en dagstur fram och tillbaka till Skillingaryd, där vi skulle lämna ett par motorcyklar.

På Oscarsvärn fick vi också utbildning på ”rörliga femton” och 40 mm automatkanon. Vi hade sergeant Arveström som instruktör på ”femton” och han var mäktigt stolt över oss aspiranter. Vi satte nämligen nytt rekord i ”omläggning”. Vad var nu detta? Jo, den tid det tog att lägga om pjäsen från körläge till eldläge och tvärtom.

Vi trivdes utmärkt med utbildningen på KA2 och blev kanske lite besvikna, när vi i slutet av mars fick reda på, att den fortsatta artilleriutbildningen skulle flyttas till Gotland, där den praktiska delen, med såväl sjömåls- som landmåls- skjutning, skulle äga rum.

Raukporten ”Gotlandssommaren” 1949.

För många av oss var Gotland en ny bekantskap. Efter båtresa från Nynäshamn till Visby, tåg till Lärbro (Gotland hade järnväg på den tiden) och buss till Fårösund, var vi äntligen på KA 3. Det var i början av april, och man blev väl en aning förvånad, när man såg sig omkring. Nästan bara enbuskar! Såg hela Gotland ut på detta sätt? Vi kom emellertid snabbt igång med tjänsten. De tre tunga batterierna Trelge, Bungenäs och Hultung presenterades de första dagarna. Det var dessa batterier, som skulle betjäna oss under vår eldledarutbildning ”gotlandssommaren” 1949.

Första tiden i Fårösund var, enligt vad jag kan minnas, trist, kall och blåsig. Man längtade till en mera omväxlande natur och det var därför skönt att redan efter två veckor få åka hem och fira påsk. Väl återkomna började artilleriutbildningen på allvar. Vi lärde känna löjtnant Sätterström, allmänt kallad Z, som övade oss i landmålstaktik och som ofta kom till lektionerna i pjäshallen på mopeden, som han knappt hann stiga av, förrän första uppgiften var utdelad. Kvällarna blev ljusare, våren började gå över i försommar och snart var det tid för nästa helg nämligen Kristihimmelfärdsdagen. Då tyckte utbildningsledningen, att det var tid att presentera något annat av Gotland än bara enbuskar. Det ordnades en bussresa söderut. Vi fick se ön från sin allra vackraste sida i underbar försommargrönska och besöka platser, som vi bara hört talas om. Vi besökte Burgsvik med sin slipstenstillverkning och raukarna längst i söder med den berömda Hoburgsgubben. Vi uppskattade mycket denna tur, som bidrog till ökad trivsel i fortsättningen. Vi fann att norra Gotland med Fårö också hade sin charm, när man väl lärt känna landskapet och dess invånare.

Utbildningen fortsatte över sommaren med eldledningsövningar och skjutningar, mestadels med batteri TG (Trelge). Självklart handlade det också om

teori. REKRIKAN hade bytts mot UBEBIKAN (underbefälsinstruktion för kustartilleriet) och en viktig publikation för blivande artillerister var förstas ARKAN (Artilleriregemente för kustartilleriet).

Sandkvinnan, Sandviken,
Bungenäs 1949

En minnesrik dag var den, när vi plockade fram nål och tråd. Vi hade blivit korpraler och fått två pinnar att fästa på våra röda mattor tillsammans med ett streck på ärmen. Stoltheten lyste när träcklandet var klart. Vicekorpralsgraden hade vi hoppat över.

Fritiden tillbringade vi mest i Fårösund. Det var högsommar. Vi åkte till Fårös Sudersand med dess underbara strand inramad av de vita klitterna. Att segla i sundet på helgerna liksom att besöka Fårösunds utedansbana på lördagskvällarna var andra populära aktiviteter. Det fanns inte tid för några Visbybesök. Jag minns från denna tid bara sol och värme.

I början av augusti flyttade vi söderut närmare bestämt till A 7:s skjutfält på Tofta strax söder om Visby, där vi praktiserade eldledning mot landmål. Nu fick vi chansen att på fritiden bekanta oss med Visby, denna underbart vackra stad så fylld med historiska minnen och så tillrättalagd för turister. Detta blev en värdig avslutning på Gotlandssommaren för nu bar det av för slutproven i eldledning, som var förlagda till Söderarm, denna berömda fyrplats som också har ett KA-batteri. Här skulle alla skjuta minst en serie mot sjömål. Varje avslutad serie bedömdes och betygsattes av skjutledaren. Det hela var att jämföra med de tentor, som många av oss senare skulle möta i vår civila utbildning. Lyckades man bra kunde man tilldelas medaljen "För skicklighet i skjutning med kanon" med nummer och namn ingraverat på baksidan. De sista dagarna

Redogörelse efter skjutning, Söderarm september 1949.

på Söderarm deltog vi i förbandsövningen i olika befattningar och vid ett tillfälle hade vi även generalsinspektion. Övningarna fortsatte nu på andra KA-förband. För min del blev det KA 2, där spärrbataljonen Kungsholmen med bland annat batteri TÖ (Tjurkö) övade. För oss karlskronabor kändes det ange- nämt att åter vara på hemmaplan.

Tyvärr blev inte denna vistelse särskilt lång eftersom underbefälsutbild- ningen avslutades på KA 4 i Göteborg, där Radarskolan var förlagd. Hela ok- tober fick vi lära oss det mesta om radarn, som var något nytt inom KA. Kursen avslutades med skrivning och muntlig tentamen på vad vi lärt oss. Det gick till på det vanliga sättet. Vi fick ett frågeformulär med hundratals frågor, som i stort sett täckte allt, vad som behandlats. Av dessa valdes ett antal ut som vi skriftligt skulle besvara. Muntligt förhör gick så till att frågeformuläret klipp- tes i remsor med en uppgift på varje. Så var det att gå fram, dra en frågeremsa och redogöra. Nu kom någon i kursen på att inläsningen kunde förenklas, om vi gjorde på följande sätt. Vi valde ut var sin fråga, som vi skulle besvara, vad som än stod på den remsa vi drog, men villkoret var att alla var överens och ingen sviktade. Det blev en strålande uppvisning i radarkunskap, som glädde alla närvarande högre marina befäl men kanske mest vår lärare fänrik Eng- brink.

Dagen efter mötte vi honom i trappan. Han stannade och tyckte att förhöret gått bra. Med glimten i ögat tillade han, att han förvånats över att en del frågor, som ej fanns med bland de framlagda besvarats. Tilltaget var väl inte så snyggt, men skrivningen fick väl avgöra bedömningen av den enskilde eleven. En sak var dock helt klar. Det var inget fel på samhörigheten i gruppen.

Sjökrigsskolan

Efter radarkursen började utbildningen vid Sjökrigsskolan, Näsbypark. Vi kustartillerister förlades självklart i kasern Borgen, medan flottisterna höll till i Fylgia. Bland de 20 som sökt som aspiranter var det endast 3 som skulle bli officerare på aktiv stat. Dessa tre, förresten sedermera överste Högelin KA1, överstelöjtnant Juhlin och major Jacobsson KA2, fick nu läsa vissa ämnen se- parat, men trion hade utökats med elever, som kom från Försvarets Läroverk i Uppsala och gått den s.k. långa vägen. Vår kurs hade också utökats. De med de bästa vitsorden från underbefälsutbildningen hade nämligen möjlighet att få fortsätta att utbilda sig till värnpliktiga officerare och den chansen tog några stycken.

Sjökrigsskolan var en fin institution och det är att beklaga att utbildningen av marinens officerare ej längre äger rum i Näsby. Läget är underbart intill

Värtan med tillfälle till aktiviteter alla årstider. Vi var ju där vintertid och jag erinrar mig skridskoåkningen både med och utan segel. Så hade vi den stora sporthallen och slottet med morgonsamlingen och naturligtvis kadettbalen. På tal om förlustelser minns jag särskilt, när en av våra

Närförsvärstjänst Sjökrigsskolan 1949.

Närförsvärstjänst Sjökrigsskolan 1949. kurskamrater inbjöd till middag hemma i villan i Djursholm. Pappan var konsul och chef för Trans-Atlantic. Matsalen var stor men rymde inte alla, varför vi delades upp i två omgångar. Det var en stor upplevelse för oss fattiga furirskadetter. På tal om grader var vi skyldiga att hälsa på våra äldrekursare. Vi fann det onekligen lite konstigt att göra honnör för en kompis, som gått ett år före oss i gymnasiet.

Efter ett par månader fick vi ut första delen av vår utbildningspremie närmare bestämt 1000 kr. Vi blev plötsligt förmögna, men för några blev glädjen kortvarig. Nu utbröt nämligen ett högt spel under några kvällar för somliga. Det gick så långt att en kamrat till sist var tvungen att satsa sin moped förvarad hemma i Saltsjöbaden och förlorade även den. Berodde det manne på, att han var kursens yngste elev.

Utbildningen på Sjökrigsskolan var förstklassig med väl förberedda övningar och lektioner. Jag lärde känna många utmärkta lärare och jag vill särskilt nämna taktikexperten Erik Jarneberg med sina realistiska exempel från andra världskriget samt Gunnar Sahlin, lärare i artilleri. Den senare är nog den rättvisaste lärare jag mött. Han bedömde svaren på våra skriftliga prov inte bara med en decimal utan i vissa fall även med två. Två andra som jag särskilt kommer ihåg var Jean-Carlos Danckwardt och vår kurschef löjtnant Askelöv. Tiden gick fort och våren 1950 lämnade vi KSS befordrade till underofficerskadetter iförda det efterlängtrade kopplet och skärmmössan.

Frivillig tjänstgöring och inkallelser

Efter examen på KSS fanns det möjlighet att göra så kallad frivillig tjänstgöring. Man fick då full lön men tiden räknades inte in i den författningsenliga tjänstgöringen. Det var många, som utnyttjade möjligheten, att få väl betalda sommarjobb. För egen del tjänstgjorde jag på KA2 hela somrarna under min

studietid. Förutom att detta gav ett bra tillskott till studiekassan, fick jag också en utmärkt inblick i arbetet på regementet, men först och främst lärde jag känna kollegerna på stamsidan. Framöver vid inkallelserna kände man sig hemma, så snart man passerade grinden på Gräsvik eller steg iland på Kungsholmen. Tjänstgöringen var omväxlande beroende på vilket förband, man placerades på. Minnesvärda är de två första somrarna, då jag arbetade som instruktör bland annat exercis och båtjänst på Marinlottaskolan, som var förlagd på Gräsvik under tre veckor. Det var något för en kadett!

Den författningsenliga tjänstgöringen var bestämd så, att man ett år gör en 14 dagars befälskurs, nästa år 5 veckors krigsförbandsövning och tredje året ingen tjänstgöring alls. Så fungerade det fram till slutet av 70-talet, då det plötsligt blev svårt att placera alla reservare och det så kallade tjänstgöringsberget började växa.

Min första krigsplacering var som eldledningspatrullchef på batteri Lungskär (LR). Batterichef var Hans Blenner, som just lämnat KA 2 för Volvo, men

Exercis, Marinlottakåren, Gräsvik juli 1950.

Blekingeekan riggas, Marinlottakåren, Gräsvik juli 1950.

nu var inkallad precis som vi reservare. Själv höll jag och eldledningspatrullen med vår jeep mest till ute på Ramdalaslätten och ledde elden mot fingerade mål, som vi lagt in. Ett särskilt minne från LR var ålrökeriet utanför officersbaracken. Batterichefen var noga med att detta klargjordes redan under mobiliseringsdygnen. En ålrökare från Åhus fanns bland de inkallade och han såg till att det fanns nyrökt ål dagligen. Råvaran hade vi nära till i Ungskärs fiskeläge.

1956 var mitt krigsförband ej inkallat. Det blev istället vidareutbildning i radartjänst på KA4. Vi var tre löjtnanter från Karlskrona, som med bil tog oss till Göteborg. På vägen upp någonstans i skogsområdet mellan Skåne och

Småland körde vi i nattens mörker på en stor hare. Vi stannade och fick se en märklig syn. Haren hade fått en smäll, som gjorde att den sprang i en cirkel under bilen och fram i strålkastarljuset varv på varv. Där stod tre löjtnanter i uniform och stirrade förvånat med dåligt mörkerseende, tills en av oss

Bivackövning Abramsäng 1951. Fr. v. Kadett Degerskär, Löjtnant Skoogh, fänrik Steinbach, kadett Åkeson och furir Thörn.

lyckades hitta en stör och med denna förkorta harens liv. När vi åter kom in i bilen säger Degerskär: ”Om det åtminstone hade vatt en kanin så hade vi ju kunnat ta befälet över den”.

1959 tjänstgjorde jag vid Torhamnsbataljonens stab på Östra Hästholmen som stridsledningsofficer. I slutet av övningen fick jag rycka in som sambandsofficer istället för löjtnant Jeppsson, som gått på semester. När jag brände papper i kaminen bland annat hemliga krypto nycklar, upptäckte jag till min fasa, att jag slängt in den nyckel som fortfarande gällde.. Det blev två oroliga dygn, men allt ordnade sig. Inga nya kryptomeddelanden kom.

Min krigsförbandsövning 1962 ersattes med kaptenskursen, som detta år för fasta sjöfrontsartillerister var förlagd till KA2. Vi var ett tjugotal löjtnanter från samtliga KA-förband, som på Kungsholmen under fem veckor trimmades i artilleri med Hans Bergstrand som kurschef. På raster och fritid diskuterades ofta vilken befattning man skulle få efter kaptensutnämningen. De flesta var eniga om att bli chef för ett stabsbatteri och detta var något, som inte många eftertraktade. Det gick två år och jag blev inkallad till Marinens stora krigsövning MKÖ-64. Jag var nu nyutnämnd kaptan, men hade inte fått någon krigsbefattning. När jag anmälde mig på Gräsvik fick jag besked om, att Hans Bergstrand, min chef på kaptenskursen, önskade tala med mig. På väg upp för traporna i kanslihuset anade jag, vad det handlade om. ”Du får ta hand om stabsbatteriet på brigaden” var beskedet. Jag tog Bore till Aspö och när jag gick iland på Maden stod B-styrkan uppställd, så det var bara att sätta ner ryggsäcken, gå fram och ta mot.

Det var ett tufft jobb, som väntade en nykläckt kaptan. Förbandet var stort.

Det handlade ju om ett brigadstabsbatteri. Nu kom en tid, då jag hade nytta av all min frivilliga tjänstgöringstid. Jag hade lärt känna stambefälet och fick av dessa en ovärderlig hjälp och uppmuntran. Jag vill gärna nämna några vid namn. Stabschefen Hans Bergstrand fortfarande lika positiv som under kaptenkursen, chefen sektion 1 Björn Magnusson, som bland mycket annat hjälpte mig med min första batteriorder, Torsten Ericsson, platschef för den del av batteriet som var förlagt på Bäckastrand, Yngve Nordgren som fixade det mesta och Jeppe Karlsson alltid på samma goda humör. Tack vare bland annat dessa kom jag så småningom in i rutinerna.

Staben var förlagd till Aspöberg, men dess baracker rymde inte hela stabsbatteriets personal utan cirka hälften fick förläggas till Bäckastrand. I batteriet ingick också kustspaningsradarn på Gruvan under Kjell Eliassons befäl. Personalen var således spridd på tre ställen, vilket försvårade sambandet. Tack vare duktiga platschefer, kom det dock att fungera förvånansvärt bra. I stabsbatterichefens uppgifter ingick även att vara ö-chef, det vill säga, att ansvara för hela Aspös markförsvar. Till detta hade jag förutom den egna personalen ett värnkompani ur armén, som dock själva skötte sin försörjning, förläggning och utbildning under en reservkapstens ledning

Detta blev inte min enda KFÖ på Aspö. Jag gjorde ytterligare två nämligen 1970 och 1976.

Efteråt är jag glad, att jag fått den krigsplacering, som många av oss, däribland även jag, fruktade under kaptenkursen. Jag hade med många människor att göra. Vissa av dem träffade jag 6 år senare som till exempel värnpliktige sergeanten Björk, som exemplariskt skötte batteriexpeditionen på Aspöberg.

Slutligen vill jag återge en ganska märklig händelse från Marö-70. En kväll var jag på väg med jeep från Bäckastrand till Aspöberg. Det spöregnade och åskade kraftigt. Jag passerade vakten, som lämnade sin kur och öppnade grinden. När jag en minut senare stannade jeepen utanför officersbaracken, slog åskan ner alldeles intill. På morgonen fick jag reda på att blixten träffat postkuren, som jag passerat strax innan. Posten hade chockats och med piketbåten förts till lasarettet, men kunde som väl var återvända oskadd. I och med detta är det inte slut. Nästa natt låg jag hemma i min villa. Det utbröt åter ett våldsamt åskväder. Vad hände? Jo blixten slog ned i en villa 100 m från vår. Under ett dygn var jag jagad av åskan både på Aspö och i min bostad.

KAROF

Ska man skriva om att vara reservare vid KA2 kan man inte utelämna KAROF, som betyder Kustartilleriets Reservofficersförbund. Det bildades 1929 och

Fr. v. mj Olav Olsson, kn Kjell Persson, och mj Sven Åkeson. Bilden är tagen 1987 på Utklippan när KAROF Karlskrona första gången stod som värd för reservofficerskursen KAS 11. Trion ovan svarade för kursens sidoaktiviteter med bl. a. detta besök på Utklippan.

hann att verka i 71 år, eftersom det i slutet av år 2000 slogs samman med SAFR (Svenska Arméns och Flygvapnets Reservofficersförbund) under det nya namnet SVEROF (Förbundet Sveriges Reservofficerare), som just, när detta skrivs i mars -01, håller på att organiseras.

KAROF:s riksorganisation fanns i Stockholm, och så skapades lokalavdelningar ute i landet till en början i Göteborg och Malmö.

På initiativ av fänrik Kjell Persson bildades den 23 februari 1958 Karlskronas lokalavdelning, som därmed blev landets tredje. Senare skulle lokalavdelningar bildas i Stockholm, på Gotland och i Härnösand.

Ordförande i Karlskrona blev Gillis Nygren, som kvarstod till 1962, då Henning Segéus övertog klubban. Av den ursprungliga styrelsen ingår idag fortfarande tre ledamöter. Verksamheten bestod till en början av skjutningar, studiebesök och föredrag i militära ämnen. Bland föredragshållare under de första åren kan nämnas Sven-Eril Bengtson, Gunnar Sahlin, Jean-Carlos Danckwardt och Torvald Emanuelsson.

I början av 70-talet avtog av någon anledning intresset, vilket självklart bekymrade förbundsstyrelsen i Stockholm. 1974 förlades förbundets utbild-

ningskonferens till Ronneby brunn och till den blev jag med två dagars varsel kallad. Under konferensen bearbetades jag hårt, och resultatet blev, att jag lovade att försöka samla så många som möjligt för att om möjligt åter få igång verksamheten. Den 2 april 1974 konstituerades en styrelse, som jag åtog mig att leda tills vidare. Att ”tills vidare” skulle vara i 20 år, hade jag nog inte tänkt mig, men så blev fallet. 1994 tog Olav Olsson över, men fick på grund av sjukdom redan året därpå överlämna uppdraget till Lennart André, som blev KAROF:s Karlskrona siste ordförande.

Vi satte nu igång en omfattande kursverksamhet. Vi började med utbildning i navigation, som ledde till förarbevis. Året därpå fortsatte vi med skepparkursen, där 12 godkändes i examen. Vi har också haft utbildning i astronomisk navigation och genomgått en fartygsmekanikerkurs.

I 5:e batteriets regi körde vi terrängbil 11 och lätt lastbil på Rosenholm. Vid denna kurs slut avlades prov för militärt förarbevis, det så kallade röda kortet. För att praktiskt tillämpa det vi lärt oss under navigationskurserna har vi haft förmånen att få disponera en bevakningsbåt med vilken vi gjort 3-dagarsturer till bland annat Öland och Blå Jungfrun.

Fr. v. kn Lennart André, mj Ulf Sjöberg, mj Sven Åkeson och mj Lars-Erik Karlsson, som samtliga ingår i KAROF:s styrelse. Bilden är tagen framför en av Helabatteriets 15-cm-pjäser i samband med lokalavdelningens studieresa i norra Polen våren 2000.

En årlig tur med något av Kustbevakningens fartyg, med strandhugg på bland annat Utklippan, Tjärö och Hanö, har varit en obligatorisk punkt på vårt utbildningsprogram. Reservofficerare har också inbjudits att delta i Minutläggningsdivisionens örlogsbesök i Rönne och Lübeck.

I samband med alla aktiviteter har vi alltid fått bästa tänkbara stöd och hjälp från myndighetens sida. BK/KA2 är kända för att ta väl hand om sina reservere. Detta har alltid omvittnats i samband med kurser och inkallelser, då kamrater från skilda delar av landet träffats.

Ett besök på Kungsholmsfort en torsdag i november med ärtsoppa och information har varje år stått på programmet. Jag minns särskilt 80-talet med ubåtsjakten. En gång blev middagen försenad ett par timmar, eftersom larm gick, precis när vi anlände. Den förseningen tog vi gärna. Vi fick nu tillfälle att följa händelseutvecklingen från första parkett i övervakningscentralen. Ett annat år hade isen lagt sig mellan Finskan och Kungsholmen. När vi kom upp i centralen visades en video, där vi kunde följa vår promenad över isen allt ifrån vi steg ur våra bilar tills vi gick iland. Vi var mäkta imponerade av övervakningskamerans tillförlitlighet. Detta var något om vad KAROF gjort. När nu sammanslagningen med SAFR till SVEROF är ett faktum, hoppas jag, att de gamla KAROF-frågorna kommer att få en framskjuten plats i det nya förbundet. Det är också nödvändigt med en förnyring av den styrelse, som kommer att väljas.

Den civila personalen vid regementet

Av Olle Melin

Den civila personalen vid regementet har ofta kommit i bakgrunden i förhållande till den militära. Utbildning var den dominerande verksamheten och för detta krävdes militär personal. Men för att bedriva en effektiv utbildning behövs stödfunktioner av olika slag såsom fastighetsdrift, skötsel av skjutbanor och utbildningsanordningar, mathållning, sjukvård samt inte minst administrativ service.

Före sekelskiftet 1900 utfärdades bestämmelser om företrädesrätt till civilanställning åt avgående manskap vid truppförbanden. Förmodligen har de första civila vid KA 2 varit före detta manskap vid Karlskrona artillerikår. Vidare användes under seklets första år icke vapenföra värnpliktiga, så kallade militärbetare, för handräckningstjänst och som skrivare på expeditioner.

KA 2 ingick som en del i Karlskrona fästning, där regementschefen var artilleribefälhavare. Huvuddelen av de få civila tjänster som fanns var kopplade till fästningsstabens och berörde således inte direkt regementet. På samma sätt var civil personal för byggen, fastighetsdrift m.m. kopplade till fortifikationen eller till Örlogsvarvet. Som exempel kan nämnas, att kaserneelektrikern på Vallgatan hade sin anställning vid örlogsvarvets elektriska verkstad. En speciell verksamhet vid regementet var skomakareverkstaden med en mästare och 10 skomakare, en verksamhet som övertogs från artillerikåren och pågick fram till 1925, då det nya skomakeriet på Stumholmen började tillverka och laga skor för hela garnisonen.

I kungligt brev av 1922 medgavs anställning av två kokerskor vid KA 2. Detta var första gången som civil personal togs i anspråk i matinrättningarna. Först 1934 kom bestämmelser om anställning av husmödrar och ekonomibiträden inom förplägnadsfunktionen.

I början av 1930-talet tillkom tjänster för förrådsmän. Anställningen av dessa föranledde tvister mellan arbetsgivaren och Försvarets Civila personalförbund (dagens SEKO). Tvistefrågan var, att som förrådsmän anställdes i huvudsak före detta fast anställda underbefäl, som på grund av den svåra arbetslösheten på 1930-talet hade svårt att få nya arbeten, när kontraktstiden gått ut. År 1935 utökades företrädesrätten att även omfatta flera befattningar såsom eldare och sjukvårdspersonal. De civilanställda före detta manskapet gick under benämningen lodare.

Legendariske vapenteknikern
Åke Möller i arbete

Den civila personalen omnämns nästan inte alls i försvarsbeslut respektive i försvarskommissioners betänkande, medan korpraler och fast anställda meniga detaljräknas. Ett skäl kan vara att den civila personalen i regel avlönades från så kallade sakanslag, vilka disponerades lokalt av respektive förvaltning. (Tyg, intendentur, fortifikation m.m.).

I beslut 1942 finner vi en markant ökning av den civila personalen, detta för att kunna frigöra militär personal för tjänstgöring vid beredskapsförbanden. 1947 ser vi första gången beslut om reducering av personalstyrkan och detta gällde såväl militär som civil personal. Nya bestämmelser om företrädesrätt för underbefäl till civila befattningar försvårade möjligheterna till vidareutveckling och avancemang för den befintliga civila personalen.

Expeditionstjänst på Gräsvik under beredskapen

Uppsättandet av Blekinge kustartilleriförsvaret innebar att huvuddelen av den civila personalen fanns inom denna organisation. Vid regementet fanns civil personal på expeditioner, i övningsförråd, i matinrättningar samt inom sjukvården.

Organisationsförändringen 1956 innebar att regementets och kustartilleriförsvarets förvaltningsenheter slogs samman, varvid förplägnadspersonal och sjukvårdspersonal överfördes till BK. Vid samma tillfälle avvecklades administrativ civil personal vid utbildningsbataljonerna. Kvar vid regementet fanns administrativ personal vid regementsstaben, personal i övningsförrådet på Gräsvik och i övningsförråd och måldepå på Kungsholmen. Till detta kom en personalvårdskonsulent. En speciell grupp var de civila båtchefer och maskinister, som hade sin tjänst vid Sjötransporten på Kungsholmen. I början av 1960-talet bestod denna grupp av 6 tjänstemän, vilka var anställda över stat på vakanta underbefälstjänster. Vid avgång återbesattes inte dessa tjänster med civil personal och 1983 lämnade den sista i gruppen, Arne Wallfors, KA 2 med pension. 1981 stängdes övningsförrådet på Gräsvik och verksamheten överfördes till BK förrådsavdelning. Samma skedde på Kungsholmen, dock blev måldepån kvar vid regementet

Från början av 1980-talet fram till nedläggningen utgjordes regementets civila personal av mellan 5 och 10 personer verksamma i expeditionstjänst vid regementsstaben, som bibliotekarie och som servicemän i måldepån.

Den civila personalen fick fältutbildning på 1990-talet

De värnpliktiga vid regementet

Av Olle Melin

Tjänstgöringstid mm

Den 14 juni 1901 fastställde Kungl Maj:t den nya härordningen, som innebar att indelningsverket och beväringssystemet upphörde och Sverige fick ett värnpliktsförsvar. Vidare skulle den värvade stammen avskaffas och vid bland annat kustartilleriet ersättas med volontärer anställda med kontrakt. Det var alltså detta förhållande som gällde, när KA 2 sattes upp den 1 januari 1902.

Till KA 2 fördelades de första åren värnpliktiga, som inskrivits till flottan för fästningstjänst. Dessa skulle tjänstgöra 258 dagar och genomföra en repetitionsövning om 42 dagar under fjärde året. De värnpliktiga som skrevs in för kustartilleriet 1902-1907 skulle fullgöra sammanlagt 172 dagar, fördelade på 137 dagars grundutbildning och 35 dagars repetitionsövning förlagd till tredje året. 1912 utökades tjänstgöringstiden till 182 dagar.

Inryckning de första åren skedde i maj månad och avslutades med regementsövningarna i september, till vilka en repeterande årsklass inryckte. Från och med 1908 skedde inryckningen i början av januari, ett förhållande som kom att bestå för huvuddelen av årsklassen, så länge KA 2 fanns kvar.

1914 års riksdag beslöt om en ny värnpliktslag, som innebar att huvuddelen av KA 2 värnpliktiga fick en tjänstgöringstid om 365 dagar, 323 i första tjänstgöring och 42 i repetitionsövning. Värnpliktiga med studentexamen ålades 500 dagars värnpliktstjänstgöring. Första tjänstgöringen genomfördes i två omgångar och detta innebar möjligheter till höjd krigsberedskap under första världskriget.

1925 års värnpliktslag sänkte tjänstgöringstiden till 200 dagar för värnpliktiga i allmänhet och 260 dagar för studenter. Värnpliktsstyrkans numerär sänktes till följd av den så kallade kategoriklyvningen, som innebar att inte alla värnpliktiga i en årsklass inkallades till tjänstgöring. Detta innebar svårigheter i ett specialiserat vapenslag som kustartilleriet, genom att vissa utbildningskategorier inte kunde utbildas varje år.

1936 års värnpliktslag innebar för KA 2 samma tider, som gällde 1925. I och med andra världskrigets beredskap genomfördes en mängd ändringar i värnpliktsförhållandena för att kunna tillgodose beredskapsförbanden med erforderlig personal.

Från och med 1950 sattes värnpliktstiden för meniga till 270 dagar, ett förhållande som rådde fram till VU 60 reformen i mitten av 1960-talet. För KA 2 del innebar detta att åldersklassen 1951 ryckte in den 8 januari och ryckte ut den 6 oktober.

Från slutet av 1960-talet till och med regementets nedläggning har ett antal förändringar i tjänstgöringstidens längd och in- och utryckningstider skett. Således gällde under 1970-talet och början av 1980-talet, att utryckning för hela åldersklassen skulle ske i slutet av augusti bland annat för att undvika mer än ett års uppehåll för högskolestudier på grund av militärtjänstgöring. Vidare skedde en kategoriklyvning av de meniga i form av kategori F och kategori G, där F-soldaterna hade en något längre tjänstgöringstid.

Utöver utbildning av regementets åldersklass genomfördes omgångsvisa utbildningar för viss servicepersonal som däcksmän och maskinmän till fartyg och båtar, kockar till olika enheter, bilförare till transportcentraler m. m. Ett särskilt problem utgjorde utbildningen av radarbemanningar till de beredskapsrustade radarstationerna. Det blev på detta sätt en överproduktion av ovan uppräknade värnpliktiga, en överproduktion, som innebar, att stor del av dessa värnpliktiga aldrig kom att ianspråkta för krigsorganisationen.

VI 90-systemet (Verksamhetsidé 90) innebar ett utökat ansvar för krigsförbandscheferna att omsätta sin personal i krigsorganisationen. Krigsförbandscheferna beställde helt enkelt sina värnpliktiga hos Pliktverket, som placerade dem för utbildning vid regementet.

Uttagning

Fram till och med 1969 skedde slutligt urval till utbildningslinje vid regementet och innebar ett stort arbete för kompanicheferna under 1. kursen. Från 1970 och framåt var detaljuttagningen klar vid inryckningen och endast smärre justeringar skedde efter inryckningen.

Rekryteringsområde.

Med fog kan KA 2 kallas för hembygdens regemente. De flesta värnpliktiga kom från Blekinge, från Skåne, från Kalmar län och i viss mån från Halland, givetvis med enstaka inslag från övriga delar av landet, bland annat för att er hålla tekniker med rätta kvalifikationer.

Utöver den egna åldersklassen kom värnpliktiga från hela landet för centraliserad utbildning. KA 2 utbildade ett stort antal soldater i sådan utbildning för hela kustartilleriet, såsom tekniker och mekaniker, radiotelegrafister, kockar, kommissarier och kvartermästare, motor- och bilförare, robotpersonal samt i

regel personal för det rörliga artilleriet. Detta innebar att KA 2 under vissa perioder på 1960- och 1970-talet var landets största utbildningsregemente med 1200-1300 värnpliktiga vissa år.

Utbildningskategorier

Som mest kunde ett drygt trettiotal utbildningskategorier utbildas under ett utbildningsår vid regementet. Detta innebar en hög belastning på befälskåren och ibland hög befälsstäthet på grund av små enheter. Försök gjordes att vissa år ta bort vissa kategorier, vilket dock medförde stora nackdelar, eftersom det då inte gick att öva i kompletta förband under slutövningarna.

Värnpliktsförmåner

Successivt under 1900-talet har en avsevärd förbättring skett av de värnpliktigas förmåner. Penningbidraget har ökat i takt med penningutvecklingen i landet, uttryckningsbidrag infördes på 1960-talet, som ett värdefullt stöd att skapa en ny tillvaro efter utryckningen, familje-, bostads- och näringsbidrag har också successivt införts och klart förbättrats. Antalet fria hemresor har undan för undan förbättrats och specialdestinerade bussresor infördes på 1970-talet och kom att bestå under regementets återstående tid.

Även inom icke pekuniära områden har förändringar till det bättre skett. På 1970-talet infördes utbildningsfria lördagar, ständig nattpermission och möjlighet att passera ut och in på regementet i civila kläder.

Personalvården vid regementet har förutom sin kurativa verksamhet på många olika sätt bidragit till att öka trivseln bland de värnpliktiga vid regementet. KA 2 hade utan tvekan ett av landets förnämsta förbandsbibliotek. Fritidskurser inom de flesta områden har genomförts i stor omfattning, ofta i samarbete med något studieförbund i Karlskrona. Tillgången till dagstidningar, TV-apparater m.m. har förbättrats, allt för att göra värnpliktstiden så bra som möjligt.

Medinflytande

Grunden för de värnpliktigas medinflytande låg i 1940-talets beredskap, då särskilda så kallade kompaniassistenter infördes. Assistenten var en värnpliktig med stort förtroende bland kamraterna och som skulle kunna framföra önskemål m.m. till förbandschefer och samtidigt vara de värnpliktiga till hjälp i vissa sociala frågor.

Så småningom tillkom regementsnämnd under ordförandeskap av regementschefen, där värnpliktiga genom sina förtroendevalda kunde framföra

synpunkter och förhoppningsvis få förbättringar till stånd. För mathållningen fanns ett särskilt utspisningsutskott och så småningom inrättades också kompani- och batterinämnder för att underlätta verksamheten i regementsnämnden.

Valen till värnpliktsriksdagarna, sedermera kallade värnpliktskonferenser, som genomfördes från slutet av 1960-talet blev på KA 2 lugna tillställningar, som inte gav några rubriker i press eller annat. Tyvärr var intresset från de värnpliktiga ganska magert och valdeltagandet vid regementet var i regel inget att skryta med. Kanske berodde detta trots allt på, att soldaterna trivdes vid regementet och var nöjda med utbildningen och övriga förhållanden.

Åren efter 1968 dominerades verksamheten vid många av landets regementen av soldattidningar och grupper av mer eller mindre revolutionär karaktär. Dessa företeelser gick, tack och lov får man väl säga, KA 2 helt förbi.

Värnpliktig på 1910-talet

Av Ture "Tusse" Sjögren

I sin bok "Ett år som skogsmatros" beskriver Ture "Tusse" Sjögren sin värnpliktstid vid KA 2 1914-1915. Tjänstgöringen var dels förlagd till kasernerna på Vallgatan och dels på fortet Västra Hästholmen. Nedanstående kapitel utspelar sig just på Västra Hästholmen.

Från revelj till tapto

På slaget sex varje morgon skallade en ilsken trumpetsignal genom fortets långa korridorer. Några ögonblick senare hördes en halvvakn logementsbefälhavare utstöta en serie kraftigt formulerade maningsord om allmän uppstigning och så småningom syntes också ett och annat tecken till liv i kojerna. Men först sedan nämnde befälhavare gjort en rond genom logementet och med starkt personligt färgade tillrop till var och en, ofta nog åtföljda av en eller annan kraftig och välplacerad knytnävssöt, kom uppstigningen på allvar i gång. Humöret var det väl mången morgon si och så med. Hade slumpen givit en till sidokamrat någon herre med livlig fantasi och den ovanan att vilja meddela sin omgivning vad som uppenbarade sig för honom under drömmen, kunde ens tålmod bli satt på ganska hårda prov. Under en tid hade jag det nöjet att ha bredvid mig en av stamrekryterna, och han icke blott konverserade om nätterna utan företog även ganska livaktiga gymnastiska övningar med armarna, så att det ej sällan hände, att jag väcktes av en mindre vänlig klapp i synen. Lyckligtvis fördelade han sina gracer och utsträckte sina nattliga fäkterier även till ynglingen på andra sidan, och som denne var en betydligt kroppskraftig herre, överlät jag med fördel åt honom att utöva de repressalier, han fann för gott.

När man väl svängt benen ur kojen, gällde det att få strumpor och skor på. Cementgolvet var nämligen allt annat än behagligt att bestiga barfota. Först och främst var det isande kallt och dessutom åtlyddes väggarnas anslag: "Spotta i spottlådorna" betydligt mycket mindre, än som var önskligt. Att man gömde en nattlig salivkladd i en näsduk hände kanske en gång på tusen och ansågs för överklasseri. I de 999 fallen hamnade den på golvet, eller om det ville sig riktigt väl i en av underkojerna... Men då blev där ett väsen!

För att gå fri från dessa golvets farligheter ställde vi alltid våra lackmaror med strumporna i inom räckhåll från kojen. Låg man i ovanrede, hängde man dem vid huvudgården på krokarna i bommen. Och ve den, som blev upptäckt

med något fuffens med fotbeklädningen. Det var nämligen ett ganska gouterat nöje, att när man kom hem och haft stadspermission och kamraterna redan lågo i sömn, just ta och göra vissa omplaceringar bland skodonen. Det ordförråd, som användes vid uppvaknandet, när något sådant skett, kan jag tyvärr omöjligt begagna mig av i min historia.

Sedan man nu på ett eller annat sätt kommit i skodonen, framletade man ur koffertens eviga kaos handduk och tvålask. Den senare utgjordes i de allra flesta fall av en tömd tobaksask av det berömda, förut omtalade märket Tidemans Mixture, vilket inom parentes sagt gav anledning till i oändlighet upprepade ordlekar på mitt arma dopnamn. En del av oss hade celluloidaskar eller bleckkärl, men hur enkla dessa än vore, fanns det faktiskt inga föremål, som i så hög grad voro utsatta för en aldrig avslöjad långfingrighet. Råkade man glömma en sådan kvar på tvättstället var det säkert som sex, att någon inom kort hade blåst på den. Plus tvålen naturligtvis.

Tvättningssceremonien försiggick vid väggfasta handfat ute i valven, och iskallare vatten tror jag mig aldrig ha varit utsatt för. Men tack vare det blev man också obevekligt vaken.

När man återkom till logementet, var det vanligen ytterst knappt om tid, tills det blåste till morgonvisitation. Men tack vare den vana man fått i konsten att kränga på sig blåskjortan, gick alltid klädseln i en blink. Återstod så att snöra upp kojén. Detta var nämligen ett synnerligen viktigt moment och måste utföras med stor konstfärdighet, enär en knölig eller gapande koj ovillkorligen renderade dess innehavare en skrapa av vederbörande visitator och – om slarvet upprepades – anmälan för styckis, som i detta fall var en ettrig petitmaitre.

En kvart i sju blåstes till korum och kompaniet uppställdes framför officersmässen, varefter dag för dag denna parodi på gudstjänst gick av stapeln. Jag behöver icke förfalla till något som helst slag av skenheligt tal, när jag säger, att ceremonien faktiskt mången gång urartade till upprörande gyckel.

Efter korum vidtogo en timmas övningar och denna timma ansågs i allmänhet vara den suraste på hela dagen. Var och en gick till den pjäs man blivit tilldelad och under befäl av underofficerskorpral ägde instruktion rum i de olika attiraljernas byggnad och sätt att fungera. Visserligen hade på kompaniorder tillkännagivits, att man under eftermiddagens lediga timmar på egen hand skulle studerade läroböcker i pjäsernas konstruktion, som utdelats, men dessa självstudier visade det sig ganska svårt att få igång. Vi stackars korpralskolelever voro nog de enda som självmant hängåvo oss däråt, men orsaken låg nu icke så mycket i det osläckliga kunskapsbegäret som fastmera i rädslan för ett eventuellt permissionsförbud, som alltid ställdes i utsikt för oss av vår läro-

mästare, för den händelse luckorna i vårt vetande visade sig allt för stora och vår vilja att utfylla dem ej gav önskat resultat.

Klockan 8 gjordes avbrott och när hornsignalen efter fem minuter ljöd på nytt, var det en helt annan fart i uppställningen än på morgonen. Det gällde nämligen morgonkäk. Djupt inne i hjärtat av fortet ligga matsalarna, där vi intogo våra måltider, naturligtvis alltid vid elektriskt ljus. Vid ett litet bord för sig själv var dukat åt daglöjtnanten, som vid varje måltid gjorde en rond genom matsalen och mottog styrkeuppgift av dagunderofficeren. Hans besök följdes alltid med ett visst intresse och det noterades genast vid matborden, huruvida han gick bort och åt sin matportion och detta möjligen föranledde någon anmärkning. Ty ute i matsalen voro aldrig alla nöjda.

Så skedde emellertid, så vitt jag minns rätt, endast i några enstaka fall, men detta förklaras ganska naturligt därav att kocken med en viss omsorg och urskillning tillsåg vad som sattes fram på daglöjtnantsbordet.

När frukosten var över, gick man raka vägen till markan och tärde sin morgonjava och lyckades i bästa fall få del av nyheterna i kulturbladen från Karlskrona, som morgonbåten hade fört med sig. Och det kom man snart underfund med, att ville man verkligen bli i tillfälle att se en tidning, så gällde det att få fast den senast vid middagsrasten, ty längre fram på dagen fick man utan undantag söka den å vissa undangömda lokaler, där den helt naturligt befann sig i mer eller mindre ofullständigt skick. Och en sak är säker, att under ingen tid av mitt liv före den dag, då jag hamnade i journalistikens armar, har jag läst min tidning så samvetsgrant som under exercisåret och under de sex veckor mitt regementsmöte varade, utgjorde Karlskrona-Tidningens följetong mitt enda vittra studium.

Efter frukost fortsattes övningarna med infanteriexercis, ladd- och riktövningar, kanonexercis, instruktion etc. Allt försiggick i en fruktansvärd enformighet och jag betvivlar, att den hjärna existerar, som skulle kunna förbli oberörd inför ett så utbildat inpluggningssystem. Ty faktum är, att när regementsmötet stod för dörren, hade vi kläm på den minsta detalj på våra kanoner, och mången gång hände det att vi slog de reservofficerare, som då inkommo, på fingrarna, vilket naturligtvis alltid väckte stor glädje.

Halvtimmen före middagen var anslagen till badning. Under försommaren fingo vi välja mellan bad och friluftss lekar och deltagandet i de senare var också betänkligt stort. I och med midsommar blev emellertid badningen obligatorisk och ett dovt knorrande hördes under de första dagarna, samtidigt som anmälningarna till sjukvisitation om morgonen tilltogo. Sjukvårdaren var emellertid gammal i gården och körde antingen ut vederbörande med rådet att ta på ylle-

tröjan igen eller också ordinerade han en matsked av en underbar patentmedicin, som åtminstone hade den följden, att patienten icke kom så snart tillbaka.

Klockan två åts middag och under denna utdelades eventuellt anländ post. Aldrig någonsin torde man varit så tacksam för brev som under dessa månaders ö-liv. Efter middagen följde ytterligare två timmars exercis och därmed var arbetet för dagen förbi.

Möjligheterna till förströelse på fortet voro, som lätt inses ganska minimala. Vanligen tillbragte vi en eller annan timma av vår eftermiddagsledighet i våra kojor, smygrökande en pipa tobak och diskuterade något anmärkningsvärt, som hänt under dagen, vilka diskussioner nästan alltid resulterade i en samstämmig uppslutning kring parollen: ”Nä tacka vet jag det civila!”

Sedan lättjan något så när gett med sig, kommo kortlapparna fram i något hörn. Vid ett bord sutto några av de äldsta stammarna och dunkade priffe och dit lönade sig minsann inte försöka sticka näsan.

Den skicklighet i préférencens mysterier, som de under långa år och trägen övning förskaffat sig, gjorde att det för dem blivit en hederssak att ej låta sitt spel profaneras av en oskicklig och långsam novitie på området, och när jag en gång var djärv nog att våga göra en anmärkning över Jims spelsätt, möttes denna anmärkning endast av föraktfull tystnad, varefter jag blygt drog mig bort till de mina och kastade mig med lidelse in i deras ”sista stick”. Det var strängeligen förbjudet att spela kort om penningar, men trots detta torde under årens lopp många tusental av femöringar ha bytt ägare vid de långa, en gång gulmålade logementsborden. En klick hade nått så högt i finess, att man nästan utslutande spelade ”tjugeitt”, men i allmänhet drog man sig för detta spel, då det så lätt gick till ”summer”.

Jag minns en gång, då jag förlorade ända till 1.80, vilket jag betalade med mina sista 1.50 samt tre ark brevpapper och kuvert. Vinnaren var emellertid en ädel och generös man och hela spelsällskapet bjöds på kaffe på markan. Men jag fick telefonera till J. på Kungsholmen, och med morgonbåten nästa dag erhöj jag två räddande enkronor, tack vare vilka jag kunde fylla mitt behov av rökverk under återstoden av veckan tills lördagen kom med större möjligheter inne på ”Femman”.

Många av såväl stam som beväring förströdde sig under eftermiddagarna med att avskrika visor. En mängd sådana visböcker förefunnos på kompaniet och de erbjödo ett visst intresse. En mängd dikter ur vår litteratur kunde man finna vid sidan av klagosånger över kommisslivets dysterhet, vanligen författade av någon avgångsgäst. En av de senare slaget, som ofta sjöngs, bar helt enkelt namnet ”Nya Hästholmsvisan” och var en versifierad skildring av en

dags liv på fortet. Tyvärr förbjuder dess längd ett återgivande. Om kvällarna då vi sutto hopkrupna i våra logement togs den nästan alltid upp. Någon drog fram sitt dragspel och snart var den unisona sången i full gång. Den entoniga melodin väckte sentimentalitet och det hände mångfaldiga gånger i skymning- en, att, när sången var slut, ett par sekunders intensiv tystnad rädde i logemen- tet. Tankarna voro fjärran från fortet, i hemmen i Limhamn, Kvarnamåla eller Kristianopel. Så föll ett ord och stämningen bröts och man tog upp en ny visa.

Efter kvällsmat kröpo vi för det mesta till kojs och den återstående tiden, tills ljuset släcktes, ägnades åt historieberättande. Dessa historier lämpa sig emellertid ej heller att återges i tryck.

Ett litet intermezzo från en junikväll; Jag hade hemifrån fått mina pyjamas och haft dem på mig ett par nätter, utan att ana, att jag därmed begick något reglementsstridigt. Men en kväll kommer korpralen bort till mig och säger i sin allra barskaste ton: ”Hör nu, 113. Tror han inte jag har sett det va? Vet han inte att det är förbjudet, att ligga med kalsongerna på. Låt bli det där hädanefter!” jag resignerade och vek ihop mina stackars ”kalsonger”. Och så hade antagli- gen skett förr eller senare korpralens anmaning förutan, ty under de föregående kvällarna hade de gett anledning till en ganska rakt på sak gående drift från kamraternas sida, och det hade man lärt bli ganska känslig för.

När tapto ljud i korridoren, vred korpralen ned ljuset. Tystnaden bröts väl en och annan gång av något kvickhuvud, som hade ännu en replik på hjärtat, vilken alltid åtföljdes av ett kraftigt ”Håll käft!” från korpralen, men rätt snart tog tröttheten ut sin rätt och tystnaden blev fullständig – i det närmaste åtmins- tone.

Här följer Nya Hästholmsvisan, hämtad ur en vaxbok tillhörande 5317/8 Hil- ding Rosqvist från Emmaboda, som gjorde sin värnplikt vid KA 2 och på Väs- tra Hästholmen 14 oktober 1936 – 2 april 1937.

*I Blekinge skärgård där märkes en ö
som stolt synes trotsa var brusande sjö
Den ligger så stolt ibland klippor och skär
om namnet ni önskar det Hästholmen är*

*Så dyster den synes med murar så grå
och vallar så många med flaggspel uppå
Där pansartorn stora och hotande stå
med eldrören vända mot havet det blå*

En främling nog frågar vem viskar väl där?

*Då genast vi svarar det är militär
De ligga där ständigt som hundar i bo
och vaktar så troget sin ö må ni tro*

*I regn och i dimma i snö och i blåst
man uppe på vallen kan skönja en post
så ofta åt havet han spanande ser
ty han skall ta reda på allting som sker*

*För han kan ej på natten taga sig en lur
han en gång i kvarten skall draga sitt ur
Gud nåde den syndarn om han det ej gör
I buren han hamnar det svarar jag för*

*Vad morgon när frukost vi spisa en stund
Då kommer sergeanten så kort och så rund
med borstade pjäxor och blicken så barsk
och giver oss order som utföres strax*

*Och så går den dagen och flera med den
så ofta man tänker på sin lilla vän
Men vi få väl hoppas och tänka som så
att dessa dagar går väl ändå*

*Med sång och bekymmer de jagas väl bort
från gastarna ute på Hästholmens fort
Ty ångan är uppe hela dagen lång
hos ynglingarna som leva i tvång*

*Med varning jag slutar min visa så här
till ynglingarna alla bliv ej militär
ty vet att er frihet den rövas från er
det gått så för mig och jag önskar ej fler*

*Vem visan har diktat det har jag ej sagt
det hade en yngling en stormiger natt
som satt där så ensam och hörde uppå
de brusande vågor mot Hästholmen slå*

Värnpliktig på 1930-talet

Av Finn Svenonius

Några minnen från min tid vid KA 2

Det började i mars 1932, då de värnpliktiga skrevs in på "Wieselgrens Minne" i Lund. Jag hade med stor förtjusning läst "Tusse" Sjögrens bok "Ett år som skogsmatros" och fascinerades av möjligheten att slippa långa marscher med skoskav och fotsvett. Och så blev man ju förlagd till en idyllisk ö i skärgården! Jag beslöt mig alltså för att bli kustartillerist. Och så blev det.

Först blev det 80 dagars rekrytutbildning på Kungsholms fort, där den jovialiske kaptenen Gyllencreutz var fortchef. Vår ungdomliga skara från hela landet blev iförd sjömansmössa med inskriften "Kungl Kustartilleriet", blåkragad skjorta, bussarong etc, och till tecken på att vi var reservbefälselever, fick vi en blågul träns på "finjackan".

Förläggningen var ganska primitiv och bädden var en hängmatta, som krokades fast vid läggdags.

Så vidtog övningar: "Harvning" och "gevärsföring" med karbinen, vaktjänst, rodd (med "årbräckning"), studium av gradbeteckningar osv. Vår bibel var Rekrytundervisning för Kustartilleriet, som vi studerade med stort intresse och till befälets belåtenhet. Efter någon vecka släpptes vi lösa i Karlskrona, där vi ansågs nog kompetenta att urskilja, på vilka vi skulle göra honnör.

Det skulle föra för långt att i detalj uppehålla sig vid en mängd militära detaljer, som är alltför väl kända av läsekretsen, allra helst som jag har en alldeles speciell avsikt med dessa rader.

Jag tar därför ett raskt hopp över till vår korpralsundervisning, som ägde rum på Aspö Mad under följande sommar.

Jag tillhörde 2. kompaniet och skulle alltså sätta mig in i det som gällde luftvärnet. På den tiden behövdes en hel rad specialinstrument för att fastställa målets läge, och dessa separata detaljer inmatades i ett centralinstrument, som, sett med nutida ögon, nog skulle betraktas som mycket primitivt. Min kamrat Ribbing från Stockholm och jag hade fått på vår uppgift att hantera fartmätaren, och i ilfart kånkade vi den jättetunga apparaten i sin låda och monterade upp den på batteriplatsen. Det var en mycket varm sommar, så vi svettades köpiöst hela vår kassa hamnade på markan, där fru Elvingsson residerade och försåg oss med drycker.

Vi var mycket intresserade av utbildningen och gjorde vårt bästa för att nå ett gott resultat. Min kamrat Lars Bäck (sedermera hög tjänsteman i Generalpoststyrelsen) och jag tränade ofta signalering med lanternorna på kvällarna, vilket bland annat bidrog till vårt höga betyg för tjänstbarhet, en bit över 9 poäng. Vi blev i sinom tid inte bara korpraler utan innehavare av flaggkorpralens åtråvärda skärmmössa.

Men slut nu med det rent militära, för nu kommer huvudsyftet med min artikel. En av mina kamrater var Per Ljungfors (senare rektor vid Trelleborgs Högre Allmänna Läroverk). När vi rastade i gröngräset, tjatade han ofta på mig, att vi borde skriva och framföra en revy inför kompaniet. Själv bidrog han inte till författandet, men han väckte mitt intresse och så tillkom revyn ”En sommar på Aspö”, som framfördes inför manskap och befäl; Kasernbefälhavare (KSB) överstelöjtnant Wallgren, kapten Birger Rosén, löjtnant Hans Ekelund, flaggjunkare Modigh, sergeant Sjökvist, korpral Bjernekuhl m. fl., m fl.

Men nu ”from things to sounds”!

*När vår revy uti sin linda låg
till bataljonen lekte då min håg
att fråga överste W-a
om vi fick ett spex ha.
Och mäktig chefen tog till orda så;
”Revy för mig Du gärna hava må.
Men är Du elak i en kuplett,
så blir Du KSB lilla fiende nummer ett
(OSV i åtta verser)
(Melodi: Samhällets lilla fiende)*

Men jag höll inte ord om elakheten, för den av Wallgren utlovade men aldrig infriade kompensationen för våra utståndna strapatser, föranledde följande visa, som jag sjöng iförd i ett nattkärl med rem runt hakan.

*En sorgesam visa jag ämnar att sjunga,
som mäktig må gripa båd gamla och unga.
Den visan jag sjunger i sorgesam ton,
för den ska behandla vår kompensation.*

*I lexikon studier jag har bedrivit.
Hur glad har jag inte vid läsningen blivit,
för där stod att fritid och rekreation,
det menas med lånordet kompensation.*

*Men sedan till Aspö jag styrde min kosa,
min uppfattning ändras utav denna glosa.
Här måtte dom alldeles fått bakom skon
med vad som ska menas med kompensation.*

*Var middag har Bore till Aspö sig ringlat
med varor, som väbeln åt ön efterpinglat.
Åt manskapet mat, åt sergeanten ranson,
åt Chefen för fem öre kompensation.*

*När jag om en tid i katedern förkunnar
och öser åt ungar ur vetandets brunnar
då skall jag förtälja, att endast med tron
kan omfattas lånordet kompensation.*

(Melodi: Sandahl kanon)

Av våra officerare var löjtnant Hans Ekelund nog den färgstarkaste. Hör bara!

*Blott i korta sommardaagar
små löjtnantshjärtan gro vid Sjökvists knut,
knut, knut.*

*Dock långt mera mej beha-agar
ett hjärta, som fort ej blommar ut, ut, ut.
Löjtnant Hasse, löjtnant Hasse.*

*Du är den bäste absolut
ibland löjtnantshjärtan.*

*Löjtnant Hasse, löjtnant Hasse,
Du är den bäste absolut.*

*Vem kommer rusande som fa-anden
och hastigt sin styrka tar emot, mot, mot.
med motbok i vänstra ha-anden
och lackskor ibland uppå sin fot, fot, fot.
(Jo, det är) löjtnant Hasse, löjtnant Hasse osv*

*När jag på kvällen klockan ti-ie
i växeln plär lyssna som en tjuv, tjuv, tjuv,
hör jag "Två-fyra-nio-ni-ie,
som kvittrar med änglastämman ljuv.*

(Melodi: Halleluja)

Löjtnant Hasse osv

Ja, sommaren på Aspö Mad var verkligen oförlömlig och väl värd följande avskedskuplett.

*En sommar på Aspö
i skärgårdens famn,
en sommar på Aspö,
vad glans i Ditt namn!*

*En sommar på Aspö
i ungdomens vår
ett strålande minne
som alltid består.*

(Melodi: Två solröda segel)

Värnpliktig på 1940-talet

Av Bert Svanstein

Undertecknad, 1577-11-44 Svanstein, minns gärna tillbaka på den period, då jag fullgjorde min värnpliktstjänstgöring vid kustartilleriet, även om densamma i tiden sammanföll med andra världskriget med alla dess följdverkningar. Under 1930-talet var ju oron stor för, att ett nytt världskrig skulle utbryta och naturligtvis ställdes i fokus frågan, huruvida Sverige liksom "förra gången" kunde hålla sig utanför. Tidningar och radio höll oss alla underrättade om den alltmer tillspetsade situationen ute i Europa och jag minns de många pratstunderna i föräldrahemmet om den allt större krissituationen. Så inträffade det vi oroat oss för, jag minns mycket väl, när i radion förkunnades tyskarnas inmarsch i Polen, som var inledningen till andra världskriget med fler och fler inblandade nationer.

Jag gick då i Läroverkets första ring och bland det första, som förmärktes av kriget, var att skolsalarna tillfälligtvis utnyttjades av inkallade för övernattningar. Beväringar iklädda äldre munderingar och med de klassiska trekantiga hattarna belamrade skolgården. Den mest påtagliga följden av kriget var, att gymnasieeleverna fick börja någon vecka tidigare på höstarna i och för värntjänstutbildning. Denna omfattade utöver exercisövningar, utbildning i mausexercisens beståndsdelar, skjutövningar, orientering och mycket annat. De långa beredskapsstjänstgöringarna påverkade studenternas fortsatta studier och exempelvis vid de tekniska högskolorna och vid handelshögskolorna trängdes flera års studentkullar om de begränsade platserna. För egen del kom studentexamen 1943 att bli unik så tillvida, att de elever, som hade mönstrat, fick avlägga sin examen en vecka tidigare för omedelbar inställelse i det militära. Vi övriga fick vänta att bekläda oss med studentmössor en vecka och då hade de äldre kamraterna redan beträtt kaserngårdarna för exercisövningar.

Men även vår tid kom och på våren 1944 kallades vi till mönstring i en nymera riven annexbyggnad bakom frimurarelogens hus vid Drottninggatan. Nu gällde det, vilket vapenslag jag skulle tilldelas. Av hela mitt hjärta ville jag till KA 2, något jag blev orolig för att inte lyckas med på grund av viss färgblindhet. Som alternativ valde jag Signaltrupperna, men då jag efter vissa svårigheter klarade av sifferkombinationerna i färgprovet, lämnade jag mönstringen med vissa förhoppningar. Och dessa grusades inte, jag kom till KA 2.

Kriget pågick för fullt och Sverige var inte opåverkat, inklämt som landet

befann sig mellan direkt inblandade nationer. Två månader efter mönstringen infann jag mig på Gräsvik i och för påbörjande av min militärtjänstgöring, vars tidsrymd inte kunde anges, eftersom förbehåll gjordes för beredskapstjänstgöring omedelbart efter normal muck.

Något överraskande var beskedet, att vi nyinkallade redan dagen efter skulle flyttas till Oscar Fredriksborg på Rindön i Stockholms skärgård, där KA 1 var förlagt. Närmast gällde det grundutbildning och efter det vi hade fått våra utrustningar och därtill sytt fas tvåorna på uniformen, var det bara att vänta på avresa. Stig Hurtig, välbekant befäl och därtill en god handbollsspelare, marscherade med oss till järnvägsstationen, där vi placerades i tredjeklassvagnar med träsisar. Sömnen var dålig, men detta hindrade inte oss att morgonvandra genom Stockholm till Waxholmsbåtarna för sjöfärd till Oskar Fredriksborg. När vi närmade oss Rindöbryggan, kunde vi på långt håll lägga märke till en befälsperson, vars putsade stövlar verkade som två utropstecken. Det var löjtnanten Erik Adell, som blev vår chef. Hans individuella förhör om gradbeteckningar var upphetsande, ett studentförhör med censorer, som vi alla genomgått, var enbart en bagatell i jämförelse. Många missade och fick återkomma både en och två gånger och under tiden fick vederbörande endast uppehålla sig inom ett begränsat militärområde, varpå inte Soldathemmet fanns.

Vår Krigsmans erinran genomfördes på kaserngården under medverkan av översten Allan Cyrus. Så kom ytterligare läkarundersökning och då klarade jag inte färgprovet. Som förklarad färgblind tyckte jag, att jag kunde bli krigskasör, något som inte accepterades. Min mönstringsnotis om Signaltrupperna kanske angav beslutet om utbildning till signalist. Detta innebar, att jag fick fortsätta på KA 1 över hela sommaren till mitten av september.

Mitt mausergevär hade en skada på styrhylsan, vilket innebar förbud att skjuta med vapnet. På så sätt slapp jag en hel del rengöring av geväret, men vid skjutning fick jag i stället låna andras vapen. På Rindön fick vi endast nyttja skjutbanan en kort tid, varefter vi fick använda en annan bana på Värmdön. Vad jag minns från marscherna fram till den nya skjutbanan var att vi, två och två, fick bära de tunga ammunitionslådorna.

Signalutbildningen var den mest väsentliga arbetsuppgiften, ibland avbruten för vaktjänst vid kanslihuset, där vaktchefen omedelbart förkunnade, att vi måste låta "I gevär"- utropet vara utdraget, för att få överste Cyrus att vinka avvärjande för hela vaktens utryckning. En bivackövning ute på de yttersta skären utanför Sandhamn glömmer jag inte, eftersom jag flera gånger inte kunde rapportera in rätt färgsken från fyren till en boxningsaktiv furir.

Vid ett tillfälle fick vi inte komma in till våra logement, eftersom giftsprut-

ning skett mot någon form av ohyra. Istället fick vi övernatta i gymnastiksalen. Min nybakade drömtårta hemifrån låg i mitt klädskåp och den förgiftades samtidigt. Vi fick hjälpa till som funktionärer vid Militärstafetten, som hade KA 1 som arrangör sommaren 1944.

Ett mera udda arbete fick vi utföra genom att långa ved från en skuta. Det gällde att se till, att alla uppvärmningsbehov blev tillgodosedda.

Alla minnen kan förvisso inte inrymmas i denna artikel. Strax före flyttningen hem till Karlskrona och KA 2 var jag med om en bivackövning på Värmdön. En ljuvlig augustimorgon satt jag vakt med en högst betagande utsikt med bland annat en fiskebåt på utgång. I det ögonblicket fick jag ingivelsen att skjuta med mitt skadade gevär, givetvis med lös ammunition.

Så kom vi då tillbaka till Karlskrona och vid ett tillfälle blev längtan att få skjuta mig övermäktig. Vi skulle intaga Karlskrona och sköt ett skott i Kalvhagen med viss rabalder som följd.

Direkt komma från KA 1 till KA 2 deltog vi signalister i övningar med placering dels på Långören, dels på Gökalv. På första stället minns jag särskilt besvärligheten att knyta ihop sängutrustningen och på natten sov vi på samma sätt som sjömännen till havs. En man blev dock sjuk och när sjukvårdaren på morgonen gjorde sin undersökning, ropade han till oss alla; ”Grabbar, han är sjuk!”, om nu detta var en varning till oss alla för eventuella påhittade sjukdomar.

Vår fortsatta tjänstgöring avsåg vidareutbildning i signaltjänst med en vicekorpralsbefordran som lockbete. Vi höll till i träbyggnaderna på övre kaserngården på Gräsvik. Officerare var Kjell Werner, sedermera överste på KA 4, Sven Olby och Sture Lindberg. De som närmast var våra instruktörer var Jeppe Karlsson, Stig ”Linus” Nilsson samt Birgersson, som relativt snart kom att gå över till civil tjänst. Vi trivdes bra ihop och ibland kunde det hända, att såväl befäl som värnpliktiga slog sig samman för handbollspel i gymnastiksalen.

Så blev vi då vicekorpraler med förhöjd dagslön med 10% eller 10 öre. Men en ovärderlig förmån fick vi, då vi inte längre behövde stå i matkön.

Ett oföglömligt minne är generalmajor Åströms inspektionsbesök på Signalskolan. Jag skulle visa min kunnighet att dirigera en övning i laddning av gevär. Därvid fastnade en av mina vänner med sin vante i mekanismen med följd, att Åström uttryckte sig på ett sätt, som här censureras.

Som befäls personer kom vi signalister att gå på trupp och därvid bland annat leda exercisövningar. En för mig tråkig situation uppstod, när jag vid en dylik övning kommenderade så ”hårt”, att en värnpliktig började gråta. Jag minns hur Jeppe Karlson hade sagt, att när Givakt var kommenderat, då får man inte röra sig, även om en bålgeting sätter sig på näsan.

Några vicekorpraler delade logement och fick oväntat besök av översten Nyman. Alla ställde sig automatiskt i givakt, men nöjd var Nyman ändock inte. Som korpral borde man veta att kommendera givakt och det hade vi inte gjort.

Så hamnade jag i beredskap på Almö under kapten Dalheims ledning. Han var en trivsam officer, som till och med tillät under dagarna, att någon värnpliktig fick sköta en högtalaranläggning med grammofonmusik. Jag var vice dagkorpral, men framför allt tvättkorpral, i vilken funktion jag var mycket påpassad med önskemål om klädernas kvaliteter vid tvättbyten. Det blev många erbjudanden likt ”Jag bjuder på fika, om...”. Men tvättkorpralen på Almö hylade regeln om allas likvärdighet.

Kriget närmade sig sitt slut 1945. Jag han före ”muck” göra två beredskapsmånader, varefter ytterligare en inkallelse återstod. Tidigt på 1950-talet blev jag kallad till, hör och häpna, utbildning till krigskassör, vilket jag från början hade önskat. Och nu slutade min militära bana med utnämning till sergeant samtidigt med goda minnen av lärarna Folke Haag och G V Persson.

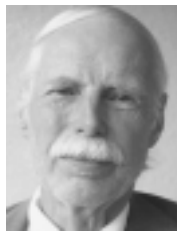
Jag har legat vid två regementen. Ett välkänt ordspråk lyder: ”Borta bra men hemma bäst”. Min militära tid under 1940-talet bekräftar med all tydlighet detta talesatts berättigande, KA 1 var väl bra men KA 2 var bäst.

Jag tackar alla militära vänner jag träffat, inte minst då i KA 2 Kamratförening. KA 2 är och förblir mitt favoritregemente.

Värnpliktig på 1940-talet

Av Karl-Erik Gustavsson

Rekryt vid KA 2

Närhelst vuxna män träffas och umgås, brukar samtalet förr eller senare komma in på minnen från värnpliktstiden. Ett verkligt bygderegemente i vår region är KA 2 i Karlskrona, som främst har rekryterat sina värnpliktiga från Blekinge, Småland och Skåne.

Ett bestående minne

Året var 1949, som 1485-11-48 Gustavsson gjorde sin värnplikt vid KA 2 i Karlskrona. Ett märkesår i livet, som är värt att minnas.

Via bland annat Östra Blekinge Järnväg ankom en stor kontingent värnpliktiga till Karlskrona Norra station på måndagsmorgonen den 10 januari 1949 och möttes där av en grupp underbefäl från regementet. I sakta mak förflyttade vi oss gående till Gräsvik, där vi fördelades på olika kompanier.

Själv var jag tilldelad 8. kompaniet, luftvärn, och inkvarterades på första våningen i Norra kasern. Utrustning med kläder och handeldvapen erhöles och sängen var den berömda tvåvåningssängen försedd med halmmadrass. 12 eller 16 man på logementet, men plats för 20. Våra uniformer var grå fältuniformer m/42 som daglig dräkt. Permissionsuniform var en grå kommiss.

Morgonuppställning skedde i korridoren de första dagarna, där kompanichefen Tor Wiessler tog emot med sitt kända ”God dag kamrater!”

De två första veckorna förekom mycket lektioner om regementets organisation, befäl och gradbeteckningar utomhus lite försiktig

En pjäsbemanning till 20 mm modell 39. Fr.v. Larsson, Österlöv, Bengtsson, Landskrona, Svensson, Påryd och riktaren Karlsson, Listerby.

exercis I (Ex I), det vill säga vända klack på kaserngården, men framförallt att öva hälsning och känna igen befälspersoner.

De följande två månaderna blev däremot omväxlande naturligtvis Ex I men också teorilektioner om vårt försvar och samhällslära, som undertecknad hade stor behållning av. Vidare artilleritjänst med materiellära och riktövningar, handvapensjutningar, närförsvar i terrängen och till och med skidåkning i Vämöparken förekom de fåtal veckor som Karlskrona hade snö denna vinter.

Tänk er ärade läsare, vilken upplevelse för våra befäl, att se tunga skåningar på skidor i Vämöparkens skidbackar. Nåja, även andra former av fysisk träning förekom, som terränglöpning och gymnastik i förläggnings gymnastiksal. Bastubad på tjänstetid var en uppskattad aktivitet, liksom många resor till blivande sommarförläggnings på Aspö Mad för att öva pjäsexercis och materielkännedom. Mycket föreläsningar och information om samhällsfrågor förekom i filmsalen på övre kaserngården. Jag minns särskilt gamle radiomannen Sven-Öjvind Swahns föreläsning om Karlskrona och Blekinge i övrigt.

Fritidsverksamhet på Gräsvik

Fritidsverksamheten hade ganska goda förutsättningar till aktiviteter på vardagskvällarna. Manskapsmässen eller i dagligt tal ”Markan” var ett livligt frekventerat ställe. Bio två kvällar i veckan i filmsalen och studiecirkel i många ämnen, särskilt språk och samhällskunskap, stod också på programmet. Mina insatser i detta avseende var att delta i en studiecirkel i föreningsteknik. Cirkelledare var överfurir Bengt Pettersson, en verkligt skicklig lärare med stor erfarenhet av föreningsarbete, särskilt fackligt sådant. Denna studiecirkel i föreningsteknik genomförd i militärmiljö har varit mig till stor nytta senare i livet.

Sommarförläggning på Aspö Mad

Efter två månaders tjänst på Gräsvik kom stora utflyttningen till ytterförläggningarna i mars månad. För 8. kompaniet inträffade detta den 17 mars och flytten gick till Aspö. Sex månaders sommarvistelse där hade vi framför oss. Om jag minns rätt flyttade övriga kompanier ungefär samtidigt enligt följande: 2. kompaniet, tungt sjöfrontsartilleri till Kungsholmen, 4. kompaniet, rörligt artilleri och 5. kompaniet, motortjänst till Oscarsvärn, 8. kompaniet, luftvärnet som tidigare nämnts till Aspö Mad, 11. kompaniet, signalister, stannade kvar på Gräsvik, 12. kompaniet, båtpersonal och minörer, till Almö och 13. kompaniet, hantverkare, fördelades på övriga kompanier som servicemän åt deras verksamhet.

Flyttningen till Aspö inträffade just en typisk vårdag med snösmältning och slask. Vi kände väl till förläggningen från våra tidigare besök för artilleritjänst, varför inget var överraskande för oss. Värmen var ojämn på luckan, innehavarna av sängarna närmast kaminen hade väl 30° på kvällarna, medan grabbarna i motsatta delen av luckan, intill ytterväggen och det stora dragiga englasfönstret hade ungefär hälften i gradantal, men på sommaren var ju allt jämlikt i lokalen. Fördelningen av mannarna, sammantaget ett 60-tal ordnades avdelningsvis, det vill säga respektive pjäsbemanning.

Senare under våren tillkom i förläggningen en grupp sjukvårdare sammansatt till en central utbildning, alltså rekryter från samtliga kustartilleriregementen i Sverige, med en viss dominans av rekryter från Vaxholm och Göteborg och med avsevärt mindre antal från Härnösand och Fårösund.

Bemanningen på Aspö Mad var den typiska för bygderementet, alltså rekryter från Blekinge, Småland och Skåne.

Pjäsbemanningar

Hur fördelningen av manskapet skedde till de olika avdelningarna kan förklaras på följande sätt: De ynglingar, som vid mönstringen uppnått de högsta poängen uttogs till underbefälselever. De grabbar, som var långa till växten, tilldelades avdelningen 20 mm luftvärnautomatkanon m/39, därav förklaringen att 1485 Gustavsson kom att tillhöra denna pjäsbemanning. De medellånga grabbarna bemannade 20 mm luftvärnautomatkanon m/40. Varför då denna gruppindelning kan vän av ordning fråga sig? Jo, helt enkelt därför att 20 mm m/39 hade en mycket hög lavett och 20 mm m/40 hade ett mycket långt underrede. 40 mm luftvärnsautomatkanon var en stor och rymlig pjäs, som kunde betjänas av alla, oavsett kroppslängd.

Befäl av alla grader

Våra befäl och instruktörer skall naturligtvis också nämnas; regementschef var överste Sten Puke, bataljonschef överstelöjtnant Gunnar Carle bördig från Torsås, kompanichef kapten Tor Wiessler och senare Hugo Ingvar Eneroth.

Vidare fanns trupputbildarna löjtnanterna Eneroth och Olsson, den enare allmänt kallad "Göddock", fänriken Runnberg, sergeanterna Edlund, Andersson, Pålsson, Ekdahl, Johansson, Nydahl, S-E Karlsson och ytterligare en sergant Karlsson, oftast kallad "Kalle sjutton". Varför han hade detta smeknamn är mig obekant, men det var bekvämt för att kunna skilja honom från S-E Karlsson. Furirerna Larsson, Olsson, Svensson, Lindell, Petersén och Widnersson fanns också med. På staben fanns förutom kompanichefen även kompaniadju-

Hela avdeln. 20 mm modell 39 samlade inför uppbrottet från Aspö Mad. Fr. v. i bakre ledet Gustavsson, Torsås, Johansson, Torhamn, Johansson, Orrefors, Larsson, Österlöv, Karlsson, Listerby. Fr. v. knästående: Karlsson, Yxnäs, Bengtsson, Landskrona, Pedersén, Kalmar, Hemmendy, Österlöv och Svensson, Påryd.

tanten flaggjunkare Malmqvist, överfurir Freij, väbeln flaggjunkare Svensson och förvaltare Johansson på matförrådet, all dagligt kallad "Morotsjohan", troligen ett arv från krigstiden, då mathållningen bestod av mycket grönsaker.

Den 1 juli 1949 skedde en omgång befälsbefordringar. Jag minns följande: löjtnanterna Eneroth och Olsson blev kaptener, fänrik Runnberg blev löjtnant, sergeanterna Edlund och Andersson blev flaggjunkare och furirerna Larsson och Lindell blev överfurirer.

Vårt befäl var mer eller mindre omtyckta av oss rekryter. Populärast var "Kalle sjutton", vars tjänstgöring var ansvaret för all kanonmateriel. Han var allas kamrat och mindre befäl.

Kapten Wiessler kallades till annan tjänstgöring och efterträddes av kapten Eneroth. Detta var en förändring, som inte uppskattades av oss rekryter, eftersom Wiessler var en mycket omtyckt chef.

Vardagen på Aspö Mad

En förändring inträffade beträffande tjänstgöringstiderna vid utflyttningen till Aspö. Lördagar utgick från tjänstgöringsschemat och ersattes med kvällstjänst två gånger i veckan, tisdags- och torsdagskvällar. Regelbunden permission fick vi alltså från fredagskvällen till måndag morgon med undantag för de tillfällena, då kommendering kom emellan, till exempel vakttjänstgöring med tre man och vaktchef, den senare från underbefälseleverna.

Vaktstyrkan ersattes under vardagarna med en kasernordonnans, men kl 1700 gick vaktstyrkan på och fortsatte till kl 0700 morgonen därpå. Vakttjänsten kunde ha sina ljusa sidor. Tidiga vårmorgnar var det tjustigt för vaktposten, att på sin vaktrunda komma till officersparken med blommande fruktträd, syrener och intensiv fågelsång.

Mattiderna var frukost kl 0630-0730, lunch kl 1100-1200 och middag kl 1630-1730. Markan var öppen en timme på förmiddagen och två timmar på eftermiddagen samt mellan 1800-2100 kvällstid. Maten, som serverades, var prima husmanskost. Jag minns ännu denna dag veckornas matsedel vad gäller middagen; måndag – bruna bönor med fläsk, tisdag – grönsakssoppa med god efterrätt, onsdag – fisk, mest torsk men ibland flundra eller strömming, torsdag – ärtsoppa med pannkakor och fredag någon kötträtt av varierande lag. Även lunchmålet var mycket bra, om inte så traditionellt som middagarnas matsedel.

Kvällstid var naturligtvis markan livligt besökt av oss grabbar, om tiden tillät, men lokalerna på andra våningen på matsalsbyggnaden kändes en aning ödslig, eftersom den var avsedd för ett betydligt större antal än 1949 års omgång.

Biträdet på markan, Elna, var allas favorit, utan tvekan Aspö Mads populäraste person. Hon hade alltid några vänliga ord till alla kunder på markan. Även de två äldre kvinnor, som var kokerskor i köket, var mycket populära för sin goda mat.

Flaggjunkare Malmqvist på kompaniexpeditionen drev affärsverksamheten på markan som extraknäck och på Elnas fria dagar jobbade Malmqvist själv med servering och försäljning, varvid han ofta kollade läget med att fråga hur ”flaggjunkarkaffet” smakade.

Mycket artilleritjänst

Tjänsten under våren och sommaren dominerades av artilleritjänst, det vill säga övning med pjäserna och mycket skjutningar. Skjutplatserna för kanonerna var Ellenabbsbryggan och taket på Ellenabbsfortet för luftvärnspjäserna och batteri Bollösund och Jutudden för de 57 mm sjöfrontspjäserna.

Särskilt intensiv var verksamheten, när kustartilleriets centrala skjutskola övade eldledning för officerare hos oss. Det handlade om hela veckor med många kvälls- och nattövningar. Genomgångarna efter skjutningarna var alltid spännande, beröm och kritik över skjutningarna förekom därvid i en omväxlande blandning.

Om övningarna pågick till efter kl 2400, erhöles nattskaffning i matsalen vid hemkomsten. Transporterna mellan förläggningen och skjutplatserna ombesörjdes av en lastbil och en jeep, med värnpliktige Olsson och ”Kalle sjutton” som chaufförer. Dessa bilarna var de enda på Aspö vid denna tid.

Vilket resultat gav då alla våra skjutningar frågar sig säkert läsaren? På detta kan svaras att med sjöfrontsartilleriet uppnåddes mycket goda resultat, medan luftvärnet hade sämre. Särskilt var detta fallet med 20 mm pjäs m/39, den

så kallade ärtbössan. Vi tyckte att kanonen och ammunitionen inte passade för varandra, eftersom eldavrött ofta var förekommande. Jag tror att vi var den sista årgången som utbildades på denna tyska luftvärns pjäs. Den lades senare i så kallad malpåse. Frid över dess minne!

Andra övningsmoment

Andra övningar, som förekom utöver artilleriskjutning, var fysisk träning med terränglöpning och orientering, Ex I på kaserngården och Ex II, det vill säga närförsvar i Aspöterrängen, övning på hinderbana, signaltjänst med fälttelefoner, båtjänst med roddbåtar, så kallade 10-huggare. Jag kan nämna, att överfurer Larsson var en förträfflig tränare i båtrod med 10-huggare.

Med handeldvapen övade vi också iskjutning med våra mausergevär på Aspö skjutbana intill Ellenabben och med k-pist vid Aspö fotbollsplan intill Aspö Mad.

Fritidsaktiviteter

Fritidsbaracken vid förläggningen var rikligt försedd med såväl lokal- som rikstidningar. Där fanns även en filial till regementsbiblioteket på Gräsvik. Under våren fanns bio på onsdagskvällarna i Aspö Folkets Hus, ett uppskattat nöje för rekryterna, som gav goda tillfällen till kontakter med öbefolkningen.

Daglönen var 1.50 kr/dag med utbetalning i tiodagarsperioder. Förläggningen avfolkades nästan vid veckohelgerna, eftersom alla, som inte hade alltför långt till hemorten, reste hem på fredagskvällarna. För Torsåsborna kostade järnvägsbiljetterna 3.30 kr tur och retur, men problemet var att sista tåget på Torsåsbanan hade gått innan tjänsten var slut på fredagen. Valet blev då att antingen stanna över till lördagsmorgonen eller ordna annat färsätt.

Båttrafiken mellan Karlskrona och Aspö upprätthölls med Bore, på den tiden försedd med ångmaskin. Bore gick fyra turer fram och åter alla vardagar. På resan lade man även till på Kungsholmen och en del turer även på Drottningsskär.

A-slupen Trygg och B-slupen Labben skötte transporter vid våra övningar förlagda till andra platser än Aspö. Piketbåt, det vill säga båttransport vid akutlarm var också Trygg, gemensam för Aspö Mad och Kungsholmen. Respektive vakt svarade för eventuella larm.

Avbrott i vardagen

En vecka i maj återvände vi till förläggningen på Gräsvik för att genomföra landmålsskjutningar med våra pjäser på skjutfältet i Olsäng samt på Torhamns-

udde. Samma övningsmoment förekom senare på sommaren under en veckas tid på Hasslö, men då var förläggningen i tält och utspisningen fältmässig med kokvagnar och måltider i det fria.

En upptrappning av militär verksamhet på Aspö förekom en månad under sommaren, då 4. kompaniet bemannade Aspöberg och erhöll viss service från Aspö Mad. Ett litet udda moment var att skjuta salut på nationella högtidsdagar med 57 mm kanonerna på Kungsholmen. 21 krutskott skulle avfyras kl 1200, ett nog så nervöst uppdrag, men vår grupp lyckades bra och fick beröm.

Manöver som final

I början av september började tillämpningsövningen, i dagligt tal kallad manövern. För 8. kompaniet gällde det att bemanna Västra Hästholmen det året. Det gamla fortet fick på så sätt liv under två veckor. Förläggningen var en historia för sig. Logementen fanns inom de tjocka fästningsmurarna och med 30 man på varje. Matsalen var också mycket trist i ett fuktigt valv. Markan däremot låg i en träbarack intill bryggan och med vacker utsikt över sundet mot Hasslö.

Vi luftvärnare fick helt ägna oss åt sjöfrontsskjutningar och bevakning av västra inseglingen till Karlskrona från våra 57 mm tornpjäser placerade strax under taket på fortet. Natt som dag blev lika i väntan på den lede fienden, som också kom en natt i form av landstigande kustjägare.

Nåja, våra dryga två veckor på Västra Hästholmen tog slut och utan större saknad lämnade vi fortet, för att de sista veckorna av manövern åter vara på Aspö, men nu förlagda i tält vid Hornudden, bemannande våra ditflyttade luftvärnskanoner, som vi flitigt fick öva med.

Så återsamlades vi på Aspö Mad för stridsdomarnas genomgång av manövern. Vi fick så åter tillgång till våra logement och fick äta i vår kära matsal.

Avtackning

Efter några dagars återställningsarbete å Aspö Mad förflyttades vi till utgångsläget på Norra kasern på Gräsvik, där vi under två eller tre dagar ägnade oss åt materielvård och mycket övande på kaserngården inför avslutningsparaden för regementschefen Sten Puke. Detta blev en anslående högtid med tal av regementschefen och musik av KA 2 musikkår.

Den 3 oktober återlämnade 1949 års rekryter personlig utrustning och eldhandvapen i respektive förråd. Vi hämtade våra inskrivningsböcker med ifyllda betyg och erhöll tågbiljett till hemorten.

Avslutningsvis ber skrivaren om överseende om något namn eller datum är felnoterat efter så här många år. Reportaget har kanske fått en alltför positiv

framtoning, men det är ändå så, att man gärna minns det roliga och positiva och förtränger det tråkiga. Ty visst finns det sådana minnen i form av misslyckade skjutningar och hinderbaneinsatser, svåra nattövningar under manövern och dylikt.

De mycket omtalade utskällningarna från befälens sida upplevde jag aldrig, men väl spydigheter och förtretliga tillmälen, men sådant gick fort över.

Minnena är nedtecknade av en inte särskilt duktig, men minnesgod rekryt från KA 2 i Karlskrona.

Fotnot:

Kalle 17 hette Sven Karlsson, sedemera Sven Karmskog.

Värnpliktig på 1950-talet

Av Åke Mellquist

Spridda minnen från KA 2 1951-1952.

Jag har i KA 2:s kamratförenings tidning Kustposten lämnat en redogörelse för upplevelser under min värnpliktstjänstgöring. Detta, som skrives för en minnesskrift, är mer ägnat att belysa tjänsten från andra sidor.

Jag ryckte alltså in i juli 1951 efter att ha tagit studenten i maj månad samma år. Jag hade ursprungligen vid mönstringen blivit uttagen till sjukvårdare, men eftersom dessa ryckte in i januari och min studentexamen var i maj, begärde jag och fick uppskov. Men sjukvårdare fick inte rycka in så det passade skolans eller universitetets terminer – alltså fick jag gå med på att utbildas till befäl, vilket innebar sex extra månader, men det passade i alla fall bättre för mina tilltänkta studier.

Det, som först slog mig vid ankomsten till Gräsvik, var kasernernas ålderdomliga exteriör. Man liksom kände doften av anno dazumal i de nedslitna trapporna, liksom man förfasades över tvättrummens simpla utformning. Varmt vatten var det inte frågan om – det var rinnande kallt för hela slanten. Det skall inte förnekas, att man som stadspojke var en smula bortskämd med de hygieniska faciliteterna. Vad man också tyckte var trist, var toaletterna i källaren, men WC av den standarden hade man mött i skolan. Det var bara det, att man utnyttjade skolans toaletter endast i yttersta nödfall. Så kunde det ju inte bli här, ty här skulle man leva och bo. Nu 50 år efter min tjänstgöring vid KA 2 minns jag inte hur vi gjorde, men troligen gick man på toa vid behov.

Sovsalarnas, d v s logementens utformning var något man inte var van vid. Att ligga 24 man i ett stort rum hade jag aldrig gjort och det var säkert en brist på erfarenhet, jag delade med de flesta av mina kamrater.

Jag glömmer aldrig första kvällen. Vi hade klätt av oss och skrudat oss i försvarets nattskjorta. Alla hade intagit sängläge utom jag, som hade fått plats längst ned vid dörren. Jag stod i givakt medan ett av befälen, en sergeant, vilkens namn jag glömt, gick och inspekterade oss. Han såg inte glad ut och han hade en kroppshydda som Hulken skulle ha avundats honom; tvärtom såg han arg ut och jag var kort och gott sagt rädd för honom. Han yttrade ingenting till mig utan pekade bara på min säng och sedan på mig, och jag som hade utnämnt mig själv till släckare av ljuset blev hänvisad att gå och lägga mig. Jag blev se-

dan litet närmare bekant med denne sergeant och han visade sig vara en trevlig man. Den barska minen hade han liksom fått på köpet med kroppshyddan.

Våra första bekantskaper med det militära livet bestod i att lära oss marschera och hälsa på hälsningsberättigade befäls personer. Det blev en smula enformigt att stå i en rad och sedan en efter en passera förbi en sergeant och hälsa. Inte heller fick vi gå ut på stan innan vi fått litet ”drill och fason” på vårt uppträdande och sällan har väl livet utanför stängslet tett sig mer lockande än då. För att underhålla oss visades film i filmsalen – gamla amerikanska filmer av vilka i varje fall jag hade sett flera, men de dög som underhållning.

Något som också förvånade mig var den oändliga mängd persedlar och pry-lar man blev tilldelad under uppmaning att hålla reda på. Förkomna persedlar skulle betalas kontant vid uttryckning fick man veta, liksom att alla ens kamra-ter var potentiella tjuvar, vilka gärna lade sig till med ens underkläder, skjortor m.m., om man lämnade dessa plagg obevakade. Detta råkade jag ut för, ty jag låg de sista månaderna av min militärtjänstgöring på sjukhus och hade inte kunnat packa mina saker, med påföljd att mina kamrater, vilka var officersas-piranter och reservofficersditon lade sig till med det mesta av mina persedlar. Vid uttryckningen påpekade jag detta faktum för kompaniadjutanten, men jag mötte ringa förståelse – det mesta fick jag betala. En tröst i sorgen var, att pri-serna på persedlarna var mycket låga.

Sedan vi passerat denna entré till militärlivet och fått övergå till så pass avan-cerade saker som exercis med gevär samt marschera med påtagen gasmask i vär-men (det var en varm sommar!), fick vi veta, att vi skulle undergå vissa tester för att man skulle utröna var vi passade bäst. Vi fick träffa specialistläkare och psykologer. Vi underkastades undersökningar och vi fick genomgå intelligens-test. Jag minns särskilt ett test, där man visade verktyg och beskrev en uppgift, som skulle utföras. Frågan var då, om man kunde välja rätt verktyg eller ej. Li-kaså fick vi höra en entonig röst läsa upp siffror från en grammofonskiva och sedan skulle man anteckna dessa siffror i kolumner. Efter en kvart gav jag upp – jag klarade helt enkelt inte av det. Man fick också i uppgift att sätta samman olika skruvar, askar m.m., tydligen för att finna hur pass händiga vi var.

Jag blev placerad på minörplutonen och vår yrkesutbildning tog genast sin början. Vi fick öva oss att göra turkhuvuden, vi fick öva oss i morsering med lykta och semaforering. Vi fick också ro och segla och våra trevliga gruppche-fer lät oss ro en bit från KA 2 och bakom en udde klädde vi av oss och badade nakna i det rätt kalla Blekingevattnet. Efter en förmiddag i det gröna kändes det gott att få ro tillbaka till KA 2 och aväta fru Sparfvs goda lunch i matsalen. Överhuvudtaget kan man säga, att maten på KA 2 var mycket god och närande.

Vi fick också börja öva oss i att lägga ut minor. Först var det bara övning, men senare under vår utbildning bytte vi ut krigsmineringar runt Karlskrona. Det kändes lite pirrande att arbeta med explosiva varor. För mig, som var placerad i det så kallade kabellaget, innebar det att ha ett hundratal kilo högexplosiva varor bakom ryggen. Det är tänderören till minorna jag talar om.

På Mul 9 fick vi också stå till rors och det var en pärs. Dagens kustartillerister tjänstgör väl på båtar med styrmaskin, men det saknades på Mul 9. Ratten var otroligt stor och en timme vid ratten gjorde att man var svettig över hela kroppen.

En båt, som dock var värre att styra, var V 54, en vedettbåt. Där fanns inte heller någon styrmaskin och roderlinorna var längre och ratten mindre, så där fick man hugga i för kung och fosterland, i varje fall när man skulle lägga ut från Kungsholmsfort och båten backade. Det var inte alla befälhavare som begrep, att man inte kunde lägga rodret dikt, när samtidigt propellern gick i full back eller full fart framåt.

En annan mycket uppskattad övning var att föra befäl över en A-slup eller B-slup och dels öva livräddning (sergeanten kastade en livboj över bord och den skulle sedan hämtas upp) eller tilläggning vid en brygga. Vi hade för övningens skull fått en så kallad motorsofia, vilken kunde köras fram/back och förflyttas i sidled mycket snabbt. Sofior var annars båtar från vilka bojar lades ut. Bojarna användes för att markera var en mina skulle fällas. Det var såvitt jag

minns aldrig någon, som lärde sig hantera motorsofian och den var nog rätt misshandlad, då den lämnades tillbaka.

En annan händelse ombord på Mul 9 inträffade, då jag kommenderades till tjänstgöring i lastrummet tillsammans med en furir. Jag skulle hålla rent på durken, det vill säga golvet, samtidigt som det pågick arbeten på däck. Allt ombord på Mul 9 drevs med ånga, även lyftkranen. I lastrummet förvarades bland annat ankare till minor. Det var stora järnklumpar, vägande säkert något eller några ton. Vi hade kroat på ett sådant ankare och kranen hade börjat hissa upp klumpen. När denna hängde ovanför öppningen till lastrummet, blev det plötsligt back i kranen och klumpen åkte ned i lastrummet förfärande fort. Hade inte furiren funnits bakom ryggen på mig och fattat tag i min bussarong och dragit undan mig, hade nog min militärtjänstgöring varit ett avslutat kapitel. I tron att kranen hade svängt undan, begick jag det oförlåtliga felet att gå under hängande last. Jag minns att klumpen tog med sig lejdaren under sin väg ned på lastrummets durk.

Vi blev också förlagda på Kungsholmsfort, där vi gjorde minörutbildningen, och vi låg också ett par veckor på Oscarsvärn för motorutbildning. Där var de sämsta förläggningarna vi mötte under vår tjänstgöring. Där fanns ett WC för varje logement, men det var ofta det saknades papper. På väggen vid WC-pappershållaren stod följande poem, vilket kanske fler kustartillerister än jag fått läsa.

Där stod:

*”Du, som sitter här och trycker,
vet du vad jag tycker?
Om Du något hjärta har
Lämna litet papper kvar
Till en som ingen näsduk har.”*

Några minnen från 60-talets KA 2

Av Thore Arnström

En dag i början av juni 1966 steg jag på Göteborgståget för att bege mig till inryckning vid KA 4. Jag visste egentligen ingenting av vad som väntade mig – mer än att jag de närmaste 15 månaderna skulle tillbringa tiden i Kustartilleriet.

På tåget stötte jag dessbättre på några bekanta, som var ute i samma ärende, Lars-Gunnar Nilsson och Torsten Torstensson, som jag kamperat ihop med i skolan respektive inom friidrotten. Och väl framme på KA 4 möttes jag av bröderna Dahlheim, som jag också hade bland kamraterna från ungdomsåren.

Hoppet fanns alltså att lumpen skulle kunna bli något bättre än, vad äldre kompisar berättat om.

Om de tre månaderna på KA 4 ska jag fatta mig kort. Vi fick veta vår plats. Befälen var tuffa – ibland i överkant – mot oss elever på Befälsskolan. Ålning medelst hasning på det stora gräsfältet på KA 4 tillhör inte höjdarna i livet. Knappast heller ”kompletterande utbildning” på hinderbanan. Men OK, man lärde sig snart att svälja det mesta. Det fanns kanske ett ljus i tunneln...

För mig hette det ljuset KA 2. Så när vi anlände dit i slutet av augusti fanns det vissa förhoppningar. De kom inte på skam.

Vi hamnade på 6. batteriet. Eftersom vi fortfarande betraktades som nykomlingar, så skulle vi drillas. Vi skulle ju bli ett slags föredömen. Vad vore då lämpligare än att låta oss utgöra B-styrka i slutövningen för årets rekryter?

Jag hade aldrig tidigare i mitt liv stött på fenomenet ”förstärkt frukost”. Att väckas kl. 2.30 på natten och beordras till matsalen för att inta föda, som skulle räcka minst ett halvt dygn framöver, var något ovant. Det bjöds visserligen något på den tiden så modernt som spaghetti med köttfärsås. Men ändå, mitt i natten...

Så gav vi oss ut i svinottan någonstans i skärgården. Satt packade i en 200-båt och visste inte särskilt mycket om geografien. Befälen NB (Nils-Bertil) Persson och Sten Johnsson var krigsmålade i förväg. Vi fick sminka oss ombord inför föreställningen. Så här långt efteråt har jag bara ett bestående minne av det äventyret: Vi intog Kungsholmen! (Gissa om plutonchefen löjtnant Hultgren sträckte på sig!).

Vi hamnade så småningom på vår rätta adress. Förplägnadsskolan var ett fint ställe att göra värnplikten på. På expeditionen residerade flaggjunkare Eric Andersson, "you know". En mycket speciell man, som jag senare fick mycket bra kontakt med. Chef var kaptен Emanuelsson. Något svårbedömd, men juste och rak mot oss. Emanuelsson kom dock på kant med några av befälen och efterträddes vid årsskiftet 66-67 av Roland Hultgren, vår plutonchef. Han var allmänt gillad av grabbarna, lite tuff emellanåt men alltid med glimten i ögat. Gjorde man vad man blev tillsagd och vad som förväntades, så var det aldrig några problem. Ingen av oss befälselever på Förplägnadsskolan lär ha blivit överraskad över att Hultgren småningom blev regementschef.

Efterhand blev vi accepterade som relativt hyggliga prickar och nästan dugliga soldater. Vi belönades nämligen med två streck och fick därmed en slags tjänsteställning.

Dessförinnan hade det handlat mycket om skolbänken. Det var kassatjänst med den sympatiska och humoristiske förvaltaren Åke Strandberg. Det var förnöjsamma lektioner med våra egna plutonsbefäl NB Persson, Nisse Hansson, Kjell Forsbrand och Sigvard Lundh. Vi fick också pröva på att gå på trupp, dvs att under ledning av Nore Andersson öva exercis på kaserngården med nyinryckta. En episod från dessa övningar: Jag höll på att instruera en grupp nyinryckta, när "Skytte-Johan" drog förbi i sina Merca. Vi var arbetskamrater i det civila (Arne extraknäckte ju som fotograf på Sydöstran). Arne tvärnitade sitt dyra åkdon, vevade ner sidorutan och hojtade: "Hej på dej, jävla bonnbeväring!" Det var inte lätt att skapa respekt i gruppen efter det avbrottet i övningen.

Jag valde – och fick chansen – att stanna kvar på Förplägnadsskolan efter utbildningen. Vi hade nu fyra månaders tjänstgöring i vår befattning framför oss. Först lånades vid emellertid ut till Kasernbatteriet, som skötte en krigsförbandsövning, till vilken alldeles för många befäl fått anstånd. Då var det förstås lämpligt att pröva några färska men icke helt färdiga kvartermästare.

Klas Sunesson, numera välkänd polis i Karlskrona, och undertecknad fick nöjet att tjänstgöra på Ryssjön (RS). Klas hamnade på ett underhållskompani med Arne Hahn som chef. Dåvarande sergeanten Roland Pettersson från Mekanikerskolan var också inhoppare och min närmaste chef. Vi hade hand om trossen på stabsbatteriet. Gubbar som lagade mat i det gamla köket på RS – och andra som sattes att hugga ved, för att manskapet skulle kunna hålla värmen upp i de dåligt isolerade barackerna. Till chef för vedhuggarlaget utsåg vi konstnären Anders Liljefors. Rätt man på rätt plats. Fick bara gubbarna hugga sin ved i lugn och ro – och därmed bli befriade från övriga förpliktelser – var

allt OK. Så var det ända tills någon utifrån kom och stal ved. Då tog det hus i h-e i vedhuggartältet. Jag klarade dock biffen genom att fixa ett låsbart förråd för den upphuggna veden.

Hos Andersson, ”you know” på Förplägnadskolan hade jag sedan en fin sommar. När det var övningsuppehåll för de värnpliktiga på skolan delade Arne Hahn och jag på bevakningen av expeditionen. Det var slitsamma dagar för oss med många promenader mellan expeditionen och markan/underofficersmässen.

Vi muckade i slutet av augusti 1967. Redan då hade jag värvats till Kamratföreningen. Jag vill minnas att det var Carl-Johan Ekelund som stod för det. Han brukade kalla på mig sommaren -67, när han tyckte det blev för stillsamt i vakten och han ville snacka idrott med en gammal vän, som föredrog att enbart lyssna och hålla med.

Jag hamnade naturligtvis i styrelsen för KA 2 IF:s handbollssektion av bara farten.

Lika trevliga som året på Gräsvik var faktiskt de många övningarna på Kungsholmen och TÖ (Tjurkö) under senare årtionden. Livet i expeditionsbaracken på TÖ som batteriadjutant och ställföreträdande trossplutonchef under bland andra ”Jacob” (Anders Jacobsson) som chef kunde ibland vara lite kämpigt. Men med allestädes närvarande trossplutonchefen och i praktiken Kungen av TÖ, Allan Larsson, och hans trogne medhjälpare Kjell Strandh och andra fina kamrater i omgivningen, fick jag många härliga och bestående minnen.

I dag är batteri TÖ ett minne blott. En tröst för tigerhjärtan är att Kungsholmsfort lever vidare.

Värnpliktig på 1970-talet

Av Maths Olsson

Med spänd förväntan passerade jag vakten på Gräsvik, en 19-åring med fjärilar i magen, som skulle fostras till man.

På andra våningen i Östra kasernen fick jag en underslaf och skåp nr 5. Året var 1976 och jag skulle utbildas till soldat, lära mig slåss för kung och fosterland och senare göra kockutbildningen vid intendenturskolan på Trolle.

Första helgen hade vi permissionsförbud och tillbringade helgen på ”markan”. Där spelade vi de hetaste plattorna på jukeboxen och snackade om veckan som gått.

”Markan” låg i Rotundan med utsikt över havet och Långö, där jag bodde och där jag vuxit upp. Det kändes konstigt att bara befinna sig fem minuter hemifrån, när vi marscherade på kaserngården. Så nära –men ändå ljusår bort.

Det blev mycket exercis de första veckorna. Vi drillades hårt på våra övningar av överfurirerna Svensson och Håkansson. Annars var 70-talet ett frigörande årtionde. Befälen var oftast resonliga och en del nästan kompisar med oss beväringar. Det var väl bara när 522 Jönsson gick med tidningen Gnistan i sidofickan under en exercis, som ”Schassen” gick i taket.

Annars var han lugn vår Schassen. Men han var luttrad, hade varit med förut. För varje gång vi skulle ha storövning med övernattni ng i vindskydd, väntade han till efter frukost med att informera oss. Då var det nämligen för sent att sjukanmäla sig. På det sättet fick han en totaluppslutning på alla övningar.

På storövningarna kunde allt hända. En gång fick vi kockar gå på vakt, trots att inte kockar ingick i vaktstyrkan. Jag fick order om att stoppa ett inkommande fartyg.

Helt oförberedd gick jag ut på bryggan och naturligtvis blev det fiasko för denna kock som aldrig gått vakt. Typiskt nog var det självaste övningsledningen som gjorde inspektion och där stod jag utan lösenord och kände mig fullständigt bortgjord.

På samma övning skulle vi laga mat till fullständigt utsvultna kustjägare. Vi stekte fläskkotletterna fint gyllenbruna när ”Scassen” dök upp och undrade vad ”fan” vi höll på med? ”Tror ni de bryr sig om de är stekta eller inte, de har ju inte ätit på flera dagar. De är som vargar, de äter allt. Bara kasta ut maten till dom!”

Efter djungelmuck blev det kockskolan på Trolle. Där lärde vi oss det mesta om matkonstens alla knep, alltifrån att koka höns i fältkök, till att baka tårter.

Efter utbildningen placerades vi ut på olika förband. Jag hamnade på transportfärjan Bore, som hade tolv mans besättning. Det var nog den bästa tiden under värnplikten. Att få vara ute till havs och samtidigt få laga mat.

Råvarorna hämtade vi på Stumholmen, en stad i staden, där all proviant, som behövdes, fanns.

Första veckan stod det kalops på matsedeln, en inte helt lätt uppgift för en oerfaren 19-åring.

Räddningen för mig och besättningen på Bore blev som så många gånger under värnplikten min mormor!

Det var henne jag ringde och bad om hjälp och råd, när maträtterna blev för komplicerade.

För mig blev värnplikten både spännande och lärorik.

Kanske berodde det på att jag tog min överfurirs råd på allvar.

”Om du kan slå dövörat till, så får du det bra i det militära”!

Värnpliktig på 1980-talet

Av Patrik Olderius,
gruppbefäl min-båt 1981-1982

En tidig morgon hösten 2000 skulle jag tillsammans med ett antal andra personer åka till Möre för att spela golf. Detta var säsongsavslutning för oss som arbetat inom juniorverksamheten på golfklubben Nicklastorp GK. Frusen och trött stiger jag in i bussen och kurar ihop mig i ett säte. Efter ett tag ser jag ett ansikte, som jag känner igen, men jag kan inte placera det. Jag går igenom mitt liv för att se om personen passar in det. När jag då kommer fram till min militärtjänstgöring, som gjordes i Karlskrona, kom jag på att det var major Rolf Carlsson. Vi börjar att prata och jag berättar för honom, att jag var båtchefen som ansvarade för en 500 båt. Under timmen upp till Möre börjar vi prata gamla minnen och namn som Breidemar, U 137, Danckvardt o.s.v. börjar kännas, som det var igår.

”Du var, om inte jag missminner mig, placerad på 4. batteriet, när Du kom och sedan blev du på grund av allergi förflyttad till Minutläggningsdivisionen, eller hur”, frågar Rolf.

Det kändes både hedrande och lite kusligt att Rolf kom ihåg mig efter så många år. Jag försökte under samtalet att rekonstruera min tid i Karlskrona. Det första minnet, som dök upp, var ubåten, som gått på grund i Gåsefjärden. Jag tror, att jag två veckor innan ryckt in och direkt hamnade man i hetluften. Eftersom jag ryckte in som gruppbefäl, så fanns inte så många värnpliktiga varken på Rosenholm eller Kungsholmen. Under incidenten var jag placerad på 4. batteriet, vilken innebar, att vi inte var direkt inblandade men det låg en oro att något skulle hända. Nu gick det dock bra.

Efter lite gröntjänst och två gånger på skjutbanan samt två nätter i tält bad jag om förflyttning för min allergi. En morgon kom ett befäl och meddelade att Olderius skulle vara nere vid vakten på Rosenholm klockan 12.00 och då vara klar för avfärd till Kungsholmen. Då hade jag ingen aning om var Kungsholmen låg. Valpen (personterrängbil 903) kom kl 12.00 och körde till Bore för vidare färd till Kungsholmen. Väl ute på fortet möttes jag och blev placerad i ett logement, som låg i en gul byggnad precis där Bore lade till. Det var också utanför detta hus, som vi hade morgonuppställningen. Första dagen kände jag mig vilse och det visade sig, att alla killar jag delade logement med hade fått sin placering och det var som båtchefer på 300-båtar. Eftersom jag kom sent,

så visste man inte vad jag skulle göra. När tre veckor och genomgång av skepparexamen och radarnavigationsbeviset var klara, blev jag uppkallad till major Rolf Carlsson. ”Eftersom du kom till när placeringarna av GB Båt är klara, så skall Du åka till varvet och hämta en båt som varit inne för översyn”, berättade major Carlsson.

Tillsammans med löjtnant Leif Breidemar fick jag åka 300-båt till varvet och där hämta ut MABS (Minarbetsbåt) 509. Tillsammans med en GB-maskin, en däcksmatros och löjtnant Breidemar, körde jag för första gången ut båten. Känslan var nervpirrande men ändå skön. Jag kände mig stolt, när jag lade till utanför Minutläggaren vid Kungsholmen. Tänk att jag skulle få köra en båt, som var större än 300 båtarna och som hade reverserade propellrar med mera. Stolt som en tupp anmälde jag att MABS 509 var tillbaka i tjänst och det gjorde jag till fartygschefen på Minutläggaren.

Några veckor senare skulle jag köra in löjtnant Breidemar till Stumholmen. Jag gör MABS 509 klar för avgång, när Breidemar plötsligt bestämmer sig för, att jag skall köra på radar hela vägen in. Svarta plastsäckar tejpades för alla rutor och sedan fick jag order att köra. Med huvudet nerstuckt i radarn var det bara att börja färden. Givetvis skulle jag också ge order till styrman. Så med svetten pärlande i en mörk styrhytt i ca 18 knop in mot Stumholmen var det bara att börja ”Barbord dikt kom till kurs. Rätt så!”

Efter en vår med korta utfärder skulle vi, när sommaren kom, ha en övning i Västervik. Som alltid gick jag en till två kabellängder akter om Mulan (Minutläggaren) och även denna gång gjorde jag så. Efter Ölandsbron var det så dags att få lite lunch och då gick vi upp sidan om Mulan i tio knop för att borda och lägga oss sidan om för att få mat och dryck. Maten till havs och framförallt på Mulan var fantastisk, när vi väl fick över den. Detta berodde inte på byssan, utan på mitt handhavande av MABS 509. Det är inte lätt att borda ett fartyg i tio knop och samtidigt hela tiden vara beredd på att skjuta från Mulan. Det svåra var inte att borda utan att komma ifrån hennes sug och svall.

Under hela min värnpliktstid som till 90% tillbringades på sjön och i hamninlopp från Västervik till Ystad, där mitt uppdrag vara att se till att de fasta mineringarna var intakta, blev jag aldrig sjösjuk. Sjösjukeerfarenheten fick jag när vi alla GB-båt fick flyga till Visby för att bilas upp till Fårösund, där vi skulle hjälpa till att ta ner Mulan, efter att hon varit på översyn. Till havs under januari med Öland på styrbordssidan innebar ordentlig rullning. Jag stod på bryggan som ansvarig för navigering och radarn. Med maten farandes upp och ner som en hiss blev jag blekare och blekare. Till sist sa FC (fartygschefen): ”Ut på bryggan på läsidan och sätt fingrarna i halsen och du kommer att må bättre.”

En order är en order, så det var vad jag gjorde och sedan bestämde jag mig för att inte äta eller dricka mer den natten. När vi anlände Kungsholmen, var det som en befrielse att få sätta fötterna på fast mark och gå till bespisningen och äta. När jag gick från kajplatsen genom muren och in i bespisningen, så rullade marken under fötterna.

När vi inte var ute på uppdrag med MABS 509, fick jag med jämna mellanrum två uppgifter och den ena var att dra mål för artilleriskjutning. För det mesta fick jag gå in flera gånger och hämta nya, eftersom man i regel sköt sönder hela målet och endast kaffeved återstod. Den andra uppgiften vara att agera oförstående öststatsfiskare, som förvillat sig in på militärt skyddsområde. Här låg vi och guppade och spelade oförstående, när en patrullbåt kom. Om jag varit en fiskare, som åkt vilse, skulle jag, när patrullbåten, kom vänt fort och kört tillbaka dit jag kom ifrån.

Den sommaren jag gjorde min värnplikt var också första gången Rolling Stones skulle spela på Ullevi i Göteborg. Jag hade ordnat biljetter och var laddad för en riktig rock and rollupplevelse. Dessa planer grusades rejält, när jag på fredagsförmiddagen fick order att gå ut till Torhamn och ta upp robotattrapper. Det tog inte, som jag trodde ett par timmar, utan vi höll på hela helgen. Men vad är Rolling Stones mot betongattrapper i Torhamn.

Karlskrona som stad har jag inget minne av, eftersom jag alltid åkte hem på helgerna.. Jag tror jag var ute en gång och då fick jag ljuga, om jag skulle få chans på en dans

”Är du militär?”

”Nej, jag är resande, som skall ha kundbesök i Karlskrona i morgon.”

Det är med glädje som jag minns min värnpliktstjänstgöring, speciellt på den tid när ubåtskränkning var vardagsmat. Jag tror, att vi som gjorde värnplikt på Kungsholmen under 1980-talet hade det otroligt bra. När jag nu efteråt tänker tillbaka, har jag ju fått tjänstgöra i en av landets vackraste skärgårdar och inte nog med det även haft möjlighet att få uppleva den från havet. Den anrika miljö, som var mitt hem under en lång, men samtidigt kort period i livet, bidrog också till att jag trivdes.

Att sedan 15 år senare sitta i en buss på väg till Möre golfbana tillsammans med major Rolf Carlsson och att han kommer ihåg mig, visar, att jag gjorde intryck på honom. Sedan att Han, Kungsholmen, Karlskrona och Blekinge gjorde intryck på mig, visas genom att jag nu sedan 1996 bor och verkar i Karlskrona.

Värnpliktig på 1990-talet

Av Jesper van der Pals

(Jesper van der Pals, född 1976, gjorde sin militärtjänst som båtchef på stridsbåt 90 på KA2 och KA4, förtroendeman och Förste båtchef, B1, 1996/97, studerar idag till läkare i Lund.)

Utbildningsbeskrivning:

Amfibiebataljonen utbildar amfibiesoldater och kustjägare, avsedda att krigsplaceras i Amfibiebataljonen. Amfibiebataljonen är ett elitförband avsett att verka i den svenska skärgården och kustbandet. Tjänsten i förbandet ställer höga krav på fysisk och psykisk spänst. Soldaterna i bataljonen ingår ofta i smärre enheter, där man i grupp och ofta självständigt måste lösa kvalificerade uppgifter. Den enskilde soldaten genomgår flera tester, fysiskt, psykiskt och rent kunskapsmässigt innan han erhåller krigsplacering i bataljonen.

Befattningsbeskrivning:

Är befälhavare ombord och ansvarar för framförandet av båt och dess personal. Mycket kompetent i navigation och kan framföra Stridsbåt 90H/E i alla skärgårdstyper och siktförhållanden i farter upp till 40 knop. Innehar även viss maskinutbildning.)

Lumpen var en härlig tid. Det var en tid av personlig utveckling av stora mått. Ansvar, initiativförmåga, uthållighet, självständighet och ödmjukhet var värden, som växte fram hos mig under denna tid. Vidare fick man lära sig ledarskap, att ta ansvar och att samarbeta under pressade omständigheter.

Det hela började tidigt på morgonen måndagen den 26 augusti 1996. Unga män och kvinnor från södra Sverige samlades enligt inkallelseorder på Karlskrona tågstation. Där mötte en officer upp och dirigerade oss till bussar till

Rosenholms kasernområde utanför staden. På bussen välkomnades vi med orden: "Välkomna till Karlskrona Kustartilleriregemente. Plocka fram inkallelseorder och legitimation. Idag börjar ert nya liv." Och visst började ett nytt liv.

Inryckningen innebar, att vi började från den absoluta grunden. Vi fick lära oss att gå, stå, hälsa, klä oss och föra oss på ett nytt sätt. Vi klippte oss kort och började sakta vänja oss vid denna mycket annorlunda tillvaro. Under de kommande tio veckorna följde den militära grundutbildningen, som bland annat inkluderade vapenträning, exercis, marschträning, sjukvårdsutbildning, och fältmässigt beteende. Vi övade mycket, slet hårt och sov lite, men det var samtidigt oerhört lärorikt. Även om det ibland var på gränsen till outhärdligt, som till exempel när vi övade stridsförflyttningssätt i gytta tills armbågar och knän blödde, eller när vi, i full C-stridsklädsel, övade markstrid, växte vi med vår uppgift. Vi kunde klara mer, än vad vi någonsin anat! Värdet av vänskap, ärlighet och solidaritet sattes också på sin spets. Jag valdes också till förtroendemän, och fick i denna position möta många av de andra rekryternas känslor inför vår krävande tjänstgöring. Jag hade då till uppgift att förestå de värnpliktigas åsikter gentemot befälen, vilket var mycket lärorikt, inte minst rent organisatoriskt.

Efter grundutbildningens slut förflyttades vi ut till Kungsholms fort i Karlskrona skärgård. Det var en fantastisk förmån att få vara placerad på denna vackra gamla befästning under vår värnplikt. Historiens vingslag kändes i ryggmärgen. En ny fas av utbildningen tog nu vid. Vi blivande båtchefer fick koncentrera oss på den teoretiska grunden till framförandet av Stridsbåt 90. Utmaningen låg nu i hög grad på ett intellektuellt plan, när vi tog skepparexamen och utbildades på båtens VHF-radio, militära sambandsmedel, radar, datasystem och vapensystem. Samtidigt fortgick den militära träningen och de hårda testerna för att godkännas som soldat i amfibiebataljonen. Flera gånger per vecka praktiserades snabbmarsch, stridshinderbana och annan fysisk träning. Mellan varven hanns det med militärtjänstens mer triviala obligatorier såsom skroderande på luckan om den gångna helgens eskapader och en och annan TV-kväll på marketenteriet.

Veckan innan jul var det dags för det yttersta provet huruvida vi var lämpliga att slutgiltigt godkännas som soldater i amfibiebataljonen. Beviset för detta var den gröna baskern och bataljonsmärket, Thor-Leif, utformat som en stiliserad viking. Denna vecka utgjorde den absolut största fysiska ansträngning, jag genomgått. Under en veckas tid marscherade vi med full utrustning nästan övermäktiga sträckor, grävde skyttevärn, sprang snabbmarsch i skyddsmask, gjorde eldöverfall och prövades på alla plan, som en amfibiesoldat förväntas

klara av. Näringsintaget var minimerat och sömnen obefintlig, vilket ledde till, att vi till och med gick och somnade! Sista natten slog jag upp mitt enmansvindskydd i anslutning en gammal latringrop, och var för utmattad att märka det! Det hela gick ändå, även om man understundom tvekade. Nu var vi del av Sveriges spjutspets; med mod, styrka och snabbhet för fred, frihet och demokrati. Mycket trötta och stolta reste vi den helgen hem i parant marinblå permissionsuniform och grön basker.

Julen det året tillbringade vi i beredskap på Rosenholms regemente. Tiden släpade sig fram, men vi hade ändå ganska mysigt tillsammans. Mest gick tiden åt till bollsporter och TV-tittande. På julafton kom till allas stora uppskattning vår plutonchef och hans fru på besök. I matsalen bjöds julbord, och alla soldater fick en julklapp från försvaret.

Nästa stora moment utgjordes av vinterutbildningen, som tog plats på Älvdalens skjutfält utanför Mora. Av naturliga skäl bjöds inte stora möjligheter att öva båtjänst, utan tiden användes till att öva vår sekundära huvuduppgift som båtbesättning: understöd med tung kulspruta. Detta var inte alltid så lätt i 20 minusgrader och midjedjup snö. Vi lärde oss vidare, hur man klarar sig i vildmarken under vinterförhållanden: Vi byggde snö- bivacker som vi sov i och blev med tiden duktiga på att behärska vita blixten (försvarets skidor) och leva i snön. Utbildningen avslutades till allas stora glädje med en dags utförsäkring i Lindvallen! När våren började närma sig, isarna sprack upp och solen började värma igen, packade vi vår utrustning i båtarna och begav oss norrut. Tiden var inne för att på allvar lära sig behärska stridsbåten i alla siktförhållanden, farter och omständigheter. Framförandet av denna båttyp är för övrigt en mycket spännande och dramatisk upplevelse. Att i mycket höga farter ta sig fram i tät skärgård, med möjligheten att svänga skarpt eller bromsa till totalt stopp på kort avstånd är en känsla väl i paritet med bungyjump eller fallskärmshoppning! Till sin hjälp har man en förnämlig navigationsutrustning, som möjliggör total kontroll. Vi övade navigation dygnet runt, med eller utan radar, enbart visuellt eller med hjälp av andra navigationsmedel. Detta i fenomenalt vackra miljöer: Blekinges skärgård, upp längs ostkusten och i hela Stockholms skärgård. På kvällarna ägnade vi oss åt maskinutbildning, krigsförtöjningsplats, bunkring, bordning och andra uppgifter associerade med båtjänsten. Eftersom vi förflyttade oss ganska mycket, gavs det också tillfälle att bekanta sig med många av de större städerna längs den svenska ostkusten.

Det hade fallit sig så, att det hade utbildats för få båtchefer på KA4 i Härnösand, och för många på KA2 i Karlskrona, varför ett fåtal skulle lottas ut för förflyttning till det norra marinkommandot. Då alla trivdes bra tillsammans

och med den atmosfär som rådde i Karlskrona, var detta ett moment som tyngde oss. Det hela slutade med att en god kamrat blev överlottad. Eftersom vi var en mindre grupp med Lund som hemort, som dessutom blivit nära vänner, beslöt vi oss för att frivilligt gå över alla tillsammans; det skulle med säkerhet göra situationen lättare. Det kändes bedrövligt att behöva lämna alla soldater och befäl, men vi var fast beslutna att göra det bästa av situationen. Vid Göta Kanals början i Vänern anslöt vi sjätte amfibiebataljonen, som hade deltagit i en övning i Bohusläns skärgård i NATOs regi. Vi tog oss rakt genom kanalen på två dagar och var därefter ordentligt trötta på att slussa båtar upp och ner. Jag vill minnas att det totalt är över 50 stycken! Vad som sedan väntade var en efterlängtd sommarledighet.

Tillbaka efter en skön sommar var det dags, att på allvar gå in i övningsfasen. Vi delades nu in i fasta båtbesättningar med ansvar för varsin stridsbåt. Vi placerades också på ett eller flera kompanier, som vi tränade med under övningarna. Jag var verksam inom stabskompaniet och kustjägarkompaniet. Övningarna tog nu plats längs med hela kusten från Stockholms skärgård och upp längs Norrlands höga kust. En båtchef på varje kompani utsågs till ansvarig för enhetens samlade båtjänst. Förste båtchef, B1, kallades denna person. Jag utsågs till detta i vårt kompani, och fick därmed en chans att se övningarna både på vår nivå och på en högre nivå. Jag kunde inte i denna situation undgå att uppmärksamma att ledningen av KA 5:s verksamhet var ganska slentrianmässig och oseriös jämfört med KA 2:s. Kanske hade detta att göra med det faktum att KA 5 hade ett nedläggningsbeslut vilande över sig. Vi i den grupp som flyttats från Karlskrona var dock fasta i beslutet att hålla KA2 fana i topp, och vi ansträngde oss enligt vad vi lärt oss i Karlskrona.

Övningarna flöt på under sensommaren och hösten och under denna tid fanns inte så stora möjligheter att komma hem. Å andra sidan upplevde vi den härliga naturens skiftningar i skärgården, njöt av att vara befäl på våra båtar och av den spänning och utveckling, som tjänsten innebar. En övning jag alldeles särskilt minns är överlevnadsövningen. Denna gång emellertid en övning på landbacken. Under en veckas tid, efter intensiv utbildning i vad som var ätbart i skogen, var det tänkt att vi skulle överleva enbart med den så kallade nödutrustningen. Det innebar i praktiken, att vi levde i skogen på de rötter vi lyckades gräva upp. Vi hade inte tillgång till sovsäckar, vindskydd eller annan utrustning, vilket medförde, att vi fick sova i nödbivacker. Under tiden gavs vi uppgifter, som skulle lösas och utbildades i att exempelvis fånga, avliva och stycka fågel. Efteråt var det en underbar känsla att få i sig lite riktig mat; nästan som att livet återvände till kroppen.

I oktober stundade den stora slutövningen, Nordvart, då en kraftsamling i Sveriges norra skärgård övades. Hela 6:e amfibiebataljonen samlades och eftersom även 3:e amfibiebataljonen medverkade, fick vi till vår stora glädje åter öva med våra gamla kollegor från Karlskrona. Jag tjänstgjorde under denna övning på ett kustjägarkompani. Övningen utspelades längs hela norrlandskusten men framför allt i Kalix skärgård. Kalix skärgård är inte bara oerhört vacker utan också en av landets mer vildmarksbetonade. En uppgift som är specifik för kustjägarkompanierna, är det, som kallas "våldsamt landstigning", då man stormar en strand under massiv eldavgivning från båten. Man kör i rotepar i snabb fart upp på stranden och lämnar av den pluton soldater, som har till uppgift att ta terräng. Vid en sådan landstigning ropade jag "hög strand" till soldaterna, som väntade på att få rusa av båten. Detta för att indikera att stranden var brant och att landstigningsrampen inte skulle fällas ner. Problemet var att båten stannade femtio meter ut i vattnet eftersom det var grunt in till land, vilket inte var utmärkt i sjökortet. I tron att vi var framme rusade soldaterna ut för att upptäcka att det var två meter ner till knädjupt kallt vatten och en bra bit till den mycket riktigt höga stranden! Liknande missöden klarade vi oss lyckligtvis ifrån därefter och övningen blev en bra avslutning på en rolig värnplikt.

I slutet av oktober körde vi ner våra båtar till Vaxholm, där de nu skulle vara placerade. Sedan var det dags för MUCK. Vi hade gjort en insats för samhället och blivit många erfarenheter rikare. Samtidigt hade vi utvecklats personligen på flera plan och fått vänner för livet. Ja, lumpen var sannerligen en härlig tid!

Idrotten, en viktig del av KA 2

Av Torbjörn Sunesson

Jag konstaterar inledningsvis, i den här korta sammanfattningen av idrotten vid KA 2, att just idrotten har varit något av en röd tråd genom förbandets 98 åriga historia. Redan 1903 fanns en medvetenhet vid regementet om idrottens betydelse för kropp och själ och därför tillsattes en idrottsofficer, som skulle föra ut budskapet. De första åren ägnades främst åt gymnastik, men snart utökades antalet grenar. De olympiska framgångarna 1906 smittade av sig och som en följd av detta anordnades de första Garnisonsmästerskapen i Karlskrona detta år. Wämöslätten, var huvudarena, medan simning och rodd avgjordes på Wämövikens, och fotbollsmatcherna spelades på Gräsviks kaserngård. Hela 18 olika grenar fanns med vid 1907 års Garnisonsmästerskap. Dessa var; löpning 100 m, 1500 m, stafett 400 m, 110 m häck, spjutkastning på längden och mot tavla, diskus, höjdhopp, längdhopp, tresteg, dragkamp, rapportföring 6 och 8 km, femkamp, cykling, grenhopp, fotboll, simning och rodd. Mycket publik samlades för att följa de populära idrottstävlingarna. På plats fanns, förutom åskådare och tävlande, också en vaktstyrka, två musikkårer från Flottan och KA 2, samt läkare och funktionärer.

Ett strategiskt viktigt beslut togs vid KA 2 1910, som innebar, att man inrättade en Idrottsnämnd vid förbandet. Omgående märktes ett stort lyft för idrottsverksamheten vid regementet. Beslutet innebar också bildandet av KA 2 Idrottsförening. Det fanns en stark vilja och en målinriktning hos de anställda. Befälen fick både leda och delta aktivt i träning och de skulle även se till att *"idrottsanlagen hos manskapet skulle befrämjas"*. Efter nämndens tillkomst fanns således en modern syn på idrott, som utgjorde en stabil bas för framtiden.

Den 30 och 31 juli, 1910 var ordinarie övningar inställda vid KA 2. Då anordnades nämligen de första regementsmästerskapen (RegM).

Samma år fick kadett *Gösta Möller* sitt stora genombrott på löparbanan, när han överraskande vann fem guld vid distriktsmästerskapen (DM). Två år senare deltog Möller vid de olympiska spelen i Stockholm. Han blev utslagen i försöken på 200 m (3: a) och 400 m (4: a). Gösta Möller, blev senare regementschef vid KA 2 under åren 1941-43.

Under olympiaåret 1912, arrangerades för första gången fälttävlan vid KA 2. Fyra år senare genomfördes regementets första orienteringstävling. Dock fick endast officerare och underofficerare delta. Blekinges första civila DM i orien-

Gösta Möller i tävlingstagen

tering avgjordes 1924 och sensationell segrare blev KA 2 sergeanten *Elof Rydberg*. Bandy, boxning, och tennis var nya grenar vid KA 2 i början av 1920-talet och några år senare introducerades fäktning.

Idrottsverksamheten vid regementet och i Idrottsföreningen gick hand i hand från 1910 och flera år framåt. KA 2 IF svarade då mer eller mindre för förbandets idrott. I mitten av 1920-talet uppstod dock en spricka. Budskapet i en regementsorder var, att den civila delen av idrotten endast skulle tillhöra fritiden och Idrottsföreningens verksamhet. Därmed begränsades träning på tjänstetid. Kompanicheferna blev ansvariga för att idrott bedrevs, ”enligt bestämmelserna”. Idrottsatsningen inriktades istället på militära idrotter såsom handgranatkastning, laddövningar, rodd, rapportföring, semaforering, terränglöpning, m.m. Ett undantag var den nya sporten handboll, som i mitten av 20-talet fick sitt stora genombrott i Sverige och utvecklingen leddes från Karlskrona. KA 2 hade också en del i denna utveckling, när man tidigt anordnade seriespel. De första populära kompanimästerskapen i handboll spelades redan under 20-talets mitt. Ungefär samtidigt kom fälttävlan med i Garnisonsmästerskapen.

1927 fick KA 2 sin förste garnisonsmästare i grenen, när underofficerskorpralen *Gustav Malmerling* vann. Tre år senare, 1930, inleddes ett idrottsutbyte mellan KA 2 och KA 1. Tennis och handboll stod på programmet.

Handbollslag 30-talet

Systemet med att överlåta ansvaret för all idrottsutövning under tjänstetid åt kompanicheferna fungerade dåligt. Därför gjordes en viktig förändring 1932. Regementschefen tillsatte då en idrottsofficer och en idrottsunderofficer. De utarbetade bestämmelser för idrott, fastställde tävlingsprogram, genomförde ledning och övervakning av idrottsverksamheten, organiserade befälsidrott, kommenderade personal till tävlingar, förmedlade åter samarbete med KA 2 IF osv. Detta arbetssätt behölls i stora drag fram till KA 2: s nedläggning.

Regementets första nattorientering avgjordes 1926 och därmed hade denna form av strapatsrik idrott kommit för att stanna. Premiärår för den så populära nattliga patrullorienteringen var 1934. Tävlingen genomfördes sedan en gång varje höst fram till och med den 30 oktober 2000, alltså kvällen före KA 2: s nedläggning. Orienteringssporten växte snabbt till en mycket stark förbandsidrott från 1930-talet. Det stora intresset höll i sig de återstående 70 åren. En som hade stor del i utvecklingen var flaggjunkaren *Henry Gärdh*. Under 1930- och 40-talen var han KA 2: s orienteringskung. Henry var också en eldsjäl som ledare. Han lärde upp och entusiasmerade en lång rad löften. Vi minns *Erik Bäckman, Bertil Fors, Gunnar Franke, Olle Gäfvert, Viking Hansson, Erik "TEV" Jo-hansson, Sture Larsson, Allan Nilsson, Eskil Olofsson, Lennart Resman* och *Ingvar Widner*, med flera. Deras härjningar i resultatlistornas topp vid civila tävlingar och vid olika militära mästerskap var omfattande och pågick till slutet av 1950-talet.

Nästa generation av stororienterare kom fram på 60-talet. *Per Engkvist, Björn Linner* och *Per-Einar Tuve* var de främsta. Engkvist och Linner representerade det svenska militärlandslaget vid flera tillfällen i orientering och fälttävlan. Under 1970- och 80-talen kom den sista generationen av elitorienterare fram. De största namnen var *Olle Sjösäter, Ola Svensson* och *Kent Törnkvist*.

Fälttävlan är en gren som ligger orienteringen nära. De tre momenten; skytte, punktorientering och fri orientering, passade de flesta orienterare bra. Därför är det inte så konstigt att man hittar många framgångsrika orienterare i resultatlistornas topp. Vi två tillfällen har KA 2: are vunnit civila lag-SM. Första segern kom 1951 genom löjtnant *Henry Torehall*, sergeant *Allan Nilsson* och civilisten *Herbert Johansson*. Allan, tog här individuellt SM silver. Nästa SM guld i lag vanns 1972 av löjtnanterna *Per Engkvist* och *Björn Linner* tillsammans med civile *Lennart Erlandsson*.

KA 2: s siste elitman i fälttävlan var kapten *Kent Törnkvist*. Han vann individuellt SM guld 1990 och -94 samt silver -92. I meriterna ingår också två nordiska mästerskapsguld 1986 och -90.

Fänrik *Åke Juhlin*, var en duktig simmare och var på topp under 40- talets krigsår. Han tävlade även i militär 5-kamp och var sensationell 2: a vid SM 1943. Samma år deltog KA 2 i den populära militärstafetten i Stockholm. Som enda marina förband lyckades man kvala in till finalen och blev där överraskande sju. I tävlingen ingick löpning, rodd, cykling, löpning i grusgrop, skytte och hinderlöpning fördelade på ett 10-tal olika sträckor.

KA 2: s bäste brottare genom tiderna är *Arne Johansson*. Han tillhörde den yppersta Sverigeeliten på 1940- och 50- talen. Brottning var en populär gren vid regementet under många år.

1947 åkte ett 25 mannalag från KA 2 till Stockholm, för att delta i Dagbladsstafetten. Något överraskande vann man militärklassen. Laget bestod av 21 befäl, 3 värnpliktiga och en civilanställd.

Under 1940-talet infördes ett årligt fältduglighetsprov för allt befäl vid KA 2. De viktigaste grenarna var orientering, handgranatkastning, skjutning och simning. En av segrarna var *Allan Nilsson*, som vann 1947 års upplaga i terrängen vid Mörtsjöåsen. Totalt deltog då 150 man i provet.

Vid ett par tillfällen i början av 1960-talet fanns regementet representerat vid Marinmästerskapen i ishockey. Befäl och värnpliktiga spelade tillsammans.

Redan från 1906 var friidrott en stor idrott vid KA 2. Många friidrottare av hög klass har under åren gjort sin värnplikt vid förbandet. En av dem är olympiske guldmedaljören på 3000 m hinder *Anders Gärderud*, som låg förlagd på Kungsholmsfort 1968.

I början av 1960-talet gjorde medeldistanslöparna, sergeant *Gunnar Henriksson* och furir *Kurt Olausson* stor succé. De deltog bl.a. i det svenska juniorlandslaget och spåddes en lysande framtid, men tyvärr avbröt de sina karriärer alltför tidigt. Ytterligare en framgångsrik KA 2 officer i friidrott var mångkamparen *Kennet Riggberger* som vann SM i 10-kamp 1972 och segrade vid 5-kamps SM 1976 och -78. Han sprang också hem SM guld på 4x400 m 1977.

Duktiga ledare har KA 2 alltid haft. På 10-talet gjorde *J Norling* stora insatser och på 20-talet fanns *Otto Sandehl* och *Hans Bohlin*. De följdes av *Sven Eril Bengtson* och den store pådrivaren inom friidrotten *Carl-Johan Ekelund*. Carl-Johan verkade från slutet av 1940-talet och fram till och med 80-talet.

Under KA 2: s sista 50 år genomfördes en rad regementsmästerskap i olika

Arne Johansson

grenar. Några exempel på dessa grenar utöver tidigare nämnda är badminton, fotboll, fäktning, rodd, segling, terränglöpning, skidåkning, simning, tennis, och sjömilitär 5-kamp.

KA 2: s främste sjömilitära femkampare är *Olav Olsson*. Han tillhörde världseliten under 60-talet och blev individuell världsmästare. Under samma period fanns också *Birger Redmo* med i landslaget. Hans främsta merit är VM guld i lag. *Jonas Wassdahl*, är den siste i raden av framgångsrika sjömilitära femkampare, som fick sin fostran vid KA 2.

I fotboll och handboll, började man tidigt att arrangera kompanimästerskap. Handbollsmatcherna var som sagt mycket populära och drog publik i massor redan på 20-talet. Prestigen mellan kompanierna var omtalad och kampen blev därför oerhört intensiv. Förbundets främste handbollsspelare är *Ingemar Olofsson*. Under några år på 1950- och 60-talen var han ute i det civila. Allsvenskan vann han med Helsingsborgsföreningarna Vikingarna 1961 och med IS Göta 1966. Ingemar spelade en A-landskamp. Även Anders Karlsson spelade en A-landskamp. 1968 deltog han mot Finland.

Andra aktningvärda spelare från KA 2: s befälskår är: *Stig Hurtig*, *Gösta Johnsson*, *Ingvar Lindgren*, *Stellan Skoog*, *Nils-Göran Hansson*, *Klas Freij*, *Arne Niklasson*, *Ingolf Segercrantz*, *Åke Swärdh*, *Lars-Göran Abrahamsson*, *Dan Bernbo*, *Jan Lillen Svensson*, *Ulf Johansson*, *Kenneth Riggberger* och *Benny Söderström*. Under 90-talet upphörde RegM i handboll och i stället anordnades mästerskap i innebandy och inomhusfotboll. Elitidrotten i Blekinge fick ett lyft, när KA 2 inrättade en idrottspluton 1991. Fram till förbundets nedläggning hade ca 250 idrottsmän utbildats i denna organisation under ledning av kapten *Lennart Magnusson*. Flera kända namn fanns där. En av dessa är fotbollsmålvakten *Mattias Asper*, som kom från Mjällby AIF, flyttade sedan till AIK och blev efter allsvenskt guld proffs i Spanien och Turkiet.

Förutom alla tävlingar bedrevs en omfattande motionsverksamhet vid KA 2 in i det sista. Idrott som motion blev mer och mer populär under senare år. Huvuddelen av personalen, oavsett tjänst, ägnade sig åt enskild träning i stor omfattning. Man tränade för att hålla uppe den personliga fältmässigheten både i uthållighet, styrka, smidighet och psyke.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att under hela KA 2: s historia var idrotten alltid viktig. Nyckeln till att regementet under närmare 100 år var ett av Sveriges främsta idrottsregemente kan spåras till god organisation, framsynthet, entusiasm och stora kunskaper i ämnet idrott hos många.

Nu är matchen slut för KA 2 och vi kan inte längre tillsammans ”ta en match i taget”.

En liten solskenshistoria från idrotten

Berättad av Olle Melin

En dag på senhösten 1971 kommer en överförfriskad man till vakten på Gräsvik. Han säger sig vara fiskare och han har kommit att hämta den medalj, han inte fick någon gång under beredskapen som ett tecken på seger i marinmästerskapet i rodd med KA 2 lag. Vilket beredskapsår det var frågan om har fallit ur minnet.

Nu kan man i ett läge som detta göra massa olika saker. Det sämsta vore att avvisa honom bryskt i värsta fall med hjälp av polis.

Dagunderofficer vid aktuellt tillfälle var värnpliktige sergeanten Bo Lindström. Han erinrades sig, att han vid något tillfälle på idrottsexpeditionen hade sett en skokartong fylld med gamla outtagna medaljer. Så han tar med sig besökaren till "Idrotten", där flaggjunkaren Ingvar Widneresson residerade. Ingvar och Bosse börjar leta och vad händer?. Jo, efter en stund hittar man en SMI-medalj, där det står ingraverat "1. pris i marinmästerskap i rodd 194?".

Snabbt ordnas en försenad prisutdelning och det var en mäktigt stolt fiskare, som mer än 25 år efter tävlingen kunde hämta sin medalj. Han nyktrade till ordentligt dessutom.

Hans förtroende för Krigsmakten i allmänhet och KA 2 i synnerhet fick en ordentlig puff uppåt med detta.

I dur och moll

55 år med KA 2 musikkår

Av Olle Melin

Den 29 mars 1957 gav KA 2 musikkår sin sista konsert, Detta skedde i filmsalen på Gräsvik inför regementschefen överste Eric Nordling och all regementets personal. Därmed blåstes tapto för en drygt 55-årig verksamhet. Musiker, instrument och noter skingrades.

Musikkåren var liksom mycket annat ett arv från Carlskrona Artillerikår, när regementet sattes upp den 1 januari 1902.

Musikkårens födelsedag är den 22/4 1895. Då beordrades nämligen musikfanjunkaren vid Kungl Flottans musikkår i Karlskrona, Ferdinand Heimdahl, att varje måndag, onsdag och fredag mellan 1415-1700 meddela undervisning till artillerikårens musikpersonal.

Musiktraditionen som sådan kan dock spåras till 1820-talet. I generalorder den 16/12 1824 för garnisonen på Kungsholms fästning sägs, att där skulle finnas en trumslagare och i Kungl stat av den 30/3 1855 anges för samma garnison ”spel”, d.v.s. trumma och signalhorn.

När Carlskrona Artillerikår uppsattes den 1/10 1893, skulle det enligt stat finnas 2 hornblåsare per kompani, d.v.s. 8 stycken.

Nu blev det emellertid ingen musikkår, eftersom kårchefen, överste A F Centervall, inte fick det anslag han begärt från Marinförvaltningen i avsikt att skaffa instrument och musikalier. Först 2/11 1884 erhöles pengarna, då först efter begäran hos Kungl Majestät och anskaffning av utrustning påbörjades våren 1895.

Musikkårens första offentliga framträdande skedde på nyåret 1896 vid begravningen av artilleristen 197 Per Westerlund. ”Musiken blåser från sjukhuset till kyrkan samt psalmerna i kyrkan varefter den återvänder till kasern” står det i kårorder. I mars 1896 spelar musikkåren upp till dans i exercishuset och så är det hela igång. Från 1899 får kåren spela i Hoglands park varje tisdag och fredag mellan 1300 och 1400.

Kårens förste dirigent blev alltså Ferdinand Heimdahl, musikfanjunkare, sedermera musikkårchef vid Kungl Flottan i Karlskrona. Han kvarstod till 1905, d.v.s. även några år efter kåren övergått till KA 2.

1895 skrev Heimdahl Kongl Carlskrona Artillerikårs marsch, vilken kom

att bli regementsmarsch för KA 2 fram till 1910 och hösten 1985 hittades på museet Kungsholmsfort en pianostämman till en paradmarsch för KA 2 tillägnad regementschefen, överste Beckman, på dennes femtioårsdag. Denna marsch uruppfördes 81 år senare sedan den arrangerats för stor blåsorkester av en legendarisk KA 2-musiker, Eskil Nyström.

1902 övergick musikkåren till KA 2 och den 22/2 1905 fick KA 2 en egen musikdirektör, August Sjögren. Denne hade börjat sin musikerbana vid Norra Skånska regementet och blev 1892 musikfanjunkare och musikanförare vid Blekinge bataljon (I 30) på Bredåkra hed, överfördes 1902 till Karlskrona Grenadjärregemente och gick i pension från KA 2 1918. Hans instrument var flöjt och kornett. 1910 skrev han regementets marsch, som tillägnades dåvarande regementschefen C-G Ahlborn och denna marsch användes som förbandsmarsch till regementets nedläggning.

Sjögren hade glädjen att mellan 1905 och 1918 få kårens stämmor utökade från 8 till 12 och under denna tid kom träblåsinstrumenten in i kåren, efter det att kåren från börjat varit en ren mässingskår.

Utökningen kunde genomföras i och med att hornblåsarna vid utnämning till underofficerare fick tjänstgöringsskyldighet vid musikkåren, trots att de tillhörde ekonomiavdelningen.

I februari 1918 tillträdde Karl Gudmundsson som musikdirektör. Han kom att stanna till den 1/4 1942, då han avgick med pension.

Gudmundsson fick glädjen att mellan 1918 och 1926 få kåren utökad till 19 stämmor och denna epok får väl ses som kårens första storhetstid. Kåren fick många engagemang utanför Karlskrona. Man spelade i Stockholm, Örebro, Malmö, Norrköping och Västervik och fick förtroendet att vara med på passagerarfartyget *Gripsholms* jungfruresa i början av 1920-talet.

1926 drabbades försvaret av stora indragningar, så även musikkårerna. Perioden 1926-1937 fanns vid KA 2 musikkår, förutom musikdirektören, en underofficer och 9 man. Repertoaren begränsades och under perioden gjorde radion sin entré i landet och intresset för militärmusik minskade drastiskt.

Men Karl Gudmundsson skulle en andra gång få se sin kår utökad. Genom riksdagsbeslut 1936 utökades stämmorna till 12 för att 1942 vara uppe i 20.

KA 2 förste musikdirektör, Ferdinand Heimdahl

KA 2 musikkår 1907. Stående från vänster: Herman Jönsson, esskornett, Ivar Johansson, tenorbasun, John Eckerström, tuba, Gustaf Hanson, althorn, N T Sluth, tenorhelikon. Sittande från vänster: G W Brand, B-kornett, musikdirektör August Sjögren, A O Rosén, klarinett, Gustaf Friman, flöjt
Knästående: O F Paradis, althorn, A M Paradis, B-kornett

Visserligen upphörde musikverksamheten helt 1939 på hösten och kårens medlemmar sattes på andra uppgifter, men 1940 återupptogs verksamheten igen.

Efter Gudmundsson kom Bertil Driwing till kåren som dirigent. Han kom att bli en legendarisk militärmusikdirektör. Han moderniserade repertoaren och gjorde kåren omåttligt populär. Konserterna i Hogland park under hans ledning är det fortfarande många Karlskronabor som minns.

Under krigsåren var musikverksamheten under hans ledning mer omfattande än någonsin. 1943 gav musikkåren 105 konserter och medverkade i 96 korum. Musikkårens betydelse för beredskapsmännen vid beredskapsförbanden kan inte nog poängteras. Under Bertil Driwings tid ägnade kåren fr o m 1943 årligen sin semester åt att konserterna på Liseberg och på Trädgårdsföreningen i Göteborg, en tradition som Driwings efterträdare Stig Lundblad fortsatte fram till 1953. Under denna period framträdde också kåren vid några tillfällen i direktsändning i Sveriges radio.

1948 flyttade Bertil Driwing till Stockholm och K 1. Han efterträddes 1949 av Stig Lundblad. Lundblad kvarstod till kårens nedläggning 1957. Lundblad

var en duktig pianist och lät också kåren framträda med stråkinstrument.

I början av 1950-talet kom så en ny nedgångsperiod. Rykten om nedläggning kom i omlopp. Tyvärr visade det sig att ryktena var sanna, rekryteringsstopp infördes och musikerna började fly. Av 20 man 1953 återstod 14 vid nedläggningen 1957.

5 musikdirektörer har lett kåren genom åren. Antalet musiker under perioden 1902-1957 var 138. En del stannade länge, andra bara något år.

Musikerna var ofta mycket aktiva i olika musiksammanhang i Karlskrona. I orkesterförening, som musiklärare och som dansmusiker har KA 2-musikanter gjort sig kända.

Musikdirektör Karl Gudmundsson

Musikkåren, troligen 1923.

Stående från vänster: A K O Danielson, flöjt, okänd, Johan Persson, tenorbasun, Albert Melin, slagverk, Knut Melin, trumpet, Karl Högdahl, klarinett, I E Lindqvist, valthorn, Herman Jönsson, esskornett, G E Elmberg, klarinett, Siver Bjarnelo, tenorbasun.

Sittand från vänster: Gustaf Hanson, althorn, A O Rosén, klarinett, musikdirektör Karl Gudmundsson, John Eckerström, bas, Ivar Johansson, tenorbasun

Sittande framför: okända

Musikkåren i Malmö Folkets Park 1912.

På bilden syns från vänster: Herman Jönsson, esskornett. Han var född 1879, kom i krigstjänst 1902 och gick på övergångsstat 1927 som underofficer av tredje graden. Som så många andra inkallades han till beredskapstjänst under andra världskriget.

August Sjögren, musikdirektör. Sjögren var född 1863 och började sin musikerbana vid Norra Skånska regementet innan han kom till Blekinge bataljon (I 30) 1886. Hans huvudinstrument var B-kornett. Sjögren kom till Karlskrona grenadjärregemente (I 7) 1902 och till KA 2 1905. Han avgick med pension 1918.

Axel Ossian Rosén, klarinett, kom till musikkåren 1905 och var den förste av musikerna som blev underofficer. Han lämnade musikkåren 1927, när han överfördes på övergångsstat.

Bakre raden från vänster:

Ivar Johansson, tenorbasun var född 1885. Han kom i krigstjänst 1903 och även han överfördes på övergångsstat 1927.

Albert Melin, slagverk, född 1892. Han började vid musikkåren 1907 och blev kvar till 1927 då han överfördes på övergångsstat. Han återkom i tjänst 1936 som väbel, befordrades till förvaltare och kvarstannade vid regementet till sin död i början av 1955.

Johan Persson, tenorbasun, född 1891. Han började vid kåren 1910 och var den ende som återfinns på detta kort som kom att kvarstanna vid musikkåren efter 1927. Han flyttade till musikkåren vid KA 3 i Fårösund 1938 och pensionerades 1946.

Carl Högdahl, klarinett, född 1885. Han började vid musikkåren 1910 och överfördes på övergångsstat 1927. Han var därefter en välkänd pianostämmare i Karlskrona.

Gustaf Friman, flöjt, född 1890. Friman kom till musikkåren 1905 och övergick 1912 till Kungl Flottans musikkår i Karlskrona, där han stannade till pensioneringen 1945.

Gustaf Adolf Hanson, horn, född 1889. Han kom i krigstjänst 1903 och blev kvar vid musikkåren till 1927, då han överfördes till ekonomiavdelningen. Han tjänstgjorde från 1928 som proviantuppbördsman, kompaniadjutant och slutligen som förrådsförvaltare innan han gick i pension 1950.

John Eckerström, tuba, född 1888. Även han började vid musikkåren 1903, kom på övergångsstat 1927, men återkomst i tjänst 1936, då som lärare vid underofficerskolan.

Musikdirektör Bertil Driwing dirigerar musikkåren, troligen 1943.

Sittande från vänster Åke Andreasson, Nils Svensson, Erik Olofsson, Birger Lundberg, Gösta Wejö och Ernst Ottosson.

Bakre raden: Göte Pettersson, Arne Jarnheden, Siver Bjarnelo, Nils Glimsjö, Wiking Syrén och Sven Lundberg

Under 1940- och 1950-talen fanns "KA 2 dansorkester" som drevs i privat regi. Den kom att bli ett av Sydsveriges populäraste band.

Kårens stämbesättning har varierat genom åren. Från början fanns endast mäsingsinstrument men från 1905 tillfördes träblåsinstrument.

Den slutliga stämbesättningen utgjordes av:

Flöjt 1	Klarinett 5	Esskornett 1	Trumpet 3	Valthorn 3
Tenorbasun 3	Baryton 1	Bastuba 2	Slagverk 1	

Från början tillhörde musikpersonalen ekonomiavdelningen och genomgick samtliga militära skolor fram till och med underofficersskolan. Denna ordning kvarstod till 1941, då musikpersonalen gick enbart t.o.m. furirsskolan. Underofficersskolan ersattes av en treårig musikunderofficersskola med lästerminer 1/10 - 31/3. 35 % av tiden upptogs av militära ämnen, resten av musikutbildning. Musikutbildningen omfattade bl.a. fortsatt utbildning på huvudinstrument, utbildning på biinstrument, notskrivning, harmonilära, musikhistoria, kvartettsång och instruktionsövningar.

För den personal som inte genomgick någon skola upptogs arbetsveckan av praktisk tjänstgöring i form av framträdande och övningar. Ett veckoprogram kunde ha följande utseende:

Minste musikeleven Sven "Kubiken!" Persson, 14 år, med signalhorn på Vallgatan 1943.

Repetition	ca 8 tim
Lektioner	ca 8 tim
Konserter, korum (inkl resor)	ca 16 tim
Notskrivning	ca 6 tim
Enskilda övningar	ca 7 tim
Instrumentvård	ca 3 tim

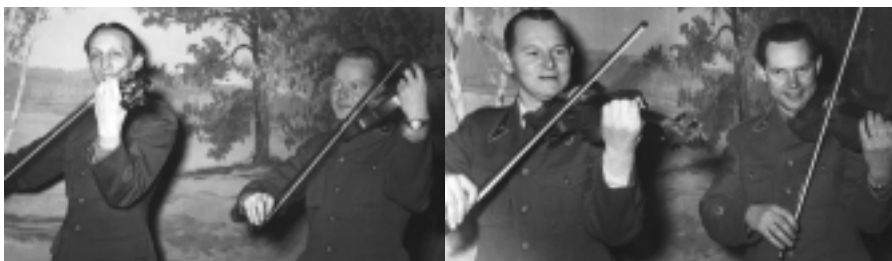
Musikkåren som sjögående enhet. Alvar "Masen" Johansson, Siver Bjarnelo, Eskil Nyström, Arne Jarnheden och Arne Melin.

Musikkåren 1953 i KA 2 filmsal. Musikdirektör Stig Lundblad framför sittande i främre raden: Wiking Syrén, Erik Olofsson, Birger Lundberg, Gösta Wejö och Eskil Nyström
Sittande bakre raden: Arne Jarnheden, Bo Lindell, Arvid Wendel, Ove Johanson, Sven Österberg, Åke Andreasson, Nils-Erik Nilsson, Sven Lundberg, Ernst Ottosson
Längst bak: Karl-Gustav Ohlsson, Siver Bjarnelo.

Musikkåren i tåten i samband med möte med KA 2 Kamratförening. I tåten regementstrumslagaren, flaggjunkare Arvid Wendel.

Även stråkinstrument trakterades. Från vänster Åke Andreasson, Eskil Nyström, Ernst Ottosson och Erik Olofsson.

Repertoaren har varierat med de möjligheter stämbesättningen medgett under olika perioder. I huvudsak har spelats underhållningsmusik av olika slag såsom fantasier, operaouvertyrer, operetter, valser, marscher, karaktärsstycken, populärmusik m.m.

Det har tidigare framgått att kåren genom åren gjort många resor. Men det mesta resandet har pågått i Karlskronaområdet p.g a. att regementet under stor del av året legat splittrat på olika förläggningsplatser. Man får ett någorlunda begrepp om omfattningen av dessa resor genom att läsa regementsorder 68/30, där det står: Musikkåren skall från den 7 dennes utföra musik enligt följande”:

Å Västra Hästholmsfort: varannan måndag med början den 12 dennes kl 1630-1730 och varannan måndag med början den 19 dennes kl 1900-2130.

Å Kungsholmsfort: varannan tisdag med början den 13 dennes kl 1630-1800 och varannan onsdag med början den 21 dennes kl 1900-2200.

Från avskedskonserten i KA 2 filmsal den 27 mars 1957. Regementschefen Eric Nordling avtackar dirigenten Arvid Wendel under överinseende av klarinettisterna Eskil Nyström och Anders Frisk samt trumpetaren Sven Lundberg (bakom).

Å Aspö Mad; varannan onsdag med början den 14 dennes kl 1600-1700 och varannan onsdag med början den 21 dennes kl 1900-2200.

Vid stadskasernen: tisdagar och fredagar kl 1300-1400.

Musikkårens personal användes förutom för musicerande även för andra uppgifter. Intill 1943 tjänstgjorde musikpersonalen periodvis eller halvtidsvis som dagkorpraler, rustkammarkorpraler, skrivbiträden, lärare, kommissarier och proviantuppbördsmän. Vid mobiliseringsövningar har personalen alltid tjänstgjort som innönstringsbefäl.

Genom kungligt brev den 15/6 1956 kom så det dystra meddelandet att in-dragning av regementets musikkår skulle ske från och med april 1957. Personalen skulle överföras till andra musikkårer, instrument och musikalien skulle skingras.

På regementsorder i mars 1957 kungörs helt kort att musikpersonalen fr o m 8/4 1957 skulle tjänstgöra vid musikkårerna i Jönköping (A 6), Skövde (P 4), Borås (I 15) samt Karlskrona (Flottan).

De instrument, som inte respektive musiker tog med sig, hamnade vid Marinens musikkår i Karlskrona. Notarkivet kom av någon konstig anledning att placeras vid musikkåren på A 6. Vid Marinens musikkår hamnade också regementstrumslagarstav och regementstrumslagargehäng. Kvar på KA 2 blev notställsprydnader och fanfartrumpeter. I dag är notarkivet återbördat till Karlskrona och används av Marinens Hemvärnsmusikkår.

I samband med regementets 75-årsjubileum i juni 1977 inkallades musikkåren för en dag. 20 musiker från olika delar av landet och från skilda epoker mötte upp i Karlskrona för att spela vid jubileet.

Den 29/3 1957 höll Kungl Karlskrona Kustartilleriregementes musikkår sin sista konsert. All regementets personal tog onekligen denna händelse mycket hårt. Regementschefen tolkade personalens känslor i sitt avskedstal och därmed var musikkårens historia slut.

KA 2 Musikkår

1902-01-01—1957-03-31

Musikdirektörer och musiker

Musikdirektörer

Heimdahl Ferdinand	1902-01-01—1905-02-21
Sjögren August	1905-02-22—1918-02-21
Gudmundsson Karl	1918-02-22—1942-03-31
Driving Bertil	1943-04-17—1948-05-31
Lundblad Stig	1949-01-01—1957-03-31

Musiker

Namn	Stämman	Född	Tid
Lindgren	Tenorbas		1902-05
Rosqvist	Bas	1867	1902-05
Hejde C Bengtsson	Slagverk	1887	1902-05
Jönsson J H	Esskornett	1879	1902-26
Johnsson J T L	B-kornett	1866	1902-04
Lindberg	Esskornett	1902	
Lindfors	B-kornett		1902-03
Sjöberg V W Videbuske	Tenorbasun	1881	1902-05
Andersson A E	Althorn	1887	1902-05
Sandgren G F W	B-kornett	1887	1902-05
Steinback K H	Tenorbasun	1887	1902-05
Hansson G A	Althorn	1889	1903-26
Paradis O F	Althorn	1888	1903-07
Eckerström J R	Bas	1888	1903-27
Johansson C I	Tenorbasun	1885	1903-26
Andersson H W	Tenorbasun	1886	1903-05
Svensson F G	Hornblåsare	1888	1904-08
Brand G W Nilsson	B-kornett	1871	1904-10
Abrahamsson R F F	Hornblåsare	1889	1904-06

Rosén A O	Klarinett	1877	1905-26
Andersson K O H	Hornblåsare	1884	1905-09
Pettersson F E	Hornblåsare	1891	1905-11
Friman A G A	Flöjt	1890	1905-12
Andersson K S	Hornblåsare	1890	1905-10
Sluth N T Månsson	Tenorbasun	1889	1905-10
Isaksson K H	Slagverk	1886	1906-09
Paradis A M	Hornblåsare	1890	1906-07
Melin B A N	Slagverk	1892	1907-26
Högdahl K F	Klarinett	1885	1907-26
Olsson W	Hornblåsare	1887	1907-09
Bondesson J M	Hornblåsare	1894	1909-12
Lindgren K M	Hornblåsare	1894	1909-12
Persson J P	Tenorbasun	1891	1910-37
Ahlén A V	Althorn	1894	1910-14
Pettersson G Hj	Hornblåsare	1893	1911-14
Andersson O A	Hornblåsare	1897	1912-15
Olsson J R	Hornblåsare	1894	1912-14
Eklund H W C	Hornblåsare	1898	1912-15
Rundkvist K O W	Hornblåsare	1899	1914-18
Andersson T O	Hornblåsare	1898	1914-18
Johansson O R	Althorn	1897	1918-38
Lindqvist I E	Valthorn	1895	1918-22
Möller K	Flöjt	1900	1918-21
Larsson B T	Klarinett	1893	1918-22
Melin K O	Trumpet	1897	1918-26
Elmberg G E	Klarinett	1902	1919-42
Mårtensson K M V	Althorn	1903	1920-23
Danielsson A K O	Flöjt	1904	1921-27
Andersson G V		1899	1921-22
Johansson G S M	Esskornett	1903	1922-24
Johansson J G H	Klarinett	1905	1922-25
Bjarnelo I S A	Bas	1905	1923-57
Leijon S	Hornblåsare	1906	1923-24
Andersson N I	Slagverk	1904	1923-27
Lindgren B A	Bas	1907	1924-35
Nilsson Å S	Klarinett	1904	1924-27
Andersson K R	Slagverk	1906	1924-27

Olsson N E	Althorn	1908	1925
Håkansson B	Slagverk	1911	1927-28
Wahlström N G	Esskornett	1910	1927-28
Olsson J E	Flöjt	1911	1927-28
Lundkvist T V F-son	Trumpet	1912	1927-29
Nilsson N S	Trumpet	1904	1927-29
Lundqvist G H E	Klarinett	1905	1927-30
Bengtsson P E	Slagverk	1909	1927-31
Sundberg A B	Esskornett	1911	1928-29
Lennartsson N T Hj	Trumpet	1910	1928-31
Persson E V	Althorn	1914	1928-31
Holm S M L	Trumpet	1912	1928-29
Leden H G	Trumpet	1914	1928-31
Larsson (Rosell) K A G	Trumpet	1912	1929-35
Lundberg G B E	Klarinett	1915	1929-57
Larsson (Rosell) L Å A	Slagverk	1916	1930-36
Olofsson E A	Flöjt	1911	1931-36
Johansson E V	Tenorbasun	1911	1931-33
Hellqvist H E	Klarinett	1916	1931-33
Nygren S B	Trumpet	1916	1931-33
Lundberg S H D	Trumpet	1918	1932-57
Johannesson S G	Klarinett	1918	1933-36
Johansson H A H	Esskornett	1917	1933-38
Jarnheden G A	Tenorbasun	1918	1933-57
Saur G H	Trumpet	1920	1935-38
Andreasson Å J T	Valthorn	1921	1935-54
Lundberg K P G	Slagverk	1922	1936-45
Olofsson G K A	Hornblåsare	1920	1937-38
Ottosson E G	Esskornett	1920	1937-57
Wendel A K	Baryton	1903	1938-57
Svensson L E V	Bas	1922	1938-43
Persson A T R	Klarinett	1922	1938-40
Holgersson O E	Hornblåsare	1923	1938-40
Syrén K V	Trumpet/Flöjt	1924	1939-57
Pettersson G E H	Tenorbasun	1924	1939-41
Nylander J E	Hornblåsare	1923	1939-41
Björk S J R	Klarinett	1919	1940-42
Melin K A	Flöjt	1925	1940-48

Hugosson K S	Klarinett	1926	1940-42
Svensson R L	Hornblåsare	1927	1942
Persson S I	Trumpet	1928	1942-44
Wejö B G A	Klarinett	1921	1942-57
Gustavsson B O	Klarinett	1925	1942-44
Nyström T K E	Klarinett	1923	1943-57
Johansson S A	Slagverk	1927	1943-49
Glimsjö N	Bas	1926	1943-48
Svensson N E A	Valthorn	1929	1944-46
Ericsson I K-E	Hornblåsare	1929	1944
Olofsson B G L	Trumpet	1930	1944-45
Lindqvist B O B	Klarinett	1929	1945
Bjarnelo I S	Klarinett	1931	1945-51
Eriksson H E A	Flöjt	1931	1945-47
Jansson L J H	Klarinett	1932	1946-50
Andersson N E	Hornblåsare	1930	1946
Gustavsson G H	Hornblåsare	1930	1946
Karlsson S B I	Bas	1932	1946-48
Jonasson L B R	Tenorbasun	1931	1946-48
Nordberg N O	Valthorn	1929	1946-50
Holmqvist L M W	Trumpet	1933	1947-48
Åkesson J G	Valthorn	1933	1947-48
Karlsson A	Bas	1933	1948-49
Håkansson P	Flöjt	1932	1948-50
Andersson S	Tenorbasun	1933	1948-49
Söderberg K B L-E	Klarinett	1933	1949
Svensson S G J	Trumpet	1934	1949-50
Olsson K-G	Slagverk	1934	1949-57
Nyman J-O	Valthorn	1935	1949-50
Karlsson P A H	Klarinett	1935	1949-50
Österberg S H V	Valthorn	1935	1950-55
Bergkvist B L A	Tenorbasun	1936	1950-51
Jägartorp S A	Hornblåsare	1935	1950
Nilsson N-E G	Trumpet	1934	1950-53
Lind K S	Valthorn	1934	1950-51
Johansson O E V	Valthorn	1936	1951-57
Bergvall R O R	Klarinett	1937	1951-53
Lindell B I	Tenorbasun	1937	1951-57

Frisk A H	Klarinett	1938	1953-57
Jacobsson A E	Klarinett	1939	1953-54
Jonasson N E H	Trumpet	1938	1954-57
Andersson N M L	Valthorn	1939	1955-56

Marscher med anknytning till KA 2

Av Olle Melin

Kongl Karlskrona artillerikårs marsch skrevs 1895 av Frans Ferdinand Heimdahl (1848-1929) Marschen antogs samma år.. Heimdahl var musikdirektör vid artillerikåren 1895-1901, Flottans musikkår i Karlskrona 1874-1914 och Hallands bataljon 1897-1901.

När Kungl Karlskrona kustartilleriregemente sattes upp 1902 övergick marschen att vara regementets marsch och förblev så fram till 31 mars 1910.

År 1992 antogs marschen som förbandsmarsch för Karlskrona maringrupp och behölls som sådan fram till förbandets nedläggning 1996.

År 2001 antogs marschen på nytt som förbandsmarsch, nu för Blekinge skärgårdshemvärnsbataljon.

Kungl Karlskrona kustartilleriregementes marsch skrevs 1910 av musikdirektören vid KA 2 August Sjögren (1862-1929). Marschen tillägnades dåvarande regementschefen Carl Gustaf Ahlborn och antogs som förbandsmarsch den 1 april 1910. Marschen kom att förbli regementets marsch till nedläggningen en 31 oktober 2000. Sjögren var musikdirektör vid regementet 1905-1918.

KA 2 marschvisa tillkom 1942, då ineliggande åldersklass röstade fram segerstycket. Musiken komponerades av Sven-Gösta Elmqvist, reservofficer vid regementet och texten skrevs av dåvarande löjtnanten vid regementet Sven-Olof (Ola) Träff, sedermera egenföretagare och riksdagsman.

Överste Gösta Möller skrevs 1943 av musikdirektören vid regementet Bertil Driwing (1912-1991). Marschen tillägnades avgående regementschefen Gösta Möller och fick undertiteln ”Ett lag eld”, vanligt eldkommando vid kustartilleriets artilleriförband.

KA 2-kamrater, skrevs till KA 2 Kamratförenings 50-årsjubileum av Kjell Rosell (Larsson) (född 1912) och överlämnades på jubileumsdagen den 14 juni till dåvarande regementschefen och ordföranden i kamratföreningen, överste Roland Hultgren. Kjell Rosell var musiker vid KA 2 1929-1935. Hans instrument var esskornett och trumpet.

KA 2 jubileumsmarsch skrevs till KA 2 90-årsjubileum i juni 1992 av Eskil Nyström (född 1923). Marschen tillägnades dåvarande regementschefen överste Bengt-Arne Johansson. Eskil Nyström var musiker vid KA 2 från 1943 till musikkårens nedläggning 1957, då han överfördes till Marinens musikkår i Karlskrona. Hans instrument är klarinett och saxofon. I marschen förekommer slingor av såväl KA 2 marsch som KA 2 marschvisa.

3. *amfibiebataljonens marsch* är också ett verk av Eskil Nyström. Denna marsch tillkom 1997, vilket var första året då hela amfibiesystemet utbildades vid KA 2. Marschen tillägnades dåvarande amfibiebataljonschefen Günter Villman.

Överste Villman är också signerad Eskil Nyström och skrevs ursprungligen som jubileumsmarsch inför regementets 100-årsjubileum. När beslutet om nedläggning kom, döptes marschen om till överste Villman och tillägnades KA 2 sista regementschef överste Günter Villman. I marschen hörs KA 2 igenkänningssignal, några takter av marschvisan samt några takter av Blekingesången, det sista för att markera regementet som ett verkligt hembygdsregemente.

KA 2 igenkänningssignal

Igenkänningssignalen är avsedd för jägarhorn (B-instrument)

Militärmusiker 1935 – 1944

Av Åke Andreasson

Det var utan tvekan spännande för en liten 14-åring att träda i kronans tjänst. Jag hade fått min första musikutbildning i Odenstens gossorkester i Karlskrona (Folkskolans gossorkester), där jag spelade basun. Att som 14-åring bli värvad, var på den tiden inget ovanligt. I Karlskrona fanns ju sedan länge Skeppsgossekåren. Jag blev för övrigt konfirmerad i uniform tillsammans med 1935 års skeppsgossar.

När jag kom till KA 2, blev mitt instrument althorn, ett vanligt blåsinstrument på den tiden. Sedermera fick jag av en pensionerad musikunderofficer ett enkelt valthorn, som jag fick lära mig själv att spela. Så småningom inköptes ett så kallat dubbelhorn till musikkåren, som jag sedan i huvudsak trakterade under min KA 2-tid.

Det dagliga musicerandet började med trumslagning. Vi lärde oss att slå virvlar och mellanmarscher. Vid dessa övningar fick jag troligen mina första öronskador. Några hörselskydd var det inte tal om.

Vi fick våra dagliga lektioner och ibland blev vi förhörda av ingen mindre än musikdirektören själv, Karl Gudmundsson. Hans rum luktade alltid cigarrök. Om jag inte minns fel, var det märket *Marcas Electa*.

Ganska snart fick jag deltaga i kårens framträdande, inte minst med att bära de tunga notställen.

Min första lärare var underofficerskorpralen Johansson. Han lärde även oss elever att boxas. Jag tror vi betalade 2 kronor för en lektion. Det blev i regel bara en, för han ”nockade” alltid eleven redan vid första lektionen.

Att vara hornblåsare i vakten var i regel ett besvärligt pass. 5 minuter före respektive signal skulle anmälan ske för vaktchefen och han kunde vara nog så sträng. Ett dygn i sänder var vi elever och meniga kommenderade som vaktens hornblåsare. Dessutom kommenderades vi till Kungsholmen som hornblåsare en vecka i taget och mitt första år vid KA 2, 1935, hade jag äran att under julen vara hornblåsare på fortet. Det var med både bävan och nyfikenhet jag första gången gick ombord på Bore för transport till fortet och tjänstgöring som vaktens hornblåsare.

Tjänstgöringen på Kungsholmen var verkligen ingen dans på rosor, i synnerhet inte tillsammans med de så kallade gastarna. Hornblåsaren fick stiga upp först av alla för att blåsa reveljen. Sedan följde en dag fylld av olika signa-

ler och hornblåsaren var också den som kom sist i säng efter att ha blåst tapto och tystnad.

Flaggan blåstes upp och ned med Paradmarsch och med militär hedersbevisning i form av vakten som stod i parad. Alla närvarande skulle också stå i givakt. Det blev något av en sport för oss hornblåsare att starta Paradmarschen några sekunder före utsatt tid, då vi såg att några försökte smita från platsen för flaggans halande och hissande. Försökte någon blev denne genast haffad av dagofficeren, som alltid var närvarande vid dessa ceremonier.

Ett minne har jag från de första åren, som är speciellt svart. Vi skulle elda i kaminer med koks. Detta bränsle fick vi krossa i en kvarn. Vi blev svarta över hela kroppen så det var alltid iskall dusch som blev följden av detta arbete. Något varmvatten fanns inte.

Utbildningen varvades med deltagande i musikkårens olika verksamheter och speciellt under krigsåren var musikkåren sysselsatt utöver det vanliga. KA 2 hade personal på de flesta öarna i Karlskrona skärgård och personalen på dessa öar skulle ju både underhållas och någon gång få ett Guds ord i samband med korum. Det blev åtskilliga resor i skärgården dessa år.

Förutom musikutbildning fick vi också en omfattande militär utbildning i övrigt. Bland annat tjänstgjorde musikkårens personal som inmönstringsför rättare, som proviantuppbördsmän m.m. Vid den sista krigsövningen jag deltog i, hade jag att svara för en utrustningsdepå, som bland annat skulle leverera proviant till cirka 10 000 man.

Musikutbildningen ledde så småningom fram till en underofficersutnämning och när jag 1944 blev sergeant, var jag landets yngsta underofficer.

Myggan och elefanten. Åke Andreasson, här med bastuban tillsammans med Åke Larsson (Rosell) i piccolaflöjt. Larsson var egentligen trumslagare.

Under tiden som militärmusiker fanns också stora möjligheter att spela utanför tjänsten. Jag hade nöjet att spela i Karlskrona orkesterförening samt i ett antal olika dansorkestrar, bland annat KA 2 dansorkester, som betraktades som Sydsveriges bästa band på 1940-talet. I den orkestern spelade jag batteri.

1954 slutade jag min militära bana, men det är en annan historia.

Slutligen, när jag började 1935 hade vi en kontantlön om 100 kronor om året, det vill säga 8.25 i månaden. Till detta kom kläder, logi och mat. Stryk fick vi gratis, när det behövdes. Men framför allt fick vi en gedigen utbildning, en utbildning som jag haft en oerhörd nytta av i hela livet.

En musikerprofil vid KA 2

Av Olle Melin

Många är profilerna, som verkat vid KA 2 musikkår. En speciell är Eskil Nyström, som fanns vid kåren från hösten 1942 och blev kvar till musikkårens nedläggning i april 1957.

Eskil föddes 1923 i Bräkne Hoby och gick i skolan där och i Karlshamn. Under denna tid grundades Eskils musikintresse och han följde på detta sätt traditionerna i släkten. I släkten fanns många lärare med stort musikintresse, däribland Eskils far.

Efter realexamen flyttade Eskil till Karlskrona och arbetade några år som kontorist i Lyckeby. Under denna tid spelade han klarinett och från 1942 hette läraren Bertil Driwing, som var musikdirektör vid KA 2. Samma år anställdes Eskil som musikvolontär vid regementet, men han började i praktiken inte förän på våren 1943. Till skillnad från de flesta andra musiker började inte Eskil som musikelev vid mycket unga år.

Eskils huvudinstrument blev klarinett, men han kom också att spela alla saxofontyperna och violin. Efter de ordinarie militära skolorna, utnämndes Eskil till underofficer vid regementet 1951.

Vid KA 2 musikkårs nedläggning överfördes Eskil till Marinens Musikkår i Karlskrona och verkade där till och med 1970, i huvudsak som saxofonist.

År 1949, under tiden i KA 2 musikkår, började Eskil med musikundervisning i Karlskrona folkskolor. Ledare för denna verksamhet var den i Karlskrona legendariska folkskolläraren Rickard Odensten. 1971 övergick Eskil till att bli musiklärare på heltid, nu inom ramen för Karlskrona kommunala musikskola.

Under åren vid KA 2 medverkade Eskil ofta i dansmusiksammanhang i olika orkestrar och med olika konstellationer. Bland annat spelade Eskil i Gösta Törners och Arthur Östervalls orkestrar under sommarturnéer. Gösta Törners orkester var den legendariska Parisorkestern. I många år spelade Eskil i KA 2 dansorkester med musiker i huvudsak från musikkåren. Denna orkester blev något av en institution i Sydsverige, men framför allt på Rotundan, KA 2 egen danssalong. Under vissa perioder hade Eskil egen orkester och han spelade också i de legendariska Karlskronabanden Lokets och Sonneys. Arrangemangen till de olika dansbanden kom i regel från Eskils hand. Musikdirektören Stig Lundblad vid KA 2 blev Eskils läromästare i att skriva arrangemang.

Vidare har Eskil medverkat i Karlskrona Orkesterförening, ABF musikkår, Jämjö Musiksällskap och Marinens Hemvärnsmusikkår, i den sistnämnda som soloklarinettist och konsertmästare. Än i dag, nära 80 år gammal, är Eskil verksam i KA 2-oktetten.

Eskil har under åren komponerat mer än 100 verk representerande ett mycket brett musikaliskt spektrum. Antalet arrangemang som bär Eskils namn går inte att räkna; det rör sig förmodligen om flera tusen.

För sina musikaliska insatser har Eskil genom åren tilldelats en rad utmärkelser såsom Svenska Orkesterföreningarnas riksförbunds förtjänstmedalj, Riksförbundet Sveriges amatörorkestrars förtjänstmedalj och hemvärnets förtjänstmedalj. Karlskrona kommuns kulturstipendium fick Eskil 1993 och 1990 fick han stipendium från SKAP (Svenska kompositörer av populärmusik).

För KA 2 del har Eskil komponerat jubileumsmarschen från 1992, tillägnad dåvarande regementschefen Bengt-Arne Johansson, 3. amfibiebataljonens marsch 1997 och Överste Villman år 2000. Den sista marschen uruppfördes på KA 2 nedläggningsdag den 31 oktober 2000 av Marinens Musikkår och Eskil fick nöjet att själv dirigera sin marsch och överlämna originalpartituret till regementets sista chef, överste Günter Villman.

KA 2-oktetten

Av Olle Melin

I samband med KA 2 Kamratförenings vintermöte i februari 1981 samlade Birger Lundberg, en gång musiker vid regementet, ihop några musikanter (proffs och amatörer) för att glädja kamraterna vid mötet. Samtliga musiker hade på något sätt anknytning till regementet.

Verksamheten vidareutvecklades och KA 2-oktetten lever ännu, 21 år efter bildandet. Under de 21 år som oktetten verkat har några musiker försvunnit och andra tillkommit.

Oktetten ser som sin uppgift att bevara musiktraditionerna från KA 2 genom att spela musik som en gång spelades av KA 2 musikkår och att vid framträdande berätta om musiken vid regementet. Bland annat var det tradition under hela 1990-talet, att oktetten medverkade några dagar efter varje inryckning av soldater med att spela musik från regementet, spela olika horns signaler samt inte minst framträda i KA 2-uniform m/ä.

På bilden nedan ser vi Oktettens sammansättning år 2001:

Fr. v: Bertil Stenholm, trummor, Eskil Nyström, klarinett och ledare, Gunnar Thörnberg, klarinett, Björn Landenstad, esskornett, Gunnar Saur, trumpet, Kenneth Kangestam, bastuba, Lars-Olof Boström, valthorn och althorn, Olle Melin, tenorhorn och Arne Andersson, tenorbasun

Personalvården vid KA 2.

En tillbakablick

Av Lars-Åke Bylander

Det kanske är att slå in öppna fönster att militär påstå, att militär personalvård inte är något som endast hör vår tid till. Jag gör det ändå och konstaterar, att den fanns redan under krigsherrar som Gustav II Adolf och Karl XII, fastän utformningen då var betydligt mer patriarkalisk, så som samhället i dess helhet också var. Då handlade det i första hand om chefers förhållningssätt till soldaterna och inte om konkreta hjälp- och stödåtgärder. Det talas bland annat om att "föraren eller furiren skulle ha noga inseende om alla sjuka vid kompaniet tillhandaförhållandes alla korpraler att tillsäga om någon insjuknar eller utmatad bliver, då föraren strax sin Fänrik sådans kommunicera skall". Kaptenen bör vara av så mycket mera förstånd än de andra av hans kompani och han bör ha stor omsorg om sitt kompani.

Det talas även om hur övriga på förbandet skall förhålla sig, förmodligen beroende på, att man var väl medveten, om att av alla krafter som verkar i striden, är krigarens anda den mest avgörande för att uttrycka sig med Polybios.

I Tjänstgöringsreglementets 12:e kapitel står, att personalvården skall gagna andan. Under de första åren av andra världskriget och därav föranledd beredskap visade det sig, att den viktigaste formen av personalvård var åtgärder för de värnpliktigas sociala skydd. Bestämmelser för ekonomisk hjälp till de värnpliktigas familjer fanns inte. Men statsmakterna agerade snabbt och rätt, och redan den 8 september 1939 utfärdade Kungl Maj:t bestämmelser om understöd till värnpliktigas hustrur och barn vid förstärkt försvarsberedskap. Familjebidragssystemet, som vi känner det i dag, tillkom med 1940 års krigsfamiljebidragsförordning.

Således tillkom under åren 1939-1945 regelrätta personalvårdsbefattningar vid beredskapsförbanden som bataljonsassistenter, fältpräster, bibliotekspersonal, fältbiopersonal, fältartister, krigsgrav- och krigsfångpersonal.

1940 inrättades i Försvarsstaben en Upplysnings- och pressavdelning, vilken sönderföll i pressdetalj, själavårdsdetalj och en bildnings- och förströelse-detalj. I maj 1941 tillkom en särskild filmsektion.

Våren 1940 inrättades regementsombud vid krigsförbanden och vid depåer depåombud. Det var alltså en omvälvande tid för alla berörda. Verkligheten,

som en nu död statsminister uttryckte det ”min värsta fiende”, trängde sig på och tvingade till snabba åtgärder, åtgärder som vi i dag tar för självklara.

Hur yttrade sig alla dessa åtgärder vid KA 2? Vid de kontakter jag haft med människor som ”var med”, visar det sig att man märkte väldigt lite av åtgärderna ute på förbanden i början av beredskapen. Efter en tid började det dyka upp boklådor och filmvisningsgrupper för att sedan utvecklas till en omfattande verksamhet. Film, teater, revyer med mera kom igång och full fart rådde från 1943. Man kallade in särskild personal med lämplig bakgrund för att leda personalvårdsverksamheten och många befordrades till tjänsteställning i likhet med officer. Apelsinlöjtnanter var en vanlig benämning under kriget på personal med dessa uppgifter på grund av den orangefärgade gardbeteckningen. 1943 utsågs värnpliktige Swanstein som socialkurator för förbanden i Karlskrona.

Under kriget fungerade majoren Hans Bolin som personalvårdsofficer vid regementet. Han tillsåg bland annat att permittentförläggningar ordnades för beredskapsmännen samt att radioapparater i stor omfattning tillfördes beredskapsförbanden. Ett namn som inte får glömmas i detta sammanhang är Finn Svenonius. Han förestod regementets bildningsdetalj under flera av krigsåren och gjorde regementet känt genom att vissa av de revyer, som sattes upp vid KA 2, gick direkt i Sveriges radio. Vid ett sådant tillfälle framfördes bland annat den klassiska monologen Marschkängan, författad av en reservofficer vid regementet, Hans Gösta Thomson. Det var också vid en underhållningskväll med regementets värnpliktiga, som KA 2 marschvisa kom till, skriven av värnpliktige fänriken Sven-Gösta Elmquist, musiken och löjtnanten Ola Träff, texten. Den i Karlskrona välkände sportredaktören vid Blekinge Läns Tidning, Carl Holmberg, gjorde också stora insatser som inkallad personalvårdare under kriget. Regementets meste pastor, sedermera kyrkoherden Arne Randolphson, fungerade som regementspastor och gjorde utomordentliga insatser under så gott som hela beredskapen. Kända artister som Sigge Fürst med flera uppträdde i filmsalen eller exercishuset.

Den sociala omsorgen av anhöriga till inkallade familjefäder var till en början obefintlig, men förbättrades successivt.

Embryot till KA 2 förnämliga förbandsbibliotek var några boklådor som 1937 fanns på Vallgatan. Böckerna var endast avsedda för officerare och underofficerare och lådorna för det mesta dessutom låsta. Men biblioteksverksamheten vid KA 2 utvecklades till att bli kanske den bästa vid alla Sveriges regementen. Eldsjälar som P A Nilsson, Sven Hesselbom, Ernst Stårnefält utvecklade verksamheten och efterföljarna Bengt och Ingemar Jacobsson full-

följde i deras an da. Gun Bengtson, regementets sista bibliotekarie, kunde när verksamheten lades ned med stolthet ändock konstatera att från två låsta boklådor på Vallgatan 1937 hade biblioteket när det lades ned 8000 böcker, 1600 skivor, 15 musiklyssnarposter, 2 internetdatorer, dagstidningar och tidskrifter och inte minst ett välutrustat musikrum. Kanske kommer dock sakerna till nytta, när nu Kungsholmen fortfarande kommer att vara bemannad.

Efter kriget fick KA 2 en egen anställd personalvårdskonsulent. Den förste var Folke Graham, tidigare ordförande i underbefälsföreningen och framgångsrik handbollsspelare i KA 2 duktiga handbollslag och den siste var författaren till denna artikel.

Medinflytandefrågorna har alltid utgjort en viktig del i personalvårdsarbetet. Det började med att man under beredskapen införde ett system med batteriassistenter, där förbandschefen utsåg en värnpliktig att vid sidan av sin ordinarie uppgift biträda chefen med att organisera fritids- och studieverksamhet. När regementet lades ned hade denna verksamhet blivit omfattande och sträckte sig från plutonsnivå vidare via kompani och regemente till en gemensam värnpliktskongress för samtliga landets värnpliktiga.

Utvecklingen inom det sociala området kan belysas av att de sista åren fick mellan 250 och 300 värnpliktiga årligen hjälp och stöd i olika former och lika många fick bidrag för fritidsaktiviteter i form av studier eller annan verksamhet.

En betydande del av verksamheten har varit omhändertagande av anställda. Rehabiliteringsåtgärderna för de som drabbats av skada, sjukdom eller annat besvär har varit betydande och hela tiden förbättrats. Krisstöd och krisbearbetning har varit en annan viktig beståndsdel i arbetet vid såväl personliga kriser som vid större olyckor. Tyvärr drabbades regementet under sina sista år av några allvarliga olyckor, där krishanteringen, krisstödet och krishanteringen sattes på sin spets.

Under åren 1965-2000 har regementet utbildat 15 värnpliktiga personalvårdsassistenter avsedda för de krigsförband det ålegat KA 2 att bemanna. Dessa elever har också utgjort ett värdefullt tillskott i det dagliga arbetet och har sedan i den mån de blivit inkallade i regel gjort stora insatser vid till exempel repetitionsövningar.

En av eleverna från början av 1970-talet är Dag Sandahl, kontroversiell präst i svenska kyrkan, men en tillgång vid de krigsförbandsövningar han fullföljde.

Jag avslutar med att låta Dag återge en händelse från en krigsförbandsövning i början av 1980-talet.

”Plötsligt drullade han fram i ljusskenet från bataljonschefens bil. Full var han. Det var inryckningsdag till den stora övningen. ”Vi måste ta och plocka upp honom”, sa chefen. Det gjorde vi. Vad han hette och var han hörde hemma var oklart. Portfölj och bajonett var hans utrustning. Chefen måste till andra sysslor, så vi kallade fram bataljonspastorn och for till närmaste batteri för att uttröna om batterichefen där ville kännas vid mannen. Det gjorde han inte. En lång serie telefonsamtal men inget av bataljonens underställda förband hade någon aning om vem karlen var. Till sist ringde jag polisen och frågade om de kunde ta hand om honom utan att detta skulle följa honom i hans civila liv. Svaret blev nej. Tiden hade gått och karlen hade blivit något nyktrare. Och si! Karlen hörde just till det batteri där hela utfrågningsproceduren börjat. Han bodde i ett samhälle ett par mil bort, kunde han nu meddela på batterichefens förfrågan. Men på batteriet ville man inte ha honom. Kunde vi köra hem honom? In med batterichefen i bilen, in med den berusade tillsammans med prästen där bak. Stora kängan på Volvons gaspedal och då gick det ganska fort. I baksätet tog den berusade sin bajonett och skar med den i luften utstötande: ”Det här är min cykel. Chauffören hukade i framsätet och den berusade somnade. Till sist var sällskapet framme i det samhälle, där mannen bodde. Han väcktes och då sade han: ”Här har jag aldrig varit”. Då spred sig missmodet, men plötsligt hördes från baksätet det glada utropet: ”Där är ju Konsum” mannen bodde strax bakom. Och där stod vi och ringde på. Frun öppnade och mönstrade sin berusade bättre eller sämre hälft. Den yngsta i sällskapet, personalvårdsassistenten, talade om situationens allvar. Vi hade undvikit polisens register och nykterhetsnämnden men fanns inte mannen på plats klockan 0700 följande morgon, skulle vi anmäla honom för smitning. ”Det tar jag hand om”, sade frun. ”Han är på plats” Ingen fann anledning betvivla kvinnans utsaga. ”Jag tar bajonetten”, sade personalvårdsassistenten. Han får tillbaka den i morgon. Portföljen då? Batterichefen ville uppenbarligen, att allt inte skulle gå så enkelt till. Han höll fram portföljen, öppnade den och tog fram brännvinsflaskan med en skvätt kvar på botten. ”Och se”, sade han, han har porrtidningar också och höll fram en näve tidningar mot frun. Kanske var det att slå på en redan slagen. Frun stängde i vart fall dörren om den berusade på ett kraftfullt sätt.

Klockan 0600 följande morgon var mannen på plats. Han högg ved. Hela övningen var han den som ställde upp för andra. Det slutade med att bataljonschefen skrev ett hedersomnämmande om en god soldat och hygglig kamrat. Det var mannen värd. Men lite av glansen över honom tror jag återspeglas i regementets helt oreglementsenliga men effektiva personalvård. Den stora hemligheten att se människor och se bakom masker för att upptäcka deras unika och

värdefulla egenskaper är utmanande stor. Jag tror att KA 2 personalvård inte alldeles sällan varit ett verktyg för sådant. Det finns naturligtvis en militär avsikt också i detta. När personalvård är omsorg om människor, blir den omsorg också om det militära förbandet. Men det börjar hos den enskilda människan, medborgaren, som betalar sin skatt och drar på sig uniformen.”

Dag Sandahl

Biblioteket på Gräsvik med bibliotikarie Ernst Sternefält bakom disken

Karlskrona lucia på besök i värnpliktsmatsalen i Rosenholm

Marschkången, klassisk sketch från KA 2

Den första verkliga militärkabarén i radio var ”Briggen Albertina” från KA 2. Regementet hade på ett avancerat sätt ordnat en förströelsesdetalj, redan innan Albertina seglade ut i etern i mitten av december 1939. Från dåvarande radiotjänsts sida var utsändningen ett experiment, men det fanns gott om bra material hos kustartilleristerna och utsändningen blev en klar succé. Till detta bidrog givetvis att här fick man ett nytt slag av omedelbar kontakt mellan de hemmarvarande och de inkallade, som gjorde sin plikt för allas vårt försvar.

Att det var denna sändning som satte fart på den militära förströelseverksamheten, råder ingen tvekan om. Radiotjänst formligen överöstes av anbud från olika förläggningar att sända egenhändigt förfärdigade kabaréer.

I Briggen Albertina ingick den legendariske sketchen ”Marschkången”. Vem som skrev denna sketch finns det olika uppfattningar om. Den ena tillskriver flaggkorpralen Ingvar Franzén verket och den andra reservfänriken Hasse Thomson.

Så här lät det i Radiotjänst utsändning i mitten av december 1939.

”KARLSKRONA – MOTALA

I stället för den sedvanliga lördagskabarén från Stockholm får vi i dag lyssna till en sändning från Blekinge närmare bestämt från Karlskrona kustartilleriregemente. Överallt i vårt land försöker vår försvarsledning, att i mån av möjlighet och förmåga skapa underhållning och tidsfördriv för att underlätta den långa men nödvändiga beredskapstjänsten. Här får vi i kväll avlyssna en kabaréunderhållning, som bär det klingande namnet ”Briggen Albertina”.

Briggen har full besättning, ett kapell på cirka 12 man, ett äkta hot-kapell, så tillvida som alla spela utan noter och en kör med solister cirka 20 stycken, alla givetvis i hög grad amatörer, samt en publik på sjuhundra sjömanskragar med innehåll. Innan vi sätter i gång, ber vi chefen för regementets förströelsesdetalj, flaggkorpralen och filosofie magistern Finn Svenonius, att säga några ord om detaljens verksamhet vid hans regemente och på samma gång presentera denna kabaré.”

”Det har framstått som en viktig sak, att de inkallades fritid används på ett förnuftigt sätt. För att bereda tillfälle till bildande och underhållande fritidsprogram för kustartilleristerna i Karlskrona, har KA 2 Förströelsesdetalj inrättats. Med hjälp av de frivilliga krafter och talanger, som finns att tillgå vid vårt rege-

mente, har vi arrangerat ett omväxlande veckoprogram, som rymmer föredrag och lektioner, allsång, kabaréer och filmföreläsningar. Den kabaré, som vi sänder nu i kväll, är ett exempel på hur ett fredagsprogram hos oss kan se ut. Fredagen är nämligen vår ordinarie kabarédag.

Framför er ligger nu briggen Albertina, klar att ge sig ut på etervågorna. Hon får vara budbärare om det goda humör, som trots de höstliga stormarna råder i skansar och logement och där allvar och beslutsamhet döljer sig under den skämtsamma ytan. Och nu sjösätter vi skutan.”

Efter några inledande nummer säger så hallåmannen:

”Ja, nu gick tydligen besättningen i land och då passar vi på att lyssna till lite soldatinstruktion om *Marschkänga M/87, sliten*.

”Vi ska i detta övningspasset enligt detaljprogrammet ha Kltj 37792, det vill säga genomgång av marschkänga, dess huvuddelar, uppgift, klargöring och vård. Denna undervisning har förut blivit mycket eftersatt, sålunda är ju kängan ännu ej intagen vare sig i KU, DU, KFI, RI, AIK, GAIS, HERK eller BURK. Kängan är ju dock en persedel, som ingår i varje karls utrustning, ja till och med i dubbla exemplar.

Vad är då marschkängans uppgift?

Marschkängans uppgift är att vara en persedel, medelst vilken foten döljes och i viss mån skyddas vid regn, snö, hagel, stark blåst, dimma och sjögång. Härtill kommer att kängan skänker ett visst stöd åt foten och nedre extremiteternas övriga delar. Dessutom får foten ett prydligare utseende med känga än utan sådan.

Vilka äro marschkängans huvuddelar?

Marschkängans huvuddelar äro *överdelen* och *underdelen*.

Underdelen består av följande delar framifrån räknat; Sulan, mellanstycket och klacken. På sulan vilar kroppstyngden vid enskild ställning. Mellanstycket utgörs av en övergång mellan sulan och klacken och på klacken vänder man.

Överdelens främsta del kallas tåhättan. Tåhättans uppgift är att förhindra, att foten föres för långt in vid kängans påtagande. Den är dessutom försedd med en viss styvnad för att i någon mån lindra stöten, när man gör för fot gevär. Tåhättan begränsas baktill av tåhättans bakre söm, på vilken gevärskolven placeras vid enskild ställning. Vidare består överdelen av skaft och slutningsinrättning. Slutningsinrättningen å marschkänga M/87 utgöres av en kombinerad snör- och häktmekanism. Å vardera sidan av den V-formade urtagning-

en finns snörhål och hakar. Om vi titta på hålen, så tillverkades dessa förr i Amerika, men hava vi nu själva en egen tillverkningsmetod. Det första hålet kallas första hålet, det andra hålet kallas andra hålet o.s.v.

Vad kallas då det tredje hålet?

Pettersson svarar: De´ kallas la tredje hölet´

Det är rätt, Pettsson. Pettsson kan sina saker, hör jag.

Mellan urtagningens båda sidor löper ett snöre, som kallas kängsnöre. Å en del kängor användes i stället remtyg och kallas detta då kängremmen.

Inuti är kängan ihålig. Denna hålighet mynnar framtill ut i de så kallade tålågerna. Dessa äro till antalet fem och numreras vid kustartilleriet från höger till vänster, medan man vid armén numrerar dem från vänster till höger. Troligen kommer vi inom en snar framtid att övergå till att räkna från vänster till höger och icke som nu från höger till vänster. Vi skola dock nu lära oss att räkna från höger till vänster men vara beredda på att gå över till att numrera från vänster till höger.

Sedan kommer vi till materielens klargöring. Varje morgon skall marschkängan apteras och avprovas samt därefter, såvida vaktjänstgöring under dagen förestår, åter avtagas och placeras i personliga tillhörighetsskåpet.

Hur tillgå då apteringen?

Apteringen tillgår så, att sedan man satt sig å sängkanten, placerar man kängan i vänster hand, så att skon pekar åt samma håll som tummen och bakkappan vilar väl mot handens insida. Därefter införes högra handens långfinger i drag-slejfen så långt, att andra leden vilar mot slejfen, samma hands tumme införes innanför skaflet och handen knytes och vrides om, så att tummen pekar i fotriktningen.

Först därefter avgöres om det är en höger- eller vänsterkänga. Höger fot placeras nämligen lämpligen i höger känga och vice versa. Vilken, som är höger fot, och vilken som är vänster fot, igenkännes därpå, att stortån å höger sitter till vänster och stortån på vänster sitter till höger, ökat respektive minskat med några streck allt eftersom den enskilde karlen är vänster- eller högerhänt. Detta framletande av rätt fot bör ske mycket snabbt, något mindre än 1 minut.

När man så framletat rätt fot till rätt känga, införes foten i kängan, varvid observeras, att strumpflikarna väl fastknipas mellan stortån och närmaste tå, pektån. Benet sträckes nu så, att armarna bli raka och dragningen kan ske med ryggen, varigenom större kraft erhålles och pådragningsmotståndet lättare övervinnes.

Vi tillämpa vid kustartilleriet kryssnörning med överlagt högersnöre, varvid menas, att snöret, som går från första vänsterhålet till andra högerhålet, skall ligga över det snöre, eller rättare sagt den del av snöret, som går från första högerhålet till andra vänsterhålet o.s.v. all väg. Snörningen sker alltid nerifrån och upp och snörena sammanknytas överst medelst rosettknop, varefter ändarna inskjutas i skaftet.

Efter första kängans apterande sker påtagandet av den andra, vilket i alla tillämpliga delar sker såsom ovan angivits. Härvid är att märka, att den andra kängan alltid är den sista kängan.

Står man i främsta ledet vid uppställningarna, måste man också ha kängorna putsade. Putsningen tillgår enklast så, att man noga putsar tåhättorna och därefter går ut och stampar på kaserngården så hela kängan täckes av ett jämnt lager damm. Omedelbart före visitationen stryker man tåhättan lätt mot byxbenet, så att det blottas en klart glänsande fläck. Den visiterade kan då omöjligt tro annat, än att hela kängan är putsad.

Hör nu på vad man går igenom och stå inte och tänk på annat. Ni skall lära Eder det här, nu när Ni går i rekrytskolan. Hur man sedan skall avtaga kängan, får Ni lära Eder i korpralskolan, om Ni någonsin kommer dit.

Rättsvårdsbefäl på 1980-talet

av Dag Åshage

Vid 40 års ålder lämnade jag trupptjänsten och blev Rättsvårdsbefäl, som det då kallades. Vad hade jag för befattning innan och hur gick det till, när jag gick över till denna befattning.

Jag ryckte in på KA 4 hösten 1958. Efter instruktörsskolorna, Försvarets Läroverk och Marinens Underofficersskola, blev jag sergeant 1965. Samtidigt flyttade jag från KA 4 till KA 2.

På KA 2 utbildade jag bland annat telegrafister fram till 1980.

Efter en slutövning på Kungsholmen hösten 1980, träffade jag dåvarande chefen för personalavdelningen, Olle Melin, på mässen. Utan att egentligen förvänta mig något omedelbart besked, slängde jag ut en kort fråga till honom ”Har Du något bra jobb till mig?”

Svaret kom snabbt!

”Ja, kan Du komma på måndag?”

Jag kom på måndag och gick nästan 17 år senare. Kom inte och säg, att det var svårt att byta jobb!

Vad finns då att minnas under alla dessa år. Det har givetvis hänt mycket. Både tråkiga och trevliga episoder. Jag skall här försöka att återge några.

På den tiden var disciplinärendena ganska många. Det kunde röra sig om ca 300 vissa år. Det har under senare år, skett en drastisk förändring.

Redan efter någon dag kastades jag direkt in i elden. Jag fick, utan skydds-nät, ha en föredragning för regementschefen. Hur det gick, kommer jag inte ihåg. Däremot glömmar jag aldrig första gången, jag fick föra protokoll vid ett förhör.

På den tiden var reglerna, att en värnpliktig måste erkänna, att han varit försumlig eller oaktsam, för att den bestraffningsberättigade chefen, regementschefen, skulle kunna ådöma en disciplinpåföljd. Om han inte erkände, måste ärendet hänskjutas till åklagare. Dessa regler ändrades senare.

Åter till förhöret. Förhørsledaren ställde frågor till den anmälde för att få fram de faktiska omständigheterna, kring det han anmälts för. Jag förde alltså protokoll över vad som sades.

Efter förhörets slut tittade förhørsledaren på mig och sa:

”Ja, så avslutar vi med det gamla vanliga”.

Jag satt som ett frågetecken och sa:

”Va då det gamla vanliga?”

”Jo, att han erkänner”, svarade förhørsledaren.

Jag måste ha missat själva erkännandet.

Sedan tider tillbaka hade man fasta föredragningstider för regementschefen. Om jag minns rätt, var det kl halv nio. Även om man inte hade något att föredra, så skulle man ändå infinna sig. Personligen tyckte jag, att detta var slöseri med tid. Att föreslå en ändring var lite främmande, med tanke på att det alltid varit så.

Men det dröjde inte länge, förrän förändringarna vind började blåsa. När regementschefen en dag försiktigt frågade, om det inte var onödigt att vi träffades, då inget ärende förelåg, protesterade jag inte.

Jag fick också handlägga skadeanmälningar gällande trafikskador. Där fick man läsa ett och annat. Felstavningar kan t ex få en betydelse, som inte var avsedd. Det viktiga är ändå att tolka vad vederbörande egentligen menar.

I en skadeanmälan kunde man läsa följande efter frågan om vems felet var: ”Det var mitt, på grund av att jag BAKADE.

I en annan kunde man, efter en älgolycka, läsa att felet var älgens. ”Han stod ju vid vägkanten och tittade på bilen, när jag kom körande, så jag trodde att han såg bilen och inte skulle springa över vägen.”

En gammal kompanichef hade gett en värnpliktig en tillrättavisning. Den värnpliktige hade somnat på chefsens lektion. Jag fick in en klagan på beslutet. Han förnekade inte att han somnat, men tyckte att han skulle frias, då kompanichefens lektion varit så tråkig att det inte gick att hålla sig vaken.

Innan jag började som Rättsvårdsbefäl, tyckte jag att ämnet nog var ett av de tråkigaste och krångligaste. Att bli tvingad till en befälsutbildning i ämnet, var inte det roligaste. Man kan ju undra

varför jag tog jobbet. Bataljonschefen lär ha sagt, att jag nog skulle komma att ångra detta. Det har jag aldrig gjort.

Det är väl som allt annat. Om man börjar kunna en sak, är det inte längre så krångligt.

ANMÄLAN OM FÖRHÖRSELSE

Fäll 1)

Fäll 1)

Regementschefen

Personer och fullständigt namn
13107-4016 Lemnart Harald Öhrn

År (bost.) (med bost.) (År) (År)

Kn 2)

Göringen och tiden för ännu legande

Glömt att skicka in protokoll i ersättningsmål.

Härmed får jag anmäla att jag glömt bort att rätt tid skicka in ett protokoll i ersättningsmål. Här en anmälan på sig själv

Utr.

Hänskjutes

Jmt. Rt. § 22:

Överlämnas till vidare åtgärder

Överlämnas till handläggning så långsämmande.

Reg

KA 2 i det internationella arbetet

KA 2:are i utlandstjänstgöring.

Av Bengt Lexhagen

I november 1956 ställde Sverige trupp till FN:s förfogande. Det var en 340 man stark bataljon, som ingick i United Nations Emergency Force (UNEF). Det var första gången i FN:s historia en fredsbevarande styrka sattes in och det var med anledning av Suezkrisen. Dag Hammarskjöld var generalsekreterare. Allt sedan dess har åtskilliga svenskar gjort FN-tjänst.

Många befäl och meniga från KA2 har tjänstgjort utomlands. Bland annat har utlandstjänstgöring ingått som ett led i utbildningen för en del officerare t. ex. som elever vid militära skolor. En del har tjänstgjort vid utländska staber. Många värnpliktiga som fått sin utbildning vid KA 2 har genomfört utlandstjänst i form av FN-tjänst. Likaså har yrkesofficerare och reservofficerare tillhörande KA 2 deltagit i FN-styrkor eller tjänstgjort som observatörer runt om i världen.

Det har rått delade meningar om värdet av sådan tjänstgöring. Oaktat detta var de personliga skälen för att söka sådan tjänst säkert mycket varierande. Lite äventyrlust och vilja att bredda sina kunskaper var nog en viss drivkraft. I dagens läge, med ökad internationalisering av svenska försvaret, är i varje fall försvarsledningens inställning klar. ÖB anser t.o.m. att utlandstjänstgöring skall vara tvingande för alla nya officerare i Sverige och regeringen tänker följa ÖB:s linje och lagstifta om detta. I det nya försvaret är det självklart med ett obligatorium. Internationella uppgifter är en del i den nya försvarsmakten och det måste vara en plikt. Officerarnas fackförbund och många äldre officerare är inte lika övertygade.

De första i raden av ”tappra män och kvinnor” tillhörande KA 2, som gjorde FN-tjänst var Stig Olofsson och Arvid Olsson och så här skriver Stig Olofsson, pensionerad löjtnant vid KA2, numera boende i Tingsryd.

”Jag var 28 år 1961 och hade varit stamanställd sedan 11 år tillbaka som minör på KA2. Detta år bestämdes, att ett rent KA-kompani skulle rekryteras till XI Gazabataljonen. Dåvarande majoren Åke Larsén, KA 1, skulle bli vår chef. Jag sökte som gruppchef i en skyttepluton. Jag, Arvid Olsson och Ivan Ene-ljung blev antagna från KA2. I Egypten tjänstgjorde vi vid Charm El Sheik, Suezkanalen och Gazaremsan. Efter ca 3 månader utbröt inbördeskrig i Kongo. Dåvarande FN-chefen Dag Hammarskjöld tillfrågade vår bataljon, om vi ville omplaceras, till Kongo, eftersom det var lugnt i Egypten och han ville snabbt få dit färdigutbildad personal. Nittiofem procent av personalen sade ja. Personal och all materiel samlades snabbt i Kairo för vidaretransport till Kongo. Vi snabbutbildades i djungelkrig och därefter skedde transport till delstaten Katanga, där krig rasade mellan regeringssoldater och Tshombes armé, som ville ha ett från övriga stater i Kongo fritt Katanga. Striderna varade i några månader.

Ingen svensk omkom. Hammarsköld beslöt att flyga till Katanga och tala med Tshombe. Tyvärr störtade planet på gränsen till Angola (troligen nedskjutet). Det var en svensk DC3, som delegationen färdades i. Alla omkom, 4 svenska besättningsmän och 3 soldater från bataljonen, personliga livvakter åt Hammarsköld. Detta väckte bestörtning över hela världen. Hammarsköld var en mycket populär och aktad person. Efter det flydde Tshombe och hans arméer upplöstes. Dom vita legosoldaterna tog vi till fånga och sände dem till sina hemländer. Hemkomna till Sverige hyllades vi stort för vår insats. Som minne från tjänsten har jag ca 500 diabilder, varav en del använts under många av mina föredrag.”

Från vänster ser vi Ivan Eneljung, Stig Olofsson och Arvid Olsson

Kjell Silverbark var också tidigt ute. Han beskriver sin FN-tjänstgöring så här. ”Jag tjänstgjorde i Kongo oktober 1962-maj 1963 och ingick i FN-bataljon XVII K. Jag var då sergeant vid KA 2 och tilldelades tjänstegrad som fanjunkare. Min befattning vid bataljonen var ställföreträdande chef för granatkastarplutonen, som ingick i stabskompaniet. Hela bataljonen placerades på Kamina-basen i Katanga, det vill säga den del av Kongo, som ville bryta sig ut ur det övriga landet. Detta skulle varit förödande, eftersom Katanga var den rikaste och den mest utvecklade delen av den nya självständiga staten. Jag

tjänstgjorde övervägande som eldledningspatrullchef och eldledare. Därvid kom jag att följa olika infanterienheter från andra förband på basen, ghanesiska, kanadensiska och indiska. Vårt system för att leda tung granatkastareld blev mycket uppmärksammat och beundrat.

Vår trupp, alla i 25-årsåldern, var av mycket hög kvalitet både fysiskt och psykiskt och med olika civila yrkeskunskaper, som kom väl till pass. Det var aldrig svårt att få frivilliga till "känsliga uppdrag".

I början av december hade FN-ledningen fattat sitt beslut; Kongo-upproret skulle slås ned och deras ledare Tsombe oskadliggöras. Från Kamina-basen utgick flera stora företag, i vilka vi deltog. Anfallsmål var fort Marcoufe och staden Kaminaville. Terrängen var svårframkomlig och minerad och gatustrider förekom. Uppgifterna löstes utan förluster. Den svenska FN-bataljonen fick därefter helt andra uppgifter och själv blev jag placerad i stabstjänst på den så kallade sektorstaben tillsammans med amerikaner, indier och kongoleser. Arbetet innebar bland annat "movementcontrol", tolkning och hantering av besök. Utresor från basen skulle godkännas av stabschefen, major Axel Friman, som också han var från KA 2.

Arbetsplatsen var belägen i flygplatsbyggnaden och utanför mitt fönster startade och landade flygplan nästan varje minut; amerikanska Hercules, DC 4 och DC 3, jaktplan från Malaysia och F 22:s flygande tunna. Jag fick själv ofta anledning att följa med och på så sätt fick jag se det mesta av Kongo, vilket jag också fick, när jag åkte runt i byarna för att skapa kontakter och "pejla läget". Många prominenta herrar kom på besök, vilket föranledde extra säkerhetspådrag och ibland paradtrupp."

Många reservbefäl har gjort FN-tjänst genom tiderna. Så också reservbefäl från KA 2.

Kapten Lennart André har till exempel för UNTSO:s räkning, tjänstgjort som militärobservatör i Sinai 1972-1973 och i Beirut 1973-1974. Han var "economic officer" vid UNFICYP SWEDCON 1974 – 1975, "operations officer" UNEF II HQ 1977-1978 och slutligen "liaison officer åt den finske "chief coordinator", generalmajoren Ensio Siilasvuo 1978-1979. En synnerligen lång och meriterande lista.

En annan reservofficer som också har stor erfarenhet av FN-tjänstgöring är major Ulf Sjöberg.

Han har fullgjort FN-tjänst som löjtnant eller kapten enligt följande:

- vid svenska kontingenten i Palestina, Främre Orienten (UNEF) 1965-1966 som stabsofficer sektion 1, vaktplutonchef och ställföreträdande kommandant.

- Vid olika svenska FN-bataljoner på Cypern (UNFICYP) 1966, 1968. 1969-1970 som officer vid operativa sektionen/”duty officer” samt avdelningschef/adjutant.
- FN-observatör i Mellersta Östern 1977-1979 (UNTSO m fl enheter i Syrien, Libanon, Israel och Egypten)
- FN-utbildning i Finland (UNSOMOC I) och stabskurs i Sverige (UNSOMOC II) 1982.
- Tjänstgöring som utbildningsofficer vid P10/FN-avdelning i olika perioder.

Detta blir tjänstgöring och utbildning inom FN inalles 45 månader. en diger insats av en KA 2:are.

Flera reservofficerare har tjänstgjort i FN t. ex. Olav Olsson och många andra vilket framgår av den förteckning som finns här intill och som upptar personal från KA 2, som på senare tid har tjänstgjort i FN.

Långt tidigare gjorde kapten Åke Strandberg och major Anders Jacobsson FN-tjänst, den senare vid flera tillfällen och på många platser, oftast i vad man kallar ”truppbefattning”, eftersom han var som klippt och skuren för detta. Av honom fick jag själv en del tips inför min FN-tjänst.

Pensionerade överstelöjtnanten Roland Althini tjänstgjorde i Korea vid den svenska delegationen som sekreterare oktober 1978–maj 1979.

Han förtäljer följande:

”Efter vapenstillståndet 1953 fick fyra neutrala länder, Sverige, Schweiz, Polen och Tjeckoslovakien uppgiften att bilda en övervakningskommission - NNSC/Neutral Nations Supervisory Commission- i DMZ/Demilitarized Zone i Pan Mun Jom med polska och tjeckiska delegationerna på Nordsidan och den svenska schweiziska på Sydsidan om stilleståndslinjen.

Deltagandet från Polen och Tjeckoslovakien (dåvarande) har numera upphört. Den ursprungliga uppgiften för Neutral Nations Supervisory Commission (NNSC) har med åren förändrats och NNSC skall också vara beredd att åtaga sig nya uppgifter. Uppgiften kan idag sägas vara att med svensk och schweizisk närvaro i den demilitariserade zonen mellan Nord- och Sydkorea, upprätthålla giltigheten av stilleståndsmekanismen. NNSC har löpande kontakter med sydsidan - United Nations Command. Några kontakter med nordsidan förekommer för närvarande inte.”

Några år före Roland tjänstgjorde major Gunnar Gruvström i samma kommission också som sekreterare. Redan 1954 tjänstgjorde Thorvald Emanuels-son i övervakningskommissionen i Korea. Löjtnant Hans Assarsson tjänstgjorde i FN-bataljon 47 och 48 C på Cypern 1971-1972 och han säger så här:

”Anledningen till, att jag sökte FN-tjänst, var, att få komma ut och uppleva lite annorlunda tjänst samt i någon mån bidra till fred på Cypern. Jag var den ende fast anställde från kustartilleriet och jag var placerad på ett skyttekompani. Det innebar, att jag låg ute i fält på så kallade ”checkpoints” under 14 dagar. Dessutom uppehöll jag mig på camp Carl-Gustav i utkanten av staden Famagusta i 14 dagar. Ett av många minnen är, att den grekiske generalen Grivas rymde från ett turkiskt fängelse vid jultiden 1971 och orsakade därvid mycket bekymmer. Bilbomber, överfall på polisstationer, illegal vapentillverkning med mera, blev vanligt förekommande. Ayia Napa var ett populärt utflyktsmål för sol och bad och bestod då av en enda byggnad, ett kloster. Inga vägar fanns dit, så vi fick köra med Landrover över obebodda trakter. Idag är platsen en stor och populär turistort.”

Lars Iger tjänstgjorde i UNIFIL L 100 maj-november 1989 som ställföreträdande plutonchef för lätta transportplutonen förlagd på huvudbasen Naqura i södra Libanon.

”Transportkompaniets uppgift var att sköta leveranser till övriga bataljoner, förlagda ute i Libanon. Vi transporterade allt från bröd till ”T-walls”. Min uppgift var dels att tillse, att de tilldelade bilarna fungerade och att dagligt underhåll på dessa genomfördes, dels att tillse att allt övrigt arbete på plutonen sköttes. Arbetstiden var uppdelad med en vecka på campen och en vecka ute i området. På campen utfördes fältarbete och underhållande vapenutbildning, reparation av värn med mera. Detta var den mest intressanta tiden under min 40-åriga militära bana.”

I samma bataljon tjänstgjorde kapten Stefan Fäldt som vaktplutonchef.

Lars Iger

Major Glenn Linder har på senare tid, 1990-1992, tjänstgjort som FN-observatör i Mellersta Östern. Han beslutade sig efter påverkan från de som tidigare tjänstgjort utomlands. Här beskriver han sitt val.

”Den avgörande faktorn var, när Nisse Göransson åkte på sin första FN-mission. Eftersom jag redan varit tillräckligt mycket borta från familjen, valde jag att söka som observatör till Mellersta Östern, som då räknades som familj-emission. Min förhoppning var att kunna kombinera min tjänst som fredsbevarande officer i FN med att familjen fick bo i annan kultur.

Redan utbildningen som observatör vid Ninisalo i Finland kom att göra ett starkt intryck på mig. Det var en mycket professionell utbildning med elever från olika Europeiska länder. Min rumskamrat var en av de första schweiziska officerare, som tilläts tjänstgöra utomlands.

Efter tre månader som observatör på Golan mellan Israel och Syrien kommanderades jag som militär sambandsofficer för observatörsorganisationen UNTSO med främst Mellersta Östern och Egypten som verkansområde. FN har ingen egen militär stabsorganisation. Eftersom UNTSO var den största observatörsorganisationen blev det också FN:s beredningsorgan för nya missioner. Förutom genomförandet av valövervakningen av Haiti, Väst Sahara och Kambodja samt starten av insatserna på Balkan, var det Gulfkriget vintern 1991 och starten av FN:s insatser i Irak det, som kom att prägla min tid som en av fyra officerare på Plans Office vid UNTSO Head Quarters i Jerusalem. Ett trettiotal kvällar och nätter fick jag sätta på mig skyddsmasken, när missilerna landade i Jerusalem eller flög över huset, där vi bodde, mot Tel Aviv. Min kontrakterade tid som stabsofficer gick ut efter arton månader. Efter nästan ett och ett halvt år och ett antal händelser, som familjen råkat ut för, hemställde jag om omplacering. Det var bombhot mot bussar, som våra barn åkte med till skolan, att vår bil blivit stenad med tegelstensstora stenar, att familjen kommit i korseld mellan palestinier och israeler, att barnen bevittnat knivhuggning till döds av kvinnor och slutligen, att äldste sonen blev kidnappad, som orsakade hemställen. Jag fick välja tjänstgöring. För mig var det enkelt. Familjen ville helst till Kairo. Själv hade jag under mina resor som sambandsofficer lärt mig, att älska öknen ungefär som fjällen eller havet. Så kom vi att bo nästan hela sista halvåret av de två åren i FN-tjänst i Egypten. Jag kom att ha Sinai som arbetsplats. Denna tid med fotpatruller upp på bl.a. det nästan tretusen meter höga berget S:t Catherine, dagslånga bilburna patruller kors och tvärs i Sinai med alla fantastiska människor, främst beduiner jag lärde känna, blev tillsammans med min tid som bevakningsbåts skeppare i Malmö min bästa tjänstgöringstid som yrkesofficer.”

Ytterligare lite senare, nämligen 93-04-01—11-15, tjänstgjorde kapten Lennart Seerbe som ställföreträdande chef för transportkompaniet i bataljon L 116 vid UNIFIL i Libanon. Kompaniet var indelat i en kompanistab (chef, ställföreträdande chef och kvartermästare), transportledning, tunga plutonen, lätta plutonen, bussplutonen, POL-plutonen (drivmedel mm) samt tekniska plutonen avsedd för främre underhåll av fordon.

Fler ändå, har gjort FN-tjänst. Kapten Göran Johansson var skytteplutonchef i Sinai, FN-bat 64 M, 1976-77. I Gaza tjänstgjorde tidigt kapten Ingemar Larsson och löjtnant Rolf Sahlén, den senare 1961/62 som skytteplutonchef. Lennart Avendal tjänstgjorde 1970-71 på Cypern i bataljon 45 C som ställföreträdande skytteplutonchef. I samma bataljon tjänstgjorde major Christer Nedfors som skytteplutonchef, vilket han också var 1973-1974, då han tjänstgjorde i Ismaelia. Här råkade han ut för en minsprängning, då han tillsammans med kompanistaben skulle inspektera en postering. Föraren körde på en kilotung fordonsmina. Alla undkom turligt med endast lite blessyrer. Bilen blev dock illa åtgången och Christers kulsprutepistol förstörd. Vidare har Gunnar Medemyr och Anders Bengtsson tjänstgjort på Cypern, Nils Göransson har varit observatör i Kashmir, Ingvar Smedberg tjänstgjort i Siani, Bengt Furuvid varit observatör i Bosnien och Georgien. Fänrik Hjelm var under 1994 chef för en transporttropp i BA02 Bosnien.

Löjtnant Reine Lindqvist tjänstgjorde likaså i Bosnien som chef för en reparationstropp och tillhörde därvid BA05 1995-1996.

Själv tjänstgjorde jag i FN-bataljon 77 C på Cypern från oktober 1980 till maj 1981. Bataljonen utbildades bland annat i Strängnäs och blev först en beredskapsbataljon, i vilken jag var ställföreträdande chef i ett skyttekompani. På Cypern blev jag först chef för stabsexpeditionen på Camp Victoria utanför Larnaca samt var jag också inblandad i sambandstjänsten. Senare blev jag ställföreträdande chef på stabs- och trosskompaniet. Kompaniet hade bland annat till uppgift att försvara campen, vilket krävde utbildning och övningar. Utbildningen genomfördes ofta på engeslmännens ordinarie bas Dhekelia, som låg utanför Larnaca.. På campen hade vi nästan dagligen genomgångar med turister, som kom till Cypern. Det blev många tillfällen till samverkan med övriga FN-förband från Kanada, Danmark, Österrike, England men även norrmän, amerikaner, ryssar och australiensare, eftersom Camp Victoria utgjorde en utreseort till andra platser i Mellersta Östern. Vi hade också mycket kontakt med både den grek- och turkcypriotiska befolkningen liksom grekisk och turkisk militär Detta tillsammans med den hårda fysiska träningen gjorde denna tid speciell och oförglömlig. Krig och många våldsamheter hade före-

Bengt Lexhagen

kommit och förekom även nu. Det är naturligtvis förklaringen till hur snabbt hat kunde blossa upp mellan till synes goda vänner från de båda befolkningsgrupperna, så fort något oförutsett inträffade. Fortfarande idag råder ungefär samma läge även om FN:s närvaro har minskat. Svenska förband finns inte längre på Cypern.

Svenska underhållsbataljonen i Libanon (UNIFIL) L114 92-93

Av Magnus Svensson

Jag har tjänstgjort vid Underhållskompaniet och i KA-bataljonens stab, men efter nedläggningen av KA 2 arbetar jag nu vid 4. minkrigsflottiljens stab på Berga, men med placering i Karlskrona.

Min första utlandserfarenhet är från svenska underhållsbataljonen i Libanon (UNIFIL) L114 92-93 där jag tjänstgjorde som ställföreträdande chef för Förrådskompaniet, ett kompani om 96 man.

Organisationen utgjordes av kompaniledning, stabspluton, livsmedelspluton och förrådspluton.

Kompaniet ansvarade för all förnödenhetsförsörjning för hela UNIFIL, ca 5000 man.

Varför åkte jag? Jag hade i min ordinarie verksamhet varit instruktör, plutonchef, ställföreträdande kompanichef och även tjänstgjort som tjänsteförrättande chef vid Underhållskompaniet och jag ville prova på något annat. Att få arbeta i en internationell miljö med andra nationer och under andra förutsättningar än vad vi har i Sverige var en utmaning.. Någonstans fanns väl också tanken på att hjälpa befolkningen, som hade det svårt, men det var inte det stora skälet till att åka. Vad gav då tjänstgöringen för resultat? Tja, man utvecklades väl inte direkt mot sin krigsbefattning, men som officer och människa lärde jag mig en hel del.

Bland annat lärde jag mig att uppskatta vårt land mycket mer (varför klagas och gnälls det så mycket, vi har ju tak över huvudet, värme, rinnande varmt och kallt vatten m.m.).

Min roll som chef var inte så mycket att leda, utan mer att skapa de bästa förutsättningarna för min personal att lösa ställda uppgifter.

Vidare var en stor uppgift, att vara samtalspartner för sin personal. (bataljonspastorn hade fulltecknat nästan hela missionen.)

Vårt befälssystem och vår sociala kultur passade inte alltid in i den internationella miljön. Vi i den svenska bataljonsledningen tillät våra "privates" att vara på officersmässen och vi fick gå till deras mässar. Tyvärr fick vi utesluta våra "privates" från vår mäss. Annars hade vi inte fått några besökande utländska officerare, till offmässen, då dessa ej vistades tillsammans med "privates or other ranks". Det var sålunda en strikt indelning i soldater, underofficerare och officerare.

Efter att ha varit i missionsområdet några månader, såg jag också behovet av hjälp till människorna. UNIFIL hade en befattning "Humanitarian officer", som samordnade de hjälpinsatser, som gavs. Till denna verksamhet avsatte FN inga pengar, utan all humanitär hjälp bedrevs med skänkta och insamlade medel. Tänk vad ett elverk och en kopiator kan betyda för en skola, saker som vi finner självklara. Där fick lärarna sitta och skriva alla skrivningarna för hand, lite jobbigt med 40-50 elever i klassen.

Jag utbildades 1994 till observatör för OSSE:s räkning för en fredsmission i Nagorno-Karabach, en enklav i Armenien och Asserbadjan. Jag stod stand-by i ett år för denna mission, men eftersom det inte blev något fredsavtal (och fortfarande inte finns något), blev det ingen mission.

Jag for som FN-observatör till UNIKOM, övervakningsmissionen i Irak-Kuwait, 1996-1997. Missionen startade 1992 efter "dessertstorm".

Uppgiften var och är att övervaka den demilitariserade zonen mellan de två länderna. Vi kontrollerade, att det inte fanns någon militär personal och att de polisstyrkor som parterna höll i respektive zon, inte hade grövre vapen, än vad fredsavtalet tillät

Zonen är 5 km bred på Kuwaitsidan och 10 km bred på Iraksidan. Längs den ca 25 mil långa gränsen har kuwaitierna grävt ett dike, som är ca 8 m djupt och 10 m brett. Schaktmassorna är upplagda i en stor vall på den Kuwaitiska sidan av diket. Under min tid i missionen kompletterade Kuwaitierna med ytterligare ett dike ungefär vid zongränsen. De grävde ungefär 1km/dag med samma mått som tidigare. Mellan dessa diken sattes upp ett elstängsel med diverse sensorer och med plats även för minor. Det fanns inga minor, när jag lämnade området.

Riskerna i området var störst på Iraksidan, där det inte förekommit någon røjning av minor eller andra ammunitionseffekter. På Kuwaitsidan var røjningsgraden 90%, men då och då hittade vi effekter även där. Den argentinska ingenjörbataljonen røjde ammunition så gott som dagligen.

All den oexploderade ammunitionen orsakade massor av skador på den herdebefolkning, som fanns på Iraksidan. Främst var det små pojkar, som var herdor för får- eller kamelhjordarna, som drabbades av detta. Vi hade minst en medevac i veckan för detta eller för skorpion- eller ormbett.

Jag bodde på ett POB (patrull- och observatörsbas) de första sex månaderna. Dessa månader tillbringades i missionsområdets södra del, som mestadels består av öken. Vi hade en asfalterad väg i hela sektorn och för övrigt körde vi på sandvägar. Det fanns fyra containrar ställda i en fyrkant med en liten gårdsplan i mitten. två av containrarna innehöll rum för observatörerna. Vi var sju observatörer och var och en hade 3x3,5 m att bebo. En container innehöll kök/matsal samt en hygienavdelning och en innehöll stabsplats och uppehållsrum. Vi hade två generatorer för elförsörjning och två vattentankar om 20 m³ för färskvatten. Vattnet kom med tankbil ungefär var 14:e dag. Sambandsutrustningen utgjordes av: Storno radio och telefon. Vi hade inga datorer, inte ens en skrivmaskin, så vi skrev alla rapporter för hand. Det blev en och annan.

En av uppgifterna var att göra inspektioner hos polisposteringarna för att kontrollera personalstyrkans beväpning och höra, om det förekommit något, som borde komma till HQ:s kännedom. Vid dessa besök var det normalt, att man drack kaffe eller the, medan det att man pratade.

Vid ett tillfälle kom jag och min franske kollega till en postering, precis när

de skulle äta lunch. Vi blev bjudna på grillad kyckling, ris och grönsaker samt ett flertal små skålar med olika slags såser. Allt serverades på en stor bricka och maten åts med fingrarna. Den högra handen användes eftersom den vänstra är den rena handen.

Som dryck serverades olika sorters softdrinks. Vid detta tillfälle hällde den kuwaitiske polischefen upp mjölk i ett glas och bjöd min franske kollega på detta. Han drack utan en min och räckte sedan över glaset till mig. Jag tog en djup klunk för mjölk var ju perfekt till denna starka mat. Det värsta var, att det var kamelmjök och det är inget, jag rekommenderar.

Efter sex månader i söder blev jag stationerad på ett POB i norra sektorn. N-1, som förutom de ordinarie patrulluppgifterna, även hade uppgiften att svara för sjötrafikkontroll av vattenvägarna i gränsområdet och Iraks enda stycke godshamn Umm Kasar. Dit kom all spannmål, som var ett led i "oil for food".

Vi kontrollerade fartygsnamn, hemmahamn, skicket på fartyget samt om det fanns något "misstänkt" ombord. Vi hade bara radar och optiska hjälpmedel till vårt förfogande.

På grund av att man hade bombat sönder infrastrukturen (hamn järnväg och vägar), var det stora problem att distribuera spannmålet. Irak hade hyrt ca 300 lastbilar för att kunna frakta spannmålet vidare ut i landet.

De sista tre månaderna var jag stationerad på Norra sektor HQ. Jag tjänstgjorde där som OP:s officer, vilket bl.a. innebar mycket patrullering på platser, dit normalt inga patruller åkte. Jag hade vidare att öva "Rapid reaction force" ur den Bangladeshiska bataljonen, som var förlagd i samma område. Det gällde ju att kontrollera, om de kunde lösa sina uppgifter.

I norra sektorn var det mera bebott. På Iraksidan så var det mesta sönderskjutet. Befolkningen, mestadels jordbrukare som hade någon liten åkerlapp och ett litet ruckel att bo i, led svårt av sanktionerna.

När vi träffade på någon, som pratade engelska och som inte hade något att göra med de Irakiska myndigheterna, frågade vi ofta hur de hade det.

De svarade, att de inte visste varför det hade blivit krig och de förstod inte heller, varför omvärlden gjorde så mot dem. Vi förklarade, att sanktionerna hade införts, för att befolkningen skulle vända sig mot Sadam Hussein och störta honom. Svaret vi fick var att de hade nog med att överleva till morgondagen och till nästa dag.

Det var svårt att se små barn springa kilometervis för att få en flaska vatten från någon av våra patruller, när de passerade.

Om det var fler än 5-6 barn, så var det bara att köra vidare. Om vi hade stannat, hade de slagit sönder bilen för att få tag i mat och vatten. Att slänga ut vat-

tenflaskor till barnen räknades som ett brott mot FN-sanktionerna och vår Force Commander klagade på detta vid ett par tillfällen.

Under min tid i denna mission hade jag följande befattningar:

Logistikofficer, Teknisk officer (bilar och generatorer) och ställföreträdande POB chef.

Observatör

Stabsofficer, operativasektionen.

Signaleringsövning med radio.

Från vänster en italiensk och en brittisk överstelöjtnant samt och Magnus Svensson.

Force Commander

Av Bo Wranker

I juni 1996 fick jag en fråga från dåvarande Överbefälhavaren, general Owe Wictorin: "Skulle du kunna tänka dig att ta över som Force Commander UNPREDEP i F.Y.R.O.M. (Former Yugoslavian Republic of Macedonia). Du får helgen på dig att tänka och konferera med familjen". Årligt talat hade personalsidan inte kunnat hålla tyst, men det gäller ju att spela spelet, så jag svarade att besked skulle lämnas i enlighet med givna direktiv. Svaret blev självklart ja! Att jag var den förste kustartillerist någonsin, som skulle ikläda sig rollen som Force Commander, gjorde det hela än mer utmanade.

UNPREDEP (United Nations Preventive Deployment Force in FYROM) var särskilt spännande, eftersom det var FN-organisationens första och hittills ända försök att förebygga (inbördes)krig. Världen hade med fasa sett hur Bosnien blev ett inferno. Etnisk rensning och grymheter som Europa inte sett, sedan VK 2 var det som skulle undvikas. För att klara uppgiften hade världssamfundet avdelat 1042 beväpnade soldater och 35 obehäpnade observatörer (UNMOs). Truppbidragarna var Danmark, Finland, Indonesien, Norge, Sverige och USA. UNMOs kom från alla världsdelar. Särskilt det faktum, att USA hade ställt en bataljon under FN:s operativa kontroll, gav dagligen krydda åt tillvaron. Den politiska vikten ökades ju också genom USBATT, vilket hade stor betydelse i mina samtal med myndigheterna i Belgrad. UNPREDEP var enligt min uppfattning ett mycket lyckat experiment. Människorna, både den slaviska majoriteten och den albanska minoriteten visade ständigt, att de hade stort förtroende för oss och betraktade oss som garant, för att det som hänt runt om på Balkan, inte skulle drabba Makedonien. Jag upprätthöll tjänsten från 1996-02-15 till 1997-06-03. UNPREDEP fortsatte att verka lyckosamt fram till dess "död", som snöpligt inträffade då Kina la in sitt veto mot förlängning av mandatet. Alla vet ju vad som senare skedde.

Efter tre år som marinkommandochef i Karlskrona, fick jag så frågan om jag kunde tänka mig att bli chefsobservatör i UNMOGIP (Kashmir). Jag svarade ja och blev kallad till intervju i New York. Efter återkomst får jag frågan, om jag istället skulle kunna ta på mig rollen som Force Commander UNDOF (United Nations Disengagement Force on the Golan Heights). Det var inget svårt beslut. För min generation har ju krisen i Mellersta Östern varit en integrerad del av livet. Att det var en "riktig" militär operation med stor politisk betydelse, spelade ju självklart också en stor roll. Bakgrunden för UNDOF är

1973 års krig mellan Israel och Syrien. Uppgiften är att “upprätthålla och övervaka 1974 års eld-upphöravtal” mellan de två staterna. På många sätt kan man påstå att UNDOF är en modell för fredsbevarande operationer. Utefter eld-upphör linjen är en demilitariserad zon upprättad. Här får endast UNDOF genomföra militär verksamhet. På båda sidor finns en 25 kilometer bred zon, inom vilka parterna har förbundet sig, att inte gruppera mer än ett avtalat antal soldater, stridsvagnar och artilleripjäser. UNDOF utför inspektioner för att säkerställa, att dessa siffror innehålls. Styrkan är 1042 soldater från Canada, Japan, Polen, Slovakien och Österrike. UNDOF är förstärkt med 78 UNMO, som i första hand svarar för kontrollen av de överenskomna begränsningarna. Den politiska situationen i Mellersta Östern gör uppdraget spännande och innehållsrikt. Läget på marken är mestadels lugnt och incidenter, som inträffar, är inte särskilt allvarliga - så länge de hanteras på ett korrekt sätt. Jag tillträdde 2000-08-14 och vet i skrivande stund inte, hur länge jag kommer att stanna.

Bilder från en övning med "the Force Reserve"

Från en inspektion av en österrikisk position på Mount Hermon (2814m).

Vad är då de viktigaste erfarenheterna? Frågan om taktik och operativa planer kan hittas i reglementen och manualer. Från professionella utgångspunkter är de viktigaste erfarenheterna den ständiga interaktionen mellan politik och militär verksamhet samt att ett anpassat ledarskap krävs. Att kunna leda en internationell styrka bygger på förståelse och respekt för kulturella skillnader.

Som avslutning: Tack KA 2 för de första lärospånen - de har kommit till god nytta.

P.S. Avdelning kuriosas. Den svenska beväpnade FN truppen består idag av 1 (en) soldat, dvs med rätt att bära vapen = undertecknad D.S.

På muren intill högkvarteret i New York finns profeten Jesajas ord inristade: *"They shall beat their swords into plowshares and their spears into pruning hooks. Nations shall not lift up swords against nations neither shall they learn war anymore."*, översatt till *"De skola smida sina svärd till plogbillar och sina spjut till vingårdsknivar. Folken skola ej mer lyfta sina svärd mot varandra och icke mer lära sig strida."* Kommer detta någonsin att bli verklighet?

I detta kapitel har jag endast kunna antyda KA 2: s betydelse för freden i internationellt militärt sammanhang, genom att knapphändigt referera till enskilda personers FN-tjänstgöringar. Helt klart är att värdet av insatserna alls inte framgår rättmätigt. Trots detta finns kapitlet med för att göra KA 2:s historia komplett, samtidigt som det framgår, att vid KA 2 fanns redan under förra seklet en insikt om, vad som nu i försvarsledning och politiska sammanhang fått betydelse.

Personal från KA 2 i utlandstjänstgöring fr. o. m. 1975

75-12-01	TORGNY DANHILL	93-04-07	ERIK PETERSSON
78-12-01	BENNY WÄSS	93-04-19	PER ANDERS RÖST
86-09-01	MATS CARLSSON	93-04-28	MAGNUS PETERSSON
86-11-01	ROBERT DAHLBERG	93-04-28	LENNART SEERBE
86-11-01	HANS STERUP	93-06-29	MARIE GRUNDSTRÖM
87-02-01	LARS WIHLBORG	93-06-29	PER PETERSSON
87-08-01	ANDERS KARLSSON	93-09-08	ANDREAS HJALMARSSON
88-02-01	GLENN R FREDRIKSSON	93-09-08	HÅKAN JÖNSSON
88-02-01	PER PETERSSON	93-09-08	RICKY PERSSON
88-08-01	CLAES ÅKE ANDERSSON	93-09-20	JONAS DANSON
88-08-01	MARIE GRUNDSTRÖM	93-09-20	PER GUNNARSSON
88-08-01	LEIF WÄRM	93-09-20	MAGNUS LARSSON
89-02-01	PER ANDERSSON	93-09-20	OLA NERF
89-02-01	BJÖRN ENGLUND	93-09-20	JOHN ROBERTSSON
89-02-01	STEFAN FÄLDT	93-09-20	KLAS WAHLBERG
89-02-01	LARS IGER	93-10-06	HÅKAN HOLMBERG
89-02-01	PER PETERSSON	93-10-06	MAGNUS OVILIUS
89-09-11	PETER SVENSSON	93-10-11	MATS PALMEBORN
89-10-02	MARTIN GÄRDEHED	93-10-27	ANDERS KARLSSON
89-10-30	HANS STERUP	93-11-08	JOHAN ENGSTRÖM
90-04-09	ANDERS KARLSSON	94-02-16	JÖRGEN PERSSON
90-04-09	LEIF WÄRM	94-02-16	FREDRIK WESTIN
90-05-05	GLENN LINDER	94-03-01	HANS KAPLAN
90-11-05	JOHAN FAGERSTRÖM	94-03-24	ADAM BRUCE
90-11-19	MATS CARLSSON	94-03-24	TORSTEN HJELM
91-02-25	HENRIK NILSSON	94-04-06	OLA ADOLFSSON
91-02-25	ULF SÖLVÉN	94-04-16	JOHANN STRICK
91-05-14	PATRIK MOBERG	94-04-21	SÖREN HALLIN
91-05-25	BJÖRN ENGLUND	94-05-10	TONY ARNÉR
91-09-11	HÅKAN JÖNSSON	94-05-14	RICKY PERSSON
91-10-23	JOACIM BRANDT	94-05-18	MARIE GRUNDSTRÖM
92-03-11	MICHAEL MAGNUSSON	94-05-21	JONAS DANSON
92-03-11	ANDERS NILSSON	94-05-21	MATS HADARTZ
92-04-01	SÖREN HALLIN	94-05-21	OLLE WESTMAN
92-04-15	HANS KAPLAN	94-10-05	JOHANN STRICK
92-04-15	MORGAN KASK	94-10-08	HARALD EKEDAHL
92-04-15	BJÖRN LINDKVIST	94-10-08	JAN OSCAR NYSTRÖM
92-04-23	MARIE GRUNDSTRÖM	94-10-08	RICKY PERSSON
92-06-05	KARL HENRIK WEDDIG	94-10-19	MAGNUS PERSSON
92-09-09	JOHAN FAGERSTRÖM	95-01-20	MIKAEL ANDERSSON
92-09-21	HENRIK KRONHAMN	95-03-09	BENNY WÄSS
92-10-14	MARTIN GÄRDEHED	95-03-20	ANDERS AUGUSTSSON
92-10-14	MAGNUS SVENSSON	95-03-20	CHRISTIAN EWERMAN
93-02-08	MIKAEL HILDINGSSON	95-03-20	PER HELLGREN
93-02-08	MAGNUS PERSSON	95-03-20	PER PETERSSON
93-02-08	LEIF WÄRM	95-03-23	PETER LARSSON
93-03-08	PER PETERSSON	95-03-29	ANDREAS EDSBAGGE
93-03-17	SÖREN HALLIN	95-03-29	ANDRÉ WALD

95-04-02	ADAM BRUCE	99-10-20	JONAS DANSON
95-04-02	GREGGER JOHANSSON	99-10-22	JOHAN MALMGREN
95-04-08	PETER SVENSSON	99-11-08	JOHN ROBERTSSON
95-04-10	PAUL SCHERMAN	99-12-15	MARCUS LUNDÉN
	SJÖHOLM	99-12-15	MARTIN STENBECK
95-05-03	DANIEL BACELJ	00-01-08	ERNST-FILIPH KNUTSON
95-05-03	SIMON LUNDIN	00-04-01	HENRIK ALSNE
95-05-11	MIKAEL ANDERSSON	00-04-01	JOHAN DAHL
95-09-01	PETER SVENSSON	00-04-01	ANDREAS ENGDAHL
95-10-02	REINE LINDQVIST	00-04-01	LEIF PORSEBÄCK
95-10-02	JAN OSCAR NYSTRÖM	00-04-01	MARTIN STENBECK
95-10-02	JÖRGEN PERSSON	00-04-01	JOHANN STRICK
95-10-09	PIERRE NILSSON	00-04-01	VIKTORS VEIGURS
95-10-23	JENS JENSEN	00-04-13	JOHAN KARLSSON
95-10-26	KENNETH NIKLASSON	00-08-08	KRISTIAN RIBOE
96-01-24	JOHAN MALMGREN	00-10-01	SVEN BERGSTRÖM
96-02-06	ANDRÉ WALD	00-10-01	JOHAN DAHL
96-03-20	GREGGER JOHANSSON	00-10-01	MIKAEL DAHLIN
96-03-25	PETER LARSSON	00-10-01	MATS GREGOR
96-04-11	ADAM BRUCE	00-10-01	RIKARD HANSSON
96-06-06	MATS GREGOR	00-10-01	MAGNUS HEDENBY
96-06-14	RICKY PERSSON	00-10-01	TOMMY LUNDIN
96-06-14	ANDREAS SOMOGYI	00-10-01	PER PERSSON
96-08-12	MAGNUS TENGVALL	00-10-01	OLA SANDBERG
96-09-30	JENS JENSEN	00-10-01	ROGER STERNESTEDT
96-09-30	TYRONE JOHANSSON	00-10-01	JOHAN ZACKRISSON
96-10-01	MAGNUS SVENSSON	01-04-22	STEFAN ANDERSSON
97-03-24	JOHN ROBERTSSON	01-04-22	RICKARD HENRIKSSON
97-04-07	ANDERS ABRAHAMSSON	01-04-22	JESPER LUNDELL
97-04-07	STEFAN EKVALL	01-04-22	FREDRIK MALMBERG
98-04-06	JOHAN DAHL	01-04-22	CHRISTOFFER ROOS
98-04-06	JARI PEKKA HUTTULA	01-04-22	PATRIK SÖDERQUIST
98-04-06	JOHAN KARLSSON	01-04-22	JOHAN WOXÖ
98-04-14	JAN BJÖRKMAN	01-04-22	MARTIN WOXÖ
98-06-29	JOHANN STRICK	01-04-22	ANDRES ÅKESSON
98-12-01	ROBERT NORDSTRÖM		STRÜMPEL
99-01-18	JOHANN STRICK	01-04-22	PER ÖIJERFELDT
99-03-17	PER PERSSON	01-07-23	MATS PALMEBORN
99-03-29	MARCUS LUNDÉN	01-08-22	TYRONE JOHANSSON
99-03-29	MARTIN STENBECK	01-09-03	OLA NILSSON
99-04-06	HENRIK RAMCKE		MATS ENGLUND
99-04-06	JOHAN WOXÖ		
99-07-09	HENRIK RAMCKE		
99-09-28	HENRIK ALSNE		
99-09-30	MARCUS LUNDÉN		
99-09-30	HENRIK RAMCKE		
99-10-06	JOHAN DAHL		
99-10-07	MARTIN STENBECK		
99-10-15	ERNST-FILIPH KNUTSON		
99-10-17	JARI PEKKA HUTTULA		
99-10-17	TYRONE JOHANSSON		

KA 2 vänförband

Av Olle Melin

Sedan Berlinmuren fallit och det kalla kriget upphörde, utvecklades samarbetet med såväl NATO-sidan som med det tidigare östblocket, bland annat genom att etablera kontakterna med vissa bestämda förband bland våra grannländer, så kallade vänförband.

Således inleddes 1993 ett vänförbandsutbyte med Sönder Jyske Artilleriregementet i Danmark. Under åren fram till regementets nedläggning skedde utbyte med danskarna i form av studiebesök och deltagande i övningar.

År 1996 etablerades kontakt med 8. kustförsvarsdivisionen i Polen och med detta förband hade regementet ett antal utbyten fram till nedläggningen. Polska officerare besökte KA 2 vid två tillfällen och KA 2 hade representanter i Polen också vid två tillfällen. Det sista genomfördes som örlogsbesök med minutläggare och en del andra fartyg och båtar till staden Kolobrzeg. Tyvärr var förhållandet, att få polska officerare behärskade engelska, vilket innebar att endast en liten grupp polska officerare kunde delta i samarbetet.

I maj 1999 etablerade regementet kontakt med 336. Gardesmarininfanteribrigaden från Baltijsk och KA 2 besöktes under några dagar av ryska gäster. Bland annat besöktes platsen för U 137 grundstötning Här kunde regementschefen Göran Boijesen skåla för framtida vänskap med sin ryske kollega överste Nicolai Artamonov.

Syftet med vänförband var att skapa förtroende och säkerhet. Därtill ökade kompetensen inom regementet som en följd av de utbyten, som skedde med berörda förband.

Det blev tyvärr bara ett ryskt besök och inget återbesök.

Örlogsbesök

Av *Olle Melin*

Flottans förband har sedan mycket lång tid tillbaka genomfört örlogsbesök i olika länder och med olika typer av förband och fartyg. Så småningom kom även kustartilleriet med i verk-

samheten och det första örlogsbesöket med enheter från KA 2 genomfördes 1970 och gick till Flensburg i dåvarande Västtyskland. Minutläggaren 18 (Öresund) och en del andra båtar genomförde besöket under ledning av dåvarande chefen för minutläggningsdivisionen, Rolf Sahlén. Fram till regementets nedläggning genomfördes därefter nästan varje år örlogsbesök till olika platser runt i Östersjön. Rönne på Bornholm, Korsör på Själland i Danmark, Lübeck och Kiel är exempel på hamnar som besöktes. Det sista örlogsbesöket genomfördes 1998 och gick till Kolobrzeg i Polen.

I de besökta hamnarna gjordes visiter, gäster bjöds ombord och delar av besättningarna var i regel bjudna till någon myndighetsperson, militär eller civil. För besättningarna genomfördes studiebesök, idrottstävlingar m.m. Turen över Östersjön innebar goda möjligheter till navigationsträning.

Vissa av örlogsbesöken genomfördes tillsammans med motsvarande enheter ur KA 3 i Fårösund.

Södra Militärsällskapets stipendium

Av *Olle Melin*

En möjlighet till utlandstjänstgöring möjliggjordes genom att officerare ur KA 2 tilldelades stipendium från Södra Militärsällskapet, en stiftelse, där Södra Militärömrådets officerssällskap var representerade. Sällskapet har gamla anor och det första stipendiet delades ut redan 1871 till major Axel von Platen vid Skånska Husarregementet. Officerare ur KA 2 kunde erhålla stipendiet efter 1966, det vill säga efter den omorganisation, som ändrade försvarsmaktens indelning på den högre regionala nivån.

Följande officerare ur KA 2 har tilldelats stipendium från Södra Militärsällskapet:

Kapten Sture Malmgren 1970-71. Stipendiet utnyttjades för ett besök vid norska kustartilleriets befälsskola.

Överstelöjtnant Olle Melin, 1981-82. Stipendiet utnyttjades 1984 för ett besök vid The Royal Marin i England för att studera personaltjänst och militärmusik.

Major Birger Werner, 1988-89. Vid detta tillfälle pågick en omfattande utbyggnad av ubåtsskyddssystemet och resan företogs till Norge för att studera norska hydrofonsystem.

Major Lars-Erik Karlsson 1991-92. Resan gick även denna gång till Norge för studier av militärhistoria och kustartilleriutbildning.

Slutligen, major Christer Bergqvist, 1996-97. Underrättelsetjänst i England stod på programmet vid detta tillfälle.

Resorna underlättades av att de kunde inplaneras i Chefens för marinen utlandsreseplan.

Övrigt utbyte

Av Olle Melin

Chefen för marinen fastställde årligen en utlandsreseplan. Till denna kunde regementet anmäla intresse för att låta vissa medarbetare göra studieresor. Ett stort antal sådana har genomförts genom åren och omfattat de mest skilda ämnesområden. Markstridstjänst, skyddstjänst, artilleritjänst m.m. har varit föremål för studier utomlands.

I samband med utveckling av ny materiel har en omfattande utbildning skett utomlands. Exempel på detta är utbildning i samband med anskaffning och uppsättande av robotförband. Detta framgår i kapitlet om robot 08. Motsvarande utbildning ägde på 1950-talet rum i Frankrike i samband med införande av nya centralinstrument för det fasta och det rörliga artilleriet.

Officerare ur regementet har också genomfört militär högskoleutbildning utomlands. Regementschefen Göran Boijesen genomgick högskoleutbildning i USA liksom sedermera bataljonschefen och marinkommandochefen Bo Wranker. Så några udda utbyten.

Kapten Lennart Heller fick 1971-72 den grannliga uppgiften, att i ett Röda Kors team etablera ett sjukhus och bedriva hälso- och sjukvård i den då nybildade staten Bangladesh.

Bilden tagen i samband med Johan Melins tjänstgöring i Brasilien.

År 1993 fick dåvarande kaptenen Conny Olausson möjligheten att tillsammans med en kollega från KA 1 studietjänstgöra vid den amerikanska marinkåren.

De fick möjlighet att studera marinkåren ur ett antal olika perspektiv såsom inryckning och grundläggande soldatutbildning samt stridsövningar i Twenty-nine Palms i Nevadaöknen, där övningsområdet var lika stort som Blekinge och all utbildningsverksamhet skedde med skarp ammunition.

Det var dåvarande inspektören för kustartilleriet Per Lundbeck, som ordnade utbytet bl. a. för kommande internationell verksamhet.

Och det första utbytet med Sydamerika ägde rum hösten 1997, då kaptenen Johan Melin under sex veckor tjänstgjorde vid den brasilianska marinkåren.

Han deltog därvid i planeringen och genomförandet av en amfibieoperationsövning, en årligen återkommande övning, denna gång den 33:e i ordningen. Han kom att tjänstgöra, dels vid en amfibiedivision och dels vid en artilleribataljon.

Johan Melins slutord i sin reserapport speglar på ett utmärkt sätt den internationella tjänstgöringen. Han skriver:

”Internationellt utbyte är ett lyft för individen både som officer och människa. Världen omkring oss är mycket större än vi tror och vi kan lära oss mycket om umgänget med andra människor, genom att umgås med dem i deras land och på deras villkor.”

KA 2 fana och heraldiska vapen

Den 1 juni 1945 överlämnade Konung Gustaf V fanor till samtliga kustartilleriförband vid en ceremoni på borggården vid Kungslottet i Stockholm.

Regementschefen, överste Alf Nyman, mottog fanan ur konungens hand.

Fanduken är röd med kustartilleriets vapenslagsmärke i gult; blå och gul kravatt i fanspetsen och i övre vänstra hörnet sitter Karlskrona stadsvapen.

I samband med nedläggningsceremonien den 31 oktober 2000 överlämnades fanan till Sydkustens marinbas, som är det förband, som ska föra Karlskrona kustartilleriregementes traditioner vidare.

KA 2 heraldiska vapen fastställdes 1967 enligt följande:

”I blå sköld, krönt av en kunglig krona lagd över vapenslagstecknet i guld, ett ankare av guld, överlagt med Konung Carl XI:s spegelmonogram, likaledes av guld”

Fordonsskyltar

H M Konung Gustaf V
överlämnar KA 2 fana
till regementschefen
Alf Nyman

Högvaktstjänstgöring

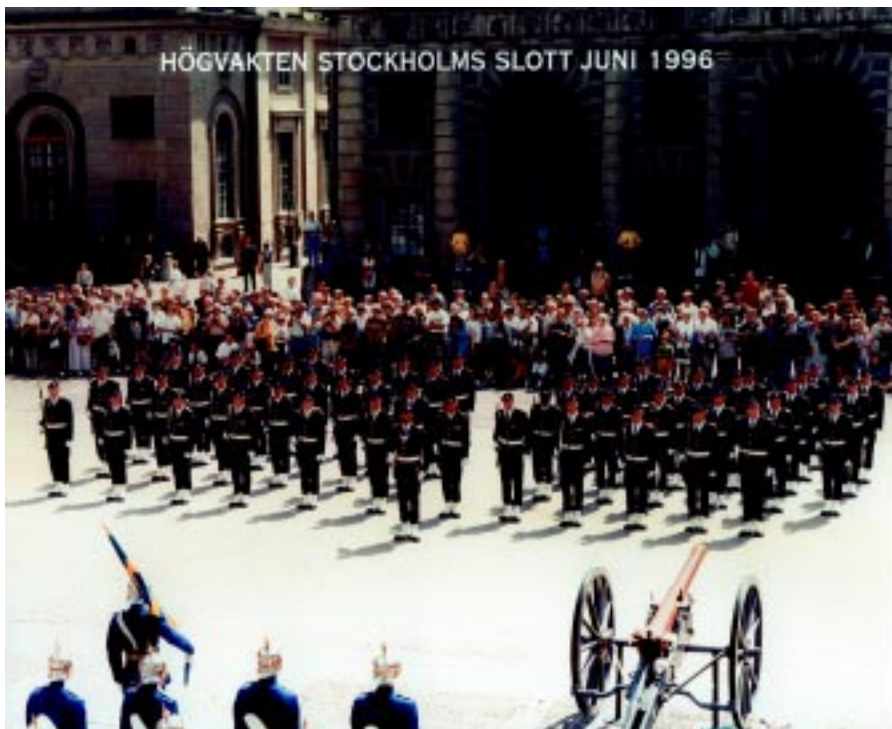
Av Olle Melin

Det kom att ta 61 år efter KA 2 uppsättande, som regementet första gången gick högvakt. Tjänstgöringen ägde rum den 8 till 12 maj 1963 och högvaktstjänsten bestreds på Kungliga Slottet respektive Ulriksdals slott, som på den tiden utnyttjades som bostad för dåvarande konungen Gustaf VI Adolf.

Högvaktstyrkan kom från 1. batteriets markstridspluton och 3. batteriets pjäspluton.

Dagkapten var kapten Anders Jacobsson och som vaktchefer fungerade löjtnant Waldemar Appel och fänrik Torsten Björnsson. Ställföreträdande vaktchefer var sergeanterna Ib Larsen och Nils-Erik Olsson.

Truppen var förlagd på Skeppsholmen, som då ännu var flottstation mitt i Stockholm. Musiken utfördes av 2. Militärmusikkåren i Stockholm (tidigare

Flottans Musikkår i Stockholm) under ledning av tidigare musikdirektören vid KA 2, Bertil Driwing.

Under besöket i Stockholm fick soldaterna tillfälle till olika studiebesök, bland annat på Wasamuseet under ledning av den legendariske dykarbasen Per-Edvin Fälting och i Gamla stan under ledning av Wera Siöcrona.

Truppen fick goda vitsord för sin vaktjänstgöring.

Redan året efter var det dags igen och därefter har regementet så gott som årligen bestridit vaktjänst på Kungl Slottet och på Ulriksdal respektive Drottningholm.

Sista högvaktspasset gjorde regementet nedläggningsåret 2000. Den 15 till 23 mars bestreds vaktjänsten av personal ur regementets kustartilleribataljon med major Henrik Ramner som vakthavande major. Som vaktchefer fungerade löjtnanterna Tommy Hedström, Dennis Jedsmo och Anders Engkvist.

Regementsadjutanten Jörgen Bengtsson fungerade som fanförare, en roll som han bestred under mer än 20 år.

KA 2 fick alltid goda lovord för sitt sätt att bedriva högvaktstjänsten. De flesta år följdes vaktavlösningarna av anhöriga till de soldater, som ingick i vaktstyrkan.

Vid fyra tillfällen, 1987, 1989, 1991 och 1994 ”medfördes egen musikkår” i form av Marinens Hemvärnsmusikkår från Karlskrona.

Jubileer

Av Olle Melin

1927

KA 2 25-årsjubileum firades i skuggan av 1925 års försvarsbeslut. Tyvärr har inget material kunnat återfinnas i regementsorder eller tidningsreferat, men det är belagt att ett 25-årsjubileum firades en sommarsöndag 1927 och att platsen var Kungsholmen.

En äldre Karlskronabo, Per Rostin, har berättat, att han som ung tonåring fick föräldrarnas tillstånd att tillsammans med en kamrat åka till Kungsholmen för att delta i festligheterna och att resan för hans del företogs med "Kungsholmsettan" eller som den också kallades Mona-Lisa. Han bedömer att mellan 2000 och 3000 personer besökte fortet denna dag och att allt vad KA 2 hade i flytetyg sattes in i transportererna.

På Kungsholmen förekom uppvisningar, materieldemonstrationer och inte minst ett antal idrottstävlingar av olika slag som dragkamp, rodd, simning m.m.

Per Rostin berättar vidare att han fick en tjugofemöring av föräldrarna, att roa sig för. En kopp kaffe och en vetelängd betingade ett pris av 17 öre.

Vi vet vidare att underofficerskåren vid regementet firade de 25-åren med en särskild jubileumsmiddag, trots att denna kår var den hårdast drabbade av 1925 års försvarsbeslut.

1952

50-årsjubileet 1952 blev en folkfest utan like. Söndagen den 8 juni var en vacker försommardag och tusentals besökare började redan på förmiddagen ta kasernområdet på Gräsvik i besittning. På slaget 1300 skedde avlämning till regementschefen Sten Puke av regementets bataljoner och en stor skara av kamratföreningens medlemmar. Överste Puke lämnade i sin tur av regementet och kamratföreningen till befälhavande amiralen, konteramiral Eric Samuelsson. Efter parad för fanorna, korum av amiralitetspastor Carl Ossian Elmgård och slutligen ett högtidstal av regementschefen sjöngs Du gamla Du fria, varefter uppvisningar och festligheter tog sin början.

Höjdpunkten var en kavalkad av KA 2 genom 50 år i form av olika uniformer från artillerikåren till den dagsaktuella, hästdragna kulsprutor av modell 1900, 12 cm kanoner från 1885, beridna batterichefer och självklart också 1952 års KA 2 i form av ett 15, 2 cm batteri m/37 och en handvapenpluton. Kavalkaden startade på Gräsvik och gjorde en marsch in till Stortorget och åter.

Motorcykeluppvisningar, skämttävlingar, idrottstävlingar, konserter, kabaré i filmsalen samt inte minst dans såväl i Rotundan som på utanför Rotundan förankrad pråm var andra höjdpunkter under jubileumsdagen.

I gymnastiksalen bjöds på jubileumsmiddag för 450 gäster och dagen avslutades med ett stiltigt fyrverkeri, varefter KA 2 musikkår spelade tapto på en fackelupplyst kaserngård.

1977

75-årsjubileet firades på Kungsholmen den 12 juni. Festligheterna startade dock på Gräsvik, där medlemmar ur KA 2 gamla musikkår tillsammans med fanvakter för regementets och kamratföreningens fanor lämnade av till regementschefen Lars Hansson, varefter de marscherade mot centrum och båten till Kungsholmen. Halvvägs till centrum mötte Flottans musikkår och ytterligare f.d. musiker ur KA 2 musikkår för fortsatt gemensam marsch.

Båtar gick i skytteltrafik hela dagen och publiken på Kungsholmen räknades till cirka 8000 människor.

Vid hälsningsceremonien kunde regementschefen hälsa ett stort antal prominenta gäster välkomna. Karlskrona kommun överlämnade genom kommunfullmäktiges ordförande Göte Telleborn en penninggåva att utnyttjas i personalvårdande verksamhet. Korum, parad för fanorna och högtidstal ingick vidare i öppningsceremonien.

Efter ceremonien vidtog uppvisningar av olika slag såsom artilleriskjutning, minsprängning, minutläggning, tävlingar, filmer m.m. Konserter gavs i fortparken av såväl Flottans som KA 2 musikkåror. Marketenteriet sålde slut på det mesta och kökets ärtsoppa räckte inte till alla, men trots detta var humöret hos de besökande på topp. Vädergudarna var nådiga och jubileumssöndagen gynnades av ett strålande sommarväder.

1992

90-årsjubileet ägde rum lördagen den 13 juni och var liksom 75-årsjubileet förlagt till Kungsholmen. Även vid detta tillfälle kom en storpublik till fortet, även om den inte kunde mäta sig med rekordsiffrorna från 1977.

Jubileumsdagen inleddes med soldaterinran och korum för inneliggande åldersklass. Vid detta tillfälle svarade Marinens Hemvärnsmusikkår för det musikaliska inslaget. Visning av materiel, MC-uppvisning och hunduppvisning stod på förmiddagens program.

Höjdpunkten på dagen blev en serie uppvisningar på Södra verket och här visades körning, gruppering och skjutning med hästanspant artilleri, minsprängning, skjutning med 15.2 cm batteri m/37, luftvärnsskjutning, skjutning med robot 52, landstigning av trupp från stridsbåt 90, helikopterlandsättning av robotbatteri och som avslutning skarpskjutning med KA 2 då modernaste enhet, 12 cm batteri m/80.

Uppvisningarna avslutades med att Marinens Hemvärnsmusikkår spelade en speciell jubileumsmarsch, komponerad av f.d. KA 2-musikern Eskil Nyström och tillägnad regementschefen Bengt-Arne Johansson.

Som vanligt bjöd marketenteriet på gott kaffe m.m. och ärtsoppan i fortmat-salen rönte stor efterfrågan.

KA 2 uniformer

Av *Sixten Svenson*

1902 Arvet - Den nya uniformen

I samband med Kustartilleriets femtioårsdag utgavs boken *Kungl Kustartilleriet 1902-1952*, utarbetad av överste Allan Cyrus. Boken innehåller en överskådlig, genomarbetad resumé över KA:s uniformer de första 50 åren. Denna korta uppsats upprepar inte Allan Cyrus verk utan är ett komplement. De senaste 48 åren av uniformshistorien beskrivs mera detaljerat.

Kustartilleriets reglementskommitté, som 1902 hade att till chefen för kustartilleriet, föreslå den första uniformen, stod inför ett svårt val. Det stod snart klart att uniformen borde ha en marin prägel. Arvet, det vill säga artillerikårens uniform respektive de från marinen överförda minörernas klädslar granskades. Flottans uniform var billigare. Den var dessutom mer ändamålsenlig. Den nya uniformen fastställdes 1902 och skulle vara införd senast 1907.

Officerare och underofficerare bar kollett (generalsperson vapenrock), ett från arméns artilleri inspirerat plagg. Arvet från flottan var bland annat kavajen. Kustartilleriet gick redan från början sin egen väg. Medan kavajen i flottan skulle ha 2 rader knappar, ”4 á 5 stycken i varje rad” fastställde Kustartilleriet, 4 knappar i varje rad. Som ytterplagg bars kappa. Kavajen upphörde i samband med uniform m/42 och återkom med uniformssystem m/87. Cirkeln var sluten.

Paraduniform m/02

Gradbeteckningarna för officerarna följde flottans system, dock skulle öglan vara uppdragen till en spets. Den skilde sig mot dagens officersbeteckningar inom KA, genom galonerna. För regementsofficerarna överste t.o.m. major, skulle den övre galonen vara 23 mm, medan de övriga var av 11 mm bredd. Major bar en bred galon med spets och under denna en smal galon. Detta gradsystem gick igen i de ovala mössmärken som bars bland annat till båtmössa m/42 för KA. 1927 infördes det gradsystem vi känner igen idag, där bl. a. överstelöjtnant fick fyra jämbreda galoner.

Underofficerarna som var av 1. (flaggunderofficer) och 2. graden skulle bära tre resp två vinklar, det vill säga chevronger. I likhet med flottan bars yrkesemblemet inom chevrongen. Dessa var av metall och utgjordes ursprungligen av korslagda kanoner, mina med viggas, stjärna, propeller och korslagda släggor.

Sedermåra utökades yrkesemblemet för torpedmästare (torpednyckel), kvartersmän (korslagda yxor), Geneve-kors för sjukvårdare och lyra för musiker. 1925 ersattes flaggunderofficerens tre chevronger med en galon runt underärmen, dock utan ögla. Yrkesemblemet blev nu broderade i guld.

Gemenskapen, det vill säga underofficerskorpral, korpraler, 2. och 3. klass kustartillerister samt meniga bar blå ylleskjorta, kypertbussarong, vit skjorta av lärft med blå krage. Som huvudbonad skulle flottans rundmössa bäras, med band Kongl Kustartilleriet. Kungl i bandet kom först efter stavningsreformen 1906. Bandet inramades inte av kronor. Fram till 1948 bar "landförband" (även i flottan) bandet utan kronor.

På vänster överarm bars röda klädesyrkesemblemet. Den röda färgen för artillerister har sin tradition från 1834 då kanoniererna skulle bära röda "nummärke" på axelklaffarna. Härifrån levde en traditionsfärg, som kvarstår än i dag.

Förändringarna

Idag åtskiljs personalkategorierna i stort, enbart genom olika grader. I början av 1900-talet var skillnaden mycket markant. Generalpersoners klädsel var näst intill prålig och skilde sig markant från övriga officerare. Även inom de fåtaliga underofficersgraderna var skillnaden påtaglig. Flaggunderofficer bar broderat mössmärke, övriga underofficerare i metall.

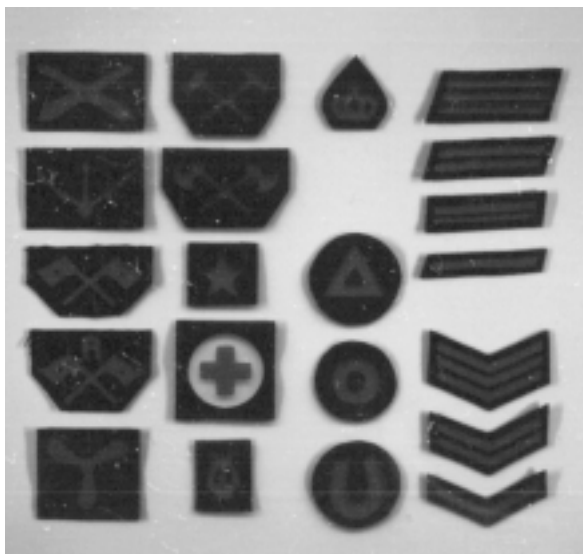
Argumenten för förändring kunde ibland - i våra ögon - se sig komiska. Ledamoten i Kungl Örlogsmannasällskapet, I Nordenfelt avgav i ett anförande inför sällskapet 3 december 1906, där han argumenterar för behov av bajonett till karbinen. Motståndarna till införandet av karbin ansåg att sjömanskniven - som tydligt alla kustartillerister bar - var det lämpligaste vapnet. Varpå Nord-

enfelt replikerade ”sjömanskniven i en oregerlig och full matros hand är nog ganska fruktansvärd, men dess form är ej lämpad för strid” Enligt Nordenfelt hade även motståndarna till införandet av bajonett anfört att ”man kan ta karbinen i mynningen och använda den som klubba”. (Tidskrift i Sjöväsendet 1906)

Nordenfelts falang segrade som vi vet. Marinen införde sedermera

Sveriges längsta bajonett, den s. k. sabelbajonetten. Tanken var att gevär respektive karbin med bajonetter skulle vara lika långa.

Efterhand blev skillnaden mellan kategorierna färre, och i samband med införandet av KA-uniform m/42, skulle alla bära samma uniform endast med vissa tecken som utmärkte tjänsteställningen. 1942

Yrkesbeteckningar för manskap m/26

Den nya permissions- och fältuniformen

Internationellt hade bland annat första världskriget visat, att uniformer måste vara fältmässiga, inte minst vad avsåg färgen. Redan i slutet av första världskriget påbörjades vissa försök med ändrad klädsel. Försöken pågick från och till intill början av andra världskriget.

Chefen för marinen hemställde i ett brev till konungen den 21 april 1941, att C KA skulle verkställa utredning och utföra praktiska prov med ny eller ändrad uniform för kustartilleriets personal. ÖB, general Thörnell, tillstyrkte den 7 maj. Slutligen förordnades, genom ett dokument signerat Gustav V och Per-Edvin Sköld den 6 juni 1941, att ”utredning rörande ändring av uniformering för Kustartilleriet, skyndsamt skulle verkställas”. Uniformskommittén under ordförandeskap av överste FAK Allbrandt arbetade verkligen skyndsamt.

Det stod snart klart att uniformsfärgen borde bli arméns gråbrungröna, vilket fastställdes genom GO 700 den 28 nov 1941. 50 000 kg ull hade reserverats för marinens räkning, vilka nu skulle nyttjas för KA uniformering.

Det fanns önskemål, att uniformen på något sätt borde skilja sig från arméns. Vid kommitténs sammanträde den 6 okt diskuterades en matta av lämplig färg på kragen.

De färger, som diskuterades till mattan, var blå (att utgöra en påminnelse att KA en gång burit blå uniform) och grön (som ansågs prydligare). KA order 158, 22 december 1941 beslöt att tre uniformstyper skulle prövas med blå resp röda mattor. Marinförvaltningen tillsköt en fjärde modell, enligt uppgift med grågröna mattor. C KA 2 föreslog mörkröda mattor. Arméns gradbeteckning föreslogs av praktisk, estetisk och ekonomisk synpunkt. Riksheraldikern föreslog till vapenslagstecken för Kustartilleriet ”tvenne korslagda kanoner, stående på en vågskura och försedd i den undre vinkeln med en exploderande granat, desslikes stående i vågskuran.”

Genom GO 280, den 15 maj 1942 fastställdes KA nya uniform. Väl fastställd var det bara att studera arméns utrustningslistor och börja tillverkningen av uniform m/42 med tillbehör. Och tillbehören var många. Ett flertal av uniformstillbehören bär beteckningen m/39 (arméns modell). Vid en ytlig betraktning var det endast de röda mattorna på kragsspeglarna, vapenslagsmärke m/42, anbringat på axelklaffarna samt yrkesbeteckningar, som särskilde Kustartilleriet från Arméns. Yrkesbeteckningarna för underofficerare var av bronstråd och skulle stickas på ett underlag av vederbörligt uniformstyg och bäras nedtill på ärmen på vapenrock och kappa. Manskabet skulle fortfarande bära yrkesbeteckningar av rött kläde på gråbrungrönt (för sjukvårdare vitt) underlag och fastsys på vapenrockens (kappans) högra överärm.

Uniform m/ 42

Redan året efter ersattes GO 280/42 med GO 375, i juni 1943. Den senare var mer detaljerad. Dessutom hade vissa förändringar skett i förhållande till den tidigare ordern. Med GO 375/43 fastställdes skärmmössa m/42 med mössmärke.

Yrkesemblemen för manskapet ändrades till av tyg i bronsfärg på gråbrun-grönt underlag (för sjukvårdare av rött kläde på vitt underlag).

Införande av ny uniform eller nya klädsselföreskrifter medför sällan att uniformsystemen byts ut ”över en natt”. Vanligen förekommer en övergångstid, som i äldre tider innebar, att äldre uniformer slets ut innan de byttes ut. Vid införandet av fältuniform m/42 för kustartilleriet var det till och med stadgat genom GO 550, den 19 september 1942, att nyanskaffning av persedlar till uniform av äldre modell för KA ”endast fick äga rum”, om så erfordrades för vidmakthållande av reglementerad utrustning. Befattningshavare kunde omväxlande bära både äldre och ny uniform. För officerare, musikdirektörer och underofficer av KA stam, var det reglerat genom GO 550/42 att de senast den 1 oktober 1943 skulle inneha den genom GO 280/42 fastställda fältuniformen med kappa.

Även om en uniform var fastställd och skulle bäras från en viss tidpunkt, var det inte bara att vända sig till närmaste inköpsställe och köpa sig en uniform. Det pågick ju trots allt ett världskrig, med allt vad det förde med sig. Statens livsmedelskommission hade ett finger med i spelet. Genom cirkulär nr 1424, den 9 juli 1943, som i sin tur var ändringar och tillägg till cirkulär nr 670, reglerades bestämmelserna angående extra tilldelning av textilvaror till viss personal vid försvarsväsendet. Bestämmelserna i korthet reglerade, att de som hade skyldighet bära och på egen bekostnad anskaffa uniform, var skyldig ansöka om inköpslicens för de aktuella plaggen. För inköp krävdes därefter militärt klädkort (M:1 och M:2). För att reparera skorna krävdes i sin tur militärt skoreparationskort. Om skoreparationer var, nödvändiga utöver vad som kunde ske med anlitanande av tilldelade kort, söktes militär inköpslicens för ransonerade skovaror. Uniform m/42 fick bäras intill den 1 oktober 1970.

Personalindelning och grader

Kustartilleriets militära personal har från grundandet till dess upphörande omfattat stam, reserv och värnpliktiga. Till stammen räknades ursprungligen officerskåren, underofficerskåren, manskapet och de civilmilitära tjänstemännen. Dessutom fanns kustartillerikadetterna och reservofficersaspiranterna. Stam-manskapet antogs genom kontrakt, som under åren varierat i tid. På 1910-talet kunde tjänstetiden vara tre år. Lämpligt manskap läste vidare till underofficer.

För att därefter kunna utnämnas till underofficer av 2. graden (lägsta underofficersgraden), fordrades i regel att ha innehaft tjänstegraden underofficerskorpral (från och med 1926 flaggkorpral), det vill säga högsta manskapsgraden, under viss tid.

Efter hand förändrades personalindelningen. Antalet tjänstegrader utökades och gradbeteckningarna förändrades. Fram till 1942 (med viss övergångstid för blå uniform) tillämpade Kustartilleriet marinens gradsystem och från och med 1942 det system, som armén börjat tillämpa med deras uniform m/39. 1987, när KA återgick till blå uniform, tillämpas marinens (KA äldre) gradsystem till blå uniform och arméns till fältuniform. Under ”övergångstiden” bar dock KA blå mässdräkt med gradsystem m/ä.

Med GO 2425 och 2426 den 30 juli 1945 infördes de s.k. stjärnknapparna (pixknapparna). De då tre underofficersgraderna erhöll stjärnknappar för att särskilja graderna. Förvaltare tre, flaggunderofficer två och underofficer av 2. Graden en stjärnknapp. Systemet, med undantag för förvaltare, tillämpas än idag, bland annat på fältuniform för hela försvaret.

1958, 59, 60 Nytt koncept - fält- och permissionsuniform

1952 erhöll armén ny permissionsuniform. M/39 blev då för dem en renodlad fältuniform. Arbetet pågick dock för att utveckla ett helt nytt uniformssystem. När arbetet var klart, särskildes de olika uniformerna med modellåren 58, 59 och 60.

För vinterbruk framtogs en fältdräkt, lik arméns m/39 respektive KA m/42, med benämning m/58, tillverkad av gråbrungrönt ylletyg, enradig, högknäppt i halsen. Den hade grenslejf, två snedställda sidfickor och två bakfickor. Av praktiska skäl (kostnadsskäl) syddes stor del av arméns och KA fältuniformer om till den nya uniformen för KA del med beteckning m/42-58.

För sommarbruk fastställdes m/59 av snitt lika m/58 men ett tunnare, smidigare, olivgrönt bomullstyg. Denna uniform kom att bli ”arbetshästen” inom hela försvaret, egentligen både under sommar som vinter. Ursprungligen var det tänkt att m/58 skulle vara fältuniform i krig, både under sommar som vinter och utgjorde följaktligen den uniform som initialt lades ut i mobiliseringsförråden.

För fältuniformerna infördes nu ett nytt sätt att visa graderna likt KA gradsystem m/42 på kragspiegel. Grad och vapenslag/truppslag vävdes på band i bronsfärg. Banden syddes på kragspeglarna, med grad på vänster och vapengren/vapenslag på höger kragspiegel.

Stridssele hade redan tidigare ersatt de särskilda ammunitionsväskorna. Nu bildade fältuniformerna tillsammans med stridssele en buren enhet – strids-

packning –, där soldaten i rock- och byxfickor, i fram- och ryggväska samt i stridspackningsremmar på stridsselen, bar med sig det nödvändigaste för strid, det vill säga buren ammunition, viss beklädnad, enmanskök med proviant, första förband m.m. Övrig del av fältutrustningen – trosspackningen – där huvuddelen av beklädnaden ingick, var vanligen lastad på fordon, i båt, eller var förvarad i förläggning. Stridsselen förändrades slutligen något och benämns idag stridsbälte.

Armén och kustartilleriet förenades i en lika permissionsuniform, m/60 i tygfärg m/60 stålgrå. Denna fastställdes i GO 250/59. Färgerna var dock flera, alla betecknade som ”arméns m/60” Metallfärgerna var m/60 guld resp silver. Tygfärgerna m/60 stålgrå (till själva uniformen), slipsen gråblå, yllehalsduken melerat stålgrå, kustjägarnas baskermössa grön. Modeller till vissa uniforms-persedlar m.m. ingående i uniform m/60 KA, fastställdes genom GO 2434, 22 december 1960.

Vapenrock m/60 KA var, lika med arméns m/60, dock utan axelklaff för personal under generals grad. Samtidigt tillkom jacka m/60, vilket var en mid-jejacka med dolda knapprader samt kappa m/60 KA. Vapenslagstecknet av metall som på m/42 burits på axelklaffen, blev nu bredare (m/42-60) och skulle bäras på vapenrock, jacka och kappa på bröstets högra sida. Det fick bäras i guldbrodyr för fast anställd personal från och med furir. Skärmössmärkena blev av samma utseende som de till skärmmössa m/42, dock i guldfärg. Till båtmössa bars från och med furir agraff bestående av kokard m/1865-1960 (nationalitetsmärke), knapp för respektive befälskategori samt två mössgaloner som förband kokard och knapp. Korpral och lägre bar till båtmössan, nationalitetsmärke m/41 (blått och gult) samt förbandsmärke av lackerad metall med botten i mörkröd färg och med truppförbandssiffran i guldfärg, det vill säga för KA 2 siffran 2. Inom armén markerade siffran kompanitillhörigheten.

Gradbeteckning på vapenrock, kappa och jacka bars på krage, dock utan den röda mattan, som tidigare burits till m/42. Generalsperson bar eklövsemlen på kragspiegel och gradbeteckning på axelklaffarna.

Införandet av m/60 KA skedde inte utan vissa vedermödor. Under 1959 hade ett antal provuniformer visats upp ute på förbanden. Här förekom såväl den stålgrå armévarianten som en mörkblå variant liknande flygvapnets. Vid en omröstning vann den mörkblåa provuniformen stort, men trots detta valde dåvarande Inspektören för kustartilleriet att bestämma den stålgrå uniformen.

1972 – 1983 *Nytt tjänsteställningssystem*

Nytt tjänsteställningssystem för Krigsmakten (benämningen Försvarmakten tillämpades ännu inte) infördes från och med 1 juli 1972. I korthet var innebörden, att de som före 1 juli var officerare, upp till major, anlade ytterligare en grad. Detsamma gällde generalspersoner. På detta sätt blev en stjärna för general motsv ”vakant” och skulle så bli till år 2000, då graden brigadgeneral infördes. I en amerikansk militär facktidning gick att läsa ”Captains became Majors, Majors became Lieutenant-Colonels and Lieutenant-Colonels became angry.”

Underofficerare anlade grad för fänrik-kapten efter vissa kriterier. Underbefäl blev plutonsbefäl och anlade stjärnknappar i likhet med tidigare underofficerare (fanjunkare och sergeant). Förvaltargraden utgick. Ytterligare befälskategori blev gruppbefäl överfurir, furir och korpral. Graderne flaggfurir vicekorpral utgick.

Den 1 juni 1983 fullbordades tjänsteställningssystemet, genom att övergång till ny befälsordning – NBO – skedde. Tjänstemeddelandet för Försvarmakten nr 81016, 1981-06-06, reglerade i detalj hur genomförandet skulle ske. Fanjunkare, sergeanter samt överfurir som skulle utnämns till sergeant 1983, kunde nu anlägga antingen löjtnants- eller fänriksgraden.

1987 *Cirkeln sluts - åter blå permissionsuniform*

ÖB föreskrev i TFG 860043, 1986-09-26, att mörkblå uniform m/87 KA fastställdes. Ingående persedlar var vapenrock, jacka och långbyxor. Axelgaloneringen (galonerna) var åter med spetsig ögla. Baskermössan för kustjägarna ändrades ett år senare genom TFG 870030, 1987-09-30, som stadgade att baskern skulle tillverkas i filt i mellangrön färg.

Författaren kopplades till sist in och kunde fastslå att KA traditioner från 1902 även påbjöd dubbelradig kavaj, varför ordningen till slut återställdes. Cirkeln var således sluten. I uniformssystem m/87 ingår uniform, ytterplagg, huvudbonad, arbetsdräkt samt vissa särskilt angivna persedlar från äldre uniformssystem. I uniform m/87 KA ingår även kavaj m/48 mörkblå (den dubbelradiga), kavaj m/40 vit samt kjol m/85 mörkblå.

Med FFS 1990:13 utgavs överbefälhavarens föreskrifter för uniformssystem m/87 och fältuniformssystem 90, beslutade den 19 februari 1990. Med dessa föreskrifter fastställs två uniformssystem, som i stort är lika för hela försvarmakten. Vad avser uniformssystem m/87 så kan man förenklat säga att skillnaden var att flottan behöll sin dubbelradiga kavaj, medan övriga skulle antaga en enradig kavaj.

Även trenchcoat m/84 fick bäras. Ett vackert plagg är skinnjacka m/90 som med TFG 509:900004 fastställdes som ett tillåtet plagg.

Till arbetsdräkten bars ylletröja m/87 grön respektive mörkblå. Arbetsbyxor var gröna respektive blå. I arbetsdräkt ingår fält- och arbetsskjorta i en mot ylletröjan svarande färg. Arbetsdräkten tilldelades de anställda vid ett tillfälle, reservofficerarna likaså vid ett tillfälle när de inkallades.

1992 fastställdes basker m/92 marinblå (TFG 920007) för kustartilleriet. Till baskermössan skulle bäras ett särskilt baskertecken (TFG 920024), som var olika för de fem kustartilleriregementena. För KA 2 blev det ett tecken med Karlskrona stads vapensköld ”På blått fält ett gyllene ankare, på vilken konung Carl XI namnsigill är lagd”, krönt av en kunglig krona och överlagd två korsande kanoneldrör av äldre modell och en däremellan placerad kula, allt av guld, det hela placerat på ett vågfundament av guld.

Inom försvaret har det sedan 1948 funnits fem jackor. M/48 för flygvapnet, m/54 för flottan (sjöjackan) samt m/60 och m/68. I snitt är de lika. dock med de senare två senare i KA-utförande utan axelklaffar. Alla jackor är nu ersatta med jacka m/87 mörkblå respektive stålgrå.

1990, 93 Stridsdräkt - i fält och till sjöss. Fältuniformssystem 90

KA fältuniform m/42 brukades i knappt 20 år m/58 och m/59 i stort dubbelt så länge. Under 1980- 90-tal pågick ett omfattande arbete vid Försvarets Materielverk för att finna ersättare till de i bruk varande fältuniformerna.

Resultatet blev fältuniformssystem 90, en av de bäst genomarbetade uniformerna Sverige någonsin infört. Formgivare vid FMV var Eva Rydin, som även svarade för marinens sjörock. Vid framtagande av ett uniformssystem uppstår ofta kompromisser. Skall uniformen vara bäst lämpad i kyla eller värme? Skall soldaten vara rörlig eller stillastående? Vilken är stridsmiljön? Det framtagna uniformssystemet var redan från början avsedd för hela svenska försvaret. Resultatet blev ett funktionellt och flexibelt system för bästa klimat- och rörelsekomfort samt skydd.

Uniformssystemet består av underkläder, strumpor och kängor, fältskjorta, fältbyxor, fältjacka och fältmössa. Tröja bärs utanpå fältskjortan. Skyddet utgörs av kroppsskydd och hjälm. Fältjackan kan bäras utanpå skyddsväst, tröja eller skjorta. Dessutom finns värmeställ, regnställ, gummistövlar samt mössor och handskar. För vinterbruk finns en vindtät snödräkt med huva. Ett särskilt C-vätskeskydd och en C-stridsdräkt är även utvecklade.

Plagg i camouflagetryck är sydda i camouflagetryckt varpsatin av bomull/polyester, impregnerade mot vatten och olja. Det äldre måttsystemet för

att erhålla rätt storlek har nu ersatts med att plaggen tillverkas i bärarens längd- och vikts- torlekar.

Flera av uniformsdelarna ovan ingår även i sjöstridsdräktsystem 93 för marinen såsom stövlarna (sulan är anpassad för skidåkning), fältskjortan och tröjan, (som båda är blå till sjödräkten).

Med 90-systemet har svenska försvaret övergett stålhelmen och istället erhållit ett huvudskydd, hjälm 90, tillverkad av ballistiskt fiber-material med ballistisk skyddsnivå 550 m/s. Den skyddar hjässan, tinningarna och nacken mot splitter. Till hjälm 90 brukas hjälmdok 90. Dokets insida är vitt och bärs till snödräkt.

Kroppsskyddet har en ballistisk skyddsnivå som ligger på 450 m/s. Det skyddar mot splitter från split-terverkande vapen/vapensystem.

Förändringar, förbättringar sker i viss mån kontinuerligt. 86 000 dricksflaskor/fältflaskor 90/K levererades under 1999. Med den nya dricksflaskan skall soldaten kunna dricka ur den med den nya skyddsmasken på. Flaskan skyddar innehållet mot C-stridsmedel. Den rymmer en liter vätska mot den tidigare 0.7 l.

Uniformssystem 90

Rundmössa och basker m/26

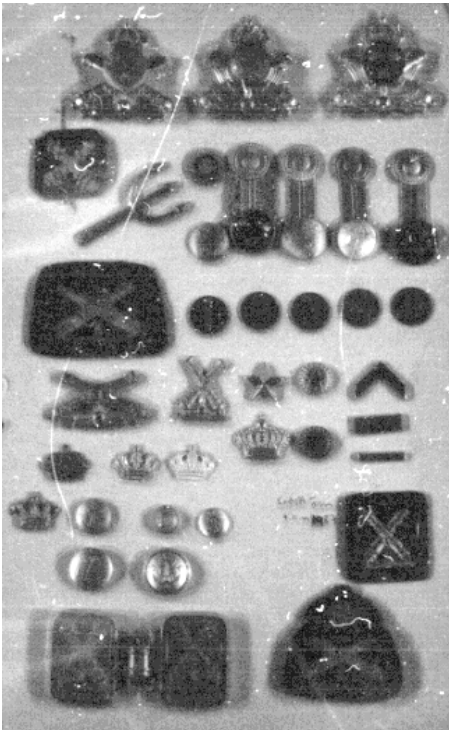
Sjöstridsdräktsystem 93

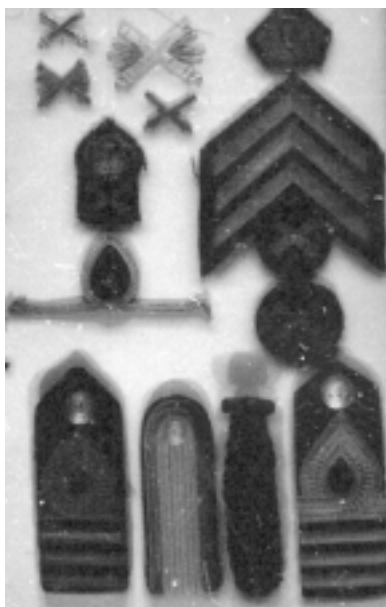
Med system 90 och 93 förenades marinen slutligen uniformsmässigt både till lands och till sjöss. Sjöstridsdräktsystemet var således även avsett för kustartilleriets sjögående personal (i huvudsak minörer). I likhet med system 90 är det utformat för, att ge bäraren bästa möjliga klimat- och rörelsekomfort och skydd. I grunden är det system 90, som nu kommer igen i blå tappning. Fotbeklädnaden består av särskilda sjöstridskängor i svart läder med stålhätta (skyddsklass II) och antistatisk sula. Nytt för försvaret är, att den har både snörning och dragkedja. System 93 har alltså plagg motsvarande 90-systemets. Det finns dock skillnader såsom sjörock, stormoverall, sjöarbetsjacka, sjöarbetsbyxor samt sjöbyxor.

De enskilda plaggen är så utformade, att om bäraren tillämpar flerskiktprincipen och dessutom bär flamskyddshuva samt flamskyddsvantar, ges en skyddstid på 10 sekunder för bäraren vid brand, innan andra gradens brännskada uppstår.

Följande sidor visar ett urval de uniformer och detaljer som burits.

*Gradbeteckningar
och emblem för
officerare,
underofficerare,
underbefäl,
kadetter och manskap*

Regementsmuseet på Kungsholmen

Av Olle Melin

Under sin fortchefstid 1947-1953 började kapten Håkan Mohr samla olika föremål, som skulle lämna krigsorganisationen. Några valv i linje VIII gjordes i ordning som utställningslokaler och på detta sätt blev förbandsmuseet på Kungsholmen en verklighet. Successivt utökades samlingarna och dessa kom i första hand att omfatta föremål förknippade med den fasta artilleritjänsten, mintjänsten och stödfunktioner till dessa.

I dag disponeras förutom lokalerna i linje VIII även donjonens vind för de större föremålen. Vidare finns ett så kallat forskarrum i Corpe de Garde samt ett antal magasinlokaler på olika platser på Kungsholmen.

Sedan 1960-talet har Åke Melin fungerat som museiföreståndare, en befattning som han än i dag bestrider, nu på frivillighetens väg efter pensioneringen 1992.

Museet är ett mycket populärt besöksmål i samband med de guideade turer till Kungsholmen, som sommartid arrangeras av Karlskrona Turistbyrå respektive Marinmuseum.

Sydkustens marinbas är i dag ansvarig för museet och den fortsatta verksamheten garanteras bland annat genom stöd från Marinmuseum och genom frivilliga krafter.

KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri

Av Sigvard Bengtsson

Museiföreningen bildades 1993 av Bo Wranker, som då var chef för artilleribataljonen på KA 2.

Föreningen är helt ideell och drivs med viss hjälp av Försvarmakten. Från början var KA 2 huvudman, men efter nedläggningen har Marinbas Syd övertagit detta ansvar. Avsikten är att Marinmuseum så småningom skall ta över verksamheten.

Enligt stadgarna har föreningen till uppgift att tillvarata särskilt intressant materiel, som ingått i rörliga krigsförband och dokumentera detta så att man kan följa utvecklingen samt sätta in förbanden i rätt sammanhang. Vidare samlas instruktioner, reglementen, m.m.

Föreningen förfogar över ett mycket stort antal olika föremål, t ex 14 stycken fordon av olika typer, alla sjöfrontspjäser från kustartilleriets tillblivelse utom 15 cm haubits m/19 samt nästan alla uniformer.

Ett stor samling område är fotografier beskrivande den rörliga tjänsten och dess utövare finns. Härvid har mycket stor hjälp erhållits av gamla rörliga kustartillerister som ställt personliga fotoalbum till förfogande för kopiering .

I stadgarna står också att föreningen skall visa insamlad materiel i den utsträckning lokalerna tillåter. Hittills har detta ej kunnat ske i någon större utsträckning, då någon lämplig lokal inte stått till förfogande.

Materiel har hittills förrådsförvarats inom Rosenholmsområdet, som nu för-

Amfibiebil 101, ett exempel på fordon.

svaret har lämnat. Var föreningens materiel och olika samlingar kommer att hamna är i skrivande stund oklart, men vi hoppas dock på en lösning i samarbete med Marinmuseum.

Alla är hjärtligt välkomna och något krav på ett förflutet vid ”det rörliga” finns inte.

KA 2:s kamratförening

Av Gustav Karlsson

Bakgrund och början

Samtidigt som de för Sveriges försvar negativa verkningarna av 1925 års försvarsbeslut började uppenbaras allmänt, kunde illavarslande tecken tydligt märkas utrikes ifrån – bland annat nazisternas maktövertagande i Tyskland. De mest optimistiska kunde ana ont. Runtom i landet uppkom en strävan att sluta sig samman för att ge försvaret ett moraliskt stöd och söka stärka allmänhetens försvarsvilja. Som tecken därpå inkom till KA 2 under vintern 1935-1936 brev från två personer, med undran om man vid regementet var sinnade att bilda en kamratförening, vilket gjorts på andra håll inom krigsmakten.

Frågan ledde till undersökningar bland personal och ”föredettingar”. Resultatet blev positivt. Snart hade 600 intresserade anmält sig. Vid ett konstituerande möte den 20 juni 1936 bildades KA 2:s kamratförening, stadgar antogs och medlemsavgiften blev 2 kronor per år.

Enligt stadgarna skulle föreningen:

Vara en föreningslänk mellan dåvarande och förutvarande personal vid KA 2 och från Carlskrona artillerikår, bidra till att vårda dessa förbands traditioner, möjliggöra för avgången personal att närmare följa vapnets utveckling och främja sammanhållningen mellan olika personalkategorier och mellan dåvarande och förutvarande personal samt befordra ett gott kamratskap genom fri och otvungen samvaro.

Föreningsmärke, tidskrift och årsmöten

Under föreningens första år utformades och framställes föreningsmärket som fortfarande används och ett försöksnummer av en föreningstidskrift utgavs. Försöket ledde till fortsättning; tidskriften kallades Kustposten och utkommer alltjämt, nu med fyra nummer årligen.

De närmaste åren präglades av ödes-

molnen över Europa inför det förestående världskriget. Efter riksdagsbeslut 1936 utökades kustartilleriet avsevärt.

I föreningens första årsmöte 1937, med förhandlingar och utfärd till Oscarsvärn, deltog 400 av föreningens 730 medlemmar. 1938 deltog 300 medlemmar i årsmötet med utfärd till Almö och Västra Hästholmen och 1939 samlades 300 till årsmöte och utfärd till Öppenskår och Killeberget. 1940 arrangerades inget årsmöte på grund av de extrma förhållandena i försvarsberedskapens början, men därefter har kamraterna samlats årligen. Deltagarantalet har varierat men inte nått upp till trettioalets värden. Detta kan delvis bero på att föreningen ökade mötesantalet med ett vintermöte 1975, ett höstmöte 1981 och ett vårmöte på nittioalets.

Förutom den verksamhet som nämnts, har föreningen utövat social verksamhet genom att utdela penningar till hjälpbehövande kustartillerister och barn samt utdelat priser och belöningar vid regementet för utbildnings- och idrottsprestationer.

Ordförandeskapet har anförtratts överstar vid kustartilleriförsvaret och regementet. Den förste var Hjalmar Åström, initiativtagare till föreningen, som följts av femton yngre. Sekreterarskapet utövades inledningsvis av officerare, men efter tre sådana har uppdraget anförtratts underofficerare.

Föreningen har sedan ett par decennier regelbundet besökt och mottagit besök av kamratföreningarna vid F 17 och före detta Blekinge bataljon. Vid riksförbundens styrelsemöten liksom De Nordiska kamratföreningarnas förbunds möten har föreningen vanligtvis varit representerad.

1986 celebrerades föreningens femtioårsdag med ett jubileum och åtföljande stort kalas vid Rosenholm, då bland annat marinchefen, flera förutvarande ordföranden, kustartilleriförsvarschefer, regementschefer och många andra kamrater deltog i ett särdeles värdigt och glatt jubileum.

1936

KA 2 Idrottsförening

Av Olle Melin

I och med att Sveriges militära idrottsförbunds bildades år 1909 och att regementet anslöt sig till förbundet, började arbetet med att organisera idrotten inom regementet.

Den 7 maj 1910 utfärdade dåvarande regementschefen C G Ahlborn bestämmelser för idrottsövningarna vid regementet. Bland annat förordnades en idrottsnämnd med uppgift att biträda regementschefen i idrottsfrågor. Denna idrottsnämnd kom att utgöra början till den idrottsförening, som bildades den 2 februari 1914, Kungl Karlskrona kustartilleriregementes idrottsförening. Samma år anslöt sig föreningen till Riksidrottsförbundet. I regementsorder 1914 bestämdes att idrottsföreningen skulle svara för ledningen av idrotten inom regementet.

Från 1925 började den militära idrottsverksamheten allt mera skilja sig från idrottsföreningen och verksamheten inom föreningen fick en alltmer civil prägel. Även om regementet genom åren stöttat idrottsföreningen på olika sätt, skall föreningen betraktas som vilken idrottsförening som helst och efter regementets nedläggning är idrottsföreningen en av de organisationer, som hjälper till att föra regementets traditioner vidare.

Ett stort antal grenar har förekommit i föreningens verksamhet under de 92 år, som föreningen verkat.

Handboll

Handboll stod på föreningens program från 1922 fram till 1971. KA 2 IF handbollslag höll i regel till i division II, det vill säga närmast under allsvenskan med ett och annat besök i division III. I mitten av 1950-talet var föreningen vid ett par tillfällen nära att nå högsta serien och säsongen 1967-68 förlorades seriesegern på mållinjen till Ystads IF trots seger i de båda inbördes mötena. År 1971 beslöts att slå samman handbollen mellan KA 2 IF och Flottans IF inom ramen för den senare föreningens verksamhet. Tyvärr blev sammanslagningen inte den framgång, man hade hoppats på.

Fotboll

KA 2 IF var en av de första föreningarna som anslöt sig till Blekinge Fotbollsförbund. Detta hände 1917 och i slutet av 1920-talet hade föreningen sina

största framgångar i denna gren. DM-finalen nåddes 1929, men här blev det förlust mot IFK Karlshamn. Under 1930-talet deltog föreningen sporadiskt i seriespel. Under beredskapsåren hade föreningen serielag, men 1945 var det slut. Då lades fotbollen ned inom föreningen.

Fälttävlan

Fälttävlan, som är en typisk militär idrott, stod på föreningens program mycket tidigt. Redan 1920 tävlades i denna gren och 1942 kom såväl DM som SM in på tävlingsprogrammet. I regel hämtades utövarna från orienteringen. De stora namnen inom denna sport är Björn Linnarsjö på 1970-talet och Kent Törnqvist från 1980-talet. Han kom under en tjuugoårsperiod helt dominera sporten. Törnqvist blev nordisk militärmästare 1986 och har sedan i civila SM tagit två guld och tre silver.

Fäktning

Fäktning var en idrott, som ganska tidigt fanns med på programmet inom KA 2 IF. 1926 arrangerade föreningen den första tävlingsfäktningen i Karlskrona. Föreningens och regementets verksamhet inom fäktningen gick under årtionden framöver hand i hand. Aktiviteten var långa perioder mycket omfattande. Många framgångar kunde bokföras. Under 1940-talet hade föreningen ett mycket starkt värjlag.

Verksamheten var också stor och framgångsrik under 1960-talet och in på 1970-talet, men därefter tynade fäktningen bort inom föreningen. Det fanns ingen nyrekrytering längre.

Rodd

Under några år i slutet av 1950-talet och i början av 1960-talet sysslade föreningen med rodd i inriggad fyra. Några framgångar i tävlingar noterades inte, men träningsviljan var så stor, att polisen blandade sig i roddarnas verksam-

het. En kväll förlades träningen till Borgmästarefjärden på grund av hård blåst och här var det fartbegränsning till 4 knop. På kajen stod polisen och klockade framfarten och konstaterade att fyran kom upp i hela 5 knop. Lagets cox fick bötesföreläggande och föreningens "fartdårar" är nog ganska ensamma om att ha blivit fast för fotkörning i en roddbåt.

Orientering

Orientering kom tidigt på föreningens program. De första tävlingarna ägde rum på 1920-talet och första DM-tecknet erövrades 1924. Under perioden 1934-1939 var KA 2 IF tillsammans med Skogsvandrarna från Kallinge helt dominerande i sporten inom Blekinge. Efter några års uppehåll, främst på grund av rådande beredskap, kom framgångarna åter från och med 1943 och föreningen var kvar i Blekingetoppen in på 1950-talet. I slutet av 1950-talet dalade verksamheten, men tog på nytt fart i början av 1960-talet och höll så på fram till 1967. Detta år försvann orienteringslöpningen från föreningens verksamhet.

Brottning

Brottningen i KA 2 IF kan helt förknippas med ett enda namn, Arne Johansson, som kom från Mariestad och 1935 anställdes som minör vid regementet. Han lyckades samla några intresserade kring sig och från 1938 finns brottningen som en sektion i föreningen. Ibland var sektionen inte större än en man, Arne Johansson. Han samlade under karriären på sig 16 DM-tecken, det sista vid 44 års ålder 1960. Förutom DM-tecken erövrade Arne inte mindre än 14 marin-kommandomästerskap och 10 marinmästerskap. Brottningen i föreningen upphörde 1960 i och med att Arne slutade.

Tyngdlyftning

Tyngdlyftningen inom föreningen startade 1946 och redan året därpå erövrade KA 2 IF sitt första JSM genom Bengt Cannerström. Bengt kom också att bli föreningens första individuella SM-segrare alla kategorier, när han 1960 erövrade SM-guld i tungvikt. Ytterligare ett SM-tecken erövrades såväl 1962 som 1963 genom Einar Andrén i mellanvikt. Även i lagtävlingar nåddes stora framgångar. I början av 1970-talet somnade tyngdlyftningen inom KA 2 IF in för gott för att aldrig mer vakna. Då lade Cannerström och Andrén av och samtidigt slutade Jeppe Karlsson som ledare. Jeppe var under alla år som tyngdlyftningen fanns i föreningen den store ledaren inom sporten.

Friidrott

Den idrott som gjort regementets idrottsförening mest känd, är utan tvekan friidrotten. Redan från starten 1910 fanns den allmänna idrotten, som friidrotten då kallades, på programmet Verksamheten var intensiv fram till början av 1930-talet, då en svacka kom. År 1941 återupptogs friidrotten i full utsträckning och föreningen kunde under 1940-talet ta hem ett stort antal distriktsmästerskap. De flesta framgångarna kom dock i stafetter av olika slag. På 1950-talet tog verksamheten full fart och 1954 fick föreningen sin första landslagsman, trestegshopparen Jan Smiding, underofficer vid regementet.

1956 förekom ett mycket intressant namn bland föreningens distriktsmästare, Carl-Johan Ekelund. Han vann 25 000 meter på 1.31.32. Carl-Johan skulle sedan bli den person, som i hela landet förknippades med KA 2 IF stora framgångar inom den fria idrotten.

83 guld, 72 silver och 82 brons är föreningens medaljskörd i SM åren 1968-2000. Till detta kan läggas 94 guld, 82 silver och 70 brons i de olika juniorklasserna samt 38 guld, 29 silver och 30 brons i ungdomsmästerskapen. Mästerskapsstandaret erövrades 9 gånger under åren 1968 – 1977. Det sistnämnda

året var det sista som tävlingen ägde rum. Framgångarna nåddes genom tillgång på goda ledare och att gräddan av landets yngre friidrottare sökte sig till KA 2 för sin värnpliktstjänstgöring. Och sökte de inte själva, såg Carl-Johan Ekelund till, att de kom till regementet.

Förutom framgångarna på tävlingsbanan har föreningen också med stor framgång arrangerat stora SM vid två tillfällen, 1986 och 1996. Ett stort antal andra tävlingar som JSM, Grand Prix mm har också skett inom KA 2 IF regi.

I dag är KA 2 IF en ren friidrottsförening, som förhoppningsvis för lång tid framåt ska föra det nedlagda regementets idrottstraditioner vidare och göra att namnet KA 2 fortfarande finns kvar i det svenska folkets medvetande.

Hollstorpsåsen – en gång KA 2 IF:s friluftsgård

Av Olle Melin

När KA 2 IF fyllde 25 år 1935 avsatte en jubileumsfond på 1000 kronor, vilket var mycket pengar på den tiden. Efterföljande diskussioner om fondens användning gick ut på, att man skulle bygga eller köpa en friluftsgård.

Under 10 år sökte man efter en lämplig plats för en sådan gård och i mars 1945 gjorde föreningen slag i saken och inköpte för 9000 kronor hemmanet nr 2 Svensgöl beläget på Hollstorpsåsen, 18 kilometer från Karlskrona. Att det tog tio år att anskaffa gården berodde dels på långsam tillväxt av fonden och dels på att beredskapen 1939-1945 omöjliggjorde sådan verksamhet. De flesta medlemmarna i KA 2 IF var ju på den tiden militärer.

Förutom befintliga hus på den inköpta gården förvärvades ett antal hyddor och baracker som blev över efter beredskapen. Dessa flyttades till gården, som var vackert belägen vid sjön Krokgölen.

När idrottsföreningen gjorde reklam för vistelse på gården anfördes luftombyte som ett motiv. Även avkoppling från stadslivet anfördes.

Det naturliga sättet att ta sig till gården var per cykel, men det gick även att åka tåg till Hollstorps hållplats. På den tiden stannade tågen på en mängd stationer och hållplatser.

Ledande krafter för gårdens anskaffande och efterföljande verksamhet var överstelöjtnanten Hans Bohlin och flaggjunkaren Erik Fransson.

Redan efter cirka 10 år upphörde verksamheten vid Hollstorpsåsen. Gården blev svinfarm och så småningom revs husen. I dag finns inga spår efter KA 2 IF fina gamla friluftsgård.

KA 2 skytteförening

Av Olle Melin

I Blekinge skytteförbunds verksamhetsberättelse från år 1906 står att läsa:

”Under året har nya föreningar bildats i Hallabro, Gnetteryd, Mølberyd, Hasslö och vid Kungl Karlskrona kustartilleriregemente (KA 2).” År 2002 finns av dessa endast KA 2 och Hallabro kvar.

De militära skytteföreningarna var i regel inom sig indelade i sektioner för officerare, underofficerare och manskap. Denna uppdelning accepterades inte av den nybildade föreningen, utan alla medlemmar kom att utgöra ett väl sammansvetsat kamratgäng.

Samarbetet mellan regementet och föreningen har under alla år fungerat på ett utmärkt sätt. Alla chefer har tacksamt tagit emot den PR föreningen under alla år har gjort för regementet genom enormt många framgångar i tävlingar såväl på riksnivå som på hemmaplan.

Under långa tider fanns två kategorier medlemmar, aktiva skyttar i form av anställd personal vid regementet och så småningom även andra utanför och värnpliktiga, som deltog i den frivilliga skytteverksamheten. I protokoll från 1920-talet framgår, att många fast anställda medlemmar åtog sig att på sin fritid bedriva gevärsskytte med värnpliktiga. På varje ytterförläggning bedrevs skytte och många värnpliktiga, som deltog i dessa övningar, blev efter uttryckningen framstående skyttar runt om i landet.

De aktiva skyttarna har genom åren nått många framstående resultat i olika tävlingar och på olika nivåer. Från starten 1906 fram till början av 1950-talet omfattade skyttet i stort sett endast skjutning med armégevär. Skjutavstånden varierade mellan 100 och 600 meter i banskjutning. Åtskilliga tävlingar hade 400 meter som basavstånd. Det nuvarande 300-metersavståndet infördes mer allmänt på 1930-talet. På 1950-talet kom kpisten att börja tävla med geväret om skyttarna. På 1990-talet gjordes en stor satsning på skjutning med luftgevär och även inom detta gebit har föreningen nått stora framgångar.

Redan första året, 1906, hade föreningen 211 medlemmar. Detta år fick föreningen 55 kronor i statsbidrag och 139:83 i landstingsbidrag. Medlemsantalet har därefter varierat mellan 1033 medlemmar år 1976 som mest och 66 medlemmar som minst 1936. I den höga siffran för 1976 ingår ett stort antal värnpliktiga och på 1970-talet hade föreningen dessutom en omfattande ungdomsverksamhet.

Tyvär har det inte gått att få fram uppgifter om ordförande och andra styrelseledamöter för åren 1906 – 1930. Styrelsefunktionärerna togs i regel från regementets befälskårer. Rekordet har Göthe Karlsson. Han tillträdde som ordförande 1972 och innehar i dag efter 30 år fortfarande denna syssla, ett unikt rekord.

De största nationella framgångarna har föreningens medlemmar vunnit i skjutning med kpist. Inte mindre än 15 svenska mästerskap, individuellt och i lag har åren 1979 – 2000 erövrats av medlemmar i KA 2 skytteförening.

Svenska mästare kpist

1979	Föreningslaget	Banskjutning Göthe Karlsson Arnold Svensson Bengt Kihlström
1985	Kjell Karlberg	Fältskjutning, seniorer
1990	Göthe Karlsson	Banskjutning, veteraner
1990	Förbundslaget	Banskjutning, veteraner Göthe Karlsson Ove Ramberg Bertil Fors
1991	Ove Ramberg	Banskjutning, veteraner
1991	Förbundslaget	Fältskjutning, veteraner Ove Ramberg Göthe Karlsson Bengt Kihlström
1992	Ove Ramberg	Banskjutning, veteraner
1995	Ove Ramberg	Banskjutning, veteraner
1995	Göthe Karlsson	Fältskjutning, veteraner
1995	Förbundslaget	Fältskjutning, veteraner Göthe Karlsson Ove Ramberg Håkan Johnsson
1996	Ove Ramberg	Banskjutning, veteraner

1998	Ove Ramberg	Banskjutning, veteraner
1998	Föreningslaget	Banskjutning, veteraner
		Ove Ramberg
		Göthe Karlsson
		Stig Svensson
1998	Förbundslaget	Banskjutning, veteraner
		Ove Ramberg
		Göthe Karlsson
		Håkan Johnsson
		Stig Svensson
2000	Förbundslaget	Fältskjutning, veteraner
		Stig Svensson
		Göthe Karlsson
		Håkan Johnsson

Trots att regementet KA 2 är nedlagt, kommer med all säkerhet KA 2 skytteförening leva vidare och föra namnet KA 2 vidare över landet.

Skytteföreningens framgångsrike skytt Göthe Karlsson ta emot ett pris av regementschefen Birger Ehnrot

KA 2 Pistolskytteklubb

Av Jan Bergh

Den 13 maj 1942 träffades några yngre officerare, kadetter och underofficerare och bildade en interimsstyrelse för den blivande pistolskytteklubben. Man hade förmodligen skjutit i Officerarnas Målskjutningsförbund, Östra Blekinges Landstormsförening eller Flottans underofficerares pistolskytteklubb. Alla dessa hade upphört och kustartilleristerna var helt enkelt husvilla. Två av initiativtagarna blev i slutet av karriären regementschefer, en av dem Olle Gäfvert på KA 2.

Den karismatiske Hans Augustinus Hilder var ordförande 1949 – 1951. Under tiden hann han bilda Blekinge Pistolskyttekrets och värva 150 kvinnliga medlemmar.

De flesta ordförandena stannade bara några år på uppdraget. 1971 tog Bengt Kihlström över och är fortfarande ordförande. Bengt har ytterligare ett rekord han var suppleant i Blekinge Pistolskyttekrets i 20 år, en mycket aktiv sådan.

KA 2 Pistolskytteklubb har alltid legat på framkanten av utvecklingen och svarat för massor med lovordade tävlingar och fina insatser på tävlingsbanorna. Det var föreningen, som införde 10 skjutstationer vid SM i fältskjutning.

Inte mindre än tre gånger har klubben varit engagerad som ansvarig för Svenska Mästerskap. 1956 var klubben ensam ansvarig, 1973 tillsammans med Kungl Flottans If:s pistolsektion. 1992 var kretsen ansvarig men KA 2 hade Jan Bergh som organisationskommitténs ordförande och Bengt Kihlström som tävlingsledare. Regimentet har vid alla tre tillfällena ställt stora resurser till förfogande. Klubben har tillsammans med KA 2 skytteförening burit huvudansvaret för en mängd Militärmästerskap. Detta har varit vårt sätt att ”betala” igen hjälpen.

Vissa perioder har regimentet helt dominerat det militära tjänstevapenskyttet. Två av pistolskytteklubbens medlemmar, Nils-Erik Stenshäll (1970-1975) och Evert Månsson (1975-1983) har ingått i det militära skyttelandslaget. Undertecknad har ännu inte kommit över besvikelsen att, trots en fjärdeplats på ett milosydmästerskap i fältskjutning med pistol, ej platsa i KA 2:s lag. Det var tre KA 2:are före.

I fältskjutning har klubben fyra Svenska mästare, Sten Svensson (1956), Ingvar Widner (1975), Jan Bergh (1982) och junioren Joakim Håkansson (1993). Antalet mästerskap i bankskjutning är större, men delas av två personer

Walfrid Karlström (1960, 1962) samt junioren Joakim Håkansson 1990 till 1993 fyra gånger i rad.

I Sportskytte blev Uno Svensson Svensk Mästare 1971.

I Sydsvenska Mästerskapen har klubbmedlemmarna triumferat 12 gånger och klubben har c:a 45 lagsegrar.

I kretsmästerskapen (Blekingemästare) är det mellan 1960 till 1993 endast åren 1962 och 1972 som inte något mästerskap erövrats av klubbmedlemmar.

Under Bengts ledning var KA 2 Pistolskytteklubb under 1980-talet och början av 90-talet en av Sveriges mest framgångsrika ungdomsklubbar. Vid flera tillfällen var vi representerade i fältskyttelandslaget och i Europa- och Nordiska mästerskap i sportskytte. En otrolig bedrift gjorde Joakim Håkansson, när han under sina fyra juniorår tog fem SM-titlar av åtta möjliga.

KA 2 pistolskytteklubbs styrelse vid SM 1956

Bakre raden fr. v. Lennart Resman, Gillis Nilsson, Folke Svartengren, Jönsson och Bertil Fors. Främre raden fr. v. Ingvar Widneresson, Erland "Laban" Hansson och Markus Svensson.

Så några anekdoter.

Under åren inträffar många roliga episoder. Här är ett par av dem:

Mörkerfältskjutning

Mörkerfältskjutning var en nyhet i början av 60-talet och klubben skulle pröva en måndagskväll på Västra Mark. Klubbens sekreterare, Marcus Svensson möter efter lunchen Gunnar Sahlin på kaserngården. Gunnar har en stor svart sjö-rövarlapp över höger öga.

Marcus frågar deltagande vad, som hänt med Gunnars öga, men lugnas av beskedet, att det var förberedelse för mörkerskjutningen. Det gällde ju att ha mörkeradapterat.

Skjutningen börjar, målen belyses med strålkastare. Marcus och Gunnar har skjutplatserna bredvid varandra. Efter första skjutstationen utspann sig följande dialog.

Gunnar: ”Marcus såg du något? Jag såg ingenting.”

Marcus: ”Tror fasen det, du har ju inte tagit bort lappen för ögat”

Bortförklaring

Gillis Nilssons temperamentsfulla bortförklaring av en dålig skolserie: ”Den j—a pistolen skakade under serien, så jag knappast träffade tavlan och tro mig, den fortsatte skaka och hoppa, även när jag lagt den på bänken.

10 sekunder kvar

Vid Brunnstrofén 1970 hade vi avverkat provskotten och gjort oss klara för första tävlingsserien. Skjutledaren kommenderar: ”Tio sekunder kvar”. Då hörs Nils-Erik Stenshälls röst: ”Sa´ han NIO? Det var ingen som sköt omedelbart på eld.

Blekingeserien

Blekingeserien sköts mot precisionstavla. Klubbarna möttes hemma och borta. I lagen ingick fem man. KA 2 Pistolskytteklubb var mycket framgångsrika. Åke Jeansson hörde en gång en förtvivlad jämjöbo utbrista: ”Jag har skjutit bort mer i min serie än dom dj...a KA 2:arna tillsammans.” (Jämjöbon hade 57 poäng av 60 möjliga).

Väckarklockan

Uno Svensson berättar, att han och Walfrid Karlström skulle till Malmö och skjuta Kvällspostens tävling.

När Uno på morgonen kom hem till Walfrid för hämtning låg denne fortfarande och sov. De hann i tid till skjutningen.

Walfrid var först färdig och ville hälsa på bekanta under väntan på hemresan. Han bad Uno hämta sitt pris.

När det var Unos tur att hämta Walfrids pris fanns bland annat en väckarklocka kvar (förmodligen inte det bästa priset) och Uno såg sin chans att ge igen. Valet föll inte i god jord.

KA 2 FBU-förening

Av Olle Melin

FBU-rörelsen i Sverige startade i och med 1942 års försvarsbeslut. Landstormen avvecklades och de landstormsföreningar som fanns döptes om till FBU-föreningar (FBU = frivillig befälsutbildning). KA 2 fick en egen FBU-förening 1950 och har sedan dess gjort stora insatser för befälsutbildning, krigsförbandsutbildning, handvapenskjutning, förarbevisutbildning men kanske framför allt inom försvarsupplysningen.

Initiativtagare till föreningen var bankkamrer Hartelius vid Handelsbanken i Karlskrona och han kom också att bli föreningens första ordförande.

Kapten Gösta Olsson var från början regementets representant i föreningens styrelse och efterträdde Hartelius som ordförande redan 1952. Sedan Gösta Olsson lämnat ordförandeskapet i samband med förflyttning till Gotland och KA 3, tillträdde först Torsten Olsson och därefter Gerth Gustavsson som ordförande. Båda dessa är i dag borta. I början av 1970-talet avtog föreningens verksamhet högst betänkligt för att i mitten av 1970-talet på nytt skjuta fart.

Vissa medlemmars insats skall här särskilt nämnas. Hans Assarsson blev regementets representant i styrelsen 1977 och han tillsammans med nästan helt nyvald styrelse såg till att verksamheten kom i gång. Sedan dess har en omfattande verksamhet bedrivits i föreningens regi.

Rikard Thörn är en annan eldsjäl. Han var föreningens kassör åren 1950-1980 och deltog även långt efter det sistnämnda året i föreningens verksamhet. Lennarth Holgersson, ordförande sedan 1977, är en annan eldsjäl, som i detta sammanhang inte får glömmas. Lennart Lilja och Roland Eloffson kan se tillbaka på ett mer än 20-årigt aktivt arbete i föreningen och nästan lika länge har Ole Forell, Börje Pettersson och Christer Holgersson verkat.

KA 2 i konsten och litteraturen

Av Olle Melin

Konstnärer

Många såväl anställda som värnpliktiga har ägnat sig åt konst i olika former. Bland de anställda, som ägnat sig åt målning, förtjänar några att nämnas.

Kaptenen Karl Gyllencreutz, som under några år var fortchef på Kungsholmen, ägnade stor del av sin fritid åt målning och det har bland annat satt sina spår i förbandsmuseet på Kungsholmen, där ett stort antal tavlor föreställande företrädarna som fortchefer finns. Han målade i en speciell och naiv stil, men visade en ganska god begåvning i denna konstart.

Överstelöjtnanten Sten Berndes var en annan passionerad målaramatör, som även han satt sina spår i form av olika målningar. Bland annat äger KA 2 officerssällskap ett antal tavlor signerade Berndes. Efter pensioneringen bosatte sig Sten Berndes på Öland och fanns representerad på ett antal utställningar.

Andra som kan nämnas i sammanhanget är förvaltaren Edvin Göransson, som efter pensioneringen bland annat ägnade sig åt målning. Edvin var från Hasslö och mycket av just fiskarbefolkningens liv i den blekingska skärgården blev kära motiv för Edvin. Han var också en skicklig modellbyggare och gjorde stora insatser som forskare och beskrivare av just Hasslö historia.

Flaggjunkaren (kaptenen) Agne Lindholm, även han från Hasslö och konstnär, finns omnämnd bland regementets profiler på annan plats i denna minnesbok.

Slutligen, löjtnanten Curt von Schlanbusch vid Minutläggningsdivisionen, som inte är en oäven målare av framför allt fartyg och båtar och motiv från havet. Han var representerad på de flesta av KA 2 fartyg och på många expeditioner framför allt på Kungsholmen.

Bland de värnpliktiga kan nämnas den välkände Karlskronakonstnären Erik Langemark, som var värnpliktig vid regementet på 1930-talet. Han har ju framför allt gjort sig känd som en återgivare av det Karlskrona som försvunnit.

Under beredskapsåren målades det mycket ute på beredskapsförbanden. Det fanns inkallade som redan var etablerade konstnärer och det fanns inkallade med hög amatörstandard. Ett stort antal tavlor målades och placerades i de baracker, som växte upp i stort antal runt om vid KA 2 beredskapsförband. I dag är barackerna rivna och som väl är mycket av konsten omhändertagen. Ett

antal tavlor finns i dag på donjonens vind på Kungsholmen. Den kanske mest kända av de inkallade konstnärerna var Anders B Liljefors och han var flitigt verksam på olika platser i Blekinge under kriget, bland annat Tjurkö och Lungskär. Hans kanske bästa verk från denna tid finns i dag på Marinmuseum i Karlskrona.

Målning av Anders B Liljefors

Slutligen, en annorlunda värnpliktig vid KA 2 anno 1956, Gert Kaffa (Hansson). Dåvarande utbildningschefen Sten Berndes upptäckte Kaffa och denne fick ägna så gott som hela sin värnpliktstid att måla väggmålningen "Kustförsvarets historia", som prydde en fondvägg vid marketenteriet på Gräsvik. Kaffa hade själv uppfattningen, att det endast fanns tre målade militärer av klass i världen, Winston Churchill, Sten Berndes och han själv. Egentligen var han uttagen till stridsledningsbiträde vid 1. batteriet, men det är tveksamt, om han hade några kunskaper i detta fack.

I samband med regementets flyttning från Gräsvik sattes konstverket upp i personalmatsalen på Rosenholm. I dag är verket nedmonterat och arbete pågår med att finna en ny plats för detta unika och mycket fina konstverk. Så småningom blev Kaffa en berömd konstnär, som än i dag är verksam med utgångspunkt från Kaffatorp i Skåne.

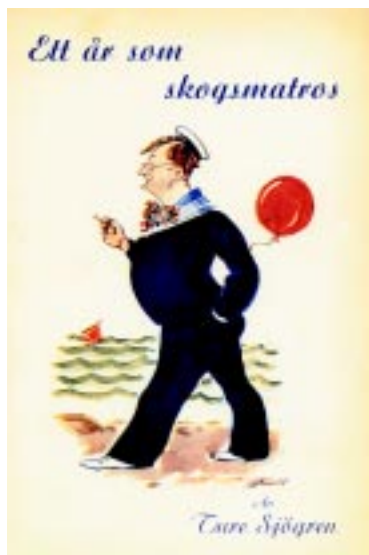
Kaffas målning som fanns i marketenteriet på Gräsvik

Författare

Ture "Tusse" Sjögren gjorde sin värnpliktstjänstgöring vid KA 2 1914-1915. Året efter utkom hans bok "Ett år som skogsmatros", där han på ett humoristiskt och ironiskt sätt beskriver sitt år vid regementet. Det verkar inte, som han förtog sig under sin utbildning. Ett kapitel ur boken finns återgivet på annan plats i denna minnesskrift.

Blekinges kanske största författare efter Harry Martinson, Sven-Edvin Salje, var också värnpliktig vid KA 2, men hans vistelse på regementet satte inga spår i hans fortsatta författarskap.

Kaptenen Gustaf Nordqvist var verksam vid regementet under de första decennierna på 1900-talet och han har i sin samling "Kustartilleriäventyr" i lyrisk form skildrat tjänsten vid KA 2 men även tillägnat kollegor dikter vid svensexor, vid ordensfestligheter och vid avsked eller förflyttning från KA 2. År 1919 kom denna samling ut.

Värnpliktige fänriken Finn Svenonius var verksam vid KA 2 som chef förströelsesdetaljen under andra världskrigets första år. Han var en skicklig skribent och lyckades också fånga upp andra begåvningar inom området och tillsammans skrev de ett antal kabaréer, av vilka två "Briggen Albertina" och "Vi är kronans glada grabbar" direktsändes i Sveriges radio. "Briggen Albertina" innehöll som ett av numren den

klassiska "Marschkången", som återges på annan plats i denna skrift. Flaggorpralen Ingvar Franzén, värnpliktige Nisse Bess, korporalen Gunnar Bengtsson och värnpliktige K G Sjöblom var några av Svenonius duktiga medförfattare.

Så, till sist, en verklig profil vid KA 2, kaptenen Gustav Karlsson. Gustav har hitills under sin livstid skrivit mycket, såväl prosa som lyrik, men det är främst som lyriker han gjort sig känd, inte enbart inom regementet, utan även i Blekinge och långt utanför landskapets gränser. Han har bland annat under en följd av år varit verksam i Skrivarklubben i Blekinge och där fungerat som såväl ordförande som kassör. I KA 2:s kamratförenings husorgan, Kustposten, är han en ofta förkommande medarbetare.

Vi låter Gustav själv beskriva sin författargärning.

"På Pegasus utan ridstövlar"

Föremålet för denna minigräfi föddes i en ryggåsstuga i Rödeby fattiggårdsmark 1926, vistades sex år i Hökamåla skola, lärde sig en god del av en duktig

lärarinna och trädde i stenhuggarelära hos sin far vid tretton år; för att försörja sig. Fattigdom präglade hemmet och boklig utbildning var utesluten, så när som hos Kungliga krigsmakten. Dit sökte sig Karlsson i övre tonårsåldern, efter att ha dragit sig fram som varubud, genom skogs-, torvmosse- och byggnadsarbete med mera. Efter sju år var han utbildad till underofficer vid Kustartilleriet. Han var individualist, trivdes inte i flockar och kollektiv och var kulturellt lagd och intresserad. I de militära skolorna trivdes han bra, men vid Försvarets läroverk i Uppsala fann han sig bäst tillrätta; med dess goda utbildning, skickliga lärare och humana anda. Efter fyra framgångsrika

terminer lämnade han den skolan med mycket goda och bestående erfarenheter och minnen. Särskilt mindes han modersmåslärarna magister Torland och doktor Jansson, vilka visade honom vägen till litteraturens sällsamma rike.

En fil. lic., Wolrath Adelsköld, var en mycket god matematiklärare, som hade förmåga att se det enkla i det svåra. Marinens underofficersskola var en besvikelse; där fick man en känsla av, att det inte var så viktigt att underofficers elever lärde sig så mycket. Väl putsade skor i rätt vinkel, vid tilltal av skolans befäl, föreföll vara viktiga detaljer. Maten var dock bra vid den skolan, och matmor var en femina bella multa. En lärare förtjänar att framhållas som skicklig och human: navigationsläraren, flott- och sjökaptenen Classon – men hos de övriga skyntade brister och begränsad förmåga...!

Efter underofficersutbildningen verkade jag vid kustartilleriet under trettiofem år, som lärare och arbetsledare i underhållstjänsten. Jag var litet dålig på att marknadsföra mig själv, så jag blev inte uppmärksammas inom föreningsverksamheten. Dock tjugofem år efter underofficersexamen kallades jag till styrelsen hos underofficerarna vid KA 2, som studieledare.

Jag – en profil

Redaktören för denna minnesskrift, Olle Melin, tyckte, att jag borde presenteras som en profil bland andra. ”Du kan själv skriva om dig”, menade han också. Jag lovade att försöka och vill börja med att reda ut vad en profil är, och om jag kan betecknas som sådan.

Profil kan i överförs bemärkelse betyda en personlighet eller ett väsen. Låt oss stanna för det första alternativet; personlighet. Om jag förstår innebörden av detta ord, skulle jag tänka mig, att man som personlighet gör något, som man är relativt ensam om.

Jag minns en händelse från 1949 eller ett närmaste år. En värnpliktig ung man kom till KA 2 att fullgöra sin plikt mot konung och rike. Han kom någon månad för sent, med poliseskort, ty han var sjöman och hade inte inställt sig i angiven tid, utan väntat tills han kom i svensk hamn. För detta kom han i kontakt med krigsrätten i Karlskrona, till vilken jag, som nybliven furir beordrades ledsaga honom och bevittna förhöret och domslutet. Han dömdes rutinmässigt till ett arreststraff och jag förde honom åter till kasernen.

Efter arreststraffets slut sattes han till handräckning en tid, i väntan på myndighetsbeslut om hur han skulle fortsätta sin militärtjänst. Han skrevs ut för att återkomma om ett år och då fullgöra sin värnpliktsutbildning.

Under tiden vid regementet blev han illa behandlad av befälet och betraktades som en kriminell och ovärdig individ, som försummat sin plikt mot fosterlandet, skymfad, förföljd och förnedrad och illa behandlad. Jag märkte det, men kunde intet göra åt det – endast undvika att falla in i det ovärdiga beteendet.

Allt nog, en dag kom han över kaserngården, civil och med en väska i handen, utmönstrad och på väg hem. Våra vägar råkade korsas och han kom fram till mig. ”Jo, furiren”, sade han, ”får jag säga adjö till er. Ni är den ende vid regementet, som har *behandlat mig som en människa*. Jag vill bara säga det. Tack och adjö”. Jag lämnade honom med tårar i mina ögon och glömde aldrig händelsen.

Kan möjligen en sådan detalj bidra något till att profilera en människa.

En annan händelse ur min tjänst vid KA 2, vill jag gärna nämna. 1958 var jag underofficer och kommenderad till en kurs vid Mekanikerskolan. Halva tiden omfattade utbildning om en nytillkommen eldledningsradar; den andra hälften omfattade utbildning till lika delar servoteknik och matematik. Skolchefen själv, en major, docerade servolära, som han lärt sig vid Chalmers etc, och mariningenjören Owe Johansson matematik; andragradsekvationer, potenser, logaritmer, trigonometri samt differential- och integralkalkyl. En dag

tog skolchefen mig på bar gärning med att ha en knapp oknäppt, då han docerade. Jag blev förbehållen det olämpliga i mitt beteende och fick en allvarlig reprimand. –Så, tänkte jag, nu vet jag vad som skall prioriteras här och beslöt att handla därefter. Det hela slutade med att jag vid slutprovet skrev till mig betygnoll (lägsta) på hans provskrivning om servolära och betyg tio (det högsta) på Johanssons prov i matematik. Medelbetyget blev fem, vilket räckte till godkänt. Det kanske var lika svårt att skriva för en nolla som för en tia.

Beteendet var något ovanligt och kanske kan bidra något ytterligare till att profilera en person.

Men, om man ska tala om profilering i samband med mig, kanske mitt engagemang i kamratföreningen under tjugofem år, bland annat som sekreterare och vice ordförande kan vara av betydelse. Jag har ju också haft äran och glädjen att som "kronskald" medverka i föreningens tidskrift Kustposten, med korsord, reportage och dikter under många år. För övrigt debuterade jag som poet i tidningen 1976.

1945 värvade jag mig till KA 2 som minör vid 12. kompaniet och blev underofficer 1954. Efter två års kompletteringsutbildning till teletekniker bytte jag titel från sergeant till telemästare och tjänstgjorde sedan vid KA 2 som lärare och arbetsledare inom underhållstjänsten. Längre kunde jag inte nå, ty för att bli mera än underofficer fordrades gymnasiebetyg med **B** i några ämnen och jag hade blott realskolekompetens med **A** och **a** i några ämnen.

Genom ett visst litterärt intresse kom jag till TBV som fritidsstudiehandledare under många år och med viss framgång,. Snart hörde Skrivarklubben i Blekinge av sig och bjöd medlemskap. Där valdes jag snart till kassör och sedan till ordförande och redaktör. I början möttes jag av skepsis, - som militär -, men tog människor ur villfarelsen och kunde lära dem både föreningsordning, skrivande och författande. KA 2 åtnjuter ett gott anseende inom skrivareklubben.

Jag minns, hur jag en gång mötte en gammal bekant från min ungdom. Han hade blivit fil. doktor och vi sammankom efter några år till en begravning i Rödeby. Efteråt hade han ett par timmar över, innan hans tåg gick. Jag inviterade honom till kaffe, medan han väntade. På vägen hem kom han att berätta något med orden *en passant* i. "Ja, du förstår, det betyder *i förbigående*" förklarade han för mig. Jag visste, men det undanhöll jag honom.

1972 genomfördes en befälsreform i försvaret. Grader och titlar devalverades och många blev kaptener, även jag. Egentligen var det en ganska meningslös reform. Den högsta underofficerstiteln, förvaltare, hade mycket högre status än den nya kaptenstiteln, som kunde tilldelas personal med furirsskola.

Hösten det året deltog jag i förbandsövning vid Bungenäs, där jag förde befäl över reparationsplutonen. Inom batteriet fanns många reservofficerare, bland dem en kapten Henriksson, civilingenjör. Han nödgades dela bostad med förutom andra reservofficerare, mig och någon kompaniofficer till. Han kunde inte underlåta att antyda missnöje med ”katterna bland hermelinerna” och talade en gång om för mig, vad han tyckte om det nya befälssystemet. Jag försökte förklara för honom, att jag inte bett om att få kallas kapten och, att jag var tekniker, som i aktuella ämnen i alla fall hade läst in gymnasiekompetens. Han tittrade på mig och stötte ut det mest föraktfulla ”ni” som jag någonsin hört!

Han var nog mera kuf än profil.

Under årens lopp har jag för föreningar etc. hållit många föredrag; om blekingska författare, Fröding, Karlfeldt m. fl. Åhörarna hade tydligen reda på vad jag var för en, ty flera gånger kommenterade de så: ”Dä kan ingen tro, att du ai milletär” – vad de nu menade med det. Uttrycket kunde ju tolkas på olika sätt.

Slutligen, några exempel på Gustavs diktargärning med ett par epos med anknytning till KA 2.

Sol över Kungsholmen

*Solen går högt över linjer och verk
våta graven, tenalje och torn.
Hon räcker till avsked sin mörkröda ros
fram till Oxen med glimmande horn.*

*Hon kommer allt närmare Döparens dag
när natten är slumrande ljus
och manar allt folket att samlas igen
ibland minnen i sommarlent sus.*

*En solstrimma dansar på murarnas krön
och syrsorna gäldar sitt lån.
Det skymmer allt mera och höstens prelud
är en vaggsång för vissnade strån.*

Retrospektion

*I Blekinge arkipelag
där förr i tiden fanns
kanoner, minfält, mur och skans
finns ingenting i dag*

*mer än ruiner, sten och grus
där buskar, snår och ljung
förtränger minnet av Karl kung
och Dahlbergs genius.*

*Det var en märklig vornasion
och ödesfylld - item
när KA 2 fick hälsa hem
vid riksdå'ns decision.*

*Nu finns ej kustartilleri
och ej kanoner mer,
ty de har skrotats och smälts ner
i något faktori.*

*Ja, det är slut på alltihop
som var så starkt och tryggt,
och tiden våra fäder byggt
slöt i ett sorgerop.*

*Nu är ej något som förut.
Kring KA 2:s ruin
hörs ödesvindens kalla vin
och mörkrets vilsna tjut.*

*Men, Drottningsskär och Kungsholms fort
kan stå i sekler kvar
och tälja vad som förevar
och svunna släkten gjort.*

*Ja, Kungsholmsfort och Drottningsskär
kan skriva petrigram
från fordom in memoriam
om vad som var och är.*

*Nu skymtar aldrig en soldat
på Torhamns udde mer,
och stararna må tona ner
sitt heta kommisshat.*

Epilog

*Nu är hon blott ett minne
i saknad, KA 2
och sorgen i vårt sinne
är tung att bära på.
Vårt kära regemente
är blott en souvenir
där Löfstedts lindar susar
och sörjer sin emir,
och Vallgatans kaserner
med Kungsbrons plan därvid
minns artonhundralet
och vapnets första tid.*

*Ur minförsvar från flottan
och skjutkonst från armén
blev kustartilleriet
av stycken, stål och sten.
Vid Rosenholm och Gräsvik
är öde, tomt och tyst
och mörka vindar viner
där ljusa blommor lyst.
Men, minnena kan inte
förgå med KA 2
och kärleksfullt mot henne
må dröm och tankar gå.*

Nedläggningen av KA 2 - Hur kunde det ske?

Av Torbjörn Sunesson

Inledning

Den 30 mars 2000 röstade en majoritet av ledarmötena i Sveriges riksdag för en nedläggning av KA 2 i Karlskrona. Detta var slutfasen av ett försvarsbeslut, som halverade det svenska försvaret. Det föregicks av många hårda turer, som innehöll politiskt rävspel och militärt mygel.

Känslor av svek upplevdes som oerhört förnedrande av den drabbade personalen vid KA 2. De insåg efterhand, som nedläggningsprocessen fortskred, hur osanningar användes, när argument saknades. Odemokratiska metoder förekom och var som en ond mardröm. Det kändes överkligt, att det förekom maktmissbruk i deras eget, som de alltid trott, demokratiska Sverige. Den egna staten, deras folkvalda och högsta militära ledningen hade lurat dem. När de så småningom upptäckte detta, blev frustrationen total. De hade fått stå ensamma i sin kamp. Davids kamp mot Goliat är en bra beskrivning av situationen, dock förlorade David den här gången. Ilska, som i många fall övergick till hat mot dem som var inblandade i nedläggningsprocessen, utvecklades snabbt under hösten 1999 och fortsatte att öka under vintern och våren 2000.

– Förövarna, som omöjliggjorde en demokratisk process, är det jävla etablissemanget i Försvarsdepartementet. Dit hör också de som springer omkring i riksdagen och i Försvarshögkvarterets korridorer i en värld likt skyddade verkstäder, var bitska ord från en ”förbannad” KA 2-officer i januari 2000.

Bland Kustartilleriets (KA) ledande officerare i Stockholm, fanns ett tiotal, som ansågs vara av samma skrot och korn som ”Judas”. Det sägs från flera olika håll, att det fanns ett nätverk av höga kustartilleriofficerare, som i Högkvarteret gick under benämningen ”Täbymaffian”. De drev frågan om KA 1:s överlevnad. Den allmänna uppfattningen är, att det fanns tre huvudanledningar till detta. För det första var det hjärtat till det egna förbandet KA 1. Den andra anledningen var, att hustrun hade arbete i Stockholmsområdet och det tredje skälet var, att den egna bostaden fanns nära de främsta alternativen till tjänstgöringsplatser i Stockholmsområdet; Högkvarteret, Marincentrum, Kustartilleriets Stridsskola, KA 1 i Vaxholm, Bergabasen och marinbasen på Muskö. Kommenderingar utanför Mälardalen ansågs slå sönder deras upparbetade sociala trygghet. Personliga egoistiska skäl spelade således stor roll i denna smutsiga process.

Domen från KA 2:s håll mot dem, var därför våldsam - förmildrande omständigheter fanns inte. En liknande uppfattning hade man också om riksdagsman Christer Skoog (s) från Sölvesborg.

– Han har varit vår egen riksdagsman, men har svikit oss hela tiden. För första gången skall jag rösta på hans parti för att få möjlighet att stryka honom på valseldeln, ironiska ord från en besviken och förbannad KA 2-officer i oktober 2000.

En tjänsteman i ett av regeringsdepartementen, med insyn i nedläggningsprocessen, uttryckte sig så här strax före julen 1999:

– Nedläggningen av KA 2 är det mest svinaktiga, jag upplevt under de dryga 15 år som jag arbetat i den politiska sfären. Det är en jätteskandal, men den har tystats ner av den högsta politiska- och militära ledningen. Tråkigt nog kommer vi troligen aldrig att få någon, som berättar hela sanningen.

Det här kapitlet kommer, som ni säkert förstår, att handla om nedläggningen av KA 2. Ett beslut som väckte förvåning runt om i landet. Ingen av de anställda vid KA 2 förstod, varför ett av landets absolut främsta regemente offerades till förmån för KA 1 i Vaxholm och KA 4 i Göteborg, två förband med stora problem av skilda slag. Några rubriker som passade väl in på dessa regementen var (är); *Stora personalavgångar, Svaga utbildningsbetingelser, Miljöproblem, Omfattande kompetensluckor.*

Är det så att KA 2 offerades för olika särintressen? Vilka låg bakom nedläggningen? Två frågor av många. Man kan också undra, om det bara är ett utslag av en dålig förlorare, när jag nu försöker syna, vad som låg bakom? Nej, så är det givetvis inte. Det som väckt intresset är alla märkliga händelser och konstiga underlag som förekom under processen fram till riksdagsbeslutet i mars 2000. Jag hoppas kunna ge en del svar. Till hjälp med detta arbete har jag haft människor, som funnits både inom och utanför KA 2: s organisation. Givetvis är jag medveten om, att hela sanningen inte går att finna. De inblandade skyller idag ifrån sig. Det finns således ingen, som har förordat en nedläggning av KA 2, enligt dem. Givetvis vet de flesta, att det finns de, som slitit häcken av sig för att lyckas få bort regementet. Men som sagt, många svär sig fria, speciellt de som tidigare haft anknytning till KA 2.

När jag nu skriver detta har jag inte samma inställning till nedläggningen som Blekinges riksdagsman Christers Skoog gav uttryck för under våren 2001: – Dra inte upp KA 2 igen, de är ju nedlagda, det har vi bakom oss, det är inget att bry sig om nu längre.

Så historielös får man inte vara till en händelse, som många människor upplevts som sitt livs största trauma. Historien om KA 2: s nedläggning måste berättas med utgångspunkt från förbandets egen horisont.

Självklart ska jag berätta, vad människorna tycker och tror, även om de önskar vara anonyma. Lika självklart är det att berätta om den verklighet, som framkommit, när vi synat nedläggningsprocessen. Många och långa samtal har förts. Fakta av olika slag har granskats och verkligheten har givit svaren, men ibland har en lång rad av olika händelser utgjort grunden till slutsatserna. En bild har då tonat fram. Ur den har man kunnat utläsa hur två huvudintressenters intressen mer och mer gick i takt med varandra efterhand, som processen fortskred. Det handlar om de politiska- och militära krafterna. Deras gemensamma mål var att KA 2 skulle bort, men skälen till varför var inte de samma. Politikerna skulle lotsa igenom hela försvarsbeslutet på en krokig väg genom riksdagen. Inget fick ändras, allt var låst. Överbefälhavaren (ÖB) var överens med försvarsministern. Samtidigt utnyttjade ett antal kustartilleriofficerare den uppkomna situationen för att rädda KA 1 i Vaxholm till varje pris.

Många förband försvann med det här försvarsbeslutet, men de har sin egen historia. Inom Kustartilleriet var det förutom KA 2 även KA 3 i Fårösund som gick i graven. I detta kapitel begränsar jag mig till att berätta om nedläggningen av KA 2 och spelet runt omkring, hur det upplevdes av de tjänstgörande vid regementet. Jag hoppas också att dessa rader ska ge förklaringar till, varför personalen reagerade så starkt som de gjorde under hösten 1999 och våren 2000.

Hammarskölds arbetsätt gav framgång

Den 13 december 1996 tog riksdagen ett olyckligt försvarsbeslut, som innebar att fyra kustartilleriförband överlevde, trots att behovet bara var två. Kvar blev: KA 1 i Vaxholm, KA 2 i Karlskrona, KA 3 i Fårösund och KA 4 i Göteborg.

ÖB, general Owe Wiktorin, hade redan den 4 mars samma år, klart uttryckt att amfibieutbildningen skulle koncentreras till Stockholm och Karlskrona. Det innebar att KA 3 och KA 4 skulle avvecklas. Försvarsministern Thage G Pettersson hade inledningsvis inga invändningar. Inom försvaret var debatten hård. Chefen för Västkustens Marinkommando, överste 1. Anders Hammar-sköld, var ganska ensam om sin uppfattning att KA 4 borde överleva. För honom blev det en tävling med starka känslor. Från ÖB och runt om i försvarsmakten var det allmänt känt att förbandet saknade de grundläggande förutsättningarna för att utbilda amfibiebataljoner. Det sägs att Hammar-sköld fick ett visst stöd från officerskamrater, som i likhet med honom tidigare tjänstgjort, eller tjänstgjorde på Gotland. En som utpekas är förre militärbefälhavaren i Kristianstad, general Sven Åke Jansson och även tidigare regementschefen vid KA 3 på Gotland, överste Krister Arweström, gav enligt dessa uppgifter Ham-

marsköld sitt helhjärtade stöd. Arweström, arbetade samtidigt flitigt för KA 3: s överlevnad och hade de rätta kontakterna.

– Arweström, måste vara svensk mästare i lobbying, han syns jämt i de politiska korridorerna, berättade en riksdagsman vid ett besök på KA 2.

Rykten gör gällande, att herrarna under Gotlandsperioden lärt känna försvarsministern Thage G Pettersson. Ingen oväsentlig detalj, om det var så.

Anders Hammarsköld var taktisk slipad. Han utsåg KA 2 som sin huvudfiende, vilket var ett naturligt val för honom. Inte ville han utmana KA 3 där vännen Arweström fanns som chef. KA 1 i Vaxholm var lönlöst att ge sig på, eftersom det låg för nära huvudstaden och hade för många starka förespråkare i Försvarshögkvarteret och vid Marincentrum. Vad återstod? Jo, KA 2! Hammarsköld visste, att KA 2 var Kustartilleriets bästa utbildningsförband. Han var också medveten om, att det fanns få inflytelserika officerare i Högkvarteret från KA 2, som kunde agera räddare. Ett problem fanns dock med KA 2. Att angripa förbandet med korrekt fakta var inget segerrecept. Därför valdes en annan väg, nämligen den, att ändamålet helgar medlen. Hammarsköld uppträdde inte som en fridens man. Förvrängning av fakta och olika slag av beskyllningar framfördes från Göteborgshåll av hans springpojkar. KA 4: s metoder skapade fiendskap inom Kustartilleriet, men det gav framgång till slut. Inte för det svenska försvaret eller landets skattebetalare. Framgångarna bestod i stället av att Hammarskölds egen strävan nästan uppfylldes.

Många höjde på ögonbrynen när försvarsminister Thage G Pettersson ändrade uppfattning under hösten 1996. ”Göteborg kan inte vara utan militär närvaro”, sade man från Försvarsdepartementet.

Vad hade hänt? Varför denna omsvängning?

Var det möjligen en ny analys av hur man når en optimal och bra lösning av utbildningen i Kustartilleriet? Nej, Göteborgs politiska maktcentrum hade börjat agera räddare. Kustartilleriet vid Kåringberget hade engagerat Göteborgs starke man, kommunalrådet Göran Johansson (s). Följden blev, att han hos regeringen krävde, att KA 4 skulle vara kvar. Johansson red på sin starka ställning inom partiet, därför kunde han ställa krav. Inhoppet var inte särskilt demokratiskt. Vilka andra kommunpolitiker hade samma möjlighet att påverka regeringen och få utdelning genom att skriva ett brev, bli ”förbannad” och samtidigt påtala hur orättvist Göteborg behandlats? Göran Johansson var inte ute efter att få ett så starkt försvar som möjligt eller att spara pengar åt den svenska staten. Han hade endast göteborgska särintressen för ögonen. Inte var det ett seriöst sätt att bedriva försvarspolitik på. Helt i onödan kostade det också stora pengar.

Blekinges riksdagsman i Förvarsutskottet, Christer Skoog blev sur och berättade, att det kostade 130 miljoner att behålla utbildningen i Göteborg. Men detta sade han, innan de stora pojarna i Stockholm berättade för honom ,att han fortsättningsvis inte borde framföra någon uppfattning i frågan.

Göran Johanssons maktspel nådde givetvis framgång. KA 4 blev kvar. Senare skulle det visa sig, att beslutet fick stor betydelse för nedläggningen av KA 2 tre år senare. Följden blev också att Christer Skoog tonade ned sin kritik i fortsättningen mot Göteborgsbeslutet.

Anders Hammarsköld var överraskande missnöjd. Han hade nämligen räknat med en större framgång. För honom räckte det inte med att rädda sitt KA 4. Helst hade han sett, att all amfibieutbildning vid KA 2 överförts till Göteborg. Många har vittnat om att Hammarsköld blev arg, för att han inte lyckades försvaga KA 2 till ett minimum och för att hans KA 4 inte fick hela den amfibieutbildning, som han egentligen visste, att de inte klarade av. Efter stor turbulens och illojalitet mot ÖB slutade han i försvaret under 1997.

Arbets sättet från Göteborg, som användes inför försvarsbeslutet 1996, kom senare att användas av bl. a. Förvarshögkvarteret inför försvarsbeslutet 2000. Ingen göteborgare blev straffad 1996. Man förstod då, att det var riskfritt. Politikerna förstod dock inte, vad som pågick, eller ville de inte se eländet.

Fräckheter och slarv med fakta blev således godkänt från högsta ort och därmed ett ofarligt arbets sätt att använda. Det märkliga är att inga avskedanden gjorts av höga officerare under 1999 och 2000, trots att flera använt rena lögnen och förfalskning av sanningen i olika utredningar. Till och med beforderades officerare, som var inblandade i processerna. Anledningen torde vara att Förvarsdepartementet och Förvarshögkvarteret arbetade mot samma mål, genom att sitta i knäna på varandra och i smyg arbeta fram förslag till försvarsbeslutet 2000. Ingen insyn tilläts. Demokratin har då svårt, att dominera i arbetet. Det var en starkt bidragande orsak till att maktlösa ”förbannade” förbandschefer ute i landet protesterade mot ohederligheterna. Förbandschefer, som inte ställde in sig i ledet och ”gillade läget”, kallades till ÖB och fick munkavle.

Christer Skoog hade inte samma inflytande i regeringskansliet som partikollegan Göran Johansson i Göteborg. Ytterligare en stor skillnad fanns mellan dessa två politiker. Johansson agerade hela tiden konsekvent och arbetade för att rädda sitt förband KA 4.

1996 arbetade Skoog med att rädda KA 2, men 1999 hade han bytt fot. Inget ovanligt beteende från hans sida. Under 1999 och 2000 kämpade han tillsammans med Göran Johansson för att lägga ned KA 2 och rädda kvar KA 4 i Göteborg!

I Skoogs egenskap av riksdagsman, vald av väljare i Blekinge, måste man ställa sig frågan, om han inför försvarsbeslut 2000 arbetade för väljarna i Göteborg eller Blekinge?

Efter 1996 års försvarsbeslut reagerade KA 2 chefen Göran Boijesen syrligt: – Ärlighet varar längst, känns man frestad att säga, men tittar man i bakspeglarna, är det ett under, att beslutet blev så pass bra som det blev. Mygel, halvsanningar och desinformation höll nämligen på att ända in i det sista ge Marinen ett katastrofalt beslut. Tack och lov stod Överbefälhavaren rakryggad fast vid sin övertygelse, uttalade Göran Boijesen i Kustposten nr 1 1997.

Ytterligare kommentarer från KA 2 fanns i detta nummer av Kustposten.

Major Thomas Ohlsson:

– Den bästa långsiktiga lösningen hade varit, att ÖB förslag hade tagits, vilket för Kustartilleriet hade inneburit en koncentration till två utbildningsplatser....

Även major Jan Hejdeman var inne på samma linje med två utbildningsplatser - i Stockholm och Karlskrona.

Major Anders Öderwall menade att det fanns två sorters lögner:

– Jag har en känsla av, att ett spel med svarta och vita lögner har lönat sig i detta försvarsbeslut, sade Anders Öderwall i Kustposten Nr 1 1997.

Goda förutsättningar för framtiden

KA 2 var starkt efter försvarsbeslutet 1996. Där fanns kompetens inom alla de områden, som behövdes för att utbilda den under uppbyggnad nya amfibiebrigaden. Utan att överdriva kan man konstatera, att vid KA 2 fanns fler kompetensområden, än vad som fanns vid de andra tre KA-förbanden tillsammans. Vid en undersökning av utbildningskostnaderna 1999 framstod KA 2, som ett mycket billigt alternativ och låg i topp. Uppfyllanden av personalramarna gick lätt. De 260 yrkesofficerare som erfordrades fanns. Rekryteringen av nya officerare utgjorde inga problem, tvärt om. Ett stort antal sökande elever till officersutbildningen fick nej varje år, trots att de var mycket lämpliga. Genom att personalen trivdes vid KA 2, var avgångarna få.

Infrastrukturen på Rosenholm med byggnation på 70- och 80-talen var tillsammans med Arvidsjaur den modernaste utbildningsplatsen och mest ändamålsenliga i hela landet. Lägg där till Kungsholmens strategiska läge för amfibieutbildning, beläget mitt i skärgården, så framstod KA 2 som det mest lämpade förbandet för framtidens amfibieutbildning inom den nya Marinen.

Socialdemokraternas främste försvarsexpert Håkan Juholt underströk KA 2:s starka utbildningskoncept vid ett besök vid förbandet den 21 juni 1999:

– Jag vill betona, att ingen landsdel kan mäta sig med de förutsättningar som

finns här i Karlskrona för att bland annat bedriva bra utbildning. Jag har sett mycket kompetens både bland personal och materiel här vid KA 2.

Trots KA 2:s starka koncept manade ändå regementschefen Göran Boijesen sin personal, att anstränga sig för att inom alla områden bli ännu effektivare och därmed också billigare.

Det fanns en harmoni och framtidstro bland personalen vid KA 2 under 1997 och 1998. ”Vem skulle komma på tanken att ta bort det viktigaste förbandet inom KA?”, resonerade man helt logiskt.

KA 1:s brister kände man till i Karlskrona. Kunskapen var stor, därför att de flesta officerarna vid KA 2 hade varit på KA 1 som befälsförstärkning både en och flera gånger. Vaxholmsförbandet behövde årligen mycket folk från Karlskrona för att få rätt kompetens till sin utbildning. En anledning till de årligen återkommande stora behoven av befälsförstärkning i Vaxholm var de stora avgångarna bland officerarna där.

Mellan förbanden fanns under många år spänningar. Det fanns olika syn på, hur man skulle utbilda och ta hand om värnpliktiga. Officerarna vid KA 2 tyckte att kollegerna i Vaxholm arbetade efter tesen, ”Fort men fel”. Man tyckte också från Karlskronahåll att stockholmarna hade svårt för att visa tacksamhet för den hjälp som utgick från Karlskrona. På KA 1 ansåg man att kustartilleristerna i Karlskrona var allt för försiktiga och veka, ”Dom kan ju inte köra skiten ur beväringen”, var ett känt uttryck från Vaxholm. KA 2-officerarna var ändå innerst inne stolta, när de hjälpte till med utbildningen vid KA 1. Den här hjälpen bidrog till, att man grävde sin egen grav. Hade man vid KA 2 varit mer restriktiv med befälsförstärkning till KA 1, så hade Vaxholmsförbandets problem med personal- och kompetensbrist kommit fram i ljuset på ett helt annat sätt. Då hade det varit svårt att inte ta hänsyn till detta inför försvarsbeslutet 2000.

De närmaste åren efter försvarsbeslut -96 var tron på en ljus framtid för KA 2 således stor bland personalen. Så här beskrevs utbildningen i stort:

”Det kustartilleri som utbildas vid KA 2 utgörs av lättrorliga enheter med mycket stor eldkraft ledda av kvalificerade brigadledningar och utrustade med den senaste ledningsteknologin.

Amfibiebrigaden används för att behärska ett kustområde. De förband som utbildas vid KA 2 och som normalt ingår i amfibiebrigaden är följande:

- Brigadstab med stabskompani
- Brigadspaningskompani
- Brigadluftvärnskompani
- Brigadunderhållskompani

- Amfibiebataljoner
- Kustartilleribataljoner

Härutöver utbildas också landets enda tunga kustrobotbatteri med landbase-ring”.

Illavarslande förslag

Den 12 oktober 1998 överlämnade överbefälhavaren Ove Wiktorin ett förslag till regeringen, där han presenterade det framtida försvarets inriktning.

– Det är den största förändringen av det svenska försvaret sedan indelningsverket avskaffades för hundra år sedan, sa ÖB Ove Wiktorin.

Konsekvenser för Kustartilleriet var, att det fasta artilleriet försvann helt, endast en amfibiebrigadledning skulle upprättas och sex amfibiebataljoner minskades till fyra. KA-bataljonerna med artillerisystem 12/80 och det tunga kustrobotbatteriet med robot 15 nämndes inte. Förslaget innebar en halvering av Kustartilleriet.

– Det handlar nu om vi skall ha kvar ett kustartilleri överhuvudtaget, sade KA 2 chefen Göran Boijesen i Blekinge Läns Tidning.

Förslaget var ett dråpslag mot KA, men det fanns ändå de som såg en möjlighet i allt elände. Ett nätverk av höga KA-officerare träffades på hemliga möten och drog upp strategier. Huvudfrågan var; ”Vilket förband skall vara kvar i Kustartilleriet, om ÖB - förslaget, med en utbildningsplattform, blir verklighet”? Ingen från KA 2 eller vän av Karlskrona fanns med i detta nätverk. Man enades om, att KA 1 i Vaxholm skulle försvaras till sista blodsdroppen, vad som än hände. Det tycks, som om ingen av de närvarande gjorde någon djupare analys och insåg faran i beslutet. Resultatet hölls hemligt för utomstående. Det fick absolut inte nå fram till KA 2-chefen Göran Boijesen eller till någon av hans officerare. Den överenskommelsen var ett stort misstag för Kustartilleriet. Följden blev, att den breda kompetensen inom KA försvann efter försvarsbeslutet 2000. Genom att på ett kategoriskt sätt peka ut KA 1, missade man möjligheten, att i framtiden få ett starkt kustartilleri. Det var ingen hemlighet för någon, att det fanns problem vid KA 1, med bland annat begränsningar på övningsfältets utnyttjande, med personalflykt, med tveksamma miljöutredningar och med stora behov av investeringar.

Att först peka ut vilket förband som skall leva vidare, utan att ta hänsyn till dess förutsättningar, är det minst begåvade sättet att gå till väga, om man vill finna en optimal lösning för framtiden. Tyvärr gick det till så, när det bestämdes att KA 1 i Vaxholm skulle överleva. Hade man istället gjort en vanlig utredning, modell försvarshögskolan, skulle resultatet ha blivit annorlunda och

Kustartilleriet hade idag varit ett starkt vapenslag. Till skillnad från läget just nu, hade det funnits gott om personal med gedigen kompetens inom ett brett spektra. Vidare hade man säkrat Kustartilleriets möjligheter, att som en stark part, vara med och utveckla framtidens artilleri.

Ta bort 12/80 så försvinner KA 2

Just artillerifrågan blev så småningom en av nycklarna till nedläggningen av KA 2. Redan under 1998 fick Generalinspektören för Marinen, amiral Torsten Lindh, ÖB: s uppdrag att utreda förutsättningarna för att ta fram ett nytt försvarsgemensamt artillerisystem. Tanken var att det skulle ersätta Arméns Haubitz 77 och Marinens 12/80. Vid KA 2 fanns den professionella kompetensen på 12/80 systemet. Lindhs utredning kom fram till att man borde pröva dessa tre alternativ:

1. Låta Bofors ta fram ett helsvenskt system som till stora delar bygger på 12/80 konceptet.
2. Köpa in den tyska bandgående artilleripjäsen Haubits 2000.
3. Ett kombinationsalternativ.

Inflytelserika arméofficerare i försvarsledningen började nu agera för att lägga ned kustartilleribataljonerna med artillerisystemet 12/80. Samtidigt som man satsade allt på att behålla Haubits 77 tills ett nytt försvarsgemensamt artilleri såg dagens ljus 2010. Man lyckades få med ÖB på förslaget. Ett gammalt dåligt samvete hos honom lär ha spelat in, när beslutet togs. En allmän uppfattning bland Arméns officerare var, att Armén fått göra allt för stora nedskärningar vid tidigare försvarsbeslut. Wiktorin behövde deras stöd i andra frågor och valde därför Arméns linje i artillerifrågan. Därmed hade han öppnat för ett bättre förhållande till det gröna fotfolket.

Gör man en jämförelse mellan **12/80** och **Haubits 77** ser resultatet ut så här:

- **12/80** har mycket god förmåga att skjuta mot såväl rörliga markmål som rörliga sjösmål. **Haubits 77** kan endast skjuta mot fasta markmål.
- **12/80** har längre räckvidd än **Haubits 77**. 31 km mot 29 km.
- **12/80** har ammunition för både sjö- och markmål. **Haubits 77** har bara för markmål.
- **12/80:s** eldhastighet är 16 skott/minut, medan **Haubits 77** skjuter 6 skott/minut.
- **12/80** har egen dator, vilket gör att varje pjäs kan skjuta självständigt.

Haubitz 77 har ingen egen dator och måste därför styras från ett centralt beräkningsinstrument.

- **12/80** kan pressionsbekämpa mål. **Haubits 77** saknar denna förmåga och kan endast skjuta med spridning på ytor av 50x50 m eller 100x100m, vilket även **12/80** kan.
- **12/80** har en spridning av 25x190 m, medan **Haubits 77** sprider 150x400m.

Dessa siffror visade klart och tydligt, att försvaret i första hand skulle ha satsat på 12/80. Vid diskussioner mellan ÖB, Owe Wiktorin och Generalinspektören för Marinen, Torsten Lind, hävdade Wiktorin på punkt efter punkt, att Haubitz 77 var bättre. När han hela tiden överbevisades av Lindh slutade det med att Wiktorin surnade till och konstaterade:

– Nu är diskussionen slut - det är Haubitz 77 som gäller!

Vad ÖB här visade, var en obehaglig maktfullkomlighet, som inte hör hemma i det demokratiska Sverige. Anmärkningsvärt är, hur flata alla dessa svenska riksdagsmän inom s och c var. De blundade, trots att de kände till vad som pågick. Inte var de mottagliga för argument, utan hänvisade till, ”helheten” och ”allt eller inget”. Men på KA 2 hördes andra tongångar;

– Vad är det för ”dj-a” idiot, som lägger ned 12/80 och behåller Haubitz 77, skrek en artilleriofficer vid KA 2, när han fick klart för sig ÖB: s ståndpunkt.

Protesterna vid KA 2 var många. Officerarna fattade inte, varför 12/80 skulle läggas ned. Man skrev därför ett öppet brev till ÖB och bad om en förklaring.

ÖB, svarade bland annat så här i Sydöstran:

– 12/80 är mycket bra och eftersom vi har tillgång till det, ska det naturligtvis användas. Det, som gör att systemet hamnar i ”besparingsfilen”, är dels de mycket hårda prioriteringar jag måste göra och dels att det faktiskt inte finns något omvärldshot.

Svaret var givetvis ett sätt att prata bort det verkliga skälet till nedläggningen. 12/80 kostade i princip inget, speciellt inte, om han valt att ta bort det sämre alternativet Haubitz 77. Hans tal om omvärldshot var inte alternativskiljande. Därför var det inget argument för något av de båda artillerisystemen.

Ska vi leka med tanken, att det istället varit en fotbollsmatch, då hade 12/80 vunnit med 7-0. De tre poängen för segern tilldelades däremot Haubitz 77, därför att fotbollsförbundet innan hade bestämt, att Haubits 77 skulle vinna serien, hur dåligt de än spelade. Ledningen för seriesuveränen 12/80 protesterade och lagets publik var i uppror. Inget hjälpte. Följden blev att 12/80 blev av med samtliga poäng och åkte ur serien. På frågan varför blev svaret: ”Vi ser till hel-

heten av serien.” Slutet på sagan blev att styrelsen avsattes, arenan stängdes och 12/80-föreningen lades ned av förbundet.

Mellan försvarsgrenarna pågick också en bitter kamp, som bottnade i fördelningen av framtidens resurser. Inget var heligt i detta interna krig. Att 12/80 var bättre än Haubitz 77 spelade överhuvud tagit ingen roll. Genom att lägga ned 12/80 kunde Armén vinna två segrar. Dels fick man bort ett överlägset och bättre alternativ, än vad deras artilleripjäs Haubitz 77 var. Om 12/80 blivit kvar hade KA 2 i Karlskrona troligen blivit huvudplatsen för utvecklingen av försvarets nya gemensamma artilleri. I Armén hade denna lösning uppfattats som ett stort nederlag. De starka krafterna i Armén hävdade, att A 9 i Kristinehamn var rätt plats.

Ytterligare en seger kunde Armén vinna, om man fick bort 12/80. Möjligheterna att lägga ned KA 2 ökade då kraftigt. Inom Armén kände man till de problem som fanns vid KA 1 i Vaxholm. Lyckades man lägga ned starka KA 2 och behålla KA 1, skulle det innebära ett kraftigt försvagat kustartilleri. Ett kustartilleri med bara en brigad, som dessutom saknade eget artilleri, var en svag motståndare i kampen om resurserna. I Armén fanns också tankar, att på sikt införliva KA i dess organisation. Kustartilleriofficerarnas nätverk i Stockholm, de så kallade kloka männen, insåg inte faran. Hade de sett det verkliga hotet, skulle de ha agerat annorlunda. För dem gällde det att behålla KA 1 i Vaxholm helt enligt tidigare uppgörelser vid hemliga träffar. Ett kustartilleri utan artilleri har i alla tider varit otänkbart för varje sann KA-officer. Vapnets grundare Centervall vrider sig säkert i sin grav.

Armén hade ett starkt trumfkort i artilleristriden, nämligen generallöjtnanten Folke Rehnström. Han hade Owe Wiktorins öra i artillerifrågan och genom att han dessutom satt nära honom fanns stora möjligheter att påverka. Folke Rehnström tjänstgjorde under ett år - 1987/88 - på Kungsholmsfort som spärrbataljonschef. Han lärde sig då hur man tänkte och agerade inom KA och fick också inblick i den interna striden inom Marinen mellan Kustartilleriet och Flottan, som då pågick. Renströms placering på Kungsholmsfort var ett utbyte mellan Armén och Kustartilleriet.

Helgfriden störs av media

Under 1998 genomfördes många politiska besök vid KA 2. Förbandets goda infrastruktur och suveräna kunskapsbank var två viktiga delar att visa upp inför stundande försvarsbeslut. Sist i raden av besökare det här året var armégeneralen Folke Rehnström. Han var på plats den 7 december och fick en bred visning, som gav honom en god inblick i kustartilleribrigadens moderna mate-

riel och personalens breda kompetens. Rehnström var klart imponerad av det nya Kustartilleriet, som var omstrukturerat till en amfibiebrigad med amfibiebataljoner och artilleribataljoner, där artillerisystemet 12/80 ingick.

Julen och nyårshelgen 1998 stod för dörren. Förbandets personal var trots allt förtröstansfull. Konceptet KA 2 var starkt, liksom Kustartilleriets brigadförband.

Knappt hade julmaten smält, förrän helgfriden stördes för KA 2:s personal. Under mellandagarna publicerades den första i raden av flera läckor, som handlade om vilka förband, som skulle läggas ned under 2000. En så kallad dödslista kavldes ut i media och KA 2 fanns med på svarta listan. Tidpunkten var väl vald med tanke på mellandagarnas nyhetstorka.

Någon i Försvarshögkvarteret med god insikt i hur resonemanget fördes på hög nivå släppte dessa uppgifter till media som sanningar. Uppgifterna var skarpa, men de uppfattades av personalen på KA 2 som nyhetsankor. Så var det inte, KA 2 fanns redan nu på listan över tänkta aspiranter för nedläggning. Läckorna fortsatte och vid varje läcka under våren 1999, ökade givetvis personalens oro. ”Man kan ju aldrig veta”, var tankar som malde. Med facit i hand framgår tydligt att dessa läckor till media ingick i en medveten strategi för att möjliggöra slakten av försvaret. Försvarsledningen önskade inga våldsamma protester från personalen vid de drabbade förbanden. Folk skulle vänja sig.

Personalen vid KA 2 litade inte på Högkvarteret i processarbetet, men man förlitade sig mer på den centrala politiska ledningen. ”Det ÖB:s gäng föreslår skall Försvarsutskottet och Försvarsdepartementet rätta till,” var det allmänna resonemanget vid KA 2. Tempot ökade därför i början av året i strävan att rädda kvar KA 2. Alla förstod, att det var viktigt att anstränga sig ytterligare för att snabbt få ut sitt budskap om förbandets styrka till politiker från olika partier.

Den 12 januari kom ordföranden i Försvarsutskottet Henrik Landerholm (m) till KA 2. Information om brigadens stridsledningssystem och visning av ledningsplatser var några bitar, som ingick.

Försvarsberedningens betänkande kom den 20 januari. Inget nytt att hoppas på eller att oroas över utöver tidigare hot från hösten 1998.

Nya rykten i omlopp

I slutet av januari presenterades resultatet av läcka nummer två i media. Man kunde läsa att: ”KA 2 skall läggas ned.” Ytterligare ett väl valt tillfälle med tanke på, att veckan därpå var det dags att presentera en politisk uppgörelse mellan Socialdemokraterna och Centern. KA 2 chefen Göran Boijesen samlade personalen den 28 januari 1999 för dementi.

Uppgårelsen mellan s och c bestod av en öppen och en hemlig del. Den öpp-

na delen innebar att försvarsanslagen 2002 - 2004 minskades med 4 miljarder per år från 40 miljarder. Barn- och äldreomsorg skulle få ökade resurser genom minskningen av resurserna till Försvaret.

Den hemliga delens innehåll har Centerns ledning officiellt förnekat, men anonyma källor har bekräftat innehållet. Centerpartiet krävde, att vissa förband skulle vara kvar utan att utreda eller syna dem. Därmed blev hela processen misslyckad både ur ett demokratiskt perspektiv och ur försvarseffektivitet. Partiet valde att rädda förband, som låg i starka centerfästen. Därigenom hoppades man att få sina väljare på gott humör. Genom sina krav omöjliggjorde Centern möjligheten att uppnå en bra slutlösning för framtidens försvar. I den hemliga delen av uppgörelsen fanns centerkrav, som innebar att inget fick ändras, även om man fann både bättre och billigare lösningar. Från centerhåll sa man: "Allt eller inget"! Ett närmast diktatoriskt krav! I klartext betyder det att om ni inte tar våra krav, så blir det ingen uppgörelse. Det skall jämföras med Centerns dokument som partiledningen författat; *Värdering och principer*. Där kan man bland annat läsa: "Centerpartiet vill decentralisera makt, resurser och boende. Det är en naturlig konsekvens av vår människosyn, eftersom vi tror på människans vilja och förmåga att ta personligt ansvar och tillsammans forma samhället".

Flera av partiets krav vid uppgörelsen med Socialdemokraterna i januari 1999 i försvarsfrågan rimmar illa med dessa rader.

Processen inför det nya försvarsbeslutet 2000 fick en odemokratisk prägel tack vare Centerns krav på "allt eller inget". Istället för ett decentraliserat arbete med tron på människans ärlighet och vilja att finna bra lösningar, körde centralmakten över alla andra. Centern sade en sak i sina dokument, men agerade annorlunda i verkligheten. Det är inget bra sätt att öka folkets förtroende för samhällets förmåga att lösa problem med ärliga metoder. Tron på våra politiker ökar precis inte.

En annan konsekvens av Centerns krav blev, att regeringens anvisningar, om vilka kriterier som skulle gälla i arbetet med försvarsbeslutet, inte gick att följa. De blev bara en pappersprodukt, som ingen brydde sig om. Riktiga och sanningsenliga utredningar, som inte passade in i Centerns "allt eller inget", fick göras om. Inga protester hjälpte, inga argument togs notis om. ÖB belade höga officerare med munkavlar - i klartext innebar det: "Håll tyst annars blir du av med jobbet." Vid Blekingeförbanden drabbades cheferna vid Sydkustens marinkommando, KA 2 och F 17, överstarna Bo Wranker, Günter Villman och Lennart Pettersson av detta.

Hur var det Centerpartiet skrev? Jo, så här: "Vi tror på människans vilja och

förmåga att ta personligt ansvar och tillsammans forma samhället." Alltså betydde dessa rader ingenting.

Alla vettiga argument möttes med samma svar från socialdemokrater, centerpartister och från försvarsledningen: "Med tanke på helheten har vi gemensamt kommit fram till en bra lösning." För denna, ur demokratisk synpunkt, misslyckade strategi svarade Centerns försvarsexpert Anders Svärd och den socialdemokratiske försvarsministern Björn von Sydow. S köpte upplägget, därför att de inte lyckades samla en majoritet i Försvarsutskottet eller i riksdagen i försvarsfrågan. Skulle man tvingas ändra något av innehållet i uppgörelsen med Centern, skulle allt falla. Hela försvarsbeslutet riskerade då att inte gå igenom i riksdagen. Owe Wiktorin ställde in sig i ledet och drev frågan i enlighet med den politiska uppgörelsen. Han fick stora befogenheter utan politisk inblandning. Avvikande uppfattningar tolererades inte.

Första veckan i februari 1999 kommenterade ÖB försvarsuppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern. Personalen kunde själva lyssna på honom i telefon via "Försvar Direkt." Som vanligt upprepade han sina gamla fraser, när han bland annat sa, att han värnade om personalen. Hans innehållslösa ord var mer till för att lugna de anställda. Däremot sa han inget om de långt framskridna planer, som fanns om de förbandsnedläggningar, som var aktuella. ÖB mörkade och undanhöll fakta, som redan då var framtagen. En viktig del var, att inget skulle sippra ut den officiella vägen. De protester från personalen, som förekom inför 1996 års försvarsbeslut, fick inte upprepas. Planen var, att de drabbade människorna skulle få chockbeskedet officiellt om förbandsnedläggningar först i oktober 1999. Läckor i media under våren syftade till att vänja dem vid tanken om nedläggning. Officiellt förnekades givetvis dessa uppgifter.

Ett nära samarbete mellan försvaret och Försvarsdepartementet var nödvändigt, för att planen skulle kunna gå att genomföra. Ett sådant inleddes på allvar i maj, då en styrgrupp utsågs med tre civila tjänstemän från Försvarsdepartementet och tre officerare från Försvarshögkvarteret.

En, som inte heller berättade för de anställda vid KA 2 vad han visste om hoten mot förbandet, var riksdagsman Christer Skoog. Officiellt var han KA 2: s man i riksdagen men bara på papperet. De uppgifter han hade i rollen som förbandets riksdagsman, var bland annat att informera personalen i viktiga frågor och stödja dem speciellt i svåra tider. Inget av detta gjorde han. Han höll sig så långt borta från Kungsholmsfort och Rosenholm det gick. Kritiken mot Christer Skoog ökade därför mer och mer.

– Han är en svikare, som bara vill glänsa och gynna sina egna intressen. Det

hade varit renhårigt av honom att berätta för oss, vad som var på gång med KA 2, sade en besviken KA2-löjtnant i Karlskrona.

De fanns fler, som inte höjde Skoog till skyarna. En hög officer hade sin uppfattning klar:

– Han är allmänt okunnig om försvarets organisation och allmänna struktur. Skoog berättade själv för mig, att han inte orkar läsa igenom tjocka handlingar, utan nöjer sig med att endast kolla sammanfattningar. Det är närmast tjänstefel av en representant, som tillhör Försvarsutskottet, att ta så lätt på sitt uppdrag. Vad har han då att komma med i djupa diskussioner? Inget! Han väljer istället att attackera sina politiska motståndare eller ÖB, oavsett om det är motiverat eller inte. Det imponerade inte på mig, möjligen på hans närmaste fans.

I en tidningsartikel i Sydöstran i juli 1999 berättade Skoog om sina problem att förstå: ”Man ska komma ihåg att det är lätt för politikerna att bli manipulerade och bortkollrade av den militära vokabulären...

... Christer Skoog erkänner att det är mycket krångliga turer i försvarets ekonomiska redovisningar och sätt att resonera.

– Men självklart finns inget alternativ för oss politiker - vi måste läsa, plugga och fråga tills vi förstår, så att eventuella luckor i resonemanget kan avslöjas, säger han.”

Efter uppgörelsen med Centern bestämde Socialdemokraterna, att ett förband i Blekinge måste bort. Det fördes en typ av rättvisediskussion. Några militära hänsyn var inte nödvändiga att ta. Man varken klarade av det eller var intresserad. Enligt flera oberoende uppgifter var Skoog starkt inblandad i den prioritering som följde. Frågan som skulle besvaras var; Vilket av förbanden i Blekinge skulle offras genom att läggas ned? En mycket välinformerad officer, som fanns i ÖB:s närhet under våren 1999, hävdar att Skoog var ansvarig för detta smutsiga jobb.

Prioriteringen av Blekingeförbanden byggdes inte på seriösa utredningar, utan andra skäl fick styra. Skoog valde att först försöka rädda kvar F 17 i Kallinge. Som ordförande i flygplatskommittén hade han ett starkt tryck på sig från länets socialdemokrater. De menade, att det var av yttersta vikt, att försvaret var kvar i Kallinge. Den lösningen skulle på många sätt gynna den civila flygverksamheten i länet.

Den före detta varvsarbetaren Christer Skoogs förde ett eget litet krig för en avveckling av Muskövarvet, beläget i Stockholmsområdet. För att vinna detta slag var det ett måste, att marinbasen med fartygsförbanden blev kvar i Karlskrona. Lyckades inte det skulle Karlskronavarvet hotas av nedläggning på sikt. Det som blev kvar att lägga ned i Blekinge var KA 2.

Några veckor senare, i mitten av mars 1999, var det en glad Christer Skoog, som i Blekingepressen sade, att han inte var bekymrad över de försvarsenheter som fanns i Blekinge. Han var övertygad om, att både F 17 i Kallinge och KA 2 i Karlskrona kunde uppfylla överbefälhavarens fyra huvudkrav; *delta i internationell verksamhet, ge stöd till det civila samhället, värna landets integritet, samt stoppa väpnat angrepp mot riket.*

Skoogs uttalande var mer ett spel för galleriet. De, som var insatta i frågan, visste, att det troligen inte fanns något förband, som inte skulle kunna uppfylla de av ÖB ställda fyra huvudkrav. Längre fram i den här tidningsartikeln finns en intressant detalj. Där nämner Skoog inte längre KA 2, när det framtida försvaret kom på tal. Med tanke på hans vetskap om KA 2: s mörka framtid, valde han tystnaden kring förbandet. Däremot missade han inte tillfället att argumentera för F 17:s bevarande och berättade glatt om Blekingeflottiljens närhet till Östersjön och hur viktigt detta var: "... framtiden ger möjligheter att snabbt vara på plats, om det skulle behövas.

– Det här är faktorer som bidrar till att F 17 inte ska tillhöra de två flygflottiljer som riskerar nedläggning, sa han."

Christer Skoog satsade nu sina krafter åt att behålla flyget, flottan och varvet. KA 2 däremot övergav han för gott och i fortsättningen undvek han, att tala om en framtid för detta förband, trots alla dess möjligheter. Han visste att Blekinge måste offra minst ett förband.

Vid en direkt förfrågan senare till Christer Skoog om det var han, som gjort denna prioritering, dementerade han inte uppgiften. Han skrattade och lät närmast stolt när han sa:

– Har jag så stort inflytande?

Fortfarande var personalen vid KA 2 ovetande, om vad man höll på med i Stockholm. För tredje gången, på mindre än två månader, släpptes samma rykte som tidigare: *KA 2 skall läggas ned.* Den 16 februari kallade regementschefen på KA2 Göran Boijssen åter sin personal och dementerade det senaste ryktet.

Endast en plattform i KA

Svenska Dagbladets försvarsskribent Sune Olofsson besökte KA 2 den 19 mars 1999. Han fick en gedigen presentation i Karlskrona skärgård av amfibiebataljonen, men något synbart resultat sågs inte i hans tidning. Med ett sarkastiskt tonläge ställde Olofsson en fråga, när han fick se bataljonens stora arsenal av tunga moderna understödsvapen.

– Vad skall bataljon med så många vapen till?

Flera höjde på ögonbrynen över frågan. Vad menar han? Även hans allmänt

kyliga attityd gav funderingar och besöket uppfattades som en gåta. Man såg honom mer som en observatör än som journalist.

Samma dag medverkade försvarsministern och överbefälhavaren tillsammans i en intern TV-sändning över temat ”*Arbete med försvarsmaktens långsiktiga utveckling*”. Efter försvarsbeslutet 1996 var regeringen och försvarsmakten överens om, att den typ av process som föregick det beslutet inte fick upprepas. Då hade öppenheten varit så stor, att försvarets personal var ganska välinformerade om, vad som pågick. Följden blev att ena dagen var ett förband nedlagt. Några dagar senare kom ny information, som sade, att man var räddade, osv. Den främsta anledningen till dessa turer var, att den politiska ledningen och försvarsmakten hade olika åsikter i fråga efter fråga, helt enligt demokratis spelregler. Turbulensen, som förekom, är det pris man får betala för en demokratisk process, där många kunde påverka med argument. Ett upprepande av detta förfarande skulle förhindras. Regeringen och försvaret var därför under våren 1999 överens om att man måste gå i takt. Centerns krav på att inte ett kommatecken fick ändras i deras uppgörelse med regeringspartiet, gjorde frågan extra känslig. Ändamålet fick helga medlen. Ingen fick störa de redan fastlagda målen. En demokratisk öppenhet i processen skulle till varje pris undvikas. Rädslan fanns, att man genom en demokratisk process kom fram till, att det fanns bättre lösningar än de, som man redan fastnat för. Det fick bara inte ske. Därmed inleddes förmodligen den mest odemokratiska process, som förekommit inför ett svenskt försvarsbeslut. Ansvariga var försvarsminister Björn von Sydow, Centerns försvarsexpert Anders Svärd och överbefälhavare Owe Wiktorin.

En styrgrupp bildades. Uppgiften var att utarbeta ett förslag till ny grundorganisation.

I gruppen ingick tre tjänstemän från Försvarsdepartementet och lika många officerare från Högkvarteret. Så här såg styrgruppen ut:

Departementsråd Dan Ohlsson

Departementsråd Jan-Olof Lind

Kansliråd Johan Appelberg

Generallöjtnant Hans Berntsson

Överste 1. Göran Gunnarsson

Överste Jan Salestrand

Berntsson var arméofficer, Salestrand flygvapenofficer och Gunnarsson var kustartillerist, som hade KA 4 i Göteborg som hemförband, men han hade även tjänstgjort vid KA 1 i Vaxholm. Vad hans sympatier fanns var det således ingen tvekan om.

De här sex herrarna utgjorde en grupp, som arbetade långt ifrån den svenska demokratins spelregler. Deras uppdrag var, att säkra en lösning som uppdragsgivarna Regeringen, Centern och Försvarmakten givit. Fick Centern inte igenom sina krav, skulle de dra sig ur uppgörelsen. Regeringen hade då hamnat i en mardrömssituation, eftersom inget annat parti var beredd att gå in och ta över Centerns plats i den kommande försvarsuppgörelsen. Styrgruppen hade ett beställningsjobb att lösa.

Någon insyn i styrgruppens arbete förekom inte. Korrekta och riktiga utredningar användes bara, när dessa inte störde den slutlösning, som redan i stora drag var bestämd. Styrgruppens uppgift var, att ordna fram rätt argument för att uppdragsgivarnas hemliga lösningar kunde förverkligas. Ett exempel på ett sådant argument var, när man till varje pris skulle rädda kvar KA 1 i Vaxholm och saknade tillräckligt starka skäl. Bland det viktigaste skälet för KA 1 som blivande huvudplattform i Kustartilleriet skriver styrgruppen i sin bedömning var: ”närhet till Stockholms skärgård”. När man senare vid KA 2 och på andra platser fick höra detta, uppfattade man det som ett skämt.

KA 2: s anställda hade fortfarande i april 1999 ingen vetskap om spelet som förekom bakom stängda dörrar i Stockholm. Både våren, sommaren och hösten gick, innan man fick inblick i vad som pågått.

Försvarsledningen samlade förbandschefer till ett målbildsmöte den 9 april. Budskapet var nedslående: ”Endast en utbildningsplattform skall finnas kvar i Kustartilleriet i framtiden och världens bästa rörliga artillerisystem, KA:s 12/80 skall tas bort, liksom robot 15”.

Besöken fortsatte

Centerns försvarsexpert Anders Svärd kom till KA 2 den 21 april. Han lyssnade avmätt och gav inte uttryck för några egna synpunkter i KA-frågan. Efter uppgörelsen i försvarsfrågan i februari hade han givetvis en klar uppfattning om, hur det skulle sluta för KA 2.

Den 8 maj genomfördes regementets dag (KA 2-Dagen) i Malmö. Hela förbandet var mobiliserat med personal och modern materiel. KA 2-folket visade upp gedigna kunskaper och kompetens inom hela kustartilleribrigadens kompetensområde. Inget annat förband i Kustartilleriet hade klarat detta. Arrangemanget blev en succé. Inte mindre än 14 000 besökare kom och en av dem var Socialdemokraternas starke man i Skåne, kommunalrådet i Malmö Ilmar Reepalu. På plats i Malmö var också ställföreträdande Generalinspektören i Marinen, kustartilleriöversten Stellan Fagrell, samt chefen för Kustartilleriets Stridsskola, överste Krister Arveström. Herrarna höll en förvånansvärt låg pro-

fil, vilket inte tidigare varit ett utmärkande drag hos dem. Så här i efterhand kan man undra, om de hade någon typ av specialuppdrag? KA-frågan var i det här skedet extra känslig och det hemliga arbetet i Stockholm fick absolut inte störas. Ilmar Reepalu var ett tungt namn i regeringspartiet, som regeringen lyssnade på.

Nog hade det varit snyggt av Fagrell och Arveström att informera om vad som pågick i kustartillerifrågan i huvudstaden. Någon sådan fick inte KA 2-chefen Göran Boijesen. De borde ha berättat, om de hemliga utredningar som man arbetade intensivt med. Här fanns ett gyllene tillfälle för dem att ge information och bjudit in någon representant från KA 2 att delta i utredningsarbetet. Det uppdraget hade de inte med sig. Ett korrekt utredningsarbete med någon representant från KA 2 hade med största sannolikhet inneburit, att KA 1 inte blivit huvudplattform för kustartilleriutbildningen.

Även Christer Skoog fanns på plats i Malmö, men han kommenterade inte KA 2: s framtid.

Vid Regementets dag den 8 maj 1999 i Malmö fanns många prominenta gäster. Från vänster ser vi öv Krister Arveström, riksdagsman Siv Persson, öv Göran Boijesen, öv 1 Stellan Fagrell, riksdagsman Christer Skoog och kommunalrådet i Malmö Ilmar Reepalu.

Nya rykten

Lagom inför den 19 maj, när ÖB presenterade förslag om försvarets ominriktning, kom det åter ut ett rykte i massmedia. Innehållet var det samma som tidigare: ”KA 2 skall läggas ned.” För fjärde gången på fem månader spreds detta rykte ut. Det fanns ett mönster i dessa publicerade läckor. De kom vid ”rätt tidpunkter”. En allmän uppfattning var, att de ingick i en medveten strategi. Den person som låg bakom hade god insikt i Högkvarterets inre arbete, räknade troligen med att dessa läckor skulle bereda mark för förbandsnedläggningar.

Ett gammalt uttryck säger: ”Upprepas ett rykte tillräckligt många gånger, blir det till slut en sanning.” Man kan därför tänka sig det här syftet: Genom att upprepa samma rykte gång på gång blir personalen mer inställd på vad som komma skall. Förhoppningsvis räknar man då med att motståndet och protesterna blir mindre från de drabbade förbanden. Ett upprepande av den oro och de protester, som fanns inför försvarsbeslutet 3 år tidigare, skulle inte upprepas igen.

ÖB: s förslag den 19 maj innebar, att endast en utbildningsplattform skulle finnas kvar i Kustartilleriet. Förslaget förordade också, att två brigadledningar blev en. Sex amfibiebataljoner reducerades till tre. Förslaget innebar även nedläggning av samtliga kustartilleribataljoner med pjästypen 12/80, tillsammans med det tunga kustrobotbatteriet med robot 15.

– Är de någon som ska yla på barrikaden i den här frågan är det Marinen, var Generalinspektören Torsten Lindhs kommentar i Blekinge Läns Tidning och han fortsatte:

– Jag är mycket irriterad över, att man inte noterat anförda motiv utan helt struntat i ovedersägliga fakta om systemprestanda.

Sydöstran skrev: ”En signal om att det är KA 2 som försvarsledningen vill ha bort, är att man vill plocka bort artillerisystemet 12/80 och i praktiken koncentrera sig på landartilleri. KA 2 och Karlskrona är det enda ställe där man kan utbilda på 12/80”.

KA 2 byter regementschef

När man vid Högkvarteret i Stockholm som bäst friserade utredningar med list för att sänka Kustartilleriet i Karlskrona, genomfördes samtidigt chefsbyte vid KA 2. Den sista maj 1999 lämnade Göran Boijsen förbandet och Günter Villman tog över.

Här några citat från vad Göran Boijsen sade och skrev innan han lämnade Karlskrona för tjänstgöring i USA:

– KA 2 är det enda regemente som utbildar samtliga existerande operativa rörliga förbandstyper.

– Våra nyckeltal är goda och KA 2 är klart konkurrenskraftigt i den nya kraftmätning, som pågår. Om logiken får styra kommer KA 2 att vara ett av de få förband, som återstår efter den kommande regementsdöden.

– Utgången är emellertid inte given – logik är inte det enda urvalskriteriet dessvärre.

– Jag bedömer att KA 2 har goda möjligheter att hävda sig i framtiden. En undersökning baserad på fakta och det totala marina konceptet bör ge en klokare lösning än den ÖB föreslagit.

– Med tanke på att KA 2 är det enda stora kustartilleriregemente, som ingår i en stor och livskraftig garnison, skulle det förvåna mig mycket om KA 2 inte får fira sitt 100 års jubileum 2002, citat från avgående regementschef Göran Bojisen i maj 1999.

Den 1 juni 1999 utnämndes den 44 årige överstelöjtnanten Günter Villman till överste och chef för KA 2. Vid en ceremoni i solskenet på Kungsholmsfort tog han stolt emot förbandets fana. Drygt 4 månader senare fick han beskedet, att hans förband skulle läggas ned.

Före utnämningen borde Günter Villman ha delgivits vilka förutsättningar som fanns för KA 2. Så hade inte skett. Han mer eller mindre lurades att ta jobbet utan att få veta sanningen.

– Hade de berättat sanningen skulle jag inte ha tagit uppdraget som regementschef vid KA 2. Ingen i befordringsberedningen nämnde något om KA 2: s framtid till mig, när vi resonerade om det nya arbetet vid KA 2. Jag misstänkte inte, att man höll på med att förvränga och manipulera utredningar, utan jag var övertygad om, att man skulle följa regeringens utarbetade kriterier som grund, när man valde vilka förband, som skulle vara kvar och vilka som skulle drabbas av nedläggning, säger Villman.

Juholt förstod

Den 16 juni besöker ställföreträdande ÖB, viceamiral Frank Rosenius, KA 2 under en timma. Ingen vet varför han kom.

Folkpartiets riksdagsman och medlemmen av Försvarsutskottet Runar Patriksson var på KA 2 den 18 juni och träffade nye regementschefen. Runar, berörde mest sitt intresse för körsång och sa, att han var intresserad av att komma tillbaka till Kungsholmsfort och sjunga där med sin kör från Värmland.

Ett besök, som man vid KA 2 förväntade sig mycket av, genomfördes den 21 juni. Socialdemokraternas mest tongivande försvarspolitikern under försvarsministern, riksdagsman Håkan Juholt, informerades om förbandet under en dag. Juholt, som ingick i Försvarsutskottet och Försvarskommittén, fick

helt klart för sig KA 2:s styrka. Bland annat förde förbandsledningen diskussioner med honom hur sjukt det var att lägga ned artillerisystemet 12/80 och Robot 15 förbandet.

Hans reaktion var försiktig, men han förstod att KA 2 borde finnas kvar liksom 12/80 och robot 15 i det framtida försvaret.

– Jag måste, som ni förstår, lita på de faktauppgifter som mina uppdragsgivare i Förvarshögkvarteret ger mig Era uppgifter är nya för mig, sade han.

När Juholt i slutet av besöket mötte lokalpressen erkände han, att det pågick ett tjuv och rackarspel i försvarsfrågan i Stockholm.

Trots att Håkan Juholt tillsammans med Anders Swärd (c), senare under hösten 1999 och våren 2000, skulle lägga de sista pusselbitarna i försvarsbeslutet, så förstår man nu i efterhand, att Håkan Juholt inte kunde rädda KA 2. Allt var redan klart. Hans chef försvarsministern hade sin linje klar. Styrgruppens förslag var fast som cement.

Den bassäkerhetsutbildning som senare ingick i försvarsbeslutet och placerades på Kungsholmsfort var troligen ett resultat av Håkan Juholts besök.

Personalen ansåg efter det här besöket, att Håkan Juholt var den politiker, som skulle kunna rädda KA 2.

– Några inflytelserika vänner har vi inte i Förvarshögkvarteret eller i Marincentrum längre, vi måste nu förlita oss på politikerna, men inte på Christer Skoog, sa en officer vid KA 2 efter Juholts besök.

Detta blev också den allmänna uppfattningen vid förbandet det närmaste halvåret.

Två dagar senare, den 23 juni, gästade riksdagsmannen och ledamoten i Förvarsutskottet Berit Johannisson (v) KA 2. Hon fick en rejäl genomgång med materielförevisning. Berits intresse för KA 2 var dock inte särskilt stort. Hennes stora mål i Förvarsutskottet var att rädda kvar KA 4 i Göteborg och gärna på KA 2: s bekostnad.

Strax före midsommaren 1999 inträffade en båtolucky på Danmarksfjärden i Karlskrona. En stridsbåt från KA 2 med åtta man ombord, körde in i ett betongfundament. Intresset från media var enormt. KA 2-ledningen fick lägga ned mycket arbete för att klarlägga, vad som hänt. Därmed tappade man flera möjligheter att ta reda på vad som pågick i huvudstaden i processarbetet för att skapa en ny grundorganisation. Ungefär samtidigt hade översten Bengt Persson vid Högkvarteret tillverkat en hemlig utredning; *HPM 1999-06-15, Utvecklingen av Marinens grundorganisation*. Utredningen, som slår alla rekord i ohederlighet och innehåller rena osanningar, blev inte känd vid KA 2 förrän i november – 4,5 månad senare. Troligen var den avgörande för KA 1:s

överlevnad och därmed viktig för möjligheterna att lägga ned KA 2. Till detta ”mästerverk” återkommer jag.

Kommunalråd styr beslut med brev

Under sommaren tillverkades även ett ”mästerverk” i Göteborg. Kommunalrådet där, Göran Johansson, skrev sin namnteckning på ett sju sidor långt PM. Rubriken var: **Försvarets grundorganisation i Göteborg**, daterat den 11 augusti 1999. Det här brevet fick regeringen att ändra ståndpunkt i frågan om KA 4: s överlevnad. Man övergav styrgruppens förslag, att endast en plattform skulle finnas i det framtida Kustartilleriet. KA 4 i Göteborg var överhuvud tagit inte aktuellt att överleva som regemente före detta PM. Några argument fanns egentligen inte som talade för KA 4. Centerns Anders Svärd köpte förslaget, eftersom det inte störde partiets egna krav på vilka förband som skulle överleva.

Översten Jan Salestrand, som var en av de sex ledamöterna, som ingick i regeringens och försvarets styrgrupp, sade så här, när frågan senare kom upp varför KA 4 blev kvar:

– Vi ansåg att KA 2 hade bättre förutsättningar att utbilda soldater än KA 4, men det fanns ett stort politiskt krav på militär närvaro i Göteborg och det var det som fällde avgörande.

Salestrand berättade också att merkostnaden för att låta KA 4 överleva var 45 miljoner kronor.

– Ekonomin var inte det avgörande, utan det var att politikerna krävde militär närvaro i landets andra stad, förklarade Salestrand.

I Göran Johanssons PM, som fick regeringen att ändra sig, kan man bland annat läsa:

”Genom att bibehålla och öka omfattningen av mångsidigt sammansatta kvalificerade marina insatsförband finns förutsättningar för kostnadseffektiv förbandsproduktion i Göteborg med stordriftsfördelar och synergieffekter mellan de olika vapensystemen.”

Kommentarer: Det här är exempel hur man förfalskar verkligheten. I Göteborg fanns inga förutsättningar för stordrift eller kostnadseffektivitet. Stordriftsfördelar nås inom en storgarnison, vilket inte fanns i Göteborg. Kostnadseffektiviteten i Göteborg var i stället merkostnader på 45 miljoner – minst.

I detta PM står också: ”Vi anser att tradition, sysselsättning och regionalpolitik nu måste vika inför den halvering av antalet utbildningsförband som föreslås.”

Kommentarer: Man menar att, regionalpolitiken inte får vara ett argument för att behålla förband, men senare i Johanssons PM kan man läsa hans argument

för Göteborg. Dessa argument är inget annat än just regionalpolitik:

”Vi anser att underlaget för regeringens proposition tydligt skall ange:

- att kustkorvetter och minröjningsförband skall vara baserade i Göteborg,
- att amfibieutbildning kompletterad med arméutbildning skall genomföras i Göteborg,
- att fortsatt helikopterverksamhet skall genomföras i Göteborg,
- att värnpliktsvolymen för utbildning i Göteborg skall ökas,
- att hemvärns- och frivilligverksamheten i Västsverige skall vara oförändrad,
- att totalförsvarets regionala ledning för Västsverige skall vara lokaliserad i Göteborg.”

Kommentarer: Göran Johansson menar också, att om inte Göteborg får utökad fredsorganisation, finns en risk att göteborgare inte vill bli officerare eller reservofficerare. Detta sju sidor långa PM bygger nästan enbart på regionalpolitiska argument för Göteborg. Någon beskrivning av de stora svårigheter det är att utbilda i Göteborgsområdet finns däremot inte. Inte ens en vanlig godkänd skjutbana för skjutning med handvapen fanns i närområdet. Dock är Göran Johansson fräck nog att påstå följande: ”Genomförda studier har bevisat att Västkusten har bättre förutsättningar för produktion av amfibieförband, än vad som föreligger i Blekinge”.

Kommentarer: I styrgruppens slutdokument över Göteborgsområdet med KA 4 säger man något helt annat. (Tecken före strecksatserna är minustecken): ”– Begränsade övningsförutsättningar bl.a. lämpligt närövningsfält
– Kräver investeringar för att utgöra huvudplattform.

Som andra plattform har KA 2 vägts mot KA 4. Av främst regionalpolitiska skäl och möjligheterna till värnpliktsutbildning i Göteborgsområdet väljs KA4.”

Kommentarer: Någon i Stockholm med Göteborgssympatier hade redan under sommaren 1999 läckt uppgifter in i kommunhuset i Göteborg. I PM/et stod det nämligen så här:

”Vi vet att Forsvarsdepartementet disponerar utredningsmateriel, som visar att det driftmässigt blir billigare att bedriva amfibieutbildning i Göteborg än i Stockholms skärgård.”

Kommentarer: Det är häpnadsväckande att kommunledningen i Göteborg kände till vad det fanns för utredningsmateriel från Höckvarteret i Forsvarsdepartementet redan i augusti 1999. Forsvarsmaktens egna förband inom Marinen fick däremot inte ens vetskap, om det över huvud tagit fanns några utredningar. Höckvarteret vägrade så sent som i början av november låta KA 2 ta del av några utredningshandlingar. Med detta PM som grund räddade den svenska regeringen kvar KA 4 av regionalpolitiska skäl.

Göran Johansson red som sagt på sin starka ställning inom partiet. Inhoppet var inte särskilt demokratiskt. Ingen annan kommunpolitiker hade samma möjlighet att påverka regeringen och få utdelning genom att skriva ett PM, bli förbannad och samtidigt påtala hur orättvist Göteborg behandlas?

Sättet att argumentera påminner om förre chefen för Västkustens Marin-kommando Anders Hammarskölds linje, att ändamålet helgar medlen.

Gunnarsson, Salestrand och Persson besöker KA 2

KA 2 var således besekrat redan i augusti 1999, utan att någon vid förbandet kände till detta. Sanningen skulle komma två månader senare. Ingen av Kustartilleriets höga officerare vid Högkvarteret eller i Marincentrum i Stockholm informerade KA 2 chefen Günter Villman, vad som pågick. Någon tvekan om, att de kände till spelet, som pågick bakom Villmans rygg, finns inte. Det gavs stora möjligheter för dem att informera honom under de två veckor i september när Marinens slutövning pågick i Roslagen. En mängd höga KA officerare var på plats och följde övningen Här slet personal ur KA 2 dag och natt för att visa upp den nya amfibiebrigadens kapacitet för politiker och övriga potentater i landet. Günter Villman, var då övad brigadchef och hade daglig kontakt med flera av dessa officerare i övningsområdet utanför Norrtälje.

Mitt under övningen beordrades Villman att åka hem till KA 2 för att under en dag genomföra ett studiebesök.

Två av styrgruppens medlemmar, överstarna Göran Gunnarsson och Jan Salestrand samt överste Bengt Persson kom till KA 2 den 20 september. Programmet bestod av en allmän genomgång samt studiebesök på Rosenholm och Kungsholmsfort. Syftet med besöket var inte att syna KA 2. Förbandet var redan med på den hemliga listan över de regementen, som skulle läggas ned. Inte heller handlade det om komplettering av Bengt Perssons utredning, *Utvecklingen av Marinens grundorganisation*. Den var klar redan tre månader tidigare. Den här resan till Blekinge uppfattades som märklig och fullständigt onödig. Men med vetskap om att ingen av herrarna hade besökt KA 2 under hela processen, så framstår det klarare, varför de kom. Besöket genomfördes troligen därför, att de skulle kunna hävda, främst för sina överordnade, att de även besökt Karlskrona.

Flygöversten Jan Salestrand, var imponerad vad han såg på Rosenholm och speciellt av teknikhuset enorma möjligheter som utbildningsplats. Det blev ganska komiskt när Bengt Persson skyndsamt påpekade för Salestrand att:

– Det här finns på KA 1 också.

Sanningen var att det inte fanns något teknikhus på KA 1.

Under den gemensamma genomgången i kanslihuset på Rosenholm lämnade Göran Gunnarsson och Günter Villman lokalen under ca 10 minuter.

Då fördes ett resonemang med Bengt Persson, att KA 2 hade Kustartilleriets billigaste utbildning. Persson reagerade häftigt och sa:

– Så är det inte! Ta inte upp den frågan mer, det kommer inte att gynna er.

Bengt Persson, hävdade också med en dåres envishet, att kajer och förtöjningsanläggningar på Kungsholmsfort inte kunde svälja en hel amfibiebataljon. Han hade inte klart för sig, att det fanns nybyggda båtplatser, som klarade bataljonens behov. Persson påstod i sin utredning, vilket blev känt två månader senare, att det fanns ett investeringsbehov på Kungsholmsfort till en kostnad av 15 miljoner för kajer och förtöjningsanläggningar. Något sådant behov fanns inte.

Förslaget som sänker KA 2

I slutet av september började KA 2 chefen Günter Villman mer och mer förstå att ÖB:s kommande förslag innehöll en nedläggning av KA 2. Rykten om förbandets nedläggning hade pågått i 10 månader;

– Ja, så var det och jag kände mig totalt grundlurad av personer inom Kustartilleriet, som jag trodde var mina vänner. Ingen av dem hade ens antytt vad som skulle hända med KA 2.

Villman liksom hans personal litade ändå på politikernas förmåga och att deras hederlighet skulle rädda kvar förbandet. Sanningen skulle tillslut segra, trodde man. Vad han inte kände till var, att styrgruppens sex medlemmar bildade en gemensam axel, där man internt kom överens om förslagen. Inga förändringar fick ske i underlaget till ny grundorganisation, när styrgruppen fått sina förslag godkända. Som jag tidigare påpekat var Centerpartiet tuffa i sina krav, att inget fick ändras i uppgörelsen. Partiets ”allt eller inget” måste uppfyllas, annars skulle partiet dra sig ur den överenskommelse, som man träffade med Socialdemokraterna i januari 1999. Risken var då överhängande, att regeringen skulle misslyckas med att driva igenom ÖB-förslaget, som presenterades officiellt den 20 oktober 1999. Det här tillsammans gjorde att riksdagsman Håkan Juholt (s), hur gärna han än ville, inte hade den makt som fordrades för att rädda KA 2. Alla vägar var blockerade.

Regementschefen Günter Villman, var tillsammans med övriga förbandschefer kallad till ÖB den 19 oktober och fick då officiellt förbandets dödsdom. Förslaget, som ÖB presenterade, såg ut så här; KA 1 och KA 4 blir kvar, medan KA 2 och KA 3 läggs ned.

Klockan 23 på kvällen den 19:e var Villman tillbaka på Rosenholm och där

väntade ledningsgruppen. Stämningen var tryckt, men kampviljan var det inget fel på. Riktlinjer för det fortsatta arbetet drogs upp.

Innan det officiella nedlägningsbeskedet kom på förmiddagen den 20:e, kunde man på morgonen i Blekinge Läns Tidning läsa ett uttalande från Blekinges och KA 2:s egen riksdagsman Christer Skoog;

– Jag förutsätter att arbetsgruppens argument är hållbara.

Nej deras argument höll inte. De byggde på Bengt Perssons utredning från juni med dess grova felaktigheter. När man på KA 2 den 20 oktober fick ta del av regementenas för- och nackdelar, blev man förvånad, vilket inte var så konstigt. Anledningen var, att ingen vid förbandet hade vetskap om att Perssons utredning existerade.

Följande övervägande presenterades av ÖB och hans stab i den direktsända intern – TV:n

- KA 1** + Bra infrastruktur, god kapacitet och närhet till Stockholms skärgrård.
- + Övnings- och skjutfält i de för förbanden dimensionerade terrängtyperna
- + Goda möjligheter till samordning med bl. a. marina förband i Stockholmsområdet
- KA 2** + Bra närövningsfält för grundläggande soldatutbildning
- + Möjligheter att samöva med marina förband
- Begränsad tillgång till övningsterräng för aktuella terrängtyper
- Kräver investeringar för att utgöra huvudplattform
- KA 3** - Verksamheten är begränsad och KA 3 saknar tillräckliga och lämpliga övningsfält
- KA 4** - Begränsade övningsförutsättningar bl. a. lämpligt närövningsfält
- Kräver investeringar för att utgöra huvudplattform

KA 1 bibehålls för att utgöra huvudplattform

Som andra plattform har KA 2 vägts mot KA 4. Av främst regionalpolitiska skäl och möjligheterna till värnpliktsutbildning i Göteborgsområdet, väljs KA4.

KA 4 bibehålls, KA 2 och KA 3 avvecklas.

Personalen i filmsalen på Rosenholm reagerade med förvåning och ilska, när styrgruppens KA överste Göran Gunnarsson presenterade ovanstående på storbildsskärmen och tyckte, att utbildningsförutsättningarna var i stort sätt likvärdiga på KA 2 och KA 4. Till slut hånskrattade man åt honom, samtidigt

som det mumlades i bänkraderna om svek, bluff och oegentligheter. Det var ett chockartat besked.

Lokaltidningarnas ledarsidor den 21 oktober ägnade stort utrymme åt förslaget.

Skandalöst offra KA 2 för regionalpolitik, var rubriken på ledarsidan i Blekinge Läns Tidning. Lennart Hjelmstedt skrev i sin ledare bl. a;

”När man vägt KA-enheterna mot varandra, så ligger det i KA 2:s vågskål att det finns bra närövningsfält och möjligheter till att samöva med marina förband. KA 4, som sparas, har ingen sådan terräng och kräver dessutom investeringar. Inga skäl utöver de regionalpolitiska talar för KA 4....

... Det är erbarmligt att man tänker slå sönder en väl fungerande organisation som KA 2 i Karlskrona, där förbandet utgör en naturlig del av den marina helheten och samlade slagkraften (insatsstyrkekonceptet) i den mest kritiska delen av Östersjön, medan man bevarar singelförband på Västkusten....”

Här är några rader från Anders Hagquist ledare i Sydöstran;

”Det finns två skäl till varför en nedläggning av KA 2 vore beklaglig. För det första därför att det försvagar idén om en garnison där kustartilleri, flotta och flyg samverkar...

... För det andra därför att KA 2 är ett effektivare förband, än det som nu ska behållas i Göteborg. Något som till och med försvarspolitikern Håkan Juholt (s) en av ingenjörerna bakom gårdagens förslag erkänner ...”

Amiral Lindh avslöjar sanningar

På eftermiddagen den 21 oktober kom Generalinspektören för Marinen (GIM), amiral Torsten Lindh, till KA 2. Filmsalen på Rosenholm var fullsatt. Alla såg med spänning fram emot, hur han skulle förklara nedläggningen. Mötet blev mer dramatiskt, än någon kunde ana. Man kan på ren svenska säga att det tog hus i helvete. Personalen blev ursinnigt förbannad. Det här mötet var grunden till att KA 2 officerarna senare, nästan mangrant, vägrade att börja tjänstgöra vid KA 1 och KA 4. Herrarna bakom nedläggningen hade räknat med att 120-140 officerare från Karlskrona skulle förstärka ”överlevarna”. För att undvika kris i Vaxholm och Göteborg var det nödvändigt att så många officerare flyttade över till dem från KA 2.

Torsten Lindh inledde mötet ganska försiktigt.

– Jag förordar KA 1 i Vaxholm och KA 2 i Karlskrona och nedläggning av KA 4 i Göteborg. ÖB: s förslag är inte det bästa för Marinen. Två tänkta marina insatsstyrkor slås sönder, förslaget är 45 miljoner dyrare per år än om KA 2 funnits kvar som ett alternativ.

Efterhand blev Lindh mer och mer öppen.

– Det finns två fribrev, sade han

Åhörarna hajade till. Ett mummel följdes av total tystnad och Lindh fortsatte.

– Ett militärt- och ett politiskt fribrev har funnits sedan flera månader. Att lägga ned Kustartilleriet i Vaxholm har aldrig varit aktuellt. Och vad det gäller Göteborg och KA 4 har ÖB fått en direkt order från politiskt håll, att det måste finnas militär närvaro i området.

Personalen i filmsalen blev nu ”fly förbannade”. Flera vädrade högljutt sin frustration. Nu förstod de, att de blivit förda bakom ljuset av den högsta militära och politiska ledningen i Stockholm.

Regementschefen Günter Villman reste sig från sin stol, vände sig mot amiralen Lindh och direkt från hjärtat kom dessa ord;

– Jag känner mig blåst. Hade jag vetat att ni i högsta militära ledningen gjort så här, skulle jag ha agerat på ett helt annat sätt och förberett personalen inför chockbeskedet. Jag har förlorat förtroendet för att med riktiga fakta försöka påverka.

Med tårfyllda ögon satte sig sen Villman tungt ned i främre bänkraden. Åter var tystnaden i filmsalen total. Vad skulle hända? Torsten Lindh svarade efter en stund, det kändes som en evighet innan han fortsatte tala;

– När du säger så här blir jag bedrövad. Du har varit en riktig kämpe och dina argument har varit riktiga, men sakargument väger lätt ibland.

Lindh, tackade därefter för sig och försvann ut och åkte hem till Stockholm.

Günter Villman blev nu mer eller mindre förklarad som hjälte bland personalen. Han hade ett mycket starkt stöd och fick uppmuntran från skilda håll ute från det blekingska samhället. Många var nu beredda att hjälpa till med att öppna ögonen på politikerna i riksdagen och få dem att inse vad som är rätt och fel. Kanske skulle de ändå kunna rädda KA 2?

Överste Gunnarsson avslöjar hemlig utredning

KA 2 ledningen bestämde sig för att gå vidare och kämpa tills riksdagsbeslutet klubbats igenom den sista mars 2000. De hade stöd från personalen. En frivillig arbetsgrupp startade ett arbete för att ta reda på vad som hänt bakom kulisserna i Stockholm. Arbetet hade knappt kommit igång, förrän man fick oväntad draghjälp. Översten Göran Gunnarsson, han från styrgruppen, begärde att få träffa regementschefen och hans ledningsgrupp. I konferensrummet i regementsbyggnaden på Rosenholm överöstes Gunnarsson av frågor. Han svarade dock inte på allt, men i slutet av mötet kom ett svar från Gunnarsson som slog ned som en bomb.

– Det finns en utredning som gjordes under sommaren och det är den som ligger till grund för beslutet, sade en pressad Gunnarsson.

På frågan om man på KA 2 fick ta del av den svarade han avvisande;
– Nej den är hemlig och får inte lämnas ut förrän efter riksdagsbeslutet är fattat. Hur man än försökte stod Gunnarsson på sig, inget fick lämnas ut. När han fick frågan om, vilka som ingått i utredningsgruppen, blev det också ett undvikande svar;

– Det är hemligt. Jag vill inte avslöja, vilka de är, de måste skyddas.

Han vägrade att svara på frågan, om någon från Karlskrona varit med i utredningsarbetet. Givetvis hade det inte funnits någon. På KA 2 nöjde man sig inte med Gunnarssons undanflykter. Nu började en jakt på sanningen. Adrenalin hade flödat till efter Torsten Lindhs avslöjande den 20 oktober, om de två fribreven för KA 1 och KA 4. Efter samtalet med Gunnarsson var det rena vårfloden av adrenalin som svallade.

Vi är nu inne i november 1999 och undersökningsarbetet efter sanningen fortskred. Först upptäcktes att Arméns utredningar andades professionalism och logik avseende den nya grundorganisationen. Den grundades på regeringens utgivna *Riktlinjer för arbetets genomförande*. Med de här fyra områdena som grund skulle officiellt det slutliga förslaget till det nya försvaret vila:

- starka garnisonsorter (samordning)
- kompetensbevarande organisation
- långsiktiga utvecklingsmöjligheter (produktionsförutsättningar, miljö)
- ekonomiska aspekter

Direkt fann man att Marinens utredning inte tagit hänsyn till dessa direktiv, när styrgruppen, den 20 oktober, presenterade sitt och ÖB:s förslag till ett nytt Kustartilleri. Det verkade som, att man inom Marinen först bestämt vilka förband, som skulle vara kvar. Sedan har man i efterhand sökt argument för detta. Alltså talade Torsten Lindh sanning, när han berättade om två fribrev.

Vid en första granskning av styrgruppens förslag framgick tydligt att alternativen inte värderats mot samma kriterier. På vissa orter har hänsyn tagits till en stark garnisonsort, men inte på andra. Inom Armén hade man tagit hänsyn till miljön och gjort miljöprovning, men Marinen hade struntat i att genomföra en sådan granskning. Att KA 4 alternativet var 45 miljoner dyrare än KA 2 betydde ingenting. Att det vid KA 2 fanns en kompetensbredd, som var större än de övriga förbanden tillsammans, brydde man sig inte om. Alltså togs ingen som helst hänsyn till regeringens fyra huvudkriterier. Varför? Svaret är enkelt. Regeringen med Centern och Försvarsmakten hade bestämt att fribrevsförbanden skulle vara kvar, medan KA 2 sopades bort. Att sedan KA 2 var det enda förband inom KA som uppfyllde regeringens kriterier var mest irriterande.

På tal om irritation så fanns det sådan vid Högkvarteret under våren 1999.

Man ondgjorde sig över en utredning, som kommandörkapten Jim Andersson vid Högkvarteret Gro Plan, hade gjort och som handlade om Marinens grundorganisation. Denna utredning, liksom den hemliga utredning, som översten Göran Gunnarsson inte ville lämna ut vid sitt möte med KA 2: s förbandsledning i början av november 1999, fick snabbt fötter och hamnade i KA 2: s händer i mitten av november.

Överste Perssons utredning en chock

Vid KA 2 häpnade man när man läste överste Bengt Perssons utredning. Då först förstod man varför Gunnarsson inte ville lämna ut detta ”mästerverk” för rän riksdagen fattat sitt försvarsbeslut i slutet av mars 2000. Gunnarsson, hade givetvis klart för sig, hur ohållbar den verkliga var.

När KA 1 i Vaxholm under våren 1999 fick ett militärt fribrev av ÖB gällde det sedan att få underlag, som bejakade förutbestämda lösningar. Det var viktigt att där framställa KA 1 som ett bra förband att bedriva utbildning på. Kommandörkapten Jim Andersson utredning visade inte den bild av KA 1, som önskades. Flera organisationer i militärledningen fick hans utredning som ett PM daterat den 6 april 1999. Rubriken var: ***Utveckling av Marinens GRO (grundorganisation).***

Andersson, inleder med dessa rader: ”Arbetet har bedrivits med stöd från GRO FAST, GRO UTB, KRI SJÖ och Marincentrum. Ingen av de deltagande representanterna har i någon fråga anmält avvikande mening”.

Trots att ingen av nämnda enheter anmälde avvikande mening godkändes inte utredningen. Krafter i Högkvarteret och vid Marincentrum insåg faran med utredningen. Felet var, enligt uppdragsgivaren i Högkvarteret, att den var alltför KA 2 vänlig. Det skulle bli svårt att rädda kvar KA 1 i Vaxholm, om inte Anderssons utredning sågades. I Stockholm tjänstgjorde många officerare från Kustartilleriet, som tidigare hade sin hemvist på KA 1. Där fanns bland annat överstarna Stellan Fagrell, Göran Gunnarsson och Bengt Persson. Dessa tillsammans med flera andra förordade att Kustartilleriets huvudbas skulle finnas i Stockholmsområdet. Ingen opposition fanns, man var överens sen tidigare.

Jim Anderssons utredning ansågs som farlig och måste därför göras om. Överste Bengt Persson vid Högkvarteret fick uppdraget. Hans omarbetning av Anderssons utredning, fick beteckningen - ***HPM 1999-06-15, Utveckling av Marinens grundorganisation.*** Han slutredovisade den för C GRO, general Hans Berntsson. Denna utredning var oerhört viktig i den fortsatta processen. När Gunnarsson senare presenterade argument för styrgruppen, stödde han sig på detta dokument.

Eftersom Bengt Persson var gammal KA 1: are hamnade han i en jävsituation. Att själv utreda sitt eget hemförband och framhålla det som bättre än de andra är inget annat än jäv. Hade det funnits en ärlig vilja att ta fram det bästa alternativet för Kustartilleriets framtid, skulle han givetvis ha gjort en öppen utredning med deltagare från samtliga förband i vapnet. Nu vet vi att Persson fick utredningsuppdraget för att ändra Anderssons utredning till förmån för KA 1 och till nackdel för KA 2. Resultatet fick absolut inte bli "fel", sett ur uppdragsgivarens perspektiv.

Frappande med utredningen är, att i utredningsgruppen ingick representanter (med kustartillerikompetens), vilka tjänstgjort i Stockholms- och/eller Göteborgsområdet, men ingen med kunskap om Karlskronaområdet. Vidare föredrogs utredningen inte för Generalinspektören för Marinen kommendör Torsten Lindh utan för ställföreträdande Generalinspektören för Marinen överste 1. Stellan Fagrell. Detta faktum är i sig självt förvånande, att inte den högste chefen för Marinen fick insyn i utredningen, vilken påverkade Marinens framtida grundorganisation. Misstag eller medveten politik från den s.k. "Täbymaffian"?

Utredningen - *Utveckling av Marinens grundorganisation*- var daterat den 15 juni 1999. Bengt Persson skriver inledningsvis bl.a.: "Utredningen leds av öv Bengt Persson och bedrivs som ett internt stabsarbete i Högkvarteret med deltagare från KRI SJÖ, KRI UH och GRO UTB. Deltagare ur övriga sakavdelningar inom Högkvarteret samt MarinC adjungeras vid behov."

Det är mycket intressant att göra jämförelse mellan Anderssons utredning och Perssons revidering av denna. Arbetsgruppen vid KA 2 synade materialet i november 1999 och skrev de kommentarer, som redovisas nedan. Bengt Perssons utredning har till stora delar samma upplägg och likartad text som Jim Anderssons. Dock har Persson på flera ställen ändrat värdeorden till KA 2: s nackdel. Man skall betänka att Bengt Persson hade dåliga kunskaper om KA 2. Hade han haft ett ärligt syfte borde han givetvis besökt Karlskrona för att samla in sanningsenlig fakta och tala med personalen vid förbandet.

Sex exempel

Kommande sidor visar exempel från kommendörkapten Jim Anderssons och överste Bengt Perssons utredningar.

EXEMPEL 1

Jim Andersson ger i sin utredning denna syn på Karlskronaområdet:

”4.1.3 Övningsområden för grundläggande soldatutbildning.

Mycket goda förutsättningar för grundläggande soldatutbildning föreligger vid KA 2 med övningsfält, skjutbanor och utbildningsanordningar i direkt anslutning till kasernetablissemang. Vid KA 1 föreligger goda utbildningsförutsättningar och i det fall att investeringar genomförs vid Berga kan motsvarande förutsättningar skapas där...”

KA 2: s kommentarer:

Ovanstående text har i Bengt Perssons utredning ändrats något. Han har *tagit bort* ett väsentligt ord, nämligen **Mycket**. Så här skriver han:

”*Karlskronaområdet*

Goda förutsättningar för grundläggande soldatutbildning finns vid KA 2 med övningsfält, skjutbanor och utbildningsanordningar i direkt anslutning till kasernetablissemang.”

KA 2: s kommentar: Genom att ta bort ordet **Mycket** har Persson ändrat förutsättningarna och skapat en viktig fördel för KA 1 och en stor nackdel för KA2.

EXEMPEL 2

KA 2: s kommentarer:

I nedanstående tabell visas åter en jämförelse mellan de båda utredningarna. Där kan man se hur Persson försämrat KA 2:s möjligheter. I ett fall har han *tagit bort* ett viktigt värdeord för KA 2. I det andra fallet har ett viktigt ord bytts ut mot ett sämre.

Utdrag ur kommandörkapten

Jim Anderssons PM

daterat 99-04-06 (sidan 14)

Slutsatser-utbildningsbetingelser

Karlskrona

Övningar inom brigads ram med flera bataljoner kan genomföras utan begränsningar

Mycket goda förutsättningar för grundläggande soldatutbildning föreligger •

Utdrag ur överste

Bengt Perssons utredning HPM

99-06-15 (sidan 13)

Slutsatser - utbildnings- och övningsbetingelser *Karlskronaområdet*

Övningar inom brigads ram med flera bataljoner kan genomföras med *mindre begränsningar*

Goda förutsättningar för grundläggande soldatutbildning föreligger

EXEMPEL 3 Miljöprövning

I Perssons utredning som handlar om miljöprövning står det på sidan 18.

"Allmänt

Miljöprövning av närövnings- och skjutfält är endast genomfört vid förbanden i Stockholmsområdet och i Fårösund. Miljöprövning av Karlskronaområdet och MKV är planerat till 2000".....

KA 2: s kommentarer:

Påståendet är inte sant, när det gäller Karlskronaområdet! Sanning är däremot, att övningsfälten på Rosenholm och Torhamn är miljöprövade områden.

Då de begränsningar, som miljölagstiftningen och en miljöprövning kan innebära, är detta kriterium avgörande, för att på ett objektivt sätt kunna jämföra respektive förbands framtida produktionsförutsättningar. Ingen nu känd utredning är gjord, där detta beaktas. Vidare framgår inte av texten i överste Perssons utredning, att miljöprövningen av KA 1 innehåller ett antal grava begränsningar vad avser utnyttjandet av befintliga närövningsfält på RINDÖ och MYTTINGE. I detta sammanhang kan det nämnas, att man inte får genomföra skjutövningar på södra fältet och skjutbanan på RINDÖ under perioden midsommarafton till den sista augusti samt på MYTTINGE från midsommarafton och 30 dagar framåt. Här är det på sin plats, att påpeka att plutonsbefälseleverna har normalt sin inryckning veckan efter midsommarafton. Kraven på de värnpliktiga är, att de skall kunna ingå i beredskap efter sin allmän militära utbildning (efter sju veckor efter inryckning) och då skall man bl.a. ha genomfört vaktprovet, vilket kräver gedigen skjututbildning. Denna kan alltså inte innehållas till sin helhet vid KA 1 närövningsfält, utan de värnpliktiga måste transporteras till andra förband för att kunna genomföra sin grundläggande skjututbildning.

Vidare innehåll miljöprövningen krav på kontrollprogram, som skulle vara redovisade i början på 1998 och som vid detta tillfälle 1999 ännu inte var redovisade. Sveriges ledande expert på miljökonsekvensbeskrivning, professor Lars Emelin skriver så här i en utredning angående avsaknaden av ett kontrollprogram vid KA 1 i Vaxholm: "Verksamheten strider därmed principiellt mot gällande tillstånd och prövning kan påkallas enligt miljöbalken d.v.s. sannolikt med strängare bedömning som följd."

EXEMPEL 4. EKONOMISKA ÖVERVÄGANDEN

I överste Bengt Perssons utredning står det på sidan 24 angående "Ekonomisk redovisning av alternativen."

”Amfibieplattform Stockholm

- All grundutbildning för Kustartilleriet sker i Stockholmsområdet
- All utbildning vid KA 2, KA 3 och KA 4 avvecklas

Investeringsbehov

- Kasern med 250 förläggingsplatser och instruktörsrum
- Motorområde
- Flytt av teknikerutbildning från KA 2”

KA 2: s kommentarer:

När det gäller de investeringar som behövs vid KA 1 har utredaren ”legat lågt” och inte beskrivit hela behovet. Vid KA 1 räcker det inte att endast göra investering i ett *Motorområde*. För att kunna genomföra utbildning av motorförare krävs det ytterligare investeringar i *körplan-*, *motorhall* och *vårdhall*.

”Flytt av teknikerutbildning från KA 2”, skriver utredaren. Det innebär investeringar för ett Teknikhus. Vad avser övrig central utbildning inom Kustartilleriet som idag finns på KA 2 så erfordras nya investeringar. Exempel är *Simulatorhall för robot 70* och *anläggningar för förlägnadsutbildning*.

På sidan 25, *”Ekonomisk redovisning av alternativen”*, skriver Persson:

”Amfibieplattform Karlskrona

- All grundutbildning för Kustartilleriet sker i Karlskrona
- All utbildning vid KA 1, KA 3 och KA 4 avvecklas

Investeringsbehov

- Vattenövningshall
- Kajer och förtöjningsanläggningar
- Flytt av LTA, del av Triton, navsim mm från KA 1.”

KA 2: s kommentarer:

När utredaren beskriver investeringar på KA 2, använder han felaktiga fakta. Han skriver att det i Karlskrona behövs investering i en ny *Vattenövningshall*. Så är inte fallet! Karlskronas nya simhall är byggd (91/92) för att även försvarsmakten skall kunna utnyttja densamma, vilket också sker. Några begränsningar föreligger inte. Försvarsmaktens enda dyktank i Marinen finns för övrigt i Karlskrona.

Utredaren menar också att det behövs investeringar i *Kajer och förtöjningsan-*

läggningar. Det stämmer inte! Efter FB-96 gjordes dessa investeringar på Kungsholmsfort. Vad avser flytt av t ex Triton, navigationssimulator, m. m. från KA 1 är det inga investeringar, utan innebär endast flyttning av materiel, vilket inte kan anses vara alternativskiljande jämfört med den materiel, som flyttades från KA 2 till de kvarvarande förbanden.

EXEMPEL 5. GARNISONSSAMORDNING

På sidan 4 i sin utredning gör Persson en allvarlig avgränsning:

”Samordning av verksamhet med förband utanför Marinen som t ex garnisons-samordning, inom försvarsmakten kommer inte att behandlas.”

KA 2:s kommentarer:

Integrerade organisationsenheter är ett av regeringens huvudkriterier! Regeringen skriver i sina *Riktlinjer för det fortsatta arbetet med översyn av Försvarsmaktens grundorganisation* från maj månad 1999 bland annat så här:

”– För att svara mot de krav, som den framtida Försvarsmaktens organisation ställer avseende bl.a. rationella utbildningsvolym, samträning och förbättrad systemkunskap, skall grundorganisationen omfatta främst större och integrerade organisationsenheter.

– Förslag som innebär att det endast skall finnas begränsad verksamhet på en ort skall utgöra undantag. Det skall finnas särskilda skäl för denna typ av organisatoriska lösningar.”

KA 2: s Kommentarer:

Utredaren tycks medvetet avstå från att följa regeringens riktlinjer. Genom detta förfarande missas en viktig del i analysen, nämligen ekonomin.

Utredarens avgränsning, enligt ovan, missgynnar KA 2 i Karlskrona. Regimentet finns i en stor garnison med närhet till andra förband och närhet till stöd. Avgränsningen gynnar däremot solitären KA 1 i Vaxholm.

EXEMPEL 6. PRODUKTIONSFÖRUTSÄTTNINGAR.

I Bengt Perssons utredning på sidan 7 under rubriken ”Produktionsförutsättningar och utbildnings- och övningsbetingelser”, skriver han så här:

”Karlskronaområdet

Med Karlskronaområdet avses etablissemangen i Karlskrona, Rosenholm, Tving, Torskors och Kungsholmen samt tillhörande övningsområden. I Karlskrona finns anläggningar och kaserner vid och omkring Örlogshamnen. Vid Rosenholm finns närövningsfält i direkt anslutning till kasernområdet och på

Kungsholmen finns förläggningar samt närliggande övningsområde, framför allt på Tjurkö. Utöver nämnda etablissemang disponeras i Karlskronaområdet Kosta skjutfält, som frekvent utnyttjas i förbandsutbildning.”

KA 2: s kommentarer:

Utredaren har inte tagit med väsentliga områden som tillhör Karlskronaområdet, där KA 2 bedriver övningar, såsom Bollö, Torhamn, Grebbegården, Sturkö, Harö, Tärnö, Järnavik, Ryssjön.

I sin beskrivning av Stockholmsområdet har Persson varit noga med att inte glömma några platser:

”Stockholmsområdet

Med Stockholmsområdet avses Muskö, Berga och Rindö samt tillhörande övningsområden och ytterförläggningar. På Muskö finns berganläggningen samt viss övningsterräng. På Berga finns närövningsfält i direkt anslutning till kasernområdet och på KA i finns Rindö kasernområde samt övningsområdet på norra Värmdö. KA 1 disponerar tre ytterförläggningar, Mellsten, Korsö och Yttre Hamnskar. Utöver nämnda etablissemang finns i Stockholmsområdet Utö och Väddö skjutfält, som utnyttjas frekvent i förbandsutbildningen.”

KA 2: s kommentarer:

Utredaren har i sin beskrivning av Stockholmsområdet varit noggrann och tagit med de övningsplatser, som är aktuella. Stockholmsområdet är stort som hela Blekinge samt delar utav Småland. Här finns så stora avstånd att övningsverksamheten blir kostsam och tär på miljön. Persson har således undanhållit uppgifter om avstånden.

Genom att på avgörande punkter förändra den ursprungliga skrivning som är gjord tillsammans med de direkta faktafel som förekommer, har utredaren förändrat förbandsjämförelsen till KA2:s nackdel.

Förutom detta har man undvikit att utreda de långsiktiga produktionsförutsättningarna med hänsyn till miljölagstiftningen och utesluter kriterium som entydigt talar till KA1:s nackdel (ex garnisonssamordning).

Sammantaget innebär det att man på ett mycket skickligt sätt har presenterat ett tillrättalagt och felaktigt beslutsunderlag.

Emmelin avslöjar miljöbrister i Marinen

Detta var några exempel på vad överste Bengt Persson vid Högkvarteret kom fram till i sin utredning *HPM 1999-06-15*. Här redovisades också de kommen-

tarer som framfördes från KA 2. Utredningen hemlighölls för KA 2 så länge det gick. Målet var att den skulle släppas tidigast den 30 mars 2000 efter riksdagsbeslutet om "Det Nya försvaret". Hemlighetsmakeriet höll bara till mitten av november 1999.

Lars Emmelin professor i miljökonsekvensbedömning vid Sveriges Lantbruksuniversitet och Högskolan i Karlskrona/Ronneby gjorde på uppdrag av Karlskrona kommun ett yttrande avseende miljökonsekvenserna för i synnerhet Marinens verksamhet vid ett genomförande av förslaget i regeringens proposition "Det nya försvaret". I detta 13 sidiga svar med bilagor skriver Emmelin bl. a. så här om överste Bengt Perssons utredning *HPM 1999-06-15*:

"... Miljöproblemen är av en sådan omfattning och karaktär att det framstår som anmärkningsvärt, att miljöbedömningar inte synes vara gjord för Marinen. Avsnittet om miljö (3.4) i *HPM 1999-06-15 Utveckling av Marinens grundorganisation* är illa underbyggt och innehåller delvis direkta felaktigheter... ...I motsats till Armén och Flygvapnet synes Marinen inte ha gjort något allvarligt försök att uppfylla regeringens direktiv...

... Här skall några av de allvarligaste bristerna påpekas.

1. Inledningsvis påstås att endast närövnings- och skjutfält i Stockholmsområdet är miljöprovade samt att "miljöprovning av Karlskronaområdet och HKV är planerad till 2000". Uppgiften är felaktig och dess tendens missvisande. Inget område är provade enligt den nu gällande miljöbalken. Rindö och Myttinge är provade enligt äldre miljölagstiftning. Områdena är belagda med betydande restriktioner, för Rindö har anmärkningsvärda avsteg från Naturvårdverkets riktvärden gjorts vid Koncessionsnämndens överprövning av länsstyrelsens beslut... ...KA 2:s övningsområden, Rosenholm och Torhamn, är tillståndsprövat enligt miljöskyddslagen – beslut i Koncessionsnämnden för miljöskydd...

... En preliminär miljöbedömning... ...KA 1 har betydande miljöproblem... ...läget för KA 4 framstår som mest oklar men med betydande potentiella miljöproblem och frågetecken rörande möjligheter att utöka verksamheten. Samt att miljöproblemen framstår som minst för KA 2... ...Sammantaget framstår alltså KA 2 också som det alternativ, som med hänsyn till konflikter mellan miljö och kraven på effektiv militär verksamhet, inklusive miljöeffekter vid framtida anpassning i krissituationer, är robustast...

Om beslut utan ytterligare underlag anses nödvändigt talar försiktighetsprincipen, d.v.s. en av hörnstenarna i hållbar utveckling, för att förorda att KA 2 behålls. Osäkerheten i valet mellan KA 4 och KA 1 är stor men den preliminära bedömning jag gjort antyder beträffande övningsområden, att miljöskälen talar för nedläggning av KA 1 snarare än KA 4."

Professor Lars Emmelin, framförde således svidande kritik mot överste Bengt Persson, för att han mer eller mindre struntade i den viktiga miljöfrågan i sitt utredningsarbete. Emmelin, informerade Försvarsutskottets medlemmar, om vad han kommit fram till och föreslog att en miljökonsekvensutredning genomfördes. Givetvis beaktade man inte hans slutsatser. Försvarsministern Björn von Sydow redovisade en annan uppfattning än professor Emmelins om miljöarbetet i försvaret. Frågan är om Sydow själv trodde på vad han sa?

– Regeringen och Försvarmakten bedriver miljöarbete på ett aktivt och engagerat sätt, sade försvarsministern i ett uttalande.

Regementschefen skulle avsättas

Under vintermånaderna 1999/2000 hamnade Günter Villman på Högvartarets inofficiella svarta lista. Han ansågs inte vara lojal mot ÖB. Redan i direkt anslutning till regeringens proposition satsade han resurser på att underlätta för personalen att finna en bra framtid.

Det var inledningsvis den första anledningen till, att han blev utfrusen. Detta förhållande stärktes ytterligare när Villman skickade en skrivelse till Högvartaret i Stockholm med rubriken: ***Personell omstrukturering - en arbetsmiljöfråga.*** Där skrev han bland annat så här:

”Innan personalramarna är slutligt fastställda, kan cheferna för utvecklingsförbanden svårligen fastställa eget kompetensbehov och antal individer. Att i detta läge infordra den enskildas intresseanmälan inför fortsatt verksamhet i Försvarmakten synes vara ologiskt, eftersom den enskilde inte har tillräckligt beslutsunderlag.

Det är under dessa förutsättningar oacceptabelt, att som chef på förbandsnivå med arbetsmiljöansvar leda och genomföra denna process, utan att kunna delge berörd personal besked om- eller åtminstone inriktningar av vilken typ av placeringar, som finns i de nya grundorganisationsenheterna och på vilka geografiska platser de är belägna.

Eftersom KA 2 inte helt och hållet råder över ovan beskrivna händelser kan KA 2 ej tillfullo svara för den enskildes psykosociala arbetsmiljö, och konsekvenserna av densamma, i enlighet med AML (Arbetsmiljölagen).”

Idag säger Villman:

– Eftersom jag inte kunde påverka processen, så var det omöjligt att ta ansvar för den enskildes psykosociala arbetsmiljö, och konsekvenserna av denna.

– Det blev ett ”dj-a” liv i Högvartaret, där några inflytelserika officerare svor på Günter Villman och tyckte, att han skulle avsättas som förbandschef omgående, vittnade en hög officer om.

Günter Villman retade också flera kustartilleriofficerare i Stockholm redan i början av november, när han införde lättnader för den personal, som sökte skolor eller arbete utanför försvaret.

I ÖB: s förberedande omstruktureringsorder från december 1999 hade KA 2-chefen stöd för sitt handlande. Där står bland annat så här:

”Det är av största vikt att varje förbands-/skolchef under detta arbete beaktar såväl verksamhetens krav, som den enskilde individens fysiska och psykiska hälsa. Situationer, som kan skapa negativa stämningar och negativ framtidstro, bör ägnas särskild uppmärksamhet och åtgärdas så långt möjligt för att undvika att dessa uppstår.”

Vidare framgår det av ÖB-orden, att den första prioriteringen var att så snabbt som möjligt nå målbildens antal av yrkesofficerare och kompetensbehoven fick komma i andra hand.

– Jag fann, att det fanns stöd i ÖB: s omstruktureringsorder för detta resone-mang. Genom våra åtgärder kunde man också skapa en good will för Försvarsmakten i en svår tid. Personalens vilja och deras rätt att välja, vad de skulle göra i framtiden, var för mig ändå det viktigaste, säger Günter Villman i dag.

Vid Marincentrum insåg man tidigt faran med personalhanteringen vid KA 2. Man hade kallt räknat med att få 140 nya officerare från det nedlagda KA 2 som förstärkning till utbildningen vid KA 1 och KA 4. Misslyckades detta, skulle inte ekvationen gå ihop. Behovet redovisades inte i överste Bengt Perssons utredning, från den 15 juni 1999 - *Utveckling av Marinens grundorganisation*. Den här typen av negativ information var bannlyst. Istället skrev Persson bl. a. så här: ”Officersrekryteringen i Stockholm är god. Officersrekryteringen i Göteborg är god”. Det verkliga personalproblemet redovisade således inte i detalj. Av utredningen borde det ha framgått, att personalavgångarna vid KA 1 och KA 4 var sex respektive fyra gånger högre där än vid KA 2. Detta faktum har och kommer att påverka ekonomin i negativ riktning, eftersom rekryteringsbehoven och därmed utbildningskostnaderna kommer att vara betydligt högre i valt alternativ, än om man valt alternativet KA 2. Att överhuvudtaget räkna med att fler än ca 7-10 % av officerarna vid KA 2 skulle flytta är befängt. Vid Högkvarteret finns det statistik som visar att det är omkring 7-10 % av officerarna, som är benägna att byta tjänstgöringsort efter en förbandsnedläggning. I detta sammanhang bör man också se till de reella ekonomiska förhållanden som råder mellan Blekinge och de två storstadsområdena.

Det fanns på senhösten 1999 en viss panik hos vissa herrar inom Kustartilleriet i huvudstaden. Rent skitsnack mot Villman odlades med förtjusning. Han anklagades för att sänka hela Kustartilleriet. ”Nu är det viktigt att personalflyk-

ten från KA 2 stoppas”, var resonemanget som fördes i KA-kretsar i Stockholm.

Telefonsamtalen från Villmans gamla kolleger i Stockholm upphörde nästan helt. I början av december 1999 kom ändå ett samtal från huvudstaden. Det var ingen mer eller mindre än mannen som ingått i regeringens - och ÖB: s styrgrupp, överste 1. Göran Gunnarsson. Samme Gunnarsson som var starkt inblandad i att rädda sitt gamla regemente KA 1 i Vaxholm och sänka KA 2.

Gunnarsson pressade Villman och försökte få honom att avgå.

– Din situation är ohållbar, jag tycker att du skall överväga att avgå, jag har ett nytt jobb för dig som brigadsamordnare i Kustartilleriet. Jag vill ha ett positivt svar från dig senast i morgon, var Gunnarsson budskap.

Günter Villman reflekterade inte över att ta erbjudandet. Därför ringde han inte tillbaka och gav något svar. Han var fast besluten om att fullfölja sitt uppdrag som regementschef för KA 2.

Även ställföreträdande Generalinspektören i Marinen, överste 1. Stellan Fagrell, pressade i flera samtal Villman och föreslog avgång. Fagrell var för övrigt en gammal regementskamrat till Günter Villman från åren på KA 1 i Vaxholm.

Efter KA 2: s skrivelse, *Personell omstrukturering - en arbetsmiljöfråga*, ringde Fagrell upp Günter Villman och var mycket arg och talade med myndig stämma i telefonen.

– Du borde avgå som regementschef nu, jag har över huvud tagit inget förtroende för dig längre, mullrade Fagrell.

Günter Villman backade inte en millimeter, utan gav igen med samma mynt.

– Jag ser det precis tvärt om, jag har inget förtroende för dig. Dessutom är jag tillsatt av den svenska regeringen och därför kan jag sitta kvar, oavsett vad du tycker.

Fagrell misslyckades med att skrämma Villman. Planen gick ut på att få Günter Villman att avgå frivilligt. Som ersättare var redan en äldre överste vidtalad. Han skulle ta befälet över KA 2 direkt. Den främsta uppgiften var, att stoppa personalens lämmeltåg ut i det civila. KA 2: s oerhörda kompetensbredd skulle räddas kvar för att snarast flyttas över till Stockholm och Göteborg. Den här planen var befängd och skulle aldrig ha kunnat genomföras efter det taskspel som förekommit bakom ryggen på både regementschefen och personalen vid KA 2.

Trots trycket från Stockholm fullföljde Günter Villman sin plan med att hjälpa de anställda, enligt ÖB: s omstruktureringsorder. Företagare inbjöds till

Rosenholm och fick där träffa KA 2 anställda. Information gavs från båda sidor och många KA 2: are lämnade försvaret och började civila arbeten.

Uppgivna riksdagsmän kom till slut

Efter ÖB: s förslag att lägga ned KA 2 var det tyst från de blekingska riksdagsmännen. Endast Jonny Gylling (kd) Nättraby hörde av sig till förbandet. KA 2: s riksdagsman Christer Skoogs borde, åtminstone för syns skull, kommit och beklagat vad som hänt, även om han själv förordade ÖB: s och styrgruppens förslag.

Riksdagsmännen från Blekinge tog inte några egna initiativ för att komma till KA 2 och ge sitt stöd. Det gick så långt, att de efterlystes på tidningarnas insändarsidor och i ett öppet brev från KA 2 personalen undrade man, var de höll hus. Till slut kom de och flera av dem verkade inte ha någon större geist i filmsalen på Rosenholm. Det var Christer Skoog (s), Jan Björkman (s), Willy Söderdahl (v), Jeppe Johnsson (m), Johnny Gylling (kd) och förre riksdagsmannen Sven Olof Pettersson (c) som utfrågades. Karin Olsson (s) behagade inte komma eller lämna återbud.

Det mest konkreta som framkom i den fullsatta filmsalen kom från Skoog: – Jag tror att KA 2 kommer att läggas ned, sade han.

Skoog saknade trovärdighet

Christer Skoog var hårt ansatt under hela mötet. Hans trovärdighet var i botten, redan innan han kom. Under hela processen undvek han att besöka KA 2, vilket är ett mycket märkligt beteende. Som KA 2: s representant i riksdagen skulle han haft täta kontakter med förbandsledningen, personalen och de värnpliktiga. Hans popularitet var därför aldrig stor hos de anställda.

Under våren 1999 tappade man allt förtroende för honom. Folk retade sig på, att han inte redovisade sanningen om sin egen medverkan i nedläggningen av KA 2. Man uppfattade Skoogs ständigt populistiska uttalanden i Blekingemedierna, som hans sätt att bli populär hos allmänheten. Det föll inte i god jord. Kritik fick han också för att han ofta ändrade uppfattning, när partipiskan i Stockholm ven. Christer Skoog kämpade aldrig för KA 2 inför försvarsbeslutet 2000. Däremot jublade han över regeringens försvarsproposition och kände sig nöjd:

– Blekinge har vunnit tre stora segrar. F 17 finns kvar, vi har två likvärdiga marinbaser och vi fick en skrivning som innebär att Karlskrona vann över Muskö, var Skoogs kommentar.

När Skoog också berättade, att han gav regeringen sitt stöd för deras förslag

att lägga ned KA 2, då reagerar partikamraten kommunalrådet i Karlskrona Mats Johansson:

– För mig är Christer Skoogs ställningstagande förvånande.

Skoog hade således inga invändningar mot regeringens proposition angående KA 2: s öde. Han, liksom partivännerna Jan Björkman, Olofström och Karin Olsson Bräkne-Hoby, författade inte ens någon motion i försvarsfrågan. De accepterade förslaget. Mats Johansson gav åter uttryck för vad han kände:

– Jag är mycket förvånad och besviken.

Jan Björkman skyndade till Skoogs undsättning och svarade.

– Det finns rekommendationer, att våra och Centerns ledamöter inte ska motionera, sade han.

Skoog, Björkman och Olsson kapitulerade således för partipiskan och de demokratiska rättigheterna. Trion röstade sedan för nedläggning av KA 2 den 30 mars 2000. Ingen av dem vågade vara på plats vid de ceremonier som genomfördes den 31 oktober 2000 i Karlskrona, när KA 2 lades ned.

Stafett till Stockholm

Den 25 november presenterar regeringen sin försvarsproposition. Den följde ÖB: s förslag. Ytterligare en motgång således, men det stoppade inte 60 KA 2-anställda att springa en stafett från KA 2 -vakten i Rosenholm till Rosenbad i Stockholm. SANNINGEN SKALL FRAM,

var temat under de två dygnen det tog att avverka de 50 milen. Lite besvikelse fanns det när, försvarsministern inte infann sig för att ta emot budskapet.

Överstar tystades av ÖB

I Blekinges medier var försvarsfrågan glödhet under hela hösten 1999 och våren 2000. Nästan dagligen förekom artiklar och insändare i detta ämne. De tre förbandscheferna Bo Wranker Sydkustens marinkommando, Günter Villman KA 2 och Lennart Pettersson F 17 var ständigt med i medierna och sade vad man tyckte.

Bo Wranker sade i TV: s Rapport, att ÖB:s förslag påminde om handbollallsvenskan, med förband kvar i Stockholm, Västergötland, Göteborg och Halmstad.

Günter Villman gjorde detta uttalande i pressen:

– Nu måste sanningen fram. Högkvarterets mörkläggnings angående KA 2: s nedläggning måste avslöjas.

Lennart Pettersson bråkade offentligt med sin närmaste chef, militärbefälhavaren i syd, general Kent Harrskog. Pettersson gick i taket, när Harrskog i en intervju i Radio Kristianstad sade, att F 17 borde läggas ned och istället borde man behålla F 10. Flottiljchefen Pettersson deklarerade, att han skämdes för Harrskogs dåliga ledarskap.

Owe Wiktorin pressades nu av Försvarsdepartementet. ”Se till att oppositionen i Blekinge tystnar”, var budskapet. Wranker blev personligen kallad till Wiktorin. Villman talade med ÖB i telefon. Pettersson träffade Harrskog och därefter var de överens. ÖB krävde i fortsättningen fullständig lojalitet av de tre överstarna, Wranker, Villman och Pettersson. Sedan blev det tystare i leden.

Prestige i artillerifrågan

En ny vända med artillerisystemet 12/80 kom före julen 1999. Försvaret samlade sig för att starta upp arbetet med det nya försvarsgemensamma artilleriet, som skulle vara klart 2010.

För att ta till vara på de unika kunskaper kring precisionsbekämpning med artilleri mot rörliga mål som fanns på KA 2, var tanken, att upprätta ett projekt med artilleridemonstrator. Officerare från Armén och Kustartilleriet (läs KA 2) skulle ingå i gruppen. Hela 18 experter från KA 2 var intresserade. De hade ett krav, nämligen att de skulle få en tillsvidare anställning på något av Karlskronaförbanden. Anledningen var, att när projektet var slutfört, önskade de få ett nytt jobb i Karlskrona igen, inte i Vaxholm. Men överste 1. Stellan Fagrell, vid Marincentrum sa nej. Följden av detta nej blev, att försvarsmakten tappade den kompetens som de 18 från KA 2 hade. Många av dessa artillerister slutade omgående i försvaret och kompetensen försvann. I januari 2000 hävdade Fagrell för Armén, att ett 25-tal officerare från KA 1 i Vaxholm hade rätt kompetens, så det var inga problem. Men när sanningen uppdagades fanns det ett fåtal från KA 1 att tillgå. Följden blev att försvarsmakten fick lägga ned stora summor av skattebetalarnas pengar för att utveckla ett nytt 12/80 system – i det närmaste identiskt med det som myndigheten försvarsmakten själva lagt ned.

Slutet

Från nyåret 2000 fram till försvarsbeslutet i riksdagen i slutet av mars pågick en intensiv debatt i medierna i Blekinge. Information spreds, om hur det hade

gått till, när KA 2 myglades bort. Den stora allmänheten fick ganska bra inblick i arbetsmetoderna som Försvarsdepartementet och Högkvarteret tillämpat. De flesta av riksdagens ledamöter fick klagande information om, hur det gått till, men de blundade dock för fakta. Mellan skål och vägg beklagade de, men utåt höll de masken. Så här resonerade flera: ”Lite mygel får man räkna med i en sådan här process, den som inte förstått det är blåögd. Vanligt folk förstår inte det här.” Systemets rutenhet blottades. De flesta folkvalda hade inte mer etik och moral, än vad ÖB och hans medarbetare kunde uppvisa. Det allvarliga är att ingen har ställts till svars för de oegentligheter som förekom.

Om man gör en lång historia kort, kan man säga, att riksdagsman Christer Skoog och hans politiska vänner utsåg tidigt KA 2 som ett lämpligt förband att lägga ned. Skoogs intressen i flyget och för Karlskronavarvet var avgörande för valet av KA 2. Centerns vägran att lyssna på argument var förödande. De vågade inte riskera att förband i centerfästen åkte med i regementsdöden. Det här förfarandet stoppade möjligheterna att åstadkomma ett bra försvarsbeslut. Centerpartiet sålde sin själ i miljöfrågan och struntade i sina decentraliseringsstankar. Detta sammantaget gav i förlängningen möjlighet för ÖB att ge KA 1 i Vaxholm fribrev. Nätverket av kustartillerister i Stockholm fick därmed fritt spelrum. Man kunde snickra ihop argument för att säkerställa KA 1 överlevnad utan risk för repressalier. KA 2 hade ett så starkt koncept, att man tvingades lägga ned artillerisystemet 12/80 och friserat utredningar för att över huvud taget kunna lägga ned förbandet. Det politiska fribrev, som KA 4 i Göteborg fick, blev slutet för Kustartilleriet i Karlskrona. Svenska folket fick ett försvar som blev 100-tals miljoner dyrare än nödvändigt. Ändå jublade Christer Skoog ut sin glädje i media:

- Försvarsbeslutet var en seger för Blekinge.

Att skattebetalarna förlorat stora summor struntade han i.

Den 30 mars 2000 var allt över. Riksdagen röstade bort KA 2 och KA 3. Förbanden KA 1 och KA 4 blev kvar som amfibieregementen utan artilleri och utan mycket annat nödvändigt.

Den 31 oktober var det dags för flera nedläggningsceremonier vid KA 2. Många gamla och unga vänner av förbandet fanns på plats. Men två man saknades, som av mer eller mindre formella skäl, borde ha bevistat de ceremonier som avhölls. Dessa var förre regementschefen generallöjtnant B-A Johansson och förbandets riksdagsman Christer Skoog. Anledningen till att de uteblev är okänd.

In i det sista förödmjukades KA 2 och personalen kränkas av Försvarshögkvarteret och Marincentrum. Varför detta skedde, kan man fråga sig. Man bru-

kar som bekant inte sparka på en som redan ligger. Ett visst Karlskronahat har alltid funnits inom försvarsmakten i Stockholm och Göteborg. Men att jantelagen satt så djupt, var en överraskning.

Det började med att överbefälhavarens stab släckte ned KA 2:

Sista skottet 12/80

s hemsida på internet 14 dagar före nedläggningen. Däremot fanns det andra nedläggningsförbandet KA 3: s hemsida kvar. Vid en förfrågan till ÖB: s informationsavdelning varför KA 2: s hemsida var borta blev svaret:

– Det var ett misstag, men det gör väl inget, ni skall ju snart läggas ned.

Strax före nedläggningsceremonin på Stortorget i Karlskrona den 31 oktober kom informationschefen vid Marincentrum, örlogskaptenen Jonas F Montgomery, fram till en KA 2 officer och meddelade kort:

– Vill ni ha något i tidningen Marinytt om KA 2: s nedläggning, så får ni skriva det själva och ta egna bilder.

Detta uttalande tolkades som, att det inte fanns något intresse vid Marincentrum för KA 2, trots en 98 årig historia. Förbandet hade trots allt haft stor betydelse för försvarsmakten och för tusentals värnpliktiga, officerare och andra anställda. Hade Montgomery önskat publicera ett reportage om KA 2, skulle han givetvis ha hört av sig i god tid och framfört, att han önskade hjälp med text och bilder. Nu råkade han av en händelse, eller var det medvetet, gå fram till officeren och slänga ur sig dessa ord: ”Vill ni ha något i tidningen Marinytt om KA 2: s nedläggning, så får ni skriva det själva och ta egna bilder.”

Det fanns inget reportage i Marinytt, trots att KA 2 - ett av Marinens största förband - lags ned. Däremot fick nedläggningen av KA 3 i Fårösund stort utrymme i Marinytt. Någon upprättelse har fortfarande inte skett.

På ett minst lika skamligt sätt behandlades KA 2 av överbefälhavaren under förbandets sista dag. I den dagsaktuella information som sändes ut den 31 oktober 2000 till hela försvarsmakten och till andra myndigheter saknades allt vad professionalism, ödmjukhet och hedersbetygelser heter. Snarare handlade det om förödmjukelse. Läs och begrunda!

Nedläggningsceremoni vid Gotlands kustartilleriregemente.

Idag, tisdag den 31 oktober, läggs Gotlands kustartilleriregemente, KA 3 ned. Till den formella nedläggningsceremonin, som genomförs klockan 15.00, har representanter för myndigheter och organisationer som KA 3 samverkat med genom åren inbjudits. Försvarsmakten representeras av ställföreträdande Generalinspektören för Marinen, överste 1. Stellan Fagrell, samt de militära cheferna på Gotland. Under ceremonin kommer KA 3 förbandsfana att överlämnas till chefen för Vaxholms amfibieregemente, överste Bengt Andersson. KA 3 uppstod ur KA 1 som i och med försvarsbeslutet bytt namn till Amf 1.

Idag läggs också KA 2 ned.”

Jag som förmedlar den Dagsaktuella informationen heter Lena Billung.

Den sista meningen, med de fem orden - ”Idag läggs också KA 2 ned.”, var nye överbefälhavaren Johan Hederstedts sätt att tacka KA 2 för lång och trogen tjänst.

I skymningen strax efter klockan 16 den 31 oktober 2000 halades fanan för sista gången vid KA 2. Regimentet var borta efter 98 år, men inte glömt.

Från avslutningsceremonien på Stortorget

Bilderna är från avslutningsceremonien på Stortorget

Avslutningsvis vill jag betona, att den här historien om KA 2: s nedläggning är ett inlägg i den debatt, som förts under lång tid mellan Stockholm och Karlskrona och som antagligen inte slutar här. Vad man från Karlskrona ville ha, var ärlighet och inte bedrägerier och svek. Vad hela processen ytterst handlar om, är människors möjlighet till försörjning och ett drägligt liv. Tar man inte detta på allvar utan ser till sig själv i första hand – ja – då får man någon form av allvarlig reaktion. I detta fall blev det så här. Det kommer alltid en reaktion när man berör människors fundamentala livsbehov. Då krävs det ärlighet och medmänsklighet. Det kostar på, men lönar sig alltid och människor är tillräckligt kloka för att acceptera, om de vet att beslutet utgår från en ärlig och medmänsklig grund. Visserligen kommer det alltid en reaktion, men reaktionen då är sund och övergår så småningom till ett accepterande och inte som nu i ett, kanske för alltid, misstroende mot de inblandade och ett skadat förtroende för Försvarsmakten och dess högsta ledning.

Försvarsbeslutet har redan visat sig vara felaktigt. Det senaste året har Försvarsmakten dragits med stora ekonomiska svårigheter och inte kunnat uppfylla sina personella och kvalitativa målsättningar. Värnpliktiga har hemförlovats flera månader tidigare än planerat, inga slutövningar har genomförts för de marina förbanden. Kompetens- och vakansläget vid de kvarvarande amfibieförbanden är besvärande.

Avvecklad

Av Mattias Lindhe

Förspel

I skrivande stund (julen-01) närmar jag mig två-årsdagen för lämnandet av Kustartilleriet i allmänhet och KA 2 i synnerhet. Två år som gått otroligt fort, som innehållit så mycket nytt, att det känns som så mycket längre sedan. Med det vill jag ha sagt, att allt som jag skriver antagligen inte är 100 % korrekt. Det är dock inte menat att vara 100 % korrekt utan mer en återblick och en reflektion. När ansvariga för denna bok ringde mig och frågade, om jag kunde lösa uppgiften att på ett par sidor ge en personlig vinkling på hösten 1999 och vad som sedan följde, tryckte de hårt på det ”att ge en personlig reflektion”.

Hösten 1999 var jag nyligen utnämnd major och hade precis tillträtt jobbet som chef för Brigadstabskompaniet. Ytterligare ett delmål var nått, kompani-chef. En position med resultat och personalansvar såväl som goda möjligheter att själv planera och genomföra utbildning för de värnpliktiga och de officerare, som jag hade äran att förfoga över. Jag hade sett fram emot jobbet och kände mig väl rustad för uppgifterna. Jag såg mig själv som relativt rutinerad i tjänst kompletterat med ett bra år på Valhallavägen. Kort sagt, jag tyckte jag var mogen!

Den aviserad omstruktureringen, eller stålbadet som det i massmedia kallades, kom närmare och närmare. Hela den Svenska Försvarsmakten stod i rampljus för både revisorer, controllers och massmedia. Det stora Svenska företaget Försvarsmakten (FM) hade fram till dess skötts utan något större krav på redovisning eller uppföljning, men nu, nu skulle det badas i hett stål. Över en natt skulle vi bli effektivare, kapablare, kostnadsmedvetna och sist men inte minst kvalitetsmedvetna.

Diskussioner och spekulationer hade förts under tiden på Försvarshögskolan. Marinen och i och med det Kustartilleriet skulle effektiviseras, bland annat genom att reducera stabsfunktioner, men även genom att genomföra rena nedskärningar i form av förbandsnedläggning. Det som skrämde mig något vara att ”mitt regemente” KA2 började florerat i stålbadsdiskussioner. Jag vet inte, om jag till dess varit avsiktligt blind, men jag hade inte trott en sekund på att någon skulle komma på idén att avveckla det enligt mitt tycke enda fullkomliga kustartilleriförbandet. Givetvis torde regementet varit uppe i alternativjä-

förelserna, men med de urvalskriterierna, som enligt media var utslagsgivande, kunde det inte vara någon diskussion. Men ändå? Under den stora slutövning som genomfördes under sommaren, tjänstgjorde jag som biträdande övningsledare för en av de deltagande bataljonerna. I denna roll deltog jag på ett flertal större möten och mötte ett antal högre officerare. Vid ett tillfälle sa en av dem”faan Lindhe det går åt helvete med KA2” jag var vid det tillfället inte riktigt på det klara vad han egentligen menade, men jag skulle, precis som alla andra, snart bli varse.

Det ofattbara

På eftermiddagarna dagarna före beskedet spreds en konstig stämning på regementet. Kanske var det så, att de flesta visste eller anade, vad som komma skulle. Produktionsåret, som hade gått, hade innehållit ett antal prövotillfällen, där flertalet för att inte säga alla hade gått bra, ja till och med mycket bra. Ändå saknades stöd och support från Stockholm, det stöd och support man borde ha fått med de resultat, som presterades under året. Så personalen hade antagligen sina misstankar och föraningar.

I stabsbyggnaden låg sordinen tämligen tung och, vad jag kan minnas, var detta första gången jag märkte på Regementschefen att det skulle nog inte ”ordna sig”. Framtill beskedet hade mentaliteten hela tiden varit, ”det kommer att lösa sig” och ”inte kan man lägga ner Sveriges mest kompletta utbildningsenhet”.

Hur det hela delgavs minns jag faktiskt inte, antagligen var jag väl i någon form av chocktillstånd. Det jag kommer ihåg var en kombination av interaktiv television och Regementschefen, som med darr på rösten deklarerade resultatet av utredningen. Helt klart det mest känsloladdade ögonblicket i min karriär!

Stämningen efter detta var minst sagt omtumlande, vissa hängde med huvudet, någon lämnade direkt lokalen. Andra började direkt dra riktlinjer för fortsatt kamp och mitt i alltihop, så stod en representant för företagshälsovården och talade om att alla former av kris leder till starkare individ. På militärt språk, som jag själv vid flertalet tillfällen intalat soldaterna ”det som inte dödar, det härdar”. Det omöjliga hade alltså skett, man hade lagt ner ett av landets bästa utbildningsförband, man hade lagt ner Kustartilleriets bästa enhet, man hade lagt ner KA2. Anledningen torde vara tillräckligt väl spekulerad, jag avstår därför från ytterligare inlägg.

Återblick och vad hände sedan?

Verksamheten efter beslutet präglades av en ousinlig energi att ställa till rätta det felaktiga. Det arbetades på flera tåter, både utom och inom de egna leden. Alla var tämligen överens om, att beslutet var felaktigt och i sann KA 2-anda var det inte många som ”rättade in sig i ledet”, eftersom detta enligt majoriteten var fullständigt uppåt väggarna.

Den dagen, då det blev officiellt att KA2 skulle läggas ned, den dagen började jag fundera på att lämna Försvarsmakten. Huvudanledningen var ren och skär besvikelse. Även om jag med viss, på grund av besvikelsen inte full, energi försökte dra mitt strå till stacken för att så gott det gick protestera mot det felaktiga beslutet. Energin riktades i detta fall på reaktiva åtgärder, såsom att skriva insändare till pressen och springa budkavle till huvudstaden. Så småningom gick det mer och mer mot konkreta aktiva om än udda uppgifter, som att för näringslivet presentera vad en officer egentligen kan användas till (!?).

När tankarna på att lämna tryggheten väl började florera, så kändes det inte på något sätt konstigt att söka sig ut. En god kamrat beskrev processen som att ge sig ut på isen ... när man gått tillräckligt långt börjar isen brista bakom dig och det blir svårt eller omöjligt att vända tillbaka. I mitt fall var jag nog inte så snabb ut, men när jag väl kommit ut, så tvekade jag aldrig att fortsätta framåt.

Framåt mot vad? Om jag inte kommer ihåg fel, så sökte jag omkring 10 jobb och jag var på intervju för 5 olika arbeten inom 3 olika branscher. Inriktningen var främst mot projektledartjänster, något som jag kände mig rustad för i och med den verksamhet jag bedrivit i försvaret.

Att som officer söka ”vanliga” civila tjänster visade sig vara annorlunda. Officerens målmedvetenhet och kanske något framfusiga och offensiva sätt visade sig i mitt fall, vid ett tillfälle skrämma parten på andra sidan bordet. Men skam den som ger sig, är det något som åren i Försvaret gett, så är det målmedvetenhet.

Målmedvetenheten ledde så småningom till ett stort internationellt företag. Här erbjöds jag en tjänst som projektledare med siktet inställt på det jag är idag, Program Manager (på svenska ungefär affärsansvarig). Arbetet innebär ansvar för ett antal kunder och den produktion, som är knuten till den kunden. Ansvaret kan delas in i fyra huvudområden: lönsamhet, kundnöjdhet, produktportfölj och intern styrning av personal knuten till programmet. Nyttan att ha ett förflutet som officer ligger för min del i konsten att hålla många bollar i luften, förmågan att fokusera på rätt saker och utnyttja situationsanpassat ledarskap, även om långt ifrån alla teorier kan praktiseras, då förutsättningarna är mycket olika.

Var ligger då skillnaderna? Var har jag fått lägga tyngdpunkten? Svaret är relativt enkelt, på det ekonomiska planet. Att arbeta på en affärsposition i en organisation, som använder produktion för att skapa pengar ställer stora krav på kontroll och resultatfokus. Detta skall jämföras med, att som i försvaret använda pengar för att skapa produktion. Med ekonomiska termer benämns det som skillnaden mellan resultat och anslagsfinansiering. Häri ligger definitivt den stora skillnaden!

Saknar jag försvaret? Nej, det känns, som jag har lämnat det bakom mig nu. Visst fanns det inledningsvis tillfällen, när jag från högt belägna konferensrum tittade ut över inloppet till Karlskrona och kände att det högg till av längtan. Längtan till kust och hav finns fortfarande kvar, men tillfredställs nu istället med familjeutflykter. Under mina 12 år som officer hade jag aldrig tvivlat på mitt yrkesval, tvärtom, varje dag, varje utbildningsomgång, var genomgången skola var för mig ett steg rätt riktning. Jag hade haft tur under mina 12 år; bra arbetskamrater och goda utbildningsbetingelser.

Jag nämnde inledningsvis de nyckelord som nämndes i utredningarna, effektivitet, kapabilitet, kvalitet och kostnadsmedvetenhet. Om nu det regementet som bäst fyller ovan nämnda kriterier ändå läggs ned, då förlorar jag mitt förtroende och min tillit och väljer att lämna.

Även om det ibland känns bittert, så bleknar det ändå i alla positiva upplevelser. De fina år som jag fick, alla skratten. Tack för det KA2!

*Vad hände sedan.
Personal vid KA 2 vid nedläggningen*

Militär personal

Andersson Dan	58	Kn			x
Andersson Joakim	74	Fk			x
Andersson Kenneth	56	Lt			x
Andersson Lars	66	Kn	3. ysflj		
Andersson Magnus	68	Kn			
Andersson Niclas	69	Lt			x
Anglert Per	49	Kn	MarinbasS	04	
Anjou Roger	68	Lt	F 17		
Antonsson Christer	51	Kn	1. ubflj		
Antonsson Hans-Christer	56	Lt			x
Arnesson Bo	55	Övlt			x
Arvidsson Claes	67	Kn	F 17		
Assarsson Hans	49	Lt	OpL	04	
Augustinsson Magnus	74	Fk	Amf 4		
Avendal Christer	50	Lt	3. ysflj		Tjg MarinbasS
Avendal Lennart	46	Lt	MarinbasS	01	
Bajraszewski Robert	68	Kn	ÖS		
Bartler Carl	69	Mj			x
Bengtson Anders	54	Lt			x
Bengtson Jörgen	51	Lt	ÖS		
Benskjöld Peter	68	Lt			x
Berg Mattias	71	Lt			x
Bergljung Ola	69	Lt			x
Bergquist Christer	58	Mj	HKV		
Bergquist Christina	64	Kn			x
Berthilson Jan	73	Fk			x
Bertilsson Stefan	72	Lt			x
Bjarkå Fredrik	75	Lt			x
Bjerngren Fredrik	76	Fk	ÖS		
Bjuvhage Dan	59	Mj	F 17		

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Blomgren Per-Åke	53	Lt			x	
Bohlin Peter	52	Kn	ÖS			
Brehmer Jonas	67	Kn			x	
Brorsson Fredrik	73	Lt	F 17			
Busch Edvard von	71	Lt	1. ubflj			
Carlsén Stefan	67	Mj	MarinbasS			
Carlsson Claes-Olof	61	Kn			x	
Carlsson Michael	57	Kn	MarinbasS			
Carlsson Sivert	53	Kn	F 17			
Casselberg Otto	76	Fk	MarinbasS			
Cederblad Linda	74	Fk	3. ysflj			
Cederholm Patrik	68	Kn			x	
Clementsson Karl-Johan	71	Lt	4. minkriavd			
Corneliusson Stefan	66	Kn	F 17			
Dellqvist John-Olof	55	Kn	MarinbasS			Tjg Blekingegrp
Dennerhed Andreas	70	Lt			x	
Eidstedt Patrik	64	Lt	4. minkriavd			Tjg MarinbasS
Ek Jonas	61	Kn	F 17			
Eliason Jeppe	55	Lt			x	
Engkvist Anders	74	Lt	3. ysflj			Tjg MarinbasS
Engkvist Per	46	Övlt	MarinbasS	01		
Englund Jesper	71	Lt	F 4			
Ericsson Magnus	59	Mj	F 17			
Eriksson Henrik	76	Fk	K 3			
Eriksson Kjell	69	Kn	F 17			
Ettedahl Bengt	51	Övlt			x	
Fagerström Mats	64	Lt			x	
Fernqvist Christer	55	Kn			x	
Forsberg Tony	66	Kn			x	
Forsmark Henrik	67	Mj			x	
Fransson Marcus	76	Fk			x	
Fredriksson Tomas	77	Fk	Ing 2			Tjg ÖS
Freij Magnus	62	Kn	F 17			
Freij Mats	65	Lt			x	
Friberg Håkan	60	Lt	ÖS			
Friberg Peter	67	Kn			x	
Fridolfsson Henrik	71	Kn	F 17			

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Fries Johan	63	Kn	F 17			
Fries Jonas	76	Fk	F 17			
Furuwidh Bengt	64	Kn	Amf 4			
Gardesten Patrik	67	Kn	1. ubflj			Tjg Kalmargrp
Garsten Stefan	60	Kn	F 17			
Gerdstigen Per	69	Kn	ÖS			
Glimvall Peter	56	Mj	MarinbasS			Elev FHS
Granberg Patrik	69	Lt			x	
Graucob Peter	67	Lt			x	
Gruvberger Kristian	54	Övlt	MarinbasS			
Gustavsson Henry	47	Mj	ÖS	02		
Gustavsson Magnus	67	Kn			x	
Gustavsson Mats	75	Lt	Amf 4			
Gustavsson Patrik	66	Lt	ÖS			
Gäddman Anna-Lena	64	Kn	P 10			
Gärth Jonny	46	Kn	Amf 1			
Göransson Nils	49	Mj	HKV	04		
Görefält Henrik	69	Kn			x	
Görefält Markus	72	Lt			x	
Hagberg Ola	76	Fk	4. minkriavd			
Haglund Peter	57	Lt			x	
Hammargren Johan	75	Lt			x	
Hansen Torbjörn	74	Lt			x	
Hanson Daniel	75	Fk	3. ysflj			
Hansson Hans	64	Mj			x	
Hanson Ola	75	Lt	Amf 4			
Hedström Tommy	67	Kn			x	
Hejdeman Jan	55	Mj	MarinbasS			
Hellman Esbjörn	76	Fk	Amf 1			
Hellström Johan	76	Fk	Amf 4			
Hellström Robert	64	Lt	K 3			
Hellström Stefan	54	Lt	F 17			
Hermansson Mikael	55	Lt	F 17			
Hidling Markus	72	Fk			x	
Hidling Pontus	68	Kn			x	
Hjertsson Jonas	73	Lt			x	
Hjortskull Karl-Gustav	67	Kn	F 17			

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Hoffman Peter	64	Kn			x	
Holmberg Andreas	75	Fk	Amf 4			
Holmberg Erling	51	Kn	3. ysflj			Tjg MarinbasS
Hydén Peter	54	Lt	F 17			
Håkansson Anders	75	Fk	ÖS			
Håkansson Herman	55	Övlt	HKV			
Håkansson Tord	61	Mj			x	
Höjer Boris	56	Lt	MarinbasS			
Jacobsson Christer	62	Mj			x	
Jacobsson Lena	61	Kn			x	
Jahnsson Thomas	65	Kn			x	
Jakobson Anders	55	Mj	ÖS			
Jalling Lennart	69	Kn			x	
Jangenäs Jörgen	68	Kn			x	
Jarlung Henrik	66	Kn			x	
Jedsmo Dennis	76	Fk	K 3			
Jenvald Per	62	Mj	MarinbasS			Elev FHS
Jerlmark Magnus	66	Kn			x	
Johanson Andreas	72	Lt			x	
Johansson Carl-Gustaf	59	Mj			x	
Johansson Göran	51	Kn	Amf 4			Tjg MarinbasS
Johanson Jesper	73	Lt	MHSH			
Johansson Johan	72	Lt			x	
Johansson Max	65	Kn	Amf 4			
Johansson Michael	62	Lt			x	
Johansson Mikael	62	Mj	F 17			
Johanson Niklas	66	Kn	ÖS			
Johansson Olle	52	Kn	MarinbasS			
Johansson Tony	69	Kn	Ing 2			Tjg Blekingegrp
Jonasson Nils	66	Kn	4. minkriavd			Tjg MarinbasS
Jonsson Magnus	67	Lt			x	
Jäghagen Björn	44	Kn	MarinbasS	02		
Jäghagen Marcus	72	Lt			x	
Jönsson Bengt	61	Kn	1. ubflj			
Jönsson Kent	50	Lt	MarinbasS			
Kardell Jim	68	Kn	ÖS			
Karlsson Stefan	66	Kn			x	

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Karlsson Sven	61	Kn	4. minkriavd			
Kemgren Per	53	Lt	F 17			
Konradsson Peter	70	Lt			x	
Kristenson Jan	61	Lt			x	
Larsson Benny	55	Lt	P 7			Tjg Blekingegrp
Larsson Christer	65	Kn			x	
Larsson Lars-Olof	50	Lt	MHSH			
Larsson Lennart	53	Lt	ÖS			
Larsson Mattias	76	Fk	F 17			
Larsson Stefan	74	Lt			x	
Larsson Ulf	67	Lt			x	
Lengberg Claes	73	Lt			x	
Lindahl Tomas	58	Lt	F 17			
Lindblad Hans	67	Kn	ÖS			
Lindblad Magnus	74	Fk	K 3			
Lindén Jerry	65	Mj	ÖS			
Linder Glenn	47	Mj	HKV	02		
Lindhe Mattias	66	Mj			x	
Lindquist Lennart	45	Mj	OpL	04		
Lindqvist Reine	68	Kn	Amf 1			
Lindroth Patric	64	Kn			x	
Lundmark Freddy	67	Lt			x	
Lundström Henrik	67	Kn			x	
Lundström Patrik	74	Lt			x	
Löfgren Göran	50	Mj	MarinbasS			
Löfgren Johan	75	Fk	3. ysflj			
Magnuson Lennart	54	Kn	ÖS			
Magnusson Per	54	Kn	Ing 2			Tjg Blekingegrp
Malmgren Robert	68	Kn			x	
Medemyr Gunnar	52	Lt	MarinbasS			
Melin Johan	68	Mj			x	
Melin Staffan	65	Kn			x	
Mård Johnas	65	Kn	F 17			
Mårtensson Hans	48	Mj	UhregS	04		
Nilbrink Ola	65	Kn	P 7			
Nilsson Clas	70	Lt			x	
Nilsson Magnus	64	Kn	ÖS			

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Nilsson Roger	64	Mj	MarinbasS			Elev FHS
Nilsson Stefan	55	Lt	F 17			
Nylander Tomas	68	Lt			x	
Nyman Urban	62	Kn	F 17			
Odebrink Peter	61	Kn	UhregS			
Olander Benny	61	Mj	F 17			
Olofsson Boine	54	Kn	ÖS			
Olofsson Fredrik	72	Lt			x	
Olson Thomas	58	Mj	3. ysflj			Tjg MarinbasS
Oscarsson Daniel	75	Lt			x	
Palmgren Thomas	73	Lt			x	
Paulson Kristin	75	Lt	F 17			
Persberg Michael	67	Kn			x	
Persson Fredrik	71	Kn			x	
Persson Ingemar	45	Kn	MarinbasS	01		
Persson Magnus	71	Lt	ÖS			
Persson Per-Ingvar	68	Kn	F 17			
Persson Tony	56	Lt	4. Minkriflj			
Pettersson Björn	70	Kn	3.ysflj			
Pettersson Hans	58	Mj	MarinbasS			Tjg ANFA Syd
Pettersson Lars-Ivar	56	Lt	F 17			
Pettersson Ulf	76	Fk	ÖS			
Ramner Henrik	60	Mj	3. ysflj			
Risberg Åke	55	Lt	3. ysflj			Tjg MarinbasS
Robérteus Håkan	72	Lt	F 17			
Rydh Magnus	53	Kn	F 17			
Råk Anders	67	Lt			x	
Samuelsson Jan-Åke	49	Lt	SkyddC	04		
Sander Thomas	67	Kn	MarinbasS			Tjg ANFA Syd
Schönberg Johan	65	Lt			x	
Sandberg Per-Olow	63	Lt	FöMusC			
Smedberg Ingvar	51	Lt	MarinbasS			
Somehagen Roland	50	Lt	4. minkriavd			Tjg MarinbasS
Starberg Erik	62	Mj			x	
Stenlund Marcus	65	Lt			x	
Stenström Andreas	76	Fk	4. minkriavd			
Stjernberg Louise	62	Kn			x	

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Strandh Roland	47	Kn	MarinbasS	02		
Strömberg Claes	71	Kn	ÖS			
Sundström Bo	47	Lt	MarinbasS	02		
Sunesson Ola	75	Fk	3. ysflj			
Sunesson Torbjörn	46	Mj	MarinbasS	01		
Sunmo Anna	76	Fk	Amf 4			
Swahn Susann	68	Kn			x	
Svensson Björn	67	Lt	F 17			
Svensson Erik	76	Fk	ÖS			
Svensson Fredrik	73	Lt			x	
Svenson Jan	66	Lt	4. minkriavd		Tjg	MarinbasS
Svensson Magnus	58	Kn	4. minkriavd			
Svensson Mattias	75	Fk	ÖS			
Svensson Michael	72	Lt			x	
Svenson Ola	57	Kn	F 17			
Svensson Patrik	66	Lt	F 17			
Söderberg Markus	75	Lt			x	
Södergren Anders	72	Lt			x	
Söderström Benny	48	Kn	MarinbasS	03		
Tedenlid Max	66	Mj			x	
Thurén Lars	53	Lt	ÖS			
Thyrén Ann-Christin	68	Kn	F 17			
Titus Tomas	68	Kn	Ing 2			
Tornesjö Niklas	76	Fk	ÖS			
Törnqvist Kent	53	Kn	3. ysflj			Tjg MarinbasS
Ugglas Clas af	66	Mj	Amf 1			
Wallentinson Kenny	67	Kn	F 17			
Vanlid Ann-Charlott	68	Lt	Amf 4			
Wassdahl Jonas	69	Kn	ÖS			
Wiberg Anders	60	Mj	F 17			
Wihlborg Håkan	53	Lt	MarinbasS			
Wikander Nils	56	Lt	Amf 4			
Wilhelmsson Joe	58	Mj	3. ysflj			Tjg Kalmargrp
Villman Günter	54	Öv			x	
Wirdeman Per	70	Lt	4. minkriavd			
Wiridén Claes	66	Mj			x	
Zakrisson Niclas	69	Lt	F 17			

<u>Namn</u>	<u>Född</u>	<u>Grad</u>	<u>Nytt arb</u>	<u>Pens</u>	<u>Civ</u>	<u>Anm</u>
Åfeldt Mats	58	Mj				x
Åkerman Anders	48	Mj	UhregM	04		
Åkesson Harald	46	Lt	MarinbasS	01		
Åkesson Michael	67	Mj	4. minkriavd			

Civil personal

<u>Namn</u>	<u>Titel</u>	<u>Placering</u>
Bengtson Gun	Bibliotekarie	MarinbasS
Gustafsson Inger-Maj	Assistent	MarinbasS
Held Lave	Hallföreståndare	MarinbasS
Holgerson Per-Olof	Förrådsman	MarinbasS
Lilja Roland	Förrådsman	Pension
Pettersson Ingegerd	Assistent	UhregS
Wirbrand Yvonne	Byråintenant	ÖS

Anm:

- 1. ubflj = 1. ubåtsflottiljen
- 3. ysflj = 3. ytstridsflottiljen
- 4. minkriavd = 4. minkrigavdelningen
- Amf 1 = Amfibieregemente 1 (f.d. KA 1)
- Amf 4 = Amfibieregemente 4 (f.d. KA 4)
- ANFA Syd = Anläggnings och fastighetskontor Syd
- FHS = Försvarshögskolan
- FöMusC = Försvarsmusikcentrum
- HKV = Högkvarteret
- MarinbasS = Sydkustens marinbas
- MHSH = Militärhögskolan, Halmstad
- OpL = Operationsledningen
- SkyddC = Skyddstjänstcentrum
- UhregM = Mellersta underhållsregementet (Idag FM LOG)
- UhregS = Södra underhållsregementet (Idag FM LOG) (Försvarsmaktens logistik)
- ÖS = Örlogsskolorna

